

Gal 8 Wa

ΠΕΡΙ' ΚΑΘΗΚΟΝΤΩΝ

Β Ι Β Λ Ο Σ

ΣΤΙΓΓΡΑΦΕΪΣΑ ΠΑΡΑ' ΤΟΤ' ΕΤΣΕΒΕΣΤΑΤΟΥ,
ΤΥΗΛΟΤΑΤΟΥ, ΚΑΙ' ΣΟΦΩΤΑΤΟΥ
ΑΤΘΕΝΤΟΥ ΚΑΙ' ΗΓΕΜΟΝΟΥ ΠΑΣΗΣ
ΟΤΤΙΓΡΟΒΛΑΧΙΑΣ
ΚΥΡΙΟΥ, ΚΥΡΙΟΥ

ΙΩΑΝΝΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ

ΑΛΕΧΑΝΔΡΟΥ ΜΑΥΡΟΚΟΡΔΑΤΟΥ
ΒΟΕΒΟΔΑ.

LIBER
DE OFFICIIS

CONSCRIPTUS A PISSIMO,
CELSISSIMO ATQUE SAPIENTISSIMO
PRINCIPE AC DUCE TOTIUS
UNGROVALACHIAE

DOMINO, DOMINO

JOANNE NICOLAO

ALEXANDRI MAUROCORDATO

VOIVODA,

GRÆCE & LATINE.

L O N D I N I :

Typis SAMUELIS PALMER. 1724

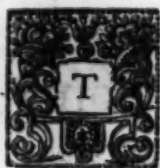
23

t
n
n

ILLUSTRISSIMÆ
WALLIÆ
PRINCIPI

Anta est, maxima mul-
lierum, hujus operis
argumenti præstantia,
tam eleganter, pie, & concin-
ne differit de moribus homi-
ne Christiano dignis, tanta est

*

3

digni-

DEDICATIO.

dignitas illustris Auctoris, & tam raro aliquid de re literaria ab istis orientalibus mundi plagis ad nostras solet pervenire manus, ut hunc libellum REGIÆ TUÆ CELSITUDINI non ingratum fore merito speremus. Princeps est Auctor, Principe igitur dignus Patrona. Nec Te pudebit de bonis moribus legere Principem differentem, quippe quæ tantum exemplum morum Te bonis civibus præbeas; a quibus ideo omnibus merito in deliciis habearis. Virtus quidem divina per totum hoc spirat opusculum,

DEDICATIO.

lum, singulisque fere lineis
egregiam suam speciem lecto-
ribus conspiciendam ostendit,
adeo ut dignus liber sit, qui
ab omnibus piis legatur. Duas
apud exteras gentes editiones
vidit, his tamen adhuc igno-
tus tuam supplex rogat tute-
lam; quam si impetrare li-
ceat, aliud ejusdem Auctoris
opus, nondum typis manda-
tum, propediem edituri fu-
mus. Sed ne diutius regias
tuas aures detineam, ut diu
prosperaque vivas, diu pro-
spereque ILLUSTRIS CONJUX &
liberi, exemplaue eximia ci-

DEDICATIO.

vibus omnium virtutum tanta profapia dignarum semper maneant, hasque gentes pie iusteque regant, votis omnibus orat.

Tibi, illustrissima Princeps,

omnibus obsequiis devinctissimus

Idibus Aug.
1724.

GYSBERTUS DOMMER.

Ἐλλαδικῆς μέγα πᾶν κλίθε ἔσπετ' ἀπώλετο αἷης,
Οὐ φάθε ἐνέτης εἵχίτο ἱλαδικῆς.

ΝΙΚΟΛΕΩΣ πάσης Βλαχίας κρείων Δακίης τι,

ΝΙΚΟΛΕΩΣ χροσίς λυψᾶσι αἰπὺ γένος,

Γράμματα πάντα ἰδὼν Ἑλλήων χριστιανῶν τι,

Φιλοσόφους ὀρβοῖ ΧΡΙΣΤΟΥ ἐφημοσύνη.

Λύθις ἀπαρτίζων λογίως μάλα ἔμφοσι χάρταις

Ἀρχαίαι τ' ἀρετῇ, σόφιστά τ' ἐυφραδίῃ.

Χαῖρ' ΑΛΕΧΑΝΔΡΕ, εἰσαγγ' ὅσσηναι ἐπάραις

Χυρὶ μέλινι ἐγκαθ' ἑλπίδα Ἑλλανίδι.

Ἰωάννης ὁ Ἀλβέρτου βασιλεὺς.

* * * * *

*V*isitur hac tabula tuus, alma Valachia, princeps,
Gloria Gracorum. Musis quam fidus amicum!
Oris honos talis. Mentis miracula quanta!
Eloquium varium. Pietas. Sapientia summa.

STEPHANUS BERGLER.

LECTORI

LECTORI BENEVOLO
THOMAS FRITSCH S.

UM ad me ante annum liber
hic CELSISSIMI VALA-
CHIAE PRINCIPIS de Of-
ficiis esset perlatus, mirum ille
protinus eruditorum studium excitavit,
qui ejus copiam sibi fieri avide prope-
modum postulabant.

Repetebant alii ex historia novissi-
morum temporum ALEXANDRI MAU-
ROCORDATI memoriam, quem inter
Byzantinos proceres interpretis præ-
cipui munere, & legationibus Viennæ
& Carlovicii in arduo pacis negotio,
& eruditione quoque conspicuum me-
minerant. Alii filium narrabant pro-
pria virtute ad principale fastigium
evectum, paucis abhinc annis, belli
tempore a Caesaris militibus in Trans-
sylvaniam abreptum, post pacem resti-
tutum, in omni fortuna tam excelsum
habere animum, ut hunc ipsum com-
mentarium in captivitate, quasi per
otium,

LECTORI BENEVOLO

otium, composuerit. Cuncti tamen non propter hæc externa potissimum, quod esset curiositatis; sed propter ipsam operis structuram librum hunc esse quaerendum, memini, quod affirmarint. Scilicet in argumento gravissimo summam tractandi solertiam, rerum haud vulgare pondus, luculentam ordinis concinnitatem, elegantissimum sermonis ornatum prædicabant. Imo cuncti uno fatebantur ore, non decessisse Musas ex oriente, nec situm ibi literas duxisse, verum hinc potius, quam splendide habitent, apparere.

His motus autoritatibus, cogitavi statim, quomodo minus impeditum operis hujus usum redderem. Adeoque, ne Bukuresto per longinquum iter & nostris commerciis insolentius ejus exempla accersere cogeremur, hic illud recudi curavi, & nunc cum Cl. Stephani Bergleri interpretatione Latina propono.

Ad ornatum autem libri plurimum esse accessurum merito credidi, si, quam nactus eram forte, PRINCIPIS auctoris imaginem adjicerem, ut vultus
etiam

THOMAS FRITSCH S.

etiam EJUS cum gravitate serenus nosceretur, qui mentem in his commentariis tam pulchre exprefferat.

Denique sponsor sum eruditis, qui me ad hanc curam suscipiendam accenderunt, fore, ut, siquid postea hujusmodi cimeliorum ad me perveniat, cum ipsis illud pariter communicetur.

Lipsiæ, Cal.
Febr. 1722.

ΠΡΟΟΪΜΙΟΝ

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ

Ο, ΤΕ ΣΚΟΠΟΣ ΤΟΥΤ

ΒΙΒΛΙΟΥ, ΚΑΙ ΤΙΝΕΣ

ᾠδὴ τῷ Καθηκόντων Διέταξιν.

Κεφάλαιον, α.

Νῦν ὁ Θεὸς τῇ ᾧ ἀνδράπε φύσιν τὰ σπέρμα-
τα τῆ ἀρετῆς διὸ ὁ ἐν ἡμῖν λόγος (ᾧ τῷ ἄλ-
λων ζῶων διανοήσας) ὑπαγορεύει τὰ δέοντα,
συνάδῃ τε καὶ τὰ ᾧ ἐγγράφει νόμους τοῖς ἐγκο-
λαμμένοις ἀνέκαθεν τῇ φύσιν τύποις. « Ἡ-
» χος γὰρ φησὶ τοῖς ποσὶ μου ὁ νόμος σου, καὶ ὡς ταῖς τε-
» ραῖς μου (α). Ἀλλ' ὅτι τὴν ᾧ προπάτορος ἀμαρτίαν ἀμυν-
(α) Ψαλμ. cxi.

PROOEMIUM

SCOPUSQUE LIBRI,

& qui de Officiis scripserint.

C A P. I.

INstra sunt divinitus naturæ
hominis semina virtutis.
Itaque ratio in nobis (per
quam a ceteris animalibus
distingui mur iisque præcellimus)
dicat quid sit conveniens quidve

fieri oporteat: concinitque lex
Scripturaria impressis primitus
naturæ signis. *Lucerna enīda
inquit pedibus meis verbum tuum,
& lumen semitis meis* (a). Sed
quia per peccatum primi parentis
hæc signa obscurata sunt, debe-

(a) Psal. 118. v. 105.

A

ῥωτίντας

ραδόντας αὐτὸς, ἱλασφόροι τῇ χάριτι ἔκαστος νόμος, ὁφει-
 λόμεν ταῖς ἀπὸ τ' ὁσίας γραφῆς βαφαῖς καλλύοντες, τοῖς τε
 ἀπὸ τ' ὁράσας φιλοσοφίας χρώμασιν ἐπικοσμεῖντες, ὅτι μά-
 λιστα λαμπρὸς ἀπεργάζεσθαι, ἔστι πάντως συναρμομὴν τοῖς
 ὁρμαῖσιν εἰς τὸν ἀγαθόν. «Μεγίστη ὁδός, φησὶν ὁ μέγας Βα-
 » σίλειος, πρὸς τὴν ἔκαστον κατὰ ἑαυτὸν εὔρεσιν καὶ ἡ μελέτη τ' ὁμο-
 » πνεύσων γραφῶν. ἐν ταύταις γὰρ καὶ αἱ τ' πράξεων ὑποδείκναι
 » εὐρίσκονται, καὶ οἱ βίοι τ' μακαρίων ἀνδρῶν ἀνάγραφται πα-
 » ραδειδομένοι, οἷον εἰκόνες τινὲς ἐμφυχοὶ τ' κατὰ Θεὸν πολυ-
 » τείας, τῶ μινμήματι τ' ἀγαθῶν ἔργων πρόκεινται (α). καὶ
 αὐτὸς ὅστις ὁ Θεὸς ἀνὴρ καὶ τὴν ἀπὸ τ' ἔχων λόγον ὠφέλειαν
 ἀμφιλαφῶς συνίστησι. * γὰρ τε γὰρ ὅσα ἀρετῶν ἀρετῶν, συνέχῃ μὲν
 ἐν κόλποις, ὡς εἰπεῖν, τὰ σπέρματα, ἀλλ' ἀνίσχυρός ἐστιν ἀνέχε-
 σαι, καὶ εἰς φῶς αὐτὰ προαγαγεῖν. καὶ νῦν καὶ εὐφυῶς ἔχῃ, τῆς
 ἔχων μιντοίγε ἀρετίας ἀμοιρήσας, ἢ ὅπως ἐξείρω) πρὸς ἐνέ-
 γειαν τ' καλῶν, ἢ κατ' ἑαυτὸν ὁρμῶν, καὶ σφραδάζων, ἀκολου-
 θήσας μὴ παιδαγωγῶν, μὴτε τυπῶν εἰς κρίσιν, καὶ

(α) Γρηγόριος Θεολόγος, περὶ τ' κατ' ἀρετ. αἰγ.

mus, illustrati gratia novæ legis,
 ea tincturis divinæ Scripturæ,
 ornando, externæque philosophiæ
 coloribus condecorando, quam-
 tum fieri potest clara & nitida
 reddere, Deo utique opitulante
 tendentibus in bonum. *Via*
amplissima, inquit Magnus Basi-
 lius, *ad inveniendâ officia est me-*
ditatio Scripturarum divinitus in-
spiratarum. In his enim præter-
quam quod actionum præcepta in-
venimus, etiam vitæ sanctorum
ac beatorum hominum perscriptæ
ac traditæ quasi imagines quæ-
dam vivæ & spirantes conversa-
tionis viæque secundum Dei vo-
luntatem instituendâ, imitatione

bonorum operum, præpositæ sunt (α).
 Idemque iste vir sanctissimus et-
 iam externæ eruditionis ac do-
 ctrinæ utilitatem copiosissime
 commendat. Etenim sicut terra
 quæ non rigatur, continet qui-
 dem & cohibet sinu suo, ut ita
 dicam, semina, sed ad ea vege-
 tanda & in lucem edenda, in-
 valida est; ita mens, quâvis
 habilis ac docilis, nisi extrinse-
 cus irrigatione juvetur, aut pla-
 ne sterilefcit ad bonos actus pro-
 ducendos, aut per se turgens ac
 palpitans, proterve agit, dum
 non eruditur nec formatur ad
 deligendam, eligendam, atque am-
 plectendam virtutem. Est au-

(α) Ad Gregorium Theol. de disciplina secundum virtutem. Epist. I.

ἀρετῶν

ἀρεσιν ἀρετῆς „ ἐ μόνον ᾧ ἐν λόγοις, ἀλλὰ πολλῶ μᾶλλον
 „ ἐν πράξεσιν ἢ κρείσς πολλῆς ἐστὶ πείρας τιλοῦταίον ἐπὶ γέν-
 „ νημα (α).

Διὰ τὰντ' ἄρα ὅσα ἀμνημονήσας ἐδ' ἐγὼ ἔκαστην, καὶ
 διεδιτόμην τὴν φοβεράν ἔκαστην φωνήν, „ Ἐδὲ ἐν σὶ βασιλῶ
 „ τὸ ἀργύριον με τοῖς τραπιζίταις, (β) μεταδῶναι προτιδύ-
 μημαί τῷ γένει ταυτηνὶ τ' ἀρετῆς τὴν εἰκόνα, ἀμορφον ἴσας
 νοὸς ἀδρανῆς γονήν, κεκοσμημένην ὅμως ἀπὸ τε λόγων ἐπὶ σο-
 φία καὶ εὐσεβείᾳ μέγα κλίε ἀγαμύνων ἀνδρῶν διοπισίαν,
 καὶ μάλιστα τὰς ἀπὸ τ' διοπνύσεων γραφῶν ἀκρηάτων κόσμῳ.

Ἐταί τοῖνυν ἀρετῶν, καὶ κατὰκόντων ἡμῶν ὁ λόγος. τί
 ᾧ ἄλλο τὰ κατὰκόντα, ἢ ἀρεταὶ ἐμφιλοχεῖσθαι τὰ βίῳ,
 καὶ εἰς ἔρανὸν διήκασθαι. ὅθεν ὁσυσχετίζεται ὁ Ἐπίκουρος, τι-
 θεῖς ᾧ τὴν εὐδαιμονίαν ἐν τῷ ἡδέϊ, τ' μὴ κατὰκόντων ὀλιγω-
 ρεῖ, ἐπὶ τέτῳ ᾧ μόνον περήσιν ἐν τῷ βίῳ, ὅπως ἡδονῆς ἐμφο-
 ρῆται, καὶ ἐπὶ μόνῃ τῇ τ' ἡδονῶν θήρεα εἰς τὸ πρέττειν χωρεῖ,
 ἢς ἐχ ὑποφαινομένης, οἰκερεῖ, ἐδυνὸς τ' δεινῶν ἀπτόμεθ.

(α) Λογ. ἰ. περὶ ὕψους. κ. 5.

(β) Ματθ. κ. 4.

tem non tantum in oratione & verbis, sed præcipue in actionibus *Judicium multa peritis nisi-
 mus fructus* (α).

Igitur ego etiam officii recor-
 datus, ac veritus metuendam Do-
 mini vocem, *Oportebat ergo te
 committere pecuniam numulariis*,
 tradere volui genti nostræ hanc
 virtutis imaginem, infor-
 mem fortasse mentis minus effi-
 caciæ foeturam; at decoratam di-
 citis ac sententiis virorum præ-
 clarorum, qui sapientiæ ac pietatis
 ingentem adepti fuere glo-
 riam, præcipueque ornato illo
 puro ac incorrupto quem Scri-

pturæ divinitus inspiratæ suppe-
 ditant.

Erit ergo de virtutibus & of-
 ficiis nobis sermo. Quid enim
 sunt aliud officia, quam virtutes,
 vitam quidem hanc incolentes,
 at in cælum pertingentes? Pro-
 inde Epicurus exploditur. Cum
 enim felicitatem ponat in eo
 quod jucundum est & suave, of-
 ficia negligit, ac propterea tan-
 tum versatur in hac vita ut vo-
 luptate satietur, soliusque volu-
 ptatis captandæ gratia ad agen-
 dum procedit: quæ si nulla ap-
 pareat, domi desidet, nullam of-
 ficii partem attingens. Quod

(α) Longin. de Subl. c. 6.

(β) Matth. 25. 27.

DE OFFICIIS CAP. I.

εἰ δ' ἐνίοτε ὑποκρίνονται φροντίζον φίλιας, καὶ τῶν ἄλλων καθηκόντων, ἢ ἄκων ὑπὸ τῆς ἱερᾶς φύσεως ἕτω φρονεῖν βιάζεται, ἢ ἐπὶ ἀπάτῃ τῆς ὁμοφύλου καλλωπιζόμενον, κενεῖς ὀνόμασι τὴν ἀρετὴν δυσωπεῖται. κακῶς δὲ μύθοι γε ἄκματος ἡδονῆς, καὶ μηδὲν ἕτερον ἐστὶν αὐτῶν τὸ σπευδαζόμενον.

Οἱ ὅ γ' λόγοι τῶν καθηκόντων ὁποιοῦν μίσην τῇ ἡμετέρῃ βίᾳ παρειληφότες, δαιμονίως αὐτὸν κοσμεῖσιν, ἰδίᾳ τε καὶ κοινῇ, κατὰ τε οἶκον, καὶ πολιτείαν. ἀλλὰ τὰ μὲν Σταϊκοῦς, καὶ Ἀκαδημαϊκοῦς, καὶ Περιπατητικοῦς παρὰ τῶν καθηκόντων πεφιλοπονημένα, ὃ τῷ χρόνῳ ῥῆς κατέκλυσε συγγίγραψεν ὃ παρὰ τῶν καθηκόντων τὰ τε Κικέρωνι, καὶ τὰ ἀγίῳ Ἀμβροσίῳ τῇ Λατίνῳ Διάλεκτῳ, ἃ τοῖς μόνον τῶν Ἑλλήνων φωνῇ ἡσκημένους Γραικοῖς οὐκ εἰς συντά, προσέτι ὃ τὰ Κικέρωνος πολυτελεῖ μὲν εἰσι τῶντι, ἀλλὰ παρακίκοπται πως * οὐκ ἰχθύσαντα ὀλοχερῇ ἐς ἡμᾶς Μεγαλειᾷ, καὶ τῷτο ἔμῳς ἐν εὐτυχίας μέσῃ λογιζέσθω. εἴωθε γὰρ ὁ χρόνος δίκῃ χειμάρρῳ ῥεῖν, τὰ μὲν ἀδρᾶ, καὶ πολύτιμα καταβυθίζειν, αἶρειν ὃ, καὶ παραπέμπειν εἰς τὰς μέτεπειτα τὰ κῆφα. Ἐνεστὶ ὃ κακῶς τὰ Κικέρωνι, τὸ, ὅλως προσκείμενον τοῖς δόγμασι τῶν Σταϊκῶν, ἐχ' ἱκανῶς ἔχειν παιδαγωγῆσαι ψυχὴν Χρυστῶ προσηλωμένην, καὶ εἰς ὑψη-

si aliquando præ se fert amicitia ceterorumque officiorum curam, aut invitatus, a sacra natura ita sentire cogitur, aut ad fucum hominibus faciendum sese ostentans & jactans, vanis nominibus virtutem placare conatur; attramen inde etiam nihil aliud nisi voluptatem affectat.

Officiorum vero doctrina quamlibet vitæ nostræ partem complexa, mirifice eam ornat, privatum ac publice, tam in societate domestica quam civili. Sed ea quidem quæ Stoicorum, Academicorum & Peripateticorum industria de officiis elaborata fuerant, temporis fluxus inundavit. Quæ vero a Cicerone & S. Am-

brofio de Officiis Latino sermone conscripta sunt, ea Græcis solum Græcam callentibus linguam intelligi non possunt. Insuper Ciceroniana pretiosa quidem sunt revera, sed quodammodo accisa, nec potuere integra ad nos usque perennare. Tamen & hoc in felicitatis parte numerandum. Solet enim tempus fluminis ritu labens, grandia quidem ac pretiosa submergere, levius vero tollere & ad posteritatem transmittere. Sed habet illud etiam Cicero, quod totus Stoicorum placitis adherens, non est sufficiens ad erudiendam animam Christo adfixam, quæve ad altiore sed & le-

λοτίαν,

λοτέρων, ἀλλὰ προσηγείαν πολιτίαν χειραγωγούμενον.
 » πλατείᾳ ᾧ ἡ ἐντολή σε σφύρα (α).» φησὶν ὁ Δαβὶδ.
 καὶ ὁ φιλάνθρωπος Δισπότης, «ὁ ζυγὸς μου χρηστός, φησι, καὶ τὸ
 » φορτίον μου ἑλαφρόν (β).» καὶ τὸ μὲν ἀφ' ᾧ τὸ λεωφόρον τῷ θεῷ
 ἐντολῶν βαδίζειν, κατὰ φύσιν ἐστὶ βίβη, τὸ δὲ δημοκρῶν σιέ-
 ρημον, μηδὲνα βλάπτοντα, μὴ τε ἀφασπῶντα τὴν ἐν τῷ βίῳ
 κοινωνίαν, τὸ τε σωτηρίας, καὶ ἀσφαλείας ἑαυτὲ φροντίζοντα,
 καὶ ἅμα τὰ πρὸς τὸ συγγενὲς καὶ ὁμόφυλον καθήκοντα, ἀχι-
 ραίῳ ἀγάπῃ πληρῶντα· τῷ δὲ ἀποταξαμένῳ τῷ κόσμῳ, καὶ ἑαυ-
 τὸν ἀπαρησασμένῳ, καὶ ἐν τῷ Θεῷ ζῶντι, μηδὲν ἐστὶ μηδὲν
 ἑλαφρότερον, λήθην μὲν ἔχοντι γῆς, καὶ τὸ ἐπὶ γῆς, ἐν ἑρᾶν δὲ ἡ
 ἡδὴ πολιτευομένων.

Ὁ δὲ θεὸς Ἀμβρόσιος καίτοι πολιτικοῖς ἀξιόμασιν ἐν Ῥώ-
 μη κεκοσμημένος, καὶ ὡς ἔθος ἐστὶ τοῖς ἀπὸ δύσεως ἱερεῖς ἀν-
 δράσι μᾶλλον πῶς τῷ ἀνατολικῶν πατέρων (ὧν οἱ πλείους ἔχ-
 ῃσαν πολιτικῶν πραγμάτων διοικήσεως) ὑποτιθέναι τὰ καὶ
 ἐν πόλῃ, καὶ αὐλαῖς φυρομένοις εἰς σωτηρίαν ψυχῆς συνοίσοντα,
 θεῶς ἅμα καὶ νενηχῶς ἀναπτύσσῃ τὰ ἐπιβάλλοντα, καὶ ἵνατε

(α) Ψαλ. γη.

(β) Ματθ. κφ. ια.

niozem vitæ rationem manuda-
 citur. *Latum enim mandatum*
tuum (α), inquit David: & cle-
 mens Dominus noster, *Fugum*
meum suave est, inquit, & *opus*
meum leve (β). Equidem ambu-
 lare per viam regiam divinatorum
 mandatorum, est vivere secun-
 dum naturam, Creatorem colen-
 do, neminem laedendo, neque
 dirimendo vitæ societatem, salu-
 tisque & securitatis propriæ ra-
 tionem habendo, atque simul of-
 ficia erga cognatos, propinquos ac
 gentiles sincera charitate implen-
 do; ei vero qui mundo renun-

ciavit, & in Deo vivit, nihil uti-
 que est facilius; ut qui terræ ac
 rerum terrenarum oblitus, cœli
 jam sit incola & civis.

Divus autem Ambrosius, quam-
 vis civilibus honoribus Romæ
 ornatus, sicut mos est occidenta-
 lis ecclesiæ sanctis viris magis
 quam orientalibus patribus (quo-
 rum plerique non attigerunt re-
 rum civilium administrationem)
 suggerere etiam civitati ac reip.
 aulæque admittis atque adgregatis
 ad salutem animæ profutura, di-
 vinitus simul & prudenter expli-
 cat ad rem pertinentia, ac inter-

(α) Psal. 118. 96.

(β) Matth. 11. 30.

ἐπικαίρῳ οἰκονομίᾳ χρόνῳ φαίνεται. ἀλλ' ὁ κύριος αὐτῶν σκοπός, τὸ τέλειον ὑποτυπώσατο βίον, εἰς τὸ ὑπὸ αὐτὸν τελῶντα κλῆρον ἀποτείναν τὰς λόγους, ἐνῆσί πως πτοίαν τοῖς πράγμασιν ἐνειλημμένοις, καὶ μήπω δυναμένοις ἀποτάξατο κόσμῳ. “ὅρη μὲν γὰρ τὰ ὑψηλὰ ταῖς ἐλάφοις, πέτρα δὲ κα-
 ,, ταφυγὴ τοῖς λαγωοῖς (a). δεῖ δὲ ἀλγετέας μὲν εἰς τὸ ἀκρό-
 ,, τατον, ἀλλὰ μεταξὺ μνημονεύειν καὶ τὴν ἀδυναμίαν. “Γινώσκον
 ,, φησὶν ἔθνη ὅτι ἀνδρωποὶ εἰσιν (b). καὶ πάλιν, “αὐτὸς ἔγνω
 ,, τὸ πλάσμα ἡμῶν, ἐμνήσθη ὅτι χεῖς ἐσμὲν (c). κορωνὶς μὲν γὰρ
 ἀρετῆς ὁ τέλειος βίος· ὅπῃ δὲ μηδαμῶς παραβλάπτεται τὰ τῶν
 ἀκρηάτων νόμῳ, τοῖς ἐν πολιτείᾳ, ὑπὸ τῆς θείας ἐφεῖται φι-
 λανθρωπίας, ἐν τῇ μὲν τῶν ὁμοφύλων κοινωνίᾳ, ἀπὸ τῆς τριβῆς
 τῆς θείων ἐντολῶν ἰᾶσι, μηδὲ τῆς παρὰ τὴν ἰδίαν βίαν προσή-
 κοντος ὀλιγωρεῖν.

(a) Ψαλ. γγ'.

(b) Ψαλ. θ'.

(c) Ψαλ. εβ'.

dum opportuna videtur uti dis-
 pensatione; sed principalis ei
 scopus est propositus, perfectam
 informare vitam, tum etiam ad
 clerum suum dirigens sermonem,
 incutit quodammodo pavorem
 iis qui negotiis involuti sunt,
 nec adhuc possunt renunciare
 mundo, Montes enim excelsi cer-
 viti, petra perfugium leporibus (a).
 Nempe oportet contendere ad
 summum, interim tamen me-
 minisse & infirmitatis, Sciant
 inquit gentes quoniam homines

sunt (b). ac rursus, Ipse cognovit fragmentum nostrum, recorda-
 tus est quoniam pulvis sumus (c).
 Etenim apex quidem est virtu-
 tis, vita perfecta; quandoqui-
 dem autem puritas sanctitasque
 legis neutiquam labefactatur ab
 iis qui civilia tractant, a divi-
 na bonitate & clementia per-
 mittitur, incedentibus per semi-
 tam divinorum mandatorum
 nec huic vitæ convenientia ne-
 gligere.

(a) Ps. 103. 18.

(b) Ps. 9. 21.

(c) Ps. 102. 14.

Περὶ τοῦ καλοῦ καὶ ἀρετῆς, καὶ ὅρος καθήκοντος, καὶ ποσυχῶς
ἀφαιρέσει.

Κεφάλαιον, β'.

Η ἠθικὴ φιλοσοφία περὶ τὴν ἄνθρωπον θέλησιν κατα-
γίνεται, ἣν ὁ ὁρθὸς λόγος ἀπεκρυβεῖται, καὶ διδύνη. παρά-
γῃ ὅ, καὶ τὴν εὐθείας παρατρέπῃ τὸ δοκῆν, καὶ φαινόμενον ἀγα-
θόν οἶονεῖ ὅ κέντρα τῶν θελήσεώς εἰσι τὰ πάθη ὑπὸ ἐκείνων
ἢ διεγερόμενοι, ὁρμῶν εἰς ἐνέργειαν, καὶ ἐπίκτησιν τῶν κα-
λῶν. ὑποκρίνεται ὅ, καὶ λειτουργοὶ αἱ αἰσθήσεις. καὶ αἱ μὲν γενναῖαι
ψυχαί, λόγῳ πείθονται ὅ ὅ πολὺς ἔχλος, βραδύοις, καὶ ποικαῖς
ἀγῇ, καὶ φέρει. τῶν δὲ ἀγαθῶν, τὰ μὲν εἰσι τῶν ψυχῆς, τὰ
ἢ τῶν σώματος, τὰ ὅ τῶν τύχης. καὶ αὐτῶν ψυχῶν αἱ μὲν περὶ
θεωρίαν, αἱ ὅ περὶ πράξεις ὡς πρὸς ἀλλήλας σύγκρισις, ἢ τε
εἰς ἀρετὴν ὁρμή, τό, τε ἀντίτυπον τῶν παθῶν, καὶ εἰς κακίαν ἐπί-
φορον, καὶ ἡ ἀναδείξεσις τῆς νεανικῆς, καὶ ἡρώϊκῆς ἀρετῆς τῆς
μηδαιμῶς ταραττομένης, ἀλλ' ἐν τῇ κατ' ἐξὲν ἐπιτυχίᾳ, καὶ κτή-
σει τοῦ καλοῦ σοφείας, ἢ τε μεταξὺ τοῦ ἐλάττωτος, καὶ μείζοντος
καλοῦ, καὶ τοῦ μᾶλλον, καὶ ἥττον ἐπωφελῆς, καὶ πάλιν ἡ μεταξὺ

CAP. II.

*De bono & honesto, de virtute, definitio officii & quor-
modis dividatur.*

Moralis philosophia versatur
circa voluntatem hominis,
quam recta ratio gubernat & di-
rigit, transversam autem rapit
opinabile & apparens bonum:
instar calcarum vero voluntati
sunt affectus; ab istis enim ex-
citati pergimus ad actum & ad-
quisitionem bonorum: ministri
autem & famuli sunt sensus. Ac
generosae quidem mentes rationi
parent & obediunt, vulgus autem
praemiis ac poenis huc illuc im-
pellitur. Sunt autem bona alia

animi, alia corporis, alia fortu-
nae. Ac rursus animae quaedam
contemplationibus, quaedam ac-
tionibus gaudent. Harum rerum
inter se commissio ac compa-
ratio, virtutis praeponderatio:
sensuum renitentia & ad mali-
tiam proclivitas, rursus virtu-
tis contemplatio, generosae illius
ac heroicae, haudquaquam tre-
pidae, verum in habituali ad-
quisitione ac possessione veri bo-
ni alacriter progredientis: ma-
joris minorisve boni, magis mi-

Ἐ καλῶ, καὶ ἐπωφελῶς κοινωνία, καὶ μάχη, καὶ σύγκρουσις, καὶ ἡ περὶ τούτων ἀσφαλὲς κρίσις, καὶ αἵρεσις, ἢ τε τῶν ἀρετῶν πρὸς ἀλλήλας σύγκρουσις, καὶ χρησταί, ἢ ὀρθοὶ λογισμῶν ζυγοσταθμῆς, καὶ ἐπικαίως ἐν τε λόγοις, καὶ πράξεσι ἀγλαμπύσσα, πηγαί εἰσι τῶν καθήκοντων.

Ἵνα δὲ καθ' εἰρηδὸν ἡμῶν ὁ λόγος χωροῖ, τὸ ὅρον τῶν καθήκοντων ἀποδοτέον, καὶ καθέξης χωρητέον ἐπὶ τὴν κατὰ μέρος πλατυτέραν ἀνάπτυξιν καὶ οἱ μὲν Σταϊκοὶ κραδαινόμενοι πρὸς τὴν τῶν πραγμάτων κρίσιν, καὶ ἀγαπῶντες τῇ πιθανότητι τῶν λόγων, αἵτε ὑπὸ τῶν μαρμαρυγῶν τῆς πίστεως οὐκ ἐλαμπόμην, καθήκον ἐλεγον εἶναι, ὃ πραχθὲν ἔυλογον ἰσχυρὸν ἀπολογισμὸν. καὶ κοινοῦτεροι μὲν πρὸς πάντων τῶν καθήκοντων ἀγλαγομήροις, τὸ ὅπως ἔυλογον, καὶ πιθανόν, ἱκανὸν αὐτοῖς ἔδοκ' εἰς αἵρεσιν τῶν πρακτέων πρὸς τὸ ὅς ἐπιπῶν σοιχείων τῶν καθήκοντος, ἀπὲρ ἀπ' αὐτῆς τῆς πρωτογενὲς ἀναπλαστικῆς φύσεως, καὶ ἐν ὅτῳ ἐνθὺ καίρῳ τιμάρηρα, ἀσφαλέστερόν πως διειληφότες, καθήκοντα ἔφασαν εἶναι, ὅσα λόγος αἵρεῖ, καὶ πρέπ' ποιεῖν, εἶον, γονεῖς τιμῶν, ἀδελφῶν φροντίζειν, ὑπὲρ πατρίδος κωδυνεύειν, φίλοις συμπεριφέρειν παρὰ τὸ καθήκον, τὰ παρὰ ταῦτα. ἀλλάφορα, ἢ τε καθήκοντα, δηλαδὴ, ἢ τε παρὰ τὸ καθήκον,

nusve utilis, item honesti ac utilis, inter se communio ac confliatio: horumque omnium cauta dijudicatio atque selectio, nec non virtutum inter se commissio & comparatio, atque usus recta ratione ponderatus, opportuneque in verbis & factis elucens, fontes sunt officiorum.

Ut autem ordine sermo nobis procedat, tradenda est definitio officii, ac deinde pergendum per partes ad latiore explicationem. Ac Stoici quidem vacillantes in disceptatione rerum, contenti probabilitate verborum, quippe splendore fidei haud illustrati, καθήκον & officium esse dicebant, quod cur factum sit ratio probabilis reddi

possit. Atque communius quidem de omnibus officiis disputantes, id quod utcumque probabile ac speciosum videretur, sufficiens esse ad actiones capessendas putabant; sed de elementis, ut ita dicam, ac principiis officiorum, quæ a primitiva pululant natura, & cuilibet genti rata & sancta habentur, certius disceptantes, officia esse dixerunt, quæ ratio suadeat, quæve deceat facere, ut, parentes honorare, fratrum curam suscipere, pro patria periclitari, amicis condescendere & sese accommodare: præter officium autem, ab his aliena: indifferentia, quæ nec officia scilicet sint, nec præter officium, quæcumque ratio nec

ὅσα

ὅσα ἔτι αἰεὶ λόγος πράττειν, ἔτι ἀπαγορεύει, οἷον, κατὰ τῶν ἀφροσύνης, καὶ τριχῶν ἐπαφάς τι, καὶ ἐκτάσεις, καὶ ὅσα τέτοις ὁμοίως γίνεσθαι. καὶ τὰντα ὁμοίως ἐδοποιῶνται, καλῶς ἢ κακῶς ὄνομα κληρέμματα, ὑπὸ τῶν συνειδησίως κατὰ τὴν πρὸς τὰ ἡδὴ θεολογίαν. ἔστιν ἡ δὲ πάρεργον, ἔστι μάλιστα ἐκτιτρώσκουσιν οἱ ὁπαδοὶ τῷ Χριστῷ.

Ἐπὶ τῇ κατὰ τὴν Στωϊκὴν ἄντα τῶν καθήκοντων ἀνδρὶ πειράσεως, ὡς ἀγνείας, καὶ αἰσθητικῶν ἐπιμελειῶν, καὶ τὰ τοιαῦτα· τὰ δὲ κατὰ περίεσιν, ὡς τὸ, πρὸς ἑαυτὸν, καὶ τὴν κτῆσιν ἀφροσύνης, καὶ ὅποσα ἔχει ἑαυτὰ, ἀλλ' ὑπὲρ ἄλλων τῶν ἰσχυροτέρων καθήκοντος, πράττεται. Καὶ ὁ Ἐπίκτητος, «τῶν πραττομένων τὰ μὴ προηγουμένως πράττειν», τὰ δὲ κατὰ περίεσιν, τὰ δὲ κατ' οἰκονομίαν, τὰ δὲ κατὰ συμπεριφοράν, τὰ δὲ κατ' ἔσαςιν.» Ἡρῶν δὲ καθήκοντα εἰσιν, ἐνέργεια ἀνδρωπύνη κατὰ λόγον, πρὸς τι τὸ θεῖον, καὶ πρὸς ἑαυτὸν, καὶ πρὸς τὸ ὁμόφυλον ἀναφερομένη, συναδέσφα τῶν θεῶν νόμοι, καὶ πρὸς τὴν κατὰ τὴν τῶν πράττοντος, τριπλῇ ἡ δὲ ἐκάστη ὁρίζεσθαι ἐνέσται. καὶ ἡ μὲν ἀφροσύνη πρὸς τὴν τῶν ἀτόμων φυλακὴν, ἡ δὲ πρὸς τὴν ἐπίκτησιν τῶν τελεῶν, ἡ δὲ εἰς πολλὰ πλάσιασμον καὶ κοινωνίαν ἐκτελεῖ. τῇ δὲ ἀξία ὑπερανέ-

suadeat nec interdicit, ut festucas aliquas manibus tenere ac circumversare, capillos contrectare ac mulcendo producere, quæve alia similiter sunt. Quæ tamen itidem certam speciem suscipiunt, boni vel mali nomen sortita, conscientia dictante, secundum theologiam moralem. Nihil enim perfunctorium nec supervacaneum aut abortivum producunt Christi assæclæ.

Sunt etiam secundum Stoicos quedam καθήκοντα, quæ fiunt sine coactione, ut castitatis aut fensuum curam agere, aliaque huius generis: quedam ex coactione, ut seipsum mutilare, bona sua projicere in tempestatibus, &

alia quæ non ultro sed necessitate urgente fiunt. Epictetus etiam quedam inquit aguntur primario ac directe, quedam coactione, quedam dispensatione, quedam condescencia, quedam contentione ac studio. Nobis vero officium est actio hominis secundum rectam rationem, relata ad Deum, ad ipsummet, & ad proximum, consona legi divinæ, atque conveniens statui atque conditioni agentis. Triplex enim cuique insita est appetitio, atque alia tendit ad individui conservationem, alia ad perfecti acquisitionem, alia vero in multitudinem & societatem diffunditur. Dignitate, autem

σηκε τὸ τέλειον, ὃ τῇ κατὰ φύσιν προόδῳ δεύτερον εἶναι δοκεῖ.
 ζῶν γὰρ, καὶ ὑγιὲς ἑκάστος αἰνίσσῃ τὸ Θεῖον.

Πρῶτον ἄρα καὶ κύριον ἔργον ἀνθρώπου, τὸ ἀγαπᾶν, καὶ ὑμνεῖν
 τὸ Θεῖον, ὅγε καὶ τὰς πάσαι σοφῆς ἐλελήθη. ἀφιερῶντες γὰρ
 εἰς τέλειον καὶ μέσον τὸ καθήκον, τὸ μὲν τέλειον, τὸ πρὸς τὸ
 ὄντως καλὸν ἀχολέμενον, ἔλεγον κατορθώματα· τὸ δὲ μέσον
 καθήκον, ὅτε τοῖς ὑποδείξεσιν τοῖς εἰλημμένοις πρὸς τὸ ἐπί-
 κληρον κόσμον, προσῆκον. τοῖς δὲ Χριστιανοῖς τοῖς ἀραρότως πε-
 πιστευκόσι, καὶ τοῖς τε, καὶ γλώσῃ ὁμολογῶσι παρὰ Θεῶν χο-
 ρηγεῖσθαι πᾶν ἀγαθόν, ἀπλήτους τε καμμάτων, καὶ ποταμὸς
 ἰδρώται ἐν ὕδατι λογιζομένοις, ἀλλ' ἐπὶ τῇ κρητῇ τὸ ἀσφα-
 λὲς ταπεινώσεως ἐποικοδομημένοις τὴν ἀρετὴν, ἀλαζονείας εἶ-
 ναι δοκεῖ μετὸν τὸ ὄνομα τοῦ κατορθώματος, καὶ Θεῶν δῶρον
 ὁμολογῶσιν εἶναι πᾶσαν ἀρετὴν. « ὅτι ἐξ αὐτῶν, καὶ δι' αὐ-
 τῶν, καὶ εἰς αὐτὸν τὰ πάντα (α).

(α) Παῦλ. Ῥωμ. κρ. ιδ.

præstat perfectum illud, quod
 tamen processu naturali videtur
 esse secundum. Vivus enim &
 sanus atque incolumis quisque
 laudabit Deum.

Primum igitur & principale
 est hominis opus, amare & lau-
 dare Deum. Id quod nec vete-
 res latuit philosophos: dividen-
 tes enim officium in perfectum
 & medium: perfectum, quod
 circa numen æternum est occu-
 patum, vocabant κατορθώματα si-
 ve rectum factum, medium ve-
 ro vocabant καθήκον, utpote in-

ferioribus mundoque fragili ac
 perituro conveniens. At Chri-
 stianis firmiter credentibus, men-
 teque & lingua contentibus a
 Deo provenire omne bonum,
 labores maximos ac sudoris tor-
 rentes pro nihilo reputantibus,
 atque fundamento certæ ac se-
 curæ humilitatis superstruentibus
 virtutem, plenum arrogantiz &
 vanitatis videtur nomen recti fa-
 cti, & contentur Dei donum
 esse omnem virtutem, Quoniam
 ex ipso & per ipsum & in ipso
 sunt omnia (α).

(α) Rom. II. 36.

ὅτι

Ὅτι ἐν κ' μόνον τέλει πρόκει) τοῖς ἀνθρώποις, ὁ εἷς, κ' μόνος Θεός.

Κεφάλαιον γ'.

Τὸ τέλει, τὸ ἀκρότατον τ' ἰφειτῶν, ὁ εἷς, κ' μόνος εἷς Θεός, δι' ὃν ἐν τε τῷ παρόντι βίῳ τῷ ἐπικύρῳ, κ' ἐν τῷ μετ' αὐτὸν τῷ αἰωνίῳ κ' ἀκηράτῳ κινήμεθα, νοῦν, ἡμεῖς, πρᾶττον, χολάζομεν, γενηοῦμεν, καθεύδομεν, εὐποῦμεν, κολάζομεν, ὑπὸ φόβου τρέμομεν, ὑπὸ ἀγάπης φλεγοῦμεθα, ζῶμεν, θνήσκομεν, ἀναστῶμεν. ἔδειξεν ἡμεῖς αὐτῷ ζῆ, κ' ἔδειξεν αὐτῷ ἀποθνήσκει. « ἰάν τε ἡ ζῶμεν, » τῷ Κυρίῳ ζῶμεν. ἰάν τε ἀποθνήσκωμεν, τῷ Κυρίῳ ἀποθνήσκομεν. ἰάν τε ἐν ζῶμεν, ἰάν τε ἀποθνήσκωμεν, τῷ Κυρίῳ ἐσμίν (α). Ἀλλὰ ταῦτα τοῖνυν ὁ Θεὸς νόμος ἐπιτάττει τὸ ἀγαπᾶν Κύριον τὸ Θεὸν ἡμῶν, τὸ εἶναι, κ' μόνον Θεὸν, τὸ ὑψίστον, τὸ φοβερόν, τὸ ἰσχυρόν, τὸ δίκαιον, τὸ ἐλεήμονα, τὸ ἐν τῇ δυνάμει συνέχοντα τὰ πάντα. ὁφείλομεν εἰς ἀγαπᾶν αὐτόν

(α) Παῦλ. Ῥωμ. κε. ιδ'.

CAP. III.

Unicum finem hominibus propositum, esse unum solumque Deum.

Finis ultimus expetendorum unus solusque est Deus, per quem in hac fluxa & caduca vita, manente nos post hanc æterna & incorruptibili, movemur, cogitamus, quiescimus, agimus, cessamus, vigilamus, dormimus, benefacimus, punimus, timore tremiscimus, amore ejus ardescimus, vivimus, morimur, reviviscimus. *Nemo enim nostrum sibi vivit & nemo sibi mori-*

tur. Sive enim vivimus, Domino vivimus: sive morimur, Domino morimur. Sive ergo vivimus, sive morimur, Domini sumus (a). Propterea igitur divina lege mandatur, ut diligamus Dominum Deum nostrum, unum solumque Deum, altissimum, tremendum, fortem, justum, misericordem, pugillo continentem universa. Debemus autem diligere ipsum, non remissa qua-

(a) Rom. 14, 7. 3.

ἐχ' ὑφειμένη τῇ ἀγάπῃ, ἀλλ' ἐξ ὅλης τ' καρδίας, καὶ ἐξ ὅλης
 τ' ψυχῆς, καὶ ἐξ ὅλης τ' ἰσχύος ἡμῶν. ὅλην τὴν καρδίαν ζη-
 τεῖ ὁ Θεός, ὁλόκληρον τὴν ψυχὴν, ὅσα ἐξ ἡμισείας, ἀπασαν
 τὴν ἰσχὺν ἐτέλει Δι' αὐτοῦ εἰς ἀγάπην, εἰς δόξαν, εἰς αἶνον
 αὐτοῦ. καὶ πρῶτον ζητεῖ τὴν καρδίαν, ἐν τῇ καρδίᾳ γὰρ κα-
 ταβόλη) τὰ σπέρματα τ' εἰς Θεὸν ἀγάπης, καὶ ἀπ' αὐτῆς
 πηγάζει ἡ γεινόμενη εἰς Θεὸν γνῶσις. «ἐμφρανθήτω ἡ καρδία
 » μὴ εἰς φοβίαν τὸ ὄνομα σου. καὶ πάλιν, «προσελεύσεται ἡ
 » θρησκεία, καὶ καρδία βαθεῖα, καὶ ὑψωθήσεται ὁ Θεός (α).
 ὁποῖοι ἔτι ἀπὸ τοῦ ἀρχομένου φερόμενοι ἐπινοίας ἀναδύναν
 δι' αὐτοῦ) εἰς κατανόησιν τ' ἀνωτάτω εὐίας, χετλῶς πίπ-
 τευσιν εἰς βάραν δόξας ἰσχυρὰ δύναν. «καρδίαν ἔτι
 » καθαράν κτίσον, φησὶν, ἐν ἐμοὶ ὁ Θεός (β). καὶ μακάριοι
 » οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ, ὅτι αὐτοὶ τὸ Θεὸν ὁρῶνται (γ),
 εἴφη ὁ Κύριος ἡμῶν. καθαροὶ εἰσι τῇ καρδίᾳ οἱ πάντα κα-
 κίας ῥύπον ἀπηνέμωτοι, καὶ βεβαίαν ἀρετὴν ἀτρέπτως ἀσκῶν-
 τες. καθαροὶ τῇ καρδίᾳ, οἱ τὰ εἰδῶλα τ' κακῶν ἔξω εἰ-
 ρεῖ τ' καρδίας ἐμβαλόντες ναῦ. ἐνὶ ὁρῶνται γὰρ ἐν τῇ καρ-
 δίᾳ εἰδῶλα φιλοχρηματίας, κινεδοξίας, ἔρωτος, καὶ ἄλλα

(α) Ψαλ. πλ. εἴ.

(β) Ψαλ. γ.

(γ) Ματθ. κρ. ε.

dam & laxa dilectione, verum
 toto corde, toto animo, & omni-
 bus viribus nostris. Totum enim
 cor quaerit Deus, integram ani-
 mam, non dimidiam, omnes
 vires vult intendi ad dilectio-
 nem, glorificationem & laudem
 suam. Ac primo cor quaerit, in
 corde enim jacta sunt semina
 amoris erga Deum, atque hinc
 manant ea quae in nos cadere po-
 test Dei cognitio. Latetur cor
 meum ut timeat nomen tuum,
 item, Accedet homo ad cor altum
 & exaltabitur Deus (α). Qui-
 cunque autem a mente & intel-
 lectu incipientes vanis commen-

tis & cogitatis adscensuros se au-
 tumant supremæ essentiae con-
 templationem, miserabiliter la-
 buntur in voraginem temerita-
 tis ac demanæ instar Icarî.
 Cor mundum, inquit, crea in
 me, Deus (β). & Beati mundo
 corde: quoniam ipsi Deum vide-
 bunt (γ), inquit Dominus no-
 ster. Mundo autem sunt corde,
 qui ablutis omnibus malitiæ for-
 dibus constantem virtutem inde-
 fessi percolunt. Mundo etiam sunt
 corde, qui simulacra vitiorum e
 cordis templo ejecere. Collocata
 autem sunt in corde simulacra a-
 varitiæ, ambitionis, libidinis, alia-

(α) Ps. 85, 11. Ps. 63, 8.

(β) Ps. 50, 12.

(γ) Matth. 5, 8.

μυσία,

μυρία, οἷς ὁ δύνῃσιν ἄνθρωποι ἔμμεν βῆν, ἡ κρεῖον, ἀλλ' αὐτὸν ὁσημίραι κατασφάττων, βαβαί, δυσίαν προσφέρει. διδ
 „ Ἐκ τῶ κρυφίαν με καθάρισόν με (α), ὁ προφήτης φησί. Ἐ
 ὁ Σολομών, „ Πιάσατε ἡμῶν ἀλώπεκας μικρὰς ἀφανίζοντας
 „ ἀμπελιῶνας (β). ἡ γὰρ τῶ ἀνάνυμων εἰδώλων θρησκεία παν-
 „ τὸς ἀρχὴ κακῆ, καὶ αἰτία, καὶ πέρασ ἐστιν (γ). ἀνάνυμα γὰρ,
 καὶ πολύνυμα πάθη ἐμφωλεύει τῇ δυσήνῃ ψυχῇ. „ Καὶ
 „ κίερυται ἐν ἀδύτοις καρδίας ἀπώρητα κακίας πάθη, καὶ
 „ ἴσω δισμοὶ, καὶ φρασμοὶ, κινδύν μετὰ τραύματα, ἀ ὑγιαί-
 „ νειν οἰόμενοι, παρὶ δ' ἀλπομεν, μόνους ὃ τοῖς ἐξ ἑρανῶ ὅπλοις
 „ καταπαλαίσομεν (δ).

Ἐνδρυται ὃ καὶ ἑτέρα εἰδῶλα γηϊναὶς βαφαῖς ἀποτόμως
 ζωγραφῶντα τὴν ἀπερίγραπτον, καὶ ἀκατανόητον ὕσιν. μα-
 κάριοι ἄρα οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ, οἱ πᾶσαν ὑλικὴν ἐπίνοιαν,
 καὶ πᾶν εἶδῶλον Θεῷ τῇ καρδίας ἐξαιρῶντες, καὶ ἐν τῇ θεῷ
 γνόφῃ τῇ καθαρωτάτῃ, καὶ διαυγεστάτῃ συσιλλόμενοι, ὅτε
 αὐτοὶ τῷ Θεῷ ὄψον).

(α) Ψαλ. 119.

(β) Ἀσμ. κερ. β'.

(γ) Σοφ. Σολ. κερ. 18'.

(δ) Μακαρ. πρὶ ἐλευθ. νόος.

que plurima, quibus miseri ho-
 mines non bovem aut arietem,
 verum seiplos quotidie mactant
 & sacrificant. Quapropter ab oc-
 cultis meis munda me (a), inquit
 propheta, & Salomon, Capite
 nobis vulpes parvas, quae demo-
 liuntur vineas (b). Infandorum
 enim idolorum cultura omnis ma-
 li causa est, & initium & fi-
 nis (c). Infanda enim & varias
 habentia appellationes vitia in-
 colunt miseram animam, Et oc-
 cultantur in penetralibus cordis,
 arcani malitia morbi, insansque

nodus, verpes, & periculosa vul-
 nera, quae valere existimantes,
 fovemus, & tamen non nisi ca-
 lestibus armis expugnabimus (d.)

Insunt & alia idola, terrestri-
 bus coloribus temere exprimen-
 tia incomprehensibilem illam &
 incircumscriptam Essentiam. Bea-
 ti igitur mundo corde, qui omnem
 conceptum materialem, & omne
 idolum simulacrumque Dei ex
 corde remouent, atque divino
 nimbo, purissimo illo & luci-
 diffimo, sese involvunt, quia ipsi
 Deum videbunt.

(a) Ps. 18, 13.

(b) Cant. 2, 15.

(c) Sap. 14, 27.

(d) Macar. De libert. mentis.

Ἀγαπήσεις τοῦτον τὸ Θεόν ἐξ ὅλης τῆ καρδίας σου, καὶ μέ-
 νον αὐτὸν ἀγαπήσεις, καὶ πᾶν ὅτι ἐστὶ ἄλλο, ἀλλὰ δὴ καὶ σεαυ-
 τὸν δι' αὐτόν. ἀγαπήσεις αὐτόν καὶ ἐξ ὅλης τῆ ψυχῆς σου, καὶ
 μὴ μόνον τὸ σῶμα ὑποπαύσῃ, πλὴν πρακτικῶς ἀσκήσεως
 ἀρετῆς, ἀλλὰ καὶ ταῖς ὑψηλοτέραις θεωρίαις ἐπιδιδόσης σεαυ-
 τὸν, ἥδη τῆ καρδίας ἀσφαλῶς ἐχέσης, καὶ ὑπὸ τῆς Θεῆς ἀγά-
 πης μεθύσης μέθῃ νηφάλιον. καὶ ἔ μόνον ἀπὸ κακῆς κλισ-
 μάτων εἰς ὕμνον ἀνεγειρόμενος τὸ κτίσαντος, ἀλλ' ὑπερ
 πᾶσαν ἔννοιαν κτήσῃ κέφοις Θεῆς πτεροῖς ἰπτάμενος, καὶ
 συνδιατάμενος ἀγγέλοις, καὶ τῇ θρόνῳ τῆς ὑπερσυνεχῆς τριάδος
 παριστάμενος, καὶ ὅλως εἰς ὕμνον, καὶ ἀνέφραστον Θεῶν ἐν-
 χερόμενος, καὶ ὅλα τῇ Μαρίᾳ μακαρίζομενος ἐπὶ τῇ ἐκλο-
 γῇ τῆς ἀγαθῆς μερίδος. ἔτω δὴ ἡμεῖς τῆς ἐναρέτων πράξεων
 εἰς τὰς ἀνωτάτας τῆς Θεῆς καὶ ἡσυχίας καὶ ἀπολαύσεως βαθ-
 μὸς Χριστῷ χειραγωγῶντες ὅσον ἐφικτὸν ἐν τῇ παρόντι βίᾳ
 ἀνασβασαμένους, καὶ κατὰ τὰς ἡσυχαστάς, οἱ ἀπλήτῳ ἀνοσιότητι
 καὶ ἀναιδείᾳ, τολμᾶσιν ἀπατᾶν οἱ παλαμναῖοι Θεὸν τι, καὶ
 ἑαυτοὺς, καὶ τὸ πλεονέκτημα ἀλλὰ τοῖς μὴ ἐμπροσθεν ἐπιχεινόμενοι,
 καὶ οἱ ἀδωδεῖας μὴ ἐπιλανθανόμενοι, εἰς ὁποιοῦν μελέτης, καὶ
 Θεῆς ἀφίκοιο βαθμὸν, ἀτρυτὰ πόνα πᾶσαν ἀσκήσεως ἀρε-

Diliges igitur Deum ex toto
 corde tuo, si eum dilexeris so-
 lum, cætera, atque adeo teipsum,
 propter eum. Diliges eum ex
 tota anima tua, si non solum
 corpus castigando actualem exer-
 ceas virtutem, verum etiam sub-
 limioribus contemplationibus te-
 ipsum dedas, corde jam satis mu-
 nito, & dilectione divina sobrie
 ebrio: si non solum pulchritu-
 dine creaturarum exciteris ad
 celebrandas laudes Creatoris, sed
 omnem creaturam materiale
 levibus contemplationis alis su-
 pervolans, cum angelis jam de-
 gens, thronoque supersubstantiali
 Trinitatis assistens, totus in

glorificationem & ineffabilem
 contemplationem effundaris, bea-
 tus cum Maria ob electionem
 optimæ partis. Sic itaque per
 virtutis exercitia in supremos
 contemplationis, unionis, ac frui-
 tionis gradus, Christo manudu-
 cente, quantum in hac vi-
 ta, eventus, non ut isti quiescen-
 tes ac otiosi, qui immensi scelere
 ac improbitate polluti, audent
 miseri, fallere Deum, seipsos,
 & proximum; sed antecedenti-
 bus exæquare te nitens, non im-
 memor tamen imbecillitatis, in
 quemcumque exercitationis ac
 contemplationis perveneris gra-
 dum, indefesso labore omnem co-

τὴν, καὶ ὅλη καρδίᾳ, ὅλη ψυχῇ, καὶ πάσῃ ἰσχύϊ σαρκικῇ τε, καὶ πνευματικῇ, ὡς ὁ Θεοπέσιός φησιν Ἰγνατίῳ, ἀγαπήσεις τὸ ὕψιστον Θεόν, τὸ ἀκρότατον τὸ ἱφίτατον, καὶ διὰ πάντοτε δουλεύσεις αὐτῷ.

Περὶ Θεοσεβείας.

Κεφάλ. δ'.

„ **Κ** Ὑμῖν τὸ Θεὸν σε φοσηθήσῃ, καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύ-
 „ σεις (α). ζέοντι τῷ πνεύματι ἕκαστος ὀφείλει σέ-
 βεσθαι τὸ Θεὸν μὴ φόβῳ καὶ τρόμῳ, τὸ ὑψίστον τὸ αὐτῷ μεγα-
 λυϊότητι, καὶ τὰς ἐνεργείας ἀναλογιζόμενῳ, ὡς παρὰ τὸ
 ἀνεξάντλητον φιλανθρωπίας παρελήφαμεν, ἐν ταῖς ἀγαθῇ, ὡς
 διηκεῖν δόξα λαύομεν. ὀφείλομεν ἢ λατρεύειν Θεῷ, νοῖ τε, ἐν
 σώματι, πιστεύοντες, καὶ κηρύττοντες, καὶ αἰνῶντες αὐτὸν ὅτι
 Θεὸν τρισυπόστατον, πατέρα, υἱόν, καὶ πνεῦμα ἅγιον, καὶ ὁμο-
 λογῶντες ἰδίᾳ τε καὶ κοινῇ τὰ ἀραρότα τὰ καθολικῆς ἐκκλη-
 σίας δόγματα, ἢ τε τοῖς ἄρθροις τῶν ἀμωμῶν, καὶ ὀρθοδόξῳ.

(α) Δευτερ. κεφ. ε'.

les & operaberis virtutem, atque
 ex toto corde, tota anima, &
 omnibus viribus tam corporali-
 bus quam spiritualibus, ut divus

ait Ignatius, diliges supremum
 Numen, summum illud expeten-
 dorum, semperque ei servies.

C A P. IV.

De cultu divino.

Dominum Deum tuum time-
 bis, & illi soli servies (α).
 Ferventi spiritu quisque debet
 colere Deum cum timore & tre-
 more, altitudinem majestatis ejus
 & beneficia reputando, quæ ab
 inexhausta clementia percipimus,
 bonæque illa quibus perpetuo frui-

mur. Debemus autem servire
 Deo, mente & ore, credendo, &
 prædicando, & laudando eum,
 Deum trinum, Patrem, Filium,
 & S.S. confitendo etiam privatim
 ac publice, stabilita ac rata eccle-
 siæ universalis dogmata, cum in
 articulis intaminatæ ac orthodoxæ

(α) Deut. 6, 13.

πίστως, καὶ ἐν ταῖς ἐκκλησιαστικαῖς παραδόσεσι, πᾶσαν καινοτομίαν φεύγοντες· ὅποσα ἢ ταῖς ἱεραῖς γραφαῖς, ταῖς τε εἰκονομικαῖς συνόδοις κατησφάλισται, ὡς πολυτελέστατον κληρον. ἀπαρὰ χαρακτὸς τηρῆντες, καὶ τοῖς ἰχνισι τοῦ ἁγίου καὶ θεοφόρου πατέρων ἐπόμενοι.

Λατρεύομεν ἢ Θεῷ, ὃ μόνον ἰδίᾳ, ἀλλὰ καὶ κοινῇ ἐν τοῖς ἱεροῖς ναοῖς, εἰ δυνατόν, καθ' ἑκάστην ἡμέραν. ὁ ἢ Δαβὶδ ὃ μόνον „ Ἐπτάκις τ' ἡμέρας ἤνεσά σε ἄλλα καὶ Ἐυλογῶ τ' „ Κύριον ἐν παντὶ καιρῷ, φησι. καὶ Τὰς εὐχὰς μὲν τὰ Κυ- „ ρίῳ ἀπαρώσω ἐναντίον παντός τ' λαῷ αὐτοῦ, ἐν αὐλαῖς „ οἰκῶ Κυρίῳ (α). λατρεύομεν Θεῷ, προσηλῶντες ὅλως εἰς αὐτὸν νῦν τε, καὶ ὀφθαλμῶς, ῥίπτοντες ἑαυτοὺς τὰ ἰδία, καὶ μετ' ἀπλότης ἐντεθείας, καὶ ταπεινώσεως τ' ὀσημέραι ἐνεργισιῶν χάριτας ὁμολογῶντες, τὰ ἰδία τε, καὶ κοινῇ συμφέροντα ταῖς τε ἀπὸ χειλέων ὕμνοις, καὶ τοῖς ἀπ' ὀμμάτων δάκρυσιν αἰτῆμενοι. καὶ ἐν τοῖς ταμείοις ἢ τ' ψυχῆς κλείσαντες τὰς τ' αἰδότησιν θύρας, ἀνατενῶμεν χεῖρας καὶ νῦν εἰς τὸ ὕψος αὐτοῦ, ἐκκαίόμενοι θείῳ ἔρωτι, καὶ σώφρονί τινι μοναχῇ ὀνθυσιῶντες, ἀλλὰ μὴ σιμνότητος, μὴ ταπεινώσεως, καὶ λή-

(α) Ψαλ. ρβ'. μς'. ρβ'.

fidei, tum etiam in ecclesiasticis traditionibus, omnem fugientes novationem; quæcumque autem Sacris Scripturis, œcumenicisque ac universalibus synodis ac conciliis consignata sunt, tanquam pretiosissimam hæreditatem, sine adulteratione servando, vestigiis sanctorum ac divinitus instinctorum patrum insistendo.

Serviemus autem Deo non privatim tantum, sed & publice in sacris templis, si pote, quotidie. David vero non modo *Septies in die laudem dixi tibi* (a), sed & *Benedicam Domino omni tempore* inquit, item, *Vota mea Do-*

mino reddam coram omni populo ejus in atriu domus Domini (b). Serviemus Deo, figentes unice in ipso mentem oculosque, humi nos prosternentes, summa cum pietate & extrema humiliatione pro quotidianis beneficiis gratias agentes, privatim ac publice profutura hymnis labiorum precibusque, & lacrymis oculorum expeientes, atque in penetralibus animæ claudentes sensuum ostia, erigemus manus mentemque in excelsa ejus, ardentibus divino amore, atque sano quodam sobrioque furore quasi instincti, cum reverentia tamen & humiliatione, cum dis-

(a) Ps. 118, 146.

(b) Ps. 115, 18.

κρίσεως,

κρισιως, μὲν γὰρ τὴν ἐκείνην, ὡς ζήλῳ, ἀντὶ ἀκροατίας, ὡς βα-
τολογίας προσδύομεθα. εἴπε γὰρ Κύριος πρὸς Μωϋσῆν (μὴ
τόσῳ φθιγγόμενος, ἀλλὰ νοὶ προσδύομενος) „ Τί βοᾷς
πρὸς με (a); τοσαύτῳ ἔχον ἔχει ἡ κατὰ νοῦν προσδύ-
σις ἢν αἰνιττόμεθα ὁ μέγας Βασιλεὺς, „ Ἐχει, φησὶ, κρυπ-
τὰς προσδύσεις. καὶ ἡ Ἄννα μήτηρ Σαμουὴλ ἐλάλει ἐν τῇ
καρδίᾳ αὐτῆς, καὶ ἔλεγον αὐτῇ, ὥς τότε μεθυμένη; ἢ ὅ
ἀπεκρίνατο, ἐκείνη τὴν ψυχὴν μετὰ ἑαυτὴν Κυρίῳ (b).

Οὐ μόνον ὁ πνεύματι πᾶσι, καὶ λόγῳ, καὶ σιγῇ Θεῷ
τῷ ὑψίστῳ λατρεύομεν, ἀλλὰ καὶ ἔργοις πολυτελέσι δα-
σομεν αὐτῷ, ἐφόσον ἐγγυρεῖ ἡ ἑκάστη κλήσις, θεοῖς ναοῖς τὰ
εἰς χρῆσιν καὶ καλοσύνην ἀνήκοντα προθύμως εἰσφέροντες, τὰ πε-
πονηκότα ἀνασκευάζοντες· ἐνίοτε ὅτι εἰς δόξαν Θεῷ καὶ νέας ση-
κὰς ἐκ βάθρων ἀνιγείροντες, ἢ τοῖς τοιούτοις τι θεῖον ἔργον
προθυμυκμένοις συνεπιλαμβανόμενοι. „ Ἐνέγκατε τὰ Κυ-
ρίῳ, υἱοὶ Θεοῦ (c). μάλιστα ὅτι κατὰ τὴν πολεμίσταν τὴν νο-
τὴν ὁ Χριστὸς νόμφλῳ πλὴν ἐκκλησίαν, ἢ τε πόλιν, ἢ τε χρη-
μάτων, ἢ τε ζωῆς φειδομένοι, καὶ ὅπῃ δεήσει μέχρις αἵματος
χωρῶντες ἀπὸ τῶν ἡμῶν τὸ θεῖον αὐτῷ ἐκχεῖνται αἱ-

(a) Ἐξοδ. κη. ιδ'. (b) Βασιλ. α. κη. α. (c) Ψαλ. κη.

creione, cum firmitate ac zelo,
fine incuria ac multiloquentia,
orabimus. Dixit enim Dominus
ad Moysen (non ore loquentem
sed mente orantem) Quid cla-
mas ad me (a)? tantam habet
vim mentalis precatio: quam
subindicat magnus Basilius, Ha-
beto, inquit, occultas preces,
& Anna mater Samuelis loque-
batur in corde suo, dicebantque
ei, Usque quo ebria eris? At illa
respondit: Effudi animam meam
in conspectu Domini (b).

Sed non solum in egestate spi-
ritus & sermone aut silentio ser-
viemus Deo altissimo, verum e-

tiam operibus luculentis quantum
cujusque status ac conditio pati-
tur, ad usum & ornatum sacra-
rum ædium pertinentia alacriter
conferentes, facta recta servantes,
vitiosa reparando: aliquando e-
tiam nova templa a fundamentis
erigentes, aut eos qui ejusmodi
sacrum opus moliantur adjuvan-
tes. Afferte Domino, filii Dei (c).
Præcipue vero contra oppugnan-
tes spiritualem Christi sponfam
ecclesiam, nec labori, nec opibus,
neque vitæ parcentes, atque ubi
opus ad sanguinem usque profun-
dum procedentes, propter eum
qui divinum pro nobis effudit

(a) Εξοδ. 14, 15. (b) 1 Reg. 1, 14. (c) Ps. 28, 1.
B 3 μα

μα, καὶ τὸ καταδυναστείας ἔ ἀλάστορ ἡμᾶς λυτρώσαντα. τιμωροῦμεν ὅ, ἐκ τῶ ἐόντων ἀειβάλλοντες ἀγαθολοῦμεν, καὶ τὰς ἱερεῖς ἔ ὑψίστη, τὰς διπλοῦς ὑμνήσαντες αὐτὸν, καὶ τὴν ἀναιμάκτον θυσίαν ὑπὲρ ἡμῶν προσφέροντας, ὅπως ἔχοντες καὶ κεινοὶ τὰ πρὸς ζωὴν αὐτάρκη, τῇ μελέτῃ τῶ θείαν λογίαν ὅλως προσκείμενται, καὶ καταρτίζουσι τὸ χριστῶνυμον λαόν, μηδαμῶς ἐμπλεκόμενοι τῇ φλυαρίᾳ ἔ βίβ, καὶ ταῖς κοσμηκαῖς φροντίσιν. „ Ἐμοὶ ὅ λίαν ἐτιμήθησαν οἱ φίλοι σου, ὁ „ Θεός, λίαν ἐκραταιώθησαν αἱ ἀρχαὶ αὐτῶν (α). καὶ ὁ σοφὸς Σιράχ, „ Φοῶ τὸ Κύριον, καὶ δοξάσω ἱερεῖα (β).

Ὅτι ὑπὸ τῶ θείας προνοίας διοικεῖται τὰ πάντα.

Κεφάλαιον, εἰ.

Λ Αμπροτάτης φέρει χαρακτῆρας τῶ θείας προνοίας ἡ κτίσις, καὶ πάντα τὰ ὄντα μονοεχὶ φωνῇ ἀφίεντα, τὰ μὲν τὰ κάλλος, καὶ τῇ εὐτάκτῳ κινήσει, τὰ δὲ τῇ ἀγῇ τῶ ἐν.

(α) Ψαλ. ραλ.

(β) κερ. ζ.

fanguinem, nosque ab oppressione infesti Daemonis liberavit. Honorabimus, & quantum in nobis fuerit, fovebimus assidue etiam sacerdotes Altissimi, qui eum perpetuo celebrant, & incurrentium illud pro nobis offerunt sacrificium, ut rebus vitæ necessariis quantum satis instructi, meditationi divinorum oraculorum

unice incumbant, instruuntque populum a Christo nomen habentem, haudquaquam impliciti vanitatibus vitæ aut mundanis curis: *Mihi autem nimis honorificati sunt amici tui, Deus: nimis confortatus est principatus eorum* (α). Et sapiens ille Sirach, *Time Dominum, & sacerdotes glorifica* (β).

C A P. V.

Divina providentia omnia gubernari.

Κ Λατρίστας γέσται notas divinarum providentiæ creatura, & omnes res tantum non vocem

emittentes, parum pulchritudine sua, parum ordinato motu, parum perennitate in mutatio-

(α) Ps. 138, 17.

(β) Eccles. 7. 31.

ῥιθμῶ.

ῥυθμῷ μεταβολῆς ἀπληροδιδόχῃ ἀφαιρούσιν, κηρύττουσι τὴν
 ἀφ' σμικρῶν τε, καὶ μεγάλων δίδεχσαν ὧς δημιουργῶν τ' ὅλων
 πρόνοιαν. διὸ καὶ τ' πάλαι σοφῶν οἱ μὴ παταλάσαι παρὰ τὰς
 θεῖα τυφλώττοντες, ὥσπερ Ἐπίκουρος, τὸ ἔκτρωμα τ' ἀνθρω-
 πίνης φύσεως, τὸ ἀνδράποδον ἡδοῆς ἀπαιῶντος (καὶ νότοις λό-
 γοις οἱ αὐτοὶ μιμηταὶ τὰ ἀπρόοπτα ἐκείνῃ καλῶντιζουσι
 δόγματα) διομολογῶντες, καὶ τιθησῶτες, καὶ γεραίροντες διέτι-
 λισαν τὴν ὧς Θεῶν πρόνοιαν, καὶ τὴν ἀνιξάτλητον χορηγίαν μι-
 ρίων ἀγαθῶν. Θεῶν γὰρ εἰσι πάντα φασὶ κήματα. τὸ ἦ θεῶν,
 καὶ ἄριστον ὅν, πῶς ἂν ἀμελήσειεν τ' ἰδίων; ἢ τ' μεγάλων
 ἐπιμελημένων, τ' σμικρῶν ἐφροντίσειεν; ἢ ἦ ἰατρὸς βυ-
 λόμηνος, καὶ δυνάμηνος, ἐπὶ θεραπεῖαν χωρῶν, τ' μὲν μεγά-
 λων ἐπιμελήσει, τ' ἦ σμικρῶν μορίων ἀμελήσει. ἢ ἦ στρατη-
 γός, ἢ ἦ πολιτικός, βυλόμηνος τε ἐπιμελήσεται, καὶ δυνά-
 μηνος, σμικρῶν τε, καὶ μεγάλων προνοεῖν, φησὶν ὁ Πλά-
 τας, τὰς τὰναντία φρονέοντας νεανικοῖς λόγοις ἐκφραύζων.

ne modificata, prædicant Creatoris providentiam, magna minoraque pervadentem. Quapropter & ex veteribus philosophis ii qui non prorsus circa res divinas cæcutirent, ut Epicurus, abortivus humanæ naturæ, mancipium illud fœdæ voluptatis (etiāsi adulterinis verbis sectatores ejus decorent abominanda illius decreta) semper confessi sunt admirabundi ac venerabundi providentiam Dei, & inexhaustam largitionem plurimorum bonorum. Dei enim, inquiunt, possessiones sunt omnia. Porro Deus quæ est optimus, quomodo negligeret peculium suum? An majora curans de parvis sollicitus

non erit? Enimvero nec medicus, si velit ac possit, ad medicinam faciendam accedens, magnas tantum partes curabit, neglectis minoribus: nec præfectus militiæ, neque administrator rerum civilium circa majora minoraque segnis aut indiligens erit. Ne igitur existimemus antiquam Deum magistratibus mortalibus ac opificibus deteriorem, qui convenientia sibi opera quanto sunt meliores, tanto accuratiora & perfectiora omni conatu efficiunt. Enimvero Deus, qui est sapientissimus, vultque & potest curare tam parva quam magna, providus quæque est, ut ait Plato, contraria sentientes masculis ra-

ἐν τῷ δεκάτῳ βιβλίῳ τῶ νόμων τὴν τε θεῖαν δίκην ἐξημερῶν,
 „ ἐ ᾧ ἀμειβήσῃ ποτὶ ἰσὺ αὐτῆς φησιν, ἐχ ἕτω σμικρὸς
 „ ὢν δύσῃ κατὰ τὸ τ γῆς βάθος, ἐ δὲ ὑψηλὸς γενόμενος,
 „ εἰς τ' ἐρανὸν ἀναπήσῃ· τίς τις ἢ τὴν προσήκεσαν τιμαρίαν
 „ εἰ τ' ἐνθάδε μένων, εἰ τε καὶ ἐν ἄλλῃ ἀπορευθεὶς.” καὶ ἐπει-
 „ δὴ ἀνεγνωκέναι αὐτοὶ φασὶ τὰς θείας γραφάς, ἴσως ἀπὸ τῶ
 „ Δαυιδικῶν Ψαλμῶν ἀρυσάμενοι· ἔφθη ἕτω πολυτελεῖς λόγος.
 „ Πᾶ πορευθῶ ἀπὸ τοῦ πνεύματος σου; καὶ ἀπὸ τοῦ προσώπου σου
 „ πῶ φύγω; ἐὰν ἀναστῶ εἰς τ' ἐρανὸν, σὺ ἐκεῖ εἶ, ἐὰν καταστῶ
 „ εἰς τ' ἄλλῳ πᾶρι (α).

Αἰχμηθήτωσαν τοίνυν οἱ τοῦ Χριστοῦ μὴ φέροντες ὄνομα, ὡς
 ἢ τῶ θείας προνοίας διατάζοντες, χανέτω αὐτοῖς ἡ γῆ, ἐθελοντὶ
 τυφλάτῃσι, καὶ κακουργῶσιν. οἱ ᾧ ἐρανοὶ ἐ κεκμήκασιν ὡς
 δινέμενοι, ὁ ἥλιος τὸ θαυμαστὸν σκεῦος, τὸ ἔργον τοῦ ὑψίστου
 διηνεκὶ δρόμῳ θεῖον, καὶ πάντα τὰ ὑπὲρ γῆν τῷ φωτὶ κατα-
 λάμπων, καὶ ἐς αὐτὰς τὰς μυχὰς τῶ γῆς τῇ αἰεὶ δινέμενος,
 ὅς τε ἀπείρηκεν ὁ, τε ἡμεῖς ἀνθρώπων καμάρτα φερόμενοι, παρὰ
 αὐραῖς τὰ πεποιηκότα, καὶ εἰς φθορὰν ἄλλως ὑπορέουσα σώματα
 ὄσαι ὡραὶ ζωογονεῖ ὁμοῖοις τε ποτίζει τὰ σπλάγχνα τῶ τρι-

(α) Ψαλ. ρλθ.

tionibus ac diis elevans & con-
 futans, lib. X. legum, divinamque
 justitiam celebrans. Non enim
 negligetis unquam, inquit, ab ea,
 non tam pusillus subibis intima
 terra, neque sublimis factus in
 caelum evolaris; sed spes con-
 gruat penam, sive hic manens,
 sive orco translatus. Et, quan-
 doquidem legisse eum aiunt di-
 vinas Scripturas, forsitan ex Da-
 vidicis Psalmis haustas protulit
 tam pretiosas sententias. Quo
 ibo a spiritu tuo? & quo a facie
 tua fugiam? Si ascendero in cæ-
 lum, tu illic es: si descendero in
 infernum, ades (α)

Pudeat igitur eos, qui a Chri-
 sto habent nomen, de provi-
 dentia tamen dubitant, debiscat
 eis terra, ultro cæcutientibus ac
 malignantibus. Cæli enim non
 sunt fatigati vorticibus suis, sol,
 vas illud admirabile, opus Ex-
 celli, perpetuo motu currens,
 omniaque super terram lumine
 suo collustrans, & ad interiora
 terræ calore suo penetrans, non
 lassatur; aër etiam indefesso
 labore agitur, vernalibus ac
 recentibus auris vitata ac in
 corruptionem vergentia corpora
 quotannis vivificat ac recreat,
 imbrisque irrigat viscera tel-

(α) Ps. 138, 7.

φύσης

φύσης ἡμᾶς μητρός. ἀλλ' ἐδ' αὐτὴ κάμνῃ ποικίλας τροφὰς
 χορηγῶσα. πᾶσα μὲν γὰρ ἡ ἐπίγειος κτίσις εἰς δόξαν τοῦ πλα-
 σάντος διδμηιέρῃ, ἀλλ' ὁμῶς ὑπεργῶστα τοῖς θεοῖς αὐτῆς
 νύμασι, καὶ σοὶ τῷ ἀχαρίστῳ δευτέρῳ, τῷ κατ' εἰκόνα μὲν τοῦ
 κτισθέντι, τῇ δὲ εἰς μοχθηρίαν ἀκαθάρτη φορᾷ ἀμαυρῶν αὐ-
 τῶν ἐξ ἀφλείποντι. καὶ ἐπὶ τούτῳ μονονυχὶ ἀγῆ, καὶ φέρεται
 γῆ τε, καὶ θαλάσσης, αἴρ τε, καὶ ἀστέρες, ἵνα σοὶ χορηγήσωσιν,
 καὶ τροφὴν μόνον, ἀλλὰ καὶ τρυφὴν ἀνεπίμωμον. „ Πάντα ὑπέ-
 „ ταξας ὑποκάτω τοῦ ποδῶν αὐτῆς, πρόβατα, καὶ βόας ἀπά-
 „ σας, ἔτι καὶ τὰ κτήνη τοῦ πεδίου, τὰ πετινὰ τοῦ ἔρανος, καὶ
 „ τὰς ἰχθύας τῆς θαλάσσης (α). σὺ δὲ ἄρα μόνος ὡς πῶς
 τις κηφὴν ἀσύμβουλός περὶ αὐτῶν, ὅσην εἰς ὕμνος ἐκτακῆσθαι
 μεγαλοδωροτάτης δισπότης; σὺ μόνος ἔχ' ὑπεῖξαι τοῖς θεοῖς
 αὐτῆς προσάγμασιν; ἀλλ' ὑπεῖξαι καὶ τῇ ἀφάρραγίῳ, πάντα
 γὰρ ἐν τῇ δρακί αὐτῆς συνέχει, πάντα τὰ ἐκείνης νομμάτων
 κρίμα. „ Ἐκείνός ἐστιν ὁ ἐπιβλέπων ἐπὶ τῶν γῆν, καὶ ποιῶν
 „ αὐτῶν τρέμειν (β), ὃ καὶ αἱ τρίχες ἡμῶν εἰσι μεμετρημέ-
 „ ναι, καὶ χωρὶς ἐδὲ σκεθῶν ἀσπαρίξ πωλεῖται (γ). εἰς τοσού-
 τον δὲ ἀνοίας, καὶ ἀπνοίας προκεχωρήκασιν οἱ ἄνθρωποι, ὥς

(α) Ψαλμ. ἡ.

(β) Ψαλμ. 87.

(γ) Ματθ. κη. ι.

luris almæ matris. Sed & hæc
 non deficit varia alimenta præ-
 bendo. Etenim omnis creatura
 per terram in gloriam Creatoris
 condita est, sed tamen ministrans
 divinis ejus nutibus etiam tibi
 ingrato ac inofficioso servit, ad
 imaginem quidem Dei formato,
 sed impetu irrevocabili in vitium
 nitendo deformare eam non de-
 finenti: & propterea agitantur
 & tantum non vexantur, terra,
 mare, aër, altra, ut tibi suppe-
 ditent non modo cibum, sed &
 delicias inculpatas. Omnia sub-
 jecisti pedibus ejus, oves & boves

universas, insuper & pecora campi,
 volucres cæli, & pisces maris (α).
 Tune ergo solus tanquam aliquis
 fucus, immunis ac inutilis ince-
 dens, non liquefces in laudes mu-
 nificentissimi Domini? tuque so-
 lus non cedes divinis ejus præ-
 ceptis? Sed cedes vel invitus ac
 dolens, omnia enim in pugillo e-
 jus continentur, omnia ex ejus nu-
 tibus pendent, ipse est, Qui respicit
 terram, & facit eam tremere (β);
 cui & capilli nostri sunt numera-
 ti: quo sine nec passer cadit super
 terram (γ). Eo autem processere
 homines dementiæ ac temeritatis,

(α) Ps. 8, 8.

(β) Ps. 103, 32.

(γ) Matth. 10, 29, 30.

ἐπινόιας

ἐπινοίας ἀνδρῶν τὰ βᾶθη τῇ θείας προνοίας, καὶ λόγους
ἐπαταιῶν τῇ γιγνομένων, καὶ ταρατῆαδ ταῖς ἐπὶ μέρες οἰκο-
μίας, καὶ ἀντιχειάσεως τῇ Θεῷ κρίσει. ὁ δὲ προφήτης καὶ βα-
σιλεὺς Δαυὶδ ὁμολογοῦν μὴ τὴν ἀδύναμιν καὶ ἀγνοίαν τῇ ἀν-
δρωπίνης φύσεως, ἐδέχεται δὲ τῇ Θεῷ ἀφίστα. „Κτηνώδης ἐστὶ
„ νῆλῳ παρὰ σοί, καὶ γὰρ Δαυὶδ παντὸς μὲν σὺ (α). τό, τε νή-
πιον, καὶ μονονυχίη θηλάζον, καὶ γάλα ἐσθίου τῇ ἀνθρωπίνῃ νοῶς
θριαμβεύων, „ Ἐκ στόματός σου νηπίων, καὶ θηλαζόντων κατηρτί-
„ σῳ αἶνον φησὶ (β). σὺ δὲ τίς εἶ ὁ τῇ διαπότῳ ἐρατῶν; δὴ
„ νάται ὁ πηλὸς εἰπεῖν τῷ κεραμεῖ, Δαυὶδ τό μὴ εἰς τιμὴν
„ ποιῇ, τό δὲ εἰς ἀτιμίαν (γ); ὅσα ἀρκεῖ σοι τὸ εἶδέναι ὅτι
πάντα παντόφως διοικεῖται, ὅτι πάντα πρὸς τὸ συμφέρον σοι
διοικονομεῖται, ὅτι πάντων οἱ λόγοι παρὰ Θεῷ πεπύγασι,
ὅτι πάντα τῇ θείας αὐτῇ βελήσει ἤρτη; ὅσα ἀρκεῖ σοι τὸ
φιλανθρωπίας ὡς αὐτῇ αὐτῇ δειδωρῆαδ; ἰδὲ σοι, φησὶν,
ἔβηκα πῦρ, καὶ ὕδωρ, τὴν ζῶν, καὶ τῇ θάνατον, ἔβην ἐβέ-
λης ἔκτεινόν σε τὴν χεῖρα. ἠνάγκά σοι τῇ ἀρετῇ ὁ δρόμος,
πρόκειν μεγάλα βραβεῖα, ἰδοὺ ἐπὶ τὸ πρόσω νικητικῶ τῷ φρο-

(α) Ψαλ. οβ.

(β) Ψαλ. ἑ.

(γ) Παῦλ. Ρωμ. κβ. δ.

ut excogitationibus scrutentur
profunditates divinæ providen-
tiæ, & rationes poscant eorum,
quæ fiunt, turbenturque speciali-
bus ejus dispensationibus, & im-
perscrutabilibus judiciis. At rex
& propheta David fatetur qui-
dem infirmitatem & ignoran-
tiam humanæ naturæ, nunquam
tamen a Deo recedit. *Ut in-
mentum factus sum apud te, &
ego semper tecum* (α). Atque in-
fantiam humanæ mentis pæne
adhuc sugentem & lacte vescen-
tem traducens ac palam osten-
tans, *Ex ore infantium & lac-
tentium perfecisti laudem* inquit.
Tu vero quis es, qui Dominum

*interrogas? Numquid dicit lu-
tum figulo, Cur aliud vas in ho-
norem faciat, aliud vero in con-
tumeliam* (γ)? Nonne sufficit
tibi scire, omnia sapientissime
ordinari ac digeri, omnia ad
tuum commodum dispensari, om-
nium rationes apud Deum con-
stare ac fixas esse, omnia a di-
vina ejus voluntate pendere? Non
tibi sufficit, clementiæ abundan-
tia, liberum arbitrium esse con-
cessum? Ecce, inquit, proposui
tibi ignem & aquam, vitam &
mortem, quo volueris extende-
manum. Patet tibi virtutis sta-
dium, proposita sunt magna præ-
mia, procede & perge maculo

(α) Ps. 72, 23.

(β) Ps. 8, 3.

(γ) Rom. 9, 20.

νήματα.

νήματι. τοῖς μὲν ᾧ ἐρήμοις τ' ἀνωθεν χάριτος, ἢ ἐπ' ἀρετῶν ὁδὸς ἀνάτης, καὶ παραγωγῆς, καὶ ἀμφίεργου. διὸ ὁ Θεὸς μύθους πολὺς φησι, „Τῆς δὲ ἀρετῆς ἰδρῶτα θεοὶ προπαροῖεν ἔθηκαν (α). τοῖς δὲ Θεὸς χειραγωγῶν ἐν ζῶντοισι αἰῶσι, „ὁ „ζυγὸς μου χρήσιμος, καὶ τὸ φορτίον μου ἱλαρὸν, ἔλεγεν ὁ δι- σπότης (β). ἀμείλιχ' ἐλπίδ' ἐμπλεις, καὶ ἐσταντῶ, ἀλλὰ Θεὸς τιθαῖρηκας, ἀσκή τὰς ἀκηράτους ἀρετάς. τῆτο γὰρ ἐστὶ ἐπὶ σοί, τέττα σὺ κατέστηκας Κύριος, ὃ δισπότης ἐπιδαψι- λουσάμενος, καὶ ταῖς σαῖς προαιρετικαῖς ὁρμαῖς ἀπλῆστον ἀνω- θεν ἐπιχίοντο τ' χάριτος τ' ἔλεος, καὶ τὰς ἐπιτυχίας, καὶ ἀποβάσεις τ' καλῶν πρυτανεύοντο. ἀνδρὶ ᾧ τ' ἐκείθεν ῥοπῆς, πάντα φρεῖδα, πάντα νικρά. „Μὴ δοξαζήσῃ ᾧ ἀξίῃ ἀνδρὶ „ὃ κόπτοντο ἐν αὐτῇ; ἢ ὑψωθήσεται πρὶον ἀνδρὶ ὃ ἔλ- κοντο αὐτόν (γ); ὅσα ἔστι δὲ σὺν τὸ πολυπραγμονεῖν, πῶς ἂν ἐπιδαν τὸ πᾶν εἰς τ' προνοίας, ὅσα οἰχῆσι τὸ αὐτεῖς- σιον; πῶς δὲ αὐτῷ τ' ἡμετέρας προαιρέσιως ἀρετῶν ἀπαιτε- μένης, καὶ τῇ ἐς τὸ χεῖρον ἀπεκλίσθ' κολαζομένης, μηδαμῶς συγχεῖται, ἢ τε ἀγασπᾶται ὁ ἀρρηκτοῦ δισμὸς, ἢ ἡ ἀρρα- γῆς τ' προνοίας πρόσδο, ἀλλὰ πάλιν τῷ Θεῷ τὸ πᾶν ἐπι-

(α) Ἡσιόδ. ἐργ.

(β) Ματθ. κρ. ια.

(γ) Ἡσα. κρ. ι.

animo. Etenim iis quidem, qui destituuntur gratia superna ac coelesti, via ad virtutem est ardua & hiulca & prærupta: proinde copiosus ille in fabulis inquit, *Sudorem posuere Dei vir- tute sequente* (a); sed iis qui Deo manucente expediti adscen- dunt, *fugum meum suave est & onus meum leve*, dicebat Domi- nus (b). Nimirum spe plenus, atque non tibi, sed Deo confi- sus, meditare & cole intemera- tas virtutes. Id enim penes te est, ejus rei ipse es arbiter, Do- mino indulgente & voluntarios tuos nifus gratia & misericordia sua irrigante, successusque & e-

ventus bonos procurante. Nisi enim inde incrementum & pon- dus accedat, omnia frustranea, vana & mortua. *Numquid enim gloriabitur securis contra eum qui secatur in ea? aut exultabitur ferra contra eum a quo tra- hitur* (c)? Non est autem no- strum rimari, quomodo, si om- nia sunt a providentia, non evanescet liberum arbitrium? Quomodo item dum a nostra voluntate requiritur virtus, & deflexione in malum facta su- mitur poena, non confunditur aut distrahitur catena illa infra- cta & processus providentiæ in- terrumpi nescius, sed rursus omnia

(α) Hesiod. in Opp. & Dieb. (β) Matth. II, 30. (γ) Isa. IO, 15.

γράφει;

γραφῆς); τὸτο μόνῳ Θεῷ γνωστόν. „Τίς γὰρ ἔγνω νῦν Κυρίῳ;
 „ἢ τίς σύμβουλος αὐτῷ ἐγένετο (a); ἡμῖν ἄρ' ἐπιτάλαξ
 ὑποκλῖναι τὴν αὐχίνα τοῖς θείοις προσάγμασι, καὶ μηδέποτε
 σκανδαλίζεσθαι, καὶ μυρία ἐπισφρήσῃ διὰ, ἀλλὰ λέγειν μὲν
 ὅτι Ἡλὶ, „Κύριε αὐτός, τὸ ἀγαθὸν ἐνώπιον αὐτοῦ ποιῇς (b).
 μὲν ὅτι Δαβὶδ, „Ἐκώφθην, καὶ ὅτι ἤνοιξα τὸ στόμα μου, ὅτι
 „σὺ ἐποίησας (c), καὶ „Ἰδὲ ἐγὼ εἰμι, ποιεῖται μοι κατὰ τὸ
 „ἀγαθὸν ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ (d). μὲν ὅτι Ἰωάννης, „Ποιῇς
 „Κύριε τὸ ἀγαθὸν ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ (e). καὶ ἐπὶ πᾶσι
 μὲν ὅτι Σωτὴρ ἡμῶν πρὸς Θεὸν καρδίᾳ τε καὶ χερίσι βοᾷ
 διηκεῖς, „Γενήσεται τὸ θέλημά σου (f). οἶδ' ὅτι ἐκείνῳ τὰ
 ἐκάστω ἡμῶν συμφέροντα.

(a) Παῦλ. Ῥωμ. κβ. ια΄.

(c) Ψαλ. λη΄.

(e) Παραλ. α΄. κβ. ιθ΄.

(b) Βασιλ. α΄. κβ. γ΄.

(d) Βασιλ. β΄. κβ. ιβ΄.

(f) Ματθ. κβ. κς΄.

Deo adscribuntur? Hoc soli Deo
 notum. Quis enim cognovit sen-
 sum Domini? Aut quis consilia-
 rius ejus fuit (a)? Nobis igitur
 competit inclinare cervicem sub-
 ter divina praecepta, nec unquam
 offendi, etiam si innumera in-
 gruant mala, sed dicere cum He-
 li, Dominus est: quod bonum est
 in oculis suis faciat (b). & cum
 David, Obmutui & non aperui os

meum, quoniam tu fecisti (c).
 nec non, Praefixi sum, faciat quod
 bonum est coram se (d). & cum
 Joab, Dominus quod in conspectu
 suo bonum est faciet (e). atque
 super omnia cum Salvatore no-
 stro, corde ac labiis clamare af-
 fidue, Fiat voluntas tua (f).
 Novit enim quid cuique no-
 strum conducatur.

(a) Rom. 11, 4.

(c) Psal. 38, 10.

(e) Paral. 19, 13.

(b) 1 Reg. 3, 18.

(d) 2 Reg. 15, 26.

(f) Matth. 26, 42.

Περὶ φόβου Θεοῦ.

Κεφάλ. 5'.

Ὡς περὶ ὁ Θεὸς Μωϋσῆς εἰκόνα λαμπρᾶς ἀρετῆς πρὸ
 ὁμμάτων τιθεὶς τῇ γυναικὶ ἀλλητὴ τὸ βίον, ὅπου αὐτὴ
 ἄπορα φαίνεται) αὖτε ἐκ προνοίας, καὶ αὖτε τὴν τοῦ
 ῥῶν ἐνημέριαν, εἰς μέσον ἤγαγεν, ἕκην λόγοις παιδαγωγῶν
 ἐπὶ φιλοσοφίᾳ θαυμαζομένων διδάξας τὴν ἡττοῦ λόγον κρείτ-
 τω ποιῶν, ἀλλ' ὅτι εὐματὶ τῇ δικαίᾳ ἰδὼς τελειύσας τὸ
 περίεργον, παραυτίκα ἀποδίδωκε τῇ Θεῷ τὸ κράτος. ἔτω
 καὶ ὁ σοφὸς Σολομὼν πῶς ματαιότητα τῇ κόσμῳ ζωγραφί-
 σας, ἔδοξε προῖσα αὐτὴν καὶ τὴν ἐναντίας μοίρας, ἀλλὰ τελούσῃ,
 πῶς ὁρῶν ἀποφαίνει) γνώμην. Φησὶ γὰρ, „ Τέλος λόγου,
 „ τὸ πᾶν ἄκκε, τὸ Θεὸν φοβῶ, ἐκ τῶν ἐντολῶν αὐτῆς φό-
 „ λατρεῖ (α). Ἐκ ὁ σοφὸς Σειράχ, „ Ρίζα, φησὶ, σοφίας φο-
 „ βεῖσθαι τὸ Κύριον, καὶ οἱ κλάδοι αὐτῆς μακροημέρευσις (β).
 Ἐῖτω καὶ ὁ φόβος συγκειραμένος ἀγάπῃ, καὶ ἐλπίδι, ὅτι
 μὴ τὸ κακῶν ἀπάγων, εἰς ἀντιποίησην καὶ τὴν ἀρετῶν ἐπαίρων.

(α) Ἐκκλ. κη. 16'.

(β) Κερ. α.

CAP. VI.

De timore Dei.

Sicut Moyses vir Dei, imagi-
 nem luculentæ virtutis ob
 oculos ponens fortis athletæ vi-
 tam, quicquid inexplicabile vi-
 detur circa providentiam, & im-
 proborum prosperitatem, in me-
 dium adduxit, non verbis spe-
 ciosis eorum qui philosophiæ no-
 mine sunt admirabiles, docendo
 deteriorem causam efficere me-
 liorem, sed per os iusti Job, no-
 tata & reprobata curiositate, mox
 Deo tribuit imperium; ita Solo-

mon ille sapiens, vanitate mun-
 di depicta, visus est patrocinarî
 & contrariæ parti, sed postremo
 rectam pronunciat sententiam;
 dicit enim, *Finem loquendi pari-
 ter omnes audiamus. Deum time,
 mandata ejus observa* (α). Sirech
 item sapiens, *Radix, inquit, sa-
 pientie est timere Dominum, &
 rami illius longævitæ* (β). Esto
 autem timor temperatus amore
 & spe, a malis abducens &
 ad capeffendas virtutes excitans.

(α) Eccles. 12, 13.

(β) Cap. I, 25.

C

„ Δα-

„ Δεχόμενοι γάρ, φησι, τῷ Κυρίῳ ἐν φόβῳ, ἔ ἀγαλλιᾶσθε
 „ αὐτῷ ἐν τρόμῳ (a). φόβῳ ᾧ ἔρημῳ ἀγάπης, ἔ χα-
 ρᾶς, καὶ ἐλπίδῳ, δημῖός ἐστι ἀπῆτης, διπλεκῶς σρεβλῶν τὴν
 ταλαιπῶρον ψυχῇ. ὁ ἀκρατῆς φόβῳ ἑαυτῷ τεθάρρηκεν,
 ἀλλ' ἔχῃ τῷ Θεῷ, ἀλλ' τῷτο μὴ γλυκαινόμενῳ, ὡς εἰπῶ,
 πίστις ἔ ἐλπίδι, ἔ τῇ κορανίδι τῇ ἀρετῶν τῇ πρὸς Θεὸν καὶ
 τῇ πλησίον ἀγάπῃ, εἰς ἀπὸγινωσιν τελούσῃ. ἐδὲ ᾧ ἱκανός
 ἐστι μόνῳ πρὸς κατόρθωσιν τῇ θείῳ ἐντολῶν. ἔ ὁ μὲν
 Κύριος φόβῳ ἐνισχύει τὴν ἀδύναμιαν ἡμῶν. „ Κραταίωμα
 „ ᾧ Κύριος τῇ φοβεμένῳ αὐτὸν (b). ὁ ᾧ νόθῳ φόβῳ
 ἐκνδρίζῃ, καὶ καταδέχῃ, ἔ δισιδαμμοσίας ἐστὶ πατὴρ, μὴ
 φοβέμενῳ τῷ Θεῷ, ἀλλὰ πᾶν τὸ ἐπίον. διὸ ὁ ἐκκλησιαστής,
 „ Ρίζα σοφίας φοβεῖσθαι τὸ Κύριον φησιν, ἀλλ' ἔ τὸ ἀπλῶς
 φοβεῖσθαι. ἐκείνῳ ᾧ ὁ φόβῳ ἀγνοίας καὶ ἀφροσύνης ἐστὶ γο-
 νή. τῷ ᾧ ἐν σοφίᾳ φοβεῖσθαι τὸ Κύριον, συνημμένον ἐστὶ τὸ γι-
 νᾶσκειν αὐτὸν ὅτι φιλόπνευστος, ἔ πλῆσιος ἐν ἐλπί, ἔ οἰ-
 κτιρμοῖς βασιλεὺς, ἀλλὰ πραῦς, ἱλαρὸς, ἱλεως, κριτὴς δί-
 καιος, ἀλλ' ἐπιεικής, πατὴρ, ἱατρός, τὴν σωτηρίαν τῇ φοβε-
 μένῳ ἔ ἀγαπῶντων αὐτὸν πραγματούμενῳ. ρίζα δὲ σο-

(a) Ψαλ. β'.

(b) Ψαλ. κδ'.

*Servite, inquit, Domino in timore,
 & exultate ei cum tremore (a).*
 Timor enim destitutus amore &
 lætitia & spe, immanis est car-
 nifex, assidue torquens ac cru-
 cians miseram animam. Intem-
 peratus merusque timor sibi con-
 fidit, non Deo. Quare dum non
 educatur, ut ita dicam, fide &
 spe, atque amore erga Deum ac
 proximum, apice illo virtutum,
 in desperationem definit. Ne-
 que enim idoneus ac sufficiens est
 solus ad perficienda divina man-
 data. Ac timor quidem Domini
 corroborat infortitatem no-
 stram, *Firmamentum enim est
 Dominus timentibus eum (b).* at

spurius timor enervat, dejicit,
 & superstitionis est pater, non
 Deum timens, sed quod forte
 objecerit. Quamobrem Eccle-
 siastes, *Radix sapientiæ timere
 Dominum*, inquit: sed non sim-
 pliciter timere, ille enim timor
 ignorantie & imprudentie est
 fœtus. At prudenti ac sapienti
 timori Domini conjunctum est,
 nosse Deum, indulgentem, a-
 bundantem misericordia & mi-
 serationibus: regem, sed cle-
 mentem, placidum, propitium:
 justum judicem, sed mansue-
 tum, patrem, medicum, salutem
 timentium & amantium eum
 procurantem. Radix nempe sa-

(a) Psal. 2, 11.

(b) Psal. 24, 14.

φίας

φίας ὁ διουσιῶς φόβος, καὶ ἐκ τῆς καρπῦ τὸ δίδου γινώσκει-
ται. ὁ μὴ καρποφορῶν ἄρα σοφίαν φόβος, σκέπτεται ἢ ἐμπι-
πλῶν τῶν δειλαίων ψυχῇ, πόρρω Θεῷ. ὅθεν ὁ μετ' ἐλπί-
δος φόβος, χορηγὸς σοφίας ἐστίν· ἔτι καὶ τῇ κα-
ταναλίσει, ἐξ ἀφθέρῃ τὴν ἔχοντα, καὶ ἀντικρυς συντέμνῃ
τῶν ζώων ὁ ἢ, ῥωνύων αὐτῶν ἀφ' λαμπρᾶς γαλήνης, δι-
δωσιν ἀπλαυῖν παντὸς ἀγαθοῦ. „Ὁ φόβος Κυρίου ἀνὸς (α).
ἀμνηστὴς, καθαρὸς, πόρρω διουσιδαιμονίας, καὶ ἐφημέριος πτοίας,
ἀφ' τούτου ἀφαιρῶν ἐστὶν εἰς αἰῶνα αἰῶν·

Ὅτι οἱ εἰς πεισιδαιμονίαν ἀποκλίνοντες, φθείρουσι τὰ
καθήκοντα τῆς εὐσεβείας.

Κεφάλ. ζ'.

Ἡ ὑπόκρισις, ἢ ἐπὶ θύρᾳ κοσμητικῆς ἀφελείας διουσιδαιμονίας
προσποιήσις, καὶ αἱ ταύταις ἐπιπολάζουσαι, καὶ μυρίων
κακῶν ἐμπιπλῶσαι τὸν βίον, ἢ ἀσέβεια, καὶ δυσέβεια καὶ δι-

(α) Ψαλ. 119.

pietatis, religiosus ac pius me-
tus, atque ex fructu cognoscitur
arbor. Timor ergo qui non fruc-
tificat sapientiam, sed tenebris
implet miseram animam, longe
est a Deo. Igitur timor cum
spe conjunctus subministrator est
sapientiae ac prudentiae; alter ve-
ro macerat, consumit & corrum-

pit eum qui illo tenetur, ac pror-
sus abbreviat vitam; at ille fir-
mans eam candida tranquillita-
te, dat fruitionem omnis boni.
Timor Domini sanctus (α), inta-
minatus, purus, procul a super-
stitione & quotidiano pavore,
ideo permanens in seculum se-
culi.

C A P. VII.

Deflectentes ad superstitionem corrumpere officia pietatis.

Simulatio, affectatio pietatis ad
captanda mundana commo-
da, atque his inhaerentia innu-

merisque malis implentia vi-
tam, impietas, falsus cultus ac
superstitio, labes plane sunt pie-

(α) Psal. 118, 10.

C 2

πεισιδαιμονία,

φίας

εισαγωγή, κῆρίς εἰσι ἀντικρυς εὐσεβείας. καὶ Ἀφ' τῆτο ἐν
 μὲ τῷ παλαιῷ νόμῳ, ἡ ἀδελφὴ τ' δισιδαμονίας εἰδωλολα-
 τρεία καταργεῖται, καὶ κατακλύζει. ἐν ᾧ τῷ ἐμφ' εὐαγγε-
 λίῳ, τ' εἰδωλομανίας καὶ ἀσεβείας ἐδὲν ἤτιον τὸ δνοσεῖς καὶ
 δισιδαῖμον παρὰ τῷ Κυρίῳ καὶ Θεῷ ἡμῶν ἐηλιτεύει. „Ὅταν
 „ ποιῆς ἐλεημοσύνην, μὴ σαλπίσῃς ἔμπροσθεν σε, ὥσπερ οἱ
 „ Ἰσσοκριταὶ ποιεῖσιν ἐν ταῖς συναγωγαῖς, καὶ ἐν ταῖς ρύ-
 „ μαις, ὅπως δοξαζῶσιν ὑπὸ τῷ ἀνθρώπων (α). εἰ ᾧ φανε-
 ρῶς ἐποίει τὴν ἐλεημοσύνην, ὅπως ὁ Θεὸς δοξάζει, ὅτι ἀν-
 ἐπετίμησεν αὐτοῖς. „ Λαμψάτω γὰρ, φησι, τὸ φῶς ὑμῶν
 „ ἔμπροσθεν τῷ ἀνθρώπων, ὅπως ἰδῶσι τὰ καλὰ ὑμῶν ἔργα,
 „ καὶ δοξάσωσι τὸν πατέρα ὑμῶν τὸν ἐν τοῖς ὕεροις (β). Ὁ-
 μοῖως ἐηλιτεύει καὶ τὸς ἕτω προσδύχομένους, καὶ τὸς τῷ
 καίριον ὀλιγαρεῖντας, „ Τὸν ἔλειον καὶ τὴν κρίσιν παρορῶντας,
 „ τὸν κῆρυκα διυλίζοντας, τὴν ᾧ κάμηλον καταπίνοντας, τῷ
 „ ἐντολῶν τῷ Θεῷ ἀμειλῶντας (γ), ταῖς ᾧ γραῶσι παρα-
 τηρήσεσι, καὶ τοῖς οἰανισμοῖς, βαθεῖα τ' ἀναιδησίας, καὶ ταῖς
 τῷ ἀστρολόγων ματαιολογίαις, καὶ τῷ ὀνείρων ταῖς σκιαῖς ἐπι-
 κεχηγότηας. δισιδαμονεῖσα γὰρ ψυχὴ ταῖς σκιαῖς ταρatto

(α) Ματθ. κη. ε'.

(β) Κη. ε.

(γ) Ματθ. κη. κγ'.

tatis. Idcirco in veteri quidem
 lege, soror illa superstitionis, idolo-
 latria, simulacra colens, casta-
 tur atque obruitur; in sacro au-
 tem Evangelio falsus cultus &
 superstitio non minus ac idolo-
 latria atque impietas notatur ac
 reprobatur a Domino ac Deo
 nostro. Cum facis eleemosynam,
 noli tuba canere ante te, sicut
 hypocrita faciunt in synagogis &
 in vicis, ut honorificentur ab ho-
 minibus (α). Quod si aperte fe-
 cissent eleemosynam ad glorifi-
 candum Deum, non reprehendi-
 disset eos. *Luceat enim*, inquit,

*lux vestra coram hominibus, ut
 videant opera vestra bona, &
 glorificent patrem vestrum, qui in
 calis est* (β). Pariter notat ac
 proscribit etiam eos, qui sic o-
 rant, & eos qui necessaria con-
 temnunt, *Judicium & miseri-*
cordiam omittentes; excolantes
culicem, camelum glutientes, man-
 data Dei negligentes (γ); cæ-
 terum anilibus observationibus,
 ominibus, incredibili stupidita-
 te, & astrologorum vaniloquiis,
 somniorumque umbris inhiān-
 tes. Superstitiosa enim anima,
 quæ umbris turbatur, officia ne-

(α) Matth. 6, 2.

(β) Cor. 5, 16.

(γ) Matth. 23, 23.

μὴ,

μῆνη, τῷ καθηκόντων ὀλιγωρεῖ, ἀρέσαι προθυμυμένη τοῖς ἀνθρώποις, προσκρῖνέ Θεῷ, καὶ εἰς ὀργὴν ἐκκαλεῖται τὸ εἶλεν πλήρη διοπότιν. ὁ δὲ προφητάναξ, „ Ἠτοιμάσθω, ἔστω „ ἱταράχθω, φησί, ὃ φυλάξας τὰς ἐντολάς σου (α). ἔστω ὁ σοφὸς Συραχ, „ Ὁ φοβέμενος Θεὸν ἔστω μὴ ἐνλαβήσῃ, „ ἔστω μὴ δειλιάσῃ, ὅτι αὐτὸς ἐλπίς αὐτοῦ (β). Δεῖ δὲ πρὸ πάντων, ἔστω ἐπὶ πᾶσιν ὑποτάσσας Θεῷ κεινόντι, καὶ ἀπὸ πυρός, καὶ ἀπὸ τῶν ἰδίων σπλάγχων δέσῃ * χωρῆσαι, μηδὲ προφάσι σπινθήρῳ ἀγάπης ταχὺ μαραινόμενος, σβέννουν τὸ εἰς Θεόν, ἔστω ἅπαν τὸ ὁμόφυλον τῇ ἀγάπῃ πυρόν.

Πρόκειν Σαὺλ παφανὲς, ἀλλ' ἐλεεινὸν δισυδαιμονίας δέαιμα. „ Καὶ εἰπέ, φησί, Σαὺλ πρὸς Σαμὺὲλ, ἀπὸ τὸ ἀκούσαι με τῷ φωνῇ σου λαῷ, καὶ ἐπορεύθω τῇ ὁδῷ, ἣ ἀπέστειλάν με Κύριος, ἔστω ἡγάγον τὴν Ἀγάγ βασιλίαν Ἀμαλὴν (γ). τῶντοι ἀσεβῶν οἰκτιρμοὶ ἀνελεήμονες, ὡς ὁ σοφὸς φησί Σολομών. τὸ ἧν τῷ ἀσεβῶν, καὶ τῷ ἐπὶ τῇ σου κοινῇ φθορᾷ σφαδάζοντων φειδύλῃ, ἀφιδεῖν ἐστὶ ἀγέρῃδω τῷ σατηρίας σου ὁμοφύλῃ. ἐκτοξεύει δὲ κατὰ σου ἀνοηταίνοντος βασιλείας τῶν δυνάμεων ἀπόφασιν ὁ προφήτης. „ Διέρρηξέ Κύριος.

(α) Ψαλ. ρη.

(β) Κερ. λδ'.

(γ) Βασιλ. α. κρ. ή.

gligit, placere studens hominibus, Deum offendit, atque ad iram provocat Dominum abundantem misericordia. At regius propheta David, *Paratus sum*, inquit, *& non turbatus ut custodiam mandata tua* (α), & sapiens ille Sirach, *Qui timet Dominum, nihil trepidabit & non pavebit: quoniam ipse est spes eius* (β). Oportet ergo ante omnia & in omnibus, divinis mandatis obtemperare, etiam si per ignem sit incedendum, propriaque tentanda viscera: neque praetextu scintillae amoris, quae cito evanescit, extinguere ignem

erga Deum ac proximum.

Prostat Saul illustre, sed miserandum superstitionis spectaculum. *Et ait*, inquit, *Saul ad Samuelem: immo audiui vocem Domini, & ambulavi in via per quam misit me Dominus, & adduxi Agag regem Amalec* (γ). Revera impiorum miserationes sunt immisericordes, ut sapiens ille inquit Solomon. Impiis enim parcere, & iis qui exultant calamitate societatis, idem plane est ac non parcere salutis sui generis. Itaque propheta in regem insipientem torquet divinam sententiam: *Scidit Dominus*

(α) Psal. 118, 16.

(β) Ecclef. 34, 16.

(γ) I Reg. 15, 20.

30 DE OFFICIIS CAP. VIII.

„ τὴν βασιλείαν σε ἀπὸ Ἰσραὴλ, ἐκ χειρὸς σε σήμερον (α).
 μάστιγα ἢ τὸ βάναυσον πληθύνῃ, μυρίαν δισσιδαιμονιῶν εἰς
 γόνιμον, ἢ πῶς ἀνοιαν ἐκφραυλίζον ἀλλὰ τὸ προφῆτην τὸ ἅγιον
 πνεῦμα, „ Δεθῆσεται, φησι, τὸ βιβλίον τῆτο εἰς χεῖρας ἀν-
 „ θρώπων μὴ ἐπισαμένους γράμματα, ἔπει αὐτῷ, Ἀνάγνωθι
 „ τῆτο, ἔπει, ὅσα ἐπίσασμαι γράμματα· καὶ ἔπει Κύριον,
 „ Ἐγγίξαι μοι ὁ λαὸς ἐστὶ ἐν τῷ σώματι αὐτῷ, καὶ ἐν τοῖς
 „ χεῖλεσιν αὐτῶν τιμῶσί με, ἢ ἢ καρδίᾳ αὐτῶν πόρρω ἀπὸ-
 „ χεῖ ἀπὸ ἐμοῦ (β). ἐσφράγισαι γὰρ τὸ βιβλίον τὸ περιέχον
 τὰς ἀκηράτους τῶ ἐνδοξείας λόγους, ἢ μόνον τοῖς ἐπισαμένοις
 μὴ γράμματα, ἐπιδοκαῶσι ἢ, ἀλλὰ ἐσφράγισαι καὶ τῷ δι-
 σσιδαιμονῶντι πλήθει.

Περὶ τῶ εἰς Θεὸν ἐλπίδῃ.

Κεφάλαιον, ἡ.

Π Ἄντα τὰ ἀγαθὰ παρὰ τοῦ Θεοῦ χορηγεῖται, μάτην τα-
 ράσσει πᾶς ἄνθρωπος, εἴγε μὴ ἐπινεύσῃ τὸ ἦμαρ
 „ Ἐάν μὴ Κύριος οἰκοδομήσῃ οἶκον, εἰς μάτην ἐκο-

(α) Βασιλ. α. κεφ. ιβ.

(β) Ἠσα. κεφ. αβʹ,

*regnum Israel a te hodie (a). Sed
 praeipue ignobile vulgus pluri-
 marum superstitionum est ferax,
 cujus amentiam aspernabilem no-
 tans Spiritus Sanctus per prophe-
 tam, Et dabitur, inquit, liber
 nescienti literas, dicetque ei :
 Lege : Et respondebit : Nescio lite-
 ras. Et dixit Dominus : Appro-*

*pinquat populus iste ore suo, &
 labiis suis glorificat me, cor au-
 tem eius longe est a me. Oblig-
 natus enim est liber ille, qui con-
 tinet sacras pietatis rationes, non
 solum iis qui sciunt quidem lite-
 ras, sed tergiversantur, verum
 etiam superstitionis multitudini.*

C A P. VIII.

De spe in Deum.

O Mne bonum Dei donum : nisi Deus annuat. Nisi Dominus
 frustra omnis homo turbatur edificaverit domum, in vanum la-

(α) 1 Reg. 15, 28.

(β) Isa, 29, 11.

„ πᾶσαι

„ πίασαν οἱ οἰκοδομῶντες. ἐὰν μὴ Κύριος φυλάξῃ πόλιν,
 „ εἰς μωάτῃν ἠγρόνησιν ὁ φυλάσσων (α). δι' ἅρα ἀραρότως,
 καὶ διηκεῶς ἐλπίζειν εἰς Θεόν, καὶ παρ' αὐτῷ προσδοκᾶν ἢ τε
 εὐτυχίαις, τῶν ἀλθιμονίῳ τ' εὐημερίας, καὶ ἐν δυστυχίαις,
 τῶν ἐς τῶν προτέρων κατὰστασιν ἐπ' ἀνοδόν. καὶ τὸ μὲν κυριώ-
 τερον τ' ἐλπίδ' ἡμῶν, παρὰ τὰ αἰώνια ἀγαθὰ ἀχολιεύειν,
 καὶ τῶν ψυχῶν τριφύτων, καὶ εἰς ἀρετῶν ἀλειφίτων ἢ ἡδ' ἐλ-
 πὶς ἐ' κατασχύνει, ἀλλ' ἵνα ὅψιν τιθεῖσθαι τὰ ἐλπιζόμενα, μὲν
 πολλῆς τ' εὐδαιμονίας χειραγωγῇ εἰς ἐπιτυχίαν καὶ ἀπόλαυσιν τ'
 ἀλθ' πίστεως προσδοκωμένων. ἐπανθίστω ἢ ἡ ἐλπίς καὶ ἐν τοῖς
 παρὰ τ' ἐπὶ κληρον βίον, πόρρω διώκοντα τῶν μικροψυχίαν, καὶ
 ἀπόνοιαν. σὺν ἡμῶν ὁ Θεὸς ἡμᾶς πειραδῆναι παρ' ὁ δυνά-
 μιθα. χορηγῇ ἢ φιλανθρώπως ἐλάσῃ τὰ αὐτάρκη καὶ δέοντα,
 ἀπαιτεῖται ὅμως καὶ ἡ παρ' ἡμῶν φιλοπονία. καὶ „ Ἐλπισον
 „ ῥῆν, φησὶν, ἐπὶ Κύριον, καὶ αὐτὸς ποιήσει (β). ἀλλ' „ Εὐθυνο
 „ τὰς ὁδὸς σου, καὶ ἐλπισον ἐπ' αὐτόν (γ).

Ἡ πρὸς Θεὸν τοῦτον ἐλπίς ἡκιστα χαλᾷ τ' παρὰ τὰ πρακ-
 τία τ' ψυχῆς πόνον. διὸ δὴ τ' ἀσφαλῶς φρονῶντα, ἐπιμυ-
 λισθ' τ' δέοντων ὅσον ἐφικτόν, καὶ εὐθύνειν τὰς ὁδὸς αὐτῶν,

(α) Ψαλ. ρς'.

(β) Ψαλ. λς'.

(γ) Συρ. κη. β'.

domine qui edificavit. Nisi Dominus custodierit civitatem, frustra vigilat qui custodit eam †. Oportet igitur firmiter & assidue sperare in Deum, & ab ipso expectare tam in rebus prosperis durationem felicitatis, quam in adversis reditum in priorem statum. Ac principalis quidem spei pars circa aeterna sit occupata, nutriatque animam & ad virtutem exercendam excitet: spes enim non confundit, quinimo ante oculos ponens ea quae sperantur, benigne admodum manuducit ad impetrationem eorum quae in fide expectantur;

sed existat tamen spes, etiam circa res ad hanc fragilem & caducam vitam pertinentes. Non enim finit nos Dominus tentari ultra vires nostras. Praebet autem indulgenter cuique, quantum satis ac conveniens; requiritur tamen & nostra industria. Spera quidem, inquit, in Domino: & ipse faciet. Sed dirige viam tuam & spera in illum* +.

Spes itaque in Deum minime laxat animae intensionem circa facienda. Oportet ergo solide prudentem curare necessaria pro viribus, dirigere vias suas,

† Psal. 126, 1.

* Psal. 36, 5.

+ Eccles. 2, 6.

καὶ ὅτως ἐλπίζω, προσδοκᾶντα τίν' ἀγαθὴν ἐπικυρίαν. „ Ἰθε
 „ γὰρ φησὶν ὁ Σολομών, ὁκνηρὲ ἐπὶ τ' μύρμηκα (α). τὸ δὲ
 ἀνιμνῶν καὶ ῥάθυμοι πανταχ' ἐστίτε, ἔχον καὶ τὸ θείον ἀν-
 τιμαχοῦμεν, καὶ τὸ δεσποτικὸν εἶμα, „ Δὲ γὰρ, φησι,
 „ πονηρὲ καὶ ὁκνηρὲ (β), ἐπειδὴ ἡ ὁκνηρία συνημνῶν ἐστὶ τῇ πο-
 νηρίᾳ. καὶ, „ Ο' πατὴρ μου ἕως ἄρτι ἐργάζεσθαι, καὶ γὰρ ἐργάζο-
 „ μαι (γ). ὅποσοι ἄρα ἀσύμβολοι ὥσπερ κηφῆνες ἐν τῷ βίῳ
 ἀξιοῦντες, ἀλλοτρίους τρυγᾶσιν ἰδρῶτας, ἔ τε λόγοις, ἔ τε
 ἔργοις, ἔ τε γυνὴν ἐνχαῖς ἀκηράτοις, προσανακείμενοι, ἐκείνοι
 λοιμοὶ ἀντικρυς πολιτείας εἰσὶν.

Περὶ ταπεινώσεως, καὶ ὅτι δεῖ λησνέμεν συγνῶμην τοῖς
 ἐχθροῖς.

Κεφάλαιον, θ'.

Ἄνθρωποι δικτοὶ ἐν καμίνῳ ταπεινώσεως (δ). οἱ εἰς ἀρε-
 τὴν τῆς ἀνθρώπου ὀτρύνοντες διαστοῖς εἰσάγουσι χρῆσιν
 ῥέπουσι. καὶ οἱ μὲν, λόγων δεινότητι ἰχυρίζοντες παραστῆσαι, ὥς ἡ

(α) Παροι. κη. 5'.

(β) Ματθ. κη. κη.

(γ) Ἰω. κη. 1.

(δ) Συμ. κη. β'.

atque sic sperare expectando su-
 pernum auxilium. Nam *Vade
 ad fornicatam & piger*, inquit So-
 lomon (a). At remissio & seg-
 nities ubique exploditur, estque
 etiam Numini adversa; namque
 & os Domini, *Serve male &
 piger* inquit (b): quandoquidem
 pigritia conjuncta est malitia.
 Item, *Pater meus usque modo o-*

peratur, & ego operor (c). Qui-
 cunque ergo immunes ac inuti-
 les in hac vita incendentes, tan-
 quam fuci, alienis fruuntur su-
 doribus, & nec studiis doctrina-
 rum, nec rebus gerendis aut o-
 peris faciundo, nec denique sacris
 precibus sunt dediti, illi plane
 sunt pestes reipublicæ.

C A P. IX.

De humiliatione, & danda inimicis venia.

Homines receptibiles in camino
 humiliationis (d). II qui ad
 virtutem homines exhortantur,

binis solent uti modis. Atque
 alii quidem vi & potestate ver-
 borum nituntur ostendere, faci-

(a) Prov. 6, 6.

(b) Matth. 25, 26.

(c) Joan. 5, 17.

(d) Eccles. 2, 6.

πατῶν

πασῶν τῶ ἀκηράτων καὶ ὑψηλῶν ἀρετῶν ἐπίκτησίς ἐστι ῥῆδιον
καὶ εὐπόρις, χειραγωγέσης εἰς αὐτὴν τὴ φύσις. ἕτεροι δὲ
οἷτινες μίμνῃ ἐγκύῳ τὴν ἀλγόναν τῶ ἀνθρώπων εἰς τὰ
πονηρὰ, τὸ μὲν ἄναυτοι, καὶ δυσχειρίας καὶ κινδύνων μετὸν τῶ εἰς
τὴν ἀκράρειαν τῶ ἀρετῶν φέρσης, ὁμολογεῖσιν τοῖς δὲ προκει-
μένοις πολυτελεστάτοις βραδείοις κηλῶσι τὴν ψυχὴν, καὶ δαι-
μονίως διεγείρουν εἰς θῆραν ἀρετῆς. τοιοῦτός ἐστιν ὁ σοφὸς Σει-
ράχ, καμίνῳ ἀπεικάζῃ τὴν ταπεινώσιν, εἰς τὴν δυσχείρειαν
αὐτῆς αἰνιττόμενος. ὅ γὰρ ταπεινωμένοι, καὶ ὑπεικόντες τῷ
ἀντιπάλῳ καὶ ἐναμίλλῳ, ἡ ψυχὴ ὑποτύφῃ, καὶ φλέγῃ. καὶ
τῶντι μὴδὲν ἐστὶ μὴδὲν βαρύτερον ἀνδρὶ εὐγενεῖ καὶ μεγαλό-
φρονι ὅ ἀνέχεσθαι ὑβριζόμενον, καὶ προπηλακίζόμενον, μὴ ἐκ-
κρέοντα πατρίάλοις τῆς πατρίας. ἡ γὰρ τιμὴ καὶ τὴ ζῆσις ἐστὶ
προτιμωτέρα, καὶ ἀπὸ τῆτο συχοὶ τῶ πάλαι Ῥωμαίων, ἵνα
μὴ εἰς χεῖρας ἐχθρῶν ἐμπίσωσι, γενναίως ἀπεκαρτέρησαν. οἱ
δὲ τῷ Θεῷ ἀρέσαι σπεύδοντες, ἐν καμίνῳ ταπεινώσεως ὡς
ὁλοκάυτωμα πυρπολόμενοι, προσφέρουσιν αὐτῷ ἑαυτοὺς, καὶ
τοῖς ἐχθροῖς ἐμπεπαρηκόσιν, ὡς γὰρ ἐπιτετάγμεθα, συγγά-
μῳ ληνέμεσθαι, καὶ μὲν ὁ Δαβὶδ λέγομεν, „Εγὼ εἰμι σκώ-
„ ληξ καὶ ἐκ ἀνθρώπος, ὄνιδος ἀνθρώπων, καὶ ἐξ ἐθήνημα λαῷ (α).

(α) Ψαλ. κα.

lem esse & parabilem possessionem summæ ac intaminatæ virtutis, manucente ad eam natura; alii autem, memores quam prona sit mens humana in malum, arduam quidem ac difficilem periculique plenam esse viam, quæ ad verticem virtutis ducit, fatentur; sed propositis pretiosissimis præmiis, delinunt animam, & mirifice incitant ad capeßendam virtutem. Talis Sirach ille sapiens camino adsimilat humiliationem, difficultatem ejus subindicans. Nam qui humiliatur ceditque adversario aut æmulo, hujus anima succenditur & flagrat. Et revera nihil

intolerabilius homini generoso ac magnanimo, quam contumeliam pati, & indigne atque injuriose habitum, non clavum clavo elidere. Honor enim vitæ præfertur; hinc complures ex veteribus Romanis, ne in manus hostium inciderent, mortem fortiter oppetiere. At nos Deo placere studentes, in camino humiliationis tanquam holocaustum adolemus ei nosmet, atque inimicis, qui nos injuria affecere, sicut mandatum habemus, ignoscimus, & cum David dicimus: Ego autem sum vermis & non homo: opprobrium hominum & abjectio plebis (a).

(a) Psal. 21, 7.

Περὶ

Περὶ ὑπεροχῆς ἀνθρώπου, καὶ ὅτι λογικὸς, καὶ κοινωνικὸς καὶ πολιτικὸς ζῷον ἐστίν. ἐφεξῆς ἡ γενικῶς περὶ ἀρετῶν, καὶ περὶ εὐκρινείας, καὶ ἀπλότητος, καὶ ὁρθῆς συνειδήσεως.

Κεφάλαιον, ι.

Μηδὲν ἐστὶ μὴδὲν τῷ ζῷον, ὅγε μὴ φύσιν ἀφ' αὐτοῦ εἰς τὴν αὐτῆς φυλάκην, ἀποκλίνειν μὴ τὰ σίνοντα, πορίζοντα ἢ τὰ εἰς ζωὴν ἀναγκαῖα, τροφάς, καὶ φωλίας, καὶ τὰ τοιαῦτα. ἔστι ἡ ὁρᾶν ζωὴν καὶ συνεστίας ὁρεῖς, ὅπως ὁμοίον αὐτῷ γενήσῃ, ἔστι ἡ καὶ τις ὡς εἰπεῖν φροντὶς περὶ τῷ γεννηθέντων (α). ὁ ἡ ἀνθρωπῶν ὑπερανέστηκεν ἀπάντων τῶν ἄλλων ζῶων. τὰ μὲν γὰρ ὑπὸ τῷ αἰσθητικῷ κινέμενα, τὸ παρὸν μόνον ὁρᾷσι, κακείνῃ προσαρμότιζουσιν αὐτὰ, ὀλίγον αἰσθάνομενα τῷ παρελθόντι, ἢ τῷ μέλλοντι. ὁ ἡ ἀνθρωπῶν ὑπὸ τῷ λόγῳ, ἀφ' αὐτοῦ τὰ τῷ πραγμάτων αἰτία, τὰ ἀκόλoutha, τὰς προόδους, παρατηρεῖ τὰ προλαβόντα, τὰ

(α) Κικ.]

C A P. X.

De excellentia hominis, hominem esse animal rationis particeps, sociabile, aptum cœtibus civilibus. Deinceps generatim de virtutibus, tum de sinceritate, de simplicitate, de recta conscientia.

Γeneri animantium omni est a natura tributum, ut se, vitam, corpusque tueatur, declinetque ea quæ nocitura videantur, omniaque quæcumque ad vivendum sunt necessaria, inquirat & paret: ut pastum, ut latibula, ut alia ejusdem generis. Commune autem animantium omnium est conjunctionis appetitus, procreandi causa, & cura quædam

eorum quæ procreata sunt (α). Sed inter hominem & beluam hoc maxime interest, quod hæc tantum, quantum sensu movetur, ad id solum, quod adest, quodque præsens est, se accommodat, paullulum admodum sentiens præteritum aut futurum. Homo autem qui rationis est particeps, consequentia cernit, principia & causas rerum videt, ea-

(α) Cic.

ἐπὶ ὁρᾶν,

ἐπόμῃ, ἐκ τῶ ὁμοίων συλλογίζεσθαι * ὅθεν τῶ παρόντων, καὶ
 ἀπὸ τῶ μελλόντων τὰς μὲν λόγους καὶ πιθανότητας εἰκασμὸς.
 ὅπη τε ἐγγωρεῖ, τὰς βεβαιωτέρας κρίσεις ἀποματτόμεν,
 καὶ ἐν τῇ ἰδίᾳ οἷον ἐν καθαυτῇ ἐσώπτρῃ διορᾶν ὀλοχηρῇ πλὴν τῆ
 ζωῆς εἰκόνα, εἰς παρασκώδυνον χωρεῖ τῶ εἰς αὐτὴν ἀναγκαίαν.
 Ἀλλὰ ἡ τῆ ὁδοῦ δυνάμει, ἐκ φύσεως ἐνσταται τῇ ὁμοφύλῃ,
 εἰς λόγων καὶ βίης κοινωνίαν χειραγωγέμεν. καὶ πρῶτον μὲν
 ἐξαισίων τινὶ ἔρωτι ἐπεισάλλει τὰ ἔκγονα, μετέπειτα ἡ εἰς
 πλὴν πολιτικῶν ἐξορμῶν κοινωνίαν, καὶ ὅλην διὴν περίσασθαι
 σπευδάσθαι ὅποσα ἱκανὰ εἰς σκίπλιν καὶ τροφὴν, ἢ μόνον ἱαν-
 τῶν, ἀλλὰ καὶ τοῖς τέκνοις, καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς αὐτῶν μεχα-
 ρισμένοις, ὅπως ἱκανῶς συγκεκροτημένον εἴη εἰς πλὴν τέτων
 φυλακῆν. ὅσων ἡ τοιαύτη φροντίς μεγαλοψυχίαν ἐνείστα,
 διεγείρει τῷ ἄνθρωπον εἰς ἀντιποίησην γεναιοτέρων πράξεων. κυ-
 ριώτερον δὲ ἔργον ἀνθρώπου ἢ τῆ ἀληθῆς ἐρότης. ἕκαστος γὰρ
 ὁπνηκά τῷ ἀναγκαίαν ἔργον ἀπολυθεῖς, χολῆς ἀπλάου, ἐπι-
 θυμῷ ἰδίῳ τι, καὶ ἀκῆσαι, καὶ μαθεῖν. τῷ γὰρ ἐν τῇ φύσει ἐν-
 δομυχέντων, τῷ τε θαύματι ἀξίαν ἡ γνώσις ἐστὶν ἀναγ-
 καία εἰς συμπλήρωσιν τῆ ἀνθρωπίνης εὐδαιμονίας. ἐκ τῆς ἡ
 φανερὸν γίγνεται, πᾶν ὅτιον ἀληθές, ἀπλὸν, εὐκρινές, οἰκείοτα-

rumque progressus, & quasi an-
 tecessionibus non ignorat: ex si-
 milibus rebus colligit ac ratio-
 cinatur de presentibus: & a fu-
 turis conjecturas rationabiles ac
 probabiles, quatenusque licet cer-
 tiores dijudicationes exprimens
 ac formans, atque in animo velut
 in speculo perspicuens integram
 vitæ imaginem, ad eam degen-
 dam præparat res necessarias:
 eademque natura vi rationis ho-
 minem conciliat homini, & ad
 orationis, & ad vitæ societatem:
 ingeneratque in primis præci-
 puum quandam amorem in eos
 qui procreati sunt: impellitque
 ut hominum cætus, & celebrari
 inter se, & a se obiri velit: ob

etque causas studeat parare ea,
 quæ suppeditent, & ad cultum,
 & ad victum: nec sibi soli, sed
 coniugi, liberis, cæterisque quos
 caros habeat, tuerique debeat.
 Quæ cura exfufcit etiam ani-
 mos, & majores ad rem geren-
 dam facit. In primisque ho-
 mini est propria veri inquisi-
 tio atque investigatio. Itaque
 cum sumus necessariis negotiis
 curisque vacui, tum avemus ali-
 quid videre, audire, ac discere:
 cognitionemque rerum aut oc-
 cultarum, aut admirabilium ad
 bene beateque vivendum neces-
 sariam ducimus. Ex quo in-
 telligitur, quod verum, simplex,
 sincerumque sit, id esse naturæ

τοι εἶναι τῇ ὁ ἀνθρώπου φύσει. τῷ ὅτι πῶς ἐπιτυχίαν ἔ-
 ἀληθῆς ἐμφύτῳ ἔρωτι συνήπται πως ἢ ὅτι ἄρχην ἔφεισις. ὁ γὰρ
 ἐκ φύσεως αὐτῷ ἀφαιρέσει ὑπὸ ὑποτακτικῶν βέλῃ, εἰ μὴ
 τῷ ὑποτακτικῶν, ἢ διδάσκοντι, ἢ τὰ ἀφαιρέσει ἐπιφειλῇ
 δικαίως καὶ νομίμως ἐπιτάττοντι καὶ ἐν τῷ ἴδῳ ὁ τῷ με-
 γαλοψυχίας χαρακτήρ, καὶ ἢ τῷ ἀνθρώπων πραγμάτων ὀλι-
 γωρία. ἀφαιρέσει ὅτι καὶ τῷ ἢ τῷ φύσεως, ἢ ἢ τῷ λόγῳ
 ἔχῃ, ἐπιδὲ μόνῳ ὁ ἀνθρώπου ἀφαιρέσει τί τὸ πρέπον,
 τί τὸ εὐτακτον, τὸ ἀρμόζον, καὶ προσῆκον, καὶ μέτριον ἐν τε
 ἔργοις καὶ λόγοις. μηδὲν δὲ ἄλλο ζῶον αἰσθάνει καὶ ἀφαιρέσει
 τῷ ὁρμώμενον τὸ κάλλος, πῶς κοσμιότητα, πῶς ἀναλογίαν
 τῷ μερῶν. πῶς ὅτι τοιαύτῳ παρεμοίωσιν ἢ τε φύσις καὶ ὁ λο-
 γισμὸς ἀπὸ τῷ ὁρμώμενων εἰς πῶς ψυχὴν μεταφέρειν, πολλὰ
 μάλλον ἡμᾶς ἐκπαιδεύει, καὶ ἀφαιρέσει εἰς φυλακὴν τῷ ἐν
 βελῃ καὶ πράξει εὐταξίας καὶ εὐσεβείας, καὶ τὸ ἐπιδὲν
 κάλλος ὑπὸ ὅψιν τίθησι, καὶ ἀκμὴν εὐλαβεῖται μήπως τι πα-
 ρὰ τὸ προσῆκον καὶ ὁρμώμενον χωροῖ, μαλακῶς καὶ ἀνι-
 μώμενος ἀπραττόμενον καὶ ἐν τε δόξαις, καὶ ὑπολήψεσι, καὶ
 ἔργοις προσέχῃ, ὅπως πάντα νεανικῶς, καὶ γυναικῶς καὶ, τὸ ἐκ-
 τεθλυμένον ἀποκλίνων. ἐκ ὅτι τῷ ἐπιδὲν τὸ καθῆκον συγκρο-
 τέμενον ἀπαρτίζει. τὸ ὅτι καθῆκον εἶγε μὴ εἶη πᾶσι γινώρι-
 μον, ἀλλ' ὅμως ὅτι ταύτῃ παύεται ὅτι εἶναι καθῆκον, καὶ

hominis gratissimum. Huic ve-
 ri videndi cupiditati adjuncta est
 appetitio quædam principatus:
 ut nemini parere animus bene
 a natura informatus velit, nisi
 præcipienti, aut docenti, aut uti-
 litatis causa, jure & legitime
 imperanti: ex quo animi mag-
 nitude existit, humanarumque re-
 rum contemptio. Nec vero illa
 parva vis naturæ est, rationis-
 que, quod unum hoc animal sen-
 tit, qui sit ordo, quid sit quod
 doceat, in factis, dictisque qui sit
 modus. Itaque eorum quæ ad-
 spectu sentiuntur, nullum aliud

animal pulchritudinem, venusta-
 tem, convenientiam partium sen-
 tit. Quam similitudinem natura
 ratioque ab oculis ad animum
 transferens, multo etiam magis
 pulchritudinem, constantiam, or-
 dinem in consiliis factisque ob-
 servandum putat: cavetque ne
 quid indecore effeminateve fa-
 ciat: tum in omnibus & opinio-
 nibus & factis, ne quid libidi-
 nose aut faciat aut cogitet. Qui-
 bus ex rebus constat & effici-
 tur id quod quærimus, hone-
 stum: quod etiam si nobilita-
 tum non sit, tamen honestum sit:

ὑπὸ

quo
 mul-
 tura
 est,
 ex
 cien-
 aut
 da,
 reru-
 anim-
 nica-
 niun-
 tur,
 mod-
 quatu-
 ligatu-
 men-
 gener-
 parte
 in q

ὑπὸ μηδενὸς ἐπαινοῖτο, ἐκ φύσεως μόνον ἔστιν ἐπαινετόν.
 Τὸ δὲ καλὸν ἀπὸ τέλει τινῶν τίκεται. ἢ ἀπὸ τῆς ἀληθείας
 ἐξουσίας, καὶ γνώσεως, καὶ ἀγχινοίας, καὶ διωότητος, καὶ φρονή-
 σεως. ἢ ἀπὸ τῆς φυλακῆς τῆς ἀνθρωπίνης κοινωνίας, καὶ τῆς ὡς τὰ
 συναξαγμένα πίστεως, ἀποδομῆς ἑκάστου τῆς ἰδίας ἢ ἀπὸ τῆς
 μεγαλοφύας, ἢ μεγαλοψυχίας, καὶ ἀκαταμαχῆς τῆς ψυ-
 χῆς γεναιότητος. ἢ ἀπὸ τῆς ἀρμονίας, καὶ εὐταξίας, καὶ κοσ-
 μιότητος, καὶ σωφροσύνης, ἐν τε πράξεσι καὶ λόγοις. καὶ ἂν μὴ
 ἔφθην ἡριθμηκότες τέτταρα μέρη συνιδέσθαι πως ἀλλήλοις,
 καὶ ἀνακίερα, καὶ συμπέφυρτα, ἀλλ' ἀπὸ ἑκάστου τῶν πηγῶν
 διαρισθῆναι τινὰ καθήκοντα εἶδη. ἀπὸ μὲν γὰρ τῆς πρώτης μορίου,
 ἐν ᾗ ἰδρυμένη ἡ σοφία καὶ ἡ φρόνησις, βλαστῶν ἡ ἐξουσία καὶ ἐπι-
 τυχία τῆς ἀληθείας, καὶ τῆς ἰδίας καὶ καθήκοντος ἐστὶ τῆς τοιαύτης
 ἀρετῆς. ὁ γὰρ ἀγχινοῦσθαι, καὶ τῆς ἀληθείας ἐν ὅτῳ ἐπιτυ-
 χέσθαι, καὶ ὅτι τάχιστα ἀνδρεῖν τὸ δέον εὐφραίνεσθαι, καὶ
 ἀποδέναι λόγον εὐπορώτατα, καὶ τῶν φρονιμώτατα
 καὶ σοφώτατα ὑπεύχεται. ὑποκείμεναι ἄρα τῇ φρονήσει ἡ ἀλή-
 θεια ὡς ἂν ἀχολεῖται. ταῖς δὲ ἀλλοδαπῶν ἀρεταῖς ἐπι-
 βάλει, πορίζεται καὶ φυλάττειν τὰ ἐς τῶν πρακτικῶν ζῶν
 ἀνήκοντα. καὶ ἡ μὲν μεγαλοφύα καὶ μεγαλοψυχία ἀναφαίνεται

quodque vere dicimus, etiam si a
 nullo laudetur, laudabile esse na-
 tura. Sed omne quod honestum
 est, id quatuor partium oritur
 ex aliqua. Aut enim in perspi-
 cientia veri solertiaque versatur:
 aut in hominum societate tuen-
 da, tribuendoque suum cuique, &
 rerum contractarum fide: aut in
 animi excelsi atque invicti mag-
 nitudine ac robore: aut in om-
 nium quæ sunt, quæque dicun-
 tur, ordine & modo, in quo est
 modestia & temperantia. Quæ
 quatuor quamquam inter se col-
 ligata atque implicita sunt, ta-
 men ex singulis certa officiorum
 genera nascuntur: velut ex ea
 parte quæ primo descripta est,
 in qua sapientiam & pruden-

tiam ponimus, inest indagatio
 atque inventio veri: ejusque vir-
 tutis hoc munus est proprium.
 Ut enim quisque maxime per-
 spiciat, quid in re quaque ver-
 tissimum sit, quique & acutis-
 sime & celerrime potest & vi-
 dere & explicare rationem, is
 prudentissimus & sapientissimus
 rite haberi solet. Quocirca huic,
 quasi materia quam tractet &
 in qua versetur, subiecta est ve-
 ritas. Reliquis autem tribus
 virtutibus necessitates propositæ
 sunt ad eas res parandas tuen-
 dasque, quibus actio vitæ coniu-
 netur: ut & societas hominum
 conjunctioque servetur: & ani-
 mi excellentia magnitudoque
 cum in agendis opibus, utili-

ἐν τῇ αὐξήσει τῷ ὄντων, καὶ ἐν τῇ ἀπειροσύνῃ τῷ συμφερόντων ἑαυτῶν τε, καὶ τοῖς ἀπὸ αὐτῶν, καὶ μάλιστα ἐν τῇ τῷ ἀνθρώπων πραγμάτων ὀλιγωρίᾳ. ἢ ἡ εὐταξία, καὶ εὐαρεστίας, καὶ ἡ σωφροσύνη, καὶ μετριότης, καὶ τὰ τέτοις ἀδελφὰ, ὅσα ἐν τῷ νοὶ μόνω, ἀλλὰ καὶ ἐν ταῖς πράξεσιν εἶλεν. τοῖς γὰρ ἀπαντάσιν ἐν τῷ βίῳ τάξιν καὶ κόσμον ἀετιθέμεντες, τὸ καλόν, τὸ τίμιον, τὸ πρέπον φυλάττομεν.

Ἔστιν ἄρα ἡ ἀρετὴ, ὡς ἐν κεφαλαίᾳ φᾶναι, ἕξις τροαιρετική, βελτίστη, τελειωτικὴ ἀνθρώπου, καθ' ἑαυτὴν ἐπαινετὴ, ἀγαθότης καὶ ἀκηράτης ἐνδαιμονίας χορηγός. καὶ ὥσπερ ἄλφ' τῷ ὀφθαλμῶν φῶς ἐμπιπλάμενοι, ὁρᾶμεν πᾶσι τῷ ὄψιν πίπτοντα, ἔτω ἄλφ' τῷ ἀρετῶν ἀντιποικίμεθα τῷ ὄντως καλῶν, σπουδαία ψυχῆς ἀλφειότης, ἡρεμαίαις τε καὶ τεταγμέναις κινήσειν εἰς ἐπίκτησιν αὐτῶν χωρῶντες, ἀλήθειαν θηράμενοι, τὰ ἀπόρρητα τῷ φύσει ἀνιχνεύοντες, τὸ ἀφανηπτικὸν τῷ ψυχῆς τοῖς ἀνθρωπότησι τῷ ἐπιστημῶν χρώμασι κατακαλύποντες, ἀδικάστοις ψήφοις ἑκάστον πραγμάτων τε καὶ προσώπων ζυγοσταθῶντες, καὶ ἑκάστω τὸ καθήκον ἀπνέμοντας. „ Τῷ τῷ φόρον, τῷ φόρον, τῷ τὸ τέλος, τὸ τέλος, τῷ τῷ φόρον, „ τῷ φόρον, τῷ τῷ τιμῶν, τῷ τιμῶν (α). ἰλέω ψυχῇ

(α) Παῦλ. Ῥωμ. κη. γ.

ratibusque, & sibi & suis comparandis, cum multo magis in his ipsis despiciendis eluceat. Ordo autem & constantia & moderatio, & ea quæ his sunt similia, versantur in eo genere, ad quod adhibenda est actio quædam, non solum mentis agitatio. His enim rebus, quæ tractantur in vita, modum quendam adhibentes & ordinem, honestatem & decus conservabimus.

Est igitur virtus, summam indicando, habitus arbitrarius ac voluntarius, optimus, perficiens hominem, per se laudabilis, bonitatis ac felicitatis effectus. Atque sicut per oculos luce recep-

ta, cernimus ea quæ sub visum cadunt, ita per virtutes capeffimus vera bona, seria animi dispositione, sedatisque ac ordinatis moribus ad acquisitionem eorum pergentes, veritatem quærentes, arcana naturæ investigantes, intellectualem animæ partem mentemque floridissimis scientiarum coloribus exornantes, incorruptis calculis ac iudiciis rem quamvis personamque ponderantes, atque cuique convenientia ac debita reddentes, Cui tributum, tributum: cui vestigal, vestigal: cui timorem, timorem: cui honorem, honorem (α): placido ac miti ani-

(α) Rom. 13, 7.

μισ

μετ' ἐπιεικείας ἐνίοτε κολάζοντες μὴ τὰς φαύλους, τὰς δ' αἰεὶ δαφιλῶς ἐυεργετῶντες. ἔστι γὰρ ἀρετῆς, τὸ ἰλιον εἶναι, καὶ εὐμενίαν, καὶ συγγνωμονικὸν, καὶ ἐυγνώμονα, καὶ εὐελπιν, καὶ νεανικῷ φρονήματι τὴν τε ἀγέρωχον τύχην παύειν, καὶ ὑπὸ τῇ σκαίᾳς μηδαμῶς ἐκπληττόμενον, μηδὲ ταρασσόμενον, ὅδε ποτε τῷ καθηκόντων ἀφίστασθαι, καὶ τὸ κατασεῖλαι τὰς ὁρμὰς τῷ παλῶν, ἐν κόσμῳ καὶ μετριότητι καθιστῶντα, ὃ σῶφροσύνῳ καλεῖται. Ἐπανθὶ δὲ καὶ τῇ φρονήσει, καὶ τῇ δικαιοσύνῃ, καὶ τῇ ἀνδρείᾳ τὸ σῶφρον. σωφροσύνης γὰρ ὀλίγωρον φρόνησις, ἐκπίπτει τῇ ἀληθείᾳ ἀκολασαίνεσα, καὶ εἰς ἀποκορύψαντος ἐννοίας περὶ τὴν θεῶν καὶ ἀνθρωπίνων χιτλίως ἐκτραχηλίζει. καὶ δικαιοσύνη μὴ σωφρονέουσα, ἀντικρυς ἀδικία. ἀνδρεία δὲ σωφροσύνης ἁμοιρῶν, θηριωδία μᾶλλον, ἢ ἀρετή. σωφρονέοντα δὲ καὶ λόγοις, καὶ σιωπῇ, καὶ βλέμματι, καὶ βαδίσει, καὶ εὐλογίᾳ, καὶ κοσμίᾳ καὶ πρέποντι. Ἄλλοι πάντες σοχαζόμενοι.

Ἡ δ' ἀρετὴ ἐπειδὴ πάντοτε διὰ καὶ τῶν ἀληθειῶν μηδαμῶς κολακεύουσα τὰς αὐτῆς ἐρατάς, ἀπικαλύπτει τῇ προσώπῳ ἰσθὲς διηγνῶντα τὰ ὄντα μετ' ἀμφιλαφῆς ἀληθείας, ὡς ὧρα ἔνοφώντων. „Οὐκ ἐξαπατήσω σέ, φησι, προσιμῶς, ἢ ὁδοῖς, ἀλλ' ἢ περὶ οἱ θεοὶ διέβισαν τὰ ὄντα διηγήσομαι μετ'

mo quandoque punientes improbos, beneficia promeritis largientes. Est enim virtutis, mittem esse, benevolum, in ignoscendo facilem, æquanimem: bene sperare, ac masculo animo insolentiam fortunæ calcando, adversam minime expavescendo nec terroribus cedendo, unquam ab officio discedere: impetus affectuum compescere, modificando & in ordinem redigendo; id quod sanam sobriamque mentem, continentiam, temperantiam ac modestiam appellamus. Enitent autem istæ virtutes in prudentia ac iustitia atque fortitudine. Eas namque negligens sapientia, veritate excidit proterviens, atque in monstrosas o-

piniones de divinis humanisque rebus præceps ruit: iustitia etiam sine iis plane est iniustitia: fortitudo autem experts earum, feritas potius est quam virtus. Exercemus autem eas, sobrieque & moderate ac modeste agimus, in verbis, in silentio, in adspæctu, in incessu, in vestitu, convenientiam & decorem perpetuo spectantes.

Cæterum virtus, quoniam semper sectatur veritatem, haudquam blandiens suis amatoribus, rem ipsam amat exponere citra omnem veri dissimulationem, sicut apud Xenophontem: *Non decipiam te, inquit Virtus, voluptatis proæmiis, sed quemadmodum Dii disposuere, ita rem ipsam vere*

„ ἀληθείας. ἥ γ' ὄντων ἀγαθῶν καὶ καλῶν εἰδὲν ἀνδρὶ πόνη
 „ καὶ ἐπιμελείας θεοὶ δίδουσι ἀνθρώποις. ἀλλ' εἰ τε, φησί,
 „ τὸς θεὸς ἴλεως εἶναι σοὶ βέλῃ, θεραπεύτιον τὸς θεὸς· εἰ
 „ τε ὑπὸ φίλων ἐθέλεις ἀγαπᾶσθαι, τὸς φίλους εὐεργετητίον·
 „ εἰ τε ὑπὸ τινὶ πόλεως ἐπιθυμίῃς τιμᾶσθαι, τὴν πόλιν ἀφε-
 „ λητίον· καὶ εἰ τε τὴν γῆν, φησὶν ἡ ἀρετὴ, φέρειν σοὶ βέλῃ
 „ καρπὸς ἀφθόνης, τὴν γῆν θεραπεύτιον· εἰ τε ὑπὸ βοσκη-
 „ μάτων οἷς δύνῃ πλατίζεσθαι, τὴν βοσκημάτων ἐπιμελητίον.
 „ ἢτε ἀπὸ πολέμου ὁρμῆς αὐχέας, καὶ βέλῃ δύνασθαι τὸς τε
 „ φίλους ἐλευθερεῖν, καὶ τὸς ἐχθρὸς χειρᾶσθαι, τὰς πολεμικὰς
 „ τέχνας αὐτάς τε παρὰ τῇ ἐπισκευῇ μαθητίον, καὶ ὅπως
 „ αὐταῖς δι' ἡμεῶν ἀσκητίον· εἰ γὰρ καὶ τῷ σώματι βέλῃ δυ-
 „ νατὸς εἶναι, τῇ γνώμῃ ὑπερετιῶν εἰστίον τὸ σῶμα, καὶ γυμ-
 „ νασίον σὺν πόνοις καὶ ἰδρώτι.” καὶ πάλιν αὐτὴ ὑπερ αὐτῆς
 „ φησιν, „ Ἔργον καλὸν ἔτε θεῖον, ἔτε ἀνθρώπινον χωρὶς ἡμῶν
 „ γίγνεται. τιμῶμαι δὲ μέγιστα πάντων, ἀγαπητὴ συμπεργός
 „ τέχνηταις, πιστὴ φύλαξ οἴκων διασώτῃς, εὐμνήτης παραστά-
 „ τις οἰκίταις, ἀγαθὴ συζήπτρια τῷ εὖ ζῆναι πέταν, βεβαία
 „ τῷ εὖ πολέμου σύμμαχος ἔργων, ἀρίστη φιλίας κοινωνός.
 „ Ἔστι δὲ τοῖς μὲ ἡμοῖς φίλοις, φησὶν, ἡδέϊα μὲ καὶ ἀπρά-
 „ μων σίτων καὶ ποτῶν ἀπλάουσιν, ἀνέχον γ' εἰς αὐτὴν ἐπιθυ-

exponam. Nihil enim bonum ac
 praclarum sine labore & studio
 Dii dant hominibus. Sed siue,
 inquit, Deos propitios tibi esse
 vis, colendi sunt Dii: sem ab a-
 micis vis diligere, amercendi ami-
 ci: siue ab urbe aliqua cupis
 honorari, emolumento esse urbi o-
 portet. Porro, inquit Virtus, si-
 ve tellurem ferre tibi fructus n-
 heres vis, colenda tellus: siue
 bello crescendi cepisti impetum,
 cupisque posse cum amicis libe-
 rare, tuos hostes subigere, artes
 bellica non solum addiscenda ab
 eorum peritis, sed etiam medi-
 andus eorum usus. Quod si cor-
 pore etiam vis esse validus, ut

animo paveat corpus adsuafacien-
 dum est, & exerceendum labore
 ac sudore. Ac rursus pro se ipsa
 dicens inquit: Opus bonum ac
 praclarum sine me fit nullum, si-
 ve divinum siue humanum. Ma-
 xime autem omnium honorificor,
 dilecta opificibus laborum socias,
 fida domorum castos heris, opti-
 latum benigna servis, in labori-
 bus pace curandis egrogia adju-
 trix, in negotiis bellicis firma ac
 stabilis auxiliatrix, optima ami-
 citia consors.

Est etiam, inquit, amicis meis
 cibi & potus perceptio suavis pa-
 riter & elaborati nihil habens;
 expectant enim donec appetant.

„ μύσῳσιν

„ μὴ ὤσιν αὐτῶν. ὅτι αὐτοῖς πάρεστι ἡδὼν, ἢ τοῖς
 „ ἀμύχθαις, καὶ ἢ τι ἀπαλιπτόντες αὐτοὶ ἔχθον, ἢ τι ἀλ-
 „ γῶν μὴ ἴσιν τὰ δόντα πράττειν. καὶ οἱ μὲν τοῖς ᾧ
 „ πρεσβυτέρων ἐπαίνοις χαίρουσιν, οἱ δὲ νεώτεροι τοῖς ᾧ πᾶν
 „ τιμαῖς ἀγάλλονται. καὶ ἡδὼν μὲν ᾧ παλαιῶν πράξεων μίμ-
 „ νου, ἐν δὲ τῶν παρόντων ἡδὼν πράττοντες. δι' ἐμὲ φίλοι
 „ μὲν θεοὶ ὅτις, ἀγαπῶνται δὲ φίλοις, τέλει δὲ πατρίσιν.
 „ ὅταν δὲ ἔλθῃ τὸ πεπρωμένον τέλος, ἢ μὲν λήθης ἀπίστευ-
 „ κῆται, ὡς καὶ μὲν μνήμης ᾧ ὡς χρόνῳ ὑμῶν μὴ δύν-
 „ αμι.

Ἀλλὰ τοῖς Χριστῷ μαθηταῖς ὑψηλότερον ἢ τῇ ἀρετῇ βαθ-
 μος, ἐπὶ γῆς μὲν πηδῶν τῇ βεβαιότητι τῇ ταπεινώ-
 σεις χρηστὴν, ἀλγὸν δὲ τῇ ἀγάπῃ εἰς ὅλως δόξαν ἐπι-
 δὲ γὰρ ἡ ἀνθρώπου ἐν χρόνῳ καὶ νοεῖς ψυχῇ σύμμε-
 τρον, καὶ πᾶσι πᾶσι καὶ ἀξιώματι
 φαιδρῶν, συνιδὼν ἑαυτῶν, ὅτι γῆς σκώληξ ἐστὶ καὶ ταπειν-
 ῶν, ὡς ὁ θεὸς Ἀβραάμ ὁ Θεὸς ἐνοδοχῆστας. „ Εγὼ εἶμι
 „ γῆ καὶ σκώληξ, φασὶ καὶ. „ Εγὼ ἀνὴρ ὁ πεδῶν, κρίνει τῇ
 „ κοιλάδων (α). μεμνημένον δὲ καὶ ὁ πατὴρ, καὶ ὅτι κατ'

(α) Ἀσμ. κεφ. β'.

Idem somnium capiunt suaviorem
 otiosis : ac nec excitari malese fe-
 runt, neque somni causa, quæ a-
 genda necessario sunt, omittunt.
 Juvenes seniorum laudibus gau-
 dent, seniores juvenum honoribus
 delectantur. Idem rerum olim
 gestarum memoriam jucunde re-
 petunt, nec minore cum voluptate
 presentia peragunt : cum quidem
 mea causa Deus accepti sint, ami-
 cis chari, patria honorati. De-
 nique cum finis facti præsensus
 adest, non inhonorati nec obli-
 vioni traditi jacent, sed sempi-
 terna sui memoria celebrati flo-
 rent.

Christi vero discipuli altiorem
 habent virtutis gradum, in ter-
 ris firmissime fundatum humi-
 liatione, charitate autem coelum
 contingentem. Homo enim, cum
 ex humo & intellectuali anima
 constat, memor matris, etiam di-
 vitiis circumfluat, etiam si ho-
 noribus ac dignitatibus niteat,
 conscius sibi est, se vermem ter-
 renum esse, atque sese humi-
 lians, ut divus Abraham, qui
 Deum hospitio excepit, Ego som-
 nus, inquit, terra & pulvis. Et ut ali-
 bi, Ego flos campi & lilium con-
 vallium (a) ; at idem homo me-
 mor patris, ad cujus imaginem

(a) Cap. 2, 1.

εἰκόνα αὐτοῦ διδμηύργη), τῇ φλογὶ τ' ἀγάπης εἰς μίμησιν
Θεῷ διευγίρει). „Περίπτερά γ' αὐτῆς περίπτερά πυρὸς, φλό-
„γος αὐτῆς (a). καὶ ἀπλετοὶ καὶ ἐκείθεν ἀειάπτῃ τῷ
λοιπῷ τ' ἀρετῶν ὁρμαβεῖ, πυρὸς γ' ἀρετῶν ἡ ἀγάπη,

„αἰθορδαὺ δὲ πυρὸς γεραρότερον οἶκον ἰδέσθαι (b).
ἀκείνης τ' ἀπέσσης, πάντα ψυχὰς, καὶ νεκρωμένα, ἄγονα,
ἀκαρπα, κόνις εἰς αἶρας σκεδανύμενη, καπνὸς εἰς αἶθρα λυό-
μερον. „Ἄρα τὸτο ὁ Θεὸς Παῦλος φησὶ, „Τὴν μὴ ἔχοντας
„ἀγάπην εἶναι χαλκὸν ἠχόντα, καὶ κύμβαλον ἀλαλάζον (c).
καὶ ἕτερον τ' ἐρήμους πολίτης, „Φάγε ἀγάπην, φησὶ. καὶ ὁ
αἰγιόχοις Πολύκαρπος, „Ὁ ἔχων ἀγάπην, μακρὰν εἰς πάσης
„ἀμαρτίας, φησὶ. Εἰσαγάγετέ μοι εἰς οἶκον ὃ οἶν, τάχα-
„τι ἐπ' ἐμοὶ ἀγάπην (d).

Παρά τὰς γενικὰς γ' καὶ γινώσκουσιν ἀρετάς, ἔτι καὶ ἕτερον
αἰγιόχοις ἀρετῶν ἀνώνυμων, μάλλον γ' τοῖς γε εἰς φρονήσει πε-
ριανύμενοι εὐγενὲς φύλον ἀρετῶν. „Ἐξήκοτ' αἰεὶ βασιλίσσαι,
„καὶ ὀγδοήκοντα παλαιοὶ, καὶ πάντες ὧν ὅσα ἔστω ἀριθ-
„μός (e). ἀλλ' ἐν αὐταῖς ἡ ἀγάπη πάλιν ἔχει τὸ κράτος.

(a) Ασμ. κερ. β.
(d) Ασμ. κερ. β'.

(b) Ὁμήρ. εἰς ὄκον.
(e) Κερ. ε'.

(c) Κοριν. α'. κερ. γ'.

creatus est, flamma dilectionis
ad imitationem Dei excitatur,
Lampades enim ejus, lampades
ignis atque flammæ (a). inde-
quie immensam pulchritudinem
adjungit reliquarum virtutum ca-
tēnæ; Ignis enim lucens virtu-
tū charitas,

At lucēte domus multo est
amplior igne (b). Absque hac
omnia infanima, mortua, infec-
cunda, sterilia, pulvis qui in au-
ris dissipatur, fumus in aërem
evanidus. Itaque divus Paulus
ait eos, Qui charitatem non ha-
bent, esse velut as sonans, aut
cymbalum tinniens (c). Atque

alius, eremi civis, Comede, in-
quie, charitatem. Et S. Poly-
carpus, Qui habet charitatem, in-
quie, longe est ab omni peccato.
Introduce me in cellam vina-
riam, ordinate in me charita-
tē (d).

Præter generales autem notas-
que virtutes, est & aliud examen
quoddam virtutum innominata-
rum, apud recte tamen sentien-
tes celebrium, nobile quoddam
genus virtutum. Sexaginta sunt
reginæ, & octoginta concubinae,
& adolescentularum non est nu-
merus (e). Sed inter eas cha-
ritas rursus imperium obtinet.

(a) Cant. 8, 16.

(c) Cor. 13, 1.

(b) Homer. in Palatium Curialium.

(d) Cant. 2, 4.

(e) Cap. 6, 7.

„Μία

„ Μία ἐστὶ παῖς ἡμετέρα μου, τέλειά μου, μία ἐστὶ τῇ μητρὶ αὐ-
 „ τῆς, ἐκλεκτὴ ἐστὶ τῇ τέκνῳ αὐτῇ. εἰδοσά αὐτῇ θυ-
 „ γατέρες, καὶ μακαρίζουσιν αὐτῇ βασίλισσαι, καὶ γε παλ-
 „ λακαί, καὶ αἰνέουσιν αὐτὴν. καλὴ ὡς σελήνη, ἐκλεκτὴ ὡς ὁ
 „ ἥλιος. καὶ πᾶσα ἡ δόξα τῷ θυγατρὸς τῷ βασιλείῳ ἴσται,
 „ εἰπὼν ὁ Θεὸς Δαβὶδ, Ἀπνευχθήσονται, φησι, τῷ βασιλεῖ
 „ παρθένοι ὀπίσω αὐτῆς (α). ἐπιμελητέον δὴτα καὶ τῶν ἄλλων
 ἀρετῶν, αἵτινες ὥσπερ καλαὶ θηρακταὶ δαλύουσι τῇ βα-
 σιλείῳ. „ Πολλὰ γὰρ ἡμῶν λείπει, ἵνα Θεὸς μὴ λειπώμεθα (β).
 εἰ γὰρ ὡς τις * οἶον, καίτοι ἐπὶ πολυμαθείᾳ σεμνινόμῳ,
 πολλῶν καὶ ἀτόπων ὀνομάτων ἐδὲν διομήν ἐμπύπλησι φιλοσο-
 φίαν, ὁ τὴν ἐπιδοξίαν, καὶ τὴν εὐπανησίαν, καὶ ἀδελφὰς
 ἀρετάς γινώσκων καὶ ἀσκῶν, καὶ τοῖς ἄλλοις ὑποστέλλεται. αἱ
 γὰρ γενικώτεραι τῶν ἀρετῶν εἰ γε ἀμοιρῆσαι τῇ ἐλαττόνῳ μὴ,
 ἀλλὰ γλυκύτητι μετᾶν, ἀμοιρῆσαι ἀπάσης εὐκοσμίας,
 εἰς τὸ ἀγέλαον καὶ βάνανσον ἀπεκλίνειται. „ Ἐντετάδω σοι
 „ ἡ προσοχή, φησὶν, ὁ Ἐπίκτητος, μήποτε ὑποφύγῃς εἰς ἰδιω-
 „ τισμόν. μετὰ γὰρ τῶν ἀρετῶν ὑπερανέστηκε τὸ ἀπλὲν, τὸ
 εὐκρινές, τὸ ἀκέραιον, ὁ σμῆν ἀρετῶν παῖς. εἰ γὰρ

(α) Ψαλ. μδ'.

(β) Ἰγνα. Διορ.

Una est columba mea, perfecta
 mea, una est matris suae, electa
 genitricis suae. Viderunt eam fi-
 liae, & beatissimam predicave-
 runt, regina & concubina, & lau-
 daverunt eam. Divus etiam Da-
 vid cum dixisset, Omnis gloria
 ejus filiae regis ab intus; addu-
 centur, ait, regi virgines post
 eam (α). Nimirum ratio ha-
 benda est etiam caterarum vir-
 tutum; quae tanquam pulchrae an-
 cillae serviunt reginae. Multa
 enim nobis desunt, ne a Deo ab-
 sistamus (β). Neque enim, ut
 quidam opinatur, quamvis glo-
 rietur eruditione sua, praeter ne-

cessitatem multis & absurdis no-
 minibus replet philosophiam, is
 qui dexteritatem, comitatem at-
 que affabilitatem, affineque vir-
 tutes, agnoscit, & exercet, aliis-
 que proponit. Generaliores enim
 virtutes, si destituuntur istis, mi-
 noribus quidem, sed suavitate
 & dulcedine plenis, destituuntur
 omni decore, plebeiae ac rusticae
 evadentes. Intenta sit animad-
 versio tua, inquit Epictetus, ne
 in plebeiam utilitatem aut rusti-
 citatem prolabar. Eminet autem
 inter virtutes simplicitas, sinceritas
 atque integritas, stipaturque
 examine virtutum. Neque enim,

(α) Psal. 44, 14.

(β) Ignat.

ἔστιν ὡς γὰρ τοῖς πολλοῖς δοκεῖ ἀπλῆν, τὸ ἀφελὲς καὶ ἀπερρίμνι-
νον, τὸ εὐπατάτητον, καὶ χαῦνον, καὶ νηπιῶδες, τὸ πάρετον καὶ
νεοσηκός, καὶ ἡ πρὸς τὰς πομπροσυμμένας ἐχηματισμὴν χρησέ-
της, ἣν ὁ μέγας Βασίλειος, „ Προδοσίαν τῆ ἀληθείας, καὶ ἐπι-
„ βελίαν τῆ κοινῆς, καὶ ἐβισμόν πρὸς ἀδιαφορίαν κακῶν, και-
„ ρίως ἀνομιάζει τηλιτεύων (α). ἀλλὰ τὸ συνημμένον τῇ φρο-
νήσῃ. „ Γίνεσθε γὰρ, φησὶν ὁ Δεσπότης, φρόνιμοι ὡς οἱ ὄφεις,
„ καὶ ἀκέραιοι ὡς αἱ ὄρεσες (β). καὶ ὁ θεὸς Παῦλος,
„ Θέλω ἵ ὑμεῖς σοφῆς εἶναι εἰς τὸ ἀγαθόν, ἀκραιῶς ἵ εἰς
„ τὸ κακόν (γ). ἀλλ' ὁ αὐτὸς ἐκκλίνει καλεῖται ἐκείνων, οὐ
ἀλλ' ὅτι χρηστολογίας καὶ εὐλογίας ἱκαπατώσι τὰς καρδίας τῆς
ἀκάκων. τὸ ἵ ἀκέραιοι καὶ μόνον τὸ ἀνύπελον σημαίνει, ἀλλὰ
καὶ τὸ ὁλόκληρον, τὸ μηδένος δηλαδὴ τῆ καθηκόντων ὀλίγω-
ρον. ἀπλότης ἄρα καὶ ἀκεραιότης ἐστὶ, τὸ πάντα πρᾶττειν ὀρ-
θῇ, καὶ ἀπεριέργῃ, καὶ ἀμώμῃ συνεδῆσθαι, καὶ ἀποδύλισμῃ
ἀπὸ παντὸς ὀλεθρίου χράμεσθαι. ἀπλῆς ἔστι σοὶ ὁ τῆ ψυχῆς
ὀφθαλμός, εἰς ὕψιν βλέπει, εἰς δόξαν τοῦ ἀφ' ἡμετέρου.
„ Μὴ ἡμεῖς, Κύριε, μὴ ἡμεῖς, βασιλεῖς οὐκ ἀποδοῦναι, ἀλλ' ἡ
„ τῆς ὀνόματί σου δὸς δὸς ἐπὶ τῆς ἐλπίς σου, καὶ τῇ ἀληθ-

(α) Ἀσκητ.

(β) Ματθ. κη. ι.

(γ) Ῥωμα. κη. ις'.

ut plerisque videtur, simplicitas
est stoliditas quædam abjecta, laxa
& fraudibus exposita, non infan-
tilis debilitas ac languor, nec im-
probis accommodata bonitas :
quam Magnus Basilius, Proditio-
nem veritatis, & molitionem in-
sidiosam in societatem, nec non
adsuefactionem ad indifferenter
habenda mala, opportune appel-
lat, eam notans ac proscribens ;
veram conjunctionem & copulationem quæ-
dam prudentiæ (a). Ego enim,
inquit Dominus, prudentes sicut
serpentes, & simplices sicut co-
lumbe (b), & divus Paulus, Sed
vult vos sapientes esse in bono, &

simplices in malo (c). At idem
declinare jubet ab illis, qui per
dulces sermones & benedictiones
seducunt corda innocentium. Simp-
licitas autem non solum sincer-
ritatem sine dolo significat, sed
& integritatem in nulla parte of-
ficiorum negligenda. Simplici-
tas ergo est, omnia agere, recta,
infucata & immalucata conscien-
tia, defæcata ab omni colore per-
nicioso. Simplex tibi sit oculus
animæ, in cælum spectet, in glo-
riam Dei sit intentus. Non nobis,
Domine, non nobis, clamat rex
David, sed nomini tuo da glo-
riam, super misericordia tua &

(a) Ascet.

(b) Matth. 10, 16.

(c) Rom. 16, 19.

,, θειᾶ

», θεία σὺ (α). ἀκέραια καὶ ἀμίρμελα ἔστω ἡ καρδία, ἀλό-
 κληρον ἑαυτῶν τὰ θεῖα προσφερέτω, πάντα διὰ τὸ θεῖον καὶ
 λεγέτω, καὶ πραττέτω. », Καὶ μονότροπον μὴ εἶναι ὁ θεὸς χρι-
 », στωῦ βίος, ἕνα σκοπὸν ἔχων τὴν δόξαν τοῦ θεοῦ. εἴτε ᾧ
 », ἰδίᾳ, εἴτε πᾶσι, εἴτε τι ποιεῖτε, πάντα εἰς δόξαν τοῦ
 », ποιεῖτε. ἀλλὰ πάλιν ἕκαστος ἐν τῷ ἑαυτοῦ ἔργῳ φυλάσσει
 », τὸ ἴδιον κανόνα. ὡς μέλος ἐν σώματι. Ἐζημιᾶται μὲν
 », αὐτὸς ἀμελείας τοῦ ἐπιτιταγμένου, καὶ τῷ κοινῷ ἢ ἐπιου-
 », λεύειν κινδυνεύει τοσοῦτον (β). προδότης ᾧ ἂν εἴη ὁ
 », ἄρχων, εἴη ἀπλότης, καὶ ἐπιμώμενος χρηστότητι προχέ-
 », ρματι, θεωρεῖ τὰ τῷ δικαιοσύνης καθήκοντα, ὑπὲρ τε ἑαυτοῦ
 », καὶ ὑπὲρ τοῦ ἱσηκόου, ἀλλὰ μάλλον ὑπὲρ δόξης τοῦ θεοῦ. », Ἐκ-
 », δίκῃ σὺ, φησιν ὁ Θεοφόρος πατήρ, τὸ τόπον ἐν πάσῃ ἐπι-
 », μελείᾳ σαρκικῇ τε, καὶ πνευματικῇ (γ). καὶ τῷ ἄλλῳ ἢ
 », ἑκάστῳ ἀπλότης προφάσει μὴ φροντίζων περὶ ἑαυτοῦ,
 », καὶ περὶ τῶν τέκνων, καὶ περὶ τῶν πλησίων, μηδὲ τῇ δυνάμει
 », φυλακῇ καὶ προσηθείᾳ ἀποτρέψας τὰ εἰς ἄλλους διεισπύ-
 », νοντα, ἀφάρμοδον προδότης εἶσι.

(α) Ψαλ. ργ'.

(β) Βασιλ. Ἀσκητ.

(γ) Τυμ.

veritate tua (α). Simplex & indivisum sit cor tuum, totum se Deo offerat, omnia propter Deum & loquatur & agat. Atque constans quidem & uniusmodi est vita germani christiani, eaque unum modo sibi propositum habet scopum, gloriam Dei. Sive enim manducatis, sive bibitis, sive quid facitis, omnia ad gloriam Dei facite; sed rursus quisque in suo negotio observat propriam regulam, tamquam membrum in corpore. Et militatur quidem ipse mandata negligens, ac societati fraudem molitur majorem in modum (β).

Proditor enim foret princeps, si simplicitatis & vituperandæ bonitatis prætectu negligeret justitiæ officia, observanda pro se ipso, pro subiectis, sed multo magis pro Dei gloria. Justifica, inquit pater Theophorus, locum tuum in omni cura carnali & spirituali (γ). Sed & alius quivis, qui simplicitatis prætectu nec sui nec liberorum nec sociorum curam habet, neque debita præcautione ac providentia propulsat ea, quæ in perniciem tendunt, aperte est proditor.

(α) Psal. 113, 1.

(β) Basil. Ascet.

(γ) Ignat. Epist. ad Polycarp.

Τῷ δὲ σοφωτάτῳ Σολομῶντι εἰπόντι, „ Καίρὸς τῷ
 „ παντὶ πράγματι, εἶδέναι χρὴ, φησὶν ὁ μέγας Βασιλεὺς,
 „ ὅτι καὶ ταπεινοφροσύνης, καὶ ἐξουσίας, καὶ ἐλέγχου, καὶ παρα-
 „ κλήσεως, καὶ φειδῶς, καὶ παρρησίας, καὶ χρηστότητος, καὶ ἀπο-
 „ τομίας, καὶ ἀπαξαπλῶς παντὸς πράγματι καίρὸς ἐστὶν
 „ ἰδίῳ. ὥστε ποτὲ μὲν τὰ τῇ ταπεινοφροσύνης δεικνύειν, καὶ
 μιμνῆσθαι ἐν ταπεινώσει τὰ παιδιά, καὶ μάλιστα ὅτε καίρὸς
 ἐστὶ τῷ εἰς ἀλλήλους τιμῶν, καὶ καθηκόντων, καὶ τῷ περὶ τὸ σώ-
 μα ὑποφροσύνης, ἢ θεραπείας, ὡς ὁ Κύριος ἐδίδαξε· ποτὲ δὲ
 τῇ ἐξουσίᾳ κεχρῆσθαι, ἣν ἔδωκεν ὁ Κύριος εἰς οἰκοδομῆν, καὶ
 εὐν εἰς καθαίρεσιν, ὅταν ἡ χρεία ἐπιζητῇ τιλὴ παρρησίαν
 καὶ ἐν καιρῷ μὲν παρακλήσεως τὸ χρηστὸν ἐνδείκνυσθαι, ἐν και-
 ρῷ δὲ ἀποτομίας τὸ ζῆλον ἐπιδείκνυσθαι, καὶ ἐφ' ἑκάστῳ τῶν ἄλ-
 λων ὁμοίως.

Cum enim sapientissimus So-
 lomon dixerit, *Omnia tempus*
habent, sciendum est, inquit Ma-
 gnus Basilius, *etiam humilitati,*
& auctoritati, & redargutioni,
& consolationi, & abstinentia, &
libertati, & benignitati, & se-
veritati, & simpliciter omni rei
tempus esse proprium. Ita ut ali-
 quando humilitas sit ostenden-
 da, & imitandi humiliatione
 pueri, ac praecipue occasione ho-

norum mutuo exhibendorum &
 officiorum praestandorum, curan-
 di corporis aut ministrandi, ut
 Dominus doceat; aliquando au-
 thoritate utendum divinitus con-
 cessa, ad aedificandum, non ye-
 ro ad destruendum, quando usus
 postulat auctoritatem: atque tem-
 pore quidem consolationis osten-
 denda benignitas, tempore autem
 severitatis, zelus, & in ceteris
 similiter.

Περὶ ἀνδρείας.

Κεφάλ. ια΄.

Η Ἀνδρεία ἐστὶν ἀρετὴ πολυτελής, καὶ πολύχρηστος, ἔστιν ἡ τὸν κοσμοῦσα τὰς ἄλλας ἀρετάς, ἢ ὡς αὐτῶν κοσμηρὴ καὶ εἰς φῶς προϊῦσα, σωφροσύνης γονί, φρονήσεως τρόφιμος, δεκαιοσύνης ἀδελφὴ καὶ δορυφόρος. δι' αὐτὴν ἔμινον δύσπληκτοι παρὰ φόβον ἢ θάνατον οἱ ἄνθρωποι γίγνοντο, ἀλλὰ πᾶν ὅτις χαμικρὸς καὶ χαμαιζήλον ὑψηλὰ, καὶ γενναῖον, καὶ ἀρρενωπὸν φρονήματι πατήσαντες, παρὰ τὸ ὄντως καλὸν ἀκαθέκτως καὶ ἀκαταμαχητῶς ὁρμῶσι, καὶ ὑπὲρ αὐτῶν πάντα φέρουσιν, εὐτολμίας, εὐψυχίας, λήματος, μεγαλοψυχίας, μετοῖ, εὐτολμίας, καὶ μηδέποτε ἀπαυδῶσι τοὺς ἀκμῇ ἐπιτελῶντας τὰ καθήκοντα, προχείρως ἔτοιμάς ἐπιβάλλοντες οἷς θεῶ, καὶ νικητικῶς ὑπομείνοντες ἅ λόγῳ αἰρεῖ, καὶ ὅσπερ ἀπὸ τινος σκοπιᾶς ἐποπτεύοντες τὰ χαμαὶ συρόμενα αὐτοὶ ὅτε φαύλων καὶ ὅτε πῶς πεδάσαν τοῖς ἄλλοις μηδαμῶς ἐπιστρεφόμενοι, ἀλλ' ἄνω ποὶ ἐν τῇ ἀκρωτείᾳ τῆς ἀρετῶν ἰδρυμένοι, ἐν τῇ τοῖς κατ' ἀρετὴν πόνοις πάντοτε νεαροὶ καὶ ἀκμάζοντες ἀγατεῦντες, ἅτε τῇ ἀνδρείᾳ καὶ ἀρρενωπότητι

CAP. XI.

De fortitudine.

Fortitudo est virtus dives & multifaria, non minus ornans ceteras virtutes, quam decus ab illis accipiens, & sic in lucem procedens, temperantiae soboles, prudentiae alumna, iustitiae soror & satelles. Per eam non solum non percelluntur facile terrore & morte homines, sed omnia humilia & in terra repentina alto & generoso atque virili animo calcantes, ad verum bonum irretorti atque indomiti feruntur, ejusque causa omnia perpetiuntur, confidentia, ani-

mositate ac magnanimitate pleni: firmitate animi & vigore mentis indefesso munus & officium peragentes, alacriter & prompte aggredientes quae aggredienda, atque masculo animo tolerantes quae ratio suadet, & velut ab aliqua specula inspectantes ea quae humi trahuntur: prava ista & vilia, ac tantopere aliis expetita minime curantes, sed subline in vertice quodam virtutum collocati, inque laboribus virtutis semper recentes ac vegeti permanentes, utpote fortitudine & virilitate

αὐτάρχῃ

αὐτάρκη παρεχομένην δύναμιν, ἔπιε τὰ ἀπλήτω ἔρωτι ὃ ἀγαθὸν οἷον ὑπεκκαύματι διηλεκῶς ἀναζωογονεμένη, ἐδέετο σείνῃ).

Ἔστι ὃ ἀληθὴς ἀνδρεία ἡ πάντοτε πραγματευομένη τὰ Θεῷ ἀρίσκοντα, τὰ εἰς δόξαν αὐτῆς τείνοντα, τὰ κοινῇ εὐνοίοντα. οἱ ὃ τὰς ἰδίας ἀφελείας μαρτυροῦντες, καὶ δι' αὐτὰς κινδυνεύοντες, ὅτι ὅντως καλῶν ὀλιγώρως ἔχοντες, ἄνιοί τινες εἰσι, καὶ βάνουσι, τυφλάττοντες ὥστε τῶν κρίσιν ὃ ἀληθῆς καὶ ὄντως καλῆ. ἔχον τῇ ἀσφαλεῖ ἀνδρεία ἐπαυθεῖ τὸ ἀπλῆν, τὸ ἀκέραιον, τὸ εὐκρινές, τὸ αὐταρκές, τὸ ἀκινδόροον, τὸ ἀφιλοχρήματον, τὸ φιλοδίκαιον, τὸ πρᾶον, καὶ τὸ φιλόφρονον. Τοιαῦτα ἦν ὁ Δαβὶς. Δαβὶς, ἀπειλεῖ μὲ τὰ ἀχαρίστῳ Νάβαλ (α), ὃς καὶ τῇ γυναικὶ μαρτυρήσας, φόβος ἦν καὶ λείμνος. καὶ τῷτο ᾧ μεγαλοψυχίας δαῖγμα, τὸ τῆς ἀχαρίστου δίκας ἀπαντῶν. ἀλλὰ ἀνδρείας γυναικὸς μελιχρίους ῥήμασιν αὐτίκα τῇ ὀργῇ καθυφίσσι, καὶ τῶν ἔμφυτον ἐπιδείκνυι πραότητα. καὶ τὸ μὲν ἀπόφυλον καταστρέφον, σύγκρατον δαίτυσιν ὁ Δαβὶς ἀνδρεία τῶν φρόνησιν, „Καὶ ἄνδρα „καὶ γυναῖκα σὺν ἐζωογόνησα ὃ πειραγαγὼν εἰς Γεθ, λέγον, Μὴ ἀναγείλῃσιν εἰς Γεθ καθ' ἡμῶν λέγοντες, τὰς

(α) Βασιλ. α. κεφ. κί.

sufficientes praebeant vires, quae ingenti amore honesti quasi fomite assidue vivificata, nunquam extinguuntur.

Est autem vera fortitudo, quae semper procurat Deo placentia, in gloriam ejus tendentia, publice profutura. Il vero qui propria emolumenta quaerunt, ac propter illa periclitantur, vere autem bona & honesta negligunt, venales quidem sunt & operarii, caecutientes in dijudicatione vere & re ipsa boni. Certum igitur fortitudini inhæret simplicitas, vanæ gloriæ & opum contemptus,

justitiæ amor, mansuetudo & humanitas. Talis erat divinus ille David, minatur quidem ingrato Nabal (a), qui etiam uxore resistente, erat iniquus, labes & pestis: nam est magnanimitatis indicium etiam ab ingratis poenas poscere; verum fortis mulieris blandis verbis statim iram remittit, ac innatam ostendit mansuetudinem. Atque Philistinum quidem delens David temperatam declarat fortitudine prudentiam, *Virum & mulierem non vivificavi, nec adducebam in Geth, dicens, Ne forte loquantur adversum nos hæc*

(2) 1 Reg. 26, 11.

„ Δαβὶς

Δαβὶδ ποιεῖ (α). Ἐνίστατο ᾧ ἡ στρατηγικὴ περίοικα ὑπὲρ τῆς οἰκεῖαν ἀσφαλείας ἢ ζυγχαρεῖ τὸ φιλόανθρωπον. Φύλαξ ἡ δικαιοσύνης ἢ ἀληθὲς ἀνδρεία. „ Καὶ τίς ἐπακύνεται, φησιν, ὑμῶν τῶν λόγων γέτων; διότι κατὰ τίν' μερίδα ἔστι καταβαύοντες εἰς τὸ πόλεμον, ἕως ἔσται ἡ μερίς ἡ καταβαύουσα ἐπὶ τὰ σκευή, κατὰ τὸ αὐτὸ μερίδον (β). καὶ ἐν ἀπλότῃ γνώμῃ σιωπευεῖς Δαβὶδ μὲν ἡ βασιλείας ἢ ἐδ' ἔλθου τοτηνικαῦτα. „ Καὶ εἶπε Δαβὶδ πρὸς Ἀγγῆς, Τί πεποίηκά σοι; καὶ τί εὔρες ἐν ταῖς δόλῳ σε ἀφ' ἧς ἡμέρας ἤμην ἐνώπιόν σε καὶ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης; ὅτι ἢ μὴ ἔλαθον πολέμῳ σε τὸν ἐχθρὸν ἡ Κυρίως μου ἡ βασιλείας (γ);

Ἴδον ἡ ἀνδρείας τὸ πρὸς μετὰ τὸν ἔργον, μετὰ τὸν κινδύνον ἀποποιῶν καὶ ἀνδραγαθίζον, ὡς ὁ θεόπτης Μωϋσῆς τῇ Θεῷ λαὸν δουλείας ἐξαίρων, ἐν αὐτοῖς προοιμίους ἐπιδείξατο τὸ μὲν φρονήσεως γενναῖον τῇ ψυχῇ παράσημα, καὶ τὸ μὲν δικαιοσύνης ἀνδρείον. τί ᾧ δικαιότερον ἢ μὴ ἀποποιῶν τὸ ἀδελφὸν ὑπεριζομένην, ἀλλὰ γενναίως αὐτὰ ἐπαμῦναι τὸ ἀδικῶντα πατάξαντα; ἀλλ' ὅμως καὶ τοὶ ἡρώϊκοι θυμὸς πλήρης, ἐδ' ἐν ἀκμῇ ἔργα ἀμνημονεῖ τῇ φρονήσεως. „ Περι-

(α) Βασ. δ. κερ. κζ'.

(β) Κερ. λ'.

(γ) Κερ. κθ'.

fecit David (a). Interdum enim imperatoria sagacitas propter securitatem suorum, humanitatem non admittit. Est autem vera fortitudo custos iustitiae. Nec audiet, inquit, vos quisquam super sermone hoc. Aequa enim pars erit descendentis ad praelium, & manentis ad sarcinas, & similiter dividunt (b). Atque in expeditionem etiam exit David, sincero animo, cum rege cui tunc serviebat. Dixitque David ad Achis: Quid enim feci, & quid invenisti in me servo tuo a die, in qua fui in conspectu tuo, usque in diem hanc, ut non veniam, &

pugnem contra inimicos Domini mei regis (c)?

Sed proprium est fortitudinis circa res magnas periculi plenas elaborare ac facinora edere, ut Moyses, qui Deum vidit, servitute eximens populum Dei, in ipso primordio ostendit prudentiae conjunctam generosam animi praesentiam, & associatam iustitiae fortitudinem. Quid enim iustus quam non negligere fratrem, qui patitur injuriam, sed fortiter ei opitulari, percutiendo laedentem? verumtamen quamvis heroica animositate plenus, nec in ipso facti vigore immemor est prudentiae.

(α) 1 Reg. 27, 11.

(β) 1 Reg. 30, 24.

(γ) 1 Reg. 29, 8.

E

βλεψά-

„βλαψάμεν ὃ ἄδὲ καὶ ἄδὲ, ἐκ ὁρᾶ ἐδὲνα, καὶ πατάξαι
 „τὸ Ἀγύπτιον, ἔκρυψεν αὐτὸν ἐν τῇ ἄμμου (α). ἔμφρων
 „ἦν ἀνδρεία καὶ μὲν τὸ θράμβον καὶ τὸ πλῆμα θεωροῦ. Τοῦ-
 „τοῦ ἦν καὶ ὁ δίκαιος Ἰωβ. ὃς ἐν μὲν εὐτυχίᾳ, θάτερον τὸ
 „ἀνδρείας μέρους μετῆλθεν, ὡς αὐτὸς περὶ ἑαυτοῦ φησι, „Δι-
 „σωσα πτωχὸν ἐκ χειρὸς δυνάστε, καὶ ὀφθαλμὸν ᾧ ὅσιν ἦν
 „βοηθὸς ἐκοιμήσατο. εὐλογία ἀποκαλύψας ἐπὶ ἐμὲ κατὰ πάντα.
 „ἤμην πατὴρ ἀδυνάτων. συνέτριψα μύλας ἀδίκων, ἐκ
 „μίσους τὸ ὀδόνταν αὐτῶν ἀρκαγμα ἐξήρασα (β). τὸ ᾧ
 „ἐν οἷς δέον μὴ ὀργίζεσθαι, ἀλλ' εἰς νόθον πραότητα κακωπιζό-
 „μενοι, ἀπαρραθυμῶν, καὶ θεωροῦν προπηλακίζόμενοι καὶ ἑαυτὸν
 „καὶ τὰς οἰκίας, ἡλίθιον καὶ ἀνδραποδῶδὲς ἐστὶ. δυστυχίαις ὃ
 „περιπαρεῖς ὁ δίκαιος, καὶ θάτερον γυναιότητος μέρους τὴν
 „μέχρι θαύματος ἐν δυνάμει καρτερίαν ἐξήσκησε, καὶ ἐδὲν τὸ
 „ἑαυτοῦ ζωῆς μέρους ἔρημον ἀνδρείας παρέδραμεν. μηδὲν ὃ μάλ-
 „λον ἀπέοικε τῇ ἀνδρείᾳ τὸ φιλοχρηματίας, ἥτις ἐστὶ νόσος
 „ἐγγελαῖς ψυχῆς. τὸ δὲ ἀκραιφνῶς μεγάλου ψυχὸν ἀπεστία μὲν
 „πλάττει ἡμῖς λυπεῖται, παρόντι ὃ αὐτὰ χρηταί μὲν μεγα-
 „λοπρεπείας. πόρρω ὃ ἀνδρείας, καὶ τὸ περὶ δυναστείας λήγον

(α) Ἐξοδ. κρ. β'.

(β) Ἰωβ. κρ. κδ'.

*Cumque circumspexisset huc atque
 illuc, & nihil adesse vidisset,
 percussit Aegyptium abscondit
 sabulo (a). Cordata enim for-
 titudo nec post victoriam negli-
 git cadaver. Talis erat justus
 Job, qui in statu felicitatis alte-
 ram fortitudinis partem perse-
 cutus est, ut ipse de se ait: Li-
 beravi pauperem e manu poten-
 tis, & pupillum cui non erat ad-
 jutor. Benedictio perituri super
 me veniebat. Pater etiam pau-
 perum. Conterebam molas iniquo-
 rum, & de dentibus illorum au-
 ferebam pradam (b). Namque
 iram non concipere, ubi opus,*

*verum ad spuriam mansuetudi-
 nem sese componendo desiderare,
 ac pati contumeliose haberi & se
 & suos, stolidum est & servile.
 Calamitatibus autem circumvalla-
 tus justus, etiam alteram fortitu-
 dinis partem, tolerantiam in fe-
 rendis malis admirandam, exer-
 cet, nullaue vitæ ejus pars virtu-
 tis experts præterlabitur. Cæterum
 nihil tam dissimile est generosita-
 ti, quam avaritia, quæ est debilitas
 plebeïæ ac vulgaris animæ. At
 vera magnanimitas, si desint di-
 vitiarum, minime tristatur, si adsint,
 utitur iis magnifice. Longe etiam
 dissidet a fortitudine, furiosa do-*

(a) Exod. 2, 12.

(b) Job. 29, 12.

καὶ

καὶ ἡμιμάνεις. „ Μὴ ἱμυππί, φησιν, ἵνα μὴ ἀπωδῆς, καὶ μὴ
 „ μακρὰν ἀφισῶ, ἵνα μὴ ἐπιληθῆς (a). ὁ γὰρ μὲν φρονήσιως
 μεγαλόψυχος, οἷός μ' ἐς ἀρχὴν καὶ πραγμάτων διοίκησιν
 καλεῖται, ὑποκλινὴ τ' αὐχένα, εὐεργετὴ τὸ ὁμόφυλον, ἀλ-
 λὰ ἀνακείραυσσι τὰ ἀρχικὰ καὶ γενναίῳ δ' φρονήματι, τὸ
 μέτριον, ἔ' πρᾶον, ἔ' συγνημονικόν ἔ' σφριγᾶ, ἐδὲ σφαδᾶ-
 ζει, εἰκὴ ἔ' πλήττει, ἔ' δάκνει τὸς ὑπὸ αὐτόν. ἐνίοτε ἢ παει-
 σία φρονήματι, παρατεῖται τ' ὄγκον τ' ἀρχῆς ἔ'τα δει-
 σαν, ἔ' μὲν γνάμης χαυνότητι, ἀλλὰ ψυχῆς γεναιότητι ἐς
 ἑαυτὸν συνιλέμενος, θεωρία τε χολάζων, καὶ μόνῳ οἷός τ' αὖ
 ὑψίσῳ δαλύων. καὶ „ Ευφράθησαν ὅτι ἰσύχασαν (b). ἐν
 ἢ ταῖς ἀρχαῖς, φυλακτίον καὶ μάλα τὸ ἐξυθιμον καὶ θρηῶ-
 δεις, ἀσκητίον ἢ πρᾶότητα, ἀλλὰ πρᾶότητα ἀνδρὶ φρονίμῳ ἔ'
 γενναίῳ προσήκον. πρᾶτος γὰρ ὁ, τε συγνώμῳ ἀπνέμων
 ἐν δέοντι, ἔ' πάλιν ὡς δῆ, καὶ ὅτε δῆ, καὶ ἐφ' οἷς δῆ ὀργιζό-
 μενος. τὸ γὰρ πικρὸν καὶ δυσδιάλυτον ἵκται, παειφίροντα καὶ
 δάκνοντα πινύ ὀργῇ, τὰ τε ὑψηλὴ καὶ τοῖς ὁμοδαίτοις,
 ἀφόρητον. δῆ ἄρα ὀργιζόμενος καὶ καλᾶζοντα, μιμητὰς τὸς

(a) Συρ. κη. γ'.

(b) Ψαλ. ρς'.

minandi libido, Noli teingere, ne repellaris; noli etiam longe
 absistere, ne oblivioni tradaris (a). Is enim qui prudentiæ junctam
 habet magnanimitatem, Deo quidem vocante ad imperium & re-
 rum administrationem, submit-
 tit cervicem, bene meretur de
 gentilibus suis, temperatque prin-
 cipalem ac generosam magnani-
 mitatem moderatione, lenitate,
 & ignoscendi facilitate; non lu-
 xuriat nec insolenter se gerit, te-
 mere plagas non ingerit, non in-
 festat subiectos. Aliquando etiam
 abundantia magnanimitatis recu-
 sat fastum principalem molem-
 que imperii, re ita ferente, non
 mentis quadam laxitate, sed ani-

mi generositate, qua sese involvit,
 contemplationibus vacans, & Deo
 altissimo serviens, Et letati sunt,
 quia quieverunt (b). In imperio
 autem & magistratu vel maxime
 cavendum ab excandescencia &
 feritate; exercenda potius cle-
 mentia, sed clementia viro pru-
 denti ac generoso conveniens.
 Clemens enim est is qui ignoscit
 veniamque dat, in quibus rebus o-
 portet, & ita ut oportet, & quando
 oportet, qui etiam succenset ob
 quæ par est. Nam acerbum esse &
 ægre reconciliabilem, circumfe-
 rendo & fovendo iram adversus
 subiectos & domesticos, intolera-
 bile est. Oportet ergo in succen-
 sando & puniendo imitari præ-

(a) Eccles. 13, 13.

(b) Psal. 106, 3.

ἀρίστους τῶ ἰατρῶν, κατὰλλα ὀρίγοντας τὰ νοσῶντι φάρμακα, καὶ πεφισμένους χρωμένους πυρὶ καὶ σιδήρῳ. τὸ γὰρ αὐτῶν μακρὸν αὐτοχειδιάζειν τὰ τ' ἰατρικῆς, ἐν τοῖς ὀξύτατοις μόνον τῶ νοσημάτων ἔχει λόγον. „ Ἀλλως γὰρ δοτεῖν τί καὶ τῷ „ ἔθει, καὶ τῇ χάρῃ, καὶ τῇ ὥρῃ, καὶ τῇ ἡλικίᾳ (α). καὶ μὴ μόνον κατὰ καιρὸν εἰρήνης, ἀλλὰ καὶ ἐν πολέμῳ, καὶ πρὸς τὸ ἀντίπαλον μεμνησθῆναι προσήκει τῷ καθηκόντων, ἀγκυρόντα καιρὸν, καὶ τόπον, καὶ πρόσωπον, μηδ' ἀνεξετάσως ἀπατόμενον τὰ δοκῶντι συμφέροντι. τῆτο χαρακτὴρ ἀνδρείας ἔστι μεγαλοψυχίας, τῆτο χρῶμα ψυχῆς ἡρωϊκῆς, τὸ ἔστι ἐν ἀκμῇ τῶ πραγμάτων ἐπιτυχάνειν ὧς δύνει, ἔστι αὐτῷ νικῆσαι ἀναφαισθῆναι μὴ προδίδόντα τὸ ἐπιβάλλον.

Τοῦτ' ἦν ὁ ἐπὶ ἀνδρείᾳ, ἔστι φρονήσει, ἔστι πραότητι παρὰ βλεπτῶ. Δαβὶδ. ἐφύσατο γὰρ ὧς βασιλείῳ Σαυλ ἔστι ἐν τῷ σπηλαίῳ, ἔστι ἐν τῇ παρικολλῇ, καὶ τοι εἰς ἄμυναι αὐτὸν ὀτρυνόντων τῶ μετ' αὐτῆ. καὶ μέμνη ὁ ψῆφον Θεῷ εἰς βασιλείᾳ ἥδη χειροτονηθεὶς τῶ βασιλείῳ δικαιωμάτων. καὶ „ Μη „ θαμῶς μοι, φησὶ, παρὰ Κυρίῳ, εἰ ποιήσω τὸ ῥῆμα τῆτο „ τὰ κυρίῳ μὴ τὰ χρυσῇ Κυρίῳ, ἐπιτύχαι χεῖρά μὴ ἐπ'.

(α) Ἰπποκρ.

stantissimos medicorum, qui congrua & idonea porrigunt aegrotanti medicamenta, ac parce utuntur igne & ferro. Nam ex tempore praecipitare curationem in acutissimis solum morbis est rationi consentaneum. Nam alioqui dandum aliquid consuetudini, & loco, & tempori, & aetati (α). Ac non solum pacis tempore, verum etiam in bello & adversus hostes meminisse officiorum convenit, discernendo tempus, locum & personam, neque inconsulte decipi apparenti commodo. Hac est vera fortitudinis ac magnanimitatis nota,

hac tinctura heroicæ animæ, in ipso etiam puncto & cardine rerum invenire quod sit conveniens, ac sui ipsius victorem apparere, haud deferendo officium.

Talis erat David ille, fortitudine, prudentia & mansuetudine conspicuus. Pepercit enim regi Saul, & in spelunca, & in castris, quamvis ad ultionem eum instigantibus sociis. Atque rex designatus decreto Dei, meminit jura regis. Propitius sit mihi, inquit, Dominus, ne faciam hanc rem domina meo, christo Domini, ac mittam manum in eum,

(α) Hippocr.

„ αὐτὸν,

„ αὐτὸν, ὅτι χριστὸς Κυρίῳ ἐστὶν ἕτ' (α). ἐχθρὸς ἐστὶν, ἀν-
τιπαλὸς ἐστὶν, ἀλλὰ βασιλεὺς, ἀλλὰ κύριος, ἀλλὰ χριστὸς
Κυρίῳ. „ Τίς ἐποίησεν χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ χριστὸν Κυρίῳ καὶ ἀβων-
„ θῆκε (β).

Πολυβρύχης ὁ καὶ ὁ Σαμψὼν ἀνδρεία, καὶ κατὰ τὴν
παραμίαν, * κυφὸς ἂν εἴη ὃς Ἡρακλεῖ τόμα μὴ παραβάλοι.
δίδωσι ὁ Θεὸς γυναικὶ γόνον σάφρονι καὶ εἰσα μὴτρί, ἀπαξ
καὶ δις ἐπιτάξας δι' ἀγγέλων καὶ τῶν πατρὶ τῶν δάιταται σω-
φροσύνη. „ Καὶ ἄφθνη ἀγγελῶ Κυρίῳ πρὸς τῶν γυναικῶν,
„ καὶ εἴπει πρὸς αὐτῶν, Ἰδοὺ σὺ εἴσα, καὶ εἰ τίτοκα, καὶ συλ-
„ λήψῃ υἱόν. καὶ νῦν φύλαξαι δὴ, καὶ μὴ πῆγς οἶνον ἐ μέ-
„ θυσμα, καὶ μὴ φάγῃς πᾶν ἀκάθαρτον (γ). ἐπειδὴ ὁ
ἀρετῶν ἡ μία τ' ἄλλης ἐξήρτη, ἡ τ' γυνάδα Σαμψὼν φύ-
σασα, καὶ ἐξαισῖα ἀνδρεία ἐκκόσμητο, ὥστε τῇ συγκράτῳ
εὐσεβείᾳ καὶ φρονησί, μεγαλοψυχία, ἀναστηρίζειν καὶ παραμυ-
θῶν καταπιπτακότα τῶν διὰ τ' ὁμόζυγον. „ Καὶ εἴπει
„ Μαρωὶ πρὸς τῶν γυναικῶν αὐτῶν, Θανάτῳ λυθάνειν, αὐτῶν,
„ ὅτι Θεὸν εἶδομεν. Ἐ εἴπει αὐτῶν ἡ γυνὴ αὐτῶν, Ἐε ἤθελεν ὁ
„ Κύριος θανατῶσαι ἡμᾶς, ὅσα ἂν ἐλαβον ἐκ χειρὸς ἡμῶν

(α) Βασιλ. α'. κατ. κδ'.

(β) Κατ. κς'.

(γ) Κριτ. κατ. γγ'.

quia christus Domini est (a). Inimicus est, adversarius est; sed rex, sed dominus, sed christus & unctus Domini. Quis enim extendet manum suam in christum Domini, & innocens erit (b)?

Sed celebris est & Samsonis fortitudo, atque secundum proverbium, Mutus sit oportet, qui Herculi os non accommodet. Dat autem Deus generosam sobolem pudicæ ac sterili matri, semel iterumque imperata per angelum temperantia circa dictam. Cui apparuit angelus Domini, & dixit ad eam: Sterilis

es & absque liberis: sed concipies & paries filium: cave ergo ne bibas vinum ac quicquid inebriat, nec immundum quidquam comedas (b). Quoniam autem una virtus ex alia pendet, fortis Samsonis genitrix ornata etiam fuit ingenui fortitudine, ita ut mista pietati prudentia & magnanimitate confirmaret ac solaretur consternatum timore conjugem, Et dixit Manæ ad uxorem suam: Morte moriemur, quia vidimus Deum. Cui respondit mulier: Si Dominus nos vellet occidere, de manibus nostris holo-

(α) I Reg. 24. 7.

(β) Cap. 26, 9.

(γ) Judic. 13, 13.

„ ὀλοκαύτωμα καὶ θυσίαν (α). ἐπιδιδέσσης ἡ ἄμα ἡλικία τῆς ἀνδρείας, ὁ γενναῖος ἦρως. „ Συνέτριψε σκύμνον λέοντος
 „ ὠρυομένης ὥστε συντρίψῃ ἔριφον αἰγῶν. καὶ ἰδὲ σιναγωγὴν
 „ μελισσῶν ἐν τῷ σώματι τῷ λέοντος καὶ μέλι, καὶ ἐξέλειν αὐ-
 „ τὸ εἰς χεῖρας αὐτῆς, καὶ ἐπορεύετο πορδύορμον ἔς ἰσθίον (β).
 τὰ ᾗ ἀπρόσιτα τὸ πρὶν, ἔοῖς οὖν ἂν τις μὴδὲ προσπελά-
 σαι τολμήσειεν, ὑπὸ τῆς ἀνδρείας ἐξημερέωμα, ἀνεῖται ταῖς
 χρεαῖς τῶν ἀνθρώπων, τῆς δὲ γεωργίας καὶ μελιτρυγίας γλυ-
 κυτάτης ἀναφύοντα καρπῶς, οἷς οἱ γενναῖοι ἀθλήσαντες εὐ-
 φραῖνοι. ἔς εἰς τὸτο ἄρ' ἠντίστο τὸ πρόβλημα, ὅτι „ Ἀπὸ
 „ ἰσχυρῆς γλυκὺ ἐξῆλθε.” μελιτῶ ᾗ γλυκυτέροι οἱ δὲ ἀν-
 δρείας παντοδαπὴ καρποὶ. ἐπειδὴ ἡ τὸ μεγαλόψυχον εἴθε
 καταφρονεῖ τῶν ὑποδεερέων ἔς ἐν ὑπερβίᾳ πε κεκμημένων, μὴ
 οὐ ἐξῆχόντων εἰς τὸ ὑψῶν τῆς ἀρετῆς ἀναβλέψαι, ἀλλὰ τὸτο
 οἰοῦναι παιδιᾷς καταβριαμβεῖν φιλεῖ τῶν τοιούτων τοῖς στρατη-
 γήμασι, καὶ σκέμμασι, καὶ ταῖς λεπτοτέrais ἐπινοαῖς. „ Καὶ
 „ ἐπορεύθη Σαμψὼν, ἔς συνέλαβε τριακασίας ἀλώπεκας, ἔς
 „ ἔλαβε λαμπάδας, ἔς ἐπέστρεψε κέρκον πρὸς κέρκον, ἔς ἔθηκε
 „ λαμπάδα μίαν ἀναμέσον τῶν δύο κέρκων, ἔς ἔδησε, ἔς ἐξέ-

(α) Κριτ. 17.

(β) Κερ. 18.

cāsum & libamenta non suscepisset (α). Crescente autem cum aetate fortitudine, strenuus ille heros *Diaceravit catulū leonīs rugientis, quasi hādum in frusta disperpens. Et ecce examen apertū in ore leonīs erat ac fons mellis. Quem cum sumpsisset in manibus, comedebat in via* (β). Inaccessa enim prius & quibus nec appropinquare quis auderet, a fortitudine mansuefacta, permittuntur usibus hominum, dulcissimos agriculturæ & mellificii producentia fructus, quibus ii qui strenue certarunt, delectantur. Atque hoc subindica-

bat problema: De forti egressa est *alcedo*. Melle enim dulciores sunt varii fortitudinis fructus. Quandoquidem autem magnanimitas solet contemnere interiora & in depresso alicubi jacentia, neque valentia ad sublimitatem virtutis suspicere; idcirco quasi joco de talibus triumphare solet, stragematis, consiliis & commentis exilioribus. *Perrexitque Samson & cepit trecentas vulpes, candasque earum junxit ad caudas, & faces ligavit in medio: quas igne succendens dimisit, ut huc illuc discurrerent, quæ statim perrexerunt.*

(α) *Judic. 13, 22.*(β) *Cap. 14, 6. 8. 9.*

,, καυσε

καυσε πῦρ ἐν ταῖς λαμπάσι, καὶ ἐξαπέσυλιν ἐν τοῖς γά-
 „ χυσι τῶ ἀποφύλων, καὶ ἐκάησαν ἀπὸ ἄλων. Ἐ ἔως γα-
 „ χύων ὀρθῶν, καὶ ἔως ἀμπελῶν, Ἐ ἐλαίας (α). Ἐ ἡ μὲν φι-
 λανθρωπία καὶ ἡπιότης, τοῖς χεῖρας προτείνουσι, καὶ συγγνώμην
 αἰτεμύθοις ὀφείλει. τοῖς ἡ κατὰ τῶ ὑπερεχόντων δραστυ-
 μύθοις, ἔξει λέγειν τὸ, „ Ὅν τρόπον ἐποίησάν μοι, ἔτως
 „ ἐποίησα αὐτοῖς.” οἱ γὰρ πάτριοι * τοῖς πατρίοις ἐκ-
 κρήσι, Ἐ Θεός ἐστιν ὁ πολεμῶν, καὶ ἀπὸ τῶ ἐντελεστάτων
 καταβάλλων τὰς ἐμποδῶν ἰσαμύθους ἡρώ, ὃν ὑψίστη χεὶρ
 ἐκράτουν. „ Καὶ ἔρε σιαγὸνα ὄντ ἐξερρίμμυθῶν, καὶ ἐπάτα-
 „ ξεν ἐν αὐτῇ χιλίους ἀνδρας. καὶ εἶπε Σαμψὼν, Ἐν σιαγόνι
 „ ὄντ ἐξαλείψων ἐξήλειψα αὐτούς. καὶ τῷτο ἡ ἡρώ χα-
 ρακτῆρ, εἰδέναι ὅρον ἀνδρείας, καὶ ἐνώπιον Θεῷ ταπεινωθῆναι, καὶ
 φοβεῖσθαι ἂν δέον φοβεῖσθαι. „ Καὶ ἐδίψησε σφόδρα, καὶ ἔκλυ-
 „ σε πρὸς Κύριον. ἀλλὰ τίς ἀξιάγασεν ἀνδρείαν ἢ ἐγέννησε
 καὶ ἔθρεψε σωφροσύνη, ἡ ἀκολασία ἐκνούριστα κατέβαλε.
 „ Καὶ ἐπορεύθη Σαμψὼν εἰς Γάζαν, καὶ εἶδε γυναικῶν πόρνον,
 „ καὶ ἐσῆλθε πρὸς αὐτήν. καὶ ἐγένετο μὲν τῷτο, καὶ ἡγάπησε
 „ γυναικῶν ἐν Ἀλσωρῇ, καὶ ὄνομα αὐτῇ Δαλιθᾶ, καὶ ὠλι-

(α) Κριτ. κρ. 11.

in segetes Philistinorum. Quibus
 succensis, & comportata jam fru-
 ges & adhuc stantes in stipula
 concrementa sunt, in tantum, ut
 vineas quoque & oliveta flamma
 consumeret (a). Et humanitas
 quidem ac lenitas, manus pro-
 tendentibus veniamque petenti-
 bus, debetur; at ferocientibus
 contra superiores, fas est dice-
 re: Sicut fecerunt mihi, sic feci
 eis (b). Clavi enim clavis eli-
 duntur. Atque Deus est qui op-
 pugnat, & per vilissima proster-
 nit eos qui obstitunt heroi, quem
 manus Altissimi corroboravit. In-
 tentamque maxillam asini, qua

jacebat, arripens, interfecit in
 ea mille viros. Et ait Samson,
 In maxilla asini delevis eos (c).
 Herois etiam nota est, nosse mo-
 dum fortitudinis, atque coram
 Deo humiliari, & timere quae
 timenda. Sitiensque valde, cla-
 mavit ad Dominum (d). Ve-
 rumenimvero admirandam hanc
 fortitudinem, quam genuit ac e-
 ducavit pudicitia ac temperan-
 tia, protervia deiecit enervatam.
 Abiit quoque Samson in Gazam,
 & ibi vidit mulierem meretricem,
 ingressusque est ad eam. Post haec
 amavit mulierem, qua habitabat in
 valle Sorec, & vocabatur Delila,

(a) Judic. 15, 4.

(b) v. 11.

(c) v. 15, 16.

(d) v. 18.

E 4

χοψύχου

νοψύχησεν ἔως ἔλπιθανεῖν (α). Ἐπεὶ δὲ πάλιν φιλοφρο-
 πούμενον, ἀναζῆ παραντίκα τὰ συναποκρίματα τῷ μεγαλοψυ-
 χίας ζώοντι, καὶ ἀναλμπή ἡ ἀπάσης ἀνδρείας κορώνη. ἵνα
 ᾗ δοξαζομένη Θεός, ἔχειρος ἀποφυλῇ λυτρωθῇ τὸ ὁμόφυλον,
 εἰπε Σαμψών, „Αποθανίτω ἡ ψυχὴ μου μὴ ἔσθω ἀποφύλων.
 „ καὶ ἦσαν οἱ τιθηκότις, ὅς ἐθανάτωσι Σαμψών ἐν τῇ θά-
 „ νάτῳ αὐτοῦ, πλείους, ἢ ὅς ἐθανάτωσιν ἐν τῇ ζωῇ αὐτοῦ (β).

Οὐ μόνον δὲ ἐν πολέμῳ, ἀλλὰ καὶ κατὰ καιρὸν εἰρήνης ἡ
 ἀνδρεία ἀλάμπειν εἶπεν, ἢ τι δικαιοσύνη ἐπιτελεῖται τῇ ἀν-
 δρείᾳ, καὶ ὅποσα καλὰ καὶ γαθὰ ἡ φρόνησις ὑπαγορεύει, ὑπὸ τῇ
 ἀνδρείᾳ περαίνει. οἱ δὲ πολέμοις ἐντετραμμένοι, πλείων τε
 καὶ δόξῃ συναδυνάμοι, δυσχεραίνουσι τῇ καταλύσει τῶν πολέμων.
 ὅθεν πολλάκις μεγάλα ἀπλυντήκασιν τοῖς βασιλεύσι ζημίαι
 τοῖς λαμπροῖς τῶν στρατηγῶν ἐγκειχειρικόσι τὰς ἡμέρας τῆς ὅλης
 διοικήσεως, καὶ χρησαμένοις αὐτοῖς ὀργάνοις καὶ ἐν ταῖς πᾶσι
 εἰρήνῃ ὁμιλίαις καὶ ἐνυμνάσειν. οἱ δὲ τοιοῦτοι ὑπὸ τῶν πολέ-
 μων τριφύλλοι, ἀμοιβαίως τρίψουσιν αὐτόν. καὶ ἡ ἀλγύσεισι
 καὶ μυρίαὶ σκῆψιν ἐμποδὼν ἴστανται ταῖς σπευδαζομέναις
 ἐνυθήκαις, ἢ ἐπὶ σταβοῖς διμυλίοις ἐποικοδομήσαντες πλὴν μί-

(α) Κριτ. κατ. 15'.

(β) Κριτ. 15'.

*Et deficit anima ejus, & ad mor-
 tem usque lassata est (a). Sed
 Deo rursus indulgente, mox re-
 viviscit interior magnanimitatis
 fomes, & emicat totius fortitu-
 dinis apex. Ut enim glorifice-
 tur Deus, & ab alienigenis li-
 beretur gens sua ait Samson, Mo-
 riatnr anima mea cum Philistin:
 multoque plures interfecit moriens,
 quam ante vivus occiderat (b).*

Non solum autem in bello, ve-
 rum etiam pacis tempore efful-
 gere solet fortitudo, ipsaque ju-
 stitia innititur fortitudini, &
 quidquid boni ac præclari pru-

dentia suggerit, id a fortitudine
 peragitur. At bellis innutriti, o-
 pibusque & gloria insolescentes,
 offenduntur dissolutione belli.
 Unde sæpe magna obveniunt iis
 regibus detrimenta, qui illustri-
 bus belli ducibus committere ha-
 benas universæ administrationis
 rerum, quive illis usi fuere in-
 strumentis etiam in conventi-
 bus & transactionibus pacis. Ta-
 les enim quia bello aluntur, vi-
 cissim alunt bellum. Et aut ef-
 fugiis, sexcentisque prætextibus
 impediunt fœdera & pactiones in
 quibus elaboratur, aut infirmis
 fundamentis inædificantes quan-

(a) Judic. 16, 30.

(b) Cap. 16, 1. 4.

χρις ὀνόματι^Θ εἰρήνην, ὁμωνύμοις καὶ ἀμφιθέλοις λέξεσι κα-
 τιθόλως τὸ ὕφ^Θ τ^τ πρὸς ἐκμετάσειν λόγον, καὶ ἐπὶ-
 γινόν τινα θυρίδα καταλιπόντες ἑαυτοῖς, ἐκείθεν πάλιν παρα-
 πόδας ἀπερράγησαν καὶ εἰσέφρησαν εἰς τὸ ^τ ^τ Ἀρε^Θ γάδιον.
 οἱ φρονήσιως ἄρα πόρρω ἥκοντες βασιλεῖς, τ^τ ἐπὶ στρατηγικῇ
 ἀνδρείᾳ βρεθνομένους ἐδὲν μῦθον τιμῶσι καὶ ἀειβάλλουσι τὰς
 πολιτικῇ καὶ ἡρεμναίᾳ μεγαλοψυχία κεκοσμημένους. εἰ μὴ γὰρ
 τὰ πολέμῳ κτηθέντα, εἰρήνῃ ἀφενύσσασα, τὸ χρυσὸν ^Ε
 πρᾶγμα καὶ ὄνομα, κοσμήσῃ, ῥῶν αἵματι^Θ ἀνθρωπίνῳ, ἀν-
 δραποδισμὸς, πόλεων ἀνατάσις, ἀγρῶν ἐρημώσις, ^Ε ἐδὲν
 πλέον δαποτίζῃ ὁ μακινόμενος^Θ Ἀρε^ς. ἀμείλιχ^τ ἢ μὲν ^τ σώματι^Θ
 ἀνδρεία ἐρημ^Θ τ^τ ἄλλων ἀρετῶν, ἐμπληκτοῦ καὶ θρηϊώδους. ἢ
 ἢ ἐνοπλ^Θ Ἀθηναῖα παντὸς ἀγαθοῦ ταῖς πολιτείαις χορηγός. ^Ε
 τὸ μὲν σῶμα, λιτῇ καὶ σώφρονι ἀφείτῃ, καὶ ταῖς καθ' ἡμέραν
 ἀσκήσεσιν, εἰς ἀνδρείαν ἐθισίον, ἵνα μὴ ἀφάρριον χλιδῇ καὶ τρυ-
 φῇ, ὀπλίωκα ποιεῖν δεῖ, ἀπαυδῆσαν κακῶς ἀπαλλάξῃ. πολ-
 λὰ ἢ μᾶλλον ἀσκήσομεν τὴν τ^τ ψυχῆς ἀνδρείαν, μὴ μόνον
 πλάτυν, καὶ δόξης, καὶ τ^τ ἄλλης ματαιότητι^Θ, τ^τ ἀγάτης καὶ
 ἐφημέρις, νεανικῇ ὀλιγαρῶντες φρονήματι, ἀλλὰ ^Ε τὴν ὥδον
 ἐν τῇ ψυχῇ ἀνδρείαν μετιόντες, τὴν κατὰ τ^τ παθῶν, θυμῷ
 τε καὶ ἐπιθυμίας, φόβῳ τε καὶ λύπῃς, καὶ χαρᾷ, καὶ ἀνοσίῳ

dam nomine tantum pacem, æ-
 quivocis & ambiguis dictionibus
 turbulentum reddunt tenorem
 sermonum de pace componenda,
 atque subterranea quadam fori-
 cula relicta, e vestigio erum-
 punt, & in Martis curriculum
 illabuntur. Itaque sapientiores
 regum non minus honorant &
 fovent eos, qui civili & sedata
 magnanimitate sunt ornati, quam
 alios imperatoria virtute super-
 bientes. Nisi enim bello parta
 decus accipiant, exorta aurea, re
 & nomine, pace, non nisi tor-
 rentem sanguinis humani, capti-
 vitates, urbium everfiones, agro-
 rum desolationes procreabit Mar-
 tis furor. Nimirum fortitudo

corporis destituta cæteris virtu-
 tibus, vecordia est & feritas; ast
 armata Pallas omnis boni civi-
 tatibus subministratrix. Atque
 corpus quidem tenui ac frugali
 victu quodidianisque exercitiis ad
 fortitudinem aduſefaciendum, ne
 luxu ac deliciis diffluens labo-
 ribus necessariis male defungat-
 ur; sed multo magis exercebi-
 mus animi fortitudinem, non
 solum divitias & gloriam cate-
 rasque instabiles & breves nugas
 maculo animo contemnentes,
 sed & internam in anima for-
 titudinem persequentes adversus
 affectus, iracundiam & concupis-
 centiam, timorem & tristitiam,
 & gaudia, atque impuros amores.

ἐρώτων.

ἐρώτων. ἀειφόρον γὰρ ἐν τῇ καρδίᾳ διὰ θῆρα, ὧν τὰ μὲν
τιθασεύειν δι' ἐλπίδας τῶν λογισμῶν, τὰ δὲ ἀνασπᾶν
πρόρριζα, καὶ μηδενὸς καταφρονεῖν καὶ τοὶ ἀσθενεῖς εἶναι δοκῶν-
τες, οἷος ὁ φόβος, ὃς ἴος ἐστὶν ἀνδρείας. ἡ μὲν γὰρ ἀνδρεία
ἐποτίθει ἡμῶν τὰ σαυήρια, καὶ τὰ εὐδοξίας καὶ ευκλείας μετὰ,
γενναίως ἀφαιρουμένη, καὶ ὥσπερ ἴσον ἀράχης ἀφαιρῶσα τὰ
ἀμνηστὰ τῆς φαντασίας εἰδῶλα, μὴ δὲ ζυγχαρεῖν λεπτοτακτῆ-
σαι, βέλτε δὲ πάντως μένειν ἕκαστον ἐν ᾧ καὶ ἐκλήθη. „ Εἰ
„ στρατιώτης εἶ, φύλαττί, φησι, τὴν τάξιν, ἰδὲ σοὶ δίδωκα
τὴν ἀσπίδα, ἢ τὰν, * ἢ ἐπὶ τὰν. καὶ ἐπὶ τῆς, ἀλλὰ παν-
ταχόθεν τιτρώσκουσιν, ἐνψύχῃ, φησὶν. ἀλλὰ τέτρωμαι, καρ-
τέρῃ. ἀλλ' ἀποψύξω, εἰδὲν δεινόν. κρεῖττον γὰρ μένοντα θανεῖν
μόνον, ἢ φεύγοντα πολλὰς συνειπιστασάσθαι. εἰ εἰς θάλασσαν
εἰσέλθῃς, φέρε, φησὶ, τὴν τρικυμίαν. ἀλλὰ ναυτιῶ, ἔμεισον,
ἀλλὰ κινδυνεύω, ῥίπον τὴν πλῆτον. ἀλλὰ ναυαγῶ καὶ κατακυ-
δίζομαι, καρτέρῃ, μὴ ὀλιγοψύχῃ, πείθει, οἱ πλείους γὰρ τὴν
κινδύνων ἀφρώσεσθαι ἐπιβάλλουσι ἀγνοίας. ἀλλὰ τῆτο ὁ
διοπότης πρὸς τὸ Πέτρον φησὶν, „ Ὀλιγόπιστε εἰς τί ἐδίδα-
„ σας (α); ὁ δὲ φόβος φιλόανθρωπος μὲν τὸ δοκῶν τῶν ὄντι δὲ

Matth. καὶ. 14.

Circumferimus enim in corde
sevas beluas, quæ partim cicu-
randæ sunt & rationi subji-
ciendæ, partim extirpandæ, neque
ullâ negligenda, quamvis infirma
videatur, qualis timor, qui æru-
go est fortitudinis. Nam forti-
tudo quidem nobis suadet salu-
taria, bonæ famæ & gloriæ ple-
na, & tanquam aranæ telam
solvens inania imaginationis si-
mulacra, neque tolerat deserto-
rem, sed vult omnino manere
quemque in eo ad quod deputa-
tus est. Si es miles, ierva, inquit,
ordinem & stationem, Ecce tibi
dedi clypeum, aut hunc, aut super

hunc. Atque si dicas, sed undique
fauciant. Sis bono animo, inquit.
Sed vulneratus sum; obdura. Sed
expirabo. Nihil mali, præstat e-
nim manentem mori solum, quam
fugientem plures una attrahere.
Si mare ingressus es, perfer, inquit,
fluctus decumanos. Sed nauseo.
Vome. Sed periclitor. Abjice di-
vitiarum. Sed naufragium patior &
submergor. Durato, neu sis pusil-
lanimis, crede; nam major pars
periculorum languidos animos in-
vadit. Idcirco Dominus Petro ait,
Modice fidei, quare dubitasti (a)?
Contra autem timor benignus &
humanus quidem videtur, sed re-

(a) Matth. 14, 31.

ἀρεσκῶ,

ἀρεσκῶ, καὶ κομιδῇ κόλαξ καὶ ἐπὶ βέλῶ, τοῖς νόμοισιν ὑπαί-
κων τῇ φαντασίᾳ, σαμματοποιῶν τὰς σκιάς, ἀπαλλαγῆς ἐλ-
πίδι εἰς ἀπρωλείας ἄγων βάραθρον τῷ αὐτῷ πιθόμενον. Φίλῳ
ψυχῆς, φησιν, ἀπὸ δράβῃ. ἀλλὰ τὰ ὅπλα βαρύνεσι, ῥίπον αὐ-
τά. ἀλλὰ λειποταξίῃ γραφίῳ ἀπείσω, εἰδὲν δεινόν, ζῆτι μόν-
ον καὶ μετ' ἀδοξίας.

Ἔστι ὃ καὶ ἕτερον ἔργον ἀνδρείας λαμπρὸν καὶ πολυτελές, ἢ
τῇ ἀρετῇ ἀειποιήσις. „ Ἐκκλινον γάρ, φησιν, ἀπὸ κακῆς,
„ ἐπείσπον ἀγαθόν (α). εἰ μόνον τόνω ἐπιδόσθῃ τῷ ἀνδρείῳ
τὸ μὴ ταρατῆσθαι, μηδὲ παραφέρεισθαι ταῖς τῷ παθῶν ἐπιδρο-
μαῖς. ἀλλὰ δεῖον εἶναι οἷον ὑπεργαίῳ χρεῶς τοῖς πάθεσιν ἐπὶ
ἀσχευήσῃ μεγάλων ἔργων. ἐ μάλιστα ταῖς ἐν πολιτείᾳ καὶ
ἐν βασιλείᾳ αὐλαῖς ἀναστρεφόμενοις, οἷον δὲ θερμαργοῖς τινεσ
ὑπὸ τῇ τὰ πάθη ὅσα ἐλαχίστης ἀφελείας χρεῶς παραίτια. ἢ
ἢ αἰδῆς λίαν πλήρης ψυχὴ ἀποτελομένη, παντάπασιν ἀνα-
πηρῆ. καὶ ὁ πολιτικὸς δριμύτητος καὶ τινος ἱταμότητος ὀξείας
καὶ πρακτικῆς ἐνδύει, ὡς ὁ Πλάτων φησί. καὶ τῆτο δὴ εἴς τὸ
μεγαλοπρεπέστατον ὕφασμα τὸ ἀμπίχον τὰς ἐνδαίμονας πό-
λεις, ἀνδρεία συσκρανυμένη δικαιοσύνη, καὶ φροσύνη, καὶ σωφρο-
σύνη.

(α) Ψαλ. λγ'.

vera blanditur tantum & oppido
adulatur, & insidiatur, nutibus
cedens imaginationis, & umbras
effingens in corpus, elabendi spe
in perniciem voraginem ducens
sibi obtemperantem. Parce ani-
ma, inquit, effuge. Sed arma
gravant. Abjice. Sed desertæ
militiæ postulat labor. Nihil mali,
modo vivas quamvis in dedecore.

Est vero & aliud opus fortitu-
dinis, illustre & copiosum, nem-
pe virtutum acquisitio. *Diverte*
enim, inquit, *a malo, & fac bo-*
num (α). Non igitur id solum
competit forti, ut ne turbeatur,
neque transversus rapiatur ab af-

fectuum insultibus; verum oportet
quasi ministris uti affectibus
in peragendis magnis negotiis.
Ac præcipue iis qui in rep. &
in aulis regum versantur, veluti
fervidi quidam ministri, affectus
haud minimæ utilitatis sunt cau-
sæ. Nam verecundiæ nimis ple-
na anima, ad postremum plane
debilitatur. Opus autem viro po-
litico acrimonia quadam & pro-
cacitate veloce atque agili, ut
Plato ait. Atque hoc est textum
illud magnificum, quod vestit &
continet fortunatas civitates, for-
titude inquam mista justitiæ,
prudentiæ & temperantiæ.

(α) Psal. 32, 15.

Ἔστι

Ἔστι ὁ ἀνδρὶς καὶ τὸ ἐμμένειν τοῖς δόξασιν, καὶ μηδέποτε φιλοψυχῆσαι ἐπαιτήσασθαι τὰ προσήκοντα, καὶ τὸ παρασκώτατον εἶναι τῷ δεινῷ, ἐπὶ προβλεπτικὸν τῷ μελλόντι.
 „Ὡς περὶ ὅτι οἱ ἔξω ὀφθαλμοὶ βλέπουσι μακρόθεν τὰς ἀκάν-
 „δας ἐπὶ τὰς κρημνὰς, ἔτι καὶ ὁ προβλεπτικὸς νῦν προβλέπει
 „ταχὺς ὅτι τῷ ἀντικειμένης δυνάμει τὰς τέχνας (α). νη-
 „πιῶδες ὅτι τὸ ἀπαράσκαλον ὄντα ὑπὸ τῷ ἐφιδῶ τῷ δεινῷ πα-
 „ρασύριον, ἐπὶ λέγειν, τῷτο ὅτι ἐλογισάμενος, * ἐπὶ προσεδέχη-
 „ται. ὅτι διὰ τὸν ἥτις ἐπίμωμον τὸ ἱταμόν ἐπὶ ῥηφονόδου-
 „τοι. ἐφύται ὅτι ἐπὶ ἀνδρὶν φοβῶν τὰ ὑπὲρ ἀνθρώπων κα-
 „κά, οἷον σκηπτὰς, σισμῶς, * θαλάσσης ἐκδρομῶς. ὁ ὅτι πρὸς
 τὰ τοιαῦτα νεανιδόμην, μαινόμην ἂν εἴη ἐπὶ ἀνάγκῃ.
 φοβῶνται ὁ ἀνδρὶς ἐπὶ ἀδοξίαν, ἐπὶ δόξαν, ἐπὶ λυπῆν, ἀλλ’
 ἐπὶ ἡττῆν ὑπὸ τῷ λυπηρῶν. ἐπιπολάζει ὁ ἐπὶ βίῃ καὶ κίβ-
 δηλῶ ἀνδρεία, οἷον ἡ πολιτικὴ, ἡ περὶ ἐπὶ αὐτὸ τὸ καλόν,
 ἀλλὰ φόβος τῷ ἐπὶ νόμων ἐπιτιμίων, ἡ ἐπὶ τιμῶν τὰ τῷ
 ἀνδρείας ραδιουργίῃ. ἡ τε ἀνάγκη πολλάκις ἐπὶ ἀκοντας διδά-
 σκει ἀνδρείαν ἀσκεῖν, ἡ τε ἐμπειρία ὀλιγοχρονίᾳ ἐντολμίας

(α) Μακάριον. περὶ φυλ. καρδίας κει. 5’.

Est etiam fortis viri, persevere in proposito, nec unquam vitæ parcendo detrectare munia sua, atque etiam apparare necessaria posse, & futura prospicere. Sicut enim externi oculi longe prospiciunt spinas & præcipitia; sic provida mens, quæ velox est, prævidet adversaria potestatis artificia & machinationes (a). Puerile enim & stultum est, de gradu deijci ingruentibus malis, atque dicere, Non putaram, hoc non expectassem. Estque nimia audacia & temeritas non minus vituperabilis, quam timiditas. Fas enim viro forti formidare mala hominem excedentia, veluti ful-

mina, terræ motus, maris effusiones ac inundationes. Nam in talibus audaculum se præbens aliquis, insanus foret ac sensus expers. Timet autem vir fortis etiam dedecus atque infamiam, & pungitur atque offenditur, sed non succumbit molestiis. Sæpe autem in hominum vita apparet adulterina quædam fortitudo, uti civilis, quæ non propter ipsum bonum aut honestum, sed formidine poenæ ac legum, aut spe honorum, utcumque defungitur munere fortitudinis. Atque non raro necessitas invitos docet exercere fortitudinem, & experientia temporariæ cujusdam audaciæ

(a) M. car. de Cust. Cord. cap. 6.

γ. 11)

γίνε) διδάσκαλ. Ε οί ἔρατι Ε θυμῷ μεθύοντες, ξίφος τε
 κ' πυρὸς κατάτολμαῖσιν. οἳ τε ὄνοι πινῶντες κ' τυπτόμενοι,
 * ὅτε ἀφίσαι) τ' τομῆς. ἀλλὰ τὰ τοιαῦτα, κ' ὅθλα ἀν-
 δρείας ὀνόματα. ἐκείνη ἡ φυσικωτάτη κ' κυρίως ἀνδρεία,
 ὅταν κινῶμεθα ἐν τῷ θυμῷ, * ἀλλ' ἐν προαιρέσει, κ' ἐνικῶ
 τῷ αγαθῷ, ὡς ὁ Ἀριστοτέλης φησὶν. ἔνιοι ἡ τὸ ἔμπληκτον κ'
 λῆπτομον, κ' μάστιγα ἐν πολέμῳ, ἀνδρείαν ὀνομάζουσιν. ὁ ἡ
 Θεὸς ἐπιτάτῃ κ' τῷ ἀψύχῳ ἐν πολέμῳ φειδωλ, ὡς ἐν Δου-
 τερονομίᾳ. „ Ἐὰν ἡ περικαθίστης πᾶσι πόλιν μίαν, ἡμέρας
 „ πλείους, ἐμπολεμῆσαι αὐτῇ εἰς κατάληψιν αὐτῆς, ὅτε
 „ ἐξολοθρεύσῃς τὰ δῖνδρα αὐτῆς, ἐπιβαλὼν ἐπ' αὐτὰ σιδη-
 „ ρον, ἀλλ' ἢ ἀπ' αὐτῆς φωνῇ αὐτὸ ἡ ὅτε ἐκκόψεις (α). κ'
 ὁ Σολομὼν, „ Δίκαιός, φησιν, οἰκείῃ ψυχᾷ κτηνὴν αὐτῆς (β),
 ἢ ἡδ' ὁμιότης ἀκροχορδῶν ἀντικρὺς ἔστιν ἐν τῷ παγκάλῳ τῷ
 νίκης προσώπῳ. ἢ ἡ δ' εὖ προτείνῃ ἀεργάσατο ὁ Ἰησοῦς Ναυῆ
 τοῖς πίντε βασιλεῦσι. „ Προπορεύεσθε, κ' ἐπιθετε τὰς πόδας
 „ ὑμῶν ἐπὶ τὰς τραχέας αὐτῶν. κ' προσελθόντες ἐπιθήκατε
 „ τὰς πόδας αὐτῶν ἐπὶ τὰς τραχέας αὐτῶν. κ' εἶπεν Ἰησοῦς
 „ πρὸς αὐτούς, Μὴ φοβηθῆτε αὐτούς, μηδὲ δειλιάσητε, ἀνδρί-

(a) Κεφ. κ'.

(b) Παροι κρ. ιβ'.

existit magistra. Amore etiam
 & ira ebrui in ferrum ignemque
 audaciter ruunt. Et asini esurien-
 tes, ne verberibus quidem a pastu
 dimoventur. Sed hæc adulterina
 sunt fortitudinis nomina; illa
 vero maxime naturalis ac ge-
 nuina, propriæque est fortitudo,
 quando ira & affectu ciemur, sed
 simul consilio, bonique & ho-
 nesti causâ, ut Aristoteles ait.
 Nonnulli autem furorem & cru-
 delitatem, præcipue in bello, for-
 titudinem appellant; cum tamen
 Deus præcipiat etiam rebus ina-
 nimatis parcere in bello, ut in
 Deuteronomio: Quando obsede-

ris civitatem multo tempore, &
 munitionibus circumdederis, ut
 expugnes eam, non succides ar-
 bores de quibus vesci potest, nec
 securibus per circuitum debes va-
 stare regionem (a). Et Solo-
 mon, Misereatur iustus iumen-
 torum suorum (b). Crudelitas
 enim verruca plane est in pul-
 cherrima victoriæ facie. Ne-
 que proponenda sunt quæ Josue
 fecit regibus illis quinque. *Ite,*
& ponite pedes super colla regum
istorum. Qui cum perrexissent,
& subiectorum colla pedibus cal-
carant, rursus ait ad eos: Nolite
timere, nec paveatis, confortamini

(a) Cap. 20, 19.

(b) Prov. 12, 10.

F

„ ζεῶς,

π ζῶσα, κὶ ἐχούσα, ὅτι ἔτι ποιῶσι Κύριον πᾶσι τοῖς ἔχθροῖς
 2 ὁμῶς, ὡς ὁμῶς καταπολεμῶσι αὐτούς. κὶ ἀπέκτεινεν αὐ-
 3 τὸς Ἰησοῦς, κὶ σφάραν αὐτούς ἐπὶ πέντε βελῶν (α).
 ἀπλετο· ἥ ἐπὶ νῆμει τοῦτο φέβεται τὰς τ' Ἰουδαίων ψυχὰς,
 κὶ ὅσα εἰς τὸ ἀκατάπληκτον αὐτὸς εἰσῆ, ἀπεχρήσατο ἕως
 πῶς τοῖς ἐαλωκόσιν.

Ἀλλὰ τὰ τοιαῦτα μηδαμῶς ἔλκε' εἰς ὑπόδειγμα. Θεὸς
 ἥ τῆκαῦτα πολυχρονίᾳ ἰδωλομανίας δίκας εἰσπραξάτο, κὶ
 Θεὸς ἐπιτάττοντο, οἱ Διοπίσιοι εὐαῖνοι ἄνδρες φόνους κὶ αἰ-
 κίας ἐπέκλινον τὸς εἰς ὑψ' ἀνομίας λαλῶντας, ἀπ' πάσης
 ἢ τ' ἱερᾶς γραφῆς παλαιᾶς τι κὶ νέας, ὁ Θεὸς ἐκαινῶ, κὶ
 ἐπιτάττει τὸ πρῶτον, κὶ φιλόανθρωπον, κὶ ἀμνηστικόν, ἀ κὶ
 ἐν ταῖς πολιτείαις χορηγία εἰσι γαλήνης. „Μαθεῖτε ἀπ'
 „ἐμοῦ, ὅτι πρῶτος εἰμί (b), φησὶν ὁ Διοπίτης. Ἐ ὁ Σιραχ,
 „Τέκνον, ἐν πρᾶντητι δόξασον τῷ ψυχῶ σου (c). ἦδ' ἢ
 πικρότης, κὶ θυμὸς ὀξύτης, κὶ ἀλαζονεία, κὶ αὐστηρότης, εἰς
 διχοστασίαν κὶ ἀλληλομαχίαν ἀναφραγῆσαι, ἀνατρέψου τὸ
 πόλιτ' ὄμμα. κὶ καθάπερ αἱ νῆες μακρὰ ἀπ' ἀπὸ πρῶτον πλώουσι
 τῇ ὁμοιοῖα ἔ συμπονοῖα τ' ἐν αὐταῖς πλέονται εἰς στήριον

(a) Ἰσο. l.

(b) Ματθ. κη. ια.

(c) Σιρ. κη. l.

Et estote robusti: sic enim faciet
 Dominus cunctis hostibus vestris,
 adversum quos dimicatis. Per-
 cussitque Josue & interfecit eos,
 neque suspendit super quinque si-
 pites (a). Ingens enim invalerat
 atque consumebat tunc timor Ju-
 daeorum animos, atque ut im-
 perterritos redderet, sic abusus est
 victis & captis.

Sed talia haudquaquam in ex-
 emplum trahuntur. Deus enim
 tunc diuturnae idololatriae poenas
 poscebat, atque Deo imperante,
 divini illi viri credibus & af-
 flictionibus persecuti fuere illos,
 qui iniquitatem loquerentur in

Altum. Caterum per totam Scrip-
 turam Sacram tam veterem quam
 novam, laudat & imperat Deus
 mansuetudinem, humanitatem &
 ignoscenciam, unde & civitati-
 bus subministratur pax & tran-
 quillitas, Discite a me quia mitis
 sum (b), inquit Dominus. & Si-
 rach, Fili, in mansuetudine serva
 animam tuam (c). Morum au-
 tem acerbitas, excandescencia &
 insolentia & austeritas, in dissen-
 sionem & discordiam erumpen-
 tes, evertunt civitatem. Et quem-
 admodum naves, quae longa per-
 meant maria, concordia & con-
 sensu navigantium in salutarem

(a) Jos. 10, 24.

(b) Matth. 11, 29.

(c) Eccles. 10, 31.

λημδία

λιμὲνα καθορμίζον), κυβερνήτη τε, καὶ ναυκλῆρα, καὶ ναυτῶν
πραττόντων τὰ αὐτοῖς ἐπιβάλλοντα, καὶ ἡμεῖς ἀξιοπάντων
τῶν ἁρμονίαν. ἔτω καὶ ταῖς πολιτείαις ἑκάστη τὰ αὐτῇ
πράττειν, μὴ παραπαίοντι φιλοπλουτία, φιλοδοξία, φθό-
νω μὴ παροινῇ, δακρύοντι ὃ τὰ κοινῇ ἐνυμφέροντι,
πολλή τις ἐπαυθεῖ γαλήνη. ἔχῃ ὃ μεγάλην ἰσὺν ἔ μόνον εἰς
θῆραν ἐννοίας, ἀλλὰ καὶ εἰς κατόρθωσιν ὅποιον ἐγγχειρήματι
ἐν ταῖς πολιτείαις τὸ ἐνπρόσιτον, καὶ ἐνόμελον. τὸ ὃ δύσκο-
λον καὶ μεμψίμοιρον ἀνατρέψῃ οἴκους τε καὶ πόλεις.

Δεῖ ὃ εὐσιότε (ὡς ἔφημερ εἰπόντες) καὶ αὐσηρότητι, καὶ
κέντρῳ, καὶ δριμύτητι τ' ἀναχαιτιζέσθης τὸ πρὸς μοχθηρίαν
ἐπίφορον, καὶ τ' κολάζοντα ὅμως καθαρὸν εἶναι προπληκτισ-
μῷ. τὸ ὃ τ' Σταϊκῶν, λίθῳ ἀν εἶν ὅσα ἀνθρώπων, τὸ μηδὲ-
λως ὀργίζεσθαι. τοῖς ἥ ἀσφαλῶς φρονέσι, τὸ, σῶφρονι θυμῷ
λάττορ πιαζομένης τῶν μοχθηρίαν, καὶ ἐπιεικείᾳ κολάζοντας
τὸ δάτομον τ' νόμων, ἐπιβάλλειν τὰς ποινὰς, ἀρετῆς ὀνόματι
κοσμοῦ).

Οὐ μόνον ὃ ἐν ἐντυχίαις ὁ ἀνδρῆος πόρρω ἐστὶν ἀλαζονείας
καὶ ὑπερηφάνειας, ἐν τῇ μεγαλοψυχίᾳ φυλάττειν τὸ μέτριον ὅ
ἦθος, ἀλλὰ καὶ δεινοῖς πεπιστῶν, ἐπὶ τῇ ἀρραγεί κρηπίδι τ'

portum applicantur, gubernatore,
naucrero & nautis facientibus si-
bi competentia, minimeque in-
terruptentibus ordinem con-
gruum; sic & in civitatibus uno-
quoque suum munus peragente,
neque deficiente atque aberran-
te per avaritiam aut ambitio-
nem, neque per invidiam inju-
rias faciente, sed serviente pu-
blicis commodis, magna existit
pax & tranquillitas. Est vero
magna vis non solum ad captan-
dam benevolentiam, sed etiam
ad peragendum quodvis negotium
in civili societate, comitatus &
affabilitatis; morosius contra &
duritia labefactat & familias &
civitates.

Sed opus est quandoque, ut jam
diximus, austeritate & stimulo, &
asperitate etiam, quae refragnet
proclivitatem in malitiam; ve-
rum tamen etiam in puniendo,
mandum esse oportet ab injuria
& contumelia. At omnino non
irasci, quod Stoici volunt, lapi-
dis, non hominis fuerit. In iis
autem qui recte sapiunt, ipsa e-
tiam punitiō, quam faciunt mo-
derata ira deestantes malitiam, &
aequitate coercentes severitatem
legum, virtutis nomine decoratur.

Est vero fortis vir non solum
in rebus prosperis remotus ab in-
solentia & fastu, in magnanimita-
te conservans moderatos mores;
verum etiam asperis involutus,

θύας προνοίας ἰδραῖος ἵσα) ἔ ἀκαταμάχητῶ, οἷος ἦν ὁ
 δίκαιῶ Ἰωῶ, ὁ μεγαλόψυχῶ ἀθλητῆς, „ Γυμνός, λείγων,
 „ ἐξῆλθον ἐκ κοιλίας μητρός μου, γυμνός κὲ ἀπειλυσομαι, ὁ
 „ Κύριῶ ἰδῶκεν, ὁ Κύριῶ ἀφείλετο, ὡς τῶ Κυρίῳ ἰδοῖεν,
 „ ἔτω κὲ ἐγένετο (α). οἷος ἦν ὁ βασιλεὺς Δαβὶδ ὑπὸ Ἐ πεν-
 θεῦ, ὑπὸ Ἐ υἱὸ διακόμω, κὲ ἀπεπαθήλοις δεινοῖς οἰνῶ
 κύμασι περικλυζόμενῶ, εἰς Θεὸν ἀραρώτως ἐλπίζον ἰδοῦα.
 „ Ἐάν παρατάξῃ) ἐπ' ἐμὲ παρεμβολή, ἔ φοβηθήσῃ) ἡ καρ-
 „ δία μου (β). Ἐ, „ Κύριῶ ὑπερασπιστῆς τ' ζωῆς μου, ἀπὸ
 „ τίνῶ διωλιάσω; Ἐ πάλιν, „ Ἐάν ᾧ ἔ πορεύθῃ ἐν
 „ μίσῳ σκιάς θανάτου, ἔ φοβηθήσομαι κακά, ὅτι σὺ μετ'
 „ ἐμῶ εἶ (γ). οἷος ἦν ὁ Δανιὴλ, ἔ τὸ γενναῖον αἰδεοδιότες οἱ
 λείοντες, κλίνοντες τὰς αὐχένας μοιωνυχὶ κατεφίλυν τὰς πόδας
 αὐτῶ. τοῖστοι οἱ τρεῖς παῖδες, οἱ ἐν τῶ ἀκμάζοντι τ' ἡλι-
 κίας ἰδότες Θεὸν γεραίρειν, κὲ ἀφρονῶ βασιλείας ὀλιγαρείν.
 „ Τοῖς Θεοῖς σε ἔ λατρεύομεν, κὲ τῇ εἰκόνι σε ἔ προσκυνῶ-
 „ μεν (δ). ἡ ᾧ ἀνδρεία ἐπὶ τῇ πέτρᾳ τ' πίσει, καταφρονεῖ
 ἔ πυρὸς κὲ σιδήρου. πίστις κὲ ἀνδρεία κὲ τὰς ἀγίας Μακκα-

(α) Ἰωῶ. κηρ. α.

(β) Ψαλ. κς'.

(γ) Ψαλ. κβ'.

(δ) Δαν. κηρ. γ'.

super infractio divinæ providen-
 tiæ fundamento, firmus & inex-
 pugnabilis stat. Qualis erat justus
 ille Job, magnanimus ille athleta,
 qui dicit: *Nudus egressus sum de
 utero matris meae, & nudus abi-
 bo: Dominus dedit, Dominus ab-
 stulit: sicut Domino placuit, ita
 factum est* (α). Qualis etiam erat
 rex David, qui nunc focero, nunc
 filio persequente, crebris undi-
 que malis tanquam fluctibus in-
 undatus, in Deum firmiter spe-
 rans, clamabat: *Si consistant ad-
 versum me castra, non timebis cor
 meum* (β). Item, Dominus pro-

tellor vita mea, a quo trepida-
 bo? & rursum, *Nam si ambula-
 vero in medio umbra mortis, non
 timebo mala: quoniam tu me-
 cum es* (γ). Qualis erat Daniel,
 cujus generositatem reveriti leo-
 nes, inclinatis cervicibus, tantum
 non osculabantur pedes ejus. Ta-
 les tres illi pueri, in flore ætatis
 docti Deum honorare, & insipien-
 tem regem contemnere. Deos tuos
 non colimus, & statuas æqueas,
 quam erexisti, non adoramus (δ).
 Fortitudo enim super petra fidei
 ignem & ferrum contemnit. Fi-
 des & fortitudo etiam sanctos

(α) Job. 1, 21.

(β) Psal. 26, 5.

(γ) Psal. 22, 4.

(δ) Dan. 3, 18.

καίς

καὶ οὗτοι λαμπρὸς ἀνέδειξεν ἀθλητάς. „ Τί μέλλεις ἐρωτᾶν καὶ
 „ μανθάνειν παρ' ἡμῶν ; ἔτοιμοι ᾗ ἀποθήσκω ἰσχυρῶς, ἢ πα-
 ραβαίνειν τὰς πατρίδας νόμους (α). καὶ ἐρίζουσι τὰ τέκνα τῇ μη-
 τρὶ, καὶ ἡ μήτηρ τοῖς τέκνοις ἐπὶ ἀνδρεία καὶ μεγαλοψυχίᾳ. ὁ
 ὃ σοφὸς βασιλεὺς, „ Γυνὴ ἀνδρεία εἴφανται τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς
 „ εἰπὼν (β), εἰς πλὴν σωφροσύνης αἰνέτης: ἡ γὰρ γυναικότητα
 καὶ μεγαλοψυχία τὰς ἐπιβελύσσοντας τῇ σωφροσύνῃ ἀποσιω-
 ρῶν γυνή, ἐκείνη τῶντι ἀνδρεία, καὶ εἴφανται τῷ ἀνδρὶ αὐ-
 τῆς.

Περὶ Σωφροσύνης.

Κεφάλ. ιβ'.

Τῆς ὃ ἰσχυρᾶς τῇ γυναικῶν ἀρετῶν τετρακτύεται ἐστὶ καὶ ἡ
 σωφροσύνη, ἀρετὴ ὅσα τῇ ἐπιθυμητικῇ τῇ ψυχῆς μορῇ,
 καὶ ἢ ἀνέροισι γυνῶν) ἀρετὴ τὰς ἀπολαύσεις τῇ φαντασίᾳ ὑπο-
 νῶν. ὁ ὃ σάφρων ἢ μόνον πρὸς ἑαυτὴν ἐστὶν αὐτῆς, τὸ θη-
 ρωδὲς τῇ ψυχῆς μένεται, τὸ λίχρον ἀρετὴ τὰς ὑδῶν, ὃ πλὴν

(α) Μακκ. βιβλ. β'. κεφ. ζ'.

(β) Παροι. ιβ'.

Maccabæos illustres reddidit ath-
 letas. Quid quæris, & quid vis
 discere a nobis? parati sumus mo-
 ri magis, quam patrias Dei leges
 prævaricari (α). Certantque filii
 cum matre & mater cum filiis
 de fortitudine & magnanimitate.

Sapiens autem ille rex cum di-
 cit, Mulier fortis corona est viro
 suo (β), innuit pudicitiam. Mu-
 lier enim generose & magno ani-
 mo repellens eos qui pudicitiam
 ejus insidiant, vere fortis est, &
 corona viro suo.

CAP. XII.

De temperantia, modestia, moderatione, & sana
 sobriaque mente.

EX sacro generalium virtutum
 quaternario est & temperantia,
 virtus animæ parvis concupiscen-
 tiis, per quam aspernantur & fasti-

diunt fructum pravorum vo-
 luptatum, Temperans autem non
 solum erga seipsum est severus,
 beluina animæ partem volupta-

(α) 2 Maccab. 7. 2.

(β) Prov. 12. 4.

ἄλλα φλουρίαν οἰσὶν τινι χαλινῶ τῷ λόγῳ ἀναχατίζων τὸ ἐπὶ τὸ χεῖρον φεῖσθαι· ἀλλὰ καὶ τὰς ἄλλας ὅσας γὰρ αὐτῷ ἐπιβάλλει, καὶ ὅσας ἐφικτοῖ, λόγοις ἅμα καὶ ὑποδύναμιτι εἰς τὸ σωφρονεῖν ἐθίζει. καὶ ἔμμενον τὸ φεῖν τὰ ἀφροδίσια ἀκολασίας ἐαυτὸν ἀπαγορεύει, ἀλλὰ καὶ φεῖν τὸ ἄλλον βίον ἀνταρχειν ὄν, εὐτελείαν, καὶ λιτότητα, καὶ κοσμιότητα, καὶ εὐταξίαν (φαιδρῶν). ἐν δαπάναις καὶ ἀναλώμασιν, ἀνυπεράρτῳ καὶ μέτρίῳ ἐν ἰοδίῃ καὶ βρώματι, μὴ ὑπερβάλλων τὸ προσήκον τῇ ἰδέᾳ τῆς βίης· ἐν χήματι καὶ κινήσει σώματός, ἐν τε λόγῳ καὶ σιωπῇ, μὴ πολλῆς τῆς ἐμμελείας διπλοῦν τὸ πρέπον.

„Οἰκονομική γάρ, φησι, τὰς λόγους αὐτῆς ἐν κρίσει (α). ἔμπειρος καταχαρισμῶ πράξεως μὴ βεβαιότητος, καὶ ἐν λόγῳ, ἐνάρμος, καὶ ἐναρμόνιος, καὶ ὁμαλὸς, καὶ αἰδήμων, καὶ ἐκνέφει ὁμοίῳ ἢ τε σμικροῖς καὶ μεγάλαις τοῖς φεῖν τὸ βίον ὡς πρὸς τὸ ζῆν καθήκοντι.

„Τάξον τινὰ ἢ δὴ χαρακτῆρα σκευῶν, καὶ τύπον, ὁ Ἐπίκτητος φησιν, ὅτι φυλάξεις ἐπὶ τὸ σκευῶν ὄν, καὶ ἀνθρώποις ἐντυγχάνων.” τὸ δὲ πρέπον ἐν ὁποιᾶν πράξει ἔστι διέχεσθαι τὸ καλὸν, τὸ δὲ καλὸν πάντοτε καὶ πρέπον ἐστίν. ἢ τε φύσις αὐτὴ διδάσκαλός ἐστι τῷ σωφρονεῖν

(α) Ψαλ. ριά.

tibus inhiantem, ceteraque frivola, quasi fræno quodam, ratione, retorquens, ne ferantur in pejus; sed & alios, quantum ipsi competitis, & quantum fieri potest, verbis simul & exemplo suo ad temperanter moderateque vivendum adsuefacit. Atque non modo ab incontinentia circa res venereas seipsum abducit, sed & sibi sufficiens & seipso contentus, frugalitate, tenuitate, modestia & moderatione splendet. In sumptibus & impensis non nimius, sed moderatus. In vestitu & cibo non excedens modum vitæ generi convenientem. In gestu et motu corporis, inque sermone &

silentio apte & concinne repræsentans decorum. *Disponet enim, inquit, sermones suos in iudicio* (α): solers collocare operam cum cæritudine, atque uno verbo, habilis, aptus & concinnus, & æquabilis, & verecundus, & sibi similis ac sibi constans, tam in maioribus, quam in minoribus vitæ officiis. *Constituere tandem aliquando tibi figuram aliquam & formam*, inquit Epictetus, *quam cum & solus es, & cum homines convenis, observes.* Decorum autem in nulla actione ab honesto separatur. Nam quod honestum est, semper etiam decet. Estque ipsa natura magistra modeste &

(α) Psal. III, 5.

εὐρίσκει

βιῶν, καὶ ὑπαγορεύει καὶ τὰς ἄλλας αἰδέσθαι τὰς ὁρᾶς περὶ τῶν πραγμάτων κρίνοντας, μήτε προσκρῖναι αὐτοῖς ἡμελημένως καὶ ῥυπαρῶς βιῶντα. ἀδικία γὰρ καὶ ὕβρις ἐστὶ τὸ ἀνδρίας ἐμπιπλᾶναι τὸ ὁμόφυλον. δεῖ δὴ τὸ σώφρονα πρώτως μὲν καὶ κυρίως εἶναι τῇ ψυχῇ φροντίζειν κόσμῳ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ ἑαυτοῦ ἀνατροφῇ προσήκει λόγον εὐκοσμίας ποιῆσαι, καὶ μὴ τι ἀλαφρίειν τρυφῇ καὶ χλιδῇ, τῆτο γὰρ ἀκολασία· μὴ τι ῥάκη παρκεῖν ἀναιδῶς βιῶν, κατὰ τὰς Κυνικὰς τῶν φιλοσόφων, τῆτο γὰρ ἐστὶ ἀγέρηδον ἀχρημονεῖν εἰς ἅπαν τὸ ἀνθρώπινον· διὸ καὶ ἡ φύσις αὐτὴ ἐκάλυψε ὅποσα αἰσθρὰ φαίνεται. ἔτι καὶ τὸ ἐρρυπῶσαι τὸ σῶμα ἐν ἀρετῇ μέρη λογίζοντες, ὥστε ἐδότις ὅτι τὸ καθαρὸν πανταχῶς κόσμιον, εἰ ἐν αὐτοῖς τοῖς ἀλόγοις τῶν ζώων. τῷ δὲ ἀνθρώπῳ πολλὰ μᾶλλον ἐπιτρέπει τὸ καθαρῶς καὶ εὐχρημόνως ἀναστρέφειν. αἱ γὰρ ἄλλαι ἀρεταὶ εἰς ἔρημον εἶναι εὐκοσμίας, μετέχουσιν πᾶσι θηριωδίας, τῇ τε ἐπιπολαζέσῃ ἀνχημρότητι πόρρω ἑαυτῶν φυγαδιεύουσι τὰς μὲν ἀνθρώπων ἀνθρωπίνως βελονόμενος ὁμιλεῖν. τὸ γὰρ ἀδρανὲς εἶναι ἀπαλόν, πᾶσι ὑποῖσι ἀκρατον, καὶ ὡς ἐπὶ ἐπὶ αὐτῷ, ἀπηγριμῆναι ἀρετὴν; εἰ τὰ γλυκυτάτους φέροντα καρπὸς δένδρα τῶν

decenter vivendi, & suadet alios vereri eos qui recte de rebus judicant, neque quemquam offendere, negligenter & sordide vivendo. Injuria enim est & contumelia, tædio satiare socios. Oportet ergo temperatum & modestum hominem, primo & præcipue quidem, de cultu & ornatu animi esse sollicitum, verum tamen etiam in consuetudine cum aliis, conveniens est, rationem habere decori, ac neque luxu & deliciis diffuere, hoc enim lascivum & improbum: neque panis oblitum impudenter vivere, ut Cynici, hoc enim plane est, agere inhoneste & indecore coram omnibus hominibus. Quapropter etiam ipsa natura contexit & abdidit ea, quæ adspe-

ctum essent deformem ac turpem habituram. Nonnulli autem sordidato esse corpore, in virtutis parte reputant, nescientes quam munditia ubique deceat, etiam in animalibus rationis expertibus. Sed hominem multo magis decet munditia, modestia, & honestus in vita communis cultus. Cæteræque virtutes, destitutæ modestia & decore, participant quodammodo de feritate, arque inhzrente squalore suo longe a se fugant eos, qui cum hominibus volunt humano more vivere. Infirmitiores enim & teneriores quomodo perferent meram, & ut ita dicam, efferatam virtutem? Atque etiam arbores, quæ dulcissimos ferunt fructus, ornatum

ἀπὸ τῆ φύλων κόσμον προσία), φυλακισσάντα δ', ὀλίγους
 ἐρίσκι διατάς. μὴ ἀμελείτω ἄρα ἡ σωφροσύνη καὶ τῆ ἕως
 κόσμου. Κύριον μύθοιγε αὐτῆς ἔργον ἐν τῇ ψυχῇ ἀπο-
 κείας, καὶ τὰ αὐτῆς πράττειν, τὰς λυτρώσας ἐπιθυμίας κα-
 ταείδυσαν. καὶ εὐνοίαις μὲν (ὡς καὶ Πυθαγορείαις) τὸ ὑπὸ τῆ πα-
 θῶν βιαζομένων ἀπολυομένων, ἡμιτελὲς ἐδόκει κακία, ὅ ἡμι-
 τελὲς ἀρετὴ ἢ κατὰ τῆ παθῶν ἦκη. „ Αἱ δὲ τοιαύτῃ ἀφελί-
 „ σις τὰς ψυχὰς, ἡμιτελεῖς μὲν ἀρεταί, ἡμιτελεῖς δὲ κακίαι
 „ συγχάνονται (α). ἀλλὰ τὸ μὲν εὖτε συγχάνωμι ληνέμεν
 τοῖς ἀτυχία φύσει εἰς ἀπώλυσιν ἡδονῶν ὑποσυνομήναις, ὡς
 καὶ τισι τῶν παλαιῶν ἠθικῆς διαλογίας διηρημένοι δοκέει, ἴσως
 ἔχῃ λόγον, ὅτε μὴ ὀλοχερῶς συγκατατεμεθῶν τῷ νόμῳ. τὸ
 δὲ κατὰ τῆ μαινομένων παθῶν γεναιότητι ὅ ἡ μεγαλοψυχία
 πρόπαιον ἄραδ, πῶς ἡμιτελὲς ἀρετὴ; καὶ ποία ἂν εἴη τιλω-
 τίμα ἦκη τῆ κατὰ τῆ εὐνοιάζονταν παθῶν; ἐπίσης δὲ ἡ τε
 προπίτια καὶ ἡταμότης, τό, τε ῥέθυμον καὶ ἡμιληρόν πόρρω
 σωφροσύνης εἰσίν. εὐκλὲν ὑπεργνώτω τὰ πάθη τῶν λογισμῶν,
 μὴ τε προτρέχοντα καὶ κατεχαιστέμενα, μὴ τε κατόπιν ἀπο-

(α) Θιαγίτης Πυθαγορείου.

quoque foliorum induunt; ubi
 autem folia eis defluxere, paucos
 inveniunt spectatores. Non igitur
 debet negligere temperantia
 nec exteriorem cultum atque or-
 natum. Proprium tamen ejus est
 negotium in anima elaborare ac
 munere suo fungi, rabiofas cupi-
 ditates sedando. Ac nonnulli
 quidem (sicut etiam Pythagorei)
 putarunt, labi violentia affectuum
 impullum, esse dimidiatum vi-
 tium, & affectus vincere, dimi-
 diatam virtutem. Tales autem
 dispositiones animae, dimidiatae
 sunt virtutes, & dimidiata vi-
 tia (α). Sed ignoscere quidem
 aliquando iis, qui vitio naturae ad

fruendas voluptates trahuntur, ut
 etiam quibusdam visum qui de
 theologia morali disceptant,
 fortassis a ratione non est alie-
 num, utpote quod id fiat mente
 non omnino consentiente; at ve-
 ro insanos affectus magno & ge-
 neroso animo vincere, quomo-
 do dimidiata est virtus? Et quae-
 nam consummatio pleniorque
 possit esse victoria, quam illa
 contra affectus seditiosos ac re-
 belles? Non minus autem proter-
 via & procacitas, quam socordia
 & ignavia abfunt a temperantia.
 Serviant ergo affectus rationi,
 neque praetercurrentes aut insur-
 gentes, neque pone eam defi-

(α) Θεαγένης Πυθαγορείου.

λυπόμενα

λειπόμην, ὥς ἐὰν ἔχῃ ἐν δέοντι λειτουργῆσαι τὰ προσή-
κοντα. καὶ ἐν τούτοις ἴδρυ) τὸ εὐσταθές, καὶ βίβαιον, καὶ γαλή-
νον, καὶ ἀτάραχον τὴν ψυχὴν, φύσις ἥ ἐκείνηται) τὰ πάντα
τὰ λόγῳ, ὅτι ὁ νῦν μὴ προδίδῃ τὸ ἑαυτοῦ κράτος. τίμι-
καῦτα ἥ ὅ, τι θυμὸς ἐκ ἐπιθυμίας οἰοῖται τὴν θηρία τὴν
δυσμῶν λυθέντα, ἔξω χωρεῖ, καὶ μυρία ὅσα διὰ ἐκ χαλεπὰ
ἐργάζει) παροῦντα ἐκ ἀκολασταίνοντα, ἀλλὰ τούτο, φησιν
„ Ἀπὸ θυμώδους ἐκ ἐυχήμεν * . ἐπειδὴ ὁ τῷ ἀλόγῳ
θυμῷ ἄλλος οἰοῖται ἵσθαι πληγὴν, παρακίνοσ), ἀλλε), μαί-
νε), τρυφε) τὴν ὁδόντας, ἀφρίξ), αἷμα πνῆ, κατὰ τὴν ἀλλαν
ὀρμῇ, ἑαυτὸν δάκνῃ, καὶ μονονυχί κατασπαράττῃ. τίς ἂν τὴν
εὐφρονένταν ἴδῃ τὴν ἔτις ἐκ τῆς θυμῷ ἐκθηρίεμνον ἐκ μαι-
νόμνον, σωφρονεῖν ἔμειναι; τὴν ἔκ ἀνθρώπου φύσεως ὀσημέ-
ραι εἰς τὸ χεῖρον ὑπορέεσης, ὅτῳ ἔξει καὶ ἀπὸ τῆς κακίας
σωφρονίζεσθαι βδελυτόμνον αὐτήν. ὁρῶντα τὴν θυμώδη, εἰς
πράοτητα τυπῶσθαι. βλέποντα τὴν σὺν δίκῃ ταῖς ἀπατύσεις
ἡδοναῖς ἐγκαλυδόμενον, καὶ τῇ καταργεῖν γαστρί δαλεῖν-
τα, μυρία μάλιστα καλαζόμενον („ ἐτοιμάζον) ἥ ἀκαλά-
„ σοις μάλιστα †) καὶ ποικίλοις νοσήμασι τρυχόμενον, ὅλως

* Παροι. κερ. ια΄.

† Κερ. ιδ΄.

cientes, ut possint, ubi opus,
munere suo fungi. Atque in eo
sita est constantia & firmitas, &
tranquillitas & animæ quies a
perturbationibus liberæ. Natu-
ra enim subiecti sunt affectus ra-
tioni, nisi mens & ratio impe-
rium suum proditura est. Tunc
enim ira & concupiscentia, tam-
quam beluæ quædam vinculis so-
lutæ, erumpunt, & infinita mala
perpetrant, protervientes & de-
bacchantes. Ac propterea dicit:
Vir iracundus non est modestus *.
Quandoquidem ira quis captus
inconsulta, veluti æstro percitus
atque instinctus, delirat, subsultat,
furit, dentibus stridet, spumas a-

git, sanguinem spirat, in alios
irruit, seipsum rodit & tantum
non dilacerat. Quis sanæ mentis
talem conspicatus, sic iracundia
efferatam & insanientem, non
discat & meditetur temperantiam
atque modestiam? Etenim hu-
mano ingenio quotidie in pejus
sublabente, cuius licet etiam a
vicio emendari, illud detestando.
Dum videt iracundum, ad man-
suetudinem & lenitatem formari:
dum adspicit eum qui instar porci
in despuendis ac fœdis libidini-
bus volutatur, ventrique ignavo
serviens innumeris flagris punitur
(*Parantur enim libidinis flagra*) †)
variisque morbis consumitur, in

* Prov. II, 25.

† Cap. 19, 29.

ἀντιχεσθαι

ἀντέχεια ὅ ἡφελίς καὶ μετρίῳ. τὸ γὰρ μετρίως καὶ ὡς δεῖ
 ἀπλάυνει τὸν δὲ μεγαλοδωρὸς Θεὸς κεχορηγημένον, ἡμισα
 κεκάλυψεν. εἰ δὲ τις εὖ ἡδὺ νομίζει εἶναι, καὶ ὅ γινώσκει ἀφ-
 φορὰν ἡδίων ἢ τῶν ἐναντίων, πόρρω ἀντὶ τοῦ ἀνθρώπου εἶναι,
 ὡς Ἀριστοτέλης φησί. „ Τίς γὰρ καυχίσι ἀγνῶν ἔχει τίν'
 „ καρδίαν (α); καὶ „ Οἶνον ὀλίγω χρόνῳ ἀφ' ἧς εὐμαχόν
 „ σὺ (β). καὶ ὁ σοφὸς Σολομών, „ Δίδοτε μέλι τοῖς ἐν λό-
 „ παις, καὶ οἶνον πίνειν τοῖς ἐν ὀδύναϊς, ἵνα ἐπιλάβαντο τὸ πι-
 „ νίας, καὶ τὸ πόαν μὴ μεθοῶσιν ἔτι (γ). θινὸν γὰρ καὶ ἡ λύ-
 „ πη θηρίον, σρεβλῶσα καὶ ἀγχυσα τίν' διπλαίαν ψυχῇ, καὶ
 „ εἰς λήθουσαν ἀπάγῃσα. διὸ καὶ οἱ ἅγιοι ἄνθρωποι ταῖς ἀνεπιμώ-
 „ μοις καὶ ἡλαφαῖς ἀπλάυνουσιν ἐπαρηγόρειν τὸ ἀπειρηκός, ἀφ'
 „ τῆς ἐνυγκεχωρημένης ἀνείσεως τὸ τένον τὸ ψυχῆς συμτηρητικῆς,
 „ ὡς ὁ θεὸς Γρηγόριος ἐν ἀγρῷ ἀφ' ἡμετέρας, „ Εἰσθά πως,
 „ ἔλεγε, τὴν πόνην ταῖς τοιαύταις ἀφ' αὐτῶν ἀνείσειν, ἐπειδὴ
 „ μηδὲ ἰσθρὰ φέρει τὸ σύντονον αἰ τινωμένη, καὶ διτταί τι
 „ μικρὸν καὶ τὸ γλυφίδων ἐκλύει, εἰ μέλλοι ταῖς πα-
 „ λιν, καὶ μὴ ἀχρηστῶ ἴσσεια τὰ τοξότη, εὖ ἀνοητῶ ἐν
 „ καιρῷ χρήσιος. καὶ ὁ Χρυσόρρημον. „ Ταῦτα ὅ λῆγω μὲ

(α) Παρ. κρ. κ'. (β) Παῦλ. Τιμ. α. κρ. ε. (γ) Παρ. κρ. λα.

totum amplecti sobrietatem &
 moderationem. Moderate enim
 & ut decet frui iis rebus, quas
 largitur munificentia divina, mi-
 nime prohibitum est. Si vero
 quis nihil iucundum & suave pu-
 tat esse, neque novit differentiam
 suaviū & contrariū, is mul-
 tum abest ut sit homo, ut ait A-
 ristoteles. Quis enim gloriabi-
 tur, mundum & castum sibi esse
 cor (α)? & Medico vino utere,
 propter stomachum tui (β). Ac-
 que sapiens ille Solomon, Date
 ficeram marentibus, & vinum his
 qui amaro sunt animo: bibant,
 & obliviscantur egestatis suae, &
 doloris sui non recordentur am-

plius (γ). Sæva enim est belua
 tristitia, torquens & angens mise-
 ram animam, inque desperatio-
 nem abducens. Quapropter etiam
 sancti viri inculpati & placidis
 delectationibus solabantur lassitu-
 dinem, licita quadam & concessa
 remissione tenorem animæ con-
 servantes, ut divus Gregorius ruri
 commorans, Soleo fere, inquit, la-
 bores talibus dissolvere remissioni-
 bus; quandoquidem neque nervus
 arcus fert contentionem, si sem-
 per tendatur, vultque aliquan-
 tulum ex crevis relaxari, nisi de-
 bilis & inutilis futurus est sa-
 gittario, cum eo utendum. Et
 Chrysostomus, Hæc autem dicens,

(α) Prov. 20. 9.

(β) 1 Tim. 5. 23.

(γ) Prov. 31. 6.

„ &

„ ἢ κολών σιωπῆσαι, ἐδὲ κοινῇ συνδιπνῆν, ἀλλὰ κολών
 „ ἀρχιμονεῖν, καὶ βυλόρμην τὴν τρυφὴν, εἶναι τρυφὴν, ἀλ-
 „ λα μὴ κόλασιν, μηδὲ τιμωρίαν, καὶ μέθην, καὶ κῶμον.
 „ μαθεύωσαν οἱ Ἑβραῖοι, ὅτι μάλιστα χριστιανοὶ τρυφᾶν ἴθα-
 „ σι, καὶ τρυφᾶν μὴ κόσμῳ. ἀγαλλιᾶσθε γὰρ, φησι, τῷ Κυ-
 „ ρίῳ ἐν τρόμῳ. πᾶς δὲ ἐστὶν ἀγαλλιᾶσθαι; ὅμως λίγοντας,
 „ εὐχὰς ποιημένους, ψαλμούς ἐπισάγοντας ἀντὶ τοῦ ἀνελούθι-
 „ ρων ἐκείνων ἁσμάτων. ἔτω καὶ ὁ Χριστὸς τῇ τραπέζῃ παρί-
 „ ται, καὶ εὐλογίας ἐμπλήσῃ τὴν ἰωαχὴν ἀπάσαι, ὅταν
 „ εὐχῇ, ὅταν ἄδῃ πνευματικὰ, ὅταν πίνῃτας ἐπὶ τοῦ προκει-
 „ μένου τὴν κοινωνίαν καλῇ, ὅταν εὐταξίαν ποιεῖν καὶ σω-
 „ φροσύνην ἐπισήσῃς τῷ συμποσίῳ (α). ὁ δὲ Σολομών,
 „ Ἰσὲ, φησι, πρόσχι, ἵνα μὴ παραρρῆς (β). καὶ ὁ μέγας
 „ Βασίλειος, „ Ὅσοι ἐστὶν ἐν σοί, φησι, φῶγε τὰς τοῦ καρδίας
 „ ἀλφασίους. ἀλλὰ πάλιν ἐξαίσιφ σιωπῇ καὶ ἀφαιρίσει προ-
 „ νοῦν καὶ τὸ σάματ, φησὶ „ Τὴν τοῦ ἀφράτου παρὰ
 „ μυθίαν ἐκ τοῦ βρωμάτων, ἢ τὴν τοῦ ἄλλως κεκμηκότ
 „ ἐπὶ σωτόνοις ἔργοις, ἢ καὶ τὴν τοῦ παρασκοναζομένου πρὸς
 „ κάματος, οἷον ὁδοπορίαν, ἢ τι ἄλλο τοῦ ἐπιπόνου, οἱ ἐφιστῶ-

(α) Λόγ. κδ'. τὸ πρὸς Ῥωμ.

(β) Παρ. κρ. γ'.

non prohibeo conventus quosvis,
 neque convivia quae in communi
 fiunt, sed ne praeter decorum quid
 agatur, delicias volens delicias ef-
 fe, non panem, non supplicium,
 non ebrietatem, neque immodestam
 comestationem. Discant Graeci,
 Christianos maxime esse, qui de-
 liciari sciant, ordineque & cum
 decore deliciari. Exultate, inquit,
 Domino cum tremore. Quomodo
 vero exultandum est? Si hymnos
 dixeritis, si preces & vota feceritis,
 psalmos pro illiberalibus illis
 canticis induxeritis. Ita & Chri-
 stus mensae vestrae aderit, benedi-
 ctioneque sua totum convivium im-
 plebit, quando oraveris, quando spi-

ritualia cecineris, quando pauperes
 ad eorum quae apposita sunt com-
 munionem vocaveris, quando mul-
 tam convivio disciplinam & mo-
 destiam procuraveris (α). Solomon
 autem, Fili, inquit, attende, ne
 diffinas (β). Et Magnus Basilius,
 Quantum in te est, inquit, fuge
 cordis diffusiones. Sed rursus in-
 genti prudentia & iudicio prospici-
 ens & consulens etiam corpori,
 ait: Queniammodum refici escis a-
 groti debeant, aut vehementioribus
 alioqui laboribus defatigati, quo-
 modove agi cum illis par sit, qui se
 ad gravem aliquam laborem, velut
 iter, aut aliud quodvis laboriosum
 munus accingunt, antistites ipsi

(α) In Epist. ad Rom. Hom. 24.

(β) Prov. 3, 21.

„ τῇ

„ τις πρὸς λόγον αἰεὶ τῇ χρείᾳ οἰκονομήσουσιν, ἐπόμφοι τὰ
 „ κτήντι, ἑτι διδόντο ἑκάστῳ καθ' ὃ, τι ἂν τις χρεῖαν ἔχῃ.
 „ ἢ τι ἂν καιρὸν τροφῆς τῇ αὐτὸν πᾶσι νομοθετῆσαι δινα-
 „ τόν, ἢ τι τὸ τρόπον, ἢ τι τὸ μέτρον. ἀλλὰ σκοπὸς μὲν κοι-
 „ τὸς ἔσω ἢ τῇ χρείᾳς ἐκπλήρωσις, τὸ γὰρ ὑπερεμπίπλωσθαι
 „ τῶν γαστέρα, καὶ καταβαρύνεσθαι ταῖς τροφαῖς, κατάρτας
 „ ἄξιον (α). καὶ ὁ ἅγιος Χρυσοστόμος, „ Ὡσπερ γὰρ ἢ τὸ
 „ πίνειν ἐκάλυψε, φησιν, ἀλλὰ τὸ μεθύειν, ἢ ἢ τὸ γαρμῖν,
 „ ἀλλὰ τὸ ἀσειλγεῖν, ἕτως ἢ ἢ τὸ προνοεῖν τῇ σαρκὶ, ἀλλὰ
 „ τὸ εἰς ἐπιθυμίας, οἷον τὸ τῶν χρεῖαν ὑπερβαίνειν, ἐπεὶ ὅτι
 „ γε προνοεῖν αὐτῆς κελεύει, ἄκουσον τί φησι Τιμοθέῳ, οἷον
 „ ὀλίγον χρῶν Διδοῦ τὸ γόμαχόν σε, καὶ τὰς πυκνάς σε ἀδο-
 „ νείας. ἕταν ἢ καὶ ἐνταῦθα προνοεῖ μὲν, ἀλλὰ πρὸς ὑγίαν, μὴ
 „ πρὸς ἀσειλγειαν. ἢ ἢ γὰρ αἰεὶ ἐν τῷτο πρόνοια λοιπὸν, ὅταν
 „ τῶν φλόγα ἀνάπτῃς, ὅταν χαλεπῶ τῶν κάμιντον ποιῇς.
 „ ἵνα ἢ καὶ σαφίσερον μάθῃτε τί ποτὲ εἴς τὸ προνοεῖν αὐτῆς
 „ εἰς ἐπιθυμίαν, καὶ φύγῃτε τῶν τοιαύτων πρόνοιαν, τὴν με-
 „ θύοντα, τὴν γαστριζομένην, τὴν ἐν ἱματίοις καλλωπιζο-

(α) Ἀσκητ.

judicabunt, & ad necessitatem
 cuiuscunque rem totam attem-
 perabunt, illudque quod est in
 Actis imitabuntur, ubi dicitur:
 Quod dividebatur singulis, prout
 unicuique opus erat. Ex quo sa-
 ne intelligimus, nentiquam omni-
 bus, neque idem cibi sumendi tem-
 pus, neque modum eandem regu-
 lamque eandem fuisse describi. Ve-
 rum enim commune illud proposi-
 tum sit, videlicet, ut ne quid cui-
 quam desit eorum, quae necessitas
 cuiusque desideret. Nam immodice
 ventrem distendere & immoderatis
 se epulis onerare, res est detestabi-
 lis (a). Et sanctus Chrysostomus:
 Queniammodum enim non bibere,
 sed inebriari, non nubere, sed lascivire, ita neque carnis curam age-

re simpliciter prohibuit, sed, ad
 concupiscentias, addidit, quale est
 datum necessarius usus exceditur.
 Alioquin quod curam illius agere
 praecipiat etiam, audi quid Timo-
 theo scribebat: Modico vino utere,
 inquit, propter stomachum tuum,
 & crebras infirmitates tuas. Ita
 & hic curam illius habere quidem,
 sed ad sanitatem, non ad lasciviam.
 Neque enim ea demum ve-
 ra fuerit carnis cura, si quando
 flammam accenderis, caminum
 gravem effeceris. Quatenus vero
 & clarius discatis, quidnam sit,
 carnis curam, ad concupiscentiam
 agere, & eam quae talis est fugia-
 tu, ebrios, ventricolas, delicatulos,

(a) In Asceticis.

„ μὲν,

„ μένεις, τὲς θρυπτομένεις, τὲς τ' ὑγρὸν καὶ ἀφ' ἑρρίοντα ζῶ-
 „ τας βίον ἐννοήσατε, καὶ εἰσάγετε τὸ εἰρημικόν. οὐκ οἶμαι ᾧ
 „ πάντα ποιῶσιν, ἔχ' ἵνα ὑγιαίνουσιν, ἀλλ' ἵνα σκιρτῶσιν, ἵνα
 „ τῶν ἐπιθυμιῶν ἀνάπτωσιν. ἀλλ' ὃ τ' Χριστὸν ἐνδεδυμένον
 „ σὺν, πάντα οὐκ οἶμαι περικόψας, ἐν μόνον ζῇ, ὅπως ὑγιαί-
 „ νουσιν ἔχῃς τῶν σάρκα, ἐν μέχρι τοσούτου προοί ταύτης,
 „ πραιτέρω ἢ μηκέτι, ἀλλὰ πᾶσαν τῶν σπευδῶν εἰς τῶν
 „ τ' πιδυματικῶν ἀνάλυσιν ἐπιμέλειαν (α).

Πρόκειν) ἢ ἡμῶν ἐν τῇ ἱερᾷ γραφῇ ὁ Ἰωσήφ εἰκὼν λαμ-
 πρά σῶφρονος βίης. ἠσκησε ἢ Ἰωσήφ πολυειδῆ σωφροσύνην
 ἐν τε λόγοις, καὶ ἔργοις, μή τε εἰς ἀκολασίαν ἐντραχηλιοδής,
 μή τε εἰς τῶν ἐπίμωμον ὑποσυρῆς ἡλιθιότητα. καὶ τὸ μὲν
 νείον ἐν ὥραϊον ὄντα, γενναίως ἀποσεισάσας ἐγκυμνήν αὐτῇ
 τῶν δέσποιναν, ἐν δέσποινῳ οἰκῆσαι μὴ παραχαράζαντα
 τὰ πρὸς τ' δέσποινῳ ἐν ἐνέργειᾳ δικαιοσύματα, κομιδῇ σῶ-
 φρονος, ἐν ἐνγενῆς, ἐν δικαιοσύνῳ τιμώσης ψυχῆς, ἀλλ' ἔχῃ
 ἐν τέτῳ καὶ ἄλλῃς μιμητὰς καὶ ἐναμίλλας τὲς μὴ παντά-
 πασιν εἰς κακίαν ἀφωλύσοντας. πόρρω ᾧ ἀπάσης μοχθη-
 ρίας τὸ ἀλλοτρίᾳ ἐπιδουλεύειν κοίτῃ, ἐν τ' τρέφοντος ἐν-

(α) Λόγ. καὶ τ' πρὸς Ῥώμ.

eos videlicet, qui vitam vivunt
 mollem & laxam, considerate, &
 intelligetis quid sit quod dicitur.
 Illi siquidem nihil non faciunt,
 non ut sani sint, sed ut lasci-
 viant, ut concupiscentiam inflam-
 ment. Tu vero, Christum indutus,
 universis istis amputatis, unum
 hoc tantummodo quaere, ut sana
 sis carne: eo videlicet usque cu-
 ram illius habeto, ultra vero ne-
 quaquam, sed reliquam omnem
 diligentiam ad spiritualia curan-
 da infundito (α).

Propositus nobis est in Sacra
 Scriptura Joseph, ut imago illu-
 stris vitæ temperatæ, pudicæ ac
 modestæ. Exercuit autem Joseph

multiplicem temperantiam, cum
 in verbis, tum in factis, neque
 in proterviam prolapsus, neque
 in stoliditatem culpabilem per-
 tractus. Et quidem, quod ado-
 lescens adhuc, & speciosus, gene-
 rose rejectit instantem ipsi Domi-
 nam, quod in carcere officium
 erga Dominum beneficium inte-
 meratum servavit, temperatæ op-
 pido & ingenuæ justitiæque ob-
 servantis est animæ: sed habet in
 hoc alios etiam imitatores pares,
 qui quidem non prorsus effrazna-
 ti in vitium ruunt: nam alieno
 lecto insidiari, & contra nutri-
 cium ac benefactorem insurge-
 re, est in omni scelere nimium

(α) In Epist. ad Rom. Hom. 24.

G

ποιῶν

ποιῶν⊕ καταπανίταλ. τὰ δ' ἡμετέρῃ ἡρώϊ ὀλοχίρῃς ἐπὶ
 τῇ σωφροσύνῃ, & μετριότης & κοσμιότης πάντοτε δέλαμ-
 πον, ὅ τε νόθῳ τινὶ αἰδοῖ τὴν ἀπειποιήσας τὴν συμφερότων
 ἀπείργουσα, ὅ τε προπιτῖα καὶ ἰταμότητι μᾶλλον αὐτὰ πε-
 ριάπτουσα, ἐν ὁποῖον ἢ ἔργῳ κατασοχαζομένη καὶ ἐπιτυγ-
 χάνουσα τὸ δέον⊕. τοιαύτη γὰρ σωφροσύνη ἀρίστη Θεῷ.
 „ Καὶ ἦν Κύρι⊕ μὲν Ἰωσήφ, καὶ ἦν ἀπὸ ἐπιτυχάνων (α).
 ὁ γὰρ σῶφρον ὅσον ἐστὶ βλάξ, ὁ δ' ἀνδραποδώδης, ἀλλὰ πα-
 ρατηρεῖ τὸ καιρὸν νόος εὐστοχία, μηδαμῶς παρατρίχῃ τὰ
 σωτηριώδη. ὑπεργυῖ μὲν τὰ δέοντα τὰ πλεονάζοντα, ἀλλὰ &
 ἑαυτὴ ἐν δέοντι προνοεῖται. ἐξηγιᾶται δὴτα προθύμως τὰ
 ἀρχινομοχόρῳ ὁ Ἰωσήφ τὸ ὄνειρον, & χαρᾶς αὐτὸν ἐμπύπλησι
 μύλων τινὶ μέλλουσαν εὐτυχίαν, ὁ δ' αἰτεῖται χρυσόν, ἢ
 ἄργυρον, τῷτο γὰρ βλακικόν, καὶ μικρόψυχον, καὶ βάνυσον.
 αἰτεῖται ὃ αὐτὰ μὲν πολλὰ ἄξιον, τὰ ὃ ἐνεργισθησὶν ἀδιά-
 πανον ἅμα καὶ εὐχερίς. „ Ἀλλὰ μνησθῆτί μου ἀφ' οὗ σιαυτὴ
 „ ὅταν εὖ γένηταί σοι, καὶ ποιήσεις ἐν ἐμοὶ ἔλε⊕ (β). ἔγω
 γὰρ ὀνειδὺς, καὶ δούτιρα ἀντικρυς εὐποιία, ὑπομιμνήσκω τὴν
 εὖ πεπονθότα τὰ δέοντα, μὴ ζυγχωρήσαντα εἰς ἀχαρισίαν

(α) Γίν. κεφ. λθ'.

(β) Κεφ. μ'.

quantum progredi; at in nostro
 heroë plena & perfecta inerat
 temperantia, & moderatio ac
 modestia perpetuo effulgebat, ne-
 que adulterina quadam verecun-
 dia ab acquisitione commodorum
 arcens, neque protervia ac proca-
 citate infamiam ei concilians, ve-
 rum in quovis negotio spectans
 & assequens id quod conveniens
 est & decet. Talis enim tempe-
 rantia placet Deo. *Finisque Do-
 minus cum Joseph, & erat vir in
 cunctis prospere agens* (α). Tem-
 perans enim non est bardus neque
 servilis, sed observat tempus sa-
 gacitate mentis, salutaria neuti-
 quam præterit. Ministrat quidem

proximo necessaria, sed & sibi ubi
 opus prospicit ac consulit. Enar-
 rat igitur æquo animo Joseph
 somnium præposito pincernarum,
 & gaudio eum implet, indicans
 futuram felicitatem, neque petit
 aurum aut argentum, hoc enim
 inertia & pusillanimitatis, & illi-
 berale; petit autem rem sibi qui-
 dem quantivis pretii, sed benefi-
 ciario nihilo constantem & faci-
 lem: *Tantum memento mei cum
 bene tibi fuerit, & facias mecum
 misericordiam* (β). Extra enim
 opprobrium est & omnino alte-
 rum beneficium, admonere be-
 neficiarium officii, nec permitte-
 re, ut in crimen ingrati animi

(α) Gen. 39, 2.

(β) Cap. 40, 14.

ἐξολοθίσαι.

ἐξολοθῆσαι. ἐπειδὴ ὁ μόνον ἦθος σκαίότης, ἀλλ' ἴσως ἔσθ' ὅτι ἡ ῥαθυμία γνώμης, ἢ πραγμάτων ὄχλῳ εἰς λήθην τὰς χάριτας δὲς, ἀχαριστίας γραφὴν ἀπλώτγκατο. ἔχαισι ὃ σωφροσύνη τὸ, πᾶσαι ἀρετῶν ἐπιγράφεα Θεῷ. σοφία τε καὶ ἐπιστήμη ἐριδόμεναι τῇ ἐξ ὑψους ῥοπῇ, μεγάλῳ δυνάμει ἴχουσι, τὰ μὲν δὲ τῷ φθόνῳ βέλη ἀξιδιδράσκουσαι, παρὰ πάντων ὃ γειραιόμεναι. „ Ἀποκριθεὶς ὃ Ἰωσήφ τῷ Φα-
 „ ραῶ, εἶπεν, Ἄνδρ' Θεῷ σὺ ἀποκριθήσεται τὸ σωτήριον
 „ Φαραῶ (α).

Ἔστι ὃ καὶ παρρησίας μετὸν τὸ σῶφρον. καὶ τὸ μὲν διὰ τὸν καὶ εἰς ζῆλον σωφροσύνης νεανειύη), ἀλλ' ἀρετῆς ἔρημόν ἐστιν, οἴκνεϊ, τίμ' πρὸς ἀνθρώπους ἐμιλίαν ἀποκλίνει, καὶ ἄκον πα-
 ραφαίη ταῖς ὑπερεχέουσαι ἀρχαῖς, παειδὲς καὶ κατεπτηχός, ἰδρῶτι παειρρεῖται, καὶ τρέμει. ὁ ὃ ἀσφαλῶς σῶφρον, μεγα-
 λονοίας καὶ μεγαλοφυχίας ἐμπλῆως, ἀναπολιῖ διλιεχῶς ὅπως κοινῇ τε καὶ ἰδίᾳ ἐγκρατὴς γένη) τ' συννοισόνταν, καὶ ἀπρίξ
 ἀντιποῖται τ' παρὰ Θεῷ χορηγυμῆς ευκαιρίας, ἧς ἀποπλά-
 σης, φρεῖδοί εἰσιν πόνοι τε καὶ ἰδρῶτες. ἀμείλ' ὁ ἔμφρων ἐδὲν ἥτιον ἢ σῶφρον νέσθ, καὶ ἐν τῷ δισμωτηρίῳ τρέφον γυναικὶς

(α) Γίν. κη. μα.

prolabatur. Siquidem non solum ruditas morum, sed fortasse quandoque etiam socordia, vel negotiorum multitudo, oblivioni tradens gratiam & meritum, reos fecit ingrati animi. Ingens autem modestia est, Deo adscribere omnem virtutem, &, sapientia atque scientia, pondus accipientes coelitus, magnam habent vim, effugiuntque invidiæ tela, & ab omnibus honorantur. Respondit Joseph: Absque me Deus respondebit prospera Pharaoni (α).

Est vero etiam fiduciæ plena moderatio. Atque timiditas quidem, etsi ad æmulandam mode-

rationem sese componere jactet, virtutis tamen est expers, domi desidet, cæcis hominum vitat. Quod si invita se sistat coram magistratibus superioribus & principibus, trepidanti & metu perculsa sudor undique manat, contremiscit; contra vere moderatus, magnanimitate plenus, assidue meditatur publice & private assequi profutura, trimiterque capeßat occasionem & opportunitatem divinitus oblata, qua avolante, incassum sunt omnes labores & sudores. Nimirum cordatus ille non minus quam moderatus adolescens, etiam in carcere alens meditatio-

(α) Gen. 41, 16.

καὶ πολιτικὰς λογισμὰς, ἢ τε ἀποφύλα βασιλείας ἔχον δι-
δόντες), ἢ τε ὑπὸ τῇ ἡλικίας ἀνακόπτες) Ἐπαρήσιασθα-
εἰς δέον, καὶ συμβεβηῖσαι τὰ προσήκοντα τῷ Φαραῶ. περ-
αὐας δὴτα τὴν ἐξήγησιν τῷ συνέπνυν, καὶ περαιτέρω κεχώρηκε. Ἐ
„ Νῦν ἔν, φησι, σκέψαι ἄνθρωπον φρόνιμον καὶ σωτὴρ, Ἐ
„ κατὰσῃσιν αὐτὸν ἐπὶ γῆς Αἰγύπτου (α). ὅκῃς τὸ μὲν Α/β
τῇ τετριμμένης βαδίζοντα μόναις ταῖς ταπεινότησιν ὑπο-
θήκαις ἀγαπᾷν, οἷα καὶ τὸ μὴ δίδοναι βελλὺν ὅτι ἐρωτῶμεν,
ταῖς ἀγγελαίαις ψυχαῖς ἀπερίφθω· ἐξέσω ἢ σώφρονι μεγα-
λοψυχία ἐπιδράττεται Ἐ καιρῷ, καὶ αὐτεργεῖν τὰ Α/βρήδῳ
συμφέροντα. διὸ καὶ ἦν ἀπὸ ἐπιτυχάνων, φησιν.

Ἐλαβε ἢ δίδοντες Ἐ δισπότης γυναικα τὴν Ἀσνέθ.
ἢ μὲν γὰρ ἀκολασία ἄρδῳ ἀνατρέψῃ τὸ σώφρον, οἱ ἢ ἐν νόμῳ
γάμου γυναικὶ ὁμιλῶντες, γεγαροὶ καὶ τίμιοι, μὴ μόνον τῷ
πληθυσμῷ ὑποκύντες τὸ ἀνθρώπινον, ἀλλὰ καὶ βασιλεῖ, βε-
βαίῳ πίστι δαλῶντες, ἅτε τέκνων γιγνόμενοι πατέρες, καὶ
ἰσχυρὰ ἐνέχουσι τῇ πολιτείᾳ δίδοντες. „ Τίς γὰρ πισύσῃ,
„ φησὶν ὁ Συραχ, ἐνζώνῃ ληστῇ σφαλλομένῳ ἐν πόλει εἰς
„ πάλιν; ἔτις ἀνθρώπων μὴ ἔχοντι νοστίαν, καὶ καταλύοντι ἢ

(α) Γεν. κη. με.

nes generosas ac polidicas, nec
alienigenæ regis fastum formidat,
neque eum ætas impedit, quo
minus libertate utatur, & utilia
Pharaoni consilia suggerat. Ex-
posito nempe insomnio, ulterius
pergit & *Nunc ergo*, inquit,
provideat rex virum sapientem
& industrium, & præficiat eum
terra Egypti (α). Ergo per tri-
tam tantum viam incedendo, so-
lis humilioribus consiliis conten-
tum esse, veluti consilium non
dare, nisi interrogeris, hoc qui-
dem ad vulgares & plebeias ani-
mas rejiciatur; at magnanimi-
tati liceat cum modestia conjun-
ctæ, arripere occasionem, & pro-

prio Marte utilia procurare. Un-
de, *Et erat vir*, inquit, *in consilia*
prospere agens.

Duxit autem, dante domino,
uxorem Aseneth, incontinentia
enim funditus everit temperan-
tiam; ii vero qui jure matrimo-
nii mulieribus junguntur, venera-
biles & honorandi sunt, non so-
lum multiplicatione consulentes
generi humano, sed & regi fide-
liter & constanter servientes, ut qui
filiorum fiant genitores, firmaque
reip. dent pignora. Quis enim
credet, inquit, Sirach, *succincto la-*
troni, erranti de civitate in civita-
tem? sic etiam homini qui non ha-
bet nidum, & defleclis ubicumque

(α) Gen. 41, 33.

„ ἐκ

„ ἰὼν ὁψίστη (α). ὥσπερ ὁ σάφροσ ἀνδρὸς ἐστὶ τὸ μὴ ἰσὶ
 ἀλαζονείας ἐπαρόμῳ καταθρασυνοῦσθαι τὴν πύλας, ἀλλ' οἰκίους
 τε καὶ ξένους ἐμμελῶς καὶ μετρίως προσφίεσθαι. ἔτως οὖν
 ἀπίοικε μεγαλοψύχῳ σωφροσύνη μεταδίδονται καὶ τῷ πλησίον
 τῷ ἴσθον καλῶν, ἐν δέοντι καθαπτομένη καὶ ἐλέγχουσαν. τὴν
 ἥδ' μοχθηρίας ἡπίοτης προφάσι μνησθῆναι κολαζομένης,
 ἂν καὶ κάτω πάντα ἀπειραπῆσι, καὶ πᾶσα ἐνταξία καὶ
 εὐκοσμία διοχῆσι, ἴσα * ἀρετῇ τιμωμένης κακίας. „ Ἰδὼν
 „ ὁ Ἰωσήφ τὰς ἀδελφὰς αὐτῆς ἐπίγνω, καὶ ἡχοτριῶτο αὐ-
 „ αὐτῶν, καὶ ἐλάλησεν αὐτοῖς σκληρά (β). ἰσωφρόνῃ, ἀλλ' ἐν
 δέοντι καὶ ἀπὸ τῶν ἀδελφῶν ἡχοτριῶτο, εἰς μετανοίαν αὐτῆς
 συνελάνθον. ἡπίοτης, ἐδῆσμεν, εἰς φόβον ἐνέβαλλε θανάτου, οὗ
 ἐκδικῶν ἑαυτὸν, ἀλλ' ἐκείνης σωφροσίζων. ἀποστραφὴς ἥδ' ἀπὸ
 αὐτῶν ἔκλαυσεν. ἡ ἥδ' τὴν ἀγάπης φλόξ ἐπινέμετο τῷ σω-
 φρονῶσαν ψυχῇ. ἐκείνη ὑπογύρει τὰς ἀπειλάς, ἀπὸ ἐκείνης
 ἐπήγαγε τὰ δάκρυα, ἐ πανταχῶς τὸ μέτριον καὶ κόσμιον διή-
 γαζε. καὶ τὴν μὲν νώτερον τῶν ἀδελφῶν μᾶλλον ἡγάπα. ἡ ἥδ'
 ἀγάπη ἢ τε νόμον ἢ τε ὅρον ἔχει. αὐτὴ ὅς φίλον αὐτῇ ἐ
 ἐπιτιμῇ ἐ ἀνίστι τὰ τῶν φίλων, ἐ φιλεῖται καὶ δέλωμεν,

(α) Κρι. λς'.

(β) Γεν. κρ. μβ'.

vesperi fuerit (a). Sicut autem moderati viri est, non insolenter erga alios insurgere per arrogantiam, sed tam domesticos ac necessarios, quam alienos moderate & scite atque apte tractare; ita non incongruum est magnanimæ temperantiæ, impertire proximo interna bona, ubi opus, taxando & redarguendo. Si enim malitia, lenitatis prætextu, non puniatur, sursum deorsum omnia vertentur: & omnis ordo atque modestia peribit, si sceleris idem sit ac virtutis honos. Cum autem cognovisset Joseph fratres suos, quasi ad alienos duntaxat loquebatur (a). Erat

(α) Eccles. 36, 28.

moderatus, sed necessitate exigente, etiam fratribus alienum se ostendebat, in poenitentiam eos compellens. Minabatur, vinciebat, & in mortis terrorem conjiciebat, non se vindicans, sed illos ipsos castigans. Avertit enim se ab eis & flevit. Amoris enim flamma possidebat & depascebatur temperatam animam. Illa dicebat minas, ab illa manabant lacrymæ, & ubique moderatio ac modestia elucebat. Ac juniorem quidem ex fratribus magis diligebat. Amor enim nec legem nec modum habet, sed ipse ut ei visum est, & intendit & remittit dilectionem, amamus-

(β) Gen. 42, 7.

καὶ μὴ θίλαμνρ, βίαιον ᾧ χρῆμα ἢ ἀγάπη. τὸ ὃ καὶ ἀγά-
πη πυρπολῶμενοι τὰ πρὸς τὰς ἄλλας μὴ ἀειοῦν καθήκοντα,
ἐκείνο δ' ἐφ' ἡμῶν ἐστὶ. Ἀλλὰ τὴν ἰδιαντήρῃς μὴ φιλοφροσύ-
ναις ἐπιδοίκα' πρὸς τὴν Βενιαμὴν τὴν ἐπιτιταμῶν ἀγάπην.
ὅτι ὃ τῇ ἐν ὑπαίθρῳ ἀνατροφῇ, τιμῇ νόμους φύσεως. „Εκεί-
„ θισαν ὃ ἐναντίον αὐτῷ ὁ πρωτότοκος κατὰ τὰ πρὸς βίαν
„ αὐτῷ, καὶ ὁ νεώτερος κατὰ τὴν νεότητα αὐτῷ (α).

Ὅτι ὃ ἔξισιν ἐνίοτε τὰ σάφρονι καὶ ἀεὶ αὐτῷ τὰ ὄν-
τα λέγειν, καὶ τέτῃ ἡμῶν ὑπογραμμὸς ὁ σάφρονι Ἰωσήφ.
„ Ἀπαγγέλλετε ἐν τῷ πατρί μου, λέγων, πᾶσαν τὴν δόξαν
„ μου τὴν ἐν Αἰγύπτῳ (β). ἤθελε ᾧ ἐνφραῖναι τὸ φόντα
γεννηκότε καὶ ἀθυμῶντα, καὶ ἐλπίδι κρείττονος βίῃ ἐπικυ-
φίσαι αὐτῷ τὰ τὸ ὁδοιπορίας, καὶ τέτο πρὸ ὁμμάτων ἔχων,
ὅσα ἐφίστατο ἐν τῷ ἀεὶ αὐτῷ ἐκείνων. καὶ „ Ὀπλύνει
„ ὥσθι αὐτῷ ἡδὴ ἀφικομῶν, ἐπίπτεσθαι ἐπὶ τὴν τράχηλον
„ αὐτῷ, καὶ ἐκλαυσε κλαυθμῷ πόνι (γ), τὸ ὑπερβαλλόντος
πρὸς τὸ πατέρα ἀγάπης μυρία διεγερμένης πάθῃ, καὶ ἔξω
βαλλόντος τὴν αὐτῷ ἐμὸν τὸ φόβον, ἀλλὰ καὶ τὴν ὁφει-
λομένην ἄλλως πρὸς τὴν γεννηκότε αἰδῶ καὶ ταπεινώσιν, ἢν ὁ

(α) Γεν. κεφ. μί.

(β) Καρ. μί.

(γ) Καρ. μς'.

que nolentes volentes, violenta
enim res est amor. Sed non ob-
stante amoris igne, etiam officia
aliis debita observare, hoc nostri
est arbitrii. Quapropter pecu-
liari comitate ostendit gliscentem
amorem erga Benjamin; in pro-
paulo autem & civili conversa-
tione observat leges naturæ. Se-
derunt coram eo, primogenitus
juxta primogenita sua, & mini-
mus, juxta aetatem suam (α).

Licet autem esse quando-
que temperato ac modesto etiam
de seipso, ita ut res sunt, prædi-
care, etiam ejus rei exemplum

est Joseph modestus. Nanci-
te patri meo universam gloriam
meam, & cuncta qua viasisti in
Ægypto (β). Volebat enim læ-
tificare genitorem jam senem,
qui animum despondebat, spe-
que melioris vitæ, iter ei levius
reddere. Atque hoc respectu nec
a propriis laudibus abstinuit. Et
ubi venit, videns eum, intravit su-
per collum ejus, & amplexus fle-
vit (γ), nimio illo erga pa-
trem amore excitante innume-
ras affectiones, & tunc expel-
lente non solum timore, sed
& debitam alioqui genitori re-
verentiam & humiliationem;

(α) Gen. 43, 33.

(β) Cap. 45, 13.

(γ) Cap. 46, 29.

σάφρονι

σάφρον Ἰωσήφ ἐν αὐτῇ τραφεὶ βασιλικῇ ἐς ἄκρον μετήλ-
 θη. καίτις ᾧ ἅπανται τὴν ἀρχὴν Αἰγύπτου διοικῶν, ἔ-
 παύθη Φαραὼ καλέμενον, ἀλλὰ καὶ ἐπιδαψιλεύμενος ἐδ-
 δοίκε, ἔτι ποιοῖτο αἰδοῖ σάφρον φρόνημα τυρανικόν. ἔτι
 ἐν βασιλείῳις αὐταῖς φθόνον ἀγακλόναν, ἑαυτὸν ἱταπνύν, ἔ-
 δικάζει τὰς σὺνάρχοντας. „ Ἐλάλησεν Ἰωσήφ πρὸς τὰς
 „ δυνάστας Φαραὼ λέγων, Εἰ εὖρον χάριν ἐναντίον ὑμῶν, λα-
 „ λήσατε πρὸς ἐμὲ εἰς τὰ ὅσα Φαραὼ (α). ἄλλη ᾧ ἰδιώ-
 „ τε σωφροσύνη, καὶ ἄλλη ἀρχοντῶν, καὶ ἄλλη μονάζοντῶν. ὁ
 „ ᾧ ἀρχὸν σωφρονεῖ ὅσα ἐν τῇ οἰκίᾳ μόνον τῷ φαύλῳ ἡδυνῶν
 „ ἀπειχόμενον, ἔτι παιδεύων τὰ τέκνα, ἀλλὰ ἀφ' ἐστίας * ἀρ-
 „ χόμενον εἰς τὰ ἔξω χωρεῖ. ἔτι προχέει τὰ τῷ μεγαλοψύχῳ
 „ σωφροσύνης ἀγαθά. „ Διὸ ὅσα ἐν τῇ χλαυδί καὶ τῇ ζώνῃ,
 „ ἔτι ἐν τῇ φωνῇ τῷ κηρύγματι ὁ ἀρχων, ὁ δῖος Χρυ-
 „ σόστομος φησιν, ἀλλ' ὅτι τὰ πεποιηκότα ἀνακτᾷ, καὶ
 „ τὰ κακῶς ἔχοντα διορθῶν, καὶ κολάζει μὴ ἀδικίαν, μὴ συλ-
 „ λωρεῖν ὅτι ὑπὸ δυναστείας τὸ δίκαιον ἀπειλαύνεται. καὶ ᾧ
 „ οἶδά σε τὴν παρρησίαν, τὴν ἐλευθερονομίαν, τὴν ἀγα-

(α) Γεν. κίρ. γ'.

quam Joseph modestus, aulae in-
 nutritus regis summopere perse-
 quebatur. Quamvis enim uni-
 versum Aegypti regnum admi-
 nistraret, paterque Pharaonis au-
 direr, tamen etiam indulgentem
 & largientem metuebat, fastum-
 que tyrannicum modesta vere-
 cundia aequum sibi reddebat. At-
 que in aulis regiis, declinandae
 invidiae causa, seipsum humilia-
 bat, & demulcebat collegas suos.
 Locutus est Joseph ad familiam
 Pharaonis: Si inveni gratiam
 in conspectu vestro, loquimini in
 auribus Pharaonis: (α). Alia e-
 nim est moderatio ac tempe-
 rantia privati hominis & ple-
 bei, alia magistratus aut prin-

cipis, & alia monachi. Magistra-
 tus enim sive princeps tempe-
 rantiam & moderationem exer-
 cet non domi tantum a pravis
 voluptatibus abstinens, liberosque
 castigans; sed a Lare incipiens
 pergit & foris effundit magna-
 nimae moderationis bona. Quae-
 re non in veste ac cingulo, nec
 in praetoris voce situs est praetor,
 inquit, divus Chrysostomus, ve-
 rum in hoc demum, ut quae la-
 besacta sunt in integrum re-
 stituat, & quae malo statu sunt
 corrigit, atque injustitiam coer-
 ceat, nec jus ab opibus & poten-
 tia in fugam verti patiatur. Mi-
 hi enim explorata est animi tui
 fiducia, loquendi libertas, mentis

(α) Gen. 50, 4.

„ τοῖας τὸ ὕψος, τὴν τ' βιωτικῶν ὑπεροψίαν, τὸ μισοπό-
 „ κηρον, τὸ ἡμερον, τὸ φιλόανθρωπον, ὃ μάλιστα ἀρχοντι δεῖ.
 „ διὸ καὶ κτεῖνο οἶδα σαφῶς, ὅτι λιμὴν ἔσθ' ἡ ναυαγῶντων,
 „ βακτηρία τ' ἐπὶ γόνυ κλινόντων, πύργος τ' ὑπὸ δυνά-
 „ σεως ἀδικῶν πολυμερῶν (α). Ἐ τὰ δ' μεγάλα Βασι-
 „ λεία, χράμασιν ἀνθρώποις ζωγραφῇ τῇ τε ἐν ἔργοις καὶ λό-
 „ γοις σφραγισθέν. „ Καὶ πρῶτόν γε πάντων σπευδάζειν
 „ προσήκει. ὅθεν τὴν δ' λόγῳ χρῆσιν μὴ ἀμαθῶς ἔχειν, ἀλλ'
 „ ἐρωτᾶν μὲν ἀφιλοεικάως, ἀποκρίνασθαι δὲ ἀφιλοτιμῶς μὴ ἀλ-
 „ κόπτοντα τ' προσδιαλεγόμενον ὅταν χρήσιμον λόγῳ, μηδὲ
 „ ἐπιθυμῶντα τ' ἑαυτῷ λόγον ἐπιδικτικῶς παρὲν δάλλειν,
 „ μέτρεα ὀρίζοντα λόγῳ καὶ ἀκοῇ. μανθάνειν δὲ ἀντικεινῶς,
 „ ἢ διδάσκειν ἀντιφθόνως. Ἐ εἰ τι παρ' ἑτέρῳ διδίδου, μὴ
 „ ἐπικρύπτειν, ὥσπερ αἱ φαῦλαι τ' γυναικῶν αἱ τὰ νόθα
 „ ὑποβαλλόμεναι, ἀλλὰ κηρύσσειν ἐν γυναιμένῳ τ' πατέρα δ'
 „ λόγῳ. τόνος δὲ φωνῆς ὁ μέσος προτιμητέος, ὡς μὴ τι
 „ ἀλγυφύγειν τὴν ἀκοὴν ὑπὸ σμικρότητος, μὴ τι φορτι-
 „ κὸν εἶναι τῷ μεγέθει τ' ἀγανάτῳ. προεξιτάσσοντα δὲ ἐν

(α) Ἐπιστ. 10^η. Γκιελίου.

sublimitas, verum huius vitæ con-
 temptio, improborum odium, le-
 nitas, humanitas, qua potissimum
 is qui aliis præest, opus habet. Ac
 praeinde illud quoque perspicissi-
 mum habeo, te fore, naufragis
 portum, iis quibus genna labant
 lassitudine scipionem, iis qui per
 injuriam a potentibus premuntur,
 sursum (α). Magni etiam Basi-
 lii verba floridis coloribus pin-
 gunt cum eam moderationem
 ac modestiam quæ in actionibus,
 tum eam quæ in verbis debet
 esse. Atque imprimis quidem ma-
 gno studio id comparandum habe-
 mus, scire ut sermocinari possimus,
 ut nec contentiosius percunctemur,
 nec affectantius respondeamus, ut
 differenti non obloquamur, nec in-

terfari atque interpellare gestia-
 mus absurda ostentatione fasti-
 que præ se ferente, ut modum te-
 neamus & sermocinandi & ans-
 cultandi. Neque vero ad discen-
 dum verendum esse oportet, nec
 ad docendum malignum. Quod ab
 alio tute didiceris, nequaquam
 clam habendum: cuiusmodi face-
 re mulieres improba solent, quæ
 ex aliis ipsa quasitos liberos viris
 suis tollendos subjiungunt, patrem
 eminentem: autorem vero ipsum
 proderet grata commemoratione de-
 cet verumque ipsius scientia pa-
 rentem. Vocis porro intentio me-
 diocritate temperanda est, ut nec
 exilior fallat aures, nec con-
 tentior odiosa vadat offensio. Ex-
 pendendam prius quid dictu-

(α) Epist. 54. ad Gemellum.

„ ἑαυτῷ

„ ἑαυτὰ τὸ ρηθασόμενον, ἔτω δημοσιεύειν τὸ λόγον. εὐπροσ-
 „ γορον ἐν ταῖς ἐντυξίσι, γλυκὺν ἐν ταῖς ὁμιλίαις, ὃ δὲ
 „ τὴν εὐτραπείαν τὸ ἡδὺ θηράμενον, ἀλλὰ δὲ τὴν εὐμῆ-
 „ παρακλήσιος τὸ προσπνέειν ἔχοντα, πανταχῶς τὸ τραχὺ, καὶ
 „ ἐπιτιμῆσαι δίοι, ἀπαθέρμενον. προκαταλαβὼν ἥδ' ἑαυτὸν
 „ δὲ ταπεινοφροσύνης, ἔτως εὐπαράδεκτον ἔσῃ τὰ διο-
 „ μίειν τὴν θειασίας. πολλὰ καὶ ἡ χρησιμὸν ἡμῶν καὶ ὁ
 „ προφῆτης τρόπος τὴν ἐπιπλήξεως. ὃς τὰ Δαβὶδ ἀμαρτόντι
 „ ὃ παρ' ἑαυτῷ ἐπήγαγε τὸ ὄρον τὴν καταδίκης, ἀλλ' ὑποβο-
 „ λῇ πρὸς αὐτὸν χρησάμενος, αὐτὸν ἐκείνους ἐκάθισε ὅτι
 „ κριτὴν ἀμαρτημάτων, ὥστε αὐτὸν καθ' ἑαυτῷ προέξου-
 „ κόντα τίμω κρίσει, μηδὲν ἔτι μίμνωσιν τὴν ἐλέγχοντα (α).

Ἐμπίπτει ἡ ἐνίοτε καιρὸς, ὃς συμβεβηκὸς προτιμῆσαι
 ἱλάσθων ἀγαθῷ μεῖζον καλόν. καὶ τότε δὴ τότε μεγάλης
 χρεία συνείσεως, ἵνα ὁ πρᾶτ' ἡν ἐφίκαται ὁ προσήκοι, καὶ
 μὴ παρ' αὐτῷ κρίσει σφαλῇ. καὶ καλὸν μὲν τὸ προσιῶσθαι τὸ
 κίον, ἀλλὰ ὁ Δαὶδ ἐπαινεῖται, ἐπὶ φυλακῇ τὴν ζῶντι τῷ
 ἰδῶν ἐκείνους θυγατέρας τοῖς μαυνομένοις πολίταις. „ Πρὸς

(α) Ἐπιστ. δ. Γρηγορ. Σιολ.

tus sis, atque ita demum eden-
 dum & prouulgandum. At vero
 in congressibus comiter appellare
 oportet, atque in consuetudine
 suauem se praebeere, non etiam vo-
 luptatem facetiosis sermonibus au-
 cupari: adhortationem vero be-
 nignitate, clementia ac mansue-
 tudinis opinio colligenda est. Nun-
 quam acerbum se praebeere conue-
 nit, etiamsi oburgatione opus sit.
 Nam si prius te ipsum ad humi-
 litatem componas, ita demum ac-
 ceptus eris ei qui medela indi-
 get. Plerumque vero conducibili-
 lis nobis eris ea increpandi, ratio
 quam propheta secutus est, qui
 peccati reo Davidi non a semet-

ipso impiegit damnationis modum,
 sed accersita persona utens, iudi-
 cem illum ipsum in proprio cri-
 mine affirmando constituit, adeo
 praesudicio in sese facto, nihil de-
 inde habuit, quod succenseret in-
 crepanti (α).

Incidit autem quandoque oc-
 casio, quae suadet praeferre majus
 bonum & honestum minori. At-
 que ibi demum opus est magna
 prudentia, ut in ipso negotio
 quis rem attingat, neque circa
 iudicium & electionem fallatur.
 Estque honestum & bonum do-
 mesticis prospicere, sed Lot lau-
 datur, qui ad tuendos hospites,
 filias tradiderit furiosis civibus.

(α) Epist. I. ad Gregor. theol.

„ οὐ αὖ

„ ὁ αὐτὸς ξένος, ὁ Πλάτων φησὶ, ἀφανητέον ὡς ἀγιάτα-
 „ τα θυμολοαία ὄντα, καὶ ὁ Θεὸς τιμωρός.”

Καὶ ἡ ἀξιάγας. Ἰδὲ δὲ ὁ μόνον τὸ ζῶνς ὅσα ἐφείστα-
 το, ἀλλὰ καὶ τὴν σφροσύνην εἰς πρῆπτον ἐνέβαλε κινδύνον,
 ἵνα τῇ πατρίδι ἐν κινδύνῳ ἔσῃ ἀπειποιήσῃ τὴν ἀσφάλειαν.
 ἔτω πολλάκις ηἱσιᾶς ἀνεπιμώμενος προτιμῶμεν παραμυθίαν
 ἀοιδῶν. σώματ. „ Καὶ τὴν ηἱσιᾶς καὶ τὸ φαγεῖν,
 „ μὴ λόγῳ ἢ οἰκίῃ τὸ θεοσιβείας παραλαμβάνειν χρή. ἵνα
 „ ὅταν μὲν ἐντολῇ Θεῷ ἀφ' ηἱσιᾶς κατορθώσῃαι δίοι, ηἱ-
 „ τούτων. ὅταν δὲ πάλιν ἡ ἐντολὴ Θεῷ βρῶσιν ἐπιζητῇ
 „ ἐνδυναμῶσθαι τὸ σῶμα, φάγῳμεν, ἔχῃ ὡς γαστρίμαργοι,
 „ ἀλλ' ὡς ἐργά. Θεῷ. φυλάσσειν γὰρ χρή τὸ ὑπὸ Θεοῦ ἀποτόλῃ
 „ εἰρημένον, εἴ τι ἰοδίετε, εἴ τι πίνετε, εἴ τι τι ποιῶτε, πάν-
 „ τα πρὸς δόξαν Θεῷ ποιῶτε (α).

Οὐ μόνον δὲ τὸ ηἱσιᾶς παραιτεῖσθαι, ἀλλ' καὶ τὸ οἰκνεῖν,
 καὶ μὴ μὴ τὸ ἄλλων ἐν τῇ θείᾳ καὶ τεταγμένοις καιροῖς
 προσεχέσθαι, ἐφείτῃ τοῖς παρεδρεύουσι τοῖς ἀοιδῶσι, καὶ τοῖς
 ἐπαρητυμένοις τῇ κοινῇ, διό ὁ αὐτὸς ἅγιός φησιν. „ Ἐκα-
 „ τ. ἐν τῇ ἑαυτῷ ἔργῳ φυλάσσει τὸ ἴδιον κανόνα ὡς μέλας

(α) Βασίλ. μεγά. ἀσκητ.

*Inter hospites autem cogitandum,
 esse commercia sanctissima, Deum-
 que vindicem, inquit Plato (a).*

Et admirabilis illa Judith, non
 modo vitæ non pepercit, sed &
 pudicitiam in periculum evidens
 conjecit, ut patriæ periclitanti
 procuraret securitatem. Sic sæpe
 jejunio citra culpam præferimus
 solamen & curam languentis cor-
 poris. Omnino & jejunium &
 cibis ex ratione pietatis accommo-
 data assami debent, ut videlicet
 quotiescunque mandato Dei per
 jejunium satisfaciendam est, jeju-
 nemus: quotiescunque item man-
 datum Dei cibum desiderat, quo

*corpus confirmetur, edamus, non
 ut belluones, sed ut operarii Dei.
 Servandum enim, quod dictum
 est ab apostolo: Sive manduca-
 tis, sive bibitis, sive quid aliud
 facitis, omnia in gloriam Dei fa-
 cite (b).*

Sed non solum jejunium de-
 precari, verum etiam domi ma-
 nere, nec cum aliis in sacra æde
 statim temporibus precibus vacare,
 permittitur iis, qui ægrotis præsto
 sunt, & iis qui publico mini-
 strant; quapropter idem ille San-
 ctus ait: Unusquisque in ma-
 nere suo regulam propriam con-
 servat, tanquam membrum in

(a) V. Legum.

(b) Basil. M. in Asiet.

„ ἐν

„ ἐν σώματι. καὶ ζημιῖται μὲν αὐτὸς ἀμαλήσας ὁ ἐπιτίτα-
 „ μένος, καὶ τὰ κοινὰ ἢ ἐπιβελόντων, κινδυνεύει ἀξιοσότηρας.
 „ ὅτι κατὰ μὲν ἀφάνειαν, πληρέτω τὰ γεγραμμένα, ὅτι
 „ ἄδοντες ἐΨάλλοντες ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν τὰ Κυρίου.
 „ εἰ δὲ καὶ σωματικῶς μὴ φθάνει συνδραμεῖν τοῖς λοιποῖς, μη-
 „ δὲ ἀφαιρέσει, ποιῶν τὸ εἰρημίνον, ἕκαστος ἐν ᾧ ἐκλή-
 „ θη, ἐν τούτῳ μέντω.”

Ἔνιοι δὲ οἰκονομίας προφάσι, καὶ τὸ ὑπὲρ ὅ κοινὸν προνοίας,
 κινδυνεύουσι τὸ χρυσῶν τὴν ἀρετῆς νόμισμα, καὶ ἐνυχωρῶσιν
 ἐπὶ ὀλίγωρον ὅ κοινὸν τῶν ἀνθρώπων ἀ ἀφαιρήσει ἀπηγέρσει).
 Ζήεις ναὺς ἐν βάθρων κατασκάπτουσιν, ὅπως ἀνιγείρουν
 ὀχυρώματα. „ Οὐ ζῆλος ὁ οἶκος σε κατέφαγέ με (α). καὶ,
 „ Ὡς ἀγαπητὰ τὰ σκλῶματά σε, Κύριε, τὴν διωάμεων,
 „ ἐπιποθῶ, καὶ ἐκλείπει ἡ ψυχὴ μου εἰς τὰς αὐλάς ὁ Κυ-
 „ ρίος (β). καὶ, „ Εἰ τις τὸ ναὸν ὁ Θεοῦ φθειρή, φθειρή τούτων
 „ ὁ Θεός (γ).

Ἀφορίζουσι δὲ καὶ ταῖς πόρταις ἐν ταῖς πόλεσι καταγνώ-
 γιαι, σωφροσύνης δῶθεν προνοήματα, καὶ μοιχείαν κολώντες.
 ἀλλὰ φρέδι ἀκμυλὴ ἢ πρόφασις. οἱ γὰρ ἀναίδωλον πορνεύοντες,

(α) Ψαλ. ξη.

(β) Ψαλ. πγ'.

(γ) Παῦλ. α'. Κοριν. κη. γ'.

corpore: & sine dubio ipse jacu-
 ram facit, quandoquaque facere
 neglexerit, quod sibi assignatum
 sit, & ut omnium insidiator pu-
 blicus, majorem in modum peri-
 clitatur. Quare juxta mentem
 apostoli exequi debet, quae scripta
 sunt, Cantantes & psallentes in
 cordibus vestris Deo. Si vero
 etiam corpore una cum reliquis
 praesto esse non potuit, nihil du-
 biter, si faciat, quod dictum est,
 Unusquisque in quo vocatus est,
 in hoc maneat.

Nonnulli autem dispensationis
 praetextu, & ac si publico con-
 sulant, adulterant aut eam virtu-

tis monetam, & ea permittunt
 ad perniciem reipublicae, quae
 diserte interdicta sunt. Sacras
 aedes funditus evertunt, ut mu-
 nimenta erigant. Zelus domus
 tua comedit me (α). Et, Quam
 dilecta tabernacula tua, Domine
 virtutum: concupiscit & deficit
 anima mea in atria Domini (β).
 Atque. Si quis templum Dei vio-
 laverit, disperdet illum Deus (γ).

Destinant vero etiam meretri-
 cibus diverforia in civitatibus,
 pudicitiae scilicet consulentes, &
 adulteria impediennes. Sed ad-
 modum vana haec est excusatio.
 Qui enim passim & libere forni-

(α) Psal. 68, 12.

(β) Psal. 83, 1.

(γ) Paul. 1. Cor. 3, 17.

παροι

παρὰ τῶν πορνῶν μαθάνουσι τὸ ἐνύλιον τῆς γυναικείας φύ-
σεως, καὶ ἀδείκτον ἢ δὴ προστάλινται ταῖς ἀνδράσι συνοικί-
σαις, καὶ τὰς ἐντίμους ἀνατρέψουσιν οἰκίας. αἱ τι σιμναὶ γυ-
ναῖκες παραδυγματιζόμεναι ὁσημέραι βλέπυσαι τὸ γυναι-
κεῖον φῶλον, καὶ εἰς τοσαύτῃν ἀναιδίαν καὶ ἀκολασίαν ἐντρα-
χηλιζόμεναι, ὅτε ὀλίγαι ἀποδύουσι κατὰ μικρὸν τὸ σῶφρον.
ὃ δὲ ἥδη δυνάτον μὴ σωφρονέσης πόλει σωφρονεῖν τὰς ἐπὶ
μέρους οἰκίας. „ Τί σπείρεις, ὁ θεὸς φησι Χρυσόστομος, ἔν-
θα ἡ ἄρχαυρα σπυδαζέται ἀφθιῖναι τὸ καρπὸν; ἢθα πολλὰ
τὰ αὐτόκια; ἢθα πρὸς τὴν γένεσιν φόνος; καὶ ἥδη καὶ τῶν
πόρῳν ὅτε ἀφίης μῖναι πόρῳν μόνῳ, ἀλλὰ καὶ ἀνδροφό-
νοι ποιεῖς. εἶδες ἀπὸ μέθης πορνείαν, ἀπὸ πορνείας μοιχείαν,
ἀπὸ μοιχείας φόνον; μᾶλλον δὲ καὶ φόνος τι χεῖρον; ὃ δὲ
ἔχω πῶς αὐτὸ καλίστω. ὃ δὲ τεχνήντα ἀναίρηται, ἀλλὰ καὶ
τεχνῆσαι καλῶς. τί τοῖνυν καὶ ὁ θεὸς τῶν δυνάτεων ὑβρίζεις,
καὶ τοῖς αὐτοῖς μάχῃ νόμοις; καὶ ὅπερ ἐστὶ κατὰρα, τὸτο
ὡς ἐυλογεῖν μεταδιώκεις, καὶ τὸ ταμῖον τῆς γένεσιν, τα-
μῖον ποιεῖς σφαγῆς, καὶ τῶν πρὸς παιδοποιεῖν δοθεῖσαν
γυναικα, πρὸς φόνον παρασκευάζεις; ἢα ἥδη αἰὲν τοῖς ἐρα-

cantur, ex meretricibus discunt, quam labile sit muliebne ingenium, atque minore jam metu & facilius subigunt maritatas, honestasque evertunt familias: & castæ ac pudicæ mulieres, quæ vident quotidie publicari ac prostitui sexum muliebrem, inque tantam impudentiam ac proterviam prolabi, non pauca exuunt paullatim pudicitiam. Neque enim fieri potest, ut in civitate pudicitiam non observante pudicæ sint familiæ. Quid feminas ubi arctum ipsum fructum corrumpere studet, inquit divus Chrysostomus, ubi multa sunt sterilitatem causantia, ubi ante generationem cades? Scortum enim non permittis, ut scortum tantummodo maneat, sed &

homicidium patrare facis. Vides quomodo ex ebrietate sit scortatio, ex scortatione adulterium, ex adulterio cades, imo cades etiam pejus? Neque enim habeo quomodo istud flagitium enorme exprimam. Nam non solum quod natum est, occidit: sed & ne nascatur prohibet. Quid ergo & donum Dei ignominia afficis, & ipsius repugnans legibus? & quod execrandum est, veluti laudabile prosequeris, generationisque promptuarium, promptuarium facis occisionis, & mulierem qua ad puerorum generationem data est, ad necis artificium instruis? Ut enim & amatoribus perpetuo sic ac-

ἢ ταῖς ὑγίαις ἢ καὶ ποθεινῇ, καὶ πλέον ἀργύριον ἔλκη, ἢ ὃ
 τὸ παλαιότερον ποιῆσαι, μίγα ἐπὶ σὴν κεφαλῇ τὸ πῦρ
 οὐτιῦθεν σωρεύουσα. εἰ γὰρ καὶ ἐκείνης τὸ τόλμημα, ἀλλὰ
 οὐ σὴ ἢ αἰτία γίγνηται (α).

Περὶ δικαιοσύνης.

Κεφάλ. ιγ'.

Η Δικαιοσύνη ἐστὶ κορυφαίστατη τῶν ἀρετῶν, καὶ ἀρετὴ το-
 λεία, καὶ πανυπερτάτη, καὶ οἷον ἡ μήτηρ, καὶ τροφὸς, καὶ
 τιθηνὸς πασῶν ἀρετῶν, καὶ πρᾶγμα * πολλὰ χρυσίον τιμιώτε-
 ρον, ὥς ἔφη Πλάτων, ὑγίαια τε, καὶ κάλλος, καὶ ἀρμονία, καὶ
 εἰρήνη, καὶ εὐεξία ψυχῆς, τὰ τε ἐπιτηδεύματα αὐτῆς κοινοῖ-
 κά εἰσι, καὶ ἡμεῖρα, καὶ εὐσύμβολα, καὶ εὐσυνάλλακτα, καὶ
 ἀφίλιμα, καὶ οἷα τις δίδουσα ἀρχὴν πασῶν τῶν ἀρετῶν. Φρο-
 νήσει τε γὰρ καὶ ἀνδρείᾳ, καὶ σωφροσύνῃ, καὶ πραότητι ἢ μόνον
 κάλλος ὡρετιθήσεται καὶ κόσμον, ἀλλὰ καὶ διορίζει ἐκάστην τὰ
 πρακτέα. προσάτῃσι γὰρ οἱ νόμοι μὴ λείπῃ τὴν τάξιν, μη-

(α) Λόγ. κδ'. τ' πρὸς Ῥώμ. ἐπιστ.

commoda ac amabilis, & plus in-
 terea pecunia corradat, neque hoc,
 ut facinorosum deprecabitur face-
 re, multum ignis inde in tuum

ipsius caput accumulans. Quam-
 vis enim facinus ipsius sit, sua
 tamen est culpa (α).

C A P. XIII.

De justitia.

Justitia longe princeps est vir-
 tutum, virtusque perfecta, e-
 minentiſſima; & quasi mater
 alma ac nutrix omnium virtu-
 tum, res auro multo pretiosior, ut
 Plato dixit (b), sanctasque &
 pulchritudo, concinnitas, pax &
 incolumitas animæ: operaque
 ejus sunt communicabilia, pla-

cida, sociabilia, commercii ac-
 commodata & utilia: atque ipsa
 quasi domina quædam imperat
 omnibus virtutibus. Nam & pru-
 dentia & fortitudo & temperan-
 tia & mansuetudini non modo
 decus & ornatum tribuit, sed &
 definit unicuique facienda. Præ-
 cipiunt enim leges, ordinem non

(α) Hom. 24. in Epist. ad Rom.

(b) 1. de Rep.

H

δι

δὲ φύγειν, ὅτι ἐστὶ τῷ ἀνδρείῳ· καὶ μὴ μοιχεύειν, μηδὲ ὑβρί-
ζειν, ὅτι ἐστὶ τῷ σώφρονι. καὶ μὴ τύπτειν, μὴ τε κακω-
γεῖν, ὁ πραότητος ἐστίν. τὸ δὲ χρῆσθαι πάσαις ἀρεταῖς πρὸς τὸ
συμφερόν ἐαυτοῦ τε καὶ τῷ πείλας, τὐτό ἐστίν ἡ δικαιοσύνη. ἢ
ἐν τε τῇ ψυχῇ θαλαμοδομοῖς ταῖς ἀρεταῖς ὑπαγορεύει
ὅπως δεῖ χρῆσθαι τοῖς ὑπεργῦσι πάθεσι, δεῖ δὲ ἡδὺν εἶναι.
τὸ πρῶτον εἶναι δίκαιον· καὶ εἰς φῶς προάγεσθαι, διδάσκει ἐμ-
μελῶς προσφίειας τὰ ὁμοφύλων, κίδη δὲ ἢ μόνον ἑαυτοῦ,
ἀλλὰ καὶ τῷ πλησίον. „Ἐπειδὴ ἕκαστος ἡμῶν ἔχει ἑαυτὸν
„μόνον γέγονεν, ὡς Πλάτων φασί, ἀλλὰ τῷ γενέσθαι ἡμῶν
„τὸ μὴ τι ἢ πατρίδι μερίζει, τὸ δὲ τι οἱ γενήσαντες, τὸ
„ἢ οἱ λοιποὶ φίλοι (α). ὑπογράφει ἄρα ἡ δικαιοσύνη τὰ
ὀφειλόμενα τῇ πατρίδι τῇ γενήσασθαι, καὶ θρησκείᾳ, πατρίδος
ἢ μίση, τὸ ἄρχον, καὶ τὸ ἀρχόμενον. οὐκ ἔστι δὲ τῷ νόμῳ
μανθάνοντι τὰ τε πρὸς τὸ ὑπερέχον, καὶ τὰ πρὸς τὰς πολί-
τας καθήκοντα. τὸ δὲ τιμιώτατον εἶναι τῇ πατρίδι οἱ θεοὶ εἰσι-
ναεῖ, ὥστε ὧν προθύμως οἱ δίκαια καὶ ὅσια τιμῶντες, καὶ πο-
λεῖσσι, καὶ θηήσκουσιν, ἀετασον ἑκκλησιαστικῶν. πρόκεινται
ἢ οἱ νόμοι ἢ μόνον ἀρχομένοις, ἀλλὰ καὶ ἄρχοντι, καὶ βασιλεῖ

(α) Ἐπιστ. Γ'. Ἀρχύτα.

deserere nec fugam arripere, quod
est viri fortis: non mœchari,
nec contumeliosum esse, quod est
continentis ac moderati: non
percutere nec lœdere, quod est
mansuetudinis. Uti enim omni-
bus virtutibus ad suum vel alio-
rum commodum, hoc iustitia
est. Quæ & intus in anima
se continentibus virtutibus dic-
tat, quomodo sit utendum mi-
nistris affectibus, oportet enim
prius intus apud se esse iustum;
& in lucem produci, docet
apte & concinne trahi cives,
non enim sui tantum curam a-
git, sed & sociorum. Quoniam

non solum nobis nati sumus, ut
Plato ait, ortusque nostri partem
patria sibi vendicat, partem pa-
rentes, partem amici (α). Prae-
scribit ergo iustitia quid patriæ
debeamus, quæ nos genuit & a-
luit; patriæ autem partes sunt,
imperantes & subjecti. Igitur a
legibus discimus debita & supe-
rioribus, & civibus officia. Res
autem pretiosissima in patria sunt
ædes sacræ, pro quibus æquo ani-
mo ii qui iusta & sancta honorant,
& pugnant, & moriuntur, sempi-
ternam adepti gloriam. Proposita
autem sunt leges, non solum sub-
iectis, sed & imperanti atque regi,

(γ) Epist. 9. ad Archytam.

τὸ

τὸ ἀνώτατον ἀνεξουσίῳ κρείττω. καὶ ταῖς μὲν ἀπὸ τῶν νόμων ποιναῖς μηδამῶς ἐυθύνη βασιλεὺς, ἔχει δὲ τὸ θεῖον ἐποπτεῖν. εἰ δὲ μὴ βιάη δικαίως, καὶ ἕκαστα κατὰ τὰς νόμους διοικήσῃ. δώσῃ θεῶν δίκας τῶν ἡκίστ' ἀνεξουσίῳ ἀμυνεῖσθαι ἀνοσίῃς πράξεσι τὸ θεῖον αὐτῷ χαρακτῆρα. Ἐπιβάλλει δὲ τῶν ἀρχῶν τό, τε διορθωτικὸν καὶ τὸ ἀφαιμαγτικὸν τῆ δικαιοσύνης μέρει. λιπαρῶς ἀσκήν, καὶ ἀφ' ἐξίας, ὡς ἐπὶ εἰπεῖν, ἀρχόντων ἐν τῇ ψυχῇ, ἐν τῇ οἰκῇ, ἐν ἀπάσῃ τῇ κατηκόν, μὴ πολλῆς ἐυθυμίας δίκαιον παρέχειν ἑαυτὸν, καὶ ἀφ' παντὸς τὰ δέοντα ποιεῖν, καὶ ἄλλως ἐς τὰ αὐτὸ συνειλαύνοντα. ἀσκήσῃ δὲ κατὰ προαίρεσιν καὶ ἐκυσίας τῶν δικαιοσύνην, καὶ γνάσῃ. „Ὅν, καὶ ὧ, καὶ ὧ ἕνεκα πράττεις.”

Ἔστι δὲ ἐν τῇ μείξει, καὶ ἐλάττω πατὴρ ὁ οἶκος ἐκάστω. ὃ προϊσάται μὲν ὁ οἰκοδισπότης, καὶ μεμενητὴς ἐστὶ βασιλείας. ἅπαντα διεξάγων δικάως ἄμα καὶ ὀσίως, γυναικὶ ἀγαπητῶς ὁμιλῶν τὰ τέκνα παιδεύων, καὶ εἰς πᾶσαν ἀρετὴν τυπῶν, τοῖς δούλοις πράως ἄμα καὶ ἀρχικῶς κράμεν. ὁ γὰρ οἰκίας * καλῶς προϊσάμεν, ἔσται καὶ πολίτης ἀγαθός, καὶ βίβλιον δὲ δισποζομένης οἶδε δισπόζων ὁ ἀφ' ἐξίας μεμενη-

qui summo præditus est império. Atque poenis quidem legitimis haudquaquam coercetur rex, sed habet inspectorem Deum. Si vero non vivat iuste, nec singula secundum leges administret, licet Deo poenas, qui non patitur obfuscarí nefariis actionibus divinam suam imaginem. Competit autem imperanti splendide exercere tam commutativam iustitiæ partem, directricem commerciorum & contractuum, quam distributivam: & a Lare incipiendo, quod dicitur, ab anima, domi, in universa subiecta terra, cum magna moderatione iustum se præbere, semper agere id quod est conveniens & decens, eoque

compellere cæteros. Exercebit autem sponte & ultro iusticiam, & sciet, Cui persona, quo medio, quo fine cuiusque rei gratia agat (a).

Est autem & continetur in maiori etiam minor patria, domus cuiusque. Cui præest paterfamilias, & imitator est regis, omnia regens iuste simul & sancte, cum uxore amice agens, liberos erudiens & ad omnem virtutem formans, servis leniter simul & herili cum auctoritate utens. Qui enim familie bene præest, civis etiam erit bonus, meliusque scit imperare iis qui ei parent, is qui inde a Lare & domi didicit munia

(a) *Arist. 5. Nicom.*

κὰς τὰς δὲ διαπόζιν καθήκοντα. ἐπεὶ δὲ διαμὸς ἀδιάσπαστος
 εἶναι ἡ δικαιοσύνη ἐπὶ φυλακῇ τῇ ἀνθρωπίνῃ κοινωνίᾳ παρὰ
 τοῦ χορηγηθείς. ἀναγκαστικῇ γὰρ τὴν ἀνθρώπου τὴν εἰς ἀλλήλους
 ὕβρις. „ Συμφροσύνης γὰρ καὶ ὕβρις ἐπίσκοπος ὕστα, κολά-
 „ ζει τὴν διομῆν κολάσειος (α). καὶ ἔ μόνον μεθόνα βλάπ-
 „ τει, ἢ τε ἀφαιρῆται τὰ ἀλλότρια (τὸτο γὰρ μόνον ἀγελαιὶς
 „ ἐν τῇ τῇ δὲ τῷ νόμων δὲ πεινιόμην) ἀλλὰ καὶ εἰς ἄλλας
 „ μεταχειρῇ τὰ ἴσθον ἀγαθὰ ταῖς ἐνποιῖαις ἀμικτωμένη. καὶ
 „ τῇ μὲ ἀρχοντι, παριδρύνουσα, ἐπιτάττει τὰ δόοντα, πᾶσαν
 „ ὑπελότητα τῇ ψυχῇς ὑποριζουσα. ὁ γὰρ δικαίως ἀρχὸν
 „ φανερὸς εἶναι, ἐν ὑπαίφῃ ζῇ, ἐνπρόσιτος, τὴν εἰςδῶς ἔχον-
 „ τας ἐπικερίας μεθαρμῶς ἀπποισμῇ, ἀλλ' ἐνμῶς προσέ-
 „ ρμῃ, ἱλαρῇ τῇ ὅμματα προσέλειπ. διὸ ὁ προφῆτης φησὶν
 „ Ὁ Θεὸς τὸ κρίμα σε τῇ βασιλείᾳ δὸς, καὶ τῶν δικαιοσύ-
 „ νῃν σε τῇ ὑπὲρ τοῦ βασιλείας, κρίνῃ τὸ λαὸν σε ἐν δικαιο-
 „ σύνη, καὶ τὴν πτωχὸς σε ἐν κρίσει (β). ταῖς ὑπὲρ τῶν
 „ χρεῖαν ἐσφομαῖς ἔ κατατρίβει τὸ ὑπὸν, ἐπιτάττει ἡ τὸ
 „ ἀνάλογον ἐκείνῃ. ἀνάλογον ἡ, τὸ τὰ πολλὰ κικτημῶν, πολ-
 „ λὰ ἐσφέρειν, τὸ ἡ ὀλίγα, ὀλίγα. πάντας ὠφελῇ, πᾶσι

(α) Πλάτ. Νομ. 9.

(β) Ψαλ. 71.

domini atque imperantis. Est
 itaque vinculum insolubile iusti-
 tia, ad custodiendam humanam
 societatem divinitus datum. Re-
 frænât enim homines a mutuis
 injuriis. Moderationis namque &
 injuria cum sit inspectrix, punit
 eos qui rapina indigens (α). Atque
 non solum neminem lædit, nec
 aliena adimit (hoc enim vulgaris
 & plebei tantum foret, formidi-
 ne legum peractum) sed in alios
 etiam derivat interna bona, bene-
 ficiis certans. Et quidem principi
 assidens, imperat quod sit conve-
 niens & decens, omnia animæ

subdola exterminans. Qui enim
 iuste imperat, apertus est, in pro-
 patulo vivit, accessibilis, auxilio
 indigentes nequaquam ablegans,
 sed propitius admittens, lato vultu
 adspicit. Quapropter propheta ait:
 Deus, iudicium tuum regi da: &
 iustitiam tuam filio regis: iudi-
 care populum tuum in iustitia, &
 pauperes tuos in iudicio (β). Tri-
 butis non necessariis haud oppri-
 mit subiectos, indicit vero ex
 proportionem cuique. Proportio au-
 tem est, multa possidentem multa
 conferre, pauca vero habentem,
 pauca. Omnibus præsidium est

(α) Platon 9. de Legib.

(β) Psal. 71, 1.

ΣΑΥΤΟΣ

παντὸς καλῶς φρονεῖ, ἡπίως φέγγει), χυρὰς προτείη τοῖς ἀδικημένοις, εἴς ὅπως αὐτὰς καταφρονῶν λήμματα, ἀλλ' ἵνα πατάξῃ τ' πλήξαντα, καὶ ἀπορώσῃ τ' εἰς γόνυ κάμψαντα. „ Καὶ προσκυνήσασιν αὐτῷ πάντες οἱ βασιλεῖς τ' γῆς, „ πάντα τὰ ἔθνη δαλιύσασιν αὐτῷ, ὅτι ἐρύσαστο πτωχὸν ἐκ „ διώσας, καὶ πῖνῃτα ὃ εἴς ὑπὸντος βοηθός (α). προτιμᾷ δ' ἰδίῳ συμφέροντι τὰ τῷ ὑποκῶν συμφέροντα. „ Πολιτικῇ γὰρ καὶ ἀληθείᾳ τέχνῃ εἰς τὸ ἴδιον, ἀλλὰ τὸ κοινὸν ἀνάγκη „ μέλειν. τὸ μὲν γὰρ κοινὸν ζυνοῖ, τὸ δὲ ἴδιον ἀφασπᾷ τὰς „ πόλεις (β). ποῖνας ἐπιβάλλει, ὅπως ἀνακόψῃ τ' ῥῆν τ' κακίας, ἀλλ' ὅρῳ λόγῳ ἐπιμετρεῖ τοῖς ἀμαρτήμασι τὰς κολάσεις, τὰ μὲν ἀτυχήματα ἐλεῶν, τὰ δὲ ἀδικήματα παιδύων. τοῖς μὲν ἀκασίοις τὴν συγχώμῳ ἀποτίμωσιν, ὅτι μεμνημένῳ ὅτι τὸ ἀμαρτάνειν κοινὸν πάντων ἀνθρώπων τοῖς δὲ ἐκασίοις, ἐπιτιθεῖς τὰ φάρμακα. καὶ χρῆται μὲν ἐνίοτε σιδήρῳ καὶ πυρὶ, ἵνα μὴ γένη) τὸ κακὸν ἀφασπῶσιμον. „ Ὅκοσα „ φάρμακα ὅσα ἵηται, σιδήρῳ ἵηται (γ). δεῖ γὰρ καὶ λυπηθῆναι τ' λυπήσαντα, καὶ παραμυθίας τυχεῖν τ' ὑποδύντα, καὶ ἐκ μίσου ἀρθῆναι τὰ μὴ ἰάσιμα. ἐπιμύξει μάλιστα καὶ

(α) Ψαλ. οα.

(β) Πλάτ. νόμ. δ'.

(γ) Ἱπποκ. ἀφορ. τμήμ. β'.

omnibus bene cupit, clementer loquitur, manus protendit injurias patientibus, non ut eas sordidet muneribus accipiendis, sed ut feriat percussorem, erigat in genua prolapsum. Et adorabunt eum omnes reges terra: omnes gentes servient ei. Quia liberavit pauperem a potente, & pauperem cui non erat adjutor (a). Praefert proprio commodi subiectis profutura. Civili enim & vera arti non proprium, sed commune debet esse cura, commune enim connectit & conjungit, proprium autem divellit ac dirimit civitates (b). Poenas infligit, ut

reprimat sceleris impetum, sed recta ratione admittitur supplicia delictis, infortunia miserans, injurias autem castigans: non voluntariis ignoscens, memor quippe, peccare esse commune omnibus hominibus; voluntariis autem, medicinam applicans. Atque utitur quandoque etiam ferro & igne, ne malum propagetur, latiusque serpat: Quibuscumque medicamenta non medentur, ferrum medetur (c). Oportet enim mœrere eum qui contristaverit, & solatium invenire, injuriam passum, tollique e medio insanabilia. Attamen admiscebit &

(α) Ps. 71, 11.

(β) Plato 9. Legum.

(γ) Hippocr. Aphor. Sect. 2.

συγκρίσας τῇ αὐστηρότητι τῶ νόμον τὴν ἐπιεικίαν, καθ' ὃ
τὸ ἐπιεικὲς ἀναπληρῆται τῷ νόμῳ. οὐκ ἔστι τοίνυν ἀκριβοδεί-
και· ἐπὶ τὸ χεῖρον. τὸ δ' ἀπτόμενον ἀφόρητον, καὶ εἰς ἀπ-
ροίαν εἰσὶν ἐμβάλλειν, τὸ δὲ πρῶτον καὶ ἡμερον, ἀρρηκώτερον,
ἐχούσιν τε καὶ νύκτα μεσόν. καὶ τὰς μὲν ἀδικήσας ἐν ἐπιεικείᾳ
κολάσας, τὴν δ' ἀρετὴν βραδείῃς καὶ ἀμοιβαῖς περικύβη-
τι, καὶ πάντα ἐν τῷ καθήκοντι καὶ κοσμίᾳ ἀφαιρήσας, ὅτι μὲν
χαλινούς, ὅτι δὲ κέντροις, ὡς ὁ καιρὸς καὶ τὸ δέον πείθῃ, χρώ-
μασιν. εἰ δὲ ἑτέροις ὑπακύνῃ ἔλαχον ὁ δίκαιος, τηρεῖ τὴν
ὁμόνοian, καὶ λυμναίνει τὴν ἀρμονίαν, ὑποκλίνει τὴν αὐχίαν,
ὑποτάσσει τοῖς νόμοις, καὶ ταῖς ἐπιταγαῖς τῶν ὑπερεχόντων,
προθύμως νοσφίζει τὴν ἐπιτάλλυσαν λειτουργίαν, ἀγαπᾷ τὴν
καταστάσιν τῆς βίης ἣν ἐκλήρωθη, ἀνοσίαις ἐρέττει, καὶ ὁρμαῖς
ἥκιστα χωρεῖ εἰς ἀξιώματων ἐπίδοξον, καὶ πολυπραγμονεῖ τὰ
αὐτῷ μὴ προσήκοντα.

Δικαιοσύνης δὲ ἐστὶν ὁ μόνον τὸ μὴ ἀδικεῖν, ἀλλὰ καὶ τὸ μὴ
ἀδικεῖσθαι. ἄμφω γὰρ φαῦλα καὶ τὸ ἀδικεῖσθαι, καὶ τὸ ἀδικεῖν,
καὶ ἄμφω τῷ μίᾳ ἔξω πίπτεισι. χρήσι· ἄρα ὁ δίκαιος
τοῖς μὲν κοινοῖς ὡς κοινοῖς, τοῖς δὲ ἰδίοις ὡς ἰδίοις, ἀλλ' ἐπι-
δαψιλεύσει μεταξὺ καὶ τοῖς ἐνδιῶς ἔχουσιν. ἰδία δὲ λέγει,

adtemperabit austeritati ac seve-
ritati legum, æquitatem ac mo-
derationem, per quam defectus
legis suppletur. Non erit igitur
summi juris rigidus observator
in peiorem partem. Rigor enim
& severitas, res est intolerabi-
lis, & solet in desperationem
conjicere; contra lenitas & man-
suetudo plus habet virilitatis, re-
fertur robore & nervis. Atque
injuriā quidem facientes casti-
gabit punietque, observans æqui-
tatem; virtutem vero præmiis
& remunerationibus fovebit: &
cunctos in officio & decoro con-
tinebit, modo frænis modo sti-
mulis, ut res & tempus suadet,
utens. Cæterum vir justus si ea
sit sorte, ut aliis obediendum ei

sit, servat concordiam, non la-
befactat compagem, inclinat cer-
vicem, subjicit se legibus & im-
perio superiorum, æquo animo
fungitur munere suo, contentus
est vitæ statu qui ei obtigerit, ne-
fariis cupiditatibus & studiis ad
consequendos honores non con-
tendit, non est curiosus in iis
quæ nihil ad eum attinent.

Est vero justitiæ non solum
nemini nocere, nec injuriā fa-
cere, sed etiam non lædi nec in-
juriā pati; utrumque enim vi-
tiosum, & facere & pati injuriā,
& utrumque medio excidit. Ute-
tur igitur justus communibus pro
communibus, privatis ut suis:
sed largietur interitū & indigen-
tibus. Privata autem dicuntur,
ἀ πρό-

ἢ πρότερον ἡμεῖς κατελάβομεν μηδενὸς ἄλλου διεσπόμεθα,
ἢ τὰ πολέμῳ νόμῳ κτηνόντα, ἢ τὰ σωμακλάγμασι καὶ σωμα-
δικαῖς, ἢ κλήρῳ εἰς ἡμᾶς μεταπιπτόντα. ἔτω γὰρ τὰ φύσιν
κοινὰ, ἴδια ἐκείῳ γίγνηται, καὶ ὁ κερκτημύθεος, κύριός ἐστι καὶ
ὀνομάζει, καὶ πᾶσι δοκεῖ δίκαιον εἶναι τὸ ἕκαστον ἔχειν τὰ
ἑαυτοῦ. ὁ δὲ τῷ ἀποτρίαν ἐφείμεθα, τὰ δίκαια τῷ ἐν ἀνθρώ-
ποις κοινωνίας λυμαινόμεθα. ἀλλὰ τὸ καὶ τὴν ἄλλαν ὠφελῶν, ἐπί-
σημὸς ἐστὶν ἀνθρώπου χαρακτήρ. δοκῶν ταῖς ἀμοιβὰς δὲν με-
ταδόσισι καὶ ἀντιδόσισι τῷ καθήκοντων, μονονεχὶ εἰς μί-
στον προφέρειν ὀφειλομένη τὰ ὄντα, καὶ ἔπειτα τῇ κοινῇ μητρὶ τῇ
φύσιν, ἥγε ὡδὴν τὴν εἰς τὸ κοινὸν ὠφελειαν. χεῖρ χεῖρα νίπ-
τει, * δάκτυλός τε δάκτυλον. ἀμέλει τέχναις τε καὶ ἄλλοις ἔρ-
γοις, συνδέειν καὶ σωμαρμολογεῖν χρεὼν τὴν μὲν ὁμοφύλῳ
κοινωνίαν. κρητὶς δὲ δικαιοσύνης ἢ πίστεως, τὸ ἐν λόγοις τε καὶ
συνθήκαις ἔμμενον, καὶ ὑγιᾶς, καὶ βίβαιον, καὶ ἀληθῆς. ἀδικίας
δὲ εἶδη πολλὰ καὶ παντοδαπά, καὶ ἀδικῶσιν ἔμμενον οἱ βλάπ-
τοντες, ἀλλὰ καὶ οἱ δυνάμενοι μὲν, ἔκωλύοντες δὲ τὴν ἀδικίαν
τας. καὶ ὁ μὲν ὑβρίζει καὶ προπηλακίζει, ἴσως ἢ θυμῷ, ἢ
ἄλλῳ τῷ πάσῃ κινήσει, εἰς τὸ ἀδικεῖν ἰχώρησεν. ὁ δὲ μὴ
ἐπαμύνων ὑβριζομένη τῷ πλησίον, λιποτάκτης ἐστὶ, ὡς οἰ-

quæ prius nos occupavimus, non
habentia alium dominum, aut
bello parata, aut quæ pacificationibus
& conventibus, aut quæ forte ad nos
recidere. Sic enim quæ natura
fuerant communia, cuique sunt
propria, & possessor est, nomi-
naturque dominus, & videtur
omnibus iustum esse, ut quisque
sua habeat; qui vero appetit al-
liena, jura humanæ societatis la-
befactat & violat: sed aliis e-
tiam prodesse insigne est homi-
nis indicium. Quare mutuatione
officiorum, dando & accipi-
endo, communes utilitates in
medium quasi afferre debemus,
& in hoc naturam, communem
matrem, ducem sequi, quæ par-
turit & enitur communia bo-

na; manus manum lavat, & di-
gitus digitum. Nimirum tum ar-
tibus, tum opera, tum facultatibus,
devincire oportet ac coagmentare
hominum inter homines societa-
tem. Fundamentum est autem
justitiæ fides, id est, dictorum
conventorumque constantia, inte-
gritas, firmitas, & veritas. Inju-
stitiæ autem multa & varia sunt
genera, atque injuste agunt non
tantum qui lædunt & nocent, sed
etiam qui, si possunt, non obli-
stunt injuriam facientibus. Atque
is qui injuste in aliquem impetum
facit, forte aut ira aut alia qua-
dam perturbatione incitatus, ad
injuriam faciendam processit; qui
autem non defendit socium inju-
rias patientem, tam est in vitio,

ρᾶν τὸ ὁμόφυλον. ἥ τι ἐκ προσιᾶς ἀδικεῖται ἥτοι ἀδικεῖται
 ὑπὸ φόβου, πῶς ὑπονομήσω ὕβριν ἀποσιώησοι, καὶ παρ-
 ποιήσω οἱ αὐτοῖς πῶς ἀσφάλεια οἱ ἡ πλείους εἰς ἀδικίαν
 τρέπονται, ἥα πῶς αὐτῶν πλεονεξίαν ἐμπλήσωσι, ἔκ τῃσιν
 πλῆτον, ὅς ἐ μόνον ταῖς παρὰ τὴν βίαν ἀναγκαίαις χρεῖαις
 ὑπεργαί, ἀλλὰ καὶ τῇ ἀπολαύσει δαυεῖ τὴν ἀπαιτούσαν ἡδονῶν.
 ὁπόσοις ἡ μεγαλοψυχίας μίτις, χρημάτων ἐφίαν ἐπὶ με-
 γαλοπρεπείᾳ ἔ μεγαλοδωρία. ἔ τὸ μὴ ἀμελεῖν τὴν
 ὑπαρχόντων αὐξήσεως, ἔξω μᾶλλον ἂν εἴη, μὴ μὲν ὕβρις γι-
 νόμῳ. ἔ ὁ νόμος ἡ κελεύει εἶσιν κεκτημένους, παντὶ τε ζυ-
 γνῶμη τὸ ἴδιον ἀγαθὸν ζητῶντι. „ Καὶ βίαν μέρια, κατὰ τὴν
 „ κίοντα, τὰ τε σώματι ἀγαθὰ, ἔ τὰ τὴν χρημάτων,
 „ καὶ τὰ τὰς δόξας, καὶ τὰ τὴν φίλων, συναρμογὰ ἡ κατὰ
 „ ἀρετὴν καὶ νόμῳ τῶν συνταγῶν. „ οἱ ἡ πλείους, ἀρχῆς καὶ
 ὑπεροχῆς ὀρεγόμενοι, καὶ ὑπὸ φιλοδοξίας τυφλώτεροι, δι-
 καιοσύνης ὀλιγωροῦσιν. οὕτως ἡ ἔλεος ἄξιον, ὅτι τὸ φιλοδοξῶν
 καὶ τυραννικὸν ἐν ταῖς ἀριστοκρατευμαῖς πολιτείαις, ταῖς με-
 γαλοφρεσάταις ὡς ἐπίπαν ἐπιφύει ψυχαῖς. διόπερ οὕτως ὡς
 ἡ φύσις ἐπιδαφίλοισι ἐξαισίοις ἐκόςμῃσι προτετήμασι,

quam si parentes, aut patriam,
 aut socios deserat. Et eorum qui
 consulto injurias inferunt, ali-
 qui id faciunt metu, contume-
 liam quam suspicantur, amolien-
 tes, sibi que securitatem procu-
 rantes. Maximam autem par-
 tem ad injuriam faciendam ag-
 grediuntur, ut adipiscantur ea
 quæ concupierunt, & avaritiam
 suam expleant, & divitias ac-
 quirant: quæ non solum usibus
 vitæ necessariis serviunt, sed &
 perfrueudis fœdis voluptatibus
 ministrant. In quibus autem ma-
 jor est animus, in iis pecuniæ
 cupiditas spectat ad magnificen-
 tiam, & ad munificentiam, gra-
 tificandique facultatem. Atque
 amplificatio quidem rei fami-
 liaris haud fuerit vituperanda, si

nemini noceat. Nam & lex ju-
 bet facultates ac bona parare, &
 ignoscitur proprium bonum at-
 que commodum querenti: At-
 que vitæ partes, ut quidam dicit,
 sunt cum corporis bonas, tum o-
 rnam, tum gloriæ, tum amicorum,
 compages autem & bonum, con-
 sistentio virtuti & legi congrua.
 Maxime autem adducuntur ple-
 rique, ut eos justitiæ capiat ob-
 livio, cum in imperiorum &
 gloriæ cupiditatem inciderint. Il-
 lud autem est miserandum, quod
 gloriæ cupiditas & tyrannidis af-
 fectatio in civitatibus quæ opti-
 marium arbitrio reguntur, in
 maximis animis splendidissimis-
 que ingeniis existunt. Quapro-
 pter ii qui naturæ indultu ingen-
 tius ornati sunt prærogativis,
 κομῶν

κομιδῇ ἐπαγρυπνῶν ὀφείλουν ἑαυτοῖς, μὴ περ δόξης ἔσθ' ἀρχῆς
 ἔρατι παραρρύνετες, καὶ παρικτραπίντες ἔδιδοντο, ἀδικήσαντι
 τὰ ὁμόφυλον. ἐπὶ ὁποιαῦν ἡ ἀδικία πολὺ τι ἀφ' ἑρῆς, πότι-
 ρον δ' ἀπὸ τινος ταραχῆς εἰς τὸ ἀδικεῖν ὑπιστρέφει ὁ ἀδικῶν, ἢ
 μιμελιήκας εἰς τὸ ὑβρίζειν κειχόμενος; τὰ γὰρ ὑπὸ ὅτεσιν πά-
 ρους αὐτοχειδιαζόμενα κεφώτερά πως ἀπαντᾶν εἴωθεν, καὶ οἱ
 ἐπὶ πολὺ ἀφ' ἑρῆς τὰ ἢ ἐκ παρασκευῆς, καιρίαν ἐπάγουσι
 πληγὴν. τὸ ἢ παραιτῶν τινὲς ἄμυναν, καὶ ἀμιλιῶν τ' ἐν
 δίδοντι καθηκόντων, ἀφ' ἑ πολλὰς αἰτίας ἰσχυρὰ γίγνεται. καὶ ἡ
 νηπιδομένης διελίας, ἢ φιλαυτίας, τὰς ἀπειχθείας ἀποδιδά-
 σκοντες. „Οὐδὲν γὰρ εἰς φέρεται, εἰ μὴ προδοσία τ' ἀπὸ
 λογισμῶν βοηθημάτων (α). ἢ ὑπὸ ῥαθυμίας, ἢ φειδωλίας
 περὶ ὁμοφύλων ὑβριζόμενον ἢ κατ' ἰδίαν θανάτῳ καὶ
 μελίταις, ἰτίταις τε φροντίσι προσανακείμενοι, πρὸς τὴν ἐπι-
 κυρίαν ὑπτιάζοντες. οἱ ἢ τοιῦτοι καὶ δίκαιοι εἶναι δοκῶσι
 Πλάτωνι, ἀλλ' οὐκ ἐντελῶς εἰσι δίκαιοι. Γάτιον γὰρ μόνον
 μίαν δικαιοσύνης ἔστιν αὐτοῖς, τὸ μηδὲν ἀδικεῖν, ἀδικῶσι
 ἢ μὴ βοηθῶντες τοῖς φίλοις.

(α) Σοφ. Σολ. κρι. 17.

oppido invigilare debent sibi
 ipsis, ne forte gloriæ aut imperii
 cupiditate abrepti & exorbitantes
 noceant societati. Sed in omni
 injustitia permultum interest, ut-
 trum perturbatione aliqua animi
 abreptus est nocens, an consulto
 & cogitato ad injuriam facien-
 dam processit. Leviora sunt e-
 nim quæ repentino aliquo motu
 accidunt, nec diu durant; quæ
 vero meditata & preparata infe-
 runtur, lethaliter ferunt. Præ-
 termittendæ autem defensionis,
 deferendique officii, plures solent
 esse causæ. Et aut metu solici-
 tante, aut proprio quodam stu-
 dio & amore, similitates & of-

fensiones fugimus, *Nihil enim est
 timor, nisi proditio cogitationis
 auxiliorum* (α): aut negligentia,
 pigritia & inertia, aut occupa-
 tionibus & parsimonia, negligi-
 mus socium injurias patientem;
 aut privatim studiis ac specula-
 tionibus, aliisque curis incum-
 bentes & dediti, auxilio superse-
 demus. Tales autem licet justī
 videantur Platoni, non tamen
 perfectæ sunt justī. Nam dum
 alterum justitiæ genus assequun-
 tur, inferenda ne cui noceant in-
 juria, in alterum incidunt, ut
 eos quos tutari debeant, desertos
 esse patiantur.

(α) Σοφ. 17, 12.

Ex

Ἐκ δὲ τῆς εἰρημίας, ἐκάστη φανερόν γινώσκει τὸ καθήκον, εἰ γὰρ μὴ φιλαυτίαν ἀμεδυνώσῃ, ὥς τινα ἀλήθειαν καὶ τὸ δίκαιον. ἐνίοτε δὲ συμβαίνει τὰ ἐπὶ πᾶσι δίκαια ἀποδιδόναι ἀδικα. ὁ τέλος διορίζοντες τὰς πράξεις. πᾶσα γὰρ πράξις ἀπὸ τοῦ τέλους τὸ εἶδος λαμβάνει. διὸ δὲ τὸ δίκαιον ὡς ἐπὶ κρηπίδι εἰρημίας (ὡς ἰφθίμῳ ἐπόντες) ἐπὶ τῇ μὴ βλάβῃ τινι, καὶ τῇ ὑπερυψίῃ ταῖς ὁ κοινῇ ἀφελείαις, καὶ ὡς πρὸς εὐαγρίαν ἀποδιδόναι διὰ πρὸς ταῦτα τὰ ἀπὸ τοῦ δικαιοσύνης ἀνακύπτοντα καθήκοντα. καὶ τὰ ὥς τὰς υποχρεώσεις ἔτω πως οἰκονομῇ. καὶ γὰρ ἀμοιβῶσι ἐξαιρέσιαν αἱ υποχρεώσεις. καὶ οἱ ἀποτόμως ἀπαιτῶντες τὰ ὑπερῆχοντα, καὶ ἰσχυρὰ ἀφαιρῶντα ἐν ταῖς καλύπτοντα, παρὰ τὸ καθήκον ἀπαιτῶσιν αὐτὰ. πολλὰς γὰρ ἡ νόσος ἐμπιστύνει, ἢ ἄλλη τις αἰτία ἢ πρὶν λεληυῖα εἰς φῶς χωρήσασα, ἀνέγκλητον ποιεῖ τὰς υποχρεώσεις ἔσθαι τὸ παρὸν παρατρέμενον. τὸ δὲ φῶς, ἢ ἀπάτη βιαζόμενα εἰ γὰρ μὴ ἐμμένωσι τῇ υποχρεώσει, δὴλόν ἐστιν ἐλευθεροῦν εἶναι μέμνη. ἀλλὰ τὸ τοῦ καὶ οἱ νόμοι ἐπικεικᾶς διορίζουσι τὰ τοιαῦτα. ἀλλὰ ἐν τῇ πανουργίας τῇ νόμων ἐρμηνεία, γόνιμῳ ὕψει ἐστὶ, καὶ ἀλλὰ τὸ τοῦ φασι, δικαιοσύνης ἀκρότητα, ἀδικίας ἀκρότητα εἶναι. ὅθεν ἐυλαχέστερον ἐν ἀποφῶν πράγματι τίνα εἰς

Ex iis quæ dicta sunt, cuivis patebit officii ratio, nisi seipsum valde amans excutiat circa verum, & id quod est conveniens, quodque decet. Sed quandoque accidit, ut ea quæ simpliciter sunt iusta, evadant iniusta, sine distinguente actiones. Omnis enim actio a fine certam speciem accipit. Oportet ergo id quod sit iustum, hoc quasi fundamento inniti (ut jam diximus) primum ut ne cui noceatur, deinde ut communi utilitati serviat: atque veluti ad normam, ad hæc dirigenda sunt officia, quæ a iustitia emergunt & existunt. Promissa etiam & conventa sic fere sunt dispensanda. Non enim destituuntur exceptionibus promissa & con-

venta. Atque ii qui præcise flagitant promissa, etiam si plane valida adsint impedimenta; non ita ut oportebat, ea exigunt. Sæpe enim morbus interveniens, aut alia aliqua causa, prius secreta, postquam apparuit, infontem reddit eum, qui promissa in præsens prætermitit. Metu autem quis coactus, aut deceptus dolo, si non stet promissis, liquet eum liberari culpa. Idcirco etiam leges moderate talia definiunt. Sed & nimis callida ac maliciosa juris interpretatio ferax est injuriæ. Ex quo illud: Summum jus, summa injuria, factum est jam tritum sermone proverbium. Quocirca in omni re fugienda est

ἀκρίβεια

ἄκρον ἀκρίβειαν, τὴν ἀπατῶσαν καὶ ἀγχεσκαν, δι᾽ ἣν φυλάτ-
 ται τὸ καθήκον καὶ πρὸς τὸ ὑβρίσαστα καὶ ἀδικήσαντα, μηδὲ
 σφαδάζειν περὶ τὴν ἄμυναν. πάντων γὰρ μέτρον ἄριστον
 ἱκανὸν εἰς μεταμειλῆσθαι τὸ πταίσαντα, καὶ συγκινῶναι αἰ-
 τήσαντα, καὶ ἐπιτυχῆν μὴ τῷ ἀσφαλῆς, ὥστε αὐτὸν τε καὶ τὰς
 ἄλλας εἰς τῶπιόν τῷ ὑβρίζειν ἀπέχειν, ἔν τῃ πολιτείᾳ τῶντων
 ἡ παραχαρακτικὸν τὰ τῷ πολέμῳ δίκαια. περὶ οὗτων γὰρ
 ἀφαιρομένων, ἢ ἀφελέειν, ἢ βία, τέμνειν τὸ ἀμφότερον, καὶ
 ἀποκαθίσταει τὸ δίκαιον. καὶ ἡ μὲν ἀφαιρὸς λόγων διαπραγμάτευσις ἀνθρω-
 πῶ προσήκει, ἡ δὲ βία διαπάδης εἰς ἀντικρυς ἐξ ἀνάγκης
 ἄρα τὸ ἀπὸ τῶν λόγων προσλήψας διαπραγμάτευσις ἀμοιρῶσαντες, εἰς
 τὰ ὅπλα καταφυγομένη. πολεμητικὸν δὲ τὰ, ὅπως ἀνδρῶν ὑβρίως
 εἰρήνης ἀπολαύμεν. μὴ δὲ τὴν νίκην, καὶ τὴν ἐχθρῶν φειδωλῆ
 προσήκει. πάντοτε δὲ τὴν ἀσφαλῆ προτιμητικὸν εἰρήνῃ. „Ζή-
 „ τησον εἰρήνῃ, καὶ δώξον αὐτήν (α). ὅσα ἔσται δὲ ὁ πόλεμος
 ἀκήρυκτος, ἀλλὰ προμηνύσαντες, εἰς ὅπλα χωρίσομεν, ἐπὶ
 ἀνακτίσει τὸ ἀδίκως ἀφαιριθέντων. τοῖς δὲ πολίταις ὅσα
 ἔξει μὴ ἐπιτάττοιν τῷ ἄρχοντι ἀρπάξιν τὰ ὅπλα, καὶ

(α) Ψαλ. λγʹ.

talís solertia, quæ decipit & an-
 git. Sunt autem quædam offi-
 cia etiam adversus eos servanda, a
 quibus injuriam acceperis, neque
 excedendum in ulciscendo. Mo-
 dus enim optimus in omnibus
 rebus. Satis est eum qui offen-
 derit & lacefferit, injuriæ suæ
 poenitere, veniamque poscere, &
 impetrare, cum hac cautione, ut
 & ipse nequid tale posthac com-
 mittat, & cæteri sint ad inju-
 riam tardiores. Etiam in rep.
 igitur conservanda sunt belli ju-
 ra. Inter eos enim, qui de re
 quacumque dissident, aut per dis-
 ceptionem, aut per vim de-
 ciduntur dubia, & jus restitui-
 tur. Ac medela quidem quæ

fit verbis, propria est hominis,
 vis autem est omnino beluarum.
 Necesario igitur leni verborum
 remedio destituti, ad arma con-
 fugimus. Quare suscipienda qui-
 dem sunt bella ob eam causam,
 ut sine injuria in pace vivatur;
 parata autem victoria, etiam ho-
 stibus parcendum. Semper au-
 tem paci certæ ac tutæ, quæ ni-
 hil habeat insidiarum, consulen-
 dum. *Inquire pacem, & per-
 sequere eam* (α). Non autem
 nisi bello denunciato & indicto
 ad arma veniemus, pro recupe-
 ratione eorum quæ injuste no-
 bis, adempta sunt. Sed civibus
 non licet, nisi imperante ma-
 gistratu, arripere arma, & in ci-

(α) *Psal.* 33, 14.

κατὰ

κατὰ τὸ ὁμοφύλου χωρεῖν. μόνοις γὰρ τοῖς ἐνόμοις στρατο-
μένοις ἐν μάχῃ παρατάσσει (ἐν γυμνασίῳ). τοῖς δὲ τὰ τῆς
φύσεως τιμῶσι νόμιμα, ἐδέχεται ἔξισαι ἔρατι δόξης, καὶ γῆς
πλεονεξία πρὸς ὅπλα χωρεῖν. μηδαμῶς δὲ παραχαρᾷ τὰς
πρὸς τὸ ἀντίπαλον ὑποχέσεις, εἴ τι ἐνόμοι εἶναι, εἴ τι ἄλ-
λως χωρήσασιν. μιμησόμεθα δὲ τὰς γυναῖδας ἄνδρας, οἱ προ-
τετιμήκασιν καὶ αὐτῆς τῆς ζωῆς πλὴν πείναι.

Οὐ γὰρ τὰς προδότας τιμῆσομεν, ἀλλὰ δόποιορᾷσιν.
τὰ δὲ τῆς δικαιοσύνης καθήκοντα, ἀπὸ τῆς ὑπερχόντων μέχρι
τῆς ἐσχάτων χωρεῖ. εἰσὶν ἄρα ὅτι πρὸς ἄλλους καθήκοντα, ἃ μη-
δαμῶς ὀλιγωρεῖται τοῖς ἀρετῇ καὶ δικαιοσύνῃ τιμῶσιν. ἐπει-
δὴ δὲ ἡ βία, ἡ ἀπάτη τὰ τῆς ὑβριος περικρατεῖ, ἡ μὲν ἀπάτη
ἀλώπηκος ἐστίν, * ἡ δὲ βία λέοντος, ἀμφοτέρω δὲ παντά-
πασιν ἀπείκειν ἄνθρωπον, ἀλλ' ἡ ἀπάτη μᾶλλον δόποιορᾷς.

ves ac socios ruere. Iis enim
solis, qui legitime & ex sacra-
mento militant, in acie ad pug-
nandum consistere licet. Ii ve-
ro, qui jura naturæ honorant,
nunquam sibi licitum putabunt,
gloriæ cupiditate aut aviditate
plus terræ habendæ, ad arma pro-
cedere. Neque ulla ratione te-
merabimus fidem, sive jurato si-
ve aliter adversariis datam. Imita-
bimur scilicet generosos illos
homines, qui præposuere ipsi e-
ciam vitæ fidem.

Nec proditores æstimabimus,
sed increpatos abigemus. Cæte-
rum officia justitiæ ab eminens-
sioribus usque ad infimos proce-
dunt. Dantur igitur officia etiam
adversus servos, nequaquam ne-
gligenda iis, qui virtutem & ju-
sticiam æstimant. Cum autem
duobus modis, id est, aut vi aut
fraude fiat injuria, fraus quasi
vulpeculæ, vis leonis videtur:
utrumque alienissimum ab ho-
mine, sed fraus odio digna ma-
jore.

Περὶ τ' εἰς Θεόν, καὶ εἰς ἑαυτὸν, καὶ εἰς τ' πλησίον δικαιοσύνης,
καὶ ὅτι πολυχὺς ἡ δικαιοσύνη, καὶ πολυιδῆ τὰ ἀπ' αὐτῆς
πηγάζοντα καθήκοντα.

Κεφάλαιον, ιδ'.

Επειδὴ ὅ αὐτοδικαιοσύνη εἰσὶν ὁ Θεός, καὶ „μακάριοι οἱ
πινῶντες καὶ διψῶντες τὴν δικαιοσύνην, ὅτι αὐτοὶ χορ-
„τασθήσονται“ (α), τὴν πρὸς τ' ἡμέτερον δημιουργὸν καὶ σω-
τῆρα δικαιοσύνην ἀσκήσομεν ὅλην ὁδὸν, ἐυστεθεία, πίστι, ἀγά-
πη, ἐλπίδι, φόβῳ, φυλακῇ τ' θείων ἐντολῶν. „Πᾶσαι αἱ
„ἐντολαί σου δικαιοσύνη (β), φησὶν ὁ Δαβὶδ. ἐν λόγῳ τὰ
τ' Θεὸς διδόντες τῷ Θεῷ. „Κύριοι τ' Θεὸν σε φοβηθήσῃ, καὶ
„αὐτὰ μόνῳ λατρεύσεις, καὶ πρὸς αὐτὸν κολληθήσῃ (γ). μι-
μύμηροι ὅ Θεόν, ἐνδυσόμεθα τ' θώρακα τ' δικαιοσύνης, τὰς
ἀντιτάλας τῇ θειοσειᾷ κῆρας ἀποκρυσόμεθα. „Ὁμοσον *
„τὴν Καίσαρος τύχην, μετανόησον, ἐπεὶ αἶρε τὰς ἀδείας. ὁ ὅ
„Πολύκαρπος ἐμβριεῖ τῷ προσώπῳ εἰς πάντα τ' ὄχλον τ'
„ἐν σαδὶ ἀνόμων ἐθνῶν ἐμβλέψας, καὶ ἐπισείσας αὐτοῖς

(α) Ματθ. κεφ. ε'.

(β) Ψαλ. ρη.

(γ) Δευτερ. κεφ. γ'.

C A P. XIV.

*De justitia erga Deum, cujusque erga seipsum, multifi-
riam esse justitiam, officiaque inde manantia varia.*

Quandoquidem autem Deus
est justitia ipsa, & Beati qui
esuriunt & sitiunt justitiam: quo-
niam ipsi saturabuntur (α), cole-
mus & exercebimus justitiam er-
ga Creatorem & Salvatorem no-
strum, totis viribus, omni pietate,
fide, charitate, spe, timore, obser-
vatione divinorum mandatorum.
Omnia mandata tua aequitas (β),
inquit David: uno verbo, quæ

Dei sunt dantes Deo, Dominum
Deum tuum timebis, & ipsi adha-
rebis, & illi soli servies (γ). Imi-
taturpres De', induemus lorica[m] ju-
stitiæ, labes & pestes religionis
propulsabimus. Jura per genitum
Cæsaris: Respice: Dic; Tolle
impios. Tunc Polycarpus gravi a
severo vultu turbam omnem sceler-
vatorum, qui in stadio erant, Gen-
tilium contuens, manumque in eos

(α) Matth. 5, 6.

(β) Ps. 118, 172.

(γ) Deut. 6, 13.

„ τίς χεῖρα, ἐπαύτας τε καὶ ἀναβλήσας εἰς τὴν ἕραν, εἰ-
 „ πρ, Αἶρε τὰς ἀλῆς (α). ὡς φραζόμεθα τὸ εἶθ' τοῖς
 ἀπὸ τοῦ πνεύματος ὅπλοις. „ Ἰππερασπὶς ὁ βοηθός σου, καὶ ἡ
 „ μάχαιρα καύχημά σου (β). ἀκλόνητοι ἑστηκόμεθα ἐπὶ τῇ
 πέτρᾳ τῇ ἀμωμήτῃ πίστις ἢ τε ἔργοις, ἢ τε λόγοις, ἢ τε
 ἐν σμικρῷ, ἢ τε ἐν μεγάλῳ, ἢ τε ἰῶτα ἐν, ἢ τε μίαν κε-
 ραίαν παρατρέφομεν, ἢ τε ἄλλων τὰ ἀκέρата παραχαράτ-
 τόντων ἀπεχόμεθα δόγματα. „ Ἔως θανάτου, φησὶν, ἀγώ-
 „ νισαι ὡς τῇ ἀληθείᾳ, καὶ Κύρι' ὁ Θεὸς πολυμήσης ὑπὲρ
 „ σὺ (γ). τί γὰρ ἀφιληθήσεται ἄνθρωπος εἰ ὅλον τὸ κόσμον
 κερδήσεται, τίς ἢ ψυχὴν αὐτῆς ἀπώλεσεν Θεὸς προσκέρσας;
 ἢ τὸ ἐν κρίσει φανερόν ὅποιαν ἂν ἀνιμνήσκῃ ψυχὴν εἰς αἰδο-
 σιν ἄξει. Θεὸς γάρ ἐστιν ἐκδικήσιον, καὶ ὥσπερ τὰς εὐσεβεῖς
 εἰς υἱοθεσίαν ἀναλαμβάνει, ἔτι τὰς εἰς ἀσέβειαν ἐκτραχηλι-
 ζομένους καταβάλλει. „ Ὅτι Κύρι' ὁ Θεὸς πῦρ κατανα-
 „ λίσκων ἐστὶ, Θεὸς ζηλωτής (δ). καὶ, πῦρ ἐκαίει) ἐκ τοῦ θυ-
 „ μῶ μὲν, φησί, καὶ μεθύσω τὰ βέλη μου ἀφ' αἵματος (ε).
 καὶ ὁ προφήτης Δαβὶδ „ Εἶδον τὴν ἀσέβειαν ὑπερυψώμενον καὶ

(α) Ἐκ τῆ μαρ. τῆ ἀγ. Πολυκ.

(β) Δωτερ. κεφ. λγ'.

(γ) Συρ. κεφ. δ'.

(δ) Δωτερ. κεφ. δ'.

(ε) Κεφ. λβ'.

impetens; simulque gemens ac
in caelum suspiciens, dixit: Tolle
spiritus (a). Muniemus pectus
animis. spiritualibus. Proteget te
auxiliator tuus, & gladius glo-
ria tua (b). Inconcussi stabi-
mus super petra intaminata fi-
dei, nec facis nec verbis, ne-
que in majoribus minoribusque
rebus, vel iota unum, aut unum
apicem deflectemus, nec alios
puritatem doctrinae adulterare
patiemur. Usque ad mortem, in-
quit, certa pro veritate, & Deus
pugnabit pro te (c). Quid enim

proderit homini, si totum mun-
dum lucretur, animam autem
suam perdat, Deo offenso? Cu-
jus in judiciis terror quamlibet
animam remissiorem invadet &
sentire faciet. Deus enim est ul-
tionum, & sicut pios in filios
adoptat, ita in impietatem ruen-
tes dejicit ac prostermit. Quia
Dominus Deus tuus ignis consu-
mens est, Deus amulator (d). Et,
Ignis succenditur ex furore meo,
inquit, Et, Incubabo sagittas meas
sanguine (e). Propheta item Da-
vid: Vidi impium superexaltatum,

(α) Epist. ad Polycarp.

(β) Deut. 33, 26.

(γ) Eccles. 4, 33.

(δ) Deut. 4, 24.

(ε) Cap. 32, 22-24.

ἡ παρὰ τὸν ὅτι τὰς κείρας τῶν Λιβάνων, καὶ παρὰ τὸν, καὶ ἰδὲ
 ὅτι ἦν, καὶ ἐξήγησεν αὐτὸν, καὶ ἔχ' ἐν ἑαυτῷ ὁ τόπος αὐτῶν (a).
 φυλάττοντες τὰ πρὸς Θεὸν δικαίωματα, ἀγαπῶντες αὐτὸν
 ὅλην ψυχῇ, καὶ καρδίᾳ, καὶ Διδασκαλίᾳ, αἰνέοντες, εὐλογῶντες, τῇ
 Δυνάμει αὐτῆς ἐπαναπαυόμενοι προνοίᾳ, φοβούμενοι πλεονάζοντες
 ἐλπίζοντες τὸ ἔλεος. ὁ μὲν γὰρ τῶν Θεῶν φόβος εἰς ταπεινώσειν
 αἰετῶς, εἰς ἀσκήσειν ἀρετῶν διεγείρει, χαλινὸς εἰς τοὺς ἀκο-
 λασταίνοντες, καὶ παθῶν ἐπισημαζόντων ἀλλ' ἐπιτίπτει ἢ ἀντί-
 παλιν κακία γυμνάζει, καὶ ἐπιφέρει τῇ ἀρετῇ, ὁ σκαῖος
 φόβος οἰονεὶ σὺς ἐπιβελύγει τῇ εὐσεβείᾳ. Διὸ τὸτο ὁ πάνσο-
 φος Θεὸς ἐν δέοντι χορηγῶν τῇ ἡμετέρᾳ ἀδυναμίᾳ τὰ κα-
 τάλληλα φάρμακα, πρὸς μὴ ἐνσέβειαν κατεψυγμένοις, καὶ ὅπως
 ἀνοηταίνουσιν, ἀρχὴν σοφίας εἶναι Διδασκαλοῖ τὸ φόβον, ἀπει-
 λαῖς τε καὶ φόβῳ εἰς ἑαυτὸν ἡμᾶς συνιλαίει. εὐσεβεῖς ἢ καὶ
 αὐτοὶ ὅπως προσανακειμένοις, τὰς ἀπὸ τῶν παραλόγων φόβων,
 καὶ τῶν διωσιδαιμονίας ἐπιβολῶν ἀνακόπτει, ἐπιτάττει τὸ μὴ
 φοβεῖσθαι, ὡς τῷ Ἰσαάκ. „ Καὶ ὅφρα αὐτοὶ Κύριον ὡς τῇ
 „ νυκτὶ ἐκείνῃ, καὶ εἶπεν, Ἐγὼ εἶμι ὁ Θεὸς Ἀβραάμ τῶν πα-
 „ τρῶν σου, μὴ φοβῆ, μὲν σὺ γὰρ εἶμι (b). καὶ τῷ Ἰακώβ

(a) Ψαλ. λς'.

(b) Γέν. κε. κς'.

Et elevatum sicut cedros Libani:
Et transivi, Et ecce non erat:
Et quasi totus erant, Et non est in-
ventus locus eius (a). Observa-
 bimus autem jura & justiciam
 erga Deum, diligentes eum to-
 ta anima, & corde, & mente,
 laudantes, benedicentes, divina
 ejus providentia acquiescentes,
 meruentes judicium, sperantes
 misericordiam. Timor enim
 Dei ad humiliationem instruit,
 ad exercitium virtutis incitat,
 fraxum est animi protervien-
 tis, & affectuum sediciosum;
 sed quia contraria malitia vi-
 cina est & inhæret virtuti, pra-

vus timor veluti tinea insidia-
 tur pietati. Propterea sapientissi-
 mum Numen convenienter prae-
 bens nostrae infirmitati reme-
 dia, iis quidem qui frigent ad
 pietatem & plane desipiunt, ini-
 tium sapientiae esse timorem Do-
 mini declarat, minisque & me-
 tu ad seipsum nos compellit; ve-
 re autem piis ipsique devotis, in-
 consulti metus ac superstitionis
 impetus revindens, imperat, ne
 timeant, ut ipsi Isaac, *Ubi ap-*
paruit ei Dominus in ipsa nocte,
dicens: Ego sum Deus Abraham
patris tui, noli timere, quia ego
tecum sum (b). Et ad Jacob,

(a) Psal. 36, 37.

(b) Gen. 26, 24.

„ Εγώ ἡμεῖς ὁ Θεὸς Ἀβραάμ ὁ πατὴρ σου, καὶ ὁ Θεὸς
 „ Ἰσαὰκ, μὴ φοβῆς (α). καιρὸς ἄρα ὁ φοβῆσθαι, καὶ καιρὸς ὁ
 ἀνδρίζεσθαι. ἀμφιλαφὲς τε φροήσιως καὶ δικαιοσύνης ἐστὶ τὸ
 ὁρθῶς Διατίθειν ἀγάπην καὶ φόβον· ἢ ἥδη ἀσφαλὲς ἀγάπην ἔχει
 βάλλει τὸ φόβον. „ Ἀγάπη κομᾷ ἡμᾶς τῷ Θεῷ, ἀγάπη
 „ καλύπτει πληθύνει ἀμαρτιῶν, ἡ ἀγάπη πάντα ἀνέχεται,
 „ πάντα μακροθυμεῖ, ἕδὴν βιάουσι ἐν ἀγάπῃ, ἕδὴν ὑπε-
 „ ρήφανον, ἀγάπη χάρισμα ὅσα ἔχει, ἀγάπη ἔστι ἐκαστά, ἀγά-
 „ πη πάντα ποιεῖ ἐν ὁμοιοῖα (β).

Δικαιοσύνης δὲ ἐστὶ τὸ ἀγαπᾶν ἑαυτὸν τε καὶ τὸ πλησίον
 ὡς ἑαυτόν, ὑποτασσόμενος Θεῷ τῷ ἀμφοτέρω παρ' ἡμῶν
 ἀπειθῶντι. ὁ ἥδη προπάτερος Ἀδὰμ καίτοι τιμὴν ἐντολῶν
 παραβάτης, καὶ τὴν ἀκράτη ζωῆς καὶ τρυφῆς ἐκπεπτωκότος,
 φιλανθρωπίας ὡς ἐκείνη προνοεῖται πάλιν ὁ Θεὸς εἰκονομῶν
 τὰ εἰς φυλακὴν αὐτῆς τείνοντα. καὶ ἔμνησεν γῆς ἐργασίαν, καὶ
 τὴν ἀπὸ αὐτῆς καρπὸν τιμὴν ὡς ἐκείνη ἐν ἰδρώτι ἀπὸ ἀκα-
 θῶν καὶ τριβόλων ἐπιτάτῃ, ἀλλὰ καὶ τῇ ἀπαρκεσίᾳ ὁ ἀντι-
 πάλιν φυλακῇ καὶ σωτηρίαν ψυχῆς τε καὶ σώματος Διαβί-
 βῶν ἐγκυλιεύεται. „ Αὐτὸς σε τηρήσει κεφαλῇ, καὶ σὺ

(α) Γίν. κεφ. κή.

(β) Κλήμ. Ρώμ. α. Κοριν. κεφ. μθ'.

*Ego sum Dominus Deus Abra-
 ham patris tui & Isaac, noli ti-
 mere (a). Est ergo ubi timen-
 dum, est ubi viriliter agendum.
 Magnæ autem prudentiæ & ju-
 stitiæ est, recte versari in timo-
 re & charitate. Certa enim &
 vera charitas eliminat timorem.
 Charitas nos Deo agglutinat, cha-
 ritas operit multitudinem pecca-
 torum, charitas omnia tolerat,
 omnia æquo animo fert: in cha-
 ritate nihil sordidum, nihil su-
 perbum: charitas schisma non ha-
 bet; charitas seditionem non con-
 citat: charitas omnia facit in
 concordia (b).*

*Justitiæ autem est, diligere &
 seipsum, & proximum ut seip-
 sum, subjiciendo se Deo, utrum-
 que a nobis exigenti. Primo e-
 nim pareni Adam, quamvis man-
 datum prætergresso, quamvis pu-
 ra vita intaminatusque deliciis ex-
 cidisset, tamen clementiæ abun-
 dantia rursus prospicit Deus,
 dispensans res ad conservationem
 ejus necessarias. Ac non solum-
 modo terræ culturam & fructus
 cum sudore percipiendos a spi-
 nis & tribulis imperat; sed et-
 iam conservationem ac salutem
 animæ corporisque, propulsatio-
 ne mali, manifeste injungit: Ipse
 insidiabitur capiti tuo, & tu*

(a) Gen. 28, 13.

(b) Clem. Rom. Ep. 1. ad Cor. cap. 49.
τηρήσεις

„ τηρήσεις αὐτῇ πτέρναν (a). φυλαξόμεθα ἄρα τὴν ψυχικὴν καὶ τὴν σωματικὴν ἐχθρὸν, πανταχόθεν ὡς Θεὸς φίλον τίν' ἀσφάλειαν ἑαυτοῖς πραγματεύομεθα. „ Φύλαξόν με, „ Κύριε, ὡς κόρινθον ὀφθαλμῶν, ἐν σκέπῃ τῇ πτερύγων σου σκεπάζεις με, φησὶν ὁ Δαβὶδ (b). καὶ ὁ Σιράχ, „ Ἀγάπα „ τίν' ψυχὴν σου, καὶ παρακάλει τίν' καρδίαν σου (c). καὶ πάλιν, „ Τέκνον, ἐν ἀρρώσθηματί σου μὴ παράβηται, ἀλλ' „ εἶσαι Κυρίῳ, καὶ αὐτὸς ἰάσεται σε (d). λπὲν ἡ τὴν πρὸς Θεὸν καὶ πρὸς ἑαυτὸν ἀγάπην, αὐτόματ' ἡ πηγὴ καὶ ἡ πρὸς τὴν πλησίον ἀγάπη. „ Ὅσα ᾗ ἂν θέλητε ἡμεῖς ποιῶσιν „ ὑμῶν οἱ ἄνθρωποι, ταῦτα καὶ ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς (e), καὶ ὁ σεφὸς Σολομών „ Μέτρα δίδω ἀκάθαρτα ἐνάπιον Κυρίου (f). καὶ ἐν Δευτερονομίᾳ „ Οὐκ ἔσαι ἐν τῇ μαρσιππῇ σου εἰς εἴδημιον, καὶ εἰς εἴδημιον μέγα ἢ μικρόν (g). φυσικὸς ᾗ ἅμα καὶ θεῖος νόμος τὸ, ὃ σὺ μισεῖς ἐτίμω μὴ ποιήσης. ἀδοιγὴν ἡ καὶ φρεσὶν τὰ παρ' ἐνίων λεγόμενα, πῶς ἄρα ὁ κριτὴς κατακρινεῖ τὴν φονεὴν μισῶν τὸ ἑαυτὸν κατακτείνειν εἰς ὅμοιον ἐγκλημα πεπαισμένος; ἀλλ' ὁρθὸς ἐστὶν ὁ

(a) Γέν. κρ. γ'. (b) Παλ. 15'. (c) Κερ. λ'. (d) Κερ. λη.
(e) Ματθ. κρ. ζ'. (f) Παρ. κρ. κ'. (g) Κερ. κί.

insidiaberis calcaneo ejus (a). Cavebimus ergo & virabimus, tam spirituales quam corporales hostes, undecumque, sicut Deo gratum, securitatem nobismetipsis procurantes. Custodi me, Domine, ne pupillam oculi tui: sub umbra alarum tuarum protege me, inquit David (b). Et Sirach: Dilige animam tuam, & solave cor tuum (c). Ac iustus, Fili, in tua infirmitate ne despicias teipsum, sed ora Dominum, & ipse curabit te (d). A charitate autem erga Deum, & cujusque erga seipsum, ultro manat charitas erga proximum.

Omnia ergo quascumque vultis ut faciant vobis homines, & vos facite illis (e). Et Solomon ille sapiens, Mensura duplēs abominabiles apud Deum (f). Et in Deuteronomio: Non habebis in sacculo diversa pondera, majus & minus (g). Naturalis enim simul & divina lex est, Quod tu ipse odisti, alteri ne feceris. Infirma autem & vana sunt, quae a quibusdam dicuntur: Quomodo ergo damnabit homicidam iudex, qui nolle seipsum damnari, si in idem incidat crimen? Verum enimvero rectus est &

(a) Gen. 3, 15. (b) Ps. 16, 8. (c) Eccl. 30, 23. (d) Cap. 38, 9.
(e) Matth. 7, 12. (f) Prov. 20, 10. (g) Cap. 26, 13.

νῦν τῷ νόμῳ, σφοδαῖς λόγον μηδαμῶς κραδαινόμεν. τότε ἤδ' ὅτε εἰς τὸ ἀδικήσαντα ἀποβλέπῃ ὁ κριτής, ἀλλ' εἰς τὸ ἀδικηθέντα, καὶ εἰς τις εἴη, καὶ ὅλον πολιτείας σύστημα. καὶ ὁ αὐτὸς μισεῖ, ἐτέρῳ μηδαμῶς ποιῇ, ἀλλ' ὡς ἤθελεν ἀδικησάντων ἑαυτῶν Διαιτηθῆναι τὴν κρίσιν, καὶ λαβεῖν τὸ ἀδικήσαντα ἀδικάσῃ ὅ κρινόντων ψήφῳ πλὴν ἐπιβάλλουσιν τιμωρίαν ἕτω δὲ καὶ αὐτὸν ποιῆσαι, μηδαμῶς προπίνοντα ἀκαίρῳ ἔκταται τὸ πλησίον ὑβριζόμενον. „ Καὶ πάντα ὅσα ἐλεήσεις ἐν „ κρίσει (α), φησὶν. ὅσα ἐν ὁ σὺ μισεῖς, ἐτέρῳ μὴ ποιήσης, σὺ ἐμίσησας ἂν τὸ ἀπλύνοντα τὴν φονία δικαστῇ, μὴ τε σὺ ἄρα δικάζων αὐτὸν ἀπλύσεις, ἀλλ' ἐκείνα ἐπιτάξεις, ἅτλα ὑπαγορεύει τὸ δίκαιον. πανταχῶς ἤδ' τὸ φιλάλληλον καὶ κοινωνικὸν ὁ Θεὸς ἡμῶν ἐπιτάττει. „ Ὅστις θέλει ὀπίσω μὲν ἰλθεῖν, „ ἀπαρνησάσθω ἑαυτόν (β). ὁ ὃ ἀπαρνεύμενος ἑαυτόν, ὁ ἀποδύόμενος πλὴν ἐπίμωμον φιλαυτίαν, ὁ εἰς πλὴν πρὸς Θεὸν ἀγάπῳ ἐκκαίόμενος, σωτονώτερον φέρεται εἰς πλὴν πρὸς τὸ ὁμόφυλον ἀγάπῳ, τὰς ψυχικὰς τε καὶ σωματικὰς λειτουργίας εἰσφέρειν, καὶ πάσῃ μηχανῇ ἐπικυρῶν, ἐπαμύνων, χεῖρας ὀρέγων, ἀνορθῶν, μηδενὸς φειδόμενος ὑπὲρ ὅτι πλησίον. τὸ

(α) Ἐξοδ. κεφ. κγ'.

(β) Ματθ. κεφ. ις'.

fanus legis sensus, nec versutis aut fallaciis ullo modo quaestatur. Tunc enim non ad eum qui intulit injuriam, respicit iudex, sed ad eum qui accepit, sive unus aliquis sit, sive universus civitatis coetus. Et, quod ipse odit, alteri nequiquam faciet, sed sicut vellet sibi injuriam patienti administrari iudicium, & eum qui fecit injuriam, sufferre poenam congruam, incorrupta iudicis sententia; ita & ipsi faciendum est, nec ullo modo deferendus, intempestiva misericordia, proximus injuriam patiens. *Panperis quoque non misereberis in iudicio* (α), inquit. Ergo quod ipse odisti, alteri

ne feceris: ipse odisses utique iudicem, qui homicidam absolveret; nec tu igitur iudicans, eum absolves, sed ea injunges, quae dicat jus & iustitia. Ubique enim mutuum amorem & sociabilitatem Deus nobis injungit. *Si quis vult post me venire, abneget seipsum* (β). Qui autem seipsum abnegat, qui exiit vituperabilem sui ipsius amorem, qui amore erga Deum exardescit; is majore cum contentione fertur in amorem societatis, tam animae quam corporis munia conferens, omnibus modis opem & auxilium ferens, manus protendens, erigens, nulli rei parcens pro socio. Amor

(α) Exod. 23, 3.

(β) Matth. 16, 24.

φιλάλ-

φιλάλληλον κὶ κοινωνικὸν διέλαμψεν ἐν τοῖς ᾧ Σωτῆρ^ῳ μα-
θηταῖς, διηύρασεν ἐν τοῖς ἁγίοις.

„ Καὶ πρὸς τοσαύτῳ ἀγάπῳ, ὁ μέγας φησὶ Μακάριος,
„ μετ' ἡδοῆς ἔτι λόγῳ ρῆτῆς ᾧ πνεύματι^ῳ ἐξηκαύθησαν, ὡς
„ εἴγε ἦν δυνατὸν ὅλως πάντα ἄνθρωπον τοῖς σπλάγχνοις
„ ἐγκολπώσασθαι τοῖς ἰδίοις· κακῇ ἀφ' ὧρα τοπαράπαν ἀπὸ
„ ᾧ ἀγαθῷ μὴ ποιέμενοι (α). ὥσπερ γὰρ ὁ Θεὸς ἀνατίθει
τὸ ἥλιον ἐπὶ δικαίους, κὶ ἀδίκους, οἱ δὲ ἀγαθοὶ κὶ δίκαιοι Θεὸν
μιμέμενοι μεταδίδασιν ἀπλῶς παντὶ ἀνθρώπῳ τὸ κοινὸν νο-
μῖμον. „ Ἐὰν σιμωανθήσῃς τὰ βοῖ^ς ᾧ ἐχθρῷ σου, ἢ τὰ
ὑποζυγία αὐτῷ πλαναμένοις, ἀπερέψας ἀποδώσεις αὐτῷ (β).
οἱ γὰρ δικαιοσύνην ἀσκῶντες αὐτῷ ᾧ δικαίᾳ κατασφαλίζον^{τι},
ἐκάστω τὸ ἴδιον ἀποδίδοντες. ὁπλῶν γὰρ ἀεὶ δικαιοσύνης ὁ
λόγ^{ος}, καὶ τι ἀλλόφυλ^{ος} εἴη, ἀποδοτίον αὐτῷ τὸ ὀφειλό-
μενον. Ἀλλὰ τῆτο κὶ ὁ Κύριος^ς ἐπιτιμᾷ^ς παρὰ Ξενοφῶντι ἐπὶ
τῇ τῇ ἰματίῳ ἀφ' ὧρα, ἔδ' ᾧ ᾧ ἀρμόσιον^{ος} ἦν κριτῆς,
ἀλλὰ ᾧ δικαίᾳ. τί γὰρ δικαιότερον ᾧ ἀγαπᾶν τιμὴν σωτηρίαν
ἀπάντων; καὶ γὰρ μοχθηροὶ εἶναι, ἔδ' ἦν ἥτιον χρήζουσιν τῇ ἀγά-
πῃς κὶ τῇ κηδεμονίᾳ, ὥσπερ οἱ νοσῶντες ἰατρῶν ἢ δὴ δικαιο-

(α) Περὶ ἀγάπης. κεφ. ε'.

(β) Ἐξοδ. κεφ. xγ'.

mutuus & societatis atque com-
munitatis, enituit in discipulis
Salvatoris, eluxit in sanctis.

Et interdum tanto amore, cum
voluptate spiritus verbis non ex-
primenda, inflammati sunt, inquit
Magnus Macarius, ut, si fieri pos-
sit, omnem prorsus hominem, sine
discrimine boni, mali, innocentis,
scelerati, intra sua viscera colli-
gere charitatis, & fovere cupe-
rent (a). Sicut enim Deus oriri
facit solem super iustos & in-
justos, ita ii qui imitantur Deum,
bonum & justum, impertiunt
simpliciter & sine certo respectu
omni homini communia jura.

Si occurreris bovi inimici tui, aut
jumento erranti, reduc & red-
de (b). Qui enim justitiam col-
lunt, id ipsum quod est justum
spectant, suum cuique tribuen-
tes. Quando enim de justitia
agitur, etiam si alienigena quis sit
reidendum ei, quod ei debetur, &
quod est conveniens. Quocirca
etiam Cyrus reprehenditur apud
Xenophontem ob vestium distri-
butionem, neque enim congrui
erat iudex, sed iusti. Quid au-
tem justius, quam amare salutem
omnium? Licet enim sint im-
probi, nihilominus indigent cha-
ritate & curatione, ut aegrotan-
tes medicis; justitia vero man-

(a) Macarius de Charitate. cap. 6

(b) Exod. 23, 4.

σὴν ἡμερότητα καὶ ἀγάπῃ πνι. ἀσκήσομεν ἢ δικαιοσύνην
 ἐν ἑαυτοῖς, χαλινὸν ἐπιτιθέντες τῷ νοῷ. „ Τίς ἐπιστήσῃ ἐπὶ
 „ τῷ ἀφρονήματός μου μάστιγας (α); ἢ πρὸς τὰς αἰδήσεις
 καὶ τὴν φαντασίαν ἀκράτε ὁμιλίας αὐτὸν ἀπεργόντες, ἵνα μὴ
 ταῖς ἀθεμίτοις μίξισι καὶ ἀλλόκοτα κυφορήσας Θεῷ τε
 χωριζόμεθα, καὶ εἰς γῆν ὅλως κατασπάρμεθα, ἀφροσύνης δι-
 κας ὀφλήσῃ. „ Ἀτελισφόρητα γὰρ μοιχῶν τέκνα (β). τό-
 τε δὲ τῷ αἰδέσθων ἀπαιτεῖν τὰς ὑπερφυῖς τῇ θείας προ-
 νοίας λόγους, μοιχεία ἐστὶν ἀντικρυς παραπαλόντων, καὶ ἀλα-
 ζονία μένοντων νοός. δικαιοσύνην τιμήσομεν ὡς ὑπεργοῖς
 χρώμενοι τοῖς πάθεσι, τὰς ἐκτόπας ὁρμὰς καὶ τὰ φρυάγμα-
 τα θυμῷ τε καὶ ἐπιθυμίας κατασείδοντες. καὶ δικαιοσύνης
 χρησόμεθα τοῖς σώματι μέρειν, ἐν δόντι σιωπήσομεν,
 καὶ ἐν δόντι τὰ δόντα φειγξόμεθα. „ Λόγων δαψιλίαι
 „ ψυχὴν κάμυνσαν παραμυθησόμεθα (γ). λάρυγγ γλυκὺς
 πληθυνεῖ φίλους αὐτοῦ. εὐίοτε ἢ πρὸς ἀσφάλειαν ἑαυτῶν, καὶ
 πρὸς οἰκοδομίαν τῷ πλησίον τὰ ὄντα σιωπῇ καλύψομεν, τὰς
 ἀρίστους ἢ ἱατρῶν καὶ ἢ στρατηγῶν μνησάμενοι. „ Ὁ Θεός,
 „ Κύριε, φυλακὴν τῷ σώματί μου, καὶ θύραν ὡσεὶ οὐρανοῦ

(α) Σερ. κρ. κγ'.

(β) Σοφ. Σολ. κρ. γ'.

(γ) Σερ. κρ. ε'.

suetudinem & charitatem spirat. Exercebimus autem justitiam, frænum imponentes menti nostræ, *Quis superponet in cogitatione meo flagella* (α)? ab immoderato cum sensibus & imaginatione commercio eam arcentes, ne ex profanis commissionibus imprægnata monstris, & a Deo separata atque in terram omnino deducta, insipientiæ rea sit. *Filii autem adulterorum in condemnatione erunt* (β). Atque exigere a sensibus immensas illas providentiæ divinæ rationes, incoehatio plane est delirantis & arrogantia ebriæ mentis. Justitiam

tiam colemus, tamquam ministris utentes affectibus, nimios impetus & fremitus iræ atque concupiscentiæ sedantes. *Iuste & digne utemur corporis nostri partibus & membris*, ubi opus tacebimus, ubi opus loquemur quæ decet loqui, largitate verborum animam quæ afflictaur consolabimur. *Verbum dulce multiplicat amicos* (γ). Aliquando autem ad securitatem nostram, & ad ædificationem proximi, rei veritatem tegemus, imitando præstantissimos belli duces & medicos. *Pone, Domine, custodiam ori meo, & ostium circumstantiam*

(α) Eccles. 23, 2.

(β) Sap. Sal. 3, 16.

(γ) Eccles. 6, 5.

,, τὰ

„ τὰ χεῖλη μου (a), ἐυχόμενον ἔλεγε ὁ βασιλεὺς καὶ προ-
 φήτης, καίτοιγε ὡς βασιλεὺς μηδὲνα φοβέμενον, καὶ ὡς προ-
 φήτης ἐπιστάμενον φθίγειν τὰ δίκαια. καὶ ὁ Σιράχ, „ Τοῖς
 „ λόγοις σου ποιήσον ζυγὸν ἐ σαβμὸν (b). τὴν ἀλήθειαν
 παντὸς τιμήσομεν, ἀλήθεια γὰρ ὁ Θεός. ἕκαστος ἐ μόνον τῷ
 ἀνθρώπῳ, ἀλλὰ καὶ τῷ ἀψύχῳ τοῖς κυρίοις ὀνόμασι καλίστομεν,
 τὰ σῦκα σῦκα, * τὴν σκάφην σκαφὴν ἔλεγον οἱ Ἀθῆναιοι.
 καὶ Κρατύλος παρὰ Πλάτωνος, „ Ὀνόματ' ὀρθότητα εἶναι ἐκά-
 στε τῷ ὄντι φύσιν πιφυκυῖαν φησὶν.” ὀρισμὸς γὰρ συνιστά-
 μενον ἐκάστῳ τὸ ὄνομα, καὶ οἱ παρὰ τὰ ὀνόματα πταίνοντες,
 παρὰ τὴν γνῶσιν τῶν πραγμάτων πταίνουσιν. „ Ἐξ ὀνόμα-
 „ τος πάντας ζήτει (c), ὁ Θεοφύλακτος φησὶν Ἰγνατίῳ. Ἐ δὲ
 Θεὸς Χρυσόστομος, „ Ἔστι καὶ ἀπὸ ὀνομάτων ψιλῶν μέγαν
 „ εὐρεῖν θησαυρὸν, πολλὰν γάρ ἐστι πραγμάτων ὑπομνήμα-
 „ τα.”. οἱ δὲ ἐν λόγοις δίκαιοι οὐκ ἀντιφθιγομένους ἔχουσιν
 τὰς λόγους τοῖς ἔργοις. ἄλλως γὰρ, ὅμοιοι ἴσονται τοῖς ἀπατῶσι
 τὰς ἀγοράζοντας, κινὰ δίδοντες ἀγγεῖα τοῖς ἐπὶ οἴκῳ ἢ μέ-
 λιτι κέρματα καταβαλῶσι. „ Βδελυγμά, φησι, Κυρίῳ

(a) Ψαλ. ρμ'.

(b) Σιρ. κη. κη.

(c) Ἐπιστ. β'. Πολυχ. ὡς τὴν πρὸς Ῥωμ. λόγ. λδ.

labiiis meis (a), orans dicebat
 regius propheta David, quam-
 vis, ut rex, neminem timens,
 & ut propheta sciens loqui con-
 venientia. Et Sirach, *Verbis*
tuis facito stateram (b). Veri-
 tatem maxime omnium aesti-
 mabimus, Deus enim est veritas.
 Non tantum hominem quem-
 que, sed & rem quamque ina-
 nimem propriis vocabulis ap-
 pellabimus, ficus, ficus, scapham,
 scapham, dicebant Athenienses.
 Et Cratylus apud Platonem, *No-*
minis notationem esse cuilibet rei
naturalem (c), dicit. Defini-
 tio enim brevis & compendia-

ria cujusque rei, est nomen :
 quive circa nomina offendunt,
 ii circa cognitionem rerum of-
 fendunt. Ex nomine omnes qua-
 re (d), inquit Ignatius Theo-
 phorus. Et divus Chrysostomus,
Possimus in puris nominibus ma-
gnam invenire thesaurum, mul-
tatam enim rerum habens com-
monitionem (e). Homines autem
 justī in verbis, non dissona ne-
 que contraria rebus loquuntur.
 Alioqui similes erunt iis, qui
 emptores decipiunt, inania tra-
 dentes vasa iis, qui pro vino
 aut melle pecuniam solverunt.
Abominatio, inquit, est Domino,

(a) Psal. 140, 3.

(b) Eccles. 28, 29.

(c) Plato in Cratyl.

(d) Epist. 2. ad Polycarpum, 31.

(e) In Epist. ad Rom. Hom. 31.

χειλή

„καὶ ψεύδῃ (a). καὶ „Μετὰ δικαιοσύνης πάντα τὰ ῥή-
 „ματα τοῦ στόματός μου (b). εἰ δὲ ἑτέρω φενογόμεναι, ἀκαί-
 ροις λόγοις ἀπαντήσομεν μὴ ἐπειμύναντες, παραχαράξομεν
 τὰ καθήκοντα τῇ ὁμιλίᾳ, ἀδικήσομεν τὰ ὅσα τὰ εἰς ὑπο-
 δοχὴν τῷ λόγῳ ἀρδίας ἀναπειτανόμενα. ἀδικήσομεν
 ἢ καὶ σιωπῶμεν, εἰ τοῖς λεγομένοις μὴ προσέχωμεν. „Ὡς
 „ἡ ἔχουσι, φησι, καὶ σὺ ἀκούσον), ὀφθαλμοὺς ἔχουσι καὶ σὺ
 „ὄψου) (c). ὀφθαλμοὺς ἢ ἀδικία καὶ τὸ μὴ ὁρᾶν μένον, ἀλ-
 λά ἐστὶ τὸ παρὲργως ὁρᾶν ἢ μὴ δέον. χεῖρας ἀδικήσομεν μὴ
 εἰς ὕμνον Θεοῦ ὁλνῶς αὐτὰς αἰσῶντες ἀρκάζαντες, δάροις
 κατατρυφαινόμενοι. „Ἐξόμωσι ἡ ἑαυτὸν ὁ δωρολήπτης (d).
 μὴ ὄντες πρὸς ἐργασίαν ἐντρεχέες. „Ὁ ἡ ἀργὸς μὴ ἐοιδί-
 „τω (e), φησί. Ἐ „Ὅδοι ἀργῶν ἐστρωμέναι ἀκάνθαις (f).
 εὐκὴν ἐν ὅτε ἐν πράγματι χρῆσι, κολλὰι ἀνακόπτουσιν
 ἀφορμαὶ δικαιοσύνης καὶ ἀδικίας. εἰ ἡ ὁ κόμηνων καὶ τῷ ἱατρῷ,
 ἀλλὰ τῷ φίλῳ ἐσκαλεῖται, ἀδικεῖ ἀφ' ἑαυτοῦ ἑαυτὸν τε, καὶ
 τῷ ἱατρῷ, Ἐ τῷ φίλῳ, μὴ ἀποδίδως ἐκάστῳ τὰ προσήκοντα.
 ἀδικεῖ ὁ παρὰ τῷ κολάκῳ φιλίας ἀληθῆς καρπὸς ἑαυτοῦ

(a) Παροι. κρ. 18.

(b) Κερ. 1.

(c) Ψαλ. 117.

(d) Παροι. 11.

(e) Παῦλ. 2. Θεσ. κρ. 7.

(f) Παροι. κρ. 16.

labia mendacia (a). Et, *Justi*
sunt omnes sermones mei (b). Si
 vero alterius sermoni intempe-
 stive obloquamur, finem non ex-
 pectantes, depravabimus officia
 sermocinandi, lædemus aures, pa-
 rentes ad recipiendam irrigatio-
 nem a verbis. Injuste autem age-
 mus, quamvis taceamus, si iis quæ
 dicuntur non attendamus. *Aures*
enim habent, inquit, *et non au-*
dient. Oculos habent, et non vi-
debunt (c). Oculorum autem in-
 justitia est, non solum non videre,
 sed & curiose videre ea quæ non
 oportet. Etiam manibus injurii
 erimus, non ad laudem Dei enixe

eas tollentes, sed rapientes, mu-
 neribus accipiendis eas contami-
 nantes, *Perdit enim seipsum qui*
munera accipit (d): si non sumus
 ad laborandum solertes, *Quoniam*
si quis non vult operari, nec man-
ducat (e), inquit. Et, *Via pigro-*
rum strata spinis (f). Itaque in
 cujuscumque rei usu varix emer-
 gunt occasiones justitiæ & inju-
 stitiæ. Si enim ægrotus non me-
 dicum, sed amicum accersat, in-
 jurius omnino est erga seipsum,
 erga medicum, & erga amicum,
 non reddens cuique convenien-
 tia. Injuste agit qui ab adula-
 toribus veræ amicitiae fructus

(a) Prov. 22.

(b) Cap. 8, 8.

(c) Psal. 113, 5-6.

(d) Prov. 15, 27.

(e) Paul. 2. Thess. 3, 10.

(f) Prov. 15, 19.

μνη-

μνησθόμεν, ὁ τοῖς φίλοις μὴ εἰς θωπήαν ἀπεκλίνεσθαι ὀρ-
γίζομεν. ὁφείλει γὰρ ὀργίζεσθαι τοῖς καλακούμεσι, καὶ ἀπα-
τὸς ἐνλαβεῖσθαι τὴν ἀπ' αὐτῶν λήρην, λέγων μὲν ὁ Δαβὶδ,
„ Ῥῦσαι ἀπὸ ρομφαίας τὴν ψυχὴν μου, ἔκ χειρὸς κυνὸς
„ τὴν μονογενῆ μου (a). κύνεις γάρ εἰσιν οἱ ἐπίτριπτοι κόλα-
κας, ἔκ λείχοντες δάκνυσιν. ἄδικος ὁ πιστεύων, ἔκ παρατρί-
βου φρέσιν ὑπονοήσας, καὶ ψιδυρισμοῖς, ἔκ ταῖς ματαιαῖς
τῶν ἀστρολόγων προήρῃσιν προσέχων. Θεὸς γὰρ κλεινός, „ Οὐ
παράδωκε ἀκοὴν ματαιάν (b). ἔκ ὁ Δαβὶδ „ Ἰνα τί ἀγα-
„ πᾶτε ματαιότητα, ἔκ ζητεῖτε ψεῦδος (c); ἔκ, „ Αἰχμω-
θῆντες οἱ ἀνομῶντες ἀπὸ κυνὸς (d). ἐκαινῶται ὁ „ Ὁς
„ ὅς ἐκ ἐπέβλεψεν εἰς ματαιότητας, ἔκ μακίας ψαυδῆς (e).
παραπαίσει δὴτα οἱ ἐκτονημένοι ταῖς τῶν ἀστρολόγων ψαυδε-
λογίαις, τὰ γὰρ ἐπὶ μέγας προνοίας καὶ προαιρέσει διοικεῖ. ἔκ
ἔχουσιν ὅταν κινήσωσιν οἱ ἀσέβεις τὴν ἡμετέραν προαίρεσιν, τὴν
μὴ τε παρὰ ὁ πλάσαντ ἡμᾶς βιαζομένην. „ Ἰδὲ δὲ
„ ὅσα πρὸ προσώπου σου σήμερον τὴν ζῶν, καὶ τὴν θάνα-
„ τον, τὸ ἀγαθόν, ἔκ τὸ κακόν (f). ἄδικος ὁ ἐρατὶ χρυσῷ καὶ

(a) Ψαλ. κζ.

(b) Ἐξοδ. κη. κγ'.

(c) Ψαλ. δ'.

(d) Ψαλ. κδ'.

(e) Ψαλ. λδ'.

(f) Δευτ. κη. λ'.

capit, qui amicis ad blandien-
dum haud pronis irascitur. De-
bet enim succensere adulantibus,
semperque formidare ab
ipsis labem, dicens cum David,
*Erue a framea Deus animam
meam, & de manu canis uni-
cam meam* (a). Canes enim
sunt perditissimi isti adulescentes,
& lambendo mordent. Injuste
agit qui credit & turbatur in-
anibus suspicionibus & susurra-
tionibus: qui vanis astrologorum
praedictionibus attendit. Deus
enim praecipit, *Non suscipies vo-
cem mendacii* (b). Et David,
U: quid diligitis vanitatem, &

quaritis mendacium (c)? Et Con-
fundantur omnes iniqua agentes
superuacuae (d). Contra lauda-
tur, *Qui non respexit vanitatem
& insanas falsas* (e). Delirant
igitur qui terrentur astrologo-
rum mendaciloquiis; partialia
enim providentia voluntate &
arbitrio administrantur ac dige-
runtur. Neque habent itella quo
moveant nostrum arbitrium,
quod quidem nec a Creatore
coactum habemus. *Considera
quod hodie proposuerim in con-
spectu tuo vitam & bonum, & e
contrario mortem & malum* (f).
Injustus, qui amore auri & ar-

(a) Psal. 21, 21.

(b) Exod. 23, 1.

(c) Psal. 4, 3.

(d) Psal. 24, 4.

(e) Psal. 39, 5.

(f) Deut. 30, 15.

αγγλ.

» χεῖλη ψεύδῃ (a). καὶ, » Μετὰ δικαιοσύνης πάντα τὰ ῥή-
 » ματα ἔς στόματός μου (b). εἰ δ' ἑτέρω φθιγομένων, ἀκαί-
 ρους λόγοις ἀπαντήσομαι μὴ ἐπειμίναντες, παραχαράζομαι
 τὰ καθήκοντα τῇ ὁμιλίᾳ, ἀδικήσομαι τὰ ὅσα τὰ εἰς ὑπο-
 δοχὴν τῷ δέπῃ τῷ λόγον ἀρδείας ἀναπετανόμενα. ἀδικήσομαι
 ἢ καὶ σιωπῶν, εἰ τοῖς λεγομένοις μὴ προσέχωμαι. » Ὡταί
 » ᾧ ἔχουσιν, φησί, καὶ οὐκ ἀκούσονται, ὀφθαλμοὺς ἔχουσιν καὶ οὐκ
 » ὄψονται (c). ὀφθαλμοῖν ἢ ἀδικία καὶ τὸ μὴ ὁρᾶν μόνον, ἀλ-
 λά ἔστι τὸ ἐπείργειν ὁρᾶν ἢ μὴ δεῖν. χεῖρας ἀδικήσομαι μὴ
 εἰς ὕμνον Θεῷ ἁπλῶς αὐτὰς αἰρόντες. ἀρκάζαντες, δάροις
 καταρρυπαίνόμενοι. » Ἐξέλθουσιν ᾧ ἑαυτὸν ὁ δωρολήπτης (d).
 μὴ ὅστις πρὸς ἐργασίαν ἐντρεχέῃς. » Ὁ ᾧ ἀργὸς μὴ ἰοδί-
 » τω (e), φησί. ἔστι, » Ὅδοι ἀργῶν ἐσρωμέναι ἀκάνθαις (f).
 οὐκ ἔστιν ἐν ὅτεν πρᾶγματι χρῆσι, πολλαὶ ἀνακόπτουσιν
 ἀφορμαὶ δικαιοσύνης καὶ ἀδικίας. εἰ ᾧ ὁ κώμων καὶ τῷ ἱατρὸν,
 ἀλλὰ τῷ φίλον εἰσκαλεῖται, ἀδικεῖ ἀφ' ἑρῆδ' αὐτὸν τε, καὶ
 τῷ ἱατρὸν, ἔστι τῷ φίλον, μὴ ἀποδίδ' ἐκάστῳ τὰ προσήκοντα.
 ἀδικεῖ ὁ παρὰ τῇ κολλάων φιλίας ἀληθῆς καρπὸς ἑαυτοῦ

(a) Παροι. κρ. ιβ'.

(b) Κερ. β'.

(c) Ψαλ. cxxv'.

(d) Παροι. ιι'.

(e) Παῦλ. ε'. Θισ. κρ. γ'.

(f) Παροι. κρ. ιε'.

labia mendacia (a). Et, *Fasti*
sunt omnes sermones mei (b). Si
 vero alterius sermoni intempe-
 stive obloquamur, finem non ex-
 pectantes, depravabimus officia
 sermocinandi, lædemus aures, pa-
 tentes ad recipiendam irrigatio-
 nem a verbis. Injuste autem age-
 mus, quamvis taceamus, si iis quæ
 dicuntur non attendamus. *Aures*
enim habent, inquit, *& non au-*
dient. Oculos habent, & non vi-
debunt (c). Oculorum autem in-
 justitia est, non solum non videre,
 sed & curiosè videre ea quæ non
 oportet. Etiam manibus injuri-
 erimus, non ad laudem Dei enixe

eas tollentes, sed rapientes, mu-
 neribus accipiendis eas contami-
 nantes, *Perdis enim seipsum qui*
munera accipis (d): si non simus
 ad laborandum solertes, *Quoniam*
si quis non vult operari, nec man-
ducat (e), inquit. Et, *Via pigro-*
rum strata spinis (f). Itaque in
 cujuscumque rei usu variæ emer-
 gunt occasiones justitiæ & inju-
 stitiæ. Si enim ægrotus non me-
 dicum, sed amicum accersat, in-
 jurius omnino est erga seipsum,
 erga medicum, & erga amicum,
 non reddens cuique convenien-
 tia. Injuste agit qui ab adula-
 toribus veræ amicitiae fructus

(a) Prov. 22.

(b) Cap. 8, 8.

(c) Psal. 113, 5. 6.

(d) Prov. 15, 27.

(e) Rom. 2, Thess. 3, 10.

(f) Prov. 15, 19.

μνη-

μνησθόμενοι, ὁ τοῖς φίλοις μὴ εἰς θωπείαν ἀπακλύνειν ὀργισθόμενοι. ὀφείλει γὰρ ὀργίζεσθαι τοῖς κολακεύουσι, καὶ ἀγαπᾶν τοὺς ἐυλαβεῖσθαι τὴν ἀπὸ αὐτῶν λήλην, λέγων καὶ ὁ Δαβὶδ, „ Ῥῦσαι ἀπὸ ῥομφαίας τὴν ψυχὴν μου, ἢ ἐν χειρὸς κυνὸς „ τὴν μονογενῆ μου (a). κύνεις γάρ εἰσιν οἱ ἐπίτριπτοι κολακῆς, ἢ λείχοντες δάκνουσιν. ἄδικος ὁ πιστεύων, ἢ παρατρίβόμενος φρεσὶ καὶ ὑπονοήσεσιν, καὶ ψευδισμοῖς, ἢ ταῖς ματαιαῖς καὶ ἀστρολόγων προφρήσεσι προσέχων. Θιὸς γὰρ καλεῖται, „ Οὐ παραδέξῃ ἀκὸν ματαιάν (b). ἢ ὁ Δαβὶδ „ Ἵνα τί ἀγαπᾶτε ματαιότητα, ἢ ζητεῖτε ψεῦδος (c); ἢ, „ Αἰχμωθήτωσαν οἱ ἀνομῶντες ἀπὸ κυνὸς (d). ἐπαινῶνται γὰρ, „ Ὅς „ ὅταν ἐπέβλεψεν εἰς ματαιότητας, ἢ μακίας ψεύδεως (e). παραπαίεσιν δὴτα οἱ ἐκτονημένοι ταῖς καὶ ἀστρολόγων ψευδολογίαις, τὰ γὰρ ἐπὶ μέρους προνοία καὶ προαιρέσει διοικεῖ. καὶ ἔχουσιν ὅταν κινήσωσιν οἱ ἀσέβεις τὴν ἡμετέραν προαίρεσιν, τὴν μὴ τε παρὰ τὸ πλάσαντ' ἡμᾶς βιαζομένην. „ Ἰδὲ δὲ „ δώκα πρὸ προσώπου σου σήμερον τὴν ζωὴν, καὶ τὸ θάνατον, τὸ ἀγαθόν, ἢ τὸ κακόν (f). ἄδικος ὁ ἔρωτι χρυσῆ καὶ

(a) Ψαλ. κβ.

(b) Ἐξοδ. κη. κγ'.

(c) Ψαλ. δ'.

(d) Ψαλ. κδ'.

(e) Ψαλ. λθ'.

(f) Δευτ. κη. λ'.

captat, qui amicis ad blandiendum haud pronis irascitur. Debet enim succensere adulantibus, semperque formidare ab ipsis labem, dicens cum David, *Erue a fratre tua Deus animam meam, & de manu canis univiam meam* (a). Canes enim sunt perditissimi isti adulatorum, & lambendo mordent. Injuste agitur qui credit & turbatur inanimibus suspicionibus & susurrationibus: qui vanis astrologorum praedictionibus attendit. Deus enim praecipit, *Non suscipies vocem mendacii* (b). Et David, *Ut quid diligitis vanitatem, &*

quaritis mendacium (c)? Et *Confundantur omnes iniqua agentes superbiae* (d). Contra laudatur, *Qui non respexit vanitatem & insanias falsas* (e). Delirant igitur qui terrentur astrologorum mendacloquiis; partialia enim providentia voluntate & arbitrio administrantur ac digeruntur. Neque habent stellae quo moveant nostrum arbitrium, quod quidem nec a Creatore coactum habemus. *Considera quod hodie proposuerim in conspectu tuo vitam & bonum, & e contrario mortem & malum* (f). Injustus, qui amore auri & ar-

(a) Psal. 21, 21.

(b) Exod. 23, 1.

(c) Psal. 4, 3.

(d) Psal. 24, 4.

(e) Psal. 39, 5.

(f) Deut. 30, 15.

αργυρου

ἀργύρῳ τοῖς πᾶσι χημίαις πόσις ἐρεβλῶν τίν' φύσιν, ἑαυτοῦ
 τι καὶ τὰς ἄλλας φρονέων, καὶ ἰθελοντὶ κακῶργῶν, ὅμοιος
 τῷ ἐν θαλάσῃ θηρῶντι λαγῶνι, καὶ ὃν ὅρισιν ἰχθὺς διάκει-
 τι. ἀφάρισι ἧδ' ὁ δημιουργὸς τῇ ἑκάστῃ γνέσῃ τόπον κα-
 τάλληλον, καὶ ὅριον ἔθετο τοῖς ἔσιν, ὃ δ' ἐπαρκεύσονται. ἀμείλι-
 ἀδικία μεγίστη τὸ μάτῳ καταδαπανῶν τὴν πολυτελείαν
 ἢ χρόνῳ θησαυρόν. ἀδικεῖ πᾶς τις ἑαυτὸν ἐν ταῖς κοινῇ, μὴ
 μετῴν ἐκεῖνα, πρὸς ἅτλα παρὰ τὴν φύσιν ἢ ἀφίκεται.
 „Ἐκαστος ὡς κέκληκεν ὁ Κύριος, ἕτω πατατεύω (α). Ἐ-
 ὁ μὲν ἡπειρώτης θῆος ἐπιδαίνων, ἐκ πτόμῳ πηδαλῖς, ὡς
 ἀδικῶ ναυαγῆσει. ὁ δὲ θαλάσσιος γεωργία ἑαυτὸν ἐπιδύς,
 τὰς πλείοντας ἀδικήσει, ἔαυτὸς κακῶς ἀπαλλάξει. ἑκάστος
 ἐν τῇ κλήσει ἢ ἐκλήβη, ἐν ταύτῃ μέριτω. Ἐὶ οὗτος Διονύ-
 σιος, „Ἐκαστος ἐν τῇ τάξει τὴν λειτουργίαν αὐτῆς ἔσται, ἔ-
 „καὶ παρὰ τὴν τάξιν (β). ὁ ζυλευργὸς ζυλευ-
 „ργικὰ πράττει, μηδὲν χαλκεύων ἅμα τεκτανέδω, φησὶν
 „ὁ Πλάτων (γ). μὴ δὲ αὖ τεκτανόμενος χαλκεύωντων
 „ἄλλων ἐπιμελεῖσθαι μάλλον, ἢ τὴν αὐτῆς τέχνης.” ὁ ἰατρὸς τὰ
 πᾶσι τίν' ἰατρικῶν ἀσκήτω, ὁ κερύς τὰ ἑαυτῆς πράττει,

(α) Παῦλ. α. Κορ. κβ. ζ'.

(β) Ἐπιστ. Δημοφ.

(γ) Βιβλ. ε. νόμ.

genti, chemicis laboribus torquet naturam, seque ipsum & alios fallit, sponte maleficus & impostor, similis venanti lepores in mari, & in montibus pisces secant. Destinavit enim Deus cujusque generationi locum convenientem, terminumque posuit rebus, quem non excedent. Certe summa est injustitia frustra consumere pretiosissimum temporis thesaurum. Injuste agit, & erga seipsum, & erga publicum, quisquis ea non sequitur, ad quæ a natura bene dispositus est. Unumquemque sicut vocavit Deus, ita ambulet (α). Et mediterraneus quidem, na-

vem conscendens ac gubernaculum contingens, ut injurius, naufragium patietur; maritimus autem agriculturæ se dedens, erga navigantes iniquus erit, ipseque male defungetur opere. Quisque in ea vocatione, in qua vocatus est, maneat. Et divus Dionysius, Unusquisque in ordine functionis suæ erit, & non convertetur ordo in ordinem (β). Lignarius ad lignarium pertinentia tractat, nemo faber ferrarius simul sit tignarius, inquit Platon (γ); Nec tignarius fabros ferrarios magis curat quam suam artem. Medicus medicinam colat, tonfor suas partes agat; ne-

(α) 1 Cor. 7, 17.

(β) Epist. 8. ad Demoph.

(γ) 8. de Legib.

μηδὲ

μηδὲ βασιλεῖ παριστάμενος ὡς πολιτικὸς συμβεβούλευται ὁ
Θεὸς δαυλεῖν, εὐχαῖς προσημαρτύνει, αὐλικαῖς φροντίσι μη
συμφορεῖται. ὁ ἄρχων μὴ χρήμασιν, ἀλλὰ ταῖς ἐνέσταις ἀρε-
ταῖς τὰς προσηκείας λειτουργίας νύμειται. „ Δεκτὸς γὰρ βα-
„ σιλεῖ ὑπερέτης νόμων, τῇ ἢ ἑαυτοῦ ἐντροφία ἀφαιρεῖται
„ ἀτιμίαν (α). ὁ βασιλεὺς τῇ δικαιοσύνῃ τῶν ἐπιεικῶν κτε-
ραπύτω, καὶ „ Πραῦς ἔστω μαχητὴς, ὡς ὁ προφῆτης φησὶ (β),
μεμνησθῶ μὲν ὅτι ἐμὰ τῶν φορεῖν ἐπὶ Δαυὶδ ἔμαθα, ἐμὰ τῶν
διδῶσι τὸ ἔμφαν. ἀλλὰ μεμνησθῶ ὅτι Πάρις ἐλάττωται, λέγοντος,
„ ἀλλ' ἀνθρώποι τε, καὶ ἄνθρωποι σπέρματι ἐμοι ἐμνησθῶμαι τα-
„ νύν (γ). καὶ ὁ Θεὸς Δαυὶδ, „ Καὶ ἐμνησθῶ, φησὶν, ὅτι σάρξ
„ εἰσιν (δ). „ Οὐδὲν γὰρ δυνὸν ποιῶσιν οἱ ἄνθρωποι, καὶ γὰρ
„ ὑπερεπὶ νόμοις, ἐδὲ τὸ ἔμφαν παράνομον, ὃ τὰς πονη-
„ ρὰς κολάζομεν, ὁ Θεολόγος φησὶν (ε). ἀλλὰ πάλιν ὁ αὐ-
„ τός. Καὶ μὴ σε ἀπατάτω μάταιος λογισμὸς, ὅτι τὸ δι-
„ καίως ἐπέλθειν, ἀνέυθνον, καὶ τὸ παραδίδεται τοῖς νόμοις τῶν
„ παρανομούντων. εἰσὶ νόμοι Ῥωμαίων, εἰσὶ καὶ ἡμέτεροι, ἀλλ'
„ οἱ μὲν, ἄμετροι, καὶ πικροὶ, καὶ μέχρις αἱμάτων προϊόντες.

(α) Παρ. κρι. ιδ'.

(β) Ἰσαὴλ. κρι. γ'.

(γ) Νόμ. δ'.

(δ) Ψαλ. ος'.

(ε) Γρηγ. Θεολ. ἐπιστ. α'.

neque regi assistens tamquam po-
liticus consultet. Qui Deo servit,
precibus sit devotus, aulicis curis
ne se immisceat. Princeps non
divitiis, sed virtuti congruas fun-
ctiones tribuat. *Acceptus enim est*
regi minister intelligens, & agili-
tate sua adimit ignominiam (α).
Rex misceat justitiæ æquitatem
ac moderationem, & Mansuetus
sit pugnator, ut propheta ait (β).
Cogitet, non frustra se gestare
diadema, non frustra tradere gla-
dium; sed recordetur Platonis,
qui dicit, Sed nos, qui sumus ho-

mines, hominum generi jam fe-
rimus leges (γ). Et David vir
Dei, Et recordatus est quia caro
sunt (δ). Nihil enim atrox faciunt
carnifices, etenim serviunt legi-
bus: neque gladius est sceleratus,
quo malos punimus, inquit Theo-
logus (ε). Sed rursus idem ille:
Ne te decipiat vana cogitatio, ac
si jussu persequi ac legibus tradere,
eum qui deliquerit, inculpabile sit.
Extant leges Romanorum, extant
& nostræ; sed illæ quidem enormes,
immoderata, & amarulenta, &
ad sanguinem usque procedentes:

(α) Prov. 14, 35.

(β) Joel 3, 12.

(γ) 9. de Legib.

(δ) Psal. 77, 39.

(ε) Greg. Theol. epist. 20.

οἱ ἡμῶν ὅ, χρηστοὶ καὶ φιλόανθρωποι, καὶ μὴ συγχωρεῖν τίς τῶ
 οὐμῶν χρηστὸν κατὰ τὸ ἀδικεῖν (α). καὶ ὁ θεὸς Διονύσιος,
 οἱ ἀλόγως θρασυώμῃ, ἐνόμω δίκῃ σωφρονεῖν ἀναγ-
 κάζον) εἰπὼν, " πάλιν τίν' τὸ προβάταν ἐπιμεινέσθῃ ποι-
 μαντικῶν ἐπαινεῖ. σὺ γὰρ εἰρήνῃ βασιλεὺς ἀσπαζέσθαι. ἢ καὶ
 εἰς γῆν φοιτήσας, καὶ εἰς γῆν ἀετρίδας, καὶ εἰς ὑπερὺν ἀνιόν,
 ὡς κλῆρον ἀκράτον ὁ Δεσπότης ἡμῶν παρακατέθετο, ἀλλ' ὑπὲρ
 θεῶν ἐνδύοιτο ἐν δέοντι τὰ ἔπλα. ,, Καὶ κολάζων, καὶ τι-
 μῶν ἀφ' ὧν θεῶν ἐστίν, ἐνδικῶν ἀρετῶν, ἀπιδύοντων κα-
 κίαν, ὅπερ (ὡς βέλε). καὶ ἐν ταῖς μεγίστοις ἐνεργέτης
 σε γίγνῃ, εἰρήνης ὡν πρόξενος, καὶ οἰκονομίας πολιτικῆς, καὶ
 ἥ μύρια ἀγαθὰ ἀφ' ἧς ἀρχῶν τέτανται τὰς πόλεις γί-
 νῃ. καὶ ἀνέλης αὐτάς, πάντα οἰχέσῃ, καὶ ἐ πόλεις, ἐ
 χωρία, σὺ οἰκία, σὺ ἀγορά, σὺ ἄλλο ἔδεν γήσι, ἀλ-
 λὰ πάντα ἀνατραπήσῃ, τὸ δυνατωτέρων τὰς ἀδυνεστέρας
 καταπινόντων. ὥστε καὶ εἰ μὴ ὀργή τις εἴπετο τῷ παρακρού-
 ντι, καὶ ἔτως ὑποτάσσεται σε ἐχρῆν, ἵνα μὴ δόξης ἀσυνεί-
 δητος εἶναι, καὶ ἀγνώμων περὶ τὸ ἐνεργέτω. καὶ, ἐδὲ ἥ
 μικρὸν τι σιωπεῖσιν ἡμῶν εἰς τίν' τὸ παρόντος βίβ κα-

(α) Οὐρίαν. Θεοτέκνον.

infra autem suaves & clementes,
 non permittentes iracundia uti
 adversus ledentes (a). Et divus
 Dionysius cum dixisset, Qui in-
 consulte & temere ferociscunt, ii le-
 gitimo jure sapere & frangi esse
 adiguntur, e contrario opilionum
 mitissimam artem laudat. Igitur
 pacem rex amet, quam & in ter-
 ras veniens, & in terris commo-
 rans, & in cælum ascendens,
 tamquam hereditatem illibatam,
 Dominus nobis deposuit; sed pro
 Deo induat, ubi opus, arma. Sive
 puniat, sive honore afficiat, mini-
 ster Dei est, virtutem vindicans,
 malitiam abigens, id quod Deus
 ita vult. Et in maximis tibi le-

nefacit, dum pacem & administra-
 tionem politicam procurat. Nam
 innumera bona civitatibus per
 magistratus istos proveniunt. Quos
 si sustuleris, omnia simul pessima
 ibunt: ita ut neque urbes, neque
 agri, neque domus, neque forum,
 aut aliquid aliud, consistere queat,
 sed simul omnia subvertantur, po-
 tentioribus imbecilliores impune
 devorantibus. Itaque etiamsi in-
 obedientiam nulla ira conseque-
 retur, sic quoque tamen subji-
 ci oportebat, ne conscientia ca-
 vere videaris, atque erga bene-
 ficium ingratus. Et, Neque enim
 parum nobis ad præsentis vite
 statum conducunt, arma expe-

(a) Verian. The. te. no.

,, τὰς αὐτῶν,

τὰς αὐτὰς, ὅπλα τιθέμενοι, τὰς πολεμίας ἀπαιρούμενοι, τὰς
 ἐν ταῖς πόλεσι γασιάζοντας καλύπτοντες, τὰς ἐν πᾶσι ἀφ-
 φοράς ἀφαιλύοντες (α). καὶ ὁ ἱερὸς Ἰσίδωρος. „Ἐστὶν, ὡ
 σοφί, καὶ πόλεμος εὐαγγελίας, καὶ εἰρήνη πάσης ἀσπόνδου μά-
 χης ἀργαλειωτέρα. κατὰ τὸ, Ἐξήλωσα ἐπὶ τοῖς ἀνόμοις
 εἰρήνην ἀμαρτωλῶν διεσῶν. λησὶ μὲν γὰρ πρὸς ἀλλήλους
 σπένδοι, κατὰ τὸ μηδὲν ἀδικούντων ὀπλιζόμενοι. λύκοι ἢ
 συναγελάζον, ὅταν αἱμάτων διψῶσι. καὶ ὁ μὲν μοιχὸς
 εἰρηνεύει πρὸς τὴν μοιχοδομήν, ὁ ἢ πόρνος πρὸς τὴν
 πορνοδομήν. μὴ τείνῃ πανταχῶς τὴν εἰρήνην νόμιζε εἶ-
 ναι καλόν, ἔστι γὰρ πολλὰκις παντὸς πολέμου χαλεπωτέρα
 ὅταν γὰρ τις πρὸς τὰς κατὰ τὴν προνοίας ὑλακτικὰς εἰ-
 ρηνεύῃ, καὶ πρὸς τὰς τοῖς βίοις ἀχρεῖας τὴν κοινὴν δια-
 τάξιν καὶ λυμαιομένης πολιτείας σπένδῃ, ἔτι τὸ εἰρή-
 νης ὅρων πόρρω περὶ ἐσκήνῃ καὶ μακράν. διὸ καὶ ὁ Παῦλος
 ἔλεγεν, εἰ θιωτὸν τὸ ἐξ ὑμῶν μὴ πάντων ἀνθρώπων εἰρε-
 νεύοντες. σαφὲς γὰρ ἠπίσκατο, ὅτι ἔστιν ὅσα καὶ θιωτὸν (β).
 καὶ „Σοφὸν ἔχον ἀληθείας ἐξυμῆμα τὸ πολυειδὲς τὴν βασι-

(α) Ἰωάν. Χρυσ. εἰς τὴν πρὸς Ῥωμ. κτθ. γγ’.

(β) Βιβλ. δ’ ἐπιστ. λς’.

alientes, hostes propulsantes, sedi-
 ciosos in urbibus coercentes, quas-
 vis ubique controversias dissol-
 ventes (a). Et sanctus Isido-
 rus, Est, o vir erudite, & bel-
 lum sanctorum ac iustum, & pax
 omni implacabili pugna tetrior,
 secundum illud Psalmi, Zelavi
 super iniquos, pacem peccatorum
 videns. Nam latrones quidem
 inter se paciscuntur, contra eos
 qui nulla re ipsos laedunt, armati.
 Sed & lupi congregantur, quo-
 ties sanguinem sitiunt: & adul-
 ter cum adultera pacem colit, &
 scortator cum scorto suo. Noli
 igitur existimare pacem ubique &

per omnia bonam esse, est enim
 sapienter quovis bello durior
 & deterior. Nam cum quis pacem
 colit cum ejusmodi homini-
 bus, qui adversus providentiam
 latrant, & cum iis qui vita
 nullius pretii atque improba com-
 mune vitam turbant & va-
 stant, fœdus ferit: hic longe lon-
 geque a pacis terminis submotus
 degit. Qua causa quoque erat,
 ut Paulus dixerit: Si fieri po-
 test, quod in vobis est, cum omni-
 bus hominibus pacem habentes.
 Probe enim noverat, interdum
 fieri non posse (b). Et, cum sa-
 piens veritatis inventum habeat,

(a) Joan. Chrys. in epist. ad Rom. cap. 13.

(b) Lib. 4. epist. 36.

„ νον μηχανήματα, χρῆσαι τῷ φόβῳ πρὸς τὴν κρίσιν, ἐπιιδὴ
 „ φόβον σε τοῖς κακοῖς ὁ Θεὸς νόμῳ ὠρίσατο (a). καὶ
 „ Εἰ φίλῳ εἶναι βέλῃ Θεῷ, ἄρχε κραταιῶς (b). καὶ „ Κα-
 „ τανόησον ὅν ἀσύετε, εἰ ὡς ὁ Μαυσῆς ἐφρόνουςας, ἢ ὡς ὁ
 „ Φινεὺς ἐζήλωσας, ἢ ὡς Σαμὺὴλ ἠμύνας Θεῷ, ἢ ὡς Ἡλίας
 „ ἐξεδίκησας, καὶ τότε μέγα φρόνῃ ἐφ’ οἷς ἐτόλμησας. εἰ ὅ
 „ ἔ τε νόμῳ σέ τις ἐχειροτόνησεν, ἔ τε πολέμου τάξεις ἐξά-
 „ πλισεν, ἔ τε Θεὸς χρησμὸς ἐπαφῆκε τῷ ὁμοφύλῳ σου αἰ-
 „ ματι, καὶ αὐτοῖς τοῖς ἐχθροῖς ἀγάπῃ σπενδόμῳ, κα-
 „ λὸν σοι νῦν ἀφαιμάξαι τὰς χεῖρας, ἐπιδόντι τὸ οἰκτεῖον αἰ-
 „ μα πρὸς ἐκχυσιν, ἢ τηρῆσαι κατὰ ψυχῇ τὸ παράπτω-
 „ μα, καὶ τοῖς ἐκείθεν δικαστηρίοις πρὸς αἰώνιαν φυλάττεισθαι
 „ κόλασιν (c).

Πολεμεῖται ἄρα ὑπὲρ Θεῷ ὁ ἄρχων, ἀλλὰ μὴ ὑπὲρ τὰ
 ἐσκαμνόμενα χαρεῖται. ἀδικεῖ ὅ ἄρχων καὶ μὴ φειδόμῳ
 ἑαυτοῦ, τῇ ὑγείας ἀμελεῖν, ἡδοναῖς κατατριβόμῳ.
 „ Τίς
 „ ἢ δοξάζει τὸ ἀτιμάσαντα τὴν ζωὴν αὐτοῦ (d); ἀδικεῖ
 μὴ μόνον ὡς κάλαμῳ ὑπὸ ἀνέμου σαλιδόμῳ, ἀλλ’

(a) Τὸ αὐτὸ Βιβλ. α. ἐπισ. ρς’.

(b) Ἐπισ. συζ’.

(c) Συρ. κεφ. ι’.

*multiplicem tormentorum machi-
 nam, terrore ad iudicium utere,
 quandoquidem te terrorem impro-
 bis divina lex constituit (a). Et,
 Si Dei amicus esse studes, fac
 robuste praesidis. Et, Animadvertite,
 o stolide, num ut Moyses eadem
 perpetraveris: aut ut Phinees,
 zelo exarseris: aut ut Samuel,
 divinam injuriam ultus sis: aut
 ut Elias, impietatis vindicem te
 praebueris: ac tum ob admissum
 facinus magnifice de te senti.
 Quod si nec lex ulla te designa-
 vit, nec belli ordo armavit, nec
 divinum oraculum te ad tribulis
 tui profundendum sanguinem im-*

*misit, quod potius cum ipsis ini-
 micis charitatem praecipit: satius
 tibi nunc fuerit, ut imbutas cruo-
 re manus tuas expies, & cruo-
 rem tuum effundendum dedas,
 quam ut animo scelus retineas, ac
 futurae vitae tribunalibus ad sem-
 piternum cruciatum serveris (b).*

Pugnet igitur princeps pro Deo,
 sed terminos ne excedat. Injuste
 autem agit princeps etiam cum si-
 bi non parcat, cum sanitatem ne-
 gligit, cum voluptatibus atteritur
 ac diffluit, Quis enim glorificabit
 exhonoram mentem suam (c)?
 Injurius est, non solum quando
 ut arundo a vento agitur, sed

(a) Eiusd. lib. i. epist. 116.

(b) Epist. 290.

(c) Eccles. 10, 31.

ἐνιοτε ἀδικεῖ, ὀλεθρίᾳ σαθρότητι προχέματι, τὰ ἀσφαλῆ
 καὶ συνοίσοντα ἔτι καὶ ἔτι πραγμάτων ὑποτιμώμενα,
 μὴ μεταβαλλόμενα εἰς δέον. „ Πάντα κατὰ λόγον ποιεῖν
 „ τι, καὶ μὴ γινώμενα ἔτι κατὰ λόγον, μὴ μεταβαίνειν ἐφ'
 „ ἑτέρον (α), φησι, μέντοι ἔτι δόξαντες ἐξ ἀρχῆς. ἐκείνους
 „ μεταβαλλόντες, τὸ ἐπίμνησον ἀφ' ἑρῆδων ἐπίμνημον. διὸ καὶ
 „ ὁ θεὸς Παῦλος ὅσα αἰχμαλῖα τοῖς πᾶσι τὰ πάντα γινώ-
 „ μενα. ἀδικεῖ ὁ ἄρχων ὁ μὴ εἰδώς μέτρα αὐστηρότητι καὶ
 „ πραότητι. „ Δίκαιοι ἡ οἰκτιρέασι καὶ ἐλεῖσιν (β). ὁ μὴ
 „ ἀφαιρῶν ἔτι ἐκείνους τὸ ἀκέραιον, ἀλλὰ ἀποσῶ ἰσότητι τὰς
 „ ὁμοίας πᾶσιν ἐπιτρέψαν ποινάς. „ Οὐ πᾶν τραῦμα τῇ αὐ-
 „ τῇ ἐμπλάσσει θεραπεύει (γ). ἀδικεῖ πάλιν ἡ ὁ μὴ σπεί-
 „ ρων, μὴ τι ἀρδεύων, καρπὸς ἡ ὀνειροπολῶν ἀποδρέψαδαι.
 „ Ἐκ καρπῶ ἡ δικαιοσύνης φύει δένδρον ζωῆς (δ). ἀδικεῖ
 „ ὁ παρὰ τῇ μηλίας ἄπια ἀπαιτῶν, καὶ παρὰ τῇ ἐλαίας μῆλα.
 „ ὁ ἀπὸ τῶν νέων ἐντελῆ ζητῶν ἀρετῶν, τοῖς ἡ γενηρακοῖσι πο-
 „ νεῖν ἐπιτάττων. ἀδικεῖ ὁ παρὰ τῶν αὐλικῶν τὰ εἰς ψυχῆς θε-
 „ ραπείαν τιόντα ἀνθρώπων, ἐν ἡ πολιτικοῖς καὶ πολεμικοῖς μῆ

(α) Ἰσποκ. τμή. β'. ἀφορ. νβ'.

(β) Παρ. κη. ιγ'.

(γ) Ἰγνατ. ἐπιστ. β'. Πολυκ.

(δ) Παρ. κη. ιδ'.

etiam nonnumquam quando per-
 niciose constantiae praetextu, oc-
 casione & rebus tuciora & pro-
 futura suggerentibus, opportune
 non mutatur. Si quis omnia con-
 venienter exaetque iudicio fa-
 ciat, nihil tamen ea ratione effi-
 ciat, tamen ad aliud ne tran-
 seat (a), inquit, manente adhuc
 primo decreto; sed mutato, con-
 stantia omnino est vituperanda.
 Quare divus etiam Paulus non ve-
 retur omnibus omnia fieri. In-
 justus est princeps, modum seve-
 ritatis & clementiae ignorans,
 Iusti enim misericordes sunt &
 miserrantur (b): qui non distin-

guat voluntarium a non volunta-
 rio, sed nefaria parilitate similes
 omnibus infligit poenas. Non
 omne vulnus eodem emplastro cu-
 ratur (c). Injurius est circa ter-
 ram, qui nec ferens nec rigans,
 fructuum tamen perceptionem
 somniat & imaginatur. Ex fructu
 enim iustitiae nascitur arbor vi-
 tae (d). Injuste agit, qui a malo
 pira postulat, & ab olea mala:
 qui a junioribus consummatam
 virtutem requirit, senio autem
 confectis labores injungit. Injuste
 agit qui ab aulicis ad curam ani-
 mae pertinentia postulat, in po-
 liticis autem & bellicis negotiis

(a) Hippocr. sect. 2. aphor. 52.

(b) Prov. 13, 13.

(c) Ignat. epist. 2. ad Polycarp.

(d) Prov. 11, 30.

τῷ μοναζόντων συμβουλόμενον. ἕκαστος ἐν ᾧ ἐκλήθη, ἐκείνῃ καὶ μέντω. καὶ ὁ ἱερὸς Διονύσιος, „Εἰδέναι βέλει ἕκαστον καὶ δρᾶν τὰ ἑαυτοῦ.” καὶ ὁ ἅγιος Μάξιμος, „Εἰ καὶ τὰ εἰκότα τις ποιῇ, παρὰ τὴν οἰκίαν ἢ τάξιν τι καὶ ἀξίαν, καὶ ὅτε τὸ ἐφικτὸν ὑπερβαίνει, δικαίως ᾗ τὰ δίκαια μεταδίδωκεν προσήκ.” ἀδικῶσιν οἱ μὴ ἐς παιδοποιίαν καὶ οἰκοποιίαν, καὶ βίαν παραμυθίαν ταῖς γυναιξὶ χράμενοι, ἀλλὰ ἐνυγχωρῆντες αὐταῖς τοῖς ἐς σωτηρίαν πολιτείας ἀνήκυσιν ἐπὶ ἐλευθέρῳ ἔκοντ' ἐγκαταμίνευσαν. „Σοφαὶ ᾗ γυναῖκες ἀποδόμησαν οἶκον (α)· ἐπισφρήσασαι ἢ πολιτείας, κατέσφραν ἄρδην αὐτάς. δικαιοσύνην ἢ ἀσκήσῃ καὶ στρατηγὸς καὶ ἄρχων, παρ' ἑκάστου ἀνερδυνάμενος καὶ μανθάνων ἅπτε ἕκαστος οἶδε καὶ πολλὰς ἰσχυρὰ τῇ τοιαύτῃ δεξιότητι καὶ ἀγχινοῖα, ἐξ αὐτοχρῶς ἐν τῇ πολιτείᾳ καὶ στρατηγίᾳ, κατὰ τὴν εἰρήνης ἢ πολέμου καιρὸν, ἀρίστως ἀποδύναι μέχρι θανάτου. ὅσα ἀπανηναμένους μανθάνει παρὰ ἑστρατιῶν τὰ στρατιωτικά, παρὰ ἑνομικῶν τὰ νομικά, παρὰ ἑμμηχανικῶν τὰ μηχανικά, παρὰ ἑναυπηγῶν τὰ ναυπηγικά, παρὰ ἑιατρῶν τὰ ἰατρικά, παρὰ ἑπιδουματικῶν τὰ πιδουματικά. * ὅσα ἔστι ἢ

(α) Παρ. κρ. ιδ'.

eum monachis consultat. Quisque in quo vocatus est, ibi etiam maneat. Sanctus etiam Dionysius, Scire vult quemque & agere res suas. Et sanctus Maximus: Etiam si probabilia quis faciat & rei convenientia, sed prater ordinem & dignitatem suam, hic etiam officium transgreditur, iusta enim iuste persolvere convenit. Injuste agunt, qui non ad procreandos liberos, nec ad rem familiarem, nec ad vite solatium utuntur mulieribus, sed finunt eas negotiis reipublicae, ad perniciem societatis, immiseri. Sapientes enim mulieres adificant domum (a); sed ubi se reipublicae negotiis in-

gessere, funditus eam evertunt. Iustitiam autem exercebit etiam dux atque princeps, ex quolibet quaerens ac discens, quae quisque scit. Novimusque multos ejusmodi dexteritate atque sagacitate, levi negotio, tam in civilibus quam in militaribus rebus administrandis, & belli & pacis tempore, praestantissimos evasisse, ad admirationem usque. Qui non recusare discere, a milite rem militarem, a jurisperito jurisprudentiam, a mechanico res mechanicas, a navali fabro, ad fabricationem navium pertinentia, a medico, medicinalia, a spiritali, spiritalia. Non est autem major

(a) Prov. 14, 1.

μετιζων

μίζων ἀδικία ἔσθ' ἀδικον ὄντα δικαιούτω ὑποκρίνασθαι. ὁ νό-
 φων ἄρα τὰ ἔσθ' ἡφιστάσθαι, ὁ μεθύων τὰ ἔσθ' μεθύοντα, ἐπὶ
 ἀηδέστερον μεθύοντα ὁπλυνόμενος ἡφιστάσθαι. ὁ θεολόγος
 τὰ ἑαυτοῦ, ὁ φιλόσοφος τὰ ἰδία, μὴ συμπιφύρωται τὰ ἐπί-
 γναια τοῖς ἑταίροις. καὶ ὁ μὴ πίνων ἀλαζονεύμενος, ὁ δὲ ἄρ-
 χων εἰς ἀφίλειαν καὶ χυδαιότητα ὑποσυνόρμητος, ἀδικεῖ μὴ
 εὐδὲς φυλάττειν τὸ ἀξίωμα, σοβαρότητι μὴ κεραιῶν τὸ φε-
 λόφρον, καὶ εὐνιδεύοντα. ὁ δὲ ὡς κηφίαν παρῆναι, ἀδικεῖ
 τὴν νιότητά. καὶ ὁ γέρον εἰς ἀκολασίαν, ἢ πολυεργίαν ἑαυ-
 τὸν βιαζόμενος, γῆρας ἀδικεῖ. ὁ φιλάργυρος ἐγκαθεργνύς
 τὸν φίλον, ὁ φιλόδοξος τῇ χρήσει πλεῖστον, ἀδικεῖ. ὁ δειλὸς ἀδικεῖ τὴν
 ἀνδρείαν, ἐπιδίδων εἰς αὐτὴν κακωπιζόμενος ἀνεπίστατοις αἰ-
 ρεῖται κινδύνους. ὁ ἰδιώτης εἰς μεγαλοπρέπειαν νεανιδεύμενος,
 ἀδικεῖ ταυτὶ τὴν ἀξιάγαστον ἀρετὴν, τὴν ἐμπρέπυσαν
 μύνοις τοῖς ἄρχουσιν. ἀδικεῖ φιλίαν ὁ ἐξ ἡμιστίας αὐτὴν τι-
 μήσας, καὶ ἔσθ' φίλος δυσυχήσας λιποτακτῶν. ἀδικεῖ φι-
 λίαν ὁ μὴ ἀνακοινέμενος τὰ ἐν τῇ καρδίᾳ τῷ φίλῳ, ἀδικεῖ
 καὶ ἑαυτὸν. καρπὸς γὰρ φιλίας ἡ πολιτικὴ ἐξομολόγησις, ἢ
 ἀφ' ὧν ὅσα τὴν συμπήγοντας καὶ ἀγχοῦντας τὴν καρδίαν
 ἰωδιστάτους λύπης ἢ φόβου χυμῶς. καὶ ἀδικεῖ μὴ ὁ κολακτεῖς

ulla injustitia, quam si quis in-
 justus, justitiam simulet. Sobrius
 ergo ut sobrius, ebrius ut ebrius
 agat: nihil tædiosius ebrio so-
 brium simulante: theologus sua,
 philosophus sua, nec commisceantur
 terrena cœlestibus. Ac pauper
 quidem arroganter se jactans:
 princeps autem in simplicitatem
 & vulgarem vilitatem prolabens,
 injurius est, nesciens servare dig-
 nitatem, severitati non admiscens
 comitatem & affabilitatem. Ado-
 lescens instar fuci incedens, lædit
 adolescentiam. Et senex violen-
 ter protervus ac petulans, aut ni-
 mis operosus, injurius est sene-
 ctuti. Avarus includens debitas
 usus divitias, injustus est. Timi-

dus injurius est circa fortitudi-
 nem, quando ad eam sese com-
 ponens & ornans, inutilia cape-
 lit pericula. Homo privatus &
 plebeius ad magnificentiam sese
 audens erigere, injurius est cir-
 ca admirabilem hancce virtu-
 tem, quæ solos decet principes.
 Lædit amicitiam, dimidiatam
 quis colens, & amicum in ad-
 versis rebus deferens. Injurius
 est circa amicitiam, qui amico
 non communicat cordis intima,
 sed & seipsum lædit. Fructus
 enim amicitiae est, civilis con-
 fessio, dissipans tristitiae vel me-
 tus virulentissimos humores, qui
 cor suffocant & angunt. At-
 que iniquus quidem est, qui adu-

φθείραν τὸ ἱερὸν τ' ἐφιλίας χρῆμα· ἀδικεῖ ἢ ἔδ' ἐν μίῳ καὶ ὁ μὴ τρίψαι τὴν ἐφιλίαν ἀληθεῖ ἐπαίνῳ, λόγοις προσηύσι, δι-
ραπτήσι, προσήνσι, καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς καθήκουσι φιλίας.
ἀδικεῖ τ' πλεῖστον ὁ κατασπαθῶν τὰ ὄντα· ἀλλ' εὐίστε ὁ
ὁδοῦ μὴ φειδόμενος, οἰκονομίαν ἀδικεῖ. καὶ ὁ ἐν ναυαγίῳ
θησαυρὸν φειδόμενος, ἑαυτὸν τε καὶ τὰς συμπλέοντας ἀδικεῖ.
κομιδῇ ἀδικεῖ ὁ τ' πατριδὸν καὶ τ' βασιλείας ἐν κινδύνῳ
ἔσταν, ὡς τ' αὐτῶν σωτηρίας κινδυνεύειν ὑπὸ φιλοψυχίας
ἀπασιδόμενος. ἀδικεῖ ἢ καὶ ὁ τὰ δέοντα τῷ κοινῷ μὴ
ὑπεργῶν ὁ λιτεργεῖν δυνάμενος, ὁλοῦς ἢ καὶ θεωρίας
ἔρατι ἢ τινι οἰκίσκῳ καθιέρων ἑαυτὸν, καὶ ἐπὶ βλάβῃ τ' ὁμο-
φύλκω τρυφῶν. ἐξ ἐναντίας ἢ ὁ ἐς τὸ πρᾶττεν ἀφῆκε, ἀδική-
σι εὐσηθέσας ἐνδεία φρεῖν εἰς πολιτικῶν πραγμάτων διοί-
κησιν.

Ἀδικεῖ τὴν τ' πραγμάτων φύσιν, ὁ μὴ ἀφαιρῶν ὅποια
τὰ ἐνδεχόμενα, τὰ ἀναγκαῖα, τὰ ἀδύνατα, ἀναμιεῖ ἢ καὶ
φύσιν ἐπιβάλλων τοῖς ἐγχειρήμασιν. ἀδικεῖ τὴν φρόνησιν,
ἀδύναται αὐτῇ ἀφαιρῶν ἐγκαλῶν ἀφ' ἧς τ' λειψὸν ἀσφα-
λῶς ἔσται, ὁ ἐραυζόμενος παρὰ τ' ὑποκρίσιος καὶ ὑπερλόη-
τος ἱέρματα αὐτῇ καὶ βοηθήματα, ἀφ' ἧς τε εὐνοῶν, καὶ σκο-

latione corrumpit sanctum ami-
citiæ nomen; sed non minus in-
juste agit, qui amicitiam non
alio & sustentat veris laudibus,
lenibus verbis, cultu & obsequiis,
salutationibus, aliisque amicitie
officiis. Injuste agit, qui prodi-
git bona sua; sed quandoque qui
obolo non parcat, injurius est
circa rem domesticam. Quique
in naufragio parcat thesauro, sibi
ipsi & sociis navigationis inju-
rius est. Oppido injustus est,
qui, patria & rege in periculo
constitutus, vitæ nimis amans,
pro eorum salute periclitari de-
trecitat. Injustus est, qui non ita
ut æquum est, ministrat servit-
que reipublicæ: qui, cum munere

re aliquo fungi possit, otii &
speculationis amore, in aliqua
cellula seipsum includit, cumque
societatis detrimento, deliciis vacat;
e contrariis autem rebus ge-
rendis non aptus natus, nocebit,
si, mentis penuria, irrumpat in
rerum civilium administrationem.

Injuste agit, qui indolem re-
rum & negotiorum naturam non
discernit, quæ fieri possint, quæ
necessario fiant, quæ fieri ne-
queant, sed promiscue & confuse
cuncta aggreditur. Iniquus est
erga prudentiam, qui infirmitatis
eam accusat, via regia tuto in-
cedentem, qui a simulatione &
dolis ei mutatur tutamen & ad-
miniculum, perque arctas & tor-

λιῶν, καὶ σκοτιῶν τινῶν ὁδῶν πορεύομεν. ἀδικεῖ ὁ ἐν
 σπευδῇ παιῶν, καὶ ἐν παιδιαῖς σπευδῶν ἐν θύμῳ ναυ γι-
 λῶν, μὴ ἵδῃ, φησὶν, ὡς λῆν ἐν τῇ οἰκῇ σου, καὶ φαντασιοκο-
 ,, πῶν ἐν τοῖς οἰκέταις σου (a). ἀδικεῖ τὰς ἀρετὰς, ὁ ταῖς
 κακίαις περὶτρέφει τὰ τῶν ὀνόματα, ἢ καταρρίπτει
 τὰς ἀρετὰς ὑπὸ φθόνου τοῖς ὀνόμασι τῶν κακῶν. ,, Οὐαὶ
 ,, ᾧ τοῖς λέγουσι τὸ πικρὸν γλυκὺ, καὶ τὸ γλυκὺ πικρὸν (b).
 Ἀδικεῖ ὁ ἐπιμυθεύων τῷ ἐχθρῷ πεπρωμένῳ. ,, Ἐθετο τὰ
 ,, θησιμαῖα τῷ ὄντι σου βρώματα τοῖς πιτυνῶσι τῷ ἔρα-
 ,, νῷ (c). ἀδικεῖ ὁ ἀνακαλύπτων μυστήρια, ἃ ὁ εἰς ἐχθρὸν
 μεταπιστῶν, ὁπλῶν φίλῳ συνῆτο ἔφθῃ ἀνακοινώσας
 αὐτῷ, ἀνατρέπῃ ᾧ ἄρδῃ τὴν πολιτικὴν κοινωνίαν. ,, Ο'
 ,, ἀποκαλύπτων μυστήρια ἀπάξει πίσυν (d). ἀδικεῖ ὁ ἐν
 μέσῳ εἰς ἐχθρὸν, ἀλλ' εἰς ἀπάσαν τὴν φύσιν, ὁ καὶ μὴ τῷ
 θάνατοι τῷ ἐχθρῷ εἰς τὸ ἀποφονεῖν μετοχευῶν τὴν ἀπίχθειαν.
 ,, Ἐν λόγῳ, φησὶ Πλάτων, πατὴρ ὀνείδῃ, καὶ τιμωρίας παί-
 δων μηδὲν ἐπιτίει (e). ἀλλὰ τί οὐ Πλάτων; αὐτὸς ὁ

(a) Συρ. κερ. δ'.

(b) Ἡσαί. κερ. ε'.

(c) Ψαλ. εα'.

(d) Συρ. κερ. κζ'.

(e) Βιβλ. Σ. νόμ.

tuos & caliginos quasdam vias
 ambulat. Injurius est, qui in
 seriis jocatur, in jociis seria tra-
 ctat: in zde divina ridens,
 cum uxore autem & liberis in
 convivio tetricum se præbens.
 Noli esse, inquit, sicut leo in do-
 mo tua, & suspiciosus erga do-
 mesticos (a). Injurius est erga
 virtutes, qui vitiis imponit ea-
 rum nomina, aut ex invidia vir-
 tutes contaminat nominibus vi-
 tiorum. Va enim dicentibus ama-
 rum dulce, & dulce amarum (b).
 Injustus, qui insultat hosti ja-
 centi. Posuerunt morticina ser-

tuorum tuorum, escas volatilibus
 cali (c). Iniquus, qui detegit
 arcana, quæ alius in inimici-
 tiis dilapsus, cum amicitia coi-
 ret & constaret ei communica-
 verat; evertit enim funditus
 civilem societatem. Qui denun-
 dat arcana, finem perdit (d).
 Injurius, non solum erga hostes,
 sed in universam naturam, qui
 post mortem inimici, in pro-
 geniem ejus derivat similitudines.
 Uno verbo, inquit Platon, patris
 opprobria & supplicia nullum ex
 liberis comitantur (e). Sed quid
 opus Platone? Deus ipse inquit,

(a) Eccles. 4. 35.

(b) Is. 5. 20.

(c) Psal. 78. 2.

(d) Eccles. 27. 16.

(e) Legum. 9.

Θεός

Θεός φησιν, „ Οὐκ ἀποθανῶν πατέρες ὑπὲρ τέκνων, καὶ υἱοὶ
 „ οὐκ ἀποθανῶνται ὑπὲρ πατέρων ἕκαστος ἐν τῇ ἑαυτοῦ
 „ ἀμαρτίᾳ ἀποθανῶνται (α). ὁ ὅς ὁ Χριστὸς νόμος ὑπερφου-
 σέραν τινὰ καὶ ὑψηλὴν ἀρετὴν παιδεύει τὰς ἀνθρώπους, ὅποσα
 ὁ Δα὿δ Μωσίου νόμος τῇ σκληρότητι καὶ ἀντιτυπία τῇ ἰσ-
 θαίῳ συγκαταβαίνειν συγχωρεῖ, τοῖς τελευταῖον βίῳ τελε-
 μέθοις μηδαμῶς συγχωρεῖ, ἀλλὰ πανταχῶ καὶ ἐπιτάττει, καὶ
 συμβαλεῖν τὰ κρεῖττω καὶ ὑψέστερα. καὶ ὁ μὲν, ὀφθαλμὸν,
 ἔφη, ἀντὶ ὀφθαλμοῦ, ὁ δὲ, μὴ μόνον φειδῶς τῷ ἰχθῶν, ἀλλὰ
 καὶ συγγνώμην ἀποδέμειν, καὶ ἀγαπᾶν βέλει. Ἐ μὴ μόνον
 αἵματός, ἀλλὰ καὶ ὕδατος ἀπάσης ἀγνῆς ἔχειν τὰς χεῖρας,
 τῷ ἐπιτετραμμένων τῶν διοικήσιν τῇ πολιτείᾳ ὡς ἐπιτρόπων
 ἐπὶ γῆς Θεὸς κολαζόντων ἄλλαις τε ποιναῖς, καὶ ἑξίφει τὰς
 ἀδικούντας. Δαὶ τὸτο ἀνέμειν δικαστήρια, καὶ κριταὶ κάθηνται,
 καὶ νόμοι ἀναγινώσκον, καὶ δίκαι τέμνον, καὶ ποινὰ τοῖς ἀδι-
 κῶσιν ἐπιβάλλου. „ Οὐ ὅς ὁ μὲν μάττω, φησὶν ὁ Δεῖος Παῦ-
 „ λος, τῶν μάχαιραν φορεῖ (β). καὶ ἐν κινδύνῳ καταστάς,
 μὴνὲν τὰ χιλιάρχου τῶν ἐπιβόλων, καὶ ὑπὸ στρατιωτῶν φυ-
 λαττόμενος εἰς ἑτέραν μεταβαίνει πόλιν. ἐρρωμένον ἄρα μὲν

(α) Δευτερ. κη. κδ'.

(β) Ρωμ. κη. γ'.

Non occiduntur patres pro filiis, nec filii pro patribus; sed unusquisque pro peccato suo morietur (a). Christi autem lex ingentiorē quandam & sublimem virtutem docet homines, quaecumque lex Moysi refractariae Judaeorum duritiei condescendens concessit, ea perfectiori vitae initiatis neutiquam permittens; contra vero ubique imperans & suadens potiora & superiora. Atque ille quidem oculum pro oculo dixit, hic autem non solum parcere inimicis, sed & ignoscere, & eos diligere nos vult: & non solum a

sanguine, verum ab omni etiam injuria puras habere manus; siquidem illi, quibus commissa est administratio reip. tamquam procuratores in terris Dei, puriant, cum aliis suppliciis tum gladio, noxios. Propterea patent tribunalia, sedentque iudices, & leges leguntur, & lites deciduntur, & poenae nocentibus infliguntur. Non enim sine causa, inquit divus Paulus, portat gladium (b). Idem in periculo constitutus, indicat tribuno insidias, & sub custodia militum in aliam transit urbem. Igitur pacem agere cum

(α) Dent. 24, 16.

(β) Rom. 13, 4.

πάντων

πάντων ὀφείλομεν, εἰ ἔξει, καὶ τὴν ἡσυχίαν ἀσπάζεσθαι, καὶ
 μηδεὶν δικάζεσθαι. εἰ ὅτι ἡ τῶν ἄλλων μοχθηρία τὸτο ἡμῶν ἔ-
 ξυγχαρεῖν καὶ ἄκοιτις τό γε εἰς ἡμᾶς ἦκον, μελυσόμεν τὰ
 ἄρχοντι τῷ κίνδυνον, ἡμεῖς ὅτι ἡκιστα ραδιεργήσομεν τὰ τῶν
 ἀμύνης. συμβαλίσσομεν, ἐπιτιμήσομεν, ἀπειλήσομεν, φοβή-
 σομεν. μέχρι ὅτι τέττα ἐπιδόμειβα, ἐδὲ ἥ ἀσφαλὲς τὰ Χρι-
 στιανῶν πειραιτέρω προδόναι. δικασθῆναι ὅτι μὴ παρόντων, καὶ τῶν
 ἐχθρῶν σπᾶσαντων ἡδὴ τὸ ξίφος, καὶ ἐπικειμένους, φυγῇ τὴν
 σωτηρίαν πραγματεύσομεθα. σωτήριον ἢ φυγὴν σώματι τε,
 καὶ ψυχῇ, ἀμφοῖν πραγματεύσομεν τὴν ἀσφάλειαν τὰ τε
 ἀκτιπάλλου, καὶ ἡμῶν. εἰ ὅτι μὴ τε φυγεῖν ἐγχαροῖν, τότε τῶν
 ἀνάγκης αὐτοχθιδιάζου καὶ ἀπειθιεύου καὶ κριτῶν χῆμα, ἐνίο-
 τε ἔξεσαι ἴσως τῶν ἐπὶ λύμῃ τῶν ὁμοφύλων ἔττω σφαδάζοντα,
 ὡς φθόρον καὶ λημέων πολιτικῆς κοινωνίας ἐν μέσσοις ποι-
 σαδῶν, ἀποδιδόντα ἑαυτὸν ὅσον ἐφικτὸν ἀσυνῇ, ὡς μέλῳ τὰ
 κοινῇ τῇ πολιτείᾳ σώματι. εἰ ὅτι τὰ μέλη ἔφεισαν ἑαυ-
 τῶν, ἀδικήσαντι τὸ κοινὸν σῶμα, τῶν ὀφειλομένης λειτουργίας
 ἀποστρέψαντα. „ Ἀλλὰ πολλὰ μάλλον, ὁ Θεὸς Παῦλος
 „ φησι, τὰ δοκῶντα μέλη τῶν σώματων ἀδοξάζοντα ὑπάρ-
 „ χουν, ἀναγκαῖά ἐστι. καὶ εἰ τι πάχνη ἐν μέλῳ, συμπάχνη

omnibus debemus, si licet, atque
 tranquillitatem amplecti, & cum
 nemine litigare. Si vero mali-
 tia aliorum id nobis non per-
 mittit, etiam inviti quod ad nos
 pertinet, indicabimus magistra-
 tui periculum, ipsi autem mi-
 nime satagemus ulciscendo; sed
 consulemus, increpabimus, mi-
 nabimur, terrebimus: hactenus
 consistemus, neque enim fas Chri-
 stiano ultra progredi. Si nullus
 adsit iudex, & adversarius stricto
 gladio instet, fuga salutem pro-
 curabimus. Salutaris enim fuga,
 & corpori & animae, utrisque
 praestans securitatem, & adver-
 sario, & nobis. Quod si nec

fugiendi sit locus ac facultas, ibi
 tum necessitate tumultuarie im-
 ponente iudicis personam, in-
 terdum licebit fortasse, perpendi
 socii causa sic ferocientem, tam-
 quam labem & pestem civilis
 societatis e medio tollere, red-
 dendo seipsum quatenus licet il-
 laesum & integrum, velut mem-
 brum, communis societatis cor-
 pori. Si enim membra sibi ipsis
 non parcant, cadent commune
 corpus, functione debita id pri-
 vantia. Sed multo magis, divus
 inquit Paulus, quae videntur mem-
 bra corporis infirmiora esse, neces-
 saria sunt. Et, si quid patitur
 unum membrum, compatimur

„ πάντα τὰ μέλη (a). καὶ ὁ ἅγιος Κλήμης, „ Λάβωμεν
 „ τὸ σῶμα ἡμῶν, ἢ κεφαλὴν δίχα τῷ ποδῶν ἕδν ἐσιν, ἕτως
 „ ἕδν οἱ πόδες δίχα τῇ κεφαλῇ. τὰ καὶ ἐλάχιστα μέλη τῶ
 „ σώματος ἡμῶν, ἀναγκαῖα καὶ ἔνχρησά ἐσιν ὅλα τὰ σώ-
 „ ματι. ἀλλὰ πάντα συμπαῖ, καὶ ὑποταγῇ μιᾷ χρῆται
 „ εἰς τὸ σώζεσθαι ὅλον (b).

Περὶ μετανοίας.

Κεφάλ. ιε.

Τῆς δικαιοσύνης τό, τε διορθωτικὸν καὶ τὸ ἀναμιμη-
 τικὸν μέρος ἀφ' ἧδ' ἡμᾶς ἀναμιμνήσκει ἀποδοῦναι
 τὰς ὀφειλάς Θεῷ τε, καὶ ἑαυτοῖς, καὶ τοῖς πλησίον. καὶ καλὸν μὲν
 τὸ ἀπρὶς ἀντιποιεῖσθαι ἀρετῆς, μηδέποτε τῇ εὐθείας παρατρέ-
 πεισθαι, μηδὲ προσκρῖναι Θεῷ. ἀλλὰ τίς ζήσει, καὶ ἔχ' ἀμαρ-
 τήσιν; καὶ ὁ προφῆτης Ἰερειμίας φησί, „ Μὴ ὁ πίπτων σὺν
 „ ἀνίστα; καὶ ὁ ἀποσρέφων σὺν ἀνασρέφει (c); καὶ πάλιν ὁ
 Δαβὶδ, „ Ὑποσηρίζη Κύριος πάντας τὰς καταπίπτοντας,

(a) Κορ. α'. κερ. ιβ'.

(b) Ἐπιστ. α'. κερ. κερ. λζ'.

(c) Κερ. ι.

*omnia membra (a). Et sanctus membra necessaria & utilia sunt
 Clemens, Summus corpus no- universo corpori. Omnia vero con-
 struit, ut caput sine pedibus ni- spirant & una submissione mun-
 hil est, sic nec pedes sine capite- tur ad servandum corpus (b).
 Etiam minima corporis nostri*

CAP. XV.

De poenitentia.

Utraque iustitiae pars & com-
 mutativa & distributiva nos
 aperte commonefacit, ut red-
 damus debita Deo, nobis ipsis, &
 proximo. Atque optimum qui-
 dem est tenaciter inhaerendo vir-
 tuti, nunquam a recta via de-

flectere, neque Deum offendere;
 sed quis vivet & non peccabit?
 Et propheta Hieremias inquit,
Numquid qui cadit non resurget?
& qui aversus est non reverte-
tur (c)? Et rursus David, *Alle-*
vatur Dominus omnes qui corrumpunt:

(1) 1 Cor. 12, 22, 26.

(b) Epist. 2. ad Cor. cap. 37.

(c) Jer. 8, 4.

καὶ ἀναστέθει

„ καὶ ἀνορθοὶ πάσας τὰς κατεργαγμένας (α). πεπλημμελη-
κόσιν ἄρα πρόκει) ἡμῶν ὁ δεύτερος πλῆξ, * καὶ ἡ ἱερά τ' μι-
τανοίας ἀγκυρά. Ἀφ' τῆτο ᾧ ὑπὲρ ἡμῶν ἀπέθανεν ὁ Χρι-
στὸς, ἐν τῇ σαυρῇ τῇ ἁμαρτίαν καθηλάσας, ἵνα ἀφ' μι-
τανοίας τῷ Θεῷ προστρέχοντες, σωτηρίας ἐπιτυγχάνωμεν. καὶ
τῷ μὲν εἰς τὸ ἀπείρων ἀγαθὸν καὶ δίκαιον Θεὸν πεπλημμελη-
μένων τῶν συγχώρησιν, μόνῃ τῇ χάριτι ὡς παρὰ μεγαλο-
δάρου βασιλείας λαμβάνωμεν, παρ' ἡμῶν ἡ ὀφείλει) τὸ βέ-
βαιον, καὶ πιστὸν, καὶ ἀκίεδον τ' μιτανοίας. „ Οὐαὶ γάρ,
„ φησι, καρδίαις διυλαῖς, καὶ χερσὶ παριμύναις, καὶ ἁμαρτω-
„ λῶν ἐπιδοκίμοι ἐπὶ δύο τρίτους (β). τὸ μὲν ᾧ ἁμαρτάνουν
ἀνθρώπων, τὸ ἡ μὴ ἐκ τῆ παραυτίκα μιτανοῦν, ἀπνοίας καὶ
ράθυμίας δειγνύει. διὸ καὶ, φησι, τῷ ἀποτροπαίῳ διὰ συ-
νιχομένην, καὶ εἰς ἀπνοίαν ἀποκλίνειν. καὶ ἡ καὶ τῷ ράθυμῳ
τι, καὶ ὅλως ἐκλειυμένην, καὶ μὴ εἰς ἔραν ἁναεῖν, ἐδὲ
χῆρας αἰροῦν. καὶ οἱ μὲν δι' ἀγνοίαν ἁμαρτάνοντες, ἐνὶ οὐκ
γνωστοῖς διῦπνιζέμενοι ᾧ οἱ τοῖστοι καιροῖς λόγοις ἐνθὺς
ἀναγένοι, καὶ εἰς μετάνοιαν τρέπον. οἱ ἡ ἐν γνώσει ἁμαρ-
τάνοντες, ἐκείνοι εἰσὶν οἱ ἐπὶ δύο τρίτους ἐπιδοκίμοι. σω-

(α) Ψαλ. εῃδ'.

(β) Σειρ. κρ. β'.

Et erigit omnes elisos (α). Com-
missio igitur peccato, altera navi-
gatio proposita est nobis, & sacra
pœnitentiæ ancora. Propterea
enim pro nobis mortuus est Chri-
stus, inque cruce peccatum affixit,
ut per pœnitentiam ad Deum
confugientes, salutem consequa-
mur. Atque peccatorum quidem
in Deum, qui infinite bonus est
& justus, remissionem, sola gra-
tia, veluti a munifico rege acci-
pimus; ex nostra autem parte de-
betur firmitas, fidelitas, ac sinceri-
tas pœnitentiæ. Væ enim cordibus
ignavis, & manibus remissis ac
laxis, & peccatori ingredienti

duabus viis (β). Peccare enim
humanum est, sed non statim
pœnitentiam agere, contumaciæ
& ignaviæ documentum. Idcirco
væ, inquit, ei qui abominan-
da tenetur ignavia, quive in con-
tumaciam declinat. Væ autem
& desidioſo planeque dissoluto,
in cœlum non suspicienti, neque
manus attollenti. Ac per igno-
rantiam quidem peccantes, ali-
quando sunt excusabiles: exper-
gefacti enim tales opportunitis
verbis, mox resipiscunt, & ad
pœnitentiam sese convertunt;
qui vero scientes peccant, hi sunt,
qui duabus viis ingrediuntur. In-

(α) Psal. 144, 14.

(β) Eccles. 2, 14.

L

νοῦσι

νοῦσι ᾧ τὰ κρείττω, καὶ ἐπισαίνουσι τὰ νοὶ τῇ ἀναπολήσει τῇ ἀρετῆς. „ Ἡ γὰρ ἐντολὴ Κυρίου τηλαυγής (a). ἀλλ' ἀπλήτω μοχθηρίᾳ πάλιν καὶ παραιτῶν) τὴν κακίαν, ἐδὲ λέγουσιν, „ Ἐκφάμιλιν τὰς πόδας μου, πῶς μολυνῶ αὐτάς (b); εἰ δὲ ποτε μέχρι χειλέων μεταμεληθεῖεν ἐπὶ τοῖς κακῶς πεπραγμένοις, ἀνατρέχουσιν αὐτοῖς ὥσπερ οἱ κύνεις ἐπὶ τῷ ἴδον ἱμετὸν, ἔστω δὲ ὅλας τὰς βίβας κυμαίνον), καὶ ὥσαπολλὰ οἰκτρῶς ναυαγῶσιν, ἐπὶ δύο τρεῖς βαίνοντες. κίεθλῃ ἡ ἀντικρυς ἡ μετάνοια καὶ μὴ ἀποδοδιδῶν τῷ ἀρπαχθέντων, ἐδὲ ἀφίε) ἀμαρτία εἰ μὴ ἀπαδοθῇ τὸ ἀφαιρεθῆν. „ Ἀπόδοτε πᾶσι „ τὰς ὀφειλάς, ὁ Θεὸς Παῦλος φησι (c). καὶ Δαὶδ' Ἰεζεκιὴλ πρὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον „ Καὶ ἀπετρέψθ' ἀπὸ τῆς ἀμαρτίας „ αὐτῆς, ἔ ποιήσῃ κρίμα, καὶ δικαιοσύνην, καὶ ἐνέχυράσμα „ ἀποδοῖ, καὶ ἀρπάγματα ἀποτίσῃ (d). καὶ ὁ Τωβίτ, „ Εἴπα „ αὐτῇ, Πόθεν τὸ ἐρίφον; μὴ κλεψιμαῖον ἐστίν; ἀπὸδῃ αὐ- „ τὸ τοῖς κυρίοις, καὶ γὰρ δευτερόν ἐστι φαγεῖν κλεψιμαῖον (e). ἔ ὁ Δαβίδ, „ Τὴν ἀνομίαν μου ἐγὼ ἀναγίγνω, ἔ μεριμνήσω ὡς τῇ ἀμαρτίας μου (f). ἐδὲ γὰρ ἀρκεῖ τὸ ἀναγίγνω

(a) Ψαλ. 116.

(b) Ἀσμα. κερ. 1.

(c) Ρωμ. κερ. 13.

(d) Κερ. λγ'.

(e) Κερ. β'.

(f) Ψαλ. λζ'.

telligunt enim meliora, & mente intrant in recordationem virtutis, *Præceptum enim Domini lucidum* (a); sed immani scelere, vitium rursus non vitant, nec dicunt, *Lavi pedes meos, quomodo inquinabo eos* (b)? Si quando autem labiorum tenus poeniteat eos malefactorum, recurrunt rursus uti canes ad vomitum suum, atque sic omni vitæ tempore fluctuant, & plerumque miserabiliter naufragium patiuntur, duabus viis ingredientiæ. Adulterina autem omnino est poenitentia etiam cum non restituantur

abrepta: nec remittitur peccatum, nisi reddatur, quod ablatum est. *Reddite omnibus debita*, divus inquit Paulus (c). Et Spiritus Sanctus per Ezechiel, *Et avertetur a peccato suo, facietque iudicium & justitiam, & pignus restituet, rapinamque reddet* (d). Et Tobias, *Dixi ei, Unde hædus iste? numquid furtivus est? redde enim dominis suis, quia non licet nobis ex furto quidquam edere* (e). Et David, *Iniquitatem meam annuntiabo, & cogitabo pro peccato meo* (f). Neque enim sufficit annunciare solum-

(a) Psal. 118, 9.

(b) Cant. 5, 3.

(c) Rom. 13, 4.

(d) Ezech. 33, 14.

(e) Tob. 2, 21.

(f) Psal. 37, 19.

μόνον,

μόνον, ἀλλὰ δι' ἧς μεριμνῆσαι ὑπὲρ τῆς ἁμαρτίας, ἔδωκεν
 δίδωαι τὰ ἀλλότρια. ἐδὲ ᾧ ἐδὲ ἀβωώθη, ἐδὲ φόβηται
 τὴν φοβερὰν Θεοῦ κρίσιν ὁ πεινῶν προφάσι ἐνδύμενος
 τὰ ἀλλότρια, ἐδίωκεν τὰ ἀλλότρια, εἰ καὶ ἦτοι λόγων πλοκαῖς
 συγχωρεῖσι τοῖς μετανόουσι τὸ ἀδικατεῖν τὰ πλεονείον.
 „ Διηγῆσαντό μοι παράνομοι ἀδολεχίας, ἀλλὰ ἐγὼ ὡς ὁ νό-
 „ μος σε, Κύριε (a). ὅτι Θεὸς κριτὴς ἐστίν. Ἐπεὶ ἁμαρτω-
 „ λὸς εἶπεν ὁ Θεός, „ ἵνα τί σὺ ἐκδιηγῇ τὰ δικαιώματά μου,
 „ καὶ ἀναλαμβάνεις τὴν ἀβήκην μου ἀπὸ στόματός σου (b).
 „ ὁ τῷ οὐκ ἐπολιόρκειτο πεινῶν. „ Ἀχιάχαρος ἦ ἐτρεφέ με
 „ ἕως ἃς ἐπορεύθην εἰς τὴν Ἐλυμαίδα. Ἐν ἡ γυνὴ μου Ἄννα
 „ ἠρβένετο ἐν τοῖς γυναικαῖς (c). ἀλλ' ἡ πεινὰ ἐγὼ γινώσκω ἐμ-
 „ ποδῶν τῇ δικαιοσύνῃ. Ποθεν, φησί, τὸ ἐρίφον; κρείττον ᾧ
 „ ἐνδεία πιέζομαι, ἢ ἀπὸ ἀλλοτρίων πίνειν πηγῶν. „ Τὸς πότες
 „ τῶν καρπῶν σου φάγεσθαι (d). ὁ ὃ ποιεῖν μὴ δυνάμενος,
 „ λεγέτω μὴ Θεοῦ Ἄερα μὴ τὸ, ὁ Θεὸς ὤψεται. Ἐμὴ παρρησίας,
 „ ἔδοτό μοι αἰτίωσθαι παρὰ Θεοῦ τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαῖα.
 „ ἕως τότε, Κύριε, ἐπιλήσῃ μου εἰς τέλος (e); ἐξεγέρθητι.

(a) Ψαλ. 81.

(b) Ψαλ. 109.

(c) Κρι. 11.

(d) Ψαλ. 82.

(e) Ψαλ. 137.

modo, sed solícite etiam cogita-
 ré de peccato oportet, atque a-
 liená restituere. Neque enim
 innocens habebitur, nec effugiet
 horribile Dei iudícium, pauper-
 tatis prætextu aliena induens, a-
 liená comedens; et si quidam
 verborum perplexitate permit-
 tant poenitentibus ea quæ alte-
 rius sunt retinere. Narraverunt
 mihi iniqui fabulationes: sed non
 ut lex tua, Domine (a). Quia
 Deus iudex est. Peccatori au-
 tem dixit Deus, Quare tu enar-
 ras iustitias meas, & assumis tes-
 tamentum meum per os tuum (b)?

Tobias obfidebatur a paupertate.
*Achiacharus autem alebat me,
 donec abirem in Elymaidem. Et
 uxor mea Anna in muliebribus
 negotiis lanificium exercebat (c).*
 Sed paupertas iustitiæ non ob-
 stat. Unde, inquit, hæc ista?
 Præstat enim egestate premi,
 quam ab alienis bibere fontibus.
*Labores manuum tuarum man-
 ducabis (d).* Qui vero laborare
 nequit, dicat cum Abraham, Deus
 providebit. Atque cum fiducia &
 præcise petat a Deo res vitæ ne-
 cessarias. Usque quo, Domine, obli-
 visceris mei, in finem (e)? Exurge,

(a) Psal. 118, 85.

(b) Psal. 49, 17.

(c) Tob. 2, 10, 11.

(d) Psal. 127, 2.

(e) Psal. 12, 1.

124 DE OFFICIIS CAP. XV.

„ ἵνα τί ὑποῖς, Κύριε; ἀνάστη, ἔ μὴ ἀπόσῃ εἰς τέλος (a).
 „ Χορταδοῦσόν) τὰ ζύλα τῆς πεδῖς. πάντα πρὸς σὶ προσδο-
 „ κασι δῆναι πῶν τροφῶν αὐτῶν (b). φιλόπρωπ^Θ ὁ Δισ-
 πότης, τρέφει τὰς κόφακας, ἐνδύει τὰ κρίνα τῆς ἀγρῆς. „ Οὐκ
 „ εἶδον τὸ δίκαιον ἐγκαταλειμμένον, ἐδὲ τὸ σπέρμα αὐτῆς
 „ ζῆτῶν ἄρτους (c). Ἐ, Κύριε^Θ ποιμαίνε με, ἔ εἶδον με
 „ ὑπερήσει (d). ὁ ὃ πλῆτ^Θ τῷ ἀσιεῶν ἔσαι ὡς κοινορ-
 τός. Ἐ ἐν Ἰεζεκιήλ, „ Οἱ πατέρες ἔφαγον ὄμφακα, καὶ οἱ
 „ ὀδόντες τῷ τέκνῳ ἐγομφίασαν (e), Ἐ Μιχαίας, „ Μι-
 „ σῶντες τὰ καλὰ, Ἐ ζῆτῶντες τὰ πονηρά, ἀρπάζοντες τὰ
 „ δέρματα αὐτῶν ἀπὸ αὐτῶν, καὶ τὰς σάρκας αὐτῶν ἀπὸ τῶν
 „ ὀστέων αὐτῶν. ἐν τρόπον κατέφαγον τὰς σάρκας τῆς λαῆς μου,
 „ καὶ τὰ δέρματα αὐτῶν ἀπὸ αὐτῶν ἐξέδειραν, Ἐ τὰ ὀστέα
 „ αὐτῶν συνέθλασαν, καὶ ἐμέλισαν ὡς σάρκας εἰς λίεθρα, καὶ
 „ ὡς κρέα εἰς χύτραν, ἔτω κεκράξον) πρὸς Κύριον καὶ εὖα εἰ-
 „ σακούσει αὐτῶν, καὶ ἀποσρέψει τὸ πρόσωπον αὐτῆς ἀπὸ αὐ-
 „ τῶν (f). ἐκ εἰσακούσει αὐτῶν, ἀποσρέψει τὸ πρόσωπον αὐτοῦ.
 κίβδηλος ἡ μετανοία, λόγοι κενοὶ τοῖς ἔργοις ἀντιφωγγόμενοι,
 μὴ ἀποδομῶν τῷ ἀδίκῳ ἀφαιρμένων.

(a) Ψαλ. μγ'.
 (d) Ψαλ. κβ'.

(b) Ψαλ. ργ'.
 (e) Κεφ. ιη.

(c) Ψαλ. λς'.
 (f) Κεφ. γ'.

quare ab dormis, Domine? Exurge,
 & ne repellas in finem (a). Sa-
 turabuntur ligna campi. Omnia
 a te expectant, ut des illis es-
 cam (b). Clemens est Dominus,
 alit corvos, vestit lilia campi. Non
 vidi iustum derelictum, nec se-
 men eius quarens panem (c). Et
 Dominus regit me, & nihil mi-
 hi deerit (d). Impiorum autem
 divitiae in pulverem redigen-
 tur. Et apud Ezechielem, Patres
 comederunt uvam acerbam, &
 dentes filiorum obstupescunt (e).
 Et Michaeas, Qui odio habetis
 dominum, & diligitis malum: qui

violenter tollitis pellem eorum de-
 super eis, & carnem eorum de-
 super ossibus eorum. Sicut como-
 derunt carnem populi mei, & pel-
 lem eorum desuper excoxiaverunt,
 & ossa eorum confregerunt, &
 conciderunt sicut carnes in lebe-
 tem, & quasi carnem in ollam:
 ita clamabunt ad Dominum, &
 non exaudiet eos, & abscondet fa-
 ciem suam ab eis (f). Non exau-
 diet eos, & avertet faciem suam
 ab eis: falsa enim est poeniten-
 tia, & verba sunt vana, rebus re-
 clamantia, cum non redduntur
 injuste ablata. Hodie salus hinc

(a) Psal. 43, 25.
 (d) Psal. 22, 1.

(b) Psal. 103, 18, 28.
 (e) Ezech. 18, 2.

(c) Psal. 36, 25.
 (f) Mich. 3, 2. seqq.

„ πικρὰ

„ρία τὰ οἶκα τῶν (α), φησὶν ὁ Διεσπότης τὰ Ζακχαῖα·
 πόθεν τὸ ἐρίφιον; πόθεν αἱ πολυτελεῖς τράπεζαι; αἱ ἀνθηραὶ
 ἐδῆτες; αἱ ποικίλαις βαφαῖς περιένθισμαίαι οἰκίαι; σκελε-
 μοὶ πενήτων, δάκρυα χηρῶν, αἵματα πτωχῶν. „Πορεύετε
 „ἀπ' ἐμῶ οἱ καταραμένοι εἰς τὸ πῦρ τὸ ἐξώτερον (β). ἔ-
 μόνον γὰρ τοῖς δικαίοις, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἀδίκοις ἐξ ἐναντίας
 ἀρμόζει τὸ, ὃ ἐποιήσατε ἐν τῶν τ' ἀδελφῶν μὴ τ' ἐλα-
 χίσων, ἐμοὶ ἐποιήσατε. ὁ γὰρ Διεισπότης τὰς ἐκκλησίας, τὴν
 Χριστὸν ἀπεγύμνωσεν, ὃ δὲ ἀλλοτρίαν πόνην καὶ ἰδράταν πο-
 λυτελεῖ περιένθισμαίαι τράπεζαν, τὴν Χριστὸν περιένθισμαίαι
 τὰς προπάτορι ἡμῶν Ἀδὰμ ἐν ἰδρώτι ἐκ προσώπου ἐπιτίταται
 περιένθισμαίαι ἑαυτὰ τροφήν. σὺ ἢ τίς εἶ ὁ πλὴν τιμῶν καὶ
 πλὴν αἰδῶ προῖχόμενος, καὶ ἀνοήτοις σκήψεσι τὰς ἐκκλησίας
 Διεισπότης, „Οὐκ ἔστι ὃ ἐν τῇ χηρῶν μὴ ἐξαιρέμενος (γ),
 βοᾷ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. μὴ σὲ φερακιζέτωσαν οἱ ἐν ἐ-
 παικτοῖς παίζοντες. „Διηγῆσαντό μοι παράνομοι ἄδελ-
 „φίαι, ἀλλ' ἔχ' ὡς ὁ νόμος σε, Κύριε (δ). ἔδίδεται ὁ
 Θεὸς πλὴν μετάνοιαν, εἰ μὴ ἀποδόσης τὰς ὀφειλάς. „Ἀπό-
 „στητε ἀπ' ἐμῶ πάντες οἱ ἐργαζόμενοι πλὴν ἀνομίαν (ε).

(α) Λευκ. κη. ιθ'.

(β) Ματθ. κη. κί.

(γ) Ἠσαϊ. κη. μγ'.

(δ) Ψαλ. γη.

(ε) Ψαλ. 5'.

domini facta est (α), ait Domi-
 nus Zacchæo. Unde hædus iste?
 Unde pretiosæ mensæ? vestes
 floridæ? variis coloribus & pi-
 cturis ornata domus? Gemitus
 pauperum lacrymæ viduarum,
 sanguis mendicorum. *Discedite*
a me, maledicti, in ignem æter-
nium (β). Non enim solum
 iustis, sed & iniustis ex contra-
 rio congruit, illud, *Quod fecistis*
mihi ex fratribus his meis mini-
mis, mihi fecistis. Qui enim u-
 furpat res focii, Christum denu-
 dat, qui ab alienis laboribus &
 sudoribus epiparam instruit men-

sam, Christum negligit esurien-
 tem. Primo parenti nostro A-
 dam in sudore vultus impera-
 tum fuit, ut acquireret sibi ci-
 bum. Tu vero quis es, qui ho-
 norem & pudorem obtinens,
 vano prætexitu res proximi u-
 furpas? *Non est qui e manu mea*
ernuat (γ), clamat Spiritus San-
 ctus. Ne te fallant qui in feriis
 jocantur. *Narraverunt mihi ini-*
qui fabulationes: sed non ut lex
tua, Domine (δ). Non accipit
 Deus penitentiam, nisi reddas
 debita. *Discedite a me omnes,*
qui operamini iniquitatem (ε).

(α) Luc. 19, 9.

(β) Matth. 25, 41.

(γ) If. 43, 13.

(δ) Psal. 118, 85.

(ε) Psal. 6, 8.

εἰ μετανοεῖς, ἀπὸ καρδίας μετανέησον, κύρωσον τοῖς ἔργοις τὰς λόγους, ἀπὸδὲ τὰς ὀφιλίας. „ Οἱ κάπηλοι μίσγεται „ τ' οἶνον ὕδατι (a). ἵνα σι δεῖ ἄνθρωπον εἶναι, ἢ ἀγαθόν, ἢ „ κακόν (b). εὐδαίς δύνα' δυοὶ κυρίως δαλεῖω (c). κ, πᾶ- „ σα βασιλεία περιδεῖσα κατ' ἑαυτῆς, ἐρημύεται (d). Οἶός ε' μυκτηρίζει, ἵνα σι δεῖ ἄνθρωπον εἶναι. ε' τεθήξῃ, μὴ τρώγων μυρίαὶ καρυκείαις ἔ μαγγανείαις σκδαζόμενα βρώματα. ε' ἀφάρραγήσῃ δΐψῃ, μὴ πίνων ἀνθοσμίαν. σκ ἀποψύξῃ, μὴ ἐνδύομεν πολυτελεῖς ἰοδητας. γῆ εἰ ἔ σπιδός. „ Πᾶσα σὰρξ χόρτε, ἔ πᾶσα δόξα ἀνθρώπου ὡς ἀν- „ τὶ χόρτε (e). Δαβὶδ ὁ βασιλεὺς μετανοῶν σάκκον ἐνεδύατο, κόνιν ἔχειν ἐπὶ τ' κεφαλῆς. „ Ἐνδύομεν σάκκον, ἔ „ ἵταπνεν ἐν νηθείᾳ τῶν ψυχῶν μὲ (f). εἰ κ, σὺ ἐν ἀληθείᾳ μετανοεῖς, ἀπὸδοὺ τὰ ἀπότριά, ἀπὸδὲ πᾶσι τὰς ὀφιλίας. τῆτο γδ μὴ ποιήσας, ἰδοὶ ὡς σκ ἔσαι δικτὴ ἢ κίδηλός σε μετάνοια. κ, Οἶός ἐστιν ὁ λέγων, „ Οὐκ ἔσαι ὁ ἐν τ' χειρῶν μὲ εξαίρεμεν (g).

- (a) Ἦσ. κερ. α'. (b) Ἐπίκτ. (c) Ματθ. κερ. σ'. (d) Κερ. ιβ'.
(e) Ἦσ. κερ. μ'. (f) Ψαλ. λδ'. (g) Δευτ. κερ. λβ'.

Si poenitentiam agis, corde agito poenitentiam, confirma operibus verba, redde debita. Cappones miscens vinum aqua (a). Unum te oportet hominem esse, aut bonum aut malum (b). Nemo potest duobus dominis servire (c). Et, Omne regnum divisum contra se, desolabitur (d). Deus non irridetur, Unum te oportet hominem esse. Non morieris, innumeris condimentis & praestigiis prae paratos cibos haud comedens, non peribis fuit, vinum odoratum haud bibens: non derigebis, vestes pretiosas haud

induens. Terra es & pulvis. Omnis caro fenum, & omnis gloria ejus quasi flos agri (e). Rex David poenitentiam agens faccum induerat, cinerem inspergebat capiti, Induebat cilicio, humiliabam in jejuniis animam meam (f). Tu quoque, si vere agis poenitentiam, exue aliena, redde omnibus debita. Hoc nisi feceris, scias, acceptam haud tore adulterinam tuam poenitentiam. Et, Deus est qui dicit, Non est, qui de manu mea possit ertere (g).

- (a) If. 1, 22. (b) Epist. Ench. (c) Matth. 6, 24.
(d) Cap. 12, 26. (e) If. 40, 7. (f) Psal. 34, 13, 14.
(g) Dent. 32, 13.

Περὶ εὐποιίας, καὶ ἐλευθεριότητος.

Κεφάλ. ις'.

ΤΟΥ εὐποιῶν ἐδὲν οἰκίωτερον ἔργον ἀνθρώπου, Θεῷ ᾧ γίνεται μιμητὴς εὐποιῶν τὸ ὁμόφυλον. ἅλλ' ὥσπερ ὁ Θεὸς δίκαιος ὢν, καὶ ἐν παιδείᾳ, καὶ ἐν ἐνεργητήμασι μίτρῳ καὶ εὐαφῶς οἰκονομῇ τὰς τε ποικίλας καὶ τὰς εὐποιίας, ἔτω καὶ ἡμᾶς προσήκει καὶ ταῖς εὐποιίαις μὴ ἐπιλήσμονας εἶναι δικαιοσύνης. ἢ μὴ ᾧ ἐλευθεριότης πολυιδὲς κακόν, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀκριτος εὐποιία πολλῆς ζημίας πρόξενος, καὶ πρόσδηλος ἀσωτία. „Εὐαν εὐποιῆς, φησι, γινώθι τίνι ποιεῖς (α). δεῖ δὲ εὐποιῶν ὡς δεῖ, καὶ ὅς δεῖ, καὶ ὅποτε δεῖ. ζωογονεῖ ἢ τῶν εὐποιῶν ἢ εὐνοια. οἱ ἢ μὴ εὐνοῦντες, ἀλλὰ νεκρὰς κατατιθέμενοι τὰς ἐνεργείας, πᾶν ὅτιν θᾶττον ἂν εἴεν, ἢ ἐλευθέριοι. ἐδὲ ᾧ ἐδὲ θαλάσῃ, καὶ ποταμοῖς, καὶ δένδροις μυρία ἡμῶν ἀγαθὰ χορηγῶσι, χάριτας ὁμολογήσαιμεν. τὸ ᾧ ἐκύστιον εἰδοποιεῖ τὰς ἀρετάς. ὅτι εὐποιῶσι ἢ ἔτι οἱ τοῖς

(α) Συρ. κρ. ιβ'.

CAP. XVI.

De beneficentia & liberalitate.

Beneficentia & liberalitate nihil est naturæ hominis accommodatius, Dei enim sit imitator, demerens societatem. Sed sicut Deus, qui est justus, & in castigando, & in beneficiis conferendis, mensura & pondere dispensat, tam poenas, quam beneficia; ira & nos oportet, etiam benigne faciendo haud oblivisci iustitiæ. Nam illiberalitas quidem multiforme quoddam est malum; sed & inconsulta beneficentia, multæ iacturæ est procuratrix, & manifesta effusio. Si

bene feceris, scito cui benefeceris (α). Benefaciendum ergo, ut oportet, & quibus oportet, & quando oportet. Vivificat autem beneficentiam benevolentia. Qui vero ex benevolentia non profecta, sed mortua quædam conferunt beneficia, quidvis potius fuerint quam liberales. Neque enim vel mari, vel fluvii, vel arboribus, innumera nobis bona suppeditantibus, gratias agimus. Spontanea enim voluntas formam constituit virtutum. Benefici autem non sunt, etiam qui

(α) *Eccles. 12, 1.*

μοχθηροῖς ὑλλῶν ὑποχορηγῶντες εἰς τὸ κακῶς καὶ ἀσάτως ζῆν.
ὅμοιοι γὰρ εἰσι τοῖς μαινομένοις ξίφος διδόναι. σὺ γὰρ οἱ εἶα
τινὰ κακὸν εὐποιῶντες, ἀδικῶσιν ἅπαν τὸ ὁμόφυλον. ἀδικῶσι
καὶ ψιλοῖς λόγοις τινὲς μοχθηρίαν ἐπαινεῖντες, καὶ ἀντὶ χα-
λινῶ, κέντροις τοῖς ἐπαίνοις χρησάμενοι, καὶ ἵππον εἰς πεδίον,
ὡς ἐπὶ εἰπεῖν, προεκκληκότες. ὥσπερ γὰρ αἱ ἀρεταὶ ἐπίδοσιν
λαμβάνουσι ταῖς εὐφημίαις, ἔτι καὶ κακία τιμωμένη παντά-
πασιν ἀφηνιάσασα, ἀνίστατο ἀποδείκναι. ὑπεκκαύματα δὲ ἦ-
τα κακίας αἱ ἐνεργεσίαι. „ Καὶ τὰ μὴ καθαρὰ τῷ σω-
„ μάτων ὁκόσων ἀνὴρ θρήνης, μάλλον βλάβεις (α). σὺ γὰρ ἐξέει-
„ ῖς τε ἐξ ὧν μὴ διὰ τὰς ἄλλας εὐποιῶν, ἀλλὰ ἐν τῷ ὁσίως
κτηθέντων. Διὰ τὴν τοῖς ἐπιτετραμμένοις τινὲς οἰκονομίαν
τῷ κοινῶν μηδαμῶς ἐφύται τὸ ἐυδαπανον, ἀλλ' ἐδὲ βασιλεῦ-
σι καλῶς ἀπαντᾷ, ὁπλύνει τὰ πολλοὺς ὀφειλόμενα ἐπιμώ-
μα φύσει ῥοπήν ἐν τινὲς φίλων ἐκφορήσαντες διδόναι. καὶ
ἐν τῇ πολλὰς ἀναρράγῃ τῶν εἰσίων ἐλέγχει τὰς ἐσο-
ρίας ἀνελίττοντας. „ Σίει γὰρ ἡ γῆ, ἐὰν οἰκίτης βασιλεῦ-
„ ση (β). τὸ μὲν γὰρ εὐποιῶν, ἐδὲν μάλλον, ἢ τοῖς βασιλεῦ-
σιν ἀρμόζει. ἀλλὰ τὸ διὰ χρημάτων εὐποιῶν, σὺ γὰρ ἀνὴρ

(α) Ἰπποκ. ἀφρ. α. τμή. β'.

(β) Παρ. κρ. λ'.

improbis materiam suggerunt ma-
le & luxuriose vivendi. Similes
enim sunt iis, qui furenti gla-
dium porrigunt. Igitur qui uni
alicui scelerato benigne faciunt,
erga universam injuri sunt socie-
tatem. Injuste autem agunt etiam
qui apertis verbis laudant impro-
bitatem, atque pro freno calcari-
bus utuntur laudationibus, quive
equum in campum, quod prover-
bio dicitur, provocant. Quemad-
modum enim virtutes crescunt
laudatae, ita malitia honorata,
omnino effrenis & incurabilis e-
vadit. Scilicet fomites sceleris
sunt tum beneficia. Et corpora
quae sincera non sunt, quo magis

nutries, eo magis lades (a). Non
est autem largiendum, unde non
oportet, sed ex juste acquisitis.
Quapropter iis, quibus reip. ad-
ministratio commissa est, haud-
quaquam competit largitio: sed
nec regibus bene cedit, quando
ea, quae multis debentur, vitupe-
rabili quodam naturae impetu,
in unum aliquem amicorum ero-
gata conferunt. Atque ex hac re
multas erupisse seditiones, non
latet evolventibus historias. Mo-
vetur enim terra, si servus reg-
naverit (b). Nam beneficen-
tia quidem nemini magis quam
regibus convenit; sed pecunia
benigne facere haud fuerit regis

(a) Hippocr. aphor. 1. sect. 2.

(b) Prov. 30, 22.

κυρία

κυρία βασιλείας ἀρετὴ, ἐπιπλεῖ καὶ φιλοδόμοις χρημάτων, ὀφείλει) πάντας αὐτοῖς ἢ παρὰ τῷ ὑψίστου εὐπειθεία καὶ εὐνοία, ἢ ἀξιοδοχῇ, ἢ φθασάσῃ ἐν νόμῳ ἐκλογῇ ἐπιμεριζομένη, διότις τε καὶ ἀνθρώποις νόμοις κρατυνομένη.

Ἐχῶσι ὅ καὶ ἄλλας οἱ βασιλεῖς μυρίας εὐποιίας ὁδούς, καὶ μάλιστα εὐεργετῶσι τὸ ὑψίστον τὰς ἀκηράτους ἀσκήντας ἀρετάς, καὶ εἰς μίμησιν διεγείροντες. καὶ ἄκον ᾧ τυπῶδ * φιλεῖ τὸ ἀρχόμενον πρὸς τὴν τῷ ἀρχοντὶ γνώμην. „ Κατὰ „ τὸ ἡγόμενον τὴ πόλει πάντες οἱ κατοικῶντες αὐτήν (α). εὐποιῶσι τὰς πόλεις τὰς μοχθηρὰς κολάζοντες, τὴ ἐπιπολαζούσης κακίας ἀνακαθαίροντες πόλεις τε καὶ ἀγροὺς. „ Γι- „ νάσκων περ τοῖς τοῖς πᾶσιν, ὡς ἔστι αὐτοῖς ἐν τῇ „ ἁμύνον, τὰς τε ἄλλας ἀνὰ διπλῇ ἀφιλοῖν, ἀπαμαρτύνοντες „ τῷ βίῳ, παράδειγμα μὲν τῷ μὴ ἀδικεῖν τοῖς ἄλλοις γινόμενοι, „ ποιῶντες ὅ ἀνδρῶν κακῶν ἔημεν τὴν πόλιν, ὡς Πλάτων „ φησὶν (β). εὐποιῶσι, τὸ πρὸς τὰ βρώματα, καὶ τὰς ἐσθ- „ τας, καὶ τὴν ἄλλω χλιδῶν πολυτελεῖς καὶ πολυδάπανον, τὸ δίκην Χαρυβδῶς ἀλαποντίζον τὰς οἰκίας ἀπαραιτήτοις ἐπι- „ τιμίοις κολάζοντες καὶ πεινάζοντες. εὐποιῶσι, τὰς τε κειμή-

(α) Συρ. κερ. 1.

(β) Νόμ. 5. Β. 61.

propria virtus: siquidem etiam parcentibus pecuniae debetur utique a subiectis obsequium & benevolentia, aut juri successionis, aut factae legitime electioni innitens, divinisque & humanis legibus firmata.

Habent autem reges etiam alias beneficentiae innumeras vias, maximeque profunt subiectis, intaminatas colendo virtutes, & ad imitationem excitando. Nam vel inviti ad principis arbitrium formari & componi solent subiecti. Qualis rector est civitatis, tales & inhabitantes in ea (α). Profunt civitatibus, sceleratos puniendo,

ab increbescente improbitate purgando civitates & villas. Sententiam ferens de ceteris omnibus, quia nec ipsis amplius vivere jam praestet, ceterisque dupliciter profunt ex hac vita discedentes, & exemplum neminem ledendi ceteris facti, & vacuam ab improbis hominibus facientes civitatem, ut ait Plato (β). Emolumento etiam sunt, cum nimiam circa cibos & vestimenta ceterumque luxum, lautitiam & sumptuositatem, instar Charybdis vorantem domos ac familias, severis poenis coercant & amputant. Profunt, cum leges

(α) Eccles. 10, 2.

(β) Lib. 9. de Legib.

130. DE OFFICIIS CAP. XVI.

νες νόμους φυλάττοντες, εὐίοτε ἢ κατὰ τὸ κοινῇ συμφέρον
τῆς ἡδὴ ἀμαυρωθέντας, ἢ ἀπλυνετέρας καὶ νόθαις ἐρμηνείαις
ἐξηγησιμῶδες, εἰς τὸ ἀρχαῖον ἀνάγοντες καλῶς, νίκες τε ὅπῃ
παρεῖκοι εἰσφέροντες ἐπ' ἀμφιλαφίῃ τῷ ἰσχυρῶς ἀφελείᾳ. εὐ-
ποιῶσι τῆς εὐγενείας, καὶ μεγιστάνας, καλύοντες αὐτὴν ἀπλῶς
χρῆσθαι τοῖς ὑποδαιετέροις τοῖς ἐργαζομένοις τῶν γῆν, „Ὅτι
„ εἰ ἐκλείψῃ λαὸς συντριβὴ δυνάμει (α). ἐκείνων γὰρ συν-
τριβόντων, καὶ ἀφαιρυνόντων, πᾶσα ἀνάγκη καὶ τὰ τῆ βασι-
λείας εἰς γόνυ καμψαί, ἢ εἰς τὸ συκοφαντιῶν τραπήλαι
„ Βασιλεὺς γὰρ εὐδαιμονίας προσοδὸν μέγας συκοφάντης.” καὶ
„ Λέων πεινῶν, καὶ λύκος διψῶν, ὅς τυραννὶ πτωχὸς ὢν ἐδ-
„ νες πεινῶν (β). εὐποιῶσι ἢ κατὰ τὴν εἰρήνης καὶ πολέμου
καιρὸν, πρόνοιαν ποιέμενοι μὴ ἐπιλείπειν τὸ σῖτον, καὶ τὰς ἄλ-
λας ἀναγκαίας τροφάς, δάδειν τῶν ἐμπορίαν, ἐπιδοδόναι
τὰς χρημάτων γονίμους τέχνας, τὰς μαθητικῇ τινι δυνά-
μει εἰς τὴν ἀλλοδαπῶν εἰς τὰ σφέτερα μεταχέουσας ἢ ἢ
ἀπλῶς ὄγκον χρυσῶν τε καὶ ἀργύρων, τὰ εἰρήνης μηδὲν ἡττοῦν,
ἢ πολέμου νεῦρα. „ Ἀνδρὶ γὰρ αὐτῶν εὖ οἰκισθῆς πόλις (γ).

(α) Παρ. κερ. ιδ'.

(β) Κερ. κη.

(γ) Συρ. κερ. λη.

propositas custodiunt, & inter-
dum utilitatis publicae causa, eas
quae abolitae sunt, aut fauoribi-
bus ac falsis interpretationibus
exasperatae, in pristinum decus
restituunt, novasque, ubi expe-
dit, ferunt, amplissimo cum sub-
jectorum emolumento. Bene me-
rentur, cum nobiles & magna-
tes prohibent, ne inclementer u-
tantur inferioribus & agricolis.
Quia in paucitate plebis ignomi-
nia principis (a). Illis autem
oppressis & dilabentibus, omni-
no necesse est & regnum pro-
cumbere, aut ad calumniandum
converti. Rex enim egens redi-

tibus, multos opprimit per calum-
niam. Et, Leo esuriens & lu-
pus sitiens, princeps impius super
populum pauperem (b). Benigne
autem faciunt pacis bellicae tem-
pore, provide curantes ne defi-
ciat frumentum victusque neces-
sarius, ut commercia floreat, artes
opum feraces incrementum
accipiant, quae magnetica qua-
dam virtute ab exteris in suas
regiones derivant immensam au-
ri & argenti vim, pacis non mi-
nus quam belli nervos. Sine
his enim non aedificabitur civi-
tas (c).

(a) Prov. 14, 28.

(b) Cap. 28, 16, 15.

(c) Eccl. 38, 36.

Εὐπαιῶσι

Ἐυποιῶσι ἡ δίκαιός τε καὶ μετρίως εἰσπραττόμενοι φόρος, αἷς ὅπλα κατασκευάζοντες, στρατιώτας καὶ στρατηγὸς τρέφοντες, ἐπὶ τῇ φυλακῇ τῆς ὑπαρχούσης εἰρήνης χρωῖ, καὶ τὰς πολεμίας εὐχερῶς ἀποκρύνει. εὐποιῶσα ἡ μεγίστη βασιλεία, ἀναπεπταμένῃ ἔχουσιν τὰ ὅλα τοῖς ἐντυγχάνουσιν βελομένοις. „Ὅς γὰρ φράσῃ τὰ ὅλα αὐτῇ ἢ μὴ ἐπακῶσαι ἀδυνῶς, ἔσται αὐτὸς ἐπικαλέσει, καὶ εὖτα ἔσται ὁ εἰσακτὴν (α). ἐξέσω τὰ κακῶς μετρήσας καὶ ἀπολοφύρατος, καὶ τῇ δυνατῇ εὐμοιρῆσαι παραμυθίας. εἰ γὰρ εὐπρόσιτος ὁ βασιλεὺς, εἰ τὰ βελομένα ἐξόν ἐστιν ἀνακαλέσθαι τὰ τραύματα, οἱ δυνατώτεροι παύσονται κατατιτρώσκοντες τὰς ἀδυνεσίους αἰδοῖ καὶ φόβῳ βασιλείας. „Γνωστὸς ἐπιγνώσῃ ψυχὰς παινίσσας, καὶ ἐπιστήσας, σεις καρδίαν σε σαῖς ἀγγέλαις (β). κοινωνοὶ ἡ γένουσι τῇ εὐεργεσιῶν καὶ οἱ παριστάμενοι βασιλεῖ, τά τε ἀκροδύνατα μὴ κισθολεύοντες, ἀλλ' ὥσπερ ἀγαθοὶ ἀχθοφόροι λόγων, εἰς τὰς βασιλείας ἀκούσας ἐτοιμῶς καὶ ἀκισθολῶς φέροντες. „Ἄ ἴδον, οἱ ὀφθαλμοί σε, λέγει (γ). καὶ ἀνδρὶ ἀναβολῆς τὰς δεύσας, ἀπὸ τῆς λόγων καὶ ἐγγράφων ἐπιταγμάτων θεραπείας, τὰ φάρμακα τῇ ὀδυνηρῆς ψυχῆς τὰ ὑπερκῶς μετοχετεύοντες.

(α) Παρ. κρ. κβ.

(β) Κερ. κζ'.

(γ) Παρ. κρ. κβ.

Benigne faciunt, iuxta & moderata exigentes tributa, quibus arma fabricantes, milites & duces militie alentes, cum ad praesentem pacem conservandam utuntur, tum hostes facile propulsant. Maxima autem regis est beneficentia, patulas habere aures adire & compellare volentibus. *Qui enim obturat aurem suam pauperi, & ipse clamabit, & non exaudietur* (a). Liceat male habito saltem plorare, & solatium, quod imperituri possit, consequi. Si enim accessibilis fuerit rex, si licuerit volenti reve-

lare vulnera, potentiores deficiunt fauciare infirmiores, religione & timore regis. *Diligenter recognoscet animas gregis tui, & adhibebis cor tuum armentis tuis* (b). Socii autem beneficiorum fiunt etiam qui assistunt regi, cum audita non adulterantes, sed tamquam boni verborum geruli, ad regis aures prompte & intemerate referentes, *Qua viderunt oculi tui, dicito* (c): tum sine dilatione convenientia remedia, sive verbis sive scripto imperata, ad sanandas anxias animas, transferentes.

(α) Prov. 21, 13.

(β) Cap. 27, 23.

(γ) Cap. 25, 7.

2/3

Δὲ τὸτό φησιν ὁ σοφὸς βασιλεύς. „Ορατικὸν ἄνδρα, καὶ
 „ὄξυν ἐν τοῖς ἔργοις αὐτοῦ, βασιλεῦσι διὲ παρεσῆναι (a).
 καὶ, „Μηδὲν ψεῦδος ἀπὸ γλώσσης βασιλεῖ λεγέσθω. Ἐ
 „ἐδὲν ψεῦδος ἀπὸ γλώσσης αὐτοῦ καὶ μὴ ἐξέλθῃ (b). οἱ γὰρ
 πλείους τῶ βασιλείων δικαιοσύνης καὶ ἀληθείας εἰσὶν ἱεραταί,
 ἢ τε καρδία αὐτῶν ἐν τῇ ᾧ Θεῷ δορυφορεῖται παλάμῃ.
 φθείρον) ἢ ταῖς κισθηλαῖς τῶ πελαζόντων αὐτοῖς. διὸ ὁ
 Θεὸς φησι Δαβὶδ, „Μετὰ ὅσις ὅσις ἔσῃ, καὶ μὴ ἐρεβλῇ
 „Δυσφρένεις (c). ἢ γὰρ τῶ τοῖς ταν μοχθηρία, ὡς ὁ μέγας
 Ἀρταξέρξης κατὰ τῶ Ἀμάν Δὲ μακρῶν ἀπολοφύρεται,
 „Περίεθαλε συμφοραῖς ἀνηκέστοις τὰς βασιλεῖς, τῶ τῶ κα-
 „κοητείας ψεύδος παραλογισαμένη τῶ τῶ ἐπικρατέντων
 „ἀκέραιον ἐν νωμοσύνῃ (d). ἀλλ' ὑπερανέστηκας καὶ ἀπο-
 κρύπτῃς Ἐ βασιλεῖς αὐτὰς τῶ μεγέθῃ τῶ εὐποίας, οἱ ὅλα
 ἔθνη καὶ ἅπασαν τῶν περίγειον λῆξιν ἐνηργετηκότες, οἷος ὁ
 Θεσπίσις. Νῶε, ὅς ἐν πλημμυρῇ μοχθηρία ἀκήρατον
 ἀρετῶν ἀσκήσας, Ἐ ἀπειλῇν Θεῷ πιστεύσας, ἐν τῇ ναυ-
 πηγηθεῖσιν κιστῶν συνέκλεισε τὰ σπέρματα τῶ πάντος.

(a) Κερ. κβ'.

(c) Ψαλ. ιζ'.

(b) Κερ. κδ'.

(d) Ἐδθρ. κερ. η'.

Idcirco inquit sapiens rex, Per-
 spicacem virum & velocem in ope-
 re suo coram regibus oportet sta-
 re (a). Et, Nullum mendacium per
 linguam regi dicatur: atque etiam
 nullum mendacium a lingua ejus
 nunquam proficiatur (b). Pleri-
 que enim regum, justitiæ & ve-
 ritatis sunt amantes, corque eo-
 rum manu Dei custoditur; sed de-
 pravantur corruptelis appropin-
 quantum ipsis. Quare divus Da-
 vid ait, Cum sancto sanctus eris,
 & cum perverso perverseris (c).
 Talium namque improbitas, sicut

magnus Xerxes adversus Aman
 multis deplorat, Gravissimis ca-
 lumnitibus afficere solet reges,
 malignitatis mendacio decipiens
 simplicem dominorum equanimi-
 tatem (d). Superant vero & ab-
 scondunt ipsos etiam reges ma-
 gnitudine beneficiorum, ii qui
 omnes gentes & totum terrarum
 orbem demeriti sunt, qualis di-
 vinus ille Noë, qui abundan-
 te ubique scelere, intaminatam
 virtutem colens, & Deo minanti
 credens, in arca, quam fabrica-
 verat, conclusit semina universi.

(a) Prov. 22, 29.

(c) Psal. 17, 26. 27.

(b) Prov. 24, post 22.

(d) Escher. 8. in Epistola.

Ἡ ἑλπίς ἔκαστον ἐπὶ χεῖρας καταφυγῶσα (α). καὶ γενναϊότης. παρρησία ἐλαχίστη ἐν πεινῶντι ψυχῇ, διὰ τὴν κλύδωνα χεῖρας, καὶ ἀλγασθῆναι, ἀπιδάκει πάλιν τῇ γῇ τὸ πρότερον κόσμον. οἷος ὁ Διόπτης Μωσῆς, ὁ ἐκλεκτὸς Διὸς ψῆφον, ὁ πλετίσας μὴ μόνον Ἑβραῖους, ἀλλ' ἅπαν ἀνθρώπων φύλον τῇ τ' Διὶ νόμων μεταδόσθαι καὶ ἀναπτύξθαι. Ἐν δὲ Διὶ νόμος (ὅς ῥίζα καὶ κρητὶς ἢ πρὸς Θεὸν εὐσέβεια) ἐνέκιντο καὶ οἱ τύποι ἐν τῇ τ' ἀνθρώπων φύσει, ἀλλ' ὑπὸ τ' εἰδωλομανίας μωροῦντες εἰς λήθην ἀπέρχοντες, τῇ γενανωτάτῃ ἔβραδυγλώσσω φωνῇ, καὶ τοῖς ἀκρηάτοις χαρακτηροῖσι τῶν ἀχαρίτων φύλων βραδυγλώσθοντες, ἐκείθεν εἰς Ἑλλήνας, καὶ καθέξουσιν εἰς ἅπαντας τῶν οἰκουμενῶν μεταχειχάρηκασιν. ἀπονημητοὶ ὅτι καὶ τὰς προσήκοντας ἐπαίνους τοῖς τ' τεχνῶν εὐρεταῖς, καὶ μάλιστα τοῖς τῶν τυπογραφίαν ἀνδρῶν, καὶ εἰς τηλικαύτων καλλοιῶν ἀγαγῶσιν. αὕτη γὰρ δαιμονίως ἐρίζουσα τῶν παμφάγων χρόνῳ, τὰς πολυτελεῖς ἔργους γονὰς εἰς τὰς ἐλδυσσομύδας παραπέμπει γενεάς, νέκταρ τε καὶ ἀμβροσίαν διψώσας ἀρδύνει ψυχὰς. Ἐπαινεῖ δὲ καὶ ὁ παρρησιαῖος Χριστόφορος ὁ Κολόμβος. ὃς ἡρώϊκῃ ἀγχινοῖα, καὶ μεγαλονοῖα, καὶ γενναϊότητι

(α) Σολ. σοφ. κερ. ιδ'.

Spes orbis terrarum ad ratem confugiens (α), & exiguo ligno committens animas, rate transivit mare, & conservatus, reddidit terræ pristinum decus: qualis Moses, qui Deum vidit, electus ille divino decreto, qui ditavit non solum Hebræos, sed universum genus humanum, traditis & explicatis divinis legibus. Nam divinæ legis (cujus radix & fundamentum est pietas erga Deum) inerant quidam signa in hominum natura, sed præ infano profanorum simulacrorum cultu tantum non in oblivionem dilapsa, clarissima tardiloquū illius voce, illi-

batisque figuris, ingrato generi distributa, inde ad Græcos, atque sic porro in universum orbem transierunt. Tribuendæ etiam debita laudes artium inventoribus, ac præcipue iis quorum typographia est inventum, iisque qui ad tantum nitorem eam evexere. Hæc enim mirifice certans temporibus, quod omnium est edax rerum, pretiosos mentis fœtus in futuras transmittit generationes, ac nectare & ambrosia sitientes faciat & rigat animas. Laudetur & celeberrimus ille Christophorus Columbus, qui heroica sagacitate, magnanimitate & generositate,

(α) Sap. Sal. 14, 6.

M

τ' Νῶε

τῇ Νῶϊ ζηλώσας, καὶ τῷ ἁγιανῷ κατατολμήσας, τῇ τε κύμασι περικλυζαμένην ἵαν γῆν ἀνακαλύψας, εὐεργέτης γέγονε πολλῶ μᾶλλον τῷ εὐοικύντων αὐτῷ ἀνθρώπων, ἅτε αἰτιότατος γενόμενος τῷ κηρυχθῆναι καὶ τὸ Ἐυαγγέλιον, ἢ τῇ ἡμετέρας γῆς, τῇ μεταλλείᾳ δήμενῃ καὶ μετοχιτεύσει τῷ χρυσίῳ.

Καθάπερ ἡ ταῖς ἄλλαις ἀρεταῖς αἱ ἀπὸ τῆ κακίας ἐπιφύουσι κῆρες, ἔτσι καὶ τὰς εὐποιίας πολλή τις περικλυζαμένη, ἐλευθεριότητος καὶ εὐεργεσίας ὀνόματι παράγεται τὰς μὴ ἐμδαβύνοντας τοῖς πράγμασιν. εὐποιεῖν γὰρ ὑποκρίνομαι τὸ πλῆθος, καὶ τότε κηλιδάει πως ἀλατίνουσι οἱ κατὰ τῆ βασιλείαν βλασφημῶντες· ἀλλὰ τὸ τοιῶτον δημοσκοπία ἐστὶν ἀντικρυς, εἴσεις ὀδύνησα, καὶ τυραννίδας ὀνειροπολεῖσα. οἱ ἡ τοῖστοι καὶ πλὴν ἐσίαν ἀφιδῶς προχέουσι, καὶ δάροις καὶ ἐσιάσεισι κηλῶσιν, ὅς ἱκανὸς αἰδῶνται εἶναι λόγοις διεπείσασθαι τῷ δήμῳ κατὰ τῶ ἀρχόντου. διὸ τῷ ἀρχόντῳ ὅποσοι πολιτικῇ κεκόσμηται πενίᾳ, τὰς τοιῶτας δυνεὺς κόλακας τῷ πλήθει, ἀπαραιτήτοις ποιναῖς κολάζουσιν.

Ἄλλοι ἡ ἐλευθεριότητος προκήματι δάροις τιμῶσι τὰς μισοκλήρας, ὅπως φθόνον αὐτοῖς παρὰ τῷ ἀρχόντι ἀναρρίπτει

Noachum amulatus, oceanoque se committere ausus, nova terra undis circumflua detecta, benemeritus est multo magis de hominibus eam incolentibus, utpote qui maxime in causa fuerit, ut Evangelium ibi prædicaretur, quam de nostro orbe, re metallica scilicet & auri transvectione.

Sicut autem cæteris virtutibus labes quædam a vitio inhaerent, ita circa beneficia ingens quædam versatur adulteratio, liberalitatis & beneficentiæ nominibus seducens eos, qui res ipsas minus penetrant. Bene enim mereri de plebe se simulant, ejusque curam quodammodo agere contendunt,

ii qui reges diffamant; sed hæc popularitas mera est, factiones seditionesque parturiens, ac tyrannidem imaginans. Tales autem & opes suas largiter profundunt, & muneribus atque epulis deliniunt eos, quos idoneos esse sentiunt ad concitandam verbis plebem adversus principem. Quapropter quicumque ex principibus politica sunt prædii sagacitate, ejusmodi malitiosos plebis adulatoros severis suppliciis puniunt.

Alii vero liberalitatis prætextu muneribus honorant eos, quos oderunt, ut invidia ipsis apud principem conflata, eos

ταυτας ἀνατρέψωσι, καὶ καταβάλωσι. διὸ „ Ἀργόριον διδόν-
 „ μρον μὲν δόλυ, ὥσπερ ὄτρακον ἡγήτιον.” καὶ, „ Ἐάν σὺ
 „ δὴν) ὁ ἐχθρὸς μεγάλη τῇ φωνῇ μὴ πιεθῇς. ἔπτα γὰρ
 „ εἰσι πονηρίαὶ ἐν τῇ ψυχῇ αὐτῆ (α). κίθλη⊕ εἰ ἡ Δ/α
 γλυκυτάτων ῥημάτων πρὸς τὰ τέκνα εὐποιῖα, καὶ μάλιστα ἡ
 παρὰ τῆ μητέραν, ἡ πολλὰν αἰτία κακῶν. τὸ γὰρ παιδεύειν
 τὰ τέκνα, πρῶτη καὶ ἐπίσημ⊕ πατρὸς ἀμα καὶ μητρὸς εὐ-
 ποιῖα. ἀλλὰ καὶ ὅποσοι ἐτι ζῶντες ἀπάσης τῆ ἐσίας παραχω-
 ρῶσι τοῖς τέκνοις, ἐδὲν μείον ἑαυτῶς, ἢ εἰκόνα ζημιῶσιν. ἡ μὲν
 γὰρ ἀταλαίπωρ⊕ κτήσις, ραθυμίας ἐκείνοις πρόξεν⊕. ἡ δὲ
 ἀκαιρ⊕ μεγαλοδωρία, μεταμελείας τοῖς γονήσασι παραί-
 τι⊕. δεῖ δὴ μεταδιδόναι τοῖς τέκνοις τῆ ἔντων, ἀλλὰ Δ/α-
 φυλάττειν καὶ ἑαυτῶ (κατὰ τῆ εἰπόντα) παχύ τι ἱμάτιον,
 ὃ ἱκανὸν εἶναι ἐν χειμῶνι γῆρας Δ/ακαλῦσαι τὴν ἀπὸ τῆ
 κρυμῆ λύμην. „ Κρεῖσσον γὰρ εἰς τὰ τέκνα διηθῆναι σὺ,
 „ ἢ σὲ ἐμολέπειν εἰς χεῖρας υἱῶν σὺ (β). Ἐλδοθήριοι εἶναι
 δοκῶσι καὶ οἱ ἀλλοτρίους οἴκους θεραπεύοντες, καὶ δούροις κληδόντες
 τὰς ἀνοήτους τῆ γυναικῶν. ἀλλ’ οἱ τοῖς τοῖς τελευταῖον διορύτ-
 τωσι τὰς οἰκίας, καὶ τὴν τμῆν κατασφάττωσι τῆ εὐοικίαν-

(α) Παρ. κερ. κς’.

(β) Συρ. κερ. λγ’.

subvertant & dejiciant. Quare pecunia dolose data, pro testa habenda: atque, Si te obsecret inimicus magna voce, ne credas ei: quoniam septem nequitiae sunt in corde illius (a). Falsa etiam est dulcissimorum adversus liberos verborum benignitas, praesertim matrum, quae multorum est malorum causa. Disciplina enim primum & insigne est, & patris & matris erga liberos beneficium. Sed & quicumque adhuc vivi cedunt liberis patrimonium totum, non minus seipsum quam illos damno afficiunt. Nam acquisitione quidem & possessio mo-

lestia expers, foecordia illis sit conciliatrix: intempestiva autem munificentia poenitentiae parentibus existit causa. Oportet ergo imperari liberis de facultatibus, sed & sibi conservare (ut quidam dixit) crassam quandam vestem, quae idonea sit in senectutis hyeme ad defendendum frigoris labem. Melius enim est, ut filii tui te rogent, quam te respicere in manus illorum (b). Liberales videntur etiam ii, qui alienas colunt familias, atque muneribus delinunt stultas mulieres. Sed tales, postremo domos perfodiunt, & honorem inhabitantium jugulant.

(a) Prov. 26, 23, 25.

(b) Eccles. 33, 22.

των. φθείρουν ἢ ἵναι καὶ πῶς οἰκίας ἢ μόνον ἐπ' ἐριότη
 μυστηρίων, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ παντελεῖ ὀλίβρω πολιτείᾳ τι, καὶ βα-
 σιλείαν. Ἀφ' τῆτο ὑπάτα ἵναι ὀφίλῃ τὰ τι παρὰ τ' * ἰχ-
 θῆαν, καὶ τὰ παρὰ τ' φίλων δῶρα, ἐπὶ πῶς ἀπρόσφορον καὶ
 ἀναλογίας ἄμοιρον εἶναι ἢ εὐποιᾶ. οἱ ἢ ἐπὶ θύρα ἀξιοματάων
 δῶρα προτίθεντες, δῆλοί εἰσιν ὡς ἐπιτυχόντες τ' θύρας, πορ-
 θήσονται τὰ κοινὰ, καὶ Ἀφ' τῆτο κολασίῳ, οἱ τι δίδοντες
 δῶρα, καὶ οἱ λαμβάνοντες, ὡς ἀπρόσφοροι καὶ λυμνῶντες. Ὅπό-
 σοι ἢ παραλόμενοι τ' ἀρχῆς δῶρα προσφέρουσιν, ὑπόνοσαν
 ἀσφαλῆ διδόντων ὑπονοῶντες ἑαυτοὺς εἶναι, καὶ Ἀφ' τῆτο κοι-
 νῶν ποιῶν καὶ τὰς ἄλλας τ' λαφύρων. οἱ ἢ ἀπὸ τ' βασι-
 λείας θησαυρῶν ἐλθόντες ἀσκήντες, ὡς οἰκισμοὶ κακοὶ
 ἀπείσονται τὰ κακῶς δαπανήματα, προσδοκῶντες ἢ καὶ ποι-
 νῆς, ἵναι ἢ ὡς φαρμάκοις ὀργῆς χρῶνται ταῖς ὑπονοῖαις, λό-
 γοις μὲν πλείοντες, χρυσῷ ἢ καὶ ἀργύρῳ θραπύοντες κατὰ
 περ ἐμπλάστοις τὰ ἀπὸ γλώττης τραύματα τὰς ἢ τοιαύτας,
 εἰσὶν τὸ τ' ὑπερμερῶν εὐφῶν καὶ παύρων εἰς ὀργὴν
 ἵσθαι ἀντιβίβειν, * πῶς μαχαίρα, τὸ δ' λόγῳ, σκαλεῖν, καὶ
 προηλακισμῶν ἀντιβίβειν, ἵνα μετὰ χη δ' ἀπὸ τ' ἐξ ὑπο-
 γνῆς μεταμειλίχας πηγάζοντες χρυσίῳ.

Corrumpunt autem aliqui etiam
 fideles servos, non solum ad scruta-
 tanda arcana, sed etiam ad in-
 ternecinum exitium civium at-
 que regum. Quapropter suspecta
 debent esse, & inimicorum do-
 na, & amicorum etiam, quando
 incongrua & proportionis ex-
 pers est benignitas. Qui vero
 captandorum honorum causa do-
 na porrigunt, satis ostendunt, se,
 pradam adeptos, publica popu-
 laturos. Ac propterea puniendi
 tam qui dant munera, quam qui
 accipiunt, veluti detestabiles &
 perniciosi. Quicunque autem ma-
 gistratu discedentes, munera of-
 ferunt, suspicionem præbent cer-
 tam, obnoxios se esse, propterea-

que socios & participes spolio-
 rum alios etiam reddere. Qui
 vero ex regis thesauris liberali-
 tatem exercent, ii tanquam mali
 dispensatores rependunt male im-
 pensa, luentque insuper poenas.
 Nonnulli autem tanquam reme-
 diis iræ utuntur beneficiis confe-
 rendis, verbis quidem ferientes,
 auro autem & argento, veluti
 emplastris curantes vulnera, quæ
 lingua fecerat. Hos tales inter-
 dum ingeniosi & astuti servi ad
 iram instigare solent, ignem gla-
 dio, quod proverbio dicitur, fo-
 dientes, & injurias patientes, ut
 participant ex subita poenitentia
 lacerans aurum.

Ἔστι ὃ καὶ γεωργικὴ ἐλευθεριότης, σκορπίζουσι γὰρ καὶ σπείρουσι, ὥστε πολλοπλοῦσι συλλέξουσιν.

Ἔστι καὶ βάναισός τις ἐλευθεριότης, ἢ τὰ παντᾶσι περιττὰ οἷσι ἄχθη ἀποφορτίζουσα, καὶ τοῖς ἀπατῶσι ὡς ἔτυχον ἀπὸρίπτουσα. Ἐμπορικὴ δὲ ἐλευθεριότης ἐστίν, ἢ κατατιθεῖσα τὰς ἐμποίας, καὶ μετ' ὀλίγου ἢ μόνον τὰ καταβληθέντα, ἀλλὰ καὶ τόκους, καὶ τόκους τόκων ἀναιδῶς ἀπαιτῶσα. γιναικὸς δὲ „Ὅς τὸ ἀργύριον αὐτῇ ὅσον ἴδωκεν ἐπὶ τόκῳ (α), εὐδ' ἐνεργῆτι ἐπὶ ἀμοιβῶν προσδοκία. οἱ δὲ τοῖς πλοῦσι δωρήματα ὅμοιοι εἰσι τοῖς εἰς ποταμὸν ὕδωρ ἐκχέουσι, καὶ ὡς ἄφρονες ὀφλισκάνουσι γέλωτα. „Χάριτες γὰρ μωρῶν ἐκχυν, „θήσου (β).

Ἔστι δὲ καὶ ἑτέρα ἐμποία ζήλος γον, οἷα ἡ τ᾽ Ἀλίας. Ζηλώσασα γὰρ τὴν ἀδελφὴν, δίδωκε καὶ αὐτῇ τὴν παιδίσκην τῇ Ἰακώβ.

Ἔνοι δὲ καὶ τὰς ὀφειλάς ἀποτίοντες, ἐν ἐμποίᾳ μέρη λογίζουσι τὸ πᾶν, καὶ οὐ πεποιθέναι κομπάζουσιν. ἄλλοι δὲ ἐκποιῶσι τὸν μὴ φιλεργόν, ὥστε τὸν μισθόντας λυπήσων.

(α) Ψαλ. 118.

(β) Σαμ. 22. 2.

Est autem & agricolaris quædam liberalitas; spargunt enim & serunt, ut multo plura colligant.

Est vero & furnaria quædam atque sordida liberalitas, quæ omnino superflua velut sarcinas exonerat, & quibusvis obviis, ut fors tulit, projicit. Mercatoria autem liberalitas est, quæ collocat beneficia, & paulo post, non solum ea quæ contulit, sed etiam usuras, & usurarum usuras impudenter exigit. Ille vero honorandus, qui pecuniam suam non dedit ad usuram (α), neque beneficia confert expectatione re-

munerationis. Qui autem divitiis donant, similes sunt iis, qui in fluvios aquam effundunt, & ut insipientes, ludibrium aliis debent, Gratia enim fatuorum effunduntur (β).

Sed est & alia largitas, emulationis progenies, qualis illa Lix. Hæc enim invidens sorori suæ, tradidit ipsa etiam ancillam ipsi Jacob.

Porro nonnulli debita solventes, in beneficii parte id reputant, & ut benemeritos se jactant. Alii largiuntur iis, quos minime amant, ut iis qui ipsos odunt, agre faciant.

(α) Psal. 14. 5.

(β) Eccles. 20. 13.

Ἐτεροι δὲ, ὡς οὐκ ἀπικότως, εὐποιῶσι τὰς μοχθηρὰς, διὰ τὸ μὴ παντάπασιν αὐτὰς ἀφαιρῆσαι, καὶ εἰς λήθην ἐκτραχηλιοῦναι, ἐκείνοι δὲ πάλιν ἀπαισιωτάτῃ ἀσχεῖν ἐλδο-
 ριότητα, οἱ παρ' ἄλλων ἀρπάζοντες ὅπως ἢ Θεῷ προσενέγκωσι, ἢ ἑτέροις εὐποιήσωσιν, ὡς εἰδῶσιν οἱ ἐπτοημένοι τῷ ἀπειτέρῳ δοξαρίῳ, καὶ αἵματιν ὀφθαλμῶν καὶ χερῶν ἐξιτήλας ἐκείνους οἱ δειλοί θηρώμενοι. πάλιν δὲ ἐλδοριότητα σύγκρατον εἶναι προσήκει δικαιοσύνη. ὠφελήτεον ἄρα τὰς φίλας, ἀλλὰ ὠφελήσομεν, μηδὲνα βλάπτοντες. πρὸς τὰς τοιαύτας ὁ ἄγιος Ἰσίδωρος γράφων φησὶ. „Κτίζεις, ὡς φασιν, ἐκ-
 „ κλησίαν ἐν Πηλυσίῳ, λαμπρὰν μὲν τοῖς μηχανήμασι, πο-
 „ νηροῖς δὲ τοῖς ἐπιτηδεύμασι, χειροτονίῳ τιμῆμασι, καὶ ἀδι-
 „ κίαις, καὶ ὕδασι, καὶ πενήτων ἐκπιεσμοῖς, καὶ πτωχικαῖς δα-
 „ πανήμασιν, ὅπερ ὅδιν ἐστὶν ἕτερον, ἢ οἰκοδομῆν Σιὸν ἐν αἵ-
 „ μασι, καὶ Ἱερουσαλὴμ ἐν ἀδικίαις. καὶ χρήζει δὲ ὁ Θεὸς ἐξ-
 „ ἀδοτρίαν θυσίαν, ἀλλὰ ταύτῃ ὡς θυόμενοι κύνα μυριά-
 „ τε. παῦσαι τοίνυν καὶ κτίζων, καὶ ἀδικῶν, ἵνα μὴ εἰς
 „ ἔλεγχόν σοι ᾤσῃ ὁ οἶκος ἐκεῖνος εὐρεθῇ, μετέωρος
 „ μὲν ἐσόμενος, καταδοῶν δὲ σε αἰώνια ἐξ ὧν ἐκτίσθη
 „ κακῶν, καὶ τὰς ἐστρημένους μυριάδας ἀπαιτῶν, καὶ πάλιν ἄμυναν

Quidam vero, fortasse non absurde, largiuntur improbis, prae metu, ne prorsus habenas excutiant, & in desperationem ruant. At illi maxime abominabilem exercent liberalitatem, qui aliis eripiunt, ut aut Deo offerant, aut aliis largiantur; uti solent, qui aspernabili gloriola stupent, & sanguine pupillarum ac viduarum evanidas laudes miseri venantur. Liberalitatem enim temperatam esse oportet iustitia. Prodesse igitur amicis debemus, sed ita ut neminem laedamus. His talibus sanctus Ildorus scribens ait: Condis, ut aiunt, ecclesiam in Pelusio, machinis quidem ac molitionibus ludentem, sed improbis studiis &

sacrarum electionum pretiis, & injuriis atque contumeliis & tenuiorum oppressionibus, & pauperum sumptibus. Id quod nihil aliud est, quam adificare Sion in sanguinibus & Hierusalem in injustitiis. Deus porro sacrificio alienis bonis conflato nihil opus habet: verum illud perinde atque eum qui canem immolat, execratur. Qua cum ita sint, & adificare & injuriam aliis facere desine. Ne aliqui domus illa te apud Deum prodet & convincat: ne quae sublimis quidem & excelsa stet: verum ob ea mala, ex quibus extracta est, sempiterno clamore te insectetur, ereptasque mercedes a te expetat, ultionemque eorum, qui incommotis atque detrimentis

„ τὸ βλαβερόντων ζητῶν (α). ἡ μὲν γὰρ μεγαλοπρέπεια, οἷον τὸ ἀνοικοδομῆναι θείας ναῦς, τὸ γιγνέσθαι ἀνασκαυάξιν, καὶ ὁποιοῦν κόσμον ἀρετῇ τῶν πόλεων, ταῖς δὲ τῷ δικαίῳ προσόδων δαπάναις οὐκ εὖ γίγνεται. τὸ δὲ ἀφ' ἐκείνης φιλοδοξίαν κατατρέχειν τὸ ὑπερήκοον, καὶ μόνον ἀπειροκαλία καὶ βαναυσία, ἀλλ' ἀπλετοῦ ἀδικία καὶ ἀσέβεια. „ Οὐσίαι γὰρ ἀσέβων βδέ-

„ λυγμα Κυρίου (β).

Ἐγὼ ἄρα κανὼν εὐποιίας, ἡ ἐκάστη δυνάμις, τῇ γὰρ προαιρέσει μετρεῖται τὸ πρᾶγμα, καὶ τὰ δύο τῷ χύμας λεπτά, καὶ ποτήριον ψυχρῷ ὕδατι, μυρίαν ἐπαύων ἡξίαν. „ Μὴ ἀπώ-
 „ γης εὐποιεῖν εὐδοίᾳ, ἡνίκα ἀν' ἐχθρῶν ἡ χεὶρ σε βοηθεῖν (γ). καὶ,
 „ Μακάριος ὁ σωὼν ἐπὶ πτωχῶν καὶ πίνοντα (δ). καὶ ὁ μόνον
 „ ὃ χρυσίον καὶ ἀργυρίον τὰ τῷ εὐεργισίας περαίνει, ἀλλὰ
 „ πολὺν ἀποδίδωσι καρπὸν ὃ τρώγῃ πολυτελεῖς τῷ εὐεργετῇ
 „ ἀφ' ἑαυτοῦ. εὐποιίας γὰρ καὶ τὸ καθάψασθαι τῷ ἀδελφῷ, καὶ νουθε-
 „ τῆσαι, καὶ ἐλέγχειν ἐν καιρῷ.

„ Ἐλεγχὼν φίλον μήποτε ὅσα ἐποίησας, καὶ εἰ τι ἐποίησας,
 „ μήποτε προσῇ (ε). ὁ γὰρ εὐδαίμων καὶ μακάριος ὁμοίος

(α) Βιβλ. δ. ἐπιστ. λζ.

(β) Παρ. κρ. κα.

(γ) Κρ. γ.

(δ) Ψαλ. μ'.

(ε) Συρ. κρ. ιδ'.

ads te affecti fuerit, poscat (a). Etenim magnificentia quidem, ut cum instaurantur aedes sacra, cum pontes reparantur, vel quodvis aliud decus additur urbibus, ex iustorum reddituum sumptibus debet fieri; at vero gloriae cupiditate affligere subditos, non solum sordida est insolentia, sed & ingens iniustitia atque impietas. Victimam enim impiorum abominabiles Domino (b).

Norma itaque beneficentiae, sint cuiusque vires, ex voluntate enim aestimatur factum, & duo illa viduae minuta, poculumque

aquae frigidae, plurimas laudes merentur. Ne abstineas benefacere indigenti, quando potest manus tua opitulari (c). Et, Beatus qui intelligit super egenum & pauperem (d). Atque non solo argento & auro peragitur beneficentia, sed multiplicem edic fructum vere dives benefaciendi affectio. Beneficium enim est, etiam corripere fratrem, & monere, & arguere, ubi tempus postulat.

Corripe amicum, ne forte non fecerit, &, si quid fecit ne iterum addat facere (e). Felix enim &

(α) 1. Epist. 37.

(β) Prov. 28, 27.

(γ) Cap. 3, 27.

(δ) Psal. 40, 1.

(ε) Eccles. 19, 13.

„ ἐς τὴν περὶ τὸν χρόνον ἐξέδου παρὰ τὰς διεόδους τῶν ὑδάτων,
 „ ὃ τὸ καρπὸν αὐτῶν δώσῃ ἐν καιρῷ αὐτῶν (α).

Ἐυποιῶμεν ἄρα τὸν ἐν τῷ πλησίον, τοῖς τῷ θείῳ λόγῳ τά-
 μασι ποτίζοντες.

Ἐυποιῶμεν τὴν ψυχὴν, χρυσαῖς ὑποθήκαις τὰς τῷ πα-
 θῶν ἀκάνθας ἀνακαθαίροντες.

Ἐυποιῶμεν τὸ σῶμα, εἰς σωφροσύνην καὶ κοσμιότητα παι-
 δαγωγῶντες. Ἐυποιῶσιν οἱ ἱατροὶ τὰς κάμνοντας, πικρὰ
 ὀρέγοντες φάρμακα, τέμνοντες, καίοντες ἐν καιρῷ, ἀλλ'
 ὑγίαι καρποφορῶντες, ὃ τὸ καρπὸν αὐτῶν δώσῃ ἐν καιρῷ αὐ-
 τῶν. πολλοὶ ὅμως ἱατροὶ εὐποιῶσι φειδόμενοι τῶν φαρμάκων, καὶ
 ὑπεργύντες τῇ φύσῃ, ἥτις τρώντι ἄριστον ἱατρός. Ἐυποιῶ-
 μεν, συμβουλευόντες τὰ δέοντα, ἐπισκεπτόμενοι τὰς ἀσθενῶν-
 τας, ἀλλὰ μὴ ψευδόμενοι πρὸς αὐτὰς, ὥς εἰκόσιν οἱ πολ-
 λοι, οἵτινες ἐπ' ὀλίγω προσπιλάζουσι τοῖς κάμνουσιν αὐτοχει-
 ροὶ ἱατροὶ γιγνώμενοι, καὶ εἰκόσιν τῶν ἰαμάτων ὑποτιθέμενοι
 τῷ ἀσθενῶντι, ὃν οὐκ ἴσασιν ἔτι τὰς δυνάμεις, ἔτι τὰς
 ποιότητας. Ἐὰν τὸτο μεγάλη εὐποιᾶ ἀδολέγῃ τὸ σι-
 γῶν, καὶ ἀμαβῆς τὸ ὁμολογεῖν τὴν ἀμάθειαν. „ Οἱ ἀμαρ-

(α) Ψαλ. α.

*beatus similis est ligno, quod plan-
 tatum est secus decursus aqua-
 rum, quod fructum suum dabit
 in tempore suo (a).*

Benefacimus quidem menti
 proximi, ex scaturigine divi-
 norum sermonum potum præ-
 bentes.

Benefacimus animæ, aureis
 præceptis affectuum spinas ex-
 purgando.

Benefacimus corpori, ad tem-
 perantiam & modestiam illud
 instituentes & exercentes. Be-
 nefaciunt medici ægrotantibus,
 amara illis præbentes medica-
 menta, secantes, urentes, pro ra-
 tione temporis; sed sanitatem

fructificantes, quæ res fructum
 suum reddet suo tempore. Multi
 autem medici benefaciunt, par-
 centes medicamentis, ac naturæ
 subservientes, quæ revera opti-
 mus est medicus. Benigne faci-
 mus, consilia necessaria dantes,
 visitantes ægrotos; quos tamen
 non frustrabimus, ut plerique so-
 lent, qui cum pernicie accedunt
 ad ægrotantes, subito medicum
 facti, atque remedia suggeren-
 tes infirmo, quorum nec facul-
 tates norunt, nec qualitates. Ac
 propterea magnum est benefi-
 cium garruli, tacere: imperitii
 autem, imperitiam suam fate-
 ri. *Qui delinquit in conspectu*

(α) Psal. I, 3.

„ τὰν

„ τάνων ἑναντι ὧ ποιήσαντο αὐτόν, ἐμπέσει εἰς χεῖρας ἰα-
 „ τῶ (a). φησιν, ἀμαθὲς δηλαδὴ καὶ ἀδολέχῃ. Ἐυποιῦντο
 ὃ παραμυθέμενοι τὴν διομήνους παραμυθίας. „ Ἀπὸ ἧ
 „ καρπῶν εἴματα ἢ ψυχὴ ἀνδρὸς πληθήσει ἀγαθῶν (b).
 Οἱ ὃ γυναῖοι καὶ μεγαλόψυχοι αὐτοὶ ἑαυτὰς εἰς ὅποιον δει-
 γῶν ἔφθορον προπαρασκιάσαντες καὶ κατασφαλισάμενοι, ναυ-
 τιῶσι πρὸς τὰς παραμυθίας, ὥσπερ οἱ βεβαίως ὑγιαίνοντες
 πρὸς τὰ φάρμακα. Ἐυποιῦντο ὃ τὴν πλησίον, καὶ μόνον
 ἀρετῇ ἀσκήντες, ἀλλὰ καὶ πολλῶν ἀδιαφόρων πράξεων ἐνί-
 τε ὑγιῖ Διανοία ἀπεχόμενοι, ἵνα μὴ τὴν ἀδυνατίαν σκαν-
 δαλίσωμεν. „ Πάντα μοι ἔξεσιν, ἀλλ' ἢ πάντα συμφέρει (c).
 Ἐυποιῦντο ὃ τὸ ὁμόφυλον, καὶ εἰς ἀρετῇ ἐβίζομεν, καὶ μόνον
 τὰ πρὸς τὴν ζῶντας ἐκπληρῶντες καθήκοντα, ἀλλὰ καὶ τὰ
 πρὸς τὴν ἀπαιχτομένην, τὰ μὲν σώματα ὁσίως θάπτοντες, τὰς
 ὃ μνήμας ἐναγῶς γιγαίροντες. „ Μνήμη ἧδ' ἀδικαίᾳ μετ'
 „ ἐγκωμίων (d). καὶ „ Τίμιος ἐναντίον Κυρίου ὁ θάνατος
 „ ὅτι ὅτι αὐτῇ (e). τὸ ὃ θάπτει τὴν ζῶντας, ἀντικρὺς
 ἀδικία, οἷα παρ' ἐνὶ φιλεῖ τετρατεργιάσῃ εἰς ἀκρίσιον ἀρε-

(a) Συρ. κεφ. λγ.

(b) Παρ. κεφ. ιβ'.

(c) Παῦλ. Κορ. α. κεφ. ι.

(d) Παρ. κεφ. ι.

(e) Ψαλ. ρι.

eius qui fecit eum, incidet in ma-
nus medici (a), inquit, imperiti,
scilicet, atque garruli. Benigne
etiam facimus, consolantes eos,
qui indigent folatio. De fructu
enim oris anima hominis replebi-
tur bonis (b). Sed generosiores &
magnanimi, qui sese ad quorum-
cumque malorum impetus præ-
pararunt & munierunt, nauleant
ad consolationem, sicut firmiter
valentes ad medicamenta. Pro-
sumus sociis, non solum virtu-
tem exercentes, sed etiam a mul-
tis indifferentibus actionibus in-
superdum sano consilio abstinem-

tes, ne infirmioribus scandalo fi-
mus. Omnia mihi licent, sed non
omnia expediunt (c). Profusum
sociis, eosque ad virtutem ad-
suefacimus, non solum officia
erga vivos explentes; sed & er-
ga mortuos, corpora quidem eo-
rum sepelientes, memorias au-
tem eorum sancte venerantes.
Memoria enim iusti cum landi-
bis (d). Et, Pretiosa in con-
spectu Domini mors sanctorum
eius (e). Vivos autem sepeli-
te, manifesta est iniquitas, ut
aliqui prodigiose facere solent,
ad virtutem non voluntariam

(a) Eccl. 38, 15.

(b) Prov. 12, 14.

(c) 1 Cor. 10, 23.

(d) Prov. 10, 7.

(e) Psal. 115, 5.

τιν'

πλὴν συνωθέντων, καὶ ἐν ταῖς μοναῖς μονονυχὶ ζώσας θάπ-
 τόντων τὰς εἰς γάμον καὶ εἰς παιδοποιίαν σφριγάσας παρβί-
 νους. „ Καὶ ἦδ' ἡμεῖς, ἔφη ὁ Εὐνοφῶν, πάντες ἀποθανέμεθα,
 „ τέτυκ' ἔν' ἕνεκα ζώντας ἡμᾶς δι' κατοργυῖναι (b); εὐποιῶ-
 μιν ἢ μάλιστα, μοῖραν τινα καὶ τεμάχιον τ' καρδίας τῶ φι-
 λερώμ' ἀναψυλιδύμενοι. τὸ ἢ ολόκληρον πλὴν καρδίαν δωρεῖσθαι
 Θεῷ, καὶ ἀπ' Θεοῦ τῶ πλησίον, μόνης ἡρώικῃς ψυχῆς χα-
 ρακτικῇ ἐπίσημῳ. Εὐποιῶμεν ἢ καὶ ταῖς ἐν δέοντι προσή-
 σισι καὶ τιμαῖς μὴ ἐς κολακείαν ἀπκλινύσασαις. „ Κρείσσον
 „ ἦδ' λόγῳ, ἢ δόσις (b). εὐποιῶν ἢ, καὶ τὸ ἀνανεύειν ἐν
 καιρῷ, κεναῖς ἐλπίσι μὴ βεκολήσαντα τ' ἐπινορίας δέομεν,
 ἀλλ' ὁμολογήσαντα πλὴν ἀσθένειαν. δι' ἢ τὰς εὐποιῶν πρῶ-
 τον ἀποτέμεσθαι τοῖς οἰκείοις, „ Ο' ἦδ' μὴ συμπεριφερέμεν
 „ τῶ ἑαυτῷ οἴκῳ, κληρονομήσθαι ἀνέμων (c). καὶ, „ Ἐν παντὶ
 „ μεριμνῶντι ἐνέσι παρκοσόν (d). Ὅς ἢ τ' ἰδὼν, καὶ μάλι-
 „ στα τ' οἰκίαν ἢ προνοεῖ, πλὴν πίσει ἡμῶν, καὶ ἔσιν ἀπίστα
 „ χεῖραν (e). καὶ ὁ ἐκφορήσας εἰς ἄλλας τι ὄντα ἑαυτῷ, καὶ
 τ' τέκνων, καὶ τ' συγγενῶν, καὶ τ' φίλων ἐνδεῶς ἐχόντων,

(a) Ἀναβ. ἱ. Κῶν. Βιβλ. ἱ.

(d) Κεφ. ιδ'.

(b) Συρ. κεφ. ιβ'.

(e) Παῦλ. Τιμοθ. α. κεφ. ἑ.

(c) Παρ. κεφ. ια'.

compellentes, inque claustris tan-
 tum non vivas sepelientes, vir-
 gines, quæ ad matrimonium &
 liberos gignendos turgent. *Atqui*
nos etiam, inquit Xenophon (a),
morituri sumus omnes. Num igitur
propterea vivos defodi nos
oportet? Benefacimus autem ma-
 xime, portionem quandam &
 frustulum cordis amico indulgen-
 tes. Totum vero cor donare
 Deo, & propter Deum proxi-
 mo; solius virtutis heroicæ in-
 signis est nota. Benigne etiam
 facimus affatu, & honoris signifi-
 catione, ad assentandum non de-

flectente. *Melius enim verbum*
quani datum (b). Sed beneficium
 quoque est, abnuere pro tempo-
 re, vana spe non lactando ope
 indigentem, verum fatendo infir-
 mitatem. Conferenda autem be-
 neficia inprimis in domesticos.
Qui communis non est domui suæ,
possidebit ventos (c). Et, *Apud*
omnem sollicitum erit abundan-
tia (d). *Si quis autem suorum;*
& maxime domesticorum, curam
non habet, fidem negavit, & est
infideli deterior (e). Atque is, qui
 ad alios exportat bona sua, liberis
 & cognatis & amicis indigentibus,

(a) De Cyri Expeditione lib. 5. c. 8. S. 4.

(c) Prov. 11, 29.

(d) Prov. 14, 23.

(b) Ecclef. 18, 16.

(e) 1 Tim. 5, 8.

ἀφροσύνης

ἁφροσύνης ἐ ἀδικίας ἀποστή γραφήν. „ Οὐ γὰρ ἴνα ἄλλοις
 „ ἄνεσις, ἡμῶν ἢ θλίψις (a). καὶ ὁ Δεσπότης ἐν Ἐυαγγελίῳ
 φησὶν, „ Οὐκ ἔστι καλὸν λαβεῖν τὸ ἄρτον τῷ τέκνῳ, καὶ βα-
 „ λειν τοῖς κυναρίοις (b).

Ἐνεργητισμοῦ ἢ ἐν τῷ μέρει καὶ τὴν πέντητα. „ Μακά-
 „ ριοι γὰρ αἱ ἐλεήμονες, ὅτι αὐτοὶ ἐλεηθήσονται (c). καὶ ὁ Σολο-
 μὼν, „ Τῇ ψυχῇ αὐτῆς ἀγαθὸν ποιεῖ ἀνὴρ ἐλεήμων. καὶ,
 „ Ἐυλογία εἰς κεφαλὴν τῷ μεταδιδόντι (d). καὶ, „ Ἀδελ-
 „ ῆν φοβεῖσθαι τὸ Κύριον σφόδρα, καὶ ἐγένετο ἐν τῷ τύπ-
 „ τειν τῶν ἱερέων τὴν προφήτας Κυρίου, καὶ ἔλαβεν Ἀδελ-
 „ ῆς ἑκατὸν ἀνδρας προφήτας, καὶ κατέκρυψεν αὐτοὺς κατὰ πεν-
 „ τήκοντα ἐν σπηλαίῳ, καὶ διέτρεφεν αὐτοὺς ἐν ἄρτῳ ἐ
 „ ὕδατι (e).

Καὶ μάλιστα, ὡς ὁ ἱερός φησιν Ἀμβρόσιος, ἐνεργητικίον
 τὴν τοπρὶν πλατύντας, ὕστερον ἢ ἀτυχήσαντας, καὶ ἀπολωλε-
 κότας τὰ ὄντα λόγοις ἀρήτοις τῇ θείᾳ προνοίᾳ, ἀλλ' ὃ
 γνώμης μοχθηρίας καὶ ἀσωτίας, αἰχνομορίας ἢ φανερὰν ποιή-
 σαυς τῶν πενίαν. ἐδὲ φεισόμεθα χρημάτων, ἵνα τὴν ἐν

(a) Κορ. β'. κεφ. ή.

(b) Ματθ. κεφ. ή.

(c) Κεφ. ή.

(d) Παρ. κεφ. ια.

(e) Βασιλ. γ'. κεφ. ή.

insipientiae & injustitiae crimen
 subibit. Non enim ut aliis sit re-
 missio, nobis autem tribulatio (a).
 Et Dominus in Evangelio in-
 quit, Non est bonum sumere pa-
 nem filiorum, & mittere cani-
 bus (b).

Benefacimus autem in parte
 & pauperibus. Beati enim mi-
 sericordes: quoniam ipsi miseri-
 cordiam consequentur (c). Et So-
 lomon, Benefacit anima sua vir
 misericors. Et, Benedictio super
 caput impertientis (d). Et, Ab-
 dias autem timebat Dominum
 valde. Nam cum interficeret Je-

kabel prophetas Domini, tulit ille
 centum prophetas, & abscondit
 eos quinquagenos & quinquage-
 nos in speluncis, & pavit eos pa-
 ne & aqua (e).

Maxime etiam, ut ait S. Am-
 brosius, liberalitas exercenda erga
 eos, qui prius opulenti, postea
 miseri, opes amiserunt, arcanis di-
 vine providentiae rationibus, non
 autem voluntatis pravitate nec
 luxuria atque effusione adolescen-
 tia: tales qui publice egere &
 egestatem fateri verecundantur.
 Neque parcemus opibus, ut cap-

(a) 2 Cor. 8, 13.

(b) Matth. 15, 26.

(c) Cap. 5, 7.

(d) Prov. 11, 17, 26.

(e) 3 Reg. 18, 3.

αἰχνομο-

144 DE OFFICIIS CAP. XVI.

αἰχμαλωσίᾳ λυτρώσωμεν, τότε ἦν ἔξειν, ὡς ὁ αὐτὸς ἁγίος
φησι, καὶ τῷ ἱερῷ σκώλῳ μὴ φειδομένης, ἀπειμπαλῆσαι κα-
κίᾳ, καὶ μετ' ὀρθῆς συνειδήσεως λύτρον δόντας, τὴν ἐλευθε-
ρίαν τοῖς ἀδελφοῖς πραγματεύσασθαι.

Δεῖ ἢ μεταδίδουαι τὸ ἀπὸ τῆ ἐνποιίας ἀγαθὸν καὶ ὁποῖον
ἄνθρωπον, καὶ μάλιστα τοῖς ξένοις, ὡς ἐν Δευτερονομίᾳ. „ Ὁ
„ ἦν Θεὸς ἀγαπᾷ τὸ προσήλυτον δύναι αὐτῷ ἄρτον καὶ ἱμά-
„ τιον.” καὶ, „ Ἀγαπήσατε τὸ προσήλυτον (α). καὶ, „ Τῷ
„ αἰτῶντί σε δίδου (β), φησὶν. εἰ σὺ ἔχῃς χρήματα, δὲς
παρὰμυθίαν, δὲς λόγον προσλήνῃ, πρόσωπον ἰλαρόν, δάκρυον,
ἐνάξον, ἀλλ' ἀπὸ καρδίας. τὸ ἦν δ' Ἐπικτήτης, ζωικὸν καὶ
ὡμότητ' μισόν. „ Καὶ ἔτω τύχη καὶ ἐπισιναῖαι, πρόσχη
„ μύθοι, μὴ καὶ ἴσθαι ἐνάξης. κοινὰ ἢ καὶ φυσικὰ δ-
καῖα πρὸς ἅπαν τὸ ἀνθρώπων, τὸ πλανώμενον ἄγειν εἰς ἐν-
δοῖαν, φωτὸς καὶ πυρὸς μεταδίδουαι, καὶ τὰ τοιαῦτα. ἀλλὰ
τὰ τῷ Χριστιανῷ σὺν ἀγγελαῖα, ἐκτενέστερα ἢ, καὶ θαυμάσι-
στα. μεταδίδουαι ἦν ὀφείλουσιν ἅπασιν δ' πυρὸς τῆ ἀγάπης, δ'
φωτὸς τῆ διδασκαλίας, ἵνα μὴ κατακριθῶσιν, ὥσπερ ὁ οἰκί-
της. ὁ κρύψας τὸ τάλαντον. θαυμάσιαι ἢ αἱ πρὸς τὰς

(α) Κρι. ι.

(β) Ματθ. κρι. ι.

tivos redimamus; tunc enim fas,
ut idem ille sanctus ait, nec fa-
ctis vasis parcendo, illa etiam
vendere, atque recta cum con-
scientia datis redimere, liberta-
tem fratribus procurare.

Impertiendum autem de be-
nevolentiae bonis cuilibet etiam
homini, maximeque peregrinis.
Ut in Deuteronomio, *Deus enim
amat peregrinum, et dat ei vi-
dum atque vestitum.* Et, *Ama
peregrinos* (α). Item, *Qui petit a
te, da ei* (β). Si non habes pecu-
niam, da consolationem, esto ei
affabilis, accedat vultus bonus, il-
lacrymare, ingemiscere, sed ex cor-

de. Illud enim Epicteti Stoicum
est & duritiae plenum: *Atque, si
res ita tulerit, ne te pigeat, etiam
ingemiscere; cave tamen, ne &
intrinsecus gemas* (c) Communia
vero & naturalia adversus omnes
homines sunt jura, ut, Erranti
monstrare viam, de lumine &
igne impertire, & quae ejusmodi
sunt. Sed Christianorum jura mi-
nus sunt vulgaria, contra vero
uberiora & largiora. Impertire
enim debent omnibus ignem cha-
ritatis, lumen doctrinae; ne con-
demnentur, ut servus ille, qui ta-
lentum suum absconderat. Lar-
giores autem & ampliores sunt

(α) Cap. 10, 18.

(β) Matth. 5, 42.

(c) In Enchir.
πολίτας

πολίτας μεταδόσεις, τρέφεται τὸ κοινωνικὸν καὶ φιλάλληλον,
κοινωνολογίας, ἀμοιβαίας ἀγαθότησιν, ἀπαντήσιν, διζήσιν,
λιπαραῖς φιλοφροσύναις, αἷς συνδύται ἢ ἐν ταῖς πόλεσι κοι-
νωνία. ἐν αἷς ἀγοραὶ κοιναὶ, καὶ ναοὶ, καὶ θέατρα, καὶ νόμοι,
καὶ δίκαια, καὶ ἔθνη, καὶ συναλλαγαί, καὶ ἐπιμιξίαι, καὶ φιλίαι.
ἀφ' ᾧ ἔ' ἀκεραῖς φιλίας, ἢ ἢ τ' ἡδὼν ὁμοιότητος τίκτε, καὶ
βειδοῖ καὶ συνίησι, καὶ τὰ ἴδια κοινὰ πᾶσι γίγνεται, ἀφ' οὗ τῷ
το κοινά, φασί, τὰ τ' φίλων.

Κρητὶς ὃ καὶ κορανὶς πάσης κοινωνίας, αἱ κατὰ μέρος συνοικίαι, σπέρματα πόλεων, ἐν αἷς τὰ μεταξὺ ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, πατρός τε καὶ τέκνων λιπαρεςάταις φροντίσι διατηρεῖται καθήκοντα. ἡ μὲν γυνὴ ὡς δεσπότις ἐν βασιλείᾳ τιμᾷ τὸν ἄνδρα, ὡσεὶ τοῖς αὐτῇ νέμασι, φροντίζῃ ὅπως εὖ καὶ καλῶς ᾗ τὰ κατ' οἶκον, ἐπιμελήσῃ) καὶ ἀγρῶ, καὶ δόλων.
 „ Ἐνεργεῖ γὰρ τὰς ἀνδρὶ εἰς ἀγαθὰ πάντα τὸ βίον. εὐκαρμένη
 „ ἔρια καὶ λῆον, ἐποίησεν εὐχρηστα ταῖς χερσὶν αὐτῆς. ἐγένετο
 „ ὥστε ναῦς ἐμποροδομήν μακρόθεν, σωάγῃ) ὃ αὕτη τὸ βίον.
 „ καὶ ἀνίστα) ἐν νυκτῶν, καὶ ἔδωκε βράμματα τὰς οἰκῶν, καὶ
 „ ἔργα ταῖς θεραπαίναις. θεωρήσασα γέωργιον ἐπρίετο, διὰ

communicationes cum civibus, sustentantes societatem & amorem mutuum, communicandis sermonibus, disceptationibus, occurſu & congressu, amplexu, benevolentia ſignificatione, quibus rebus colligatur in civitatibus ſocietas. In quibus multa ſunt communia, forum, templa, theatra, leges, jura, conſuetudines & mores, commercia reſque & rationes contractæ, familiaritates atque amicitia. Per amicitiam autem ſinceram, quam ſimilitudo morum parit, ſtabilit & conſtituit, propria etiam ac privata ſunt quodammodo communia. Propterea proverbio dicitur: Amicorum eſſe omnia communia.

Sed fundamentum & principium omnis societatis sunt conjugia & familiae, seminaria reip. In quibus officia inter maritum & uxorem, patremque & liberos, assiduus conservantur curis. Uxor ut dominum & regem ita honorat maritum, obsequitur ejus nutibus, sollicita est ut bene & recte omnia habeant domi, curamque agit ruris & servorum. Operatur enim viro suo ad bona omnibus diebus vita suae. Quæsit lavam & linum, fecitque utilia manibus suis. Facta est quasi navis infirmis de longe portans panem suum. Et de nocte surrexit, distribuitque cibos domesticis & pensis ancillis. Consideravit aerum & emit eum:

146 DE OFFICIIS CAP. XVI.

οὐ καρπῶν χειρῶν αὐτῆς κατιφύτοισι κτήμα. ἀναζωσα-
 ρῆν ἰχυρῶς τῶν ὀσφῶν αὐτῆς, ἤρπει τὰς βραχίονας αὐ-
 τῆς εἰς ἔργον. καὶ ἐγίνετο ὅτι καλὸν ἐστὶ τὸ ἐργάζεσθαι, ὅ-
 σα ἀποσβέννῃ ὁ λύχνος αὐτῆς ἄλλω τῶν νύκτα. τὰς
 πῆχυν αὐτῆς ἐκτείνῃ ἐπὶ τὰ συμφέροντα, τὰς δὲ χεῖρας
 αὐτῆς ἐρείδῃ εἰς ἀτρακτον. χεῖρας δὲ αὐτῆς διηνοῖε πᾶντι,
 καρπὸν δὲ ἐξέτεινε πτωχῷ. ἔφρονιζεν δὲ ἐν οἴκῳ ὁ ἀνὴρ
 αὐτῆς, ὅταν περ χροιάζῃ, πάντες γὰρ οἱ παρ' αὐτῇ ἐνδιδου-
 ροῖ εἰσὶ. διόσας χλαίνας ἐποίησε τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς, ἐκ δὲ
 βύσσος καὶ πορφύρας ἑαυτῇ ἐνδύματα. περίβλεπτον δὲ γὰρ
 ὁ ἀνὴρ αὐτῆς ἐν πύλαις, ἡνίκα ἂν καθίσῃ ἐν συνωδρίῳ
 ἢ γέροντων ἢ κατοίκων τῆς γῆς (α). ἀλλὰ πρὸ πάν-
 των ἐπιμελήσῃ, ὅπως αὐτὴ τε σωφροσύνῃ, καὶ τὰ τέκνα, ἐδὲ
 γὰρ ἐστὶ ταύτης μείζων εὐποιία γυναικὸς πρὸς ἄνδρα. ὁ δὲ
 ἀνὴρ εὐποίησεν τὴν τε ὁμόζυγον καὶ ἑαυτὸν, ἀνονήτων ζηλοτυπίαν
 μὴ ἀφαισίων τῶν οἰκίαν, καὶ πολὺν δὲ χειμῶνα διεγύριον ἐν
 αὐτῇ. „Μὴ ζήλῃς, φησὶν ὁ σοφὸς Σειράχ, γυναικαὶ τῆς κόλ-
 πος σου, μηδὲ διδάξῃς ἐπὶ σεαυτὸν παιδείαν ποτηράν (β).
 ἢ γὰρ σαφροσύνη σου ἔχει φύλακα τὴν ζηλοτυπίαν, ἀλλ' ἐστὶν

(α) Παρ. κτ. λα.

(β) Κερ. δ'.

de fructu manuum suarum plan-
 tavit fundum. Succincta forti-
 ter lumbos, admovit brachia sua
 operi. Gustavit & vidit quia
 bonum est operari. Non extin-
 guitur lucerna ejus tota nocte.
 Cubitos suos extendit ad utilia,
 manus autem suas admovet fru-
 so. Manus suas aperuit inopi,
 & palmas suas extendit ad pau-
 perem. Non est sollicitus vir ejus
 de domo sua, quando duntius ali-
 cubi moratur: omnes enim do-
 mestici ejus vestiti sunt. Gemi-
 nas lenas fecit viro suo, sibi au-
 tem ex bysso & purpura indu-
 menta.

Nobilis in portis vir ejus,
 quando sederit cum senatoribus
 terrae (a). Sed inprimis operam
 dabit, ut & ipsa pudica sit, & li-
 beri temperati ac modesti. Ne-
 que enim majus isto beneficium
 est mulieris erga maritum. Vir
 autem e re sua & conjugis faciet,
 infructuosa zelotypia non con-
 cutiens domum, magnamque in
 ea tempestatem excitans. Ne
 zeles, inquit sapiens Sirach, mu-
 lierem sinus tui, neque doceas su-
 per teipsum doctrinam nequam (b).
 Pudicitia enim non habet custo-
 dem zelotypiam, sed est volun-

(a) Prov. 31, 12. seqq.

(b) Cap. 9, 1.

ἐκείνη.

ἐκείνῃ ἀρετῇ. τὸτο δὲ μόνον κερδήσῃ ὁ ζηλοτυπίαν νοσῶν, ὅτι παρὰ τῇ γυναικὶ ἀφροσύλῃ ἑαυτὴ ταταδικάσῃ. ἢ μόνον ὅς ἐστις τὰ κεκλυμένα μάλλον εἰσθε ἀλατύνει τὸ γυναικεῖον φύλον, ἀλλὰ καὶ ὡς ἀφροσύνην ὀλίγον λόγον ποιεῖ) τὴν ζηλοτυπείαν ἀνδρῶν.

Εὐποιήσῃ δὲ καὶ τὰ τέκνα εἰς πᾶσαν ἀρετὴν παιδαγωγῶν καὶ τὴν ἀκήρατον τὴν εὐσεβείας καὶ δικαιοσύνης, καὶ ἐλεημοσύνης πλῆτον ἀφθόνης εἰς αὐτὰ ἀπορθεμεύων, καὶ ἀγαθῶν ἐλπίδων ἐμπιπλᾶς. οἷαι αἱ ταῦντι χρυσαῖ παραινέσεις τῆς Ταβίθας πρὸς Ταβίαν τὸν υἱὸν αὐτῆς. „ Πάσας τὰς ἡμέρας, παιδίον, Κυρία „ τῆς Θεῆς ἡμῶν μνημόσυνε, καὶ μὴ θελήσῃς ἀμαρτάνειν, καὶ „ παραβῆναι τὰς ἐντολὰς αὐτῆς. δικαιοσύνῃ ποίῃ πάσας „ τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σου, καὶ μὴ πορεύῃς ταῖς ὁδοῖς τῆς ἀδικίας, διότι ποιεῖντός σου τὴν ἀλήθειαν, εὐδοκίαι ἔσονται ἐν τοῖς „ ἔργοις σου, ὅτι πᾶσι τοῖς ποιεῖσι τὴν δικαιοσύνῃ. ἐὰν τὴν „ ὑπαρχόντων σοὶ ποίῃ ἐλεημοσύνῃ, καὶ μὴ φθονήσῃς σου „ ὁ ὀφθαλμὸς ἐν τῇ ποιῇ σου ἐλεημοσύνῃ. μὴ ἀπεστρέψῃς „ τὸ πρόσωπόν σου ἀπὸ παντὸς πτωχῆς, καὶ ἀπὸ σῆς ἢ μὴ „ ἀπεστραφῇ τὸ πρόσωπον τῆς Θεῆς. ὡς σοὶ ὑπάρχοντες κατὰ τὸ „ πλῆθος, ποιήσον ἐξ αὐτῶν ἐλεημοσύνῃ. ἔχον ὀλίγον σοὶ „ ὑπάρχον, κατὰ τὸ ὀλίγον μὴ φοβῆς ποιῇ ἐλεημοσύνῃ.

taria virtus. Hoc autem solum lucrabitur zelotypia laborans, ut apud uxorem stultitiæ se damnet. Non enim tantummodo in vitia magis solet niti muliebris sexus, sed etiam, ut stultos parvi pendunt zelotypos viros.

Bene autem faciet etiam liberis, ad omnem virtutem eos instituens, & intaminatas pietatis, iustitiæ & misericordiæ divitias affatim in eos transferens, bonisque spebus implens. Qualia sunt illa vere aurea Tobiae ad Tobiam filium monita: Omnibus diebus vitæ tuæ, fili, in mente habeto Dominum Deum nostrum: & cave, ne aliquando

peccato consentias & transgrediaris præcepta ejus. Iustitiam operare omnibus diebus vitæ tuæ, neque ambules in viis injustitiæ. Quoniam te operante veritatem prosperi erunt negotiorum tuorum eventus, & omnibus operantibus iustitiam. Ex substantia tua fac elemosynam, & ne invideat oculis tuis, cum facis misericordiam. Noli avertere faciem tuam ab illo paupere: ita enim fiet, ut nec a te avertatur facies Domini. Pro copia bonarum tuarum fac ex iis elemosynam: si modicum tibi fuerit, secundum paucitatem illam ne dubites facere elemosynam.

„Θύμα γ' ἀγαθὸν θησαυρίζεις σιαυτὰ εἰς ἡμέραν ἀνάγκης.
 „διότι ἐλεημοσύνη ἐκ θανάτου ῥύει), & οὐκ ἔσθ' ἐπιβλεῖν εἰς
 „τὸ σκότος. δῶρον γ' ἀγαθὸν ἐστὶν ἐλεημοσύνη πᾶσι τοῖς
 „ποιῶσιν αὐτὴν ἐνάπιον ἔ' ὑψίστ' (a).

Εὐποιήσει ἡ καὶ τὰς δέλκας, τροφάς τε χορηγῶν καὶ ἐνδύ-
 ματα. „Ἄρτος γ', καὶ παιδεία, & ἔργον οἰκίῃ. οἰκίῃ
 „ἡ κακέργῳ, εἰδῆσαι καὶ βάσανοι (b).

Ἐκαστος ἡ οφείλει εὐποιῶν & τῶν ἑαυτοῦ πατρίδα, ἡ γ' πα-
 τρίς πᾶσαν ἐμπειρίῃσιν κοινωνίαν, καὶ οἱ ἑαυτῶν πατρίδος
 προθύμως κινδυνεύοντες, περικλειῖς εἰσιν εἰς αἰῶνα τ' ἀπαν-
 τα, & τε μὲν θάνατον θήσκουσιν, ἀλλὰ ἀπὸ παντὸς ἐυφη-
 μίας γεραίρον), ὥσπερ ἡ σεμινοτάτη, καὶ ἀνδρειοτάτη Ἰσ-
 δηθ, οἱ τε Μακκαβαῖοι, καὶ ὅποιοι τοιοῦτοι. μέρους ἡ τ' πα-
 τρίδος οἱ ἄρχοντες, πάντε βασιλεὺς εἴη ὁ ἄρχαν, πάντε γε-
 ρυσία μὲν συμπνοῇ ἔ' κοινῇ προῖσαμῆν. φύλαξ γ' ὁ ἄρ-
 χαν ἔ' κατηκόος, ἡμέραν τε, & νύκτα ἀγγέλοις ἑμμοσσι
 προνοῖται τ' ἀπάντων ἀσφαλείας & σωτηρίας, & γογγύζον-
 τας αὐτῶν, ὀργίζῃ τὸ θεῖον.

(a) Ταβίτ. κερ. δ'.

(b) Σαρ. κερ. λγ'.

*Premium enim bonum thesau-
 ras tibi in diem necessitatis. Quo-
 niam elemosyna a morte liberat,
 & non fuit intrare in tenebras.
 Melius enim bonum est elemosy-
 nu omnibus facientibus eam co-
 tam Altissimo (a).*

Benefaciet servis quoque, cum
 alimenta ministrans tum vesti-
 menta. Panis enim & discipli-
 na & opus servo. Servo autem
 malefico tormenta & cruciatus (b).

Porro quisque bene mereri de-
 bet etiam de patria sua. Etenim
 patria una complexa est omnes
 societates, quique pro patria æquo

animo periclitantur, in omne æ-
 vum celebrantur, & nec post
 obitum moriuntur, sed perpetuis
 laudibus honorantur, ut castissi-
 ma simul & fortissima illa Ju-
 dith, ut Macchabæi etiam, &
 omnes tales. Pars autem patriæ
 sunt imperantes, sive imperans
 sit rex, sive senatus qui commu-
 ni consensu præest reipublicæ.
 Imperans enim, custos est sub-
 jectorum, dieque & nocte vigi-
 lans, prospicit omnium securitati
 & salutis; atque si murmure, ira-
 tum habet Numen.

(a) Tob. 4, 6.

(b) Ecclef. 33, 25. 28.

Διαληπτέον ὅ ἅτλα καὶ παρὶς εὐχαρίσας καὶ ἀχαρίσας γνώ-
μης. ἢ μὲν γὰρ παρὶς τὸ εὐποιεῖν φειδῶ καὶ ἐντέμεια ἔχει τὰς
ιδίους λόγους, καὶ ὥσως ἐνόσκει ἀνεπιμώμας ἡρτηται τὸ εὐ-
ποιεῖν προαιρέσει· τὸ δὲ εὐ πεπονθότα ραθύμως ἔχειν πε-
ρὶ τῶν ἀντίκτισιν τὴν χάριτος, παρανομία· ἀντικρὺς ἐστὶ.
„ Δανείζει) ὁ ἀμαρτωλὸς, καὶ οὐκ ἀπείσθη (α). ὀφειλὴ γάρ
ἐστιν ἢ ὁτῶν καταβληθεῖσα χάρις, ἢ ἡ ἀντίδοσις χρεῖ-
σται ἀπαραίτητον, καὶ εἴ γε μνησόμεθα τῶν λιπαρὰν γῆν, μὴ
προσθήκης ἀποδόσεως τὰς καρπύς. „ Οἱ ἀνταποδίδες, φη-
„ σι, χάριτας, μέμνη) εἰς τὰ μὴ ταῦτα, καὶ ἐν καιρῷ
„ πτώσεως εὐρήσθαι στήριγμα (β). τὸ μὲν γὰρ ἐπὶ ἀμοιβῶν
προσδοκία κατατιθέναι τὰς χάριτας, ἐλευθερίοτης οὐκ
αὖν εἴη· ἀλλ' ὅμως ὁ τῶν εὐεργεσιῶν εἰληφῶς ὑπόχρεως κα-
θίσταται, καὶ ἀπὸ τῆς πάντως ὀφείλει ἀνδρὶ ἀναβολῆς ἀμοι-
βαίαις ἀντιδόσεσιν ἐπιδιδῆσθαι τὸ γενναῖον καὶ ἐλευθέριον τὴν
ψυχῆς· ἀλλ' ἡ ἀχαριστία ὡς ἀπολλὰ νειανιδυομένη, μυρία ὅσα
* δραματουργεῖ μὴ μόνον οὐκ ἀποδίδεσθαι τὰς ὀφείλας, ἀλ-
λὰ καὶ βλασφημεῖσα, καὶ ἐπιβεβούλη τῷ εὐ πεποιηκότι
καὶ οἱ μὲν εὐφρονῶντες, πρῶτον μὲν τῷ χορηγῷ παντὸς ἀγαθῆς

(a) Ψαλ. λς'.

(b) Σμρ. κρ. γ'.

Disceptandum nonnihil etiam
de grato & ingrato animo. Nam
parcitas quidem & largitas in be-
nefaciendo, habent suas rationes,
ac fortasse quandoque citra culpam
pendent ex beneficientis volun-
tate; sed beneficio affectum ne-
gligentem esse in referenda gratia,
iniquitas plane est. *Mutnabitur
peccator, & non solvet* (a). Benefi-
cii enim collatio est obligatio, &
retributio debitum irrecusabile:
atque si imitabimur pinguem ter-
ram, cum additamento reddemus
fructus. *Qui reddit gratiam, in-
quit, meminit in posterum, & in*

*tempore casus sui inveniet firma-
mentum* (b). Equidem expecta-
tione remunerationis conferre
beneficia, liberalitatis haud fue-
rit; interim tamen is, qui bene-
ficio accepit, debitor fit, ac pro-
pterea utique debet sine cuncta-
tione vicissim gratificando inge-
nium & liberalem animum of-
tendere. Sed ingratitude teme-
re plerumque sexcenta commi-
niscitur, non solum debita non
reddens, verum etiam diffamans
& infidiis petens benefactorem.
Ast il qui recte sapiunt, in pri-
mis quidem largitori omnis boni

(a) Psal. 36, 21.

(b) Eccles. 3, 34.

150 DE OFFICIIS CAP. XVI.

Θεῶ τῶς εὐχαριστήριος ὕμνος ἀναπέμπεται, καὶ πολυτιμὰς
τοῖς ἔργοις γηραίωσιν. „ Οὐκ ὀφθήσῃ ἐνώπιον Κυρίου ὁ
„ Θεὸς σε κινός (α). καὶ „ Πάντες οἱ κόκλῳ αὐτῷ οἴσονται.
„ δῶρα τὰ φοβερά (β). μιμηταὶ ᾧ γίγνοι καὶ τέτῳ τῷ
προφητῶν καὶ ἁγίων. ὁ προφητὰς Δαβὶδ ψαλμοῖς καὶ ὕμνοις
γηραίῳ τῷ δημιουργῶν Θεῶν, καὶ εὐχαριστεῖ αὐτὰ ὡς μόνον πλε-
τίζοντι, ἀλλὰ καὶ παιδεύοντι. χάριτες γὰρ εἰσιν αἱ παρὰ
Θεῷ παιδεῖαι. „ Ὅν ᾧ ἀγαπᾷ Κύριος, παιδεύῳ, μασι-
„ γοῖ ὃ υἱὸν ὃν παραδέχει (γ). Διαλάμπῃ δὲ ἐν τοῖς ἁγίοις
καὶ τὸ πρὸς τῶς εὐηργετηκότας τῷ γνώμης εὐχάρισον.

Ἰησοῦς ὁ ὁ Ναυῆ μνήμωνι καὶ εὐχαρίσῳ Ἀβελίῳ ἀνδρ-
ποιεῖ πᾶν εὐεργετίδα Ῥαάβ. ὁ προφήτης Ἡλίας, ὁ Ἐλισ-
σαῖος ὁ μιμητὴς ὁ διδασκάλες, ἀμφιλαφίῳ ἔργοις ἀμεί-
βον τὰς φιλοξενίας παραμυθησαμένης αὐτῶς. ὁ Δαβὶδ ὁ
βασιλεὺς τραπίζης κοινωνία ἀνδρποιεῖ τῷ υἱὸν ὁ Ἰωνάθαν,
ὡς ἐπιλήσμων παλαιῶς ἱταίρειας.

Ὅ, τι Θεὸς Παῦλος τῷ ὡς Μελίτῃ ἐσιάσαντα ὁ παρ-
τάλψαντα Πόπλιον ἐξ ἰσχυροῦς ἀδραῖς εὐεργεσίαις ἀμείβῃ).

(α) Δευτ. κεφ. 15'.

(β) Ψαλ. αἱ.

(γ) Παρ. κεφ. 7'.

Deo hymnos & grates reddunt, eumque magnificis operibus venerantur. Non apparebis ante Dominum Deum tuum vacuus (a). Et, Omnes in circuitu ejus, offerent munera terribili (b). Imitatores enim sunt in eo etiam prophetarum & sanctorum. Regius propheta David psalmis & hymnis veneratur creatorem Deum, gratiasque agit, non solum ditanti, sed & castiganti. Beneficia enim sunt, divinae castigationes. Quem enim diligit Dominus, castigat, & flagellat filium qui ei est acceptus (c). Elucet nempe in sanctis, etiam

gratus erga bene meritos animus.

Josue filius Nun memori & grato animo rependit beneficium bene merita Rachab. Elias propheta, & Eliseus imitator magistri, uberrimis factis remunerant eas, a quibus hospitalitatis solatium acceperant. Et rex David mensae communione vicissim benefacit filio Jonathae, haud immemor veteris sodalicii.

Divusque Paulus in Melite Publium, qui ipsum epulis acceperat & foverat, mox grandibus beneficiis remunerat.

(a) Deut. 16, 16.

(b) Psal. 75, 12.

(c) Prov. 3, 12.

Διὶ ὃ ἐς τὸ εὐποιεῖν ἔς διῷ, καὶ ὅποτε διῷ, καὶ ὡς διῷ ἰστοί-
 μως ἔχοντα μεμνηθεῖς, ὡς τὸ εὐχερῶς κατατινύειν τοῖς αἰτε-
 μήροις τὰ μὴ εἰκότα, μυρίαν κακῶν πρόξενον. „ Οὐκ οἰδατε
 „ τί αἰτεῖσθε, φησὶν ὁ Δισπότης (a). τὸ δ' ἰσ' αἰδῆς ἐν-
 θυσιάζοντες ἐν οἷς ἔστι διῷ, ἢ ἀνοήτων ἐστὶ, καὶ ἡλιθίων. „ Ἐστὶ
 „ ἡ αἰχλὺν ἐπάγεσθα ἀμαρτίαν (b). καὶ ὁ σοφὸς Σιραχ,
 „ Ἐστὶ χάριν αἰχλὺς ἐπαγγελιοῦ φῖλον, καὶ ἐκτέτατο
 „ αὐτὸν ἐχθρὸν δωρεάν (c). ὅκων τὸ ἐν καιρῷ ἀνατινύειν, ἢ
 ἐπὶ βλάβῃ ἢ αἰτέοντα κατατινύειν ἐπαινετώτερον.

Ἐπειδὴ ὃ τ' ἐλευθεριότητι μίρον ἐστὶ ἐν τῷ πά-
 ρει. „ Δὸς ἡ καὶ λάβε, φησὶ, καὶ ἀπάτησον τὴν ψυχὴν
 „ σε (d). πολλῆς ἀγχινοίας ἐφρονήσεως δίδται τὸ παρα-
 σκευάζειν ἑαυτὸν εἰς ὑποδοχὴν ἐνεργειῶν, ἢ τε παρὰ Θεῶν,
 καὶ ἢ παρὰ τ' ὑπεριχόντων, καὶ διωκτῶν εὐποιῆσαι χρη-
 γεμῶν. ἱκανὸν ἡ Χαναναία παράδειγμα, ὅπως διῷ Θεὸν εἰς
 οἶκτον καὶ εὐποιᾶν κινήσαι. „ Ναί, Κύριε, καὶ ἡ τὰ κινῶρια
 „ ἐοικὴς δὲ τ' ψυχῶν τ' πιπτόντων δὲ τ' τραπίζης τ' κυρίων.
 „ αὐτῶν. τότε ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῇ, Ὡς γύναι,

(a) Ματθ. κε. κ'.
 (c) Κε. κ'.

(b) Παρ. κε. κς'.
 (d) Σαρ. κε. ιδ'.

Oportet autem circa beneficentiam meminisse quibus indulgendum, & quando, & quali promptitudine; nam facile annuere inconuenientia petentibus, innumera est conciliare mala. *Nescitis quid petatis*, inquit Dominus (a). Ast prae verecundia nimis facile exorari, in quibus non oportet, stultorum est & stolidorum. *Est enim pudor inferens peccatum* (b). Et sapiens ille Sirach, *Est qui pra confusionem promittit amico, & lucratus est eum inimicum gratis* (c). Igitur tempestive abnuere praestat, quam cum damno petentis annuere, estque laudabilius.

(a) Matth. 20, 22.
 (c) Eccles. 20, 23.

Quandoquidem autem liberalitatis pars est etiam beneficium accipere, *Da enim & accipe*, inquit, *& delecta animam tuam* (d); multa opus est solertia & prudentia, ut quis seipsum praepararet ad suscipienda beneficia, cum ea quae a Deo, tum quae a superioribus, iisque hominibus qui beneficia conferre possunt, suppeditantur. Idoneum est mulier Chananae exemplum, quomodo oporteat Deum ad miserationem & beneficium commovere. *Etiam, Domine, nam & castelli edunt de micis, quae cadunt de mensa dominorum suorum*. Tunc respondens Iesus, ait illi: O mn-

(b) Prov. 26, 11.
 (d) Cap. 14, 17.

ἡ μεγάλη σε ἡ πίσις, γνηθήτω σοι ὡς θέλεις (α). ὁ γὰρ αὐτῶν λαμβάνει, καὶ ὁ ζητῶν εὐρίσκει, καὶ τὰ κρέοντι ἀνοιγῇ (β). ἀνοιγῇ δὲ ἔτι τὰ ραθυμῶς κρέοντι, ἐδὲ τὰ ἀπαξ κρέοντι, ἀλλὰ τὰ ἐπιμόγως, καὶ πολλάκις. τὸ γὰρ ἐπίμογον, καὶ ἐπὶ ἀνθρώπων δεινόν, καὶ δραστήριον εἰς θήραν εὐποιῶς. ἐπιτυχεῖς γὰρ γιγνόμεθα τῷ αἰτήσεων, αἰτέμενοι πάντες παρὰ βασιλείας, πάντες παρὰ φίλων, τὰ δυνάτα, τὰ δίκαια, τὰ μὴ εἰς ἑτέρου βλάβην τείνοντα, τὰ ἡμῶν προσήκοντα, ἐδὲ ἀποτυχάνομεν αἰτέμενοι παρὰ τῷ δίδοντι. ὁ γὰρ παρὰ ἀνδριάντῳ ὡς ὁ Διογένης ζητῶν, εἰς ἀποτυχίαν ἑαυτὸν ἐβ.ζβ.

Ἐπιτυχεῖς γὰρ ὡς ἀπολλὰ γίγνεται, οἱ τὰς τῷ εὐποιῶν ευκαιρίας παρατηρῆντες. ἐπὶ πᾶσι δηλαδὴ ὁ εὐποιῶν ἐν ἐνθυμῷ καὶ ἀγχοῦ ψυχῆς ἀστυλοῖ, ἐπειδὴ μὴ προεκκινῶσιν ἑαυτὸν ταῖς πρὸς ἄλλους ἐνέργειαις. ἐδὲ γὰρ τῷ ἐλπίδι ἀπειρεῖα πρὸς ἑαυτὸν ἡδὴ ἀπειρηκότες, ἢ τε γόνιμῳ καρπῶν γῆ κεκμηκυῖα, ἀνέσις δίδται ὅπως νεαρὸς φύσιν καρπῶς.

(α) Ματθ. κη. η.

(β) Κη. ζ.

Uer magna est fides tua : fiat tibi sicut vis (a). Qui enim petit, accipit : & qui querit invenit : & pulsanti aperietur (b). Aperietur autem, non segnitè nec semel tantum pulsanti, sed instanter & sæpe. Instantia autem & perseverantia etiam apud homines plurimum valet, estque efficax ad aucupandam beneficentiam. Compotes autem sumus votorum, poscentes, sive a regibus, sive ab amicis, possibilia, æqua & iusta, non ad alterius detrimentum tendentia, nobis convenientia, nec repulsam

ferimus a largitoribus. Is enim qui a statua, ut Diogenes, petit, ad repulsam seipsum adfacit.

Impetrant autem plerumque etiam, qui beneficiorum opportunitates & occasiones observant. Quando scilicet benefactoris laticordia perfusus fuerit, quando aliis largiendo, seipsum non ante exhausserit. Neque enim liberalis tentandus, jam defatigatus : feraxque fructuum terra, fessa, indiget requie, ut recentes possit producere fructus.

(α) Ματθ. 15, 27.

(β) Καρ. 7, 8.

"Εχί ὃ κακίον πολλὴν ἰχὺν εἰς εὐποιῶν ἐπίδωξεν, τὸ ἅπαξ ἐνεργηθῆναι καὶ δῖς. φιλεῖσι γὰρ, καὶ πολλὰκις ἐνεργεῖσιν οἱ ὑπερέχοντες εἰς ἅπαξ ἔφθησαν εὖ πεποιηκότες, καὶ κήδον αὐτῶν οἰοῦντο ἰδῶν κτημάτων. οἱ δὲ ἐχέφρονες, ὅσα εὐχερῶς προσίεν τὰς εὐποιῶς, πολλὰ τιμῶντες τὴν ἐλευθερίαν. „ Μὴ γίνεσθε ὅμοιοι ἀνθρώπων (α). πολλοὶ γὰρ εὐποιῶντες οἰοῦντο ἀλύσεισι δεσμῶσι ταῖς ἐνεργεσίαις τὰς εὖ ποιῶντας. διὸ „ Ὀλίγα δώσθε, φησὶ, καὶ πολλὰ ὀνειδίσθε (β). ὁ δὲ θεὸς Δαεῖδ ἀποσείει, καὶ τὰ παρὰ τὴν μοχθηρῶν δῶρα. „ Ἐλαιον δὲ ἀμαρτανῶν μὴ λιπανάτω τὴν κεφαλὴν μου (γ). εἰ γὰρ τὰ παρὰ τὴν ἀδικίαν προσιέμενοι δῶρα, κοινοὶ καὶ αὐτοὶ γίνονται τῇ ἀδικίᾳ.

(α) Κοριν. α. κεφ. ζ'.

(β) Συρ. κεφ. κ'.

(γ) Ψαλ. ρμ'.

Sed & illud multum valet ad impetrationem beneficiorum, si quis semel iterumque beneficio affectus sit. Amant enim superiores & cumulant beneficiis, eos, quos semel praevenere merendo, curantque & tutantur eos, tamquam proprias possessiones. At cordatiores non facile admittunt beneficia, magni aestimantes libertatem. Nolite fieri servi ho-

minum (α). Multi enim beneficiis conferendis, quasi catenis ligant beneficiarios. Quare *Exigua dabit*, inquit, & multa exprobrabit (β). Divus autem David rejicit etiam improborum dona. *Oleum autem peccatoris ne impinguet caput meum* (γ). Qui enim ab injuriis facientibus admittunt dona, socii quodammodo & ipsi fiunt injuriz.

(α) 1 Cor. 7, 23.

(β) Ecclef. 20, 15.

(γ) Psal. 140, 6.

Περὶ Φρονήσεως.

Κεφάλ. ιζ'.

Ο ἥμα ψυχῆς ἐστὶν ἡ φρόνησις, ἡγεμὼν βίᾳ, μήτηρ πα-
σῶν ἀρετῶν, κατὰ τὸ δέον αὐταῖς χρωρῆν, ἀπεισά τε
καὶ ἐπιτείνουσα τὰς κατ' αὐτὰς ἐνεργείας, ὡς ἀπαιτῶσιν οἱ τ' ἐν-
δαιμονίας λόγοι. „ Ἀδιάπτωτος ἡ ρίζα τ' φρονήσεως, ἡ
„ σοφία φησὶν (α). ἀπ' ἐκείνης ἀναβλαστάνη ὁ τ' εὐσεβοῦς
καρπός, ὁ κολοφών τ' ἐνδαιμονίας. Ἀλλ' ἢ φρονήσεως Θεῶν
κοινωνῆμιν. διὸ „ Μὴ γίνεσθι, φησιν, ὡς ἴππῳ, καὶ ἡμίονῳ,
οἷς οὕτως ἐστὶ σύνεσις (β). καὶ „ Εἰπὼν ἄφρων ἐν καρδίᾳ
αὐτοῦ, οὕτως ἐστὶ Θεός (γ). οἱ ἢ φρονήσεως ἔρημοι ἢ Θεὸν οὐ
γινώσκουσιν, ἢ κακῶς γινώσκουσιν, εἰς δεισιδαιμονίαν καὶ δυσ-
σεβῆς θρησκείας ἐπίτασιν ἐξολοθισμένοις. φρονίμων δ' ἔρχον,
ἀλλ' ἢ ἐπικτήσεως τ' ἀρετῶν ἀφομοιῶν τῶν Θεῶν. „ Ὅς τις
„ ᾤν, παρὰ Ἰαμβλίχην φησὶν Ἀρχύτας ὁ Πυθαγόρειος, ἀνα-
„ λῦσαι οἷος τί ἐστὶ πάντα τὰ γίνα ὑπὸ μίαν τι καὶ τὰν
„ αὐτὰν ἀρχάν, καὶ πάλιν συνθεῖναι τι, ἔ' συναριθμησάς,

(α) Σολेम. σοφ. κερ. γ'.

(β) Ψαλ. λβ'.

(γ) Ψαλ. ηβ'.

CAP. XVII.

De prudentia & sapientia.

Oculus animæ est prudentia, dux vitæ, mater omnium virtutum, opportune & convenienter illis utens, remittens & intendens earum operationes, ut prosperitatis rationes postulant. Firma est radix prudentiæ, inquit Sapientia (α). Ab illa enim provenit pietatis fructus, summa felicitatis. Per prudentiam enim & sapientiam cum Deo communicamus. Propterea Nolite fieri, inquit, sicut equus & mulus, qui- bus non est intellectus (β). Atque,

Dicit insipiens in corde suo: Non est Deus (γ). Sapientia enim & prudentia destituti, Deum vel non cognoscunt, vel male cognoscunt, in superstitionem & nefarii cultus intensionem prolabant. Sapientium autem munus est, per acquisitionem virtutum adimilari Deo. Quicquam igitur, inquit apud Jamblichum Archytas Pythagoreus, resolvere potest omnia genera sub unum idemque principium, & rursus componere & connumerare,

(α) Sap. Sal. 3, 15.

(β) Psal. 31, 11.

(γ) Psal. 52, 1.

32. 85

ἢ ὅτι δόκει μοι καὶ σοφώτατος ἦμεν, καὶ παναλαβέστατος.
 ἢ ἔτι καὶ ἐκ καλῶν σκοπιῶν ἐνταρκεῖναι, ἀφ' ἧς δυνατὸς ἐστὶν
 ταῖς τοῦ Θεοῦ κατοψεῖσθαι, ἐκ πάντων τὰ ἐν ταῖς συστοιχίαις,
 καὶ τάξιν τὰ ἐκείνους κατακεχωρισμένους, ἐκ ταύτων ἀρμω-
 γήλατον ὁδὸν ἐκπορεύσασθαι, τῇ νόσῳ κατ' ἐνθυμίαν ὀρμω-
 θῆναι, ἐκ τελοδρομῆσαι, τὰς ἀρχὰς τοῖς πέρασι συνά-
 ψαντα, καὶ ἐπιγινόντα ὅτι ὁ Θεὸς ἀρχὰς τε, καὶ τέλος, ἐκ
 μέσων ἐστὶ πάντων τῶν κατὰ δίκην τε ἐκ τῶν ὁρῶν λόγον πε-
 ραινομένων. Αἰσθηνάσκει δὲ ὁ ὑπὸ τῆς σοφίας κατανοη-
 ζόμενος ἐκ τῶν ἄλλων πάντα τὰ ἀγαθὰ, καὶ καλὰ, καὶ συμ-
 φέροντα, πάσης ἀντιπάλης κακίας μοῖραν ἐμβριθεύσας ἀπο-
 καθαίρων Αἰσθηνάσκει. κριτικὴ γὰρ ἐστὶ τῶν προσηκόντων ἔργων
 ἡ ἐξέστις, τὰ τε εἰς ἐπιτυχίαν ἔκκαλῶς τείνοντα μὲν πολλῆς
 ἀγχινοίας καὶ δεινότητος ἀνδρίσκουσα, καὶ οἷα χρυσὸν με-
 ταλλεύουσα πῦρ καλῶς μεταλλείαν, εἰς πῦρ ἐντελεσάτιν
 εὐδαιμονίαν χειραγωγεῖ τῇ ἐπόμενῳ αὐτῇ. ἀπλανὴς ἄρα κα-
 νὼν ἡ φρόνησις, ἀσφαλὴς ὁδὸς, ἄετρετος βοηθός, βακτη-
 ρία ἀβραυτός, ἱερὰ ἀγκυρα. φρόνησις πόλεις κοσμεῖ, οἴκους
 κατ' οὐδὴν, καλλοῦν δὲ ἀειάπτῃ τῇ ἰδίῳ ἐκείνους βίῳ, εἰς τὸ
 ἀρχέτυπον κάλλος ἀναφέρει, καὶ κατὰ πῦρ ἀρίστην ὁμοιό-
 τητα Αἰσθηνάσκει, καὶ τὰ μὲν ἀπαλύσκει τὰ ἀμορφίαν

*is videtur mihi sapientissimus esse
 & veracissimus : pulchramque
 speculam invenisse, unde possit
 Deum contemplari, & omnia quae
 iuxta serie & ordine ab illo sunt
 separata, atque hanc viam re-
 giam nactus, mente directe per-
 gere & ad finem contendere, prin-
 cipia terminis iungendo, & ag-
 noscendo, Deum esse & princi-
 pium & finem. & medium om-
 nium quae jure & recta ratione
 peraguntur. Dignoscit autem is
 qui a sapientia illustratur cetera
 etiam bona omnia & honesta &
 utilia, omnis mali contrarii por-
 tionem gravissima expurgans fe-
 cretione. Dijudicatrix enim est*

*convenientium operum pruden-
 tia, eaque quae ad consequendum
 bonum pertinent multa cum sa-
 gacitate & solertia invenit : ac
 velut aurum eruens, praeclara me-
 talli fossione, ad perfectissimam
 beatitudinem manuducit eum qui
 eam sequitur. Regula itaque mi-
 nime erronea est prudentia, dux
 viae tuta & certa, indefessa auxi-
 liatrix, baculus infractus, sacra an-
 chora. Prudentia civitates ornat,
 familias & domos regit, decus ad-
 dit uniuscujusque vitae, ad primi-
 tivam pulchritudinem reducens,
 & ad similitudinem optimam
 pingens ac efformans ; ea qui-
 dem quae deformitatem afferunt*

ἐκείνους.

ἐπάγοντα, πανταχῷ δὲ ἔ καλῶ τὰς εἰκόνας ἀκράτοις χρά-
μασι καταποικίλῃσα. „ Ἐξαπόσειλον τὸ φῶς σε, καὶ τὴν
„ ἀλήθειάν σε, αὐτὰ με ὠδήγησαν (α). μόνῃ γὰρ οὐκ εἰς
ὁρατὰ τὰ ἀληθῆ, τὰ καλά, τὰ ἀγαθὰ. αὐτὴ ἀνθρώπῳ ἔ
γνώσκει σύσασιν κόσμῳ, σοικίαν ἐνεργείας, μεταβολὰς
ἡρῶν, ἀλλαγὰς χρόνων, ἀσέριον θίσεις τε καὶ κινήσεις, ζῶων
γενήσεις, ἀφροφῶν φυτῶν, δυνάμεις ριζῶν, τὰ φανερὰ, τὰ
κρυπτά. καὶ ἄλλοις μυρίοις ἀγαθοῖς πλημυρεῖ, ἅττα διδάσκει
τὴν αὐτὴν φιλέοντας ἢ πάντων τεχνίτις σοφία. ἢ φρόνησις
ἀνιχνεύει τὴν ἀφρολογισμὸν τῶ ἀνθρώπων. ὑπογράφει τὴν ἔ
ζῆν καὶ καλῶς ζῆν τέχνῳ. ἢ φρόνησις δισποῖνα τύχης, ζωῆς,
ἀξίας, πλῆττε, ἡσυχίας ταμίας καὶ χορηγός. φρονησις ἀπ-
σης πάντα κραδαίνει, κλονεῖ, κυμαίνει, ναυαγεῖ. ἀνδρὶ φρο-
νήσεως ἢ ἀνδρεία δρασύτης ἐστίν. „ Ὅταν μὲ ἀνδρὶ νῶ θαρρῆ
„ ἀνδρῶπι, βλάπτει. ὅταν δὲ σὺν νῶ, ὠφελεῖται, Πλά-
„ των φησί. ἔ σωφροσύνη ὠσαύτως, καὶ ἐνυμβαία, μὲ μὲ νῶ,
„ ἔ μαθησιόρῳ, καὶ καταρτυόρῳ, ὠφίλιμα, ἀνδρὶ δὲ νῶ,
„ βλαβερά. σὺν ἔτω δὲ, φησι, κατὰ πάντων ἡπῶν ἐστίν
„ τῶ ἀνθρώπῳ τὰ μὲ ἄλλα πάντα εἰς τὴν ψυχὴν ἀνηρῆα,

(α) Ψαλ. μβ'.

delens, ubique autem honesti
imagines intaminatis coloribus
variegatas distinguens. *Emitte
lucem tuam, & veritatem tuam:*
ipsa me deduxerunt (a). Huic
enim soli visibilia sunt vera, ho-
nesta & bona. Ipsa perscrutatur
& cognoscit mundi constitutionem,
elementorum efficaciam,
mutationes partium anni, vicissi-
tudines temporum, stellarum si-
tus & motus, animalium gene-
rationes, differētiās plantarum,
virtutes radicum, apparentia, oc-
culca: aliisque innumeris abun-
dat bonis, quæ docet amatores
suos omnium rerum artifex sa-
pientia. Prudentia indagat cogi-

tationes hominum. Præscribit
artem vivendi, & bene vivendi.
Prudentia est arbitra fortunæ, vi-
tæ, dignitatis, divitiarum, tran-
quillitatis dispensatrix. Prudentia
deficiente, omnia vacillant, agi-
tantur, fluctuant, naufragantur.
Sine prudentia fortitudo est tem-
eritas. *Quando sine intellectu
quis audax est, detrimentum ac-
cipit: quando autem prudenter,
emolumentum, inquit Plato. Sic
& temperantia & disciplina si-
cum intellectu acquirantur & pa-
rentur, utilia sunt, sine intellectu
autem damnoſa. Ita ergo de omni-
bus dicere licet, in homine cetera
quidē omnia ex anima pendere,*

(a) Psal. 42, 3.

„ τὰ

„ τὰ δὲ τῇ ψυχῇ αὐτῆς εἰς τὴν φρόνησιν (a). Ἀλλὰ τὸτο καὶ Ἀριστοτέλης „ Πάσας τὰς ἀρετὰς φρονήσις εἶναι φησι, καὶ „ ὅτι ἔχ' οἷόν τι ἀγαθὸν εἶναι ἀνδρὶ φρονήσις, ἐδὲ ἔσται ἡ „ προαίρεσις ὀρθὴ ἀνδρὶ φρονήσις.” Ἀλλὰ τὸτο τῇ ἀδίκῃ καὶ παρακολυθεῖ ἡ φρόνησις. δικαστικὴ γάρ, ἔστι δὲ διόνται ἐπιτακτικὴ, ἔστι ὅλως ἡγεμονικὴ. „ Καὶ πνεύματι ἡγεμονικῇ ἐπὶ τὸν νοῦν, φησὶν ὁ προφήτης ἔστι βασιλεὺς (b), ὅπως δικαίως αἶμα καὶ ἐπιεικῶς διοικῇ τὸ ἰσάκροον. ὁμολογῶσι ὅτι πάντες δυσχερὲς αὐτῷ εἶναι τὴν φρόνησιν, καὶ δυσήρατον. τὰς τε γὰρ τῇ καθόλου λόγους Ἀλλὰ τῇ ἀσφαλεσίᾳ οὐδὲ χωρεῖται ἀπὸ τῇ κατὰ μέρος ἐξ ἐπαγωγῆς ἀπεμάττει. „ Οὐσὰ τε ἔστι „ ἀληθὲς καὶ λόγους πρακτικὴ, ὡς τὰ ἀνθρώπων ἀγαθὰ καὶ „ κακὰ, ὡς τὰ καθήκοντα ἀχολοῦται (c). τῇ δὲ ἐπὶ μέρος ἐδὲ βίβας λόγους, διωκεῖς μετατροπῶν, καὶ μεταδοσμοῶν, σιμοῦν τε, καὶ ἀναλικομωμένων. „ Καὶ ὁ „ μὲν βίος βραχυς, ἡ δὲ τέχνη μακρά, ὁ δὲ καιρὸς ὀξύς, ἡ δὲ „ πύρα σφαλερὰ, ἡ δὲ κρίσις χαλεπή.” πάντα γὰρ τὰ ἀπαντᾶντα τῇ φρονήσει, καθάπερ ἀκάνθαις μυρίαὶ δυσχερεῖς περιείργει, τὸν τε ἐγχειρῶντα ὁτῶν ἔργον, ἀνάγκη πολλῶν ἀνέ-

(a) Ἐν Μένωνι.

(b) Ψαλ. γ.

(c) Ἀριστοτ.

ea autem quae anima sunt, ex prudentia (a). Idcirco & Aristoteles Virtutes omnes, prudentias esse dicit.: & fieri non posse, ut quis sit probus sine prudentia: neque erit recta & vera voluntas, sine prudentia. Quare injustum hominem haud comitatur prudentia. Haec enim iudicat, & officia imperat, omninoque principalis est. Et spiritus principali confirmat me, inquit regius propheta (b), ut iuste simul & clementer moderetur subiectos. Fatentur autem omnes, rem maxime arduam esse prudentiam, difficilemque captu. Nam & generales rationes tutio-

re via incedens, a partialibus per inductionem exprimit formatque: & cum sit habitus verus, cum ratione efficax, circa hominum bona & mala, est occupata circa singularia (c). Ceterum partialium nulla certa est ratio, ut quae perpetuo convertantur, & mutantur, & concutiantur atque ventulentur. Et, Vita quidem brevis, ars autem longa, tempus velox, experientia lubrica, iudicium autem difficile. Omnia enim prudentiae obiecta, veluti spinis, innumebris difficultatibus obfita sunt, & necesse est negotium aliquod suscipientem multa pati, perque

(a) In Menone.

(b) Ps. 50, 14.

(c) Arist. 6. Nicom. c. 5.

χρῆμα,

χειρῶν, καὶ δι' αὐτῶν τῶν ἀκανθῶν χωρεῖν, κεντέμενον, σπαραττόμενον, καὶ μὴ μυρία πόνοι μόλις τὰς καρπὰς θρεπόμενον. ὅς ἄρα ἀνὴρ εἴ ποῖνται τιμὴν ἐπιτυχίαν εἴ καλῶ φαντάζεται καὶ οὐροπολεῖ, καὶ πάντα πόνοι ἀποδιδράσκει, καὶ ὅτιεν ἀποκναῖον χαυνότητι ἀπακλόνει παρυσία, ἐκείνῳ ἐν σκοτὶ κατήμμεν, * ἀκλεῖ καὶ ἀνάνυμον βίον γιναργήσῃ, ἀπάνταν ἀγαθῶν θείαν τε καὶ ἀνθρωπίνων ἀμοιβήν. ἐν τῇ τὰ ἐπικύρῃ βίῳ, καὶ μάλιστα ἐν πολιτείᾳ φουρομήτοις, μηδὲν ἀπαντᾷ μηδὲν πάντῃ τέλειον, πάντῃ ἀναιτίον, καὶ παρὰ μωμον, καὶ εὐχερὲς, ἀλλὰ πᾶν ἀγαθὸν μυρίαῖς δεινοῖς παρυσίαις (α). ἀγχινοῖα καὶ ἐκείνῃ χρωμήτοις, αἰρεῖσθαι προσήκει τὰ βελτίω. ἐνίοτε γὰρ δύο κακῶν προκειμένων, τὸ μὴ χεῖρον ἐξ ἀνάγκης ὥς βέλτιον αἰρεῖν οἷ γε νῦν ἔχοντες. νέφος καὶ παχὺ πᾶσι τὰ πράγματα κέχυται, καὶ τοῖς μὴ παρεληλυθόσιν ἢ λήθης ἀχλὺς ἐπισκοτεῖ, ἢ μυθώδεσι, καὶ ἀτόποις, καὶ ἀήθεσι διηγέσειν ὥς ταποῦν τὸ ἀκραιφνὲς αὐτῶν ἀμαυρόμενον διοίχεσθαι, ὥστε πᾶν δύσκολόν ἐστιν ἀπὸ εἰς πλημμυρῆντος ψεύδους ἀνιμῆσαι τὴν ἀλήθειαν, τὴν ἐν τῇ πυθμῇ εἰς χρόνον συνιζήκουσαν. τὰ τε πρὸ ὁμιμάτων ὑπὸ τῶν παθῶν συντεθό-

(α) Τὰ ἐν τοῖς Ἀπομνημ. Ξενοφ.

ipfas incedere spinas, quibus pungitur, fodicatur, laceratur, cum labore maximo vix tandem fructus decerpentem. Igitur qui sine labore adeptionem boni imaginatur & somniat, omnesque molestias fugitat, quasvis defatigationes præ nimia laxitate declinat; ille in tenebris sedens, ingloria atque ignobili fruiscetur vita, omnium bonorum & divinorum & humanorum expers. In hac autem fluxa & caduca vita, præteritum in rep. versantibus, nihil omnino occurrit usquequaque perfectum, per omnia innoxium & inculpabile, & facile; sed omne

bonum sexcentis circumstipatur malis (α). Sagacitate autem & prudentia utendo, eligenda meliora. Aliquando enim duobus malis propositis, id quod non est pejus necessario, ut melius eligunt cordati. Nubes autem densa circumfusa est rebus, atque præterita quidem aut oblivionis caligo obtenebrat, aut fabulosis & absurdis atque insuetis narrationibus plerumque puritas eorum obscurata perit; ita ut omnino difficile sit, a redundant mendacio haurire veritatem, in imo temporis fundo confidentem: præsentia etiam & quæ præ oculis sunt

(α) Xenophontea, ex Apomnem.

λα)

λῶ), καὶ πολλῆς ἐπιπολαΐσεως ἀπ' ἐκείνων ὁμίχλης, μόλις ἀμυδρῶς διαφαίνει). τὸ ὃ μέλλον ἀδελον, καὶ ὡς ταποχὰ τ' ἡμετέρων εἰκασμῶν ἀνότερον, τοῖς ἀρρήτοις καὶ ἀνεξιχνιάσις τ' ἀνωτάτω προνοίας λόγοις διεξαγόμερον. ἀλλὰ καὶ τὰ κατὰ φύσιν, τάγε ὡς ἐπιτοπολὺ κατὰ τὰς πεπηγότας χαρῶν τα νόμους, ὑποκλέπτοντα τὰς ἀληθεῖς αἰτίας, καὶ τὴν ἐσωτέραν ὄψιν, μυρίοις ἀπατηλοῖς εἰδώλοις καὶ φάσμασι παράγῃ τ' ἐφιδρεύοντα τ' ἀνθρώπου νῦν. ἔ μόνον ᾧ ἡ τ' δημιουργῶ τ' ὅλον Θεὸν ὑσία ὑπερανέστηκε τίω' ἡμετέραν ἀοδίτιαν, „ Νε- „ φέλα καὶ γνόφῳ κύκλῳ αὐτῆ (a). ἀλλὰ καὶ τ' κτισμῶ- των οἱ λόγοι δυσεφικτοὶ εἰσι τῷ ἀνθρωπίνῳ νοί. „ Καὶ τὰ „ θαυμασία, φησιν, αὐτῆ ἐν βυθῷ (b). καὶ, „ Πολλὰ ἀπί- „ κρυφά ἐσι μυΐζονα τέτων. ὀλίγα ᾧ ἰωράκαμῃ τ' ἔργων „ αὐτῆ (c). τίθηπεν ἄρα ἡ φρόνησις καὶ ἐλπιού' εἰς τηλικῶτον ἐμπεισῆσα θόρυβον. καὶ εἴγε μὴ ὑπὸ τ' θείας ἐκλάμψεως ἀνορβοῖτο, καὶ χειραγωγοῖτο, ἀληθείας φαντασία τ' μυθόο- μῶς Ἰξίωνος δίκην, ἀμυδρῶν πεδρατιομῶν σκιαῶν, ἀνεμον κισφορεῖ, ἕρια τίκτῃ. διὸ „ Τὸ πνεῦμά σου τὸ ἀγαθόν, φη- σιν, ὁδηγήσῃ με ἐν γῇ εὐθείᾳ (d). Φιλανθρωπόμερον ὃ τὸ

(a) Ψαλ. 45'.

(c) Σαρ. κη. μγ'.

(b) Ψαλ. 35'.

(d) Ψαλ. 142.

ab affectibus turbulenta reddun-
tur, multaque inde inherente ne-
bula, vix obscura apparent; futu-
rum autem incertum est, & ple-
rumque supra conjecturas nostras
positum, atque arcanis ac inve-
stigabilibus supremæ providentiæ
rationibus regitur. Sed etiam or-
dine naturæ & plerumque fixis
precedentia legibus, occultantia
veras causas interiorumque ad-
spectum, innumeris simulacris &
spectris seducunt imminentem
ipsis hominis mentem. Non e-
nim solum Creatoris omnium re-
rum essentia excedit nostram im-
becillitatem, Nubes & caligo in

circumitu ejus (a); sed etiam crea-
turarum rationes arduæ sunt hu-
mano intellectui, Et mirabilia
ejus in profundo (b). Item, Mul-
ta abscondita sunt majora his:
pauca enim vidimus operum e-
jus (c). Stupet igitur & hæret
prudentia in tantum illapsa tu-
multum. Ac nisi divina illumi-
natione erigatur & manu ducatur;
veritatis imaginatione, instar
Ixionis illius in fabulis, obscu-
ras amplectens umbras, ventum
concepit, & irrita parit. Qua-
propter, Spiritus tuus bonus, in-
quit, deducet me in terram re-
ctam (d). Cæterum clementia

(a) Psal. 96, 2.

(c) Eccles. 43, 36.

(b) Psal. 106, 24.

(d) Psal. 142, 12.

Θεόν, ἔδωκε τῇ φρονήσει καλὰς καὶ ἀγαθὰς δορυφόρους καὶ συνεργούς, τὴν ἔμπειρίαν, τὴν μνήμην, τὴν ἐπιτοκτικὴν ἢ ἐν τοῖς πρακτικοῖς βελτίστην καὶ συμφορατάτην ἐνδελίαν, τὴν ἐκ τῶν φανερῶν καὶ τὰ ἀφανῶν θεωροῦσαν, καὶ ἐκ αὐτοχρηδίου ἐπιτυχῇ τῇ καθήκοντι ἀγχινοῖαν, τὴν πάσῃ μηχανῇ εἰς τὸ τέμνω ἀφαινεροῦν δυνάμει, τὴν ἀφ' ἧς γινώσκουσιν, καὶ τῇ ἀκρηάτῳ τύπῳ τὰς κινδύλους ἀποκρίνουν ἀφ' ἧς κρίνουν. „Συν-
 „τίτισόν με, καὶ μαθήσομαι τὰς ἐντολάς σου (α). καὶ τὰς ταύταις ἀδελφὰς δυνάμεις. αἷς ἐπιειδομένη ἡ φρόνησις, ἐκ ταῖς ὁσημέραι ἀσκήσεσι καὶ μελέταις κατασφαλιζομένη, τοῖς τε ἰδίοις καὶ τοῖς ἀλλοτρίοις παθήμασι * διδασκομένη, ἀσφαλὲς ἔξει, Θεὸς συναιρομένη περὶ τὴν τῆς ἀληθείας, καὶ καλῆς, καὶ ἀγαθῆς θύραν. ἀμείψῃ χρῶν ξυνίσσῃ καὶ ἀφ' ἧς κρίνῃ, εἰσάγει τὴν σιαντὴν δύναμιν, καὶ μὴ ἐπιφορτίζῃ ὑπερόγκαν ἄχθῃ. „Οὐ
 „ᾧ πάντα πᾶσι συμφέρῃ (β). ἔδ' ἐκεῖ βιάζοιτο ῥῶν ποτα-
 „μῶν (γ). πάντα μέτρῳ, καὶ ἀριθμῶν, καὶ σταθμῶν δημοκρυ-
 „γείται καὶ θεωροῦνται. γινώθι τοῦτον σιαντὸν, γινώθι τὰ πρά-
 „γματα, τὰ ἐγγυήματα, γινώθι τὰς ὁμιλῶντάς σοι, τὰς συμπολιτοῦσόντας. „Εν μεγάλῳ, καὶ ἐν μικρῷ μὴ ἄγνοός (δ).

(α) Ψαλ. cii.

(γ) Κερ. d.

(β) Σειρ. κερ. λζ'.

(δ) Σειρ. κερ. ι.

divina dedit prudentiæ bonos sti-
 patores & cooperatores, expe-
 rientiam & memoriam, consi-
 lium aptum consequendo eo, quod
 in rebus gerendis optimum fit
 & utilissimum: sagacitatem, ex
 evidentiis imperspicua inda-
 gantem, & extempore assequen-
 tem rei convenientia: acrem so-
 lertiam, quæ quovis pacto ad fi-
 nem contendit: iudicium, quod
 dignoscit & ab intemeratis notis
 adulterinas discernit: *Da mihi
 intellectum, & discam mandata
 tua* (a): aliasque his affines de-
 dit facultates. Quibus innitens
 prudentia, & quotidianis exerci-

(a) Psal. 118, 73.

(γ) Cap. 4, 37.

tiis ac meditationibus sese mu-
 niens ac firmans, propriis & alie-
 nis malis discens, non fallitur,
 Deo opitulante, in veri & hone-
 sti & boni investigatione. Nimi-
 rum utere intellectu & iudicio,
 pondera vires tuas, & ne subeas
 nimis molis onera, *Non enim
 omnia omnibus expediunt* (b):
*Neque conandum contra fluxum
 amnis* (c). Omnia mensura &
 numero & pondere conficiuntur
 & limitantur. Nosce ergo te-
 ipsum, nosce res & cæpta, nosce
 eos qui tibi loquuntur & in re-
 publica tecum versantur. *In ma-
 gno & parvo ne sis ignorans* (d).

(b) Eccles. 37, 31.

(d) Eccles. 5, 15.

γινώθι

γνώθι τὰ ἱλατῶματα τῆς σῆς γλώττης, μὴ εἰς ἀδολοχίαν ἐκ-
πιπτε. „ Ἀλλὰ ἢ γλωσσώδης ἔ καταδυνωθήσεται ἐπὶ τῇ
„ γῆς (a)· γνώθι τὴν ἀδύνησιν τῆς σῆς σώματος, μὴ κατὰ-
τρυχε σιαυτὸν, ἵνα μὴ εἰς γόνυ κάμψῃς. πηξάμενός τινα σκο-
πὸν, ἕτως εἰς ἔργον χώρῃ, καὶ μὴ ἀπὸ κάμψης ἀναρριχώμενός
εἰς τὴν ἀκρόρειαν τῆς ἀρετῆς. „ Προωρώμεν τὸ Κύριον ἐνώ-
„ πύον μετὰ ἀγαπῶντος, ὅτι ἐκ διζυῶν μετὰ εἰς τὴν, ἵνα μὴ σα-
„ λυθῶ (b).

Ἔσο μετὸς φρονῶν, ἀγχιόνες, ζωητὸς ἐπὶ ἐκλογῇ προσώ-
πων, ἀνερδυνῶν τὴν ἐπιτηδειότητα, τὴν δύναμιν, τὴν ῥοπήν, τὸ
βέβαιον, τὸ σαθρὸν, τὴν ἔννοιαν αὐτῶν ὡς σὶ καὶ ὡς τὰ
σπευδαζόμενα.

Ἔσο ἢ εὐσελὸς καὶ εὐσεχὸς ἐπὶ αἰρίσει πραγμάτων,
γνώθι ἢ σὴ φύσις ποῖ ῥέποι, μὴ ἀδυνάτοις τό γε εἰς σιαυ-
τὸν ἤκον ἐπιχειροῖς. μηδὲν πράττει τῇ παθῶν κυμανομένην
ἐν γαλήνῃ καὶ ἀταραξίᾳ ὁ νῆς ἰνδάξει τὴν ἀλήθειαν, καὶ τῷ
ἡλίῳ ἐπισκοπεῖ τὰ ἔμφη. χολαίῳ βιάδιζε τὰ ποδὶ, μιμητὴς
γίγνηται τῆς φύσεως, οἱ τυφλοὶ ἐδέποτε προσκόπτεσσι χρώμενος
βακτηρίᾳ. ἔχεις ὁδηγὸν τὴν ἐμπειρίαν. ἔσο ἐπιγνώμων, ἀνα-

(a) Ψαλ. ελθ'.

(b) Ψαλ. ἱ.

Nosce defectus linguae tuae, noli
in garrulitatem prolabi. *Vir e-*
nim linguosus non dirigitur in ter-
ra (a). Nosce infirmitatem cor-
poris tui, noli affligere teipsum,
ne genua labent. Scopu aliquo
fixo sic deinde ad opus procede,
neu defetiscaris adrepens in ca-
cumen virtutis. *Providebam Do-*
minum in conspectu meo semper:
quoniam a dextris est mihi, ne
commovear (b).

Sis cordatus, sagax, prudens
in eligendis personis, explorans
utilitatem, vires, propensionem,
infirmitatem, debilitatem, benevo-

lentiam & studium cujusque er-
ga te, & erga ea in quibus elabo-
ratur.

Ergo consultus, & considera
quid agendum suscipias, cognosce
quo natura tua vergat, ne ea qua
tibi sunt impossibilia aggrediaris.
Noli quidquam agere affectibus
fluctuantibus; in tranquillitate
& statu imperturbato mens for-
mam veri concipit: etiam so-
lem obscurant nubes. Lento in-
cede gradu, imitare naturam, cæ-
ci baculo utentes nunquam im-
pingunt. Habes ducem expe-
rientiam. Sis cognitor, considera

(a) Psal. 139, 12.

(b) Psal. 15, 8.

Διότι πολλάκις τὰ τε προγέμνα καὶ τὰ ἐπόμενα, ἔπι-
 δόρθε ὅπῃ παρίκοι σιαυτὸν τε καὶ τὰ μὲν χεῖρας, μηδὲν εἰ-
 κῆ, μηδὲν ὑπεργον εἶναι σοι. ἔχει ὅμως ἐν προχείρῳ καὶ τὴν
 ἐξω τ' ἀντιμῶμυ δυνότητ'. εἴσοτε ᾧ ἐπὶ * ξυρῆ ἀκμῆς
 τ' πραγμάτων ἰσαμείων, μόνη ἡ δυνότης ἔστι περίοια ὡς ἐν
 μηχανῇ Θεὸς ἐν δράματι αὐτοχειδιάζει τὰς θεραπείας, ἐξ
 ὑπογυῖς βραδείουσα τ' δυνῶν τὴν λύσιν. διὸ „ Σωτήρησόν,
 „ φησι, καιρὸν, ἔστω φύλαξαι ἀπὸ πονηρῶ, ἔστω δὲ τῇ ψυχῇ
 „ σε μὴ αἰχμηθῆς (α). Ὡς ᾧ φανερῶς βιάζομαι μὴ δινα-
 „ τὸν, τίττω συγνῶστον τὸ τ' ἀεινότητος (β). προηγίωδον σύν-
 τομῶ, ἀλλὰ σύντονῶ καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ εὐχῇ, πρὸ τ' τ' πρακ-
 τείαν αἰρέσεως τ' ὀρθὸν λόγον διιδύνασα. „ Γνώρισόν μοι,
 „ Κύριε, ὅδον ἐν ᾗ πορεύσομαι, ὅτι πρὸς σὲ ἦρα τὴν ψυχὴν
 „ μου (γ). εὐχὴ πάλιν ἐπιδῶν μὲν τὴν αἵρεσιν. Θεὸς ᾧ πα-
 ρόντ' ἔστι σωματικῶν, πάντα καλῶς προβαίνει, ἀνδρὶ ᾧ
 ἔστι ἐκείθεν φωτὸς παλαιοῦ καὶ πλαζόμενῶ, ὅσα ἔχει εἴ-
 σαι ἑαυτὸν ὁ ταλαίπωρ ἄνθρωπ' ὅταν παντὶ λίθῳ προσκρίψῃ,
 χειτρίως ἀπαλλάτῃ. „ Ἐταράχθησαν πάντες οἱ ἀσύνετοι.
 „ τῇ καρδίᾳ (δ). ἴδοι ὅτι σωτηρία ἐν πολλῇ βελῇ, τῇ πο-

(α) Συρ. κρ. δ'.

(γ) Ψαλ. ρμβ'.

(β) Γρηγ. Θεολ.

(δ) Ψαλ. σθ.

identidem antecedentia & conse-
 quentia, atque corrige, quatenus
 conceditur, & teipsum & ea quæ
 in manibus habest tractasque. Ni-
 hil temere, nihil perfunctorie a-
 gas. Habeto in promptu etiam
 habitum acris solertiae non vitu-
 perandæ. Aliquando enim sum-
 mo in discrimine rerum sola hæc
 acris solertia, tamquam deus ex
 machina in theatrâli fabula, tu-
 multuaria præstat remedia, subito
 dispensans malorum solutionem.
 Quapropter *Conserve*, inquit, *tem-*
pus, & devota a malo, & pro
anima tua ne confundaris (α).
Palam enim cogere non valenti

ignoscenda solertia vestra (β).
Præcedat brevis sed enixa & ar-
dens precatio, ante susceptionem
operis rationem dirigens. No-
tam fac mihi, Domine, viam in
qua ambulem: quia ad te levavi
animam meam (γ). *Precatio rur-*
sus sequatur susceptionem. Deo
enim præsentē & juvante, om-
nia bene procedunt; contra nisi
inde illuminetur, palpitans & er-
rans non potest firmare sese mi-
ser homo, ad omnem lapidem
offendit, miserabiliter definit.
Turbati sunt omnes insipientes
corde (δ). *Scias, salutem esse*
in multo consilio, multitudine

(α) Eccles. 4, 23.

(γ) Psal. 142, 10.

(β) Gregor. Theol.

(δ) Psal. 75, 4.

λειτουργία

λυχειρία κατορθῶται τὰ μεγάλα καὶ ἀξιόματα τῶν ἔργων.
 γυμνά ὅ, ἐ πάσης μαγγανίας χωρὶς ἰσῶν ὅψιν διὰ λαμβά-
 νειν τὰ πράγματα, ἀπογυμνῶντα τὸ ἐπικερδές, καὶ τὸ ἐπι-
 δόξεν, ἐ παντός ἑτέρου χρώματός. εὐχάρις ὅ πρῶτον εἰ κα-
 λόν, εἰ δυνατὸν τὸ πρακτικόν, ἔπειτα ζυγοστάτῃ τὰ τε συμ-
 φέροντα καὶ τὰ βλάπτοντα. τὰ γὰρ ὀνόματα ἐ αἱ σκιαὶ τῶν
 πραγμάτων, πολλὰς τῶν ἀφρόνων καταπλήττουσιν, οἱ ὅ, ἔμ-
 φρονες παραδραμύντες τὰς σκίας, τὴν ἐστίαν καὶ τὴν μυστῶν
 ἀπρίξ ἀντίχον). τὸ, * οὐκ ἐλογισάμην, ἢ προσεδόκησα εἰς
 τὴν ἀφρονας ἀπερίφθω. καὶ ἀκριβὲς μὲ ἐρεύνης χρεία (ὡς
 ἔφημερ ἐπόντες) μετ' ἀγχινοίας καὶ δεινότητος, ἀλλ' ὥσπερ
 Χάρυδιν φεύγει καὶ τὴν ἐν τῇ φρονεῖν ἀκρασίαν, τὴν πόρρω
 τὴν ἀξιαγάτης ἀπλότητος τὴν φίλης Θεῶν. ὁ Θεὸς Παῦλος,
 „ Μὴ ὑπερφρονεῖν, φησι, παρ' ὃ διὲ φρονεῖν, ἀλλὰ φρονεῖν εἰς
 „ τὸ σωφρονεῖν (α). Ἐπανθείτω ἄρα ἐ τῇ φρονεῖν σωφρο-
 σύνῃ. Φεύγει τὴν εἰς ἀπάτην τίνεσαν πανουργίαν, τὴν φενα-
 κίζεσαν ἔμφροντος δεινότητος ὀνόματι. „ Κρίθον μοι Κύ-
 „ ριε, μὲ πολλῆς τὴν παρήσας, φησὶν ὁ Δαβὶδ, ὅτι ἐγὼ ἐν
 „ ἀκακίᾳ μου ἐπορεύθην, καὶ ἐπὶ τῇ Κυρίῳ ἐλπίζων ἢ μὴ

(α) Ῥωμ. κη. ιβ'.

manuum & operatum perfici in-
 gentia & admiranda opera. Nu-
 da autem & remotis omnibus le-
 nociniis subjiciendæ oculis res, de-
 nudatæ omni quæstuoso & glorio-
 so, aliove quovis colore. Contem-
 plator, an honestum, an possibile,
 quod agendum; deinde perpende,
 quid expediat, quid obsit. Nomina
 enim rerum & umbræ, ple-
 numque stupefaciunt insipientes;
 at prudentes, præteritis umbris,
 essentia ipsi & medullæ tenaci-
 ter inhaerent. Illud, Non puta-
 ram, non sperassem, ad insipientes
 rejiciatur. Et scrutatione qui-
 dem scrupulosa est opus (ut jam

diximus) cum sagacitate & acri-
 solertia; sed tamquam Charyb-
 din fuge etiam in sapiendo in-
 temperantiam, longe remotam
 ab admiranda simplicitate Deo
 grata. Divus Paulus, *Non plus
 sapere, inquit, quam oportet sa-
 pere, sed sapere ad sobrietatem* (α).
 Eniteat igitur etiam in sapien-
 do temperantia. Fuge versutiam
 quæ ad fraudem & fallaciam
 tendit, quæ imponit & decipit
 prudentis soteriæ nomine. *Ju-
 dica me, Domine, magna cum fi-
 ducia dicit David, quoniam ego
 in innocentia mea ingressus sum:
 & in Domino sperans non in-*

(α) Rom. 12, 3,

αἰδοῦνός (α). γυμνάζει ταῖς ἀρεταῖς ἢ κακία, καὶ πολλάκις
 ἀλλότριον ὑποδύσασα προσωπίον, παράγει τὴν ἑαυτοῦ μὴ προ-
 σέχοντα. πρόσεχε σεαυτῷ, ἢ προσοχὴ φύλαξ ἀρετῆς, ἀγγυ-
 πν^Θ θυμῶς αἰδοῦσιν. μὴ ξυγχώρη ταῖς αἰσθήσεσι καὶ τῇ
 τοῖ πλανᾷ ἐνθεν κἀκεῖθεν, μὴ κατὰ τριβὴν σεαυτὸν πολλαῖς
 καὶ εἰκαίαις ἀχολαῖαις. πρόσεχε σεαυτῷ ἀπὸ ἐχθρῶν, ἀπὸ κο-
 λάκων, ἀπὸ φίλων. ἔσο προμηθεὺς καὶ προσοχασιπὸς τῷ διόν-
 των. μὴ ἔσο πολυπράγμων, μὴ ψηλάφιζε ἀλλοτρίους μῶλω-
 πας. ἀπλῆς ἔσω σοι ὁ τῷ ψυχῆς ὀφθαλμὸς. μίμησθ' ὅτι
 εὖ εἰ κύρι^Θ σεαυτῷ. πηγὴ τῷ κακίῳ τὸ μὴ προσέχειν
 ἑαυτὸν ἑαυτῷ. πρόσεχε σεαυτῷ ἐν βελῇ, ἐν κρίσει, ἐν γνω-
 μοδοτήσῃ, καὶ κατακρίσῃ, ἀριστῶν, δειπνῶν, κοιμώμεν^Θ.
 „ Ἐμνήσθω ἐν νυκτὶ τὸ ὀνόματός σου, Κύριε, καὶ ἐφύλαξα τὸ
 „ νόμον σου (β). καὶ, „ Ἐγὼ καθεύδω, καὶ ἡ καρδία μου ἀβρυ-
 „ πνεῖ (γ). πρόσεχε σεαυτῷ ἐν ἐπιθυμίαις, ἐν ὀργαῖς, χαί-
 ρων, λυπόμεν^Θ, μὴ εἰς ἀμετρίαν ἐκπέσης. νηυστῶν, μὴ
 φθόνῳ παταγῆς. σωφρονῶν, μὴ φυσιοθῆς. φοβέμεν^Θ, μὴ
 ἐκσεῖς. πρόσεχε σεαυτῷ ἐν μεγαλοψυχίᾳ, ἐν μεγαλοπρε-
 πείᾳ. μὴ ἐλθουσιότητι συγχέης τὴν φειδῶ. μὴ σφαδάζης

(α) Ψαλ. κέ.

(β) Ψαλ. ριή.

(γ) Ἀσμ. κρ. ε.

firmitas (α). Vicinum enim est
 vitium virtutibus, & saepe alie-
 nam personam induens, seducit
 minus attentos. Sis attentus. At-
 tentio custos est virtutis, vigilans
 janitor sensuum. Ne finas sen-
 sus mentemque errare huc illuc.
 Ne atteras teipsum multis & su-
 pervacuis negotiis. Cave tibi ab
 inimicis, ab adulatoribus, ab a-
 micis. Esto providus, & con-
 jecturis præcipe convenientia ac
 necessaria. Noli esse curiosus, ne
 palpa alienos vibices, Simplex
 tibi sit animæ oculus. Memento,
 te non esse dominum tui
 ipsius. Fons malorum est, atten-

tum non esse & cautum. Sis
 attentus & cautus in judicando,
 in sententia ferenda, in condem-
 nando, prandens, coenans, cu-
 bans. *Memor fui nocte nominis*
tui, Domine: & custodiivi legem
tuam (β). Item, *Ego dormio,*
& cor meum vigilat (γ). Sis at-
 tentus in cupiditatibus, in ira,
 gaudens, mœrens, ne modum ex-
 cedas: cum indignaris, ne in
 livorem incidas: cum sapias, ne
 infieris: in timore, ne totus
 expavescas. Sis attentus in ma-
 gnanimitate & magnificentia,
 ne cum liberalitate confundas
 parsimoniam; ne luxurieris, ne

(α) *Psal.* 25, 1.(β) *Psal.* 118, 55.(γ) *Can.* 5, 2.
καὶ κα-

κατασπαῖς αὐτὴν ἐκτείναν. ἐνεργητέον ᾧ τ' πλη-
σίον, ἀλλ' ἐνεργητέον ἀφ' ἧς τ' Θεόν. ὀφείλῃσιν ὅμως ἔ-
μεινον οἱ τὰς πτωχὰς ἐλεῶντες μὴ σαλπίζειν ἐμπροσθεν αὐτῶν,
ἀποκλίνοντες δηλαδὴ τὴν ὑπόκρισιν, ἀλλ' ἀπλῶς καὶ οἱ ἐλευ-
θεριότητα ἀσκῶντες ὅσον ἐφικτὸν οἰκονομήσασιν τὰς ἐπιχορη-
γήσεις μετὰ τινος συστολῆς, ἑαυτῶν ἅμα καὶ τ' ἐνεργητέμε-
νων φειδόμενοι. „ Ἄνδρα ἱλαρὸν καὶ δότῃν ἀγαπᾷ ὁ Θεός (α).
ἀλλὰ τὸ ἱλαρὸν ἐν τῇ ῥοπῇ τ' ψυχῆς ὑφέστηκεν, ὅση ἐν τῷ
τὴν εὐπορίαν ἐκπομπεύειν, καὶ εἰς ἀκαίρους αἰτήσεις τὰς πολλὰς
διερεθίζειν. οἱ δὲ πολιτικοὶς ἀξιώμασι ἀπαρέποντες, καὶ δη-
μοβωταῖς καὶ πανηγύρεσιν εἰς ἔκτατον ἀναρτῶσιν ἕως ἑανοῦ αὐ-
τοῖς ἐθέλῃσιν, κρυφίως τε καὶ φανερώς ἐνεργητέον τὰς ἀξίας,
ὅπως ὁρῶντες τιμωμένῃ τὴν ἀρετὴν, τὴν ἀνδρείαν, τὴν αὐτὴν
τὰς λειτουργίας ἐτοιμότητα, πάντες τὰ αὐτοῖς ἐπιδοῦντα
προθυμότερον ἐκπληρώσασιν, ἀγαθαῖς ἐλπίσι πτερόμενοι. πρό-
σεχε σεαυτῷ μὴ μόνον ἄλλοις συμβεβληῶν, ἀλλὰ καὶ σὺ
συμβεβῇ παρ' ἑτέρων αἰτέμενος. „ Οἱ συμβεβηλοὶ σὺ εἰς
„ ἀπὸ χιλίων (β). σωτηρία μὲν ᾧ ὑπάρχει ἐν πολλῇ βελῇ,
καὶ δεῖ τ' εὖ φρονέοντα συμβεβηῶσιν αὐτῷ τ' πρακτικῶν. τότε

(α) Παρ. κερ. κβ'.

(β) Συρ. κερ. ε'.

dilapides in largitione. Benefa-
ciendum enim proximo, sed be-
neficiendum propter Deum. De-
bent tamen non illi solum, qui er-
ga pauperes exercent misericor-
diam, non buccinare ante se, de-
clinantes scilicet invidiam; sed
simpliciter, qui liberalitatem etiam
exercent, quantum ejus fieri po-
test, dispensabunt largitiones cum
quodam cohibentia, sibi ipsis pa-
riter & beneficiariis parcentes.
Hilarem datorem amat Deus (α).
Sed hæc hilaritas in animæ pro-
pensione consistit, non in pom-
patica ostentatione, qua multi in-
citantur ad importunas peticio-
nes. Ii vero qui dignitatibus &

honoribus in rep. ornati sunt, et-
iam epulis publicis & solennita-
tibus festivis ad benevolentiam
sibi devinciunt, quos benevolos si-
bi esse volunt: ac modo occulte,
modo aperte, juvant dignos be-
neficiis; ut, videntes in honore
esse virtutem, fortitudinem, prom-
ptitudinem circa munia obeunda,
omnes officia sua alacrius ex-
pleant, in bonam spem erecti. Sis
attentus & cautus, non solum in
dando aliis consilio, sed etiam ab
aliis petens. *Consiliarii tui unus
de mille* (β). Salus nempe existit
in multo consilio, atque oportet
sanum & sapientem consultare
de rebus agendis. Tum demum

(α) Prov. 22, 8.

(β) Eccles. 6, 6.

μάρτυρι

μῦτοιγε καλῶς λήθησι) αὐτὰ τὰ τ' βελῆς, ὀπλῶϊκα μη-
δ' ἐν ἐπικρύψει), ἀλλὰ πάσας τὰς εἰς νῦν ἡμέρας περὶ τῶν
ἀνακαλύψει τὰ συμβέβηκε, ὅπως μὴ τυφλὸς τυφλὸν ὁδηγεῖν
ἀναγκάζοιτο. „ Μὴ αἰχμηθῆς ὁμολογεῖσαι ἐφ' ἁμαρτίας
„ σε (α). ὁφείλει ὁ σύμβουλος εἶναι χρηστὸς, ἀγχίνους, καὶ
εὖνους ἡμῶν. „ Ἀπὸ τ' ζηλόντων σε κρύψον βελὴν (β). καὶ
τὴν μὲν χρηστότητα, ὁ παρελθὼν βίος δηλώσει, ἐδῆς γὰρ ἐξ αὐ-
τοχειδὸς μοχθηρὸς. τὴν δὲ ἀγχίνουσαν, ἡ περὶ τ' οἰκίαν οἰκο-
νομία βεβαιώσῃ. δεῦγμα δ' εὖνοιας, ἀπυστία φιλαυτίας. εἰσὶ
γὰρ ἄνθρωποι ἀγχινοῖα τε καὶ φρονησὶ κεκοσμημένοι, ἀλλὰ μόνον
ἑαυτοῖς φρόνιμοι, καὶ ὡς περὶ κέντρον εἰλεμένοι περὶ τὸ ἴδιον
κέρδιον. πρὸς ὧς φησιν ὁ Σολομών, „ Ὑιέ, ἐὰν σοφὸς γένῃ
„ σεαυτῷ, σοφὸς ἔσῃ ἐν τοῖς πλησίον (γ). ἔξεστι γὰρ καὶ τ'
ἰδίᾳ ἀσφαλείᾳ μὴ ἀμνημονεῖν, τὰ αἰτεμῶν βελὴν ὑπο-
τιθεῖναι τὰ ἀσφαλῆ καὶ σωτηριώδη. ἐκεῖνον δὲ βέβαιον σύμ-
βουλον, ὅς καὶ ἐν τῇ ἐγγχειρήσει κοινωτὸς γίνῃ τ' τε ευκλείας,
καὶ τ' κινδύνων. Ἔστω δὲ ἀχιλλεύς τ' λόγος ἔδρα τε, καὶ κορυ-
φὴ φρονήσεως. πρῶτόν τε ἅμα καὶ κυριώτατον αὐτῆς ἔργον,
τὸ πρὸ ὁποιασὶν ἐγγχειρήσεως προσέρχιν ὀφείλει, καὶ ἀνακαλύ-

(α) Σμρ. κεφ. δ'.

(β) Κερ. λζ'.

(γ) Παρ. κεφ. θ'.

tamen bonos habebit eventus ejus
consultatio, quando nihil celaverit,
sed omnes circumstantias quæ
in mentem veniant revelaverit
consiliario; ne cæcus cæcum du-
cere cogatur. Non confundaris
confiteri peccata tua (a). Debet
autem consiliarius esse vir probus,
sagax, nobis benevolus. Ab am-
ulantibus te absconde consilium (b).
Ac probitatem quidem antea cta
vita declarabit, nemo enim sub-
ito improbus: sagacitatem autem
rerum propriarum administra-
tio confirmabit: benevolentia
argumentum erit, absentia amo-
ris proprii. Sunt enim aliqui sa-
gacitate quidem & prudentia præ-

dit, sed sibi solis sapientes, qui
circa proprium emolumentum
versantur tamquam circa cen-
trum, in quos dictum Solomo-
nis competit, *Fili, si sapiens fue-
ris tibi ipsi, sis sapiens etiam pro-
ximis* (c). Fas enim, proprii
commodi haud immemorem, pe-
tentii consilium, suggerere quæ
tuta sint & salutaria. Sed ille
certus est consiliarius, qui etiam
in conando solum sese præbet
cum gloriæ tum periculorum.
Summa autem sit rationis, fun-
damentumque & apex pruden-
tiæ, primum & principale ejus
opus, quidcumque coneris, prius
ad Deum confugere, & recte cta

(α) Eccles. 4, 31.

(β) Cap. 37, 7.

(γ) Προν. 9, 12.

παντα

ψαλτά ἐν ταπεινώσει τὴν αὐτὴ ἀδύναμιν, ζητεῖν τὴν ἐκείνου
ἐπικυρίαν. „ Ἐκχιῶ ἐνώπιον αὐτῆ τὴν δόξάν μου (α). καὶ
πάντα, „ Ἐκχίετε ἐνώπιον αὐτῆ τὰς καρδίας ὑμῶν (β).
„ Φανέρω σιαυτὸν ὡς ταπολλὰ Θεῷ,” φησὶν ὁ μέγας Βασι-
λειος. παρέσαι πάντως τῷ αἰτεμῶν ἢ ἀνάγειν ἐπικυρία, καὶ
ἀφσκιδάσασα τὸ περικείμενον τοῖς πράγμασι νύφ, φα-
νερὰν ποιήσῃ τὴν ἄλλως λανθάνουσαν ἐνδύμυχον ὄψιν, καὶ χει-
ραγωγῇ εἰς τὴν αἴρεσιν τῶν δεινῶν, καὶ ἐπινεύσῃ τῇ θερμό-
τητι τῶν εὐχῶν, καὶ συνεπιλαμβανομένη ὅσα ἀποστήσει) μέχρι
τέρματός, ὅτε μὴ φανερῶς προδεικνυμένη τὴν αὐτῆς ἰχύν, καὶ
λύσσα πᾶσαν ἀμνηχανίαν, τρόποις ἐγγύς ἔσι θαύματος
ὅτε ἡ ἀνεπαίδητος ἀφ τῶν φυσικωτέρων αἰτιῶν καὶ μίσαν
δίκησα, ἵνα μὴ τε τὴν ἀνέκαθεν τῶν ὄντων τάξιν ἀνατρέψῃ,
ἐκ τὴν ἡμετέραν δοκιμάσῃ ἀφθίσι. ἔτως ἄρα καὶ τῶν νόσων
τρυχομῶν ὅποσοι εἰς ἕρπον καὶ αἵρας αἴρουν, οἱ μὴ αὐτῶν
ἀκραιφνῶς καὶ ἀφρῆδον τῶν Θεῶν θαυματουργήσαντος, τὸ
δινὸν ἀπεισιόσαντο. οἱ ἡ πλείους ταῖς εὐχαῖς καρποφορέσαις
τῶν ἁρίστον τῶν ἰατρῶν εἰσεκαλίσσαντο, ἐξαισίους ἰάμασιν ἐχρή-
σαντο, τῶν παρεξηκότων κηδεμονικώτερον πρὸς αὐτὰς ἀφκει-
μῶν, ἢ τὸν ἐκακοπάθησαν, ἐκ τῶν ἀνίσφηλτων. κρητὶς ἄρα

(α) Ψαλ. ραά.

(β) Ψαλ. ξα.

humiliter imbecillitate propria,
ab illo petere auxilium. *Effun-
dam in conspectu ejus orationem
meam* (α). Ac rursum, *Effun-
dite coram illo corda vestra* (β).
Manifesta tuipsum sepe Deo, in-
quit magnus Basilus. Aderit uti-
que petenti supernum auxilium,
& dissipata nube circumfusa re-
bus, clarum reddet latentem alio-
qui interiorum adspectum, ma-
nuducetque ad utilium electio-
nem, & annuet calidis precibus,
neque opulari definet usque ad
finem, modo aperte ostendens
vim suam, & dissolvens omnem

difficultatem modis prope mira-
culosis: modo insensibiliter, per
naturales causas & media natu-
ralia permeans, ut & primitivum
rerum ordinem non invertat, &
nostrum exploret affectum. Sic
nimirum etiam ex agrotantibus
quicumque in cælum attollunt
manus, aliqui, Deo aperte & pa-
lam miraculum peragente, malum
depulere; plerique autem preci-
bus fructificantibus, præstandissi-
mum accersivere medicum, re-
mediis usi fuere prosperis, dili-
gentiore assistentium cura, minus
perpeffi, citius convaluere. Fun-

(α) Psal. 141, 3.

(β) Psal. 61, 9.

φρονήσεως

φρονήσεως τὸ ὁμιλεῖν Θεῷ ὡς δεῖ, καὶ αἰτεῖσθαι τὰ προσήκοντα. „ Ἐγγυὺς εἶ σὺ, Κύριε, καὶ πᾶσαι αἱ ὁδοὶ σου ἀλη-
„ θεια (a).

Ἐπειδὴ ὅτι πᾶν τὸ φανερόν ἐστι φῶς ἐστίν, καὶ ὁ ἐν ἡμῖν ὁρ-
θὸς λόγος οἰοῖται φῶς ἐπικέχυνται τῷ νοῦ παρὰ Θεοῦ. „ Ἐν
„ τῷ φωτί σου ἐψόμην φῶς (b). ἐν ἐκείνῳ ἀλαθρῶν ὀφεί-
λομαι, καὶ ἐμυθισθῶ ἀνερδυνῶν τὰς ψαῖς τῶν πραγμάτων λό-
γους, τὸ ἐγγυὺς ἔστι τὸ πόρρω ἔχσαντες ἐν τῷ ζυγῷ, τῇ τε
πλάσσει τῶν νοῶν ταλαντεύοντες τὰς ἐκατέρωθεν φοιτῶντας
λογισμῶν, τὰς τε εἰς αἵρεσιν ὀτρύνοντας, καὶ συμφέρειν ἡμῖν
ὑποχρεωμένους τὴν ἐγχείρησιν, ἔστι τὰ κωλύοντα ἔστι βλάπ-
τοντα μονονυχὶ δακτύλῳ διακινῶντας. παρατηρητέον ὅτι ἐφ’ ὃ
μέρος ἡ καρδία ρίπτει, ὑπὸ τινος ἴσως σκαῖς πάθος (ὡς
εἴθε συμβαίνει ὡς ταποχὰ) παρατρεχόμενῃ, καὶ τότε βοηθη-
τέον πατρίδι μέρει τοῖς ἀπὸ τῶν ὀρθῶν λόγων χρωμένους ἐνύμασιν,
ὅπως ἀδίκασον χάριν φέρειν τὴν ψαῖς τῶν προκειμένων ψήφον.
„ Φῶς ἀνέτειλε τῷ δικαίῳ (c). τὰ ὅτι ἔργα τῶν φρονίμων παν-
τοδαπά εἰσι καὶ πολυμερῆ, ἔστι μυρία ἅτλια ἐπικαλεῖται αὐτῷ
ἀχολογούμενῳ περὶ τε ἑαυτὸν καὶ τὸ ὁμόφυλον. καὶ κατ’ ἑαυτὸν

(a) Ψαλ. 139.

(b) Ψαλ. 139.

(c) Ψαλ. 139.

damentum itaque prudentiæ est, Deum consulere ut decet, ab eo-
que petere necessaria. *Prope es tu, Domine, & omnes viæ tuæ veritas* (a).

Quoniam autem omnis claritas lux est, rectaque in nobis ratio quasi lux infusa est menti nostræ divinitus. *In lumine tuo videbi-
mus lumen* (b); in illo dispice-
re debemus & graviter perscru-
tari rationes rerum, propinquum
& longinquum ponderantes, tru-
tinaque mentis librantibus ratioci-
nia utrimque provenientia, cum
ea quæ ad capeffendum nego-
tium hortantur ac profuturum

nobis conatum pollicentur; tum
ea quæ impedimenta quadam at-
que incommoda quasi indice di-
gito demonstrant. Observan-
dum autem in quam partem cor
vergat, forsitan ab aliquo affectu
pravo (ut accidere solet plerum-
que) perturbatum, atque tum
subveniendum alteri parti, re-
ctæ rationis adhibito præsidio,
ut incorrupto calculo decernere
de re proposita valeamus. *Lux
orta est iusto* (c). Opera au-
tem prudentis multiplicia sunt
& varia, officiaque plurima ad
eum pertinentia, dum vel circa
seipsum occupatus est, vel circa
societatem. Ac pro seipso qui-

(a) Psal. 118, 151.

(b) Psal. 35, 10.

(c) Ps. 96, 11.

μ,

μὲν, μὲρίον τι τῷ χρόνῳ τῇ ἐκτικῇ τῇ ἐπιστημῶν ἐκμετρήσθαι, παλιτάδ' ἔμμεν μὲν τοιγε, ἔλμαται τὰ κοινὰ, ἔτι τὰς ὀφειλομένας τῇ διοικήσῃ ὥρας δαπανῶν ἀναγνώσει ἐθωρίαις, ἀκράτῳ φιλομαθείας ἔρωτι προδίδως τὸ καθήκον. „Ο „ ἥδ' προσέβητι γνῶσιν, προσέβητι ἄλγῃμα (α). ὅσα δ' ἐκτικῇ μὲν τοιγε τὰς ἰστορίας ἀνελίττω, αὐτὰς ἀποπτόμενοι τῷ ἀνθρώπινῳ βίῳ, ἐτὶ πρακτικῶν διδάσκαλοι. „ Ἡμεῖς τι „ τῇ ἡμέρᾳ ἐρεύγε) ρῆμα, ἐνὺς νυκτὶ ἀναγίγνω) γνῶσιν (β). πειρίγως τούτω ἐπιλεύσει) ἐν αὐταῖς τὴν πολυμυθίαν χαρὰκτῆρας τῇ ἐπιστήμῳ ἀνδρῶν, μὲν πολλὰς τι συνήσεις παρατηρῶν τὰς ἀρχάς, τὰς προόδους, τὰς ἀποδόσεις, τῇ ἐγγυρημάτων, διόκρισθαι τὰ προηγμένα, τὰ ἐπόμενα, τὰ προτεμήματα, τὰ ἐλαττώματα, τὰ ὑγιαίνοντα, τὰ σαθρά, ἐπὶ τε προσώποις ἐπράγμασι συγκρίνων τὰ παρεληλυθότα τοῖς παρῶσι, ἐτὶ μέλλοντα ὥς γε ἐφικτὸν προοράμεν. „ Δι „ δ' ἄρ' ἥδ' αὐτὸν ἡ σοφία ἀρχὴν, καὶ τέλος, καὶ μεσότητα „ χρόνων (γ). καὶ „ Πάντα ἐνώπια τοῖς συνήσειν (δ). ἔτι γ' ἥδ' τῷ φρονίμῳ ταυτίῳ τὴν ἀνέκμημον ἀσκήν μαντικὴν.

(α) Ἐκκλ. κερ. α.

(β) Ψαλ. 119.

(γ) Σολ. σοφ. κερ. ζ'.

(δ) Παρ. κερ. η'.

dem partem aliquam temporis impendit scientiarum acquisitioni; rempublicam tamen administrans, eam non labefactabit, neque debitas administrationi horas absumet in lectionibus & speculationibus, immoderata discendi cupiditate officium deserens. *Qui enim addit scientiam, addit & laborem* (a). Nec tamen pigra bitur historias evolvere, quæ sunt speculum vitæ humanæ, & faciendorum magistræ. *Diesque diei eructat verbum, & nox nocti indicat scientiam* (b). Diligenter itaque perleget varios illustrium

hominum characteres: magnoque cum intellectu observans progressus & eventus conatuum, discernet ac discutiet præcedentia, consequentia, perfectiones, defectus, sana, vidiosa, cum in personis tum in rebus contendens & componens præterita præsentibus, futuraque, quoad licet, prospiciens. Docebit enim eum sapientia *Initium, & consummationem, & medietatem temporum* (c). Atque, *Omnia sunt in conspectu intelligentibus* (d). Licitum est enim prudenti inculpatam hancce exercere divinationem.

(a) Eccles. 1, 18.

(c) Sap. 7, 18.

(b) Psal. 119, 3.

(d) Prov. 8, 9.

Τ

„ Εὐμώδην

„ Ἐμνήσθην ἡμερῶν ἀρχαίων, φησὶ ὁ Δαβὶδ (a). ἐὰν γὰρ τῇ μνήμῃ τῶν παρεληλυθότων, ᾧ τῶν παρόντων παιδεύομεθα. καὶ ὁ σοφὸς Συράχ, „ Μὴ παύσῃς διήγημα σοφῶν, καὶ ἐν ταῖς παροιμαῖς αὐτῶν ἀναστρέφῃ, ὅτι παρ' αὐτῶν μαθήσῃ „ παίδειαν, καὶ λειτουργῆσαι μετρίᾳσι (b). Ἀξιώσῃ ὁ ἔμφρων σιωπῇ καὶ λόγῳ, λαλήσῃ ἢ ὅποσα ἀληθῆ. „ Θάνατος „ γὰρ καὶ ζῆσι ἐν χυρὶ γλώσσης (c). ἐπαγρυπνῶν ἢ ἀγατιέσῃ ἑαυτὸν τι ἐ τοῖς ἄλλοις, κοιμώμενός τι γρηγορήσῃ. „ Ἀποκίμῃται γὰρ τὸ ἐκ τῆ σοφίας φῖγ. (d). Ταπεινοφροσύνην ἀσκήσῃ ὑποχωρῶν, ὑπειχτάμενος, ᾧ ἑαυτὸν ὑπὲρ ῥογα μὴ τι φρονῶν, μὴ τι λέγων ἀλλ' αὐτὸν ὡς καιρῷ ἐλέγξει, ᾧ φρονήσει, ἀπειλήσῃ, μόναι γὰρ αἱ ἀπειλαὶ ποδάρεως ποδά κατατρεῖται. „ Σωτρίσῃ γὰρ ἀπειλὴ καρδίαν φρονίμου (e). καὶ, „ Ὁ ἐλέγχων μετ' παύσεως, ἐκλυσιτοῖ (f). καὶ πάλιν ὅποτε δῆσοι, φίλτροις καὶ ἐπιδόξαις ἀγαλλήσῃ καὶ καταβίβῃ, καὶ ὅλως ἑαυτὸν ἀναρτήσῃ τὰς πιλάζοντας, ἐλκύσει ἢ καὶ τὰς πόρρω μαγνήτιδι δίκλῳ, ταῖς τ' ἐνποιμαῖς οἷα χρυσαῖς τισὶν ἀλύσις δισχυμμένους ὅπῃ βεβλητὸν ἀπάξει.

(a) Ψαλ. ρμβ.

(b) Συρ. κρ. ή.

(c) Παρ. κρ. ή.

(d) Σολ. σορ. κρ. ζ.

(e) Παρ. κρ. ιζ.

(f) Κρ. ι.

Memor fui dierum antiquorum, inquit David (a). Ex memoria enim praeceptorum de praesentibus instrumur. Et sapiens ille Sirach, Ne despicias narrationem sapientium, & in proverbii eorum conversare: ab ipsis enim discas doctrinam, & servire magnatibus (b). Utetur prudens silentio & sermone, loquetur autem quae vera sunt. Mors enim & vita in manu linguae (c). Invigilabit autem & sibi ipse & aliis, dormiensque vigilabit. Inextinguibile enim sapientia lumen (d). Humili-

tatem exercebit, decedens, recedens, de seipso magnifice non sentiens, neque loquens; sed occasione ita ferente arguet, inquireret, minabimur; minae namque vel solae multum efficiunt. Conterit enim comminatio cor crudentis (e), &c. Arguens libere pacem facit (f). Ac rursus, ubi opus, amoris illecebris ac blanditiis mulcebit & deliniet, omninoque sibi devinciet clienter; sed & remotiores, instar magnetis, attrahet, beneficiisque veluti catenis aureis vinctos, quo libitum fuerit abducat.

(a) Psal. 142, 5.

(b) Eccles. 8, 9.

(c) Prov. 18, 9.

(d) Sap. 7, 10.

(e) Prov. 17, 10.

(f) Cap. 10, 10.

,, Νίχλω

„ Νίκην ᾧ καὶ τιμὴν ποιεῖται ὁ δῶρα δὲ, καὶ τὴν ψυ-
 „ χὴν ἀφαιρᾷ τῇ κακῇ μὲν (α). ὅτι ἐκχυθῆσθαι μὲν
 „ τοιγε, ἡδ' ἔστι δαπανητικὸς πρὸς τὸ καθῆκον ἔτι ἑαυτοῦ,
 „ ἔτι τῶν ὄντων. ἀνεπιφθόνως εὐίστοι ἑαυτὸν ἐπαινέσθαι. „ Φήμη
 „ ᾧ ἀγαθὴ πικρὴ ὁσᾶ (β). καὶ, „ Φρόντισόν, φησι, πρὸς
 „ ὀνόματι, αὐτὸ γὰρ σοι ἀφαιρᾷ (γ). ὅτι ἢ μὴ τῇ ἀδελ-
 „ φῷ σκανδαλίσῃ, διζήσῃ ἐπὶ πληγῇ, καὶ τὰς ἐπιτολαζύσας
 „ ἀμορφίας, ἢ φύσεως, ἢ πάθους ὑποσυρομένης προαιρέ-
 „ σιας εἶναι γοῖαι. „ Ὁ ᾧ ἄφρων ἐξεπέτασεν ἑαυτοῦ κακίαν,
 „ κρύπτει ἢ τὴν ἑαυτοῦ ἀτιμίαν ἀπὸ πάντων (δ). ἄλλοτε
 „ αὖ ἔτι δεικνύει, ὁμολογῆσθαι τὰ ἐπταισμῶν, ταύτην τε
 „ μνηστύσθαι ἑαυτῷ καὶ τῷ ὁμοφύλῳ σωτηρίαν. „ Αποθήσκει
 „ ᾧ ἄφρων ἐν ἀμαρτίαις (ε). καὶ, „ Ὁ μὴ ἰώμεθαι ἑαυτὸν
 „ ἐν τοῖς ἔργοις αὐτοῦ, ἀδελφός ἐστι τῷ λυμαινόμενῳ ἑαυτοῦ (ς).
 „ καὶ, „ Πρόσεχε, φησι, σεαυτῷ, μὴ γένηται ῥῆμα κρυπτόν ἐν
 „ τῇ καρδίᾳ σου ἀνόμημα (ς). Φιλοῦται ᾧ τὰς ὑποψίας,
 „ ἀλλὰ τὸ τε ἰδίαν, καὶ τὸ τῷ κοινῷ ἀσφαλείας προνοεῖμεθαι.
 „ ἐπὶ δὲ τῷ ἀληθῶς βασανίσθαι τὰς ὑποψίας, μηδαμῶς μὲν.

(α) Παρ. κρ. κβ'.

(β) Κρ. ιι'.

(γ) Συρ. κρ. μα'.

(δ) Παρ. κρ. ιγ'.

(ε) Κρ. ιβ'.

(ς) Κρ. κδ'.

(ς) Δαντ. κρ. ιι'.

Victoriam enim & honorem ac-
quirit, qui dat mittere: & ani-
mat amfert accipientiam (a).
 Non erit tamen profusus neque
 prodigus præter necessitatem,
 nec sui ipsius, nec facultatum.
 Sine invidia quandoque seipsum
 laudabit, Fama enim bona im-
 pinguat ossa (b). Atque etiam
 Curam habeto, inquit, de bono
 nomine: hoc enim permanebit ti-
 bi (c). Quo minus autem lo-
 cium offendat, dextre obumbra-
 bit etiam inherentes deformi-
 tates, siue illæ a natura siue a
 voluntate affectibus abrepta pro-

venerint. Fatuus enim aperit
vitium suum; vir autem callidus
diffimulat ignominiam suam (d).
 Alias vero, re ita ferente, face-
 bitur erratum, atque hac ratio-
 ne conciliabit sibi & locis sa-
 lutem. Moritur enim fatuus in
 peccatis (e). Item, Qui non sa-
 nat se ipsum in operibus suis, af-
 finis est ladenti seipsum (f). Et,
 Cave, inquit, ne verbum occultum
 in corde tuo fiat iniquitas (g).
 Vitabit suspiciones, sed cum pro-
 priæ tum publicæ securitati pro-
 spiciens. Veritatis explorandæ
 causa examinabit opiniones, nec

(α) Prov. 22, 9.

(β) Cap. 15, 31.

(γ) Eccles. 41, 15.

(δ) Prov. 13, 16.

(ε) Cap. 12, 28.

(ς) Cap. 24, 9.

(ς) Dent. 15, 9.

τοιοῦται αὐταῖς ἐυχχαρήσει ἐκ τῆ ἀπερρινωτότης εἰς ἐνέργειαν
 προελθεῖν. χαλὸν μὲ ἐπιθήσει τοῖς πάθεσιν, ἀλλ' ἐπὶ ἐνέργειαν
 τῆ δυνάμεως χρησέσθαι αὐτοῖς ὑπερβολῶς καὶ κέντροις. ὀργισθήσεται
 ἄρα, ἀλλ' ἔχ' ἀμαρτήσιν. λυπηθήσεται, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ λύπῃ
 πλατυυνθήσεται, τὸ ἴππικον καὶ ἐνδιαφόρητον ἐξασκῶν. καὶ πλα-
 τυνόμενος ὁμοῦ, εἰς ἀλαζονίαν μηδαμῶς ἀπακλινεῖ, ἐδὲ
 λατρεύσει τοῖς τῶ παθῶν εἰδώλοις. „ Πρόσιχε γὰρ, φησι,
 „ σιαυτὰ μὴ πλατυνῇ ἡ καρδία σε (α). φοβηθήσεται μὲν,
 „ Σοφὸς γὰρ φοβηθεὶς ἐξέκλινεν ἀπὸ κακῆς (β). ἀλλ' οὐκ εἰς
 ἀπίστοιαν ἐνπίσσειται. Ἐὰν τὰ μὲν ἑαυτῷ πάθη φραδάζοντα, ἐν
 κημῶ καὶ χαλῶν ἔτω πως ἀγγων τινασσοῦσιν. τὰ δὲ τῶ
 ἑλάν, ἐπὶ σωτηρίᾳ ἑαυτῷ καὶ τῶ ὁμοφύλκι διεγερεῖ καὶ ἀναρρι-
 πῖσει. „ Καρδίαν δὲ παρωργισμένην ἐπὶ προσάραξιν (γ).
 ἀπλότητα τιμῶσιν. „ Ὁς γὰρ πορεύεται ἀπλῶς, πορεύεται πι-
 „ πιδῶς (δ). Ψυχὴ τε ἐυλογημένη πάντα ἀπλῇ (ε). ἀλλ'
 εὐρίστε σιωπῶν καὶ κρότων τὰ ὄντα, ἑαυτὸν τε καὶ τὰς ψυχὰς
 αὐτὸν ἀφ' ἑαυτοῦ. „ Χεῖλη γὰρ σοφῶν διδάσκει αἰσθῆσιν (ς). καὶ,
 „ Ὁς φυλάσσει τὸ ἑαυτοῦ γόμα, τηρεῖ τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν (ς).

(α) Δευτ. κη. ια.

(β) Παρ. κη. ιδ.

(γ) Σαρ. κη. δ.

(δ) Παρ. κη. ι.

(ε) Κη. ια.

(ς) Κη. ι.

(ς) Κη. γ.

tamen patietur eas ex abrupto
 ad effectum procedere. Frenum
 imponet affectibus, verum ad
 ausus necessarios bonosque ute-
 tur iis ministris & stimulis.
 Irascetur itaque, sed non pecca-
 bit. Contristabitur, sed etiam in
 tristitia diffundetur, facile respi-
 rare & digerere studens. Et
 quamvis diffundatur, ad insolent-
 tiam tamen non deflectet, ne-
 que serviet affectuum idolis. *Ca-
 ve enim, inquit, ne dilatetur cor
 tuum* (α). Timebit quidem,
*Sapiens enim timet, & declinat
 a malo* (β); non tamen in de-
 sperationem prolabetur. Atque

proprios quidem affectus tumul-
 tuantes capistro & freno ad hunc
 fere modum constringens do-
 mabit; sed affectus aliorum ad
 suam & sociorum salutem exci-
 tabit & inflammabit. *Cor ta-
 men irritatum non amplius tur-
 babit* (γ). Simplicitatem ho-
 norabit, *Qui enim ambulat sim-
 pliciter, ambulat confidenter* (δ):
*Animaque benedicta omnis sim-
 plex* (ε); verum tamen aliquan-
 do tacitus rem ipsam celans, cum
 seipsum, tum suos conservabit.
*Labia enim sapientium ligantur
 sensu* (ς). Et, *Qui custodit os
 suum, custodit animam suam* (ς).

(α) Dent. II, 16.

(β) Prov. 14, 16.

(γ) Eccles. 4, 3.

(δ) Prov. 10, 9.

(ε) Cap. 11, 25.

(ς) Cap. 15, 7.

(ς) Cap. 13, 3.

Επίοτε:

Ἔστι ἡ καὶ μαρίας προσωπιὼν ὁ ξωιτὸς ὑποδύσει κατὰ
 τὸ Δαὶδ Δαδίδ, καὶ οἰκωρήσει, ἔ νσηλεύσει. αἱ γὰρ ἐς ἄκρον
 ἐνέχαι (Φαλαραί. τῇ μὲν ἀσπίδι ὡς ἀλατι χρίσει), τὰ
 σκυθρωπὸν καὶ εὐγνὸν ἀποκλῶν. „ Καρδίας γὰρ ἐμφρανομή-
 „ νης, πρόσωπον θάλλει (a). νυτῶντων ἡ λόγων ἀφίξει τὴν
 σπαρτῶντων τὴν ἔ πλησίον τιμὴν. „ Εἰσὶ γὰρ οἱ λίγοντες,
 „ τιτρώσκουσιν μάχαιραι (b). καὶ „ Μυκτηρίζῃ πολίτας ἐν-
 „ δῆς φρενῶν (c). μετ' ἐυσταθείας ἐνκαιρίαν προσδοκῆς, ἀλλ'
 ἐνίστε ἀγχινοίας πεινῶν αὐτὸς ἑαυτὸν θηρῶν καὶ πει-
 ποιήσει τὴν ἐνκαιρίαν. γήσει ἰδραῖος καὶ γέρρος τὴν πρᾶγ-
 μάτων μετασκαλομένην, τὴν ἑμφρονα μωμῶν καὶ ἐκδιδόντων,
 τὰ τε ἰσία συνάξει, καὶ τὸ πηδάλιον πεινῶν. καὶ ὁ θῆος
 Παῦλ^{ος} συμβουλεύει „ Χαίρειν μὲν χαίροντων, καὶ κλαίειν μὲν
 „ κλαίωντων (d). τὴν καίριον ἀρετῶν ἀπείξει, ἀλλ' ἡ λωφὸν
 βαδίσει, καὶ πᾶν σκολιὸν ὡς ὄφιν ἀποδράσει. „ Ἄγιον γὰρ
 „ πνεῦμα παιδείας φύξει δόλον (e). ὁ ἡ βλέπων λῦτα ἔλθ-
 ῶν (f). ἔ, „ Βδελύγμα Κυρίου διεσκαμμέναι ὁδοὶ (g).

- (a) Παρ. κρ. ιβ. (b) Κρ. ιβ. (c) Κρ. ια. (d) Ρωμ. κρ. ιβ.
 (e) Σοφ. κρ. α. (f) Παρ. κρ. ιβ. (g) Κρ. ια.

Aliquando autem etiam stulti-
 tiae personam sapiens induet, ut
 divus David, domique se conti-
 nebit & aegrotabit; summa enim
 fanitas periculosa. Urbanitate
 quidem utetur ut sale, tristitem
 severitatem vitans, Corde enim
 latante floret facies (a); a pun-
 gentibus autem sermonibus, ho-
 norem focii lacerantibus, absti-
 nebit. Sunt enim qui sermone
 sauciant gladii (b), & sub-
 jungunt cives cordis egens (c).
 Constante opportunitatem ex-
 spectabit; sed quandoque sagaci-
 tatis abundantia, ipse captabit si-

bique parabit occasionem. Sta-
 bit firmus & stabilis, cum ve-
 ro res mutantur, imitabitur pru-
 dentem gubernatorem, velaque
 contrahet, & gubernaculum in-
 torquebit. Et divus Paulus sua-
 det Gaudere cum gaudentibus,
 & flere cum flentibus (d). Op-
 portunas amplectetur virtutes,
 per viam regiam incedet, &
 omne perplexum ut serpentem
 fugiet. Spiritus enim sanctus dis-
 ciplina effugiet dolum (e). Qui
 autem laeva spectat, misericor-
 diam consequetur (f). Et, Ab-
 ominabiles Domino via prava (g).

- (a) Prov. 15, 13. (b) Cap. 12, 18. (c) Cap. 11, 12.
 (d) Rom. 12, 15. (e) Sap. 1, 5. (f) Prov. 12, 13.
 (g) Cap. 11, 20.

„ Οὐδ' ἐπιτεύξει δόλιος θήρας (α). Ἐστὶ γὰρ ὁδὸς, ἣ δόκιμ
 „ παρ' ἀνθρώποις εἶναι ὀρθή, τὰ ὃ τελούταια αὐτῆς βλέπει
 „ εἰς πυθμένα ἄβυσσος (β). τὴν μὲν ψυχὴν καλλιερῇσει, ἀλλ' ἐν δὲ
 „ τῷ σώματι αἰμαλῇσει, ὅπως ζῶν καὶ ὑγιὲς ὑμνοίῃ τῷ Κόριστι.
 „ σὺν φίλοις τιμήσει, φήσει) τῷ ἰχθυῶν, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ αὐτῶν
 „ ὠφελήσεται. οἶκον καλῶς προσήσει. „ Μετὰ γὰρ σοφίας οἰ-
 „ κοδομηῖται οἶκος, καὶ μὲν συνίσταται ἀνορθῶν (γ). τὰ κοινὰ
 „ ἐπαινετῶς διοικήσει. „ Οἱ γὰρ ἄφρονες ἐν μὴ εἴπῃ καίριον τι
 „ ἔστι καλὸν τῶ κοινῷ (δ). προθύμως, καὶ σωτῆρας, καὶ ἀκα-
 „ ραίως ὑποκρίσεται τῶ ἀρχοντι. „ Οἰκίτη γὰρ σοφῶς ἔνοσθε
 „ ἔσονται πράξεις (ε), πραότητι καὶ ἰλαρᾷ σφοδρότητι ὁμιλή-
 „ σαι ἔστι τῶ ὑποκόου. „ Ῥυόμην πτωχὸν ἐκ χειρὸς στενω-
 „ πῶν (ς). κύνων, χύρας καθαρὰς φυλάξει, καὶ τῶ αὐστηρῶ
 „ νόμων τὸ ἐπιεικὲς συγκρατήσει. „ Χεῖλη γὰρ ἀνδρῶν δικαίων
 „ ἀπσάξει χάριτας (ς). καὶ ὃ γὰρ ἀπαναίνει) ἡ δικαιοσύνη τῷ
 „ οἴκῳ. ἐν ἰσχυρίᾳ καὶ ἡρεμίᾳ πολλὰ καρποφορήσει, καὶ ἐν μέ-
 „ σῳ θορύβῳ, ἐπὶ τῇ ψυχῇ καὶ προσώπῳ πολλὰν ἐπιδηΐξει) γα-

(α) Παρ. κρ. 18.

(β) Κρ. 15.

(γ) Κρ. κδ.

(δ) Κρ. 16.

(ε) Κρ. 17.

(ς) Ψαλ. κδ.

(ς) Παρ. κρ. 1.

*Neque inveniet fraudulentus lu-
 crum (a). Est enim via qua vi-
 detur homini recta : sed novissi-
 ma ejus ducunt ad mortem (b).
 Animum quidem excolet ac or-
 nabit ; sed nec corpus negliget,
 ut vivus & sanus celebret Do-
 minum. Amicos in honore &
 pretio habebit ; parceret inimicis,
 sed ab his etiam utilitatem capi-
 et. Familix sux bene praxerit.
 Sapientia enim adificatur domus,
 & prudentia roboratur (c). Pu-
 blica laudabiliter administrabit,
 Fatuus enim non loquetur oppor-
 tunum quidquam & bonum in*

*publico (d). Prompte, sapien-
 ter, sincere ac fideiiter serviet
 principi. Servo enim sapienti be-
 ne succedent actiones. (e). Cle-
 mentia & hilari quadam severita-
 te utetur erga subiectos, Eripiens
 inopem de manu fortiorum (f).
 Jus dicens, manus puras serva-
 bit, atque severitatem legum tem-
 perabit aequitate. Labia enim
 virorum justorum desillant gra-
 tias (g). Neque enim recusat ju-
 stitia miserationem. In quiete &
 otio multa fructificabit, & in
 medio tumultu tam animo quam
 vultu prax se feret tranquillitatem.*

(α) Prov. 12, 27.

(β) Cap. 16, 25.

(γ) Cap. 24, 3.

(δ) Cap. 15.

(ε) Cap. 13, 13.

(ς) Ps. 34, 10.

(ς) Prov. 10, 32.

λὴνλν.

ἀνίλν. „ Πρόσωπον ᾧ συνιτὸν ἀνδρὸς σοφῆ (a). σπειδάν
βραδείας, σφειγῶν ἀνταποδότηας, πολλὰ κατορθώσθ. κίρην
μὲ ἀσπάσει. „ Διασκόρπισον ᾧ ἔθνη, φησί, τὰ τὴν πολέ-
„ μιν θίλοντα (b). ἀλλ' ἐπὶ πεποιθὲς ἀσφαλῆς κίρην
πολεμήσθ. ἔθ' ἀγαπήσθ μόνῃ τῇ κατ' ἐχθρῶν νίκη, ἀλλ'
ἐκείνοις μὲ ἡττηθεῖσι συγνώσκων, αὐτὸν ἢ κατασέλλων, τρι-
πλὴν ἀριῦται τρόποιον. τ' τε φυλακῆς, καὶ τ' μὴ λόγῳ τ'
ὑπαρχόντων αὐξήσιως ὅσα ἀμειλῆσθ. „ Αὐτὸν ᾧ ἀνδρὸς
„ ψυχῆς ὁ ἰδιῶ πλῆτ (c). καὶ, „ Ὑπαρξίς πλεονεξία ἀνδρὸς
πόλις ὀχυρά (d). καὶ, „ Πλῆτ προσέθῃσι φίλους πολλὰς (e).
ἀλλ' ἔ τε παρόντι πλεονεξία προσακήσθ καὶ ζυμφορῆς, ἔ τε
ἀποπτάντος θρηνησέ. ἐν αὐτῇ ἀφ' αὐτῶν κολακχίας ἀφίξει,
ἀνδραποδῶδες ᾧ καὶ ἐπίπονον χρῆμα κολακχία. καὶ „ Ὑπὸ τὴν
„ γλῶσσαν αὐτῶ κόπος καὶ πόνος (f). ἀλλ' ὅμως ὅσα ἀπο-
τόμως συμβαλύνει τῷ ἀρχοντι τὰ προσήκοντα. ἐπιδάψι-
λδύομυρ ἢ καὶ ἐπαινῶν αὐτὸν, φράσει τὰ δόντα. „ Ἀπό-
„ κρισις ᾧ ὑποπίπτουσα ἀποσρέφθ θυμὸν, λόγῳ ἢ λυπηρὸς
„ ἐγείρθ ὀργάς (g). ὅ, „ Οἷς μὴ ὑπάρχθ κυβέρησις, πίσις
„ σὺν ὥσπερ φύλλα (h).

(a) Παρ. κη. ιζ'.

(b) Ψαλ. ξζ'.

(c) Παρ. κη. ιγ'.

(d) Κερ. ιη.

(e) Κερ. ιθ'.

(f) Ψαλ. θ.

(g) Παρ. κη. ιι.

(h) Κερ. ια.

*In facie enim prudentis læcet sa-
pientia (a). Festinans lente, agens
insensibiliter, multa bene expē-
diēt. Pacem quidem amplectē-
tur, Diffusa enim, inquit, gentes
quæ bella volunt (b); sed acqui-
rendæ securæ pacis ergo bellum
geret: neque contentus erit sola
adversus hostes victoria, verum
illis quidem ignoscendo, seipsum
autem continendo, triplex eri-
get trophæum. Custodire & rati-
oni convenienter augere opus
haud negliget, Redemptio enim
animæ vitæ divitiis sue (c), &c,
Substantia divitis, urbs muni-
ta (d), item, Divitiis addunt a-*

*micos plurimos (e); verum neque
si adsint divitiæ, illis agglutina-
bitur & adhærebit, neque si avo-
laverint, lamentabitur. In aula
degens, assentatione abstinēbit;
servilis enim & operosa ea est
res adulatio: atque Sub lingua
eius labor & dolor (f). Attamen
non præcise dabit consilium com-
modum principi; sed concedens,
& eum laudans, indicabit neces-
saria. Responsio enim se submit-
tens avertit furorem: sermo au-
tem molestus excitat iras (g).
Item, Quibus non est guberna-
tio sui, illi cadunt tamquam fo-
lia (h).*

(a) Prov. 16, 24.

(b) Ps. 67, 32.

(c) Prov. 13, 8.

(d) Cap. 18, 11.

(e) Cap. 19, 4.

(f) Ps. 9, 27.

(g) Prov. 15, 1.

(h) Cap. 11, 11.

Ὅτι οἱ ἅγιοι ἄνδρες λόγοις τε, ἔ πράξουσιν
ἥσκον τὴν φρόνησιν.

Κεφάλ. ιη.

ΤΩΝ ἁγίων ἀνδρῶν ὁ βίος καὶ αἱ πράξεις, Θεοσιβῶς φρο-
νήσεως, ἔ ζῆλος μετῆς συνήσειας, ἐπὶ τε τῇ ἑαυτῶν καὶ
τῇ ὁμοφύλῳ φυλακῇ, εἰκόνες εἰς λαμπρότητα. βαθύτης
εἶχε ρίζας αὐτῇ τῇ καρδίᾳ ὅς Θεοπιστὴς πατὴρ Ἀβραὰμ ἡ σο-
φία. Ἀπὸ παντὸς γὰρ αὐτῶν ὁ βίος διηγάζει ὁ πρὸς Θεὸν
φόβος, ἡ πίστις, ἡ Θεοσίβεια, ἡ ἐνπιθία, ἡ φιλοξενία, ἔ
πάν ἐν ἁρετῇ. Θεὸς κελεύοντος καταλιμπάνει τὴν γυνή-
σασαν. „ Καὶ ἐπερὶ τὴν Ἀβραὰμ καθάπερ ἐλάλησιν αὐτῷ
„ Κύριος. καὶ ἡποδόμῃσιν αὐτῷ Ἀβραὰμ θυσιάσῃσιν Κυρίῳ
„ τὰ ὀφείντι αὐτῷ (α). ὁ μὲν ἡποδόμῃ τῷ Κυρίῳ, ὁ δὲ ὑψι-
ς ἐξ ὑπογυῖς δαψιλεσάταις ἀντιδίδειν ὡχυρῆτο, ἔ
ἐπλήθυνε τὸ εἶκον αὐτοῦ. ὁ μὲν ὅτε ἔργα ἀρχομένη ἔ
πανόμνη, ἐυλόγου τὸ ἐνεργέτω, ὁ δὲ Θεὸς ἀπλείων ἐνεργε-
σιῶν ἐπὶ ῥοαῖς ἡμῖνοιτο τὸ πιστὸν διδάσκοντα. „ Καὶ ἐφύ-

(α) Γέν. κη. ιβ'.

C A P. XIIIX.

Sanctos homines diſtis & factis exercuisse prudentiam.

Sanctorum virorum vitæ &
facta, religiosæ prudentiæ, ze-
lique plente sapientiæ, in con-
servandis cum seipſis tum sociis,
imagines sunt clarissimæ. Al-
tas egerat radices in corde san-
ctissimi Abraham sapientia. Per
omnem enim vitam in eo eluxit
timor etgæ Deum, fides, religio,
obedientia, hospitalitas, & omne
genus virtutis. Deo iubente re-
liquit patriam. Et egressus est

*Abram, sicut præceperat ei Domi-
nus. Et edificavit ibi Abram al-
tate Domino, qui apparuerat ei (α).*
Atque ille quidem ædificabat Do-
mino, Altissimus autem mox lar-
gissimis remunerationibus mu-
niebat & multiplicabat domum
ejus. Ille quidem in cujusvis ope-
ris initio & fine benedicebat be-
nefactori, Deus autem immenso
beneficiorum affluxu remunera-
batur fidelem servum. Et planta-

(α) Gen. 12, 4. 7.

„ τὸ ἔργον

„ τὸν Ἀβραάμ ἀνυμνῶν ἐπὶ τῷ φρίατι ὧ ὅρκῳ, καὶ ἐπικα-
 „ λίστατο ἐκεῖ τὸ ὄνομα Κυρίου, Θεὸς αἰώνιος (a). καὶ, „ Ἐπί-
 „ στυσεῖν Ἀβραάμ τῷ Θεῷ, καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύ-
 „ νην (b). ἤδη τε τῇ ἡλικίᾳ προδοικῶς, νύσαντ' ὧ Θεῷ,
 „ πανοικεῖ ἀφετίμην. καὶ μὴ διεδιδάμην τὰ παρὰ ὧ Θεῷ
 „ προσαττόμενα, ἔτι ὧ ἀγαπητῇ οὐκ φείδεται, ἀλλ' ἀφίησι
 „ τὸ πολυτελὲς ἐκεῖνο ῥῆμα. „ Εἶπε ὧ Ἀβραάμ, ὁ Θεὸς
 „ ὅψεται (c). χρῆν' ὧ πρὸς Θεὸν ἐν δέοντι καὶ παρρησίᾳ, εἰδὼς
 „ ἔτοιμον εἶναι τὸ δισπότιν εἰς φιλανθρωπίαν ἐντοναχάναι ἄρα
 „ ἵνα τῷ Σοδομῖται ὅσον ἔγω μελλόντων πυρὶ καταδαπανη-
 „ θῇναι, καὶ ἀρδῶν κατασφραῖναι, ἃ τε πρὸς Θεὸν βλάβης τῇ
 „ τῇ φύσει μαχομένης, καὶ ἐς ἄκρον ἐληλακίας ἀνοσιότητος
 „ αὐτῶν. ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ παρρησίᾳ ὁ Θεὸς ἀντὶ συγγένειας, καὶ
 „ κρινῶν τῇ ταπεινώσει τὰς λόγους. „ Ἐγὼ δὲ εἰμι γῆ καὶ
 „ σποδός (d). καίτοι ὧ Θεῷ ἐπιδαψιλευμένῳ, ἔταῖς ἐρω-
 „ τήσεσιν ἀπεκρινόμενῳ. ἔ μόνον δὲ ἐνταῦθα τύπον δίδωσι
 „ παρρησίας αἰδοῦν συγγένειαν πρὸς τὸ ὑπερανιστηνός, „ Ἀλλὰ καὶ
 „ τῷ λαῷ τῇ γῆς ἀναγὰς προσεκύνῃσι (e), καίτοι ὁσημίραι

(a) Γέν. κβ. κα.

(b) Κε. α.

(c) Κε. αβ.

(d) Κε. ιθ.

(e) Κε. κγ.

uit Abraham agrum apud puteum
 juramenti: & invocavit ibi no-
 men Domini: Deus aternus (a).
 Et Credidit Abram Deo, & re-
 putatum est illi ad iustitiam (b).
 Jamque ætate provectus, ad nu-
 tum Dei cum tota domo circum-
 ciditur. Atque haud perscrutans
 quid Deus imperet, nec unico
 parcat filio, sed emittit pretio-
 sum illud verbum, Dixit autem
 Abraham, Deus providebit (c).
 Utitur vero ubi opus erga Deum
 etiam libertate, gnatus, quam
 paratus sit Dominus ad clemen-
 tiam. Intercedit igitur pro So-

domitis jamjam igne confumen-
 dis & funditus everrendis, utpo-
 te in coelum clamante scelere il-
 lorum, naturæ adverso, & ad
 summum evecto. Sed in hac
 etiam libertate vir sanctissimus
 sese cohibet, temperatque sermo-
 nes humiliatione, Ego autem sum
 terra & cinis (d); quamvis
 Deo indulgente & ad interro-
 gationes respondente. Non au-
 tem hic tantum præbet signum
 libertatis veneratione temperatæ
 erga eminentiam; verum etiam
 Surrexit & adoravit populum
 terra (e); etiam quotidiano collo-

(a) Gen. 21, 33.

(b) Cap. 15, 6.

(c) Cap. 22, 8.

(d) Cap. 13, 28.

(e) Cap. 23, 7.

Θεός

θίας ὁμιλίας ἀξίωμα. ἰχυρὸν γὰρ τὸ πλῆθος εἰς τι ἔν-
νοια καὶ ἀπείχεται, οἳ τι ἑὴν ἔχοντες ἢ ἀγαπᾶσθαι αὐτὸ
φιλοφρονέμεθαί τι καὶ δυσπαύμεθα. φροντίζου ἢ καὶ ἑαυτῷ, καὶ
τῇ γυναικί, καὶ τῇ κατ' οἶκον ἀρμονίᾳ, καὶ τῇ συγγενῶν, πε-
ρισσίᾳ φρονήσεως. ἐπιδὲν γὰρ ἐλευνόμεθα ὑπὸ τῷ λαμῷ εἰς
Ἀιγύπτου μετέβη, ἐν γενεῇ κατιλημμένη, καὶ τῇ γυναικὶ
τὴν ἀφαίρεσιν ἤδη πρὸ ὁρμάτων ἔχον, πολλῶν διωγῶν προκυ-
ρῶν, αἰρεῖται τὸ ἔλαττον, καὶ ἵνα μὴ ἄρα τῇ γυναικὶ καὶ
τὸ ζῆν ἀφαιρηθῇ, τὸ τ' ἀδελφῶς ὄνομα προβάλλῃ ταύτῃ, τὴν
τι ἑαυτῷ σωτηρίαν πραγματεύμεθα, καὶ τὰ μετέχοντα ἀπο-
κλῶναι οὐκ ἐστὶν, εἴγε ἑτέρῳ συνοικίῳ ἀναχόμεθα τὴν σύνδουλον
φανερὸς ἐκγενοίη. χωρίζου ἢ τῷ Λὼτ τὰ σώματι, ἀλλ' ἢ
τὰ φίλτρα, ἵνα τὴν ἐννομήν τ' ὄντων ἀναρρίπτουσιν ἐά-
σθαι κατὰ νόσον τῇ ἐπικαίρῳ ἀγασσά. τὰ ἢ ὅσα ἀφαι-
ρῶνται, καὶ δουλὴν πεποιθὸν τῷ ἀδελφιδῷ, μίμησιν τῇ
τῇ συγγενείᾳ καθιέμεται, καὶ τὸ ἐνδομυχῶν φίλτρον ἐπιδύ-
κω, πολλῇ τι γυναικί κατὰ τῇ ἐχθρῶν ὁρμῇ, καὶ νίκης
λαμπρῆς ἐγκρητὸς γύμνῃ. σιωφάπτου γὰρ ὁ Θεὸς καὶ πε-
ραίνῃ τὰ τῇ νίκης, καὶ ἐπικυρεῖ τοῖς ἐπὶ βοήθειᾳ συγγενῶν καὶ
γειτόνων ἐν δόντι πόλεμον αἰρεμέτοις. ἀναλάμπῃ ἢ καὶ μὴ
τίμῃ νίκῃ ἢ τῷ Ἀβραάμ φρόνησις, τὰ μὴ γὰρ ἱερῇ τῷ Θεῷ δι-

quo Deus eum dignaretur. Mul-
tum enim valet multitudo & ad
benevolentiam & ad similitudinem:
quive sapiunt, haud intermittunt
eam sibi conciliare & flectere.
Curam autem agit etiam sui ip-
sius & uxoris, & domesticæ con-
cordiæ, & cognatorum, abun-
dantia prudentiæ. Cum enim fa-
me compulsus in Ægyptum mi-
grasset, ad angustias redactus, ux-
orisque ademptionem jam præ o-
culis habens, multis malis pro-
positis, eligit in nux, ac ne cum
uxore vitam etiam amittat, so-
roris nomen ei præterdicit: cum
salutem sibi ipsi procurans, tum
etiam maiora devitans oppro-
bria, si visus fuisset pari, ut con-

jux sua alteri nuberet. Separa-
tur autem a Lot corpore, at
non animo & amoris affectu,
ut orientem, servis inflamman-
tibus, seditionem sopiret diremp-
tione opportuna. Bonis vero
suis spoliato & in servitutem re-
dacto fratris filio, memor est of-
ficiorum cognationis, atque osten-
dit intimum amoris affectum,
magnaue alacritate in hostes ir-
ruit, & victoria luculenta poti-
tur. Adjuvat enim Deus, peragit-
que victoriam & opitulatur iis;
qui ad opem propinquis & vi-
cinis ferendam opportune bellum
suscipiunt. Elucet vero etiam
post victoriam prudentia Abra-
ham; sacerdoti namque Dei dat

δωσι τὰς δεκάτας. Ἐ αὐτὸς μὲν μεγαλοψυχία γνώμης ἐδὲν ἔλαθε τὴν σκώλαν, τοῖς δὲ συστρατοῦσιν, δικαιοσύνη τιμῶν, δίδωσι μερίδα. πόρρω γὰρ φρονήσας τὸ εἰς ἀρετῆς ἀκρότητα καὶ τὰς ἄλλας ἀναγκάζει. καὶ τὰ μὲν τὴν δικαιοσύνης καθήκοντα πᾶσιν ἀπλῶς ἐπιβάλλει, τὰ δὲ τὴν ἐλευθεριότητα καὶ μεγαλοπρεπείας, μόνοις τοῖς ὑπεραντιχρόσιν ἀπαικλήρωται. ἐμπληροῖ δὲ ἀκρῶν ξυμμετῶν καὶ τὰ πρὸς τὴν γαμιντῶν καθήκοντα, Ἐ ζηλοτυπίας ἀνέχεται. Ἐ „ Ἰδὲ, φησὶν, ἡ παιδὸς σου ἐν ταῖς χερσὶ σου, χρῶ αὐτῇ ὡς ἂν „ σοι ἀρετὴν ἢ (a).

Οὐ μόνον δὲ ἐν ταῖς καιρίαις πράξει φροντίζει τὸ καθήκον, ἀλλὰ καὶ ἐν ταῖς ἐλάττωσι λόγοις, ἵνα ὀλιγοῦσι φέρονται. ὁ γὰρ τέλει, ἐν παντὶ τέλει, καὶ ἡ φρόνησις ἐν τε σμικρῇ καὶ ἐν μεγάλῃ εἶσθαι ἀναφαίνεται. „ Καὶ ἐποίησεν Ἀβραάμ δοχὴν μεγάλαν, ἢ ἡμέρα ἀπειγαλακτικῶν „ Ἰσαὰκ ὁ υἱὸς αὐτοῦ (b). ἢ γὰρ τὸ νομοσυστάς τύπος κατὰ τὸ οἶκον καὶ πολιτείαν φυλάκῃ, εἰς εὐνοίαν ἀπαττας ἀναρτῶ, μισεῖται δὲ καὶ ἐν τοῖς τοῖστοις τὸ ὀλιγάρων.

(a) Γέν. 15'.

(b) Κριθ. 4'.

dat decimas. Atque ipse quidem, magnitudine animi, nihil accipit de spoliis, sed commilitonibus, iustitiam colens, dat portionem. Multum enim abest a prudentia etiam alios ad summam virtutis adigere. Iustitiae quidem officia simpliciter omnibus competunt; verum officia liberalitatis & magnificentiae solis eminentibus deputata sunt. Explet praeterea prudenter officia etiam erga uxorem, atque zelotypiam ejus tolerat. Et Ecce, ait, ancilla tua in manu tua est, ntere ea ut libet (a).

Sed non solum in majoris momenti negotiis observat officium, verum etiam in minoribus haudquaquam negligit faciendam. Perfectus enim, in omni re est perfectus, & prudentia tam in parvis rebus quam in magnis solet apparere. Fecitque Abraham grande convivium, quo die ablaesus fuit Isaac filius ejus (b). Receptae enim formulae tam domi quam in republica observatio, ad benevolentiam omnes accommodat; negligentia autem etiam in talibus odiosa est.

(a) Gen. 16, 6.

(b) Cap. 21, 8.

Ὁ μὲν ὃ ζῶσαν ἐφίλει τὴν Σάρραν, ἀλλὰ καὶ τεθηκία
ὥς γε εἰς τὰ τέλη τὰ ὅσια. „ Ἦλθε ὃ Ἀβραάμ κόψασθαι
„ Σάρραν καὶ πυνθῆσαι (α). καιρὸς ὃς ἔβριση, καὶ καιρὸς
ἔβριση. καὶ ὃ ἀνδραγαθὸς ὃ ἀνδρείας χαρακτήρα τὸ ἐν
καιρῷ χιόμβρον δάκρυον.

Ἐπιμιλεῖται ὃ καὶ κτίσις μνημῆος, καίτοι τὸ ἀμφιλα-
φῆς ἀρετῆς αἶψαν μνημῆος ἐπιχρυσμένης. μᾶλλον γὰρ πως
ταῖς ὑποπίπτουσι τῇ αἰδήσει εἰς ἀρετῆς μνήμῃσι εἶναι δι-
γνώσκον τὸ δόξαν. φροντίζει ὃ καὶ τὸ τέκνον, τῷ ὃ Ἰσαὰκ
ἐμπροσθέν τὸ οἶκον, τὴν δὲ τὸ συγγενικῆς αὐτῷ σφῆρας ῥεῖ-
κας μεταπιμπλάμην. ἀλλὰ πρὸς ἔβριση, εἰς ἐνάμιλλον
ἀρετῇ ἀλείφει τὸ ὕδον, διδάσκει ὁμιλεῖν Θεῷ, καὶ τὸ ἐκείνῃ
ἐπὶ ῥεῖσης ἀπολαύειν ἐλλάμψους. „ Καὶ ἐξῆλθεν Ἰσαὰκ *
ἀδολεσχῆσαι εἰς τὸ πεδῖον τὸ πρὸ δειλῆς (β). ὃ καλῶς ἀδο-
λεσχίας, ἢ ψυχὴν ἐμπύπλῃσι θείας ἀμφοσιῆς, ἢ τρέφει τὸ
νῦν, ἢ μεθῦν παρασκιάζει τὸ ἔτι ἀδολεσχῆντα ἐρανῶ νί-
ταται. μετέπειτα ὃ ἐν τῇ ἀνομῇ τὸ ὄντων προανακόπτων
πᾶσαν φιλονικίας ὑπόβριν, προνοεῖται τὸ παῖδον. „ Ἐδω-
„ κε ὃ Ἀβραάμ πάντα τὰ ὑπάρχοντα αὐτῷ Ἰσαὰκ τῷ

(α) Γεν. κγ'.

(β) Καρ κδ'.

Nec vero vivam tantum dili-
gebat Saram, sed mortuam etiam,
ut par est, iusta solvit. *Venitque
Abraham, ut plangeret Saram,
& inderet* (a). Tempus enim
ridendi, & tempus flendi. Ne-
que obfuscat fortitudinis notam
lacryma tempestive fusa.

Habet autem curam etiam
struendi sepulcri, quamvis ma-
gna virtus æternam promittat
memoriam; magis enim quo-
dammodo iis rebus, quæ sub sen-
sum cadunt, ad imitationem vir-
tutis solet excitari posteritas. So-
licitus vero est etiam de libe-
ris. Isaac enim stabilis do-

num, Rebecca ex linea cognati-
onis accersita. Sed ante nuptias
ad æmulam virtutem exercet fi-
lium, docens eum cum Deo com-
mercium habere, lumineque inde
manante frui. *Et egressus
fuerat Isaac ad meditantium in
agro, inclinata jam meridie* (b).
O pulchram meditationem! quæ
implet divina ambrosia, quæ nu-
trit mentem, quæ inebriat sic
meditantem cœlesti nectare. Po-
stea vero etiam in distributio-
ne bonorum præciciens omnem
contentionis causam, prospicit
filiis. *Deditque Abraham omnia
quæ possederat, Isaac filio*

(a) Gen. 23, 2.

(b) Cap. 24, 63.

„ ὕμν

„ υἱὸν αὐτῆς, καὶ τοῖς υἱοῖς τῷ παλαιῶν αὐτῆς ἰδὼκεν Ἀβραάμ
 „ δόματα (α). τὰ μὲν γὰρ ἐξ ἐπαγγελίας Ἰσαὰκ ἰδὼκεν ὁ
 μόνον τὰ κυρίας ὑπάρχοντα, Θεοσέβειαν, σοφίαν, καὶ πᾶσαν
 ἀκράτητον ἀρετήν, τὴν θεῖον τῷ ὄντι κληρον, ἔτα δὲ Θεὸς πρυτα-
 νεύοντι, ἀλλὰ καὶ ἅπασαν χάριν τῶν ἄλλων ἐσίαν ἰδωρήσα-
 το, τοῖς πρὸς τὴν ἔτιμον βίον ἀναγκαίοις παρηγορήσας τὰς
 λοιπὰς τῷ υἱῶν. ἔτα γὰρ ἀσφαλέστερον εἰς μακραίαντας ἀφ-
 ῥύσιν οἱ μεγάλοι καὶ λαμπροὶ οἶκοι, ἐπὶ τὰς κρείττους τῷ
 ἀπεργόνων οἷον ἐπὶ κρητῶν ἰδρυμένοι. δὲ ἡ κλήρυ κατακερ-
 ματιζομένη, ἴσως ὁ πάμπαν ἀνεπιμώμω δικαιοσύνης καὶ ἰσο-
 νομίας προχρήματι, οἶχον ἀφῥύντες.

Ἐπαίδουε ἡ καὶ τὰς δούλῃς αὐτῆς τὰς τε κατ' αὐτὸν ὑπο-
 δαίγματι, καὶ ταῖς δούλῃς ὑποθήκαις. ἀφ' οὗτο οὗ τὸ γά-
 μον τὰ Ἰσαὰκ μνηστέρων παῖς, Θεοσεβῆν μεμαθηκώς,
 ἔλεγε, „ Κύριε ὁ Θεὸς δὲ Κυρίῳ μου Ἀβραάμ, ἐνδόξον ἐναν-
 „ τῶν ἐμῶν σήμερον (β). καὶ πάλιν μὲν τὴν ἐπίδοξιν, Ἐυλογη-
 τὸς Κύριος δὲ Κυρίῳ μου. πάντα τε ἀπαραχαράκτως ἔπραττε
 καὶ ἔλεγεν ὡς αὐτὰ διετίτακτο, καὶ πολὺς ἦν ἱπαινῶν τὴν αὐτῆς
 δισπότιν, „ Κύριος λέγων ὑψόλογησε τὸ Κύριόν μου σφόδρα,

(α) Γέν. κβ. κί.

(β) Κερ. κδ'.

suo : filiis autem concubinarum
 largitus est munera (a). Filio
 quidem promissionis Isaac dedit,
 non solum principalia bona, pie-
 tatem erga Deum, sapientiam,
 omnemque virtutem intamina-
 tam, vere divinam hæreditatem,
 Deo ita moderante, sed & reli-
 quam substantiam prope omnem
 donavit ; reliquos filios rebus vi-
 tæ honestæ necessariis solatus.
 Sic enim certius in multa secu-
 la durant magnæ & illustres fa-
 milix, potiori filiorum tam-
 quam fundamento innixæ ; con-
 tra hæreditate diminuta divi-
 dendo, prætextu fortasse non
 prorsus inculpabili justitiæ & æ-

quabilitatis, diffluunt & inter-
 eunt.

Instruebat autem etiam ser-
 vos suos tum proprio exemplo,
 tum etiam necessariis præceptis.
 Itaque servus ille qui Isaac nup-
 tias conciliat, Deum colere do-
 ctus, dicebat, *Domine Deus do-
 mini mei Abraham, recto itinere
 duc me hodie* (b). Ac rursus
 post impetrationem, *Benedixit
 Dominus Deus domini mei A-
 braham* : omniaque fideliter si-
 ne depravatione agebat dicebat-
 que, sicut ei ordinatum fuerat,
 & multus erat in laudando Do-
 mino suo, dicens : *Dominus be-
 nedixit domino meo valde, ma-*

(α) Gen. 25, 5.

(β) Gen. 24, 12, 27.

Q

„ καὶ

„ καὶ ὑψώθη (α). τῆτο ᾧ πιστὸν ἔδειξε τὸ ἐξαίρετον τὰ ἔργα αὐτοῦ. ὁπότε Ἀβραάμ τοσαύτης διοικήσεως καὶ φρονήσεως τὸν βίον διελθὼν, καὶ ἰλαρῶς παρατίμψας ὁ Θεὸς πατρὸς, κατέαλληλον ἐπιτίθει τὴν κορονίδα, ἢ νόστον τῇ ἀκρασίᾳ, ἢ ἄλλας τε πάσας γοῆς τρυχωθεῖς, ἀλλὰ τῷ κατὰ φύσιν μαρasmus ἰλαρῶς ἀναλύσας ἐν λιπαρῇ γήρᾳ, καὶ σὺν Θεῷ γενόμενος.
 „ Καὶ ἐκλείπειν ἀπέθανεν Ἀβραάμ ἐν γήρᾳ καλῇ, πρεσβύτης, καὶ πλήρης ἡμερῶν (β). ἢ ὅτι τῷ μὲν χρόνῳ, ἀλλὰ τῇ καταστάσει τῇ ζωῆς, καὶ τῷ μεγεθὲι τῆ ἀρετῆς τὰ τῇ ἡλικίας μετρίται.

Κληρονομήσας ὅ, καὶ μιμητὴς ἦν ὁ πατὴρ ὁ Θεὸς ἡμῶν πατρὸς Ἰσαὰκ κατὰ τὰς ἄλλας ἀρετάς, καὶ κατὰ τὴν φρόνησιν. Ζῶντι τε τῷ πατρὶ μέχρι θανάτου ὑπέκομος γέγονε, καὶ βίῃ γαλήνῃ ὁ Θεὸς χορηγῶν, ἐντρέφει διατριβῇ ἀλλὰ καὶ ὁ πατὴρ εἰς Θεὸν ἀναλύσαντος, λιπαρῶς ἤσκηεν πᾶν εἶδος ἀρετῆς. „ Ἐδίδετο ὅτι Ἰσαὰκ Κυρίῳ Θεῷ Ῥεβέκκας τῇ θυγατρὶ αὐτοῦ, ὅτι εἶρα ἦν (γ). καὶ κατὰ μίμησιν ὁ πατὴρ τῇ ὑποτάξει ζωντοῦς ἀποκλῶν κίνδυνον, τοῖς ἐρωταῖσι Θεῷ Ῥεβέκκας εἶπεν, Ἀδελφὴ μου εἰσί. τῷ τε Ἀβιμέλεχ

(α) Γεν. κρ. κδ.

(β) Κρ. κί.

(γ) Κρ. κί.

significatusque est (a). Hoc enim fidelis est servi, extollere res Domini sui. Igitur cum in tanta pietate & prudentia transegisset lætusque transmisisset vitam sanctissimus Abraham, congruum imponit finem, non morbo aliquo ex intemperantiæ aut alterius vitii fœtu afflicti, sed naturali marcore; lætus decedens matura & plena senectute, Deo familiaris. *Et deficiens mortuus est in senectute bona, procellæque ætatis, & plenus dierum* (b). Neque enim longitudine temporis, sed statu vitæ & magnitudine virtutis definitur ætas.

Hæres autem & imitator erat patris sanctissimus noster pater Isaac, cum in cæteris virtutibus, tum in prudentia. Vivoque patri usque ad mortem ejus obediens fuit, atque Deo tranquillitatem vitæ largiente, contemplationibus delectabatur; sed etiam patre ad Deum translato, splendide exercebat omne genus virtutis. *Deprecatusque est Isaac Dominum pro uxore sua, quod esset sterilis* (c). Et ad imitationem patris opinabile prudenter devitans periculum, interrogantibus super Rebecca, dixit, Soror mea est. Cumque Abimelech

(α) Gen. 24, 35.

(β) Cap. 25, 8.

(γ) Cap. 25, 21.

Ἀπειλθε

Ἀπελθε ἀφ' ἡμῶν εἰπόντι, ὑπεῖξε, τὴν εἰρήνην ἔ τὴν ἀπραγ-
μοσύνην αἰρέμεν, καὶ μεταμεληθέντα πάλιν προσέειπεν ὁ
Ἀβιμέλεχ, ἔ φιλόφρονι δεξιῶνται δοχῇ. ἔ ἡγάπησεν μὲν ὁ
Ἠσαῦ, ἀλλὰ τῇ θείᾳ ψήφῳ παραχωρήσας, ὁ Θεὸς πεφιλη-
μέρον Ἰακώβον προτιτίμηκε, ἔ ταῖς δὲ σπλάγχχνον ἔνδοξαις
πλατύνσας, ὑποτίθετο ἂν ὁ καιρὸς ἀνέπιπεν, ἵνα μὴ ἀνατρα-
πῇ ἢ τῇ οἰκίας ἀσφάλεια. ἔ, „ Ἀναστὰς δὲ πόρθε εἰς τὴν
„ Μεσοποταμίαν, φησὶ (α).

Ἐκοσμίτετο ὅ καὶ ἡ Ῥεβέκκα ἑκαίστῳ φρονήσῃ. μεμνημένη
τοῦ λόγου Κυρίου, ὅτι τῇ αὐτῆς ὑἱὸν ὁ μεῖζων θαλεροῦ τῷ
ἐλάσσονι, καὶ μόνον ῥοπῇ φύσεως ἡττώμενη, „ Ῥεβέκκα ὅ ἡγά-
„ πα τὸν Ἰακώβον (β). ἀλλὰ μάλλον ὑπεργύστα Θεῷ, ἐμμερι-
στῇ φρονήσῃ ἀειποιεῖται τῷ φιλότατῳ τῷ πατρικῷ ἔνδοξαι.
„ Καὶ λαβῶσα Ῥεβέκκα τὴν σολὴν Ἠσαῦ ὅ ὑἱὸν αὐ-
„ τῆς ὅ προσεῦτερον τὴν καλὴν, ἢ ἢ παρ' αὐτῇ ἐν τῷ οἴκῳ,
„ εἰσέδυσεν αὐτὴν Ἰακώβον τὸν υἱὸν αὐτῆς τὸν νεώτερον, καὶ τὰ
„ δέρματα τῇ ἐρίφῳ ἀειβήκεν ἐπὶ τὰς βραχίονας αὐτῆς (γ).
ὁ ὅ πατριάρχης Ἰακώβ, „ Ἦν ἄνθρωπος ἄπλως, οἰκῶν
„ οἰκίαν (δ). ἀλλ' ἐπὶ τῇ ἀπλότῃ φρονήσῃ, καὶ προδίδουσα

(α) Γεν. κβ. κβ.

(β) Κε. κβ.

(γ) Κε. κζ.

(δ) Κε. κβ.

ad eum dixisset, Recede a no-
bis; cessit, pacem & otium eli-
gens. Atque poenitentia ductum
Abimelech, rursus admittit, be-
nigneque & humaniter excipit
convivio. Atque amavit quidem
Esau, sed divino cedens decreto
proposuit ei Jacob Deo dilec-
tum. Cumque benedictionibus
ex toto corde eum ditasset, mo-
net, quæ tempus suadebat, ne
everteretur familiæ stabilitas, at-
que, Surge & proficiscere in Me-
sopotamiam, inquit (a).

Erat vero etiam Rebecca or-
nata ingenii prudentia. Memor

enim verborum Domini, quia
filiorum ejus major servitutus
esset minori, non solum propen-
sione naturæ victa, Rebecca an-
tem diligebat Jacob (b); sed mul-
to magis Deo subserviens, magna
cum prudentia acquirit charissi-
mo paternam benedictionem.
Sumptisque Rebecca vestibus Esau
valde bonis, quas apud se habe-
bat domi, induit illis Jacob filium
suum juniorem: pelliculasque ha-
dorum circumdedit manibus e-
jus (c). Cæterum patriarcha Ja-
cob erat vir simplex, habitans in
tabernaculis (d); sed inerat sim-
plicitati prudentia, non omittens

(a) Gen. 28, 2.

(b) Cap. 25, 28.

(c) Cap. 27, 15.

(d) Cap. 25, 27.

Q 2

τῷ

τῶν ἰσχυαρίων ἐπὶ θήρα ὅπως καλῶ. ὁ μὲν γὰρ ἀδελφὸς
 ἄγροικον ὦν, ἐφάυλισε τὰ πρωτόκια. „ Ἀπιδότω ὅ
 „ Ἡσαὺ τὰ πρωτόκια τῷ Ἰακώβ (a). ὁ δὲ ἐντεριζέτω
 τὸ * ἔρμαιον. ὑποτάσσει ὅ καὶ τῇ μητρὶ καὶ αὐτῇ χειραγω-
 γέσῃ. „ Εἶπεν Ἰακώβ τῷ πατρὶ, Ἐγὼ Ἡσαὺ ὁ πρωτότο-
 „ κός σε, πεποίηκα καθὰ ἐλάλησάς μοι (b). χωρίζετω ὅ
 πρὸς καιρὸν μητρικῶν σπλάγγων, καὶ τὸ ἐν τῷ πατρικῷ οἴ-
 κῳ ῥαζώνης, καὶ εἰς Μισοποταμίαν πορεύετω. „ Καὶ ἤκυσεν
 „ Ἰακώβ ὅ πατρός καὶ τὴν μητρός αὐτοῦ. καὶ ἐπορεύθη εἰς τὴν
 „ Μισοποταμίαν Συρίας (c). τί δὲ νυνεχέστερον ὅ εἰς ἔργον
 ἀγαγέτω τὰ πατρὶ καὶ μητρὶ δοξάντα; καὶ τῇ ἀπυσίᾳ κατό-
 νάσαι φόνον ἀπειλῶντα τὸν ἀδελφόν; φρονήσιως ὅ δαίγμα, ἔ-
 σωσίσιως ἐξαισίσι, ἀπὸ ὅ προσάπτει Λάβαν εἰκάσαι τὴν τὴν
 καρδίαν ἀφάθεισιν. „ Καὶ εἶδεν Ἰακώβ τὸ πρόσωπον ὅ Λά-
 „ βαν, καὶ ἰδὲ σὺν ἦν πρὸς αὐτὸν ὡσεὶ χεῖς, καὶ τρίτῳ ἡμέ-
 „ ραν (d). τὰ γὰρ χρώματα τὴν καρδίαν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν
 ἀφάθει, * ἔκατοπτρον ψυχῆς ἐστὶν ἡ ὄψις, αἱ τε αἰσθήσεις
 δεινοὶ προδόται. ἤδη ὅ ὁ Ἰακώβ ἐν δέοντι χρῆσασθαι καὶ πρᾶ-
 ον

(a) Γεν. κη. κί.

(b) Κρη. κζ'.

(c) Κρη. κη.

(d) Κρη. λδ.

occasionem captandi veri boni. Nam frater quidem cum esset a-
 grestis, contemnebat jus primo-
 genituræ, Vendidit autem Esau
 primogenita ipsi Jacob (a); at iste
 amplectitur insperatum lucrum.
 Subjicit vero se etiam matri ma-
 nuducenti, Et dixit Jacob patri:
 Ego sum primogenitus tuus Esau,
 feci sicut præcepisti mihi (b). Se-
 paratur autem ad tempus a ma-
 terna affectione & paternæ do-
 mus commoditate, atque in Me-
 sopotamiam proficiscitur. Finitque
 obediens Jacob parentibus suis, &
 profectus est in Mesopotamiam Sy-

ria (c). Quid autem prudentius,
 quam effectum dare, quod patri
 & matri visum fuerit, & per ab-
 sentiam sopire fratrem, quicquidem
 minabatur? Prudentiæ quoque &
 ingentis intellectus documentum,
 ex vultu Laban æstimasse affe-
 ctionem cordis. Et animadver-
 tit Jacob faciem Laban, quod
 non esset erga se sicut heri &
 nundius tertius (d). Colores e-
 nim cordis in superficiem erum-
 punt, & vultus est animi specu-
 lum, sensusque malitiosi sunt
 proditores. Norat vero Jacob uti
 opportune etiam mansuetudine,

(a) Gen. 25, 33.

(b) Cap. 27, 19.

(c) Cap. 28, 7.

(d) Cap. 31, 2.

τητι, κὺ θυμῷ, ὑπομοῇ τε, κὺ παρρησίᾳ ἔμφορι. „ Καὶ
 „ ἀποκριθεὶς Ἰακώβ εἶπε τῷ Λάβαν, Τί τὸ ἀδίκημά μου, Ἐ
 „ τί τὸ ἀμάρτημά μου ὅτι κατιδίωξας ὀπίσω μου (α);
 τὴν τε πολυήμερον δαλείαν κὺ ἀχαριστίαν ἐφίξῃς αὐτῷ ὀπιδή-
 ζει. οἱ γὰρ εἰς ἀδικίαν ὀρμῶντες, ὡς ταπολλὰ μὲν ὑποπίπτουσιν
 λόγοις τιθασεύον. ἐνίοτε δὲ κὺ ὑπὸ παρρησίας, κὺ ἀληθείας
 ἡττιῶν, κὺ χειρὰς ἐνδιδοῦσι. πρὸς δὲ τὸ ἀδελφὸν Ἡσαῦ, φρο-
 νήσεως μετὴν ἐνεδείξατο ταπεινώσιν ἀπαντήσισι, φιλοφρονη-
 σισι, λόγοις θάλξας, δώροις κηλήσας, ἐπτάκις προσκυνήσας,
 πάντα κάλῃ, * τὸ δὲ λόγῳ, κινήσας, ἐφ' ᾧ τὸ ἀδελφὸν εἰς
 οἶκτον ἐλύσθη. „ Οὕτως ἐρεῖτε τῷ Κυρίῳ μου Ἡσαῦ, ἔγωγε
 „ λέγει ὁ παῖς σου Ἰακώβ (β). κὺ, „ Ἰνα ἔνῃ ὁ παῖς σου χά-
 „ ριν ἐναντίον σου (γ). Ἐ, „ Προσκύνησεν ἐπὶ τὴν γῆν ἐπτά-
 „ κισ, ἕως δὲ ἐγγίγαι τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ. μετὰ δὲ ἡ πάλιν
 πάσῃ μηχανῇ προνοῦται κὺ τὴν ἰδίαν ἀσφαλείας. ἀπεκύρω γὰρ
 εὐχῇ, κὺ ἐνθεῶν τόλμῃ πρὸς Θεόν, φησιν, „ Οὐ μὴ σε ἀπο-
 „ λύσω, ἕαν μὴ με εὐλογήσῃς. κὺ ἀκνέ παρὰ δὲ Δεσπότου.
 „ Ὅτι ἐνέχυσας μὲν Θεῷ, κὺ μὲν ἀνθρώπων θιωτὸς ἔσῃ (δ).

(α) Γεν. κη. λδ.

(γ) Κερ. γγ'.

(β) Κερ. λβ'.

(δ) Κερ. λβ'.

ira, patientiaque & prudenti li-
 bertate. Et respondens Jacob,
 dixit ad Laban, Quanam est in-
 iustitia mea, aut quodnam pecca-
 tum, ut me persequaris (a)? Diu-
 turnamque servitutem & ingra-
 titudinem deinceps ei exprobrat.
 Etenim qui in injusticiam ruunt,
 plerumque quidem submissione
 verborum mansuescunt, aliquan-
 do tamen vi libertatis & verita-
 tis vincuntur, manusque dedunt.
 Porro erga Esau fratrem plenam
 prudentiæ ostendit humiliatio-
 nem, occursum, comitate verbo-
 rum deliniciens, muneribus pla-
 cans, septies adorans, omnem

funem, quod proverbio dicitur,
 movens, ut fratrem ad miseri-
 cordiam pertrahat. Sic loquimi-
 ni domino meo Esau: Hæc di-
 cit frater tuus Jacob (b). Item,
 Ut inveniat servus tuus gratiam
 in conspectu tuo. Nec non, Ade-
 ravit pronus in terram septies, do-
 nec appropinquaret fratri suo (c).
 Interea tamen omnibus modis
 prospicit securitati suæ. Ar-
 dente enim prece & admirabili
 audacia ad Deum ait: Non di-
 mittam te, nisi benedixeris mihi.
 Auditque ex Domino: Quoniam
 contra Deum fortis fuisti, etiam
 contra homines prævalebis (d).

(α) Gen. 31, 36.

(γ) Cap. 33, 3.

(β) Cap. 32, 4. 5.

(δ) Cap. 32, 26. 28.

μαβέτωσαν οἱ ἐυφραυνῆτες ἑυχὰς, μηδὲ ἀφίστασθαι Θεῷ ἵνα
 αὐτὸν ἐπαινοῦσι τῇ ἀπὸ καρδίας δέήσει. Θείῃ γὰρ ὁ φιλόανθρωπος
 Θεὸς βιάζεται τῇ δεινότητι τῶν ἐυχῶν, καὶ ἰλίως ἐπαινοῖ τοῖς
 μὴ ἀποκάμνουσιν ἀνανέοντι, ὀργιζομένοι, ἔκ ἀπειλῆντι. καὶ ὡσαύ-
 τῃ τῶν φροήσις Ἰακώβ, ὅσον γὰρ ἐφικτὸν ἐξικέσθαι τῇ ἐμῇ
 ἀδωσίᾳ, ταῦτα εἰρήδω.

Οὐ γὰρ δίκαιον ἰὼς ἔστι τὸ ἀπὸ τῶν φροήσις ἀγαθῶν μει-
 νημέριον ἔλεγε, „ Ἐμὲ ἀκύναντες προσέχον, ἐσιώπησαν γὰρ
 „ ἐπὶ τῇ ἐμῇ βουλῇ, ἐπὶ τῷ ἐμῷ ῥήματι ἔστι προσέθετο (α).

Περὶ γὰρ τῶν προφήτων Μωϋσέως φροήσις εἰ γὰρ διελθεῖν
 ἐβαλεῖσθαι, ἐπιλήψει διηγνημένοι ἡμῶν ὁ χρόνος. „ Ἀπί-
 „ στυλι γὰρ Μωϋσῆς κατασκόπους εἰς τὴν γῆν τῆς Χαναανίων ἐξ
 „ ἐπιταγῆς Θεοῦ (β). ἀρίστη γὰρ Θεῷ ἡ ἔντακτος καὶ ἐμ-
 φραν ἐνέργεια τῶν δεινῶν, καὶ δίδωσιν ἡμῶν ἀπανταχῇ ὑπο-
 δέγματα λαμπρά, ὅπως μὴ φροήσις ἔστι ἐνείκης χωροῖσθαι
 ἐν ὁσάων ἐγχειρήματι. „ Κραυγὴ Σοδόμων καὶ Γομόρρας
 „ πεπλήθει πρὸς με, καὶ αἱ ἀμαρτίαι αὐτῶν μεγάλαι σφό-
 „ δρα, καταβάς ἐν ὄψομαι, εἰ κατὰ πλὴν κραυγῶν αὐτῶν
 „ πλὴν ἐρχομένη πρὸς με συντιλῇ. εἰ γὰρ μὴ, ἵνα γινώ (γ).

(α) Ἰὼς κεφ. κθ'.

(β) Ἀριθμ. κεφ. γ'.

(γ) Γέν. κεφ. ιθ'.

Discant precari qui recte sapiunt, neque desistant a Deo, donec annuat orationi cordiali. Vult enim clemens Deus cogi ardentibus precibus, ac propitius annuit iis qui non defetiscunt ipso abnuente, irascente, minante. Atque de prudentia quidem Jacob, quam imbecillitati meae assequi licuit, hæc dicta sunt.

Iustus autem ille Job, nonne prudentiæ commodorum memor, dicebat: Qui audiebant me, attendebant, & tacebant ad consilium meum: verbis meis addere nihil audebant (α).

De prophetæ vero Moyse prudentia si differere velimus, tempus nos deficeret, eam enarrantes. Misit autem Moyses exploratores in terram Chanaan, ex mandato Dei (β). Placet enim Deo ordinata & prudens executio agendorum: præbetque nobis ubique exempla illustra, ut cum prudentia & indagatione aggrediamur quidquid conamur. Clamor Sodomorum & Gomorrhæ multiplicatus est coram me, & peccata eorum magna nimis. Descendam igitur & videbo; astram clamorem, qui venit ad me, opere compleverint, an vero non, ut discam (γ).

(α) Job 24, 21.

(β) Num. 13, 18.

(γ) Gen. 18, 20.

Διέπριπτε

Δίπρεπε ὃ φρονήσι καὶ ὁ πενθερὸς αὐτῷ Ἰσθρ. 3 τὰς λό-
 γας ἡ θεία Δι' αὐτοῦ γραφή. „ Καὶ σὺ σιαντὰ σκέψαι
 „ ἀπὸ παντὸς ὃ λαὸς ἄνδρας δυνατὰς, διοισθεῖς, ἄνδρας δι-
 „ καίους, μισθῶντας ὑπερηφανίαν, καὶ καταστήσεις ἐπ' αὐτῶν
 „ χιλιάρχους, καὶ ἑκατοντάρχους, καὶ δεκάρχους, καὶ κρινῶσι τ'
 „ λαὸν πᾶσαν ὥραν, τὸ ὃ ῥῆμα τὸ ὑπερογκον ἀνοίσουσιν ἐπὶ
 „ σὲ, τὰ ὃ βραχία τ' κριμάτων κρινῶσιν αὐτοί, καὶ κερύ-
 „ σιν ἀπὸ σέ, καὶ σιωαντιλήψονται σοι. ἰὰν τὸ ῥῆμα τῆτο
 „ ποιήσης, κατιχούσῃ σε ὁ Θεός. ἤκουσε ὃ Μαυῦθς τ' φωνῆς
 „ ὃ πενθερῷ, καὶ ἐποίησεν ὅσα εἶπεν αὐτῷ (α). οἱ ὃ τὴν ἀνω-
 „ τάτω κοσμεῖντες ἀρχὴν, εἰ δι' αὐτῶς κατατριβήσονται ταῖς ἐπὶ
 „ μέρεσιν δίκαις, τὰ καιριώτερα τ' ἐγχειρημάτων, ὧν ἡρτη ἡ
 „ τῷ κοινῷ σύστασις, ἀμιγλέρμα Δι' ἁρρήσει).

Ὁ, τε Ἰησῆς Ναυῆ καίτοι τῷ Θεῷ χορηγῶντ' τὰ πρό-
 παια, πάσῃ μηχανῇ καὶ πάσῃ φρονήσῃ πραγματεύει τὰς νί-
 κας. „ Καὶ ἐντείλατο αὐτοῖς λέγων, Ὑμεῖς ἐνεδρεύατε
 „ ἐπίσω τ' πόλεως (β). ὁ ὃ προφῆτης καὶ βασιλεὺς Δαβὶδ ὁ
 μωρίαν * ὑπεκρίνατο, ἵνα μὴ παραχαράξῃ τὰ τῇ φρονήσῃ
 καθήκοντα, εἰς πρῶτον κίνδυνον ἐμβαλὼν ἑαυτὸν. „ Καὶ

(α) Ἐξ. δ. κερ. ἡ.

(β) Ἰησ. κερ. ἡ.

Insigni vero erat prudentia e-
 tiam focer ejus Jethro, cujus ser-
 mones divina declarat Scriptura.
*Provide autem de omni plebe vi-
 ros potentes, & timentes Deum,
 viros justos, & qui oderint su-
 perbiā: & constitue ex eis tri-
 bunos & centuriones & decurio-
 nes, qui judicent populum omni
 tempore. Quidquid autem majus
 fuerit, referant ad te, & ipsi mi-
 nora tantummodo judicent, le-
 ventque te onere; & sint tibi
 coadjutores. Si hoc feceris, corro-
 borabit te Deus. Audivit autem
 Moyses vocem foceris, fecitque om-*

nia quae ille suggererat (α). Si
 enim ii, qui luminum ornant
 imperium, perpetuo atterantur
 privatorum hominum litibus di-
 judicandis; principalia negotia,
 ex quibus pendet reipubl. com-
 pages, neglecta diffluent.

Josue quoque, Deo licet largien-
 te trophaea, omni conatu & om-
 ni prudentia procurat victorias.
*Præcepitque eis, dicens, Ponite in-
 sidias post civitatem* (β). Regius
 autem propheta David etiam stul-
 titiam simulavit, ne officia pru-
 dentiae corrumpere, in pericu-
 lum evidens sese conjiciendo. *Es*

(α) Exod. 18, 21.

(β) Jos. 8, 4.

„ ἦλθε Δαβὶδ πρὸς Ἀγχῆς βασιλέα Γεθ, καὶ εἶπον οἱ παῖδες
 „ Ἀγχῆς πρὸς αὐτὸν, Οὐχὶ ἔτος Δαβὶδ ὁ βασιλεὺς τῆ γῆς ;
 „ καὶ ἔθηκε Δαβὶδ τὰ ῥήματα ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς, καὶ ἐφο-
 „ βήθη σφόδρα ἀπὸ προσώπου Ἀγχῆς βασιλέως Γεθ, καὶ ἡλ-
 „ λώισε τὸ πρόσωπον αὐτῆς ἐνώπιον αὐτῆς, καὶ προσεποιήσα-
 „ το ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. καὶ ἐτυμπάνιζεν ἐπὶ ταῖς θύραις
 „ τῆ πόλεως, καὶ παρεφέρετο ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῆς, καὶ ἐπιπτεν
 „ ἐπὶ τὰς θύρας τῆ πόλεως, καὶ τὰ σιέλα αὐτῆς κατέρρεῖ ἐπὶ τῇ
 „ πάγῳ αὐτῆς. Ἐδισώθη, καὶ ἔρχετο εἰς τὸ σπήλαιον τὸ
 „ Ὀδολλὰμ (α). αὐτὸς ἤϊαυτὸν ὑπὸ τοῖς ἀπάντων ὀφθαλ-
 „ μοῖς προτίθησι τύπον θρονοῦ, καὶ ζήτην πλήρως φρονήσεως,
 „ ἕως ἄδων. „ Διεπορεύομην ἐν ἀκακίᾳ καρδίας μου ἐν
 „ μέσῳ τῆ οἴκου μου, καὶ προειθίμην πρὸ ὀφθαλμῶν μου
 „ πρᾶγμα παράνομον, ποιῶντας παραδόσεις ἐμίσησα, ὅσα
 „ ἐκοιμήθη μοι καρδίᾳ σκαμνῶν, ἐκκλίνοντες ἀπὸ ἐμοῦ τῆς
 „ ποτηρῆς ὅσα ἐγίνωσκον, τὰ καταλαλῶντα λάβρα τὰ πλησίον
 „ αὐτῆς, τῶτον ἐξεδίωκον. ὑπερηφάνῳ ὀφθαλμῶν, καὶ ἀπλήρῳ
 „ καρδίᾳ, τῶτον καὶ συνήδοι. οἱ ὀφθαλμοί μου ἐπὶ τὰς πύ-
 „ λας τῆ γῆς, τῇ συγκαθῆκα αὐτῆς μετ' ἐμοῦ. πορεύομαι
 „ ἐν ὁδῷ ἀμώμῳ, ἕως μοι ἐλευτέρῃ. καὶ κατὰ κῆρ ἐν μέσῳ

(α) Βασ. α. κισ. κα.

*venit David ad Achis regem
 Geth : dixeruntque servi Achis
 ad eum : Numquid non iste est
 David rex terra ? Posuit autem
 David sermones istos in corde suo,
 & extimuit valde a facie Achis
 regis Geth : & immutavit os suum
 coram eo, & simulavit in die illo,
 & tympanizavit in portis urbis,
 & collabebatur in manus suas,
 & impingebat in ostia porta, dis-
 fluctantque salivæ ejus in bar-
 bam. Atque salvus evasit, venit-
 que in speluncam Odollam (a).
 Ipse vero seipsum sub omnium
 oculis proponit formulam religio-*

*isæ zeliq̃ue plenz prudentiæ, ad
 hunc modum canens : Perambu-
 labam in innocentia cordis mei in
 medio domus meæ. Non propene-
 bam ante oculos meos rem inju-
 stiam, facientes pravariationes
 odivi, non adhasit mihi cor pra-
 vum : declinantem a me malignum
 non cognoscebam. Detrahentem
 secreto proximo suo hunc perse-
 quebar. Superbo oculo, & insa-
 tiabili corde, cum hoc non ede-
 bam. Oculi mei ad fideles terra,
 ut sedeant mecum : ambulans in
 via immaculata, hic mihi mini-
 strabat. Non habitabat in medio*

(a) 1 Reg. 22, 1.

„ τ' οίκίας μου, ποιῶν ὑπερηφανίαν. λαλῶν ἄδικα, ὃ κατεύ-
 „ θυνεν ἐνώπιον τ' ὀφθαλμῶν μου. εἰς τὰς πρώτας ἀπέκτι-
 „ νον πάντας τὰς ἁμαρτωλὰς τ' γῆς, ὃ ἐξολοθρεῦσαι ἐκ
 „ πόλεως Κυρίε πάντας τὰς ἐργαζομένας τὴν ἀνομίαν (α).

Τὴν ἥ Σολομῶντ φρόνησιν αἱ ἱεραὶ αὐτῷ δέλτοι οἰοῦν-
 σάλπιγγες μυρίαί γλάσσαις ἀνὰ πᾶσαν ὤειχεῦσι τὴν ὑψη-
 λιον, ὃς καὶ τὸ, γινῶθι καιρὸν, ὡς μέγα φροήσεως μόριον ὑπο-
 τίθει τοῖς ἔχουσι νῦν ὑγιῇ. φησὶ γάρ, „ Τοῖς πᾶσιν ὁ χρόνος,
 „ καὶ καιρὸς τῷ παντὶ πράγματι ὑπὸ τ' ἑρατόν. καιρὸς ὃ
 „ τεκεῖν, καὶ καιρὸς ὃ ἀποθανεῖν. καιρὸς ὃ φυτεῦσαι, καὶ και-
 „ ρὸς ὃ ἐκτίλαι τὸ πεφυτμένον. καιρὸς ὃ ἀποκτεῖναι, καὶ
 „ καιρὸς ὃ ἰάσασθαι. καιρὸς ὃ καθελεῖν, καὶ καιρὸς ὃ οἰκοδο-
 „ μεῖν. καιρὸς ὃ κλαῦσαι, καὶ καιρὸς ὃ γιλάσαι. καιρὸς τῷ
 „ κόψασθαι, καὶ καιρὸς τῷ ὀρχήσασθαι. καιρὸς τῷ βαλεῖν λίθους,
 „ καὶ καιρὸς τῷ συναγαγεῖν λίθους. καιρὸς τῷ ὤειλασθαι. καὶ
 „ καιρὸς τῷ μακρυνθῆναι ἀπὸ ὤελήψεως. καιρὸς τῷ ζητῆ-
 „ σαι, καὶ καιρὸς τῷ ἀπολίσσαι. καιρὸς τῷ φυλάξαι, καὶ και-
 „ ρὸς τῷ ἐκβαλεῖν. καιρὸς τῷ ῥῆξαι, καὶ καιρὸς τῷ ῥάψαι.
 „ καιρὸς τῷ σιγαῖν, καὶ καιρὸς τῷ λαλεῖν. καιρὸς τῷ φιλῆ-

(α) Ψαλ. ρ'.

*domus mea, qui facit superbiam:
 qui loquitur iniqua, non direxit
 in conspectum oculorum meorum. In
 matutino interficiebam omnes pec-
 catores terræ: ut disperderem de
 civitate Domini omnes operantes
 iniquitatem (a).*

Salomonis autem sapientiam
 sacrae ipsius tabulae tamquam tu-
 bae innumeris linguis per omnem
 circumsonant terrarum orbem.
 Qui etiam dictum illud, Nosce
 tempus, ut magnam prudentiae
 partem, suggerit iis, qui recte
 sapiunt, dicit enim: Omnia tem-
 pus habent, & suis spatiis trans-
 eunt universa sub caelo. Tem-

*pus nascendi, & tempus morien-
 di. Tempus plantandi, & tem-
 pus evellendi quod plantatum est.
 Tempus occidendi, & tempus sa-
 nandi. Tempus destruendi, &
 tempus aedificandi. Tempus fien-
 di, & tempus ridendi. Tempus
 plangendi, & tempus saltandi.
 Tempus spargendi lapides, &
 tempus colligendi. Tempus am-
 plexandi, & tempus longe fieri
 ab amplexibus. Tempus acquiren-
 di, & tempus perdendi. Tempus
 custodiendi, & tempus abjiciendi.
 Tempus sciendi, & tempus con-
 suendi. Tempus tacendi, & tem-
 pus loquendi. Tempus dilectionis,*

(a) Psal. 100, 2. seq.

„σαι, κὲ καιρὸς τῷ μισῆσαι. καιρὸς πολέμῳ, κὲ καιρὸς εἰ-
„ρήνης (a).

Ἐπικύσμεν ὃ κὲ τὸς μεταγενεστέρους τῷ ἀγίῳ ἢ φρόνησις
τῷ γινῶναι καιρὸν, ὡς ἐν Μακκαθαίοις. „Καὶ εἶδεν Ἰωνά-
„θαν ὅτι ὁ καιρὸς αὐτῷ συνεργεῖ, κὲ ἐπέλεξεν ἄνδρας, κὲ
„ἀπέστειλεν εἰς Ῥάμλιν εἴησαι κὲ ἀνανεώσασθαι τὴν πρὸς αὐ-
„τὸς φιλίαν. κὲ πρὸς Σπαρτιάτας, κὲ τόπως ἑτέρους ἀπέστει-
„λεν ἐπιστολάς κατὰ τὰ αὐτά (b). Ἐπὶ ᾧ τῇ σωτηρίᾳ τῇ
Ἑβραίων ἐκ ἀπλῶν ἦτο ὅτε τὰς μὲν τῇ ἀποστρίαν συνθή-
κας, πανταχόθεν τὰ ὁμοφύλων τὰ πρὸς σωτηρίαν, κὲ ἀσφα-
λειαν ποιεῖν μὲν.

Διέλαμψαν ὃ κὲ γυναικες ἐπὶ φρονήσει, ἔλυσεν σοφὴ γυνὴ
τὴν πολιορκίαν πόλεως Ἀβέλ. „Καὶ ἐδόξε γυνὴ σοφὴ ἐν
„τῷ τείχους, ἥ εἶπεν, Ἀκούσατε, ἀκούσατε, εἰπατε δὴ πρὸς
„Ἰωάβ, ἔγχεσον ἕως ᾧδε, ἥ λαλήσω πρὸς αὐτόν (c). ἐν κιν-
δύνῳ ᾧ τῇ πραγμάτων σαλεύοντων, μέγα φάρμακον φρόνη-
σις διαφραλαίστητι σύγκρατ. „Ἀκούσον τὸς λόγους τῇ
„θῆλης σου. ἵνα τί καταποντίζεις κληρονομίαν Κυρίου; ἥ
„ἀπεκρίθη Ἰωάβ, ἥ εἶπεν, Ἰλιώς μοι ἰλιώς μοι, εἰ κατα-
„ποντιῶ, κὲ εἰ φθερῶ. φρόνησις ἀνδρείας μετῇ, ἢ φειδέει

(a) Συρ. κεφ. γ'. (b) Μακκ. α. κεφ. ιβ'. (c) Βασ. β'. κεφ. κ'.

Ἐ tempus odii. Tempus belli, ἔ
tempus pacis (a).

Ornati autem fuere etiam po-
steriores sancti prudentia noscen-
di temporis, ut in Machabæis. Et
vidit Jonathas quia tempus cum
juvat, ἔ elegit viros, ἔ misit eos
Romam, statimere ἔ renovare cum
eis amicitiam: ἔ ad Spartiatas,
ἔ ad alia loca misit epistolas se-
cundum eandem formam (b). Pro
salute enim Hebræorum non est
aspernatus etiam exteriorum fœ-
deras, undique genti suæ salutem
& securitatem acquirens.

Claruerunt vero etiam mulieres
prudentiæ nomine. Solvit mulier
sapiens obsidionem urbis Abela.
Et exclamavit mulier sapiens de
muro: Audite, audite, dicite Joab:
Appropinqua huc, ἔ loquar cum
eo (c). Rebus enim in pericu-
lo fluitantibus, magnum est re-
medium prudentia audaciæ mista.
Audi sermones ancilla tua. Qua-
re pessundas hereditatem Domi-
ni? Respondensque Joab ait: Ab-
sit, absit hoc a me, non pessunda-
bo nec perdam. Prudentia for-
titudine plena, patriæ causa non

(a) Ecclef. 3, 1. seq.
(c) 2 Reg. 20, 16. 19. 21.

(b) 1 Machab. 12, 1.

Ἰωάννης

ὡς τὴν πατρίδα τῆ Σαβεί. „ Ἰδὲ, φησιν, ἡ κεφαλὴ αὐ-
 „ τῆ ριφῆσθαι πρὸς σὶ Διὰ τῆ τείχεως. Ἐ εἰσῆλθεν ἡ γυνή
 „ πρὸς πάντα τὸ λαὸν, Ἐ ἐλάλησε πρὸς πᾶσαν τὴν πόλιν ἐν
 „ τῇ σοφίᾳ αὐτῆς. Ἐ ἀφείλε τὴν κεφαλὴν Σαβεί υἱὸν Βοχο-
 „ ρί, Ἐ διεσπάρησαν ἀπὸ τῆ πόλεως.

Ἐπιδείχεται ὅτι Ἰσθὺς ὅτι ἀρχικὸν ἡ φρόνησις, παρρη-
 σιάζει ἐν καιρῷ, ἔ μνημονεύει τὴν χρείας, ἀλλὰ πάντων
 ἐπιλανθάνει, καὶ ἑαυτῆς, καὶ μοναχὶ βασιλικὸν ἐνδύει κρά-
 τος, ἵνα φρονήσει, καὶ παρρησίᾳ, καὶ διανοίᾳ σάσῃ τὴν πατρί-
 δα. „ Καὶ ἀπετείλασα τὴν Ἀθραν τὴν πᾶσιν ἐφεισῶσαν τοῖς
 „ ὑπαρχοῦσιν αὐτῇ ἐκάλεσεν Ὀζίαν, Ἐ Χαθρὴν, Ἐ Χαμμὴν
 „ τὼς πρεσβυτέρους τῆ πόλεως αὐτῆς (α). οἱ ὅτι ὑπῆρχον τῷ
 ῥήματι, τίς γὰρ δύναται ἀντιστῆναι νεανικῇ φρονήσει ἐπὶ τῇ κρη-
 πίδι τῆ εὐσεβείας ἰδρυμένη; „ Καὶ ἦλθον πρὸς αὐτήν, καὶ εἶπε
 „ πρὸς αὐτὰς, Ἀκούσατε δὴ με ἀρχοντες τῆ κατοικούντων ἐν
 „ Βετυλῆα ὅτι ὁκ ἐνθὺς ὁ λόγος ὑμῶν. Ἐ νῦν τίνες εἰσὶ
 „ ὑμεῖς, οἱ ἐπιτάσσοντες τῷ Θεῷ; μηδαμῶς ἀδελφοί, μὴ πα-
 „ ροργίζετε Κύριον τὸν Θεὸν ἡμῶν, ὅτι εἰ μὴ βέλη ἐν ταῖς
 „ πέντε ἡμέραις βοηθῆσαι ἡμῖν, αὐτὸς ἔχει τὴν ἐξουσίαν, ἐν
 „ αἷς θείαις σκεπάσαι ἡμέραις, ἢ καὶ ὀλοθρεῦσαι ἡμᾶς πρὸ

(α) Ἰσθὺς. κ.ρ. ἡ.

parcit etiam ipsi Seba. Ecce, in-
 quit, caput ejus projicietur ad te
 per murum. Ingressa est ergo
 mulier ad omnem populum, & lo-
 cuta est eis sapienter: absciditque
 caput Seba filii Bochori: & di-
 sperfi sunt a civitate.

Offendit etiam Judith, pruden-
 tiam esse virtutem imperatoriam.
 Fiducialiter agit, tempore postu-
 lante, non meminit viduitatis,
 imo obliviscitur omnium, & sui
 ipsius, regiumque prope induit
 imperium, ut prudentia sua &
 sagacitate & solertia servet pa-
 triam. Missaque Abra dispen-

satrice sua, vocavit Oziam, Cha-
 bri & Charmi, seniores urbis (α).
 Isti autem dicto audientes fue-
 re; quis enim potest obfistere
 masculæ prudentiæ, fundamen-
 to pietatis innixæ? Et venerunt
 ad illam, & dixit illis: Audite
 me principes inhabitantium Be-
 tulinæ, quia non rectus est sermo
 vester. Est nunc, qui essis vos, qui
 tentastis Deum? Absit fratres,
 ne irrisetis Dominum Deum vo-
 strum; quia si nolit intra quin-
 que dies succurrere nobis, ipse ha-
 bet potestatem protegendis quibus
 vult diebus, aut vastandi nos ante

(α) Judith 8, 10. seqq.

„ πρεσβύτεροι

» προσάπε τ' ἐχθρῶν ἡμῶν. ὑμεῖς ὅ μὴ ἐνεχυράζετε τὰς
 » βελὰς Κυρίᾳ τῇ Θεῷ ἡμῶν. καὶ εἶπε πρὸς αὐτὴν Ὁζίας,
 » Πάντα ὅσα εἶπας, ἀγαθὴ καρδίᾳ ἐλάλησας, καὶ ὅσα ἔστιν
 » ὅς ἀντιστήσῃ τοῖς λόγοις σε, ὅτι ὅσα ἐν τῇ σήμερον ἡ
 » σοφία σε πρόδηλός ἐστιν, ἀλλὰ ἀπ' ἀρχῆς ἡμερῶν σε ἔγνω
 » πᾶς ὁ λαὸς τὴν συνέσιν σε, καθότι ἀγαθὸν ἐστὶ τὸ πλάσ-
 » μα τ' καρδίας σε." κρύπτῃ ὅ τὴν βελὴν αὐτῆς, καί φησιν
 » Ὑμεῖς ὅ ὅσα ἐξερῶσθε τὴν πράξιν μου, ἐ γὼ ἐρῶ ὑμῖν
 » ἕως τῆ τελειοθῆναι ἃ ἐγὼ ποιῶ." κρυφίως γὰρ ἐν δίοτι
 ἡ φρόνησις.

Πολλῶν ὅ ἐπαίναν ἡξίω) Ἐ ἐν τῇ κατῇ Αἰθιόπῃ ἡ φρόνη-
 σις. ὁμιλῶν γὰρ τοῖς ἀνθρώποις ὁ ἡμίτερος Σωτῆρ καὶ Δεσπό-
 της, πρὸ ἀπάσων τ' ἄλλων ἀρετῶν ἐτι δωδικοειτὴς ἂν, τὴν σο-
 φίαν καὶ φρόνησιν λαμπρῶς ἐπεδείξατο. » Καὶ εὑρον αὐτὸν ἐν
 » τῷ ἱερῷ καθιζόμενον ἐν μέσῳ τ' διδασκάλων, καὶ ἀκρόντα
 » αὐτῶν, Ἐ ἐπερωτῶντα αὐτὸς. ἐξίσαντο ὅ πάντες οἱ ἀκρόν-
 » τες αὐτῷ ἐπὶ τῇ συνίσει, καὶ ταῖς ἀπεκρίσεσιν αὐτοῦ (α).
 τὸς τε μὲν δόλῳ ἐρωτῶντας αὐτὸν καιρίῳ πύσφει Αἰθιόπῃ).
 » Εἶπε ἡμῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιεῖς; ἢ τίς ἐστιν ὁ δὲς

(α) Λεκ. κη. β'.

faciem hostium nostrorum. Vos vero ne oppignerate consilia Domini Dei nostri. Et dixit ei Ozias: Quaecumque dixisti, bono corde locuta es, nec est qui resistat verbis tuis; quia non hodierno die sapientia tua manifestata est, verum ab initio dierum tuorum cognovit omnis populus intellectum tuum, quoniam bonum est figmentum cordis tui. Celat autem consilium suum, dicitque: Vos autem nolo ut scrutemini actum meum, non enim indicabo vobis, donec consummata sint quae ego facio. Occultat enim animi cogitata, ubi opus, prudentia.

Multas autem laudes meruit etiam in Novo Testamento prudentia. Quando enim inter homines verfabatur Salvator noster & Dominus, prae reliquis cunctis virtutibus, adhuc duodecimo aetatis anno luculentum sapientiae & prudentiae specimen edidit. Et invenerunt eum in templo, sedentem in medio doctorum, audientem illos & interrogantem eos. Stupebant autem omnes, qui eum audiebant, super prudentia & responsis ejus (α). Eosque qui dolose eum interrogabant, opportuna quaestione refutabat. Dic nobis, in qua potestate haec facis? aut quis es, qui dedit

(α) Λεκ. 2, 46.

„ σοι τὴν ἐξουσίαν ταύτην (a); ἀποκριθεὶς ὃ εἶπε πρὸς αὐτοὺς.
 „ ὅτι ἐρωτήσω ὑμᾶς κατὰ τὰ λόγια, καὶ εἰπατέ μοι. καὶ ἐπή-
 νισι μὲν ὁ Κύριος τὸ οἰκονόμουν τὴν ἀδικίαν, ὅτι φρονήτως ἐπα-
 σι (b), τὰς δὲ μοῖρας παρθένους ἀπέκλεισι καὶ τοὺς στυφρομένους. καὶ
 ὃ πάγκαλαι τὴν ἀρετὴν παρθενοὶ εἰ μὴ ἀνδράσι ἐπαρθενοὶ τὸ λαὸν
 φρονήτως κάλλει, ὑδὸς ἐστὶ λόγος. διὸ γρηγορεῖτε, φασί,
 γρηγορεῖτε καὶ προσεύχετε, προσέχετε. τὸ ὃ ἄνθρωποι ἐστὶν ἐν
 πνεύματι. καὶ ὁ Διοσκρίτων Παῦλος φρόνησον τιμῶν, ἐκείνης
 ὑπαγορεύσας, φόβον ἐμβάλλει τὰ ἀντιπάλαμ. „ Οὗ Παῦ-
 „ λος ἔφη, δειράντες ἡμᾶς δημοσίᾳ, ἀκατακρίτους, ἀνθρώ-
 „ πους Ῥωμαίους ὑπάρχοντες, ἔβαλον εἰς φυλακὴν, καὶ οὐκ ἔλα-
 „ θρα ἡμᾶς ἐνβάλλουσιν; εἰ γὰρ (c). καὶ ἔπειτα ὁ Παῦλος,
 „ εἰ ἄνθρωπον Ῥωμαῖον καὶ ἀκατάκριτον ἔστιν ὑμῶν μαρτί-
 „ ζειν; καὶ ἐνθάδε ἀπίστευσαν ἀπὸ αὐτῶν οἱ μέλλοντες αὐτὸν
 „ ἀντιτάξιν (d). καὶ ἐν τῇ συνιδρίκῃ ἔκραξε, γινώσκοντες ὅτι τὸ
 „ ἕτερον μίσητον Φαρισαίων ἦν, „ Ἄνδρες ἀδελφοί, ἐγὼ Φαρι-
 „ σαῖος εἰμι, υἱὸς Φαρισαίων. καὶ ἐγένετο εἰς τοὺς τὸ Φαρι-
 „ σαίων, καὶ ἐσχίσθη τὸ πλῆθος (e). Ἐ τὴν κατ' αὐτῶν ἐνδραν

(a) Λευκ. κη. κ'.

(b) Κεφ. ις'.

(c) Πράξ. κη. ις'.

(d) Κεφ. αβ'.

(e) Πράξ. κη. κγ'.

tibi hanc potestatem (a)? Respon-
 dens autem, dixit ad illos: In-
 terrogabo vos & ego unum ver-
 bum, respondete mihi. Atque
 dispensatorem quidem injustum,
 quia prudenter fecerat, lauda-
 vit Dominus (b); virgines au-
 tem fatuas quamvis pudicas, ex-
 cludit. Pulcherrimæ enim vir-
 tutum virgines, nisi eniteat in
 eis prudentiæ decor, non æsti-
 manantur. Quare, vigilate inquit,
 vigilate & orate, & attendite.
 Contra vecordia ubique exhibita-
 tur. Sanctissimus autem Paulus,
 prudentiam colens, ea suggeren-

te, metum incutit hosti. Pau-
 lus autem dixit eis: Casos nos
 publice, indemnatos, homines Ro-
 manos miserunt in carcerem, &
 nunc occulite nos ejiciunt? Non
 ita (c). Dixitque Paulus: Si
 hominem Romanum & indemnata-
 tum licet vobis flagellare? Proti-
 nus ergo discesserunt ab illo, qui
 eum torturi erant (d). Et in
 concilio exclamabat, sciens quia
 altera pars Phariseorum esset:
 Viri fratres, ego Phariseus sum,
 filius Pharisei. Et facta est dis-
 sensio inter Phariseos, & soluta est
 multitudo (e). Insidius etiam se

(a) Luc. 20, 2.

(b) Cap. 16, 8.

(c) Act. 16, 37.

(d) Cap. 22, 25.

(e) Act. 23, 6, 7.

R

τὴν ἑκείνην

194 DE OFFICIIS CAP. XIX.

ἡ Ἰουδαίων μὲν τῷ χιλιάρχῳ. „ Τὸν νεανίαν τῆτον ἀπά-
 γαγε εἰς τὸ χιλιάρχον, ἔχει γὰρ τι ἀπαγγεῖλαι αὐτῷ.”
 καὶ μὲν στρατιωτῶν Ἀλφά(ξ) πρὸς Φίλωνα τὸν ἡγεμόνα. καὶ
 ὅτι ἐβόλκετο Φῆς(θ) ἀπαγαγεῖν αὐτὸν εἰς Ἱερουσαλήμ,
 καὶ Καίσαρα ἐπικαλεῖσθαι (α), φησί. καὶ μὲν πολλῆς συνέσεως
 καταπλήτης τὸ ἐπίβλεπον, καὶ ἀποκλινέ τὸ κίνδυνον.

Περὶ καλοκάγαθίας. Ἐ ποῖος ὁ καλὸς καγαθός.

Κεφάλ. ιθ'.

ΤΟΥ ὅ μὴ ἀδικεῖας κτήσασθαι δύναμιν, παυχάλεπον,
 καὶ ὅς ἐστιν αὐτὸ τελείως χεῖν, ἢ τελείως γενόμενον
 ἀγαθόν, ὁ Πλάτων φησι (β). κολοφῶν ἀρετῶν, κέρας
 ἀμαλθείας, εἰ μόνον τὰς ρίζας καὶ τὰ σπέρματα, ἀλλὰ καὶ
 τὰς καρπὸς τῶν ἀρετῶν φέρον ἐν ἑαυτῷ εἶναι ἢ καλοκάγαθία.
 καὶ φησὶ μὴ ἀγαθὸς μόνον ὁ Θεός, ἀλλ' ὅ καὶ θεῖος χάριτος,
 καὶ σωτὴρ ἀσκήσεως, γίνεταί καὶ ὁ ἀνθρώπος ἀγαθός.

(α) Πραξ. κερ. κβ.

(β) Νομ. Βιβλ. η.

peti a Judæis significat tribuno. Adolescentem hunc perduc ad tribunum, habet enim aliquid indicare illi. Et ope militum salvus perducitur ad Felicem præsidem.

Cumque Festus vellēt eum abducere Hierosolymam, Cæsarem appello inquit (α). Et prudenter admodum perterret insidiatores, periculumque devitat.

C A P. XIX.

De probitate, qualisque sit probus, virque bonus
 & integer vita.

INjuriā non patiendi vim acquirere perdifficile est, neque potest ad plenum haberi, nisi perfecte bonus quis fiat, inquit Plato (b). Apex virtutum, cornu copiae, est & non solum radices ac semina,

sed & fructus virtutum in se fert probitas bonitasque. Ac natura quidem sua solus Deus est bonus, per divinam autem gratiam & continuam exercitationem homo etiam evadit bonus.

(α) Αβ. 25, 12.

(β) Lib. 8. de Legib.

ἔμμενον καθυπὸν καὶ ῥίγχα, ἀλλὰ ἀγαπόμενον καὶ ἀγαπαι-
νόμενον ἐς θῆραν καὶ κτῆσιν τῷ καλῶν καγαθῶν. καὶ κοινότε-
ρον μὲν ἢ καλοκαγαθία ἐπὶ τῇ φιλανθρωπίας καὶ εὐμερείας οὐκ
ἀπεικότως εἴθε λέγεσθαι. κύριον γὰρ μέντοι καλοκαγαθίας ἡ
φιλανθρωπία, ἐπεὶ δὴ φιλάλληλον καὶ κοινωνικὸν ζῶον ἐστὶν ὁ
ἄνθρωπος, καὶ ἐς τὸ εὖ ποιεῖν ὅλως ἐκκέχυτο, ἢν τε λόγοις καὶ
πράξεσι προδεικνύμενον τῇ ἐπίσημον τετονὶ χαρακτῆρα τῇ
θείας φύσεως, τῇ δὲ ἀγαθότητι, τῇ φιλανθρωπίας, τῇ εἰς
εὐποσίαν ὁρμῇς ἀρθείσης ἐν μέσῃ, τί ἂν ἄλλο εἴη ὁ ἄνθρω-
πος; ἢ ζῶον πολυτάραχον, ἀνόσιον, ἄθλιον, πᾶν διόνον. ἢ
καλοκαγαθία καὶ περαιτέρω χωρεῖ, καὶ ἀπὸ πασῶν ἡκίς τῇ
ἀρετῶν, ἐρρωμένης θεωρημένη τε καὶ ἀσκήσασα πάντα τὰ καλὰ
καγαθά.

Ἔστιν ἢ ἡ καλοκαγαθία ἀρετὴ τέλει, ὥς ὁ Ἀριστοτέ-
λης ἀποφαίνεται, „Καὶ ὁ καλὸς καὶ ἀγαθός, ὃ τὰ ἀπλῶς
„ἀγαθά, ἐστὶν ἀγαθὰ, καὶ τὰ ἀπλῶς καλὰ, καλὰ. ὑγεία
„ἀρα καὶ ῥῶσις ψυχῆς ἐστὶν ἡ καλοκαγαθία. ὑγιαίνει
„ἢ τὸ ὅλον, ὑγιαίνειν ἀνάγκη καὶ πάντα, ἢ τὰ πλεῖστα καὶ
„κυριώτατα τῇ μερῶν.” Δεῖ δὴ τῇ ἀσφαλῶς καὶ βεβαίως
ἀγαθόν, συνέργον εἶναι καὶ δραστήριον ἐν δέοντι, ἀκρῶντα τὰς

Non utique dormiens & ster-
tens, sed allaborans & conten-
dens ad investigationem & pos-
sitionem bonitatis ac probita-
tis. Atque communius quidem
bonitas de humanitate & bene-
volentia non inconvenienter so-
let dici: principalis enim pars
bonitatis est humanitas; siqui-
dem amoris mutuo aptum & so-
ciabile animal est homo, estque
ad beneficiendum profusus: fer-
mone & actionibus prae se fe-
rens insignem hancce divinae na-
turae imaginem: bonitate autem,
humanitate, beneficiendi prona
voluntate e medio sublata, quid
homo esset aliud quam animal
turbulentum, nefarium, ærumno-

sum, omnino pessimum? Ve-
rumtamen bonitas cum probi-
tate longius procedit, omnes-
que permeat virtutes, vivide per-
sequens & exercens omnia bo-
na & honesta.

Est igitur probitas virtus per-
fecta, ut Aristoteles pronunciat,
& probus atque vir bonus, cui
simpliciter bona sunt bona, & sim-
pliciter honesta, honesta. Sanitas
ergo & bona valens anima, est
probitas. Valente autem & sano
toto, necesse est valere omnes, aut
plerasque & principales partes.
Oportet itaque vere & constanter
bonum probumque esse actuosum
& efficacem ubi opus, accurate

τῷ καθήκοντι ἀριθμὸς κατὰ τὸ ὑπὸντα. „ Οὐ δὲ γάρ
 „ μοι ἵπαι ἀπαθῆ, ἔλγω δ' Ἐπίκτητον, ὡς ἀνδριάντα, ἀλ-
 „ λὰ τὰς χάρις τῶντα τὰς φυσικὰς καὶ ἐπιθεῖς, ὡς ἐν-
 „ στέῃ, ὡς υἱόν, ὡς ἀδελφόν, ὡς πατέρα, ὡς πολίτην. εἰ γὰρ
 „ ἔ καλῶ καὶ δικαίως τὸ ἀγαθὸν ἱερὸν εἶσι. φησιν, οἷχε) ἔ
 „ πατὴρ, καὶ ἀδελφός, καὶ πάντα τὰ πράγματα.” ὥσπερ ὃ
 τὸ ἀμνημονεύοντα Θεῷ, τὴν τε ἐκίμαρον καὶ ἀπιδρόσαιον φι-
 λακυταίαν ἀσκῶντα, ἱερὸν ἀγαθότητι ἀρετὴν μιτιῖναι, ἔχῃ
 τις αἰ ἐν πολιτικῇ, τόθον ἔ ἀμαυρὸν ἀρετῆς εἰδῶλον, ἐπὶ γῆς
 συρόμενον, φύρον τε ἔ φυρόμενον, ὥτως ἐξ ἐναντίας ἀγαθό-
 τῆς ἱερῆς φροσύνης, δικαιοσύνης, ἀνδρείας, σωφροσύνης, ἔ
 τ' ἄλλης χρυσῆς τ' ἀρετῶν συῆς, ὄνομα κενὸν ἀρετῆς, τῶν-
 τι ὃ ἀφελῆς καὶ ἀπὲρρίμμενῆς ψυχῆς ἀλγίσαις. ὁ γὰρ τῇ
 ἀλθεῖα καλὸς καγαθός, Θεῷ μιμητής ἐστιν, ἢ τε τῷ σα-
 δῶν ἔ βίῃ ἀγωνιζόμενον ἔ ἀλγίσαι, ἐφ' ᾧ ἀρίσται Θεῷ.
 ἔτ' γὰρ ἀσφαλὴς κενὸν ἐπὶ θῆρα καὶ κίση βεβαίας ἀρετῆς,
 τὸ ὀλοχρῶς ἐπιοῦ τῷ Θεῷ.

Ἔσται δὲ συνελόντι φάνει ὁ καλὸς ἔ ἀγαθός, ἀπλῆς,
 ἀδολός, πιστός, ἀληθής, φανερός, ἐλικρινής, ἀπλῆς μετ'
 ἐυλογισίας, φρεσὶν μετὸς, ἀνιστατότης, ἀκάλυτος, ἀπα-

explentem numeros officii, ut il-
 le ait. Non enim oportet me esse
 sine affectu, dicebat Epictetus,
 instar statuae, sed observare rela-
 tiones naturales & adventitias,
 ut hominem patrem, ut filium, ut
 fratrem, ut patrem, ut civem. Si
 enim diversum a iusto est bonum,
 inquit, evanescit & pater & fra-
 ter, & quidvis aliud. Quem-
 admodum autem, obliviscendo
 Deum, atque vituperabilem ac
 detestandum sui amorem exer-
 cendo, destitutam probitate vir-
 tutem prosequi, habitus foret
 quidam politicus, adulterinum
 & obscurum virtutis simulacrum,
 humi repens & turbulentum;
 ita e contrario probitas carens

prudencia, iusticia, fortitudine,
 temperantia, reliquaque aurea vir-
 tutum catena, inane virtutis est
 nomen, revera autem simplicitas
 & abjectae animae affectio. Nam
 vere bonus & probus Dei est imi-
 tator, inque curriculo vitae cer-
 tare non desinit, ut placere Deo
 possit. Haec enim in sectanda
 & acquirenda virtute, certa est
 regula, Deum scilicet sequi omni
 conatu.

Est autem summam indican-
 do, vir bonus & probus, sim-
 plex, sine dolo, fidelis, verax,
 apertus, sincerus, non fictus cum
 bona ratione, cordatus, haud fa-
 cilis deceptus, per obstacula &

κατόδης,

ἀποδοῖς, εὐδίοδ, μνήμων τ' διόταν κ' ἐμφυρόντων,
 μή τε πολυρρήμων, μή τε πολυπράγμων (α), ἔκπνους, ἔλεις,
 εὐμνήης, σιωπηροσφύ, ἡσύχι, ἐν καιρῷ θερμυγός,
 ζήλος ἔμπλειος, δικαιοσύνη ἅμα ἔ' ἐπιεικεία βεβαυμδύ,
 εἰς βάθ, πάσης ὕψεως ἀνέπαφ, μεγαλόφρων, ἀνδρείος,
 μεγαλόψυχ, οἰκονομικός ἀνδρ' ῥυπαρίας, πολιτικός ἀνδρ'
 κακουργίας, εὐδ' ἐν τῇ ψυχῇ πυῶδες ἔχων, εὐδ' ἐν σαβρόν,
 εὐδ' ἐν ὑπεκλον, σάφρων, κόσμι, αἰδήμων, καθαρὸς, λαμπρὸς,
 αὐτάρκης, ἐλδύβερι, ἐν λόγῳ, ὑγίης, βέβαι, ἀκί-
 ραι, πάσαις γραμμαῖς ἀπηκρίσωμδύ τὴν εἰκόνα τ' ψυ-
 χῆς. πρὸ πάντων ἧ κ' ἐπὶ πᾶσι διοφίλης, φιλεῖ ἧ κ' ἑαυ-
 τόν. μὲν γὰρ τὴν εἰς Θεὸν ἀγάπην, ἔξῃ ἐκείνῳ νόμῳ φύ-
 σιως φιλεῖν ἑαυτόν. ἔσται ἄρα τὴν κατὰ τὸ καλὸν αἰρέσει
 φιλαυτ, τὴν ἧ εἰς μένον τὸ συμφέρον τῷ σώματι φιλαυ-
 τίαν ὅσην ἔσται ὁ ἐπιεικὴς φιλαυτ, ἀλλ' ὁ φαῦλ. ἔ' ἧ
 γὰρ ἀποτέμει ἑαυτῷ τὸ πλεον ἐν χρήμασι, ἔ' τιμαῖς, ἔ' ἡδο-
 καῖς, εὐδ' ὑπερδίδωσι τῷ ἀλόγῳ τ' ψυχῆς μέρει πλεονεξίας
 μετ' ἐν φιλαυτίαι αἰρέμδ, ἀλλ' ὅλως σπευδάξει τὰ δίκαια
 πράττειν αὐτὸς μάλιστα πάντων, κ' τὸ καλὸν ἑαυτῷ ὀφεί-

(α) Μάχ. Ἀγ.

impedimenta facile viam sibi
 aperiens, necessaria & utilia non
 obliviscens, nec loquax neque cu-
 riosus, tranquilluss, placidus, be-
 nevolens, compositus, sedatus, ubi
 opus fervidus in agendo, plenus
 zeli, justitia pariter & æquitate
 penitus imbutus, ab omni inju-
 ria immunis, animosus, fortis,
 magnanimus, in re familiari sine
 sordibus, in rep. sine fraude &
 scelere, nullam in animo habens
 purulentiam, nihil corruptum, ni-
 hil subdolum, temperatus, mo-
 destus, verecundus, mundus, plen-
 didus, sibi sufficiens, liberalis, uno
 verbo, bene sanus, constans, in-
 zeger, omnibus numeris absolu-

tam habens animæ imaginem :
 ante omnia vero & post omnia
 Deum amans ; seipsum tamen
 itidem amans. Namque post a-
 morem erga Deum, licet cuivis
 jure naturæ seipsum amare. Erit
 igitur sui amans vir bonus in ele-
 ctione honesti, sed in corporeis
 commodis sibi non placebit, nisi
 malus & imprubus. Neque enim
 vir bonus potiorem partem sibi
 tribuit lucri, honorum & volup-
 tatum, neque cedit irrationali
 animæ parti, amorem sui ni-
 mium sibi fumentem ampiecien-
 do ; sed studet omni contentione
 ne agere quod sit justum, sibi-
 que decus honestatis acquirat &

ποιῇ), ἔ χαρίζεῖ) ἑαυτῇ τῇ κυριότητι, ἔ πάντα τέτα-
 πύει), ἔ ἀπὸ τὰς καλὰς πράξεις ἀμειβῆ), τὰ κάλλιστα
 ἀφ' ὧν μορῶν πρᾶξις κοινῇ τε καὶ ἰδίᾳ ἐκάστω, ἔ τι ἀξια-
 γάστῃ ταυτησί φιλαυτίας, καὶ αὐτὸς ὁῆσι), καὶ τὲς ἄλλες
 ἀφιλήστ, γυναικί καὶ κοσμίως οἷσι πνίαν, καὶ πλῆτῳ ἐάν-
 ρῆν ἔ προσίθε) καρδίαν, ἀλλὰ μετρίως καὶ ἀνδρὶ μόνον οἰκο-
 νομήσι τὰ ὄντα, ἔτι ὑπὸ χρημάτων, ἔτι ὑπὸ δόξης ἡτῶ-
 μεν), πάντοτε ἢ τὸ σῶφρον καὶ ἀπερίτρεπτον ἀγτηρῶν, καὶ
 ἑαυτῇ τε καὶ τοῖς πέλας κατὰ τὸ δέον προσφερόμεν), καὶ
 ὡς λόγῳ αἰρεῖ, καὶ ὡς ἀρέσκῃ Θεῷ διοικῶν τὰ προσπίπτον-
 τα. ὑπὸ γὰρ ἔ συνειδήσεως ὀρίζον), καὶ εἰδοποιεῖ), καὶ πε-
 ραίνει), καὶ ἀφ' ὧν μορῶν πρᾶξις, καὶ καιρὸς
 τῇ παντὶ πράγματι. ὁ Κάιν ἐφόνευσεν τὸν Ἀβελ, καὶ τρέμων
 καὶ εἰς ὅσον ὡς ἀλάστωρ ἐν τῇ γῇ περιέσσει. ὁ Δαβὶδ φονεύσας
 τὸν Γολιάθ, καὶ θείᾳ ψήφῳ τιμᾶ), καὶ μυρίαὶ γλώσσαις ἐυ-
 φημοῖ) καὶ γυαλίῃ). Ἡράδης τιμὴν Ἰωάννη τὴν κεφαλὴν,
 ἐηλιτεύει), ὁ δὲ Πέτρον Ἀνανίαν καὶ Σαπφειραν λόγῳ νεκρώ-
 σας, ὡς ζῆλος Θεῷ μετὰ ἐπαινεῖται. αἱ μὲν τρυφῶσαι γυ-
 ναῖκες ἐλέγχον) δι' ἐσθίων πολυτελείαν, Ἰσθὴν ἢ τὸ ἔμ-
 ψυχον ἔ σωφροσύνης ἀγαλμα, ἑαυτὴν ὑπὲρ πατρίδῳ πε-

gratificatur principali sui parti,
 eique obsequitur in omnibus, &
 contendit actionibus honestis,
 pulcherrimis factis & publice &
 privatim cuius probare se ni-
 tens. Atque ex hoc laudabili
 amore sui, cum ipse utilitatem
 capiet, tum aliis emolumento e-
 rit. Fortiter & moderate feret
 paupertatem. Divitiæ si affluant,
 cor eis non mancipabit; sed mo-
 derate & circa reprehensionem
 dispensabit facultates, neque opi-
 bus nec honori succumbens, sem-
 per modestiam & constantiam
 servans, atque tam erga seipsum
 quam erga locos decenter se ge-
 rens: rationique convenienter, &
 ut Deo placet, obvia quavis ad-
 ministrans. Dictamine namque

conscientiæ determinantur spe-
 ciemque certam accipiunt, & con-
 summantur & accurate discernun-
 tur actiones hominum, omnia-
 que tempus habent. Cain occidit
 Abel, & tremens atque gemens
 tamquam dirus in terris obam-
 bulat. David necato Goliath, &
 divina honoratur sententia, & in-
 numeris linguis celebratur atque
 glorificatur. Herodes quod Joan-
 nis caput abscidisset, notatur &
 damnatur. Contra, Petrus qui
 Ananiam & Sapphiram verbo
 interemit, tamquam zeli plenus
 laudatur. Luxuriantes in vesti-
 bus pretiosis mulieres reprehen-
 duntur; ast Judith vivum illud
 pudicitiae simulacrum, cum ele-
 gantiori cultu sese ornasset pro-

ρεπίως καλλωπίσασα, βραβύϊον ἀπλυνέγκαστο τὴν Ὀλοφύριν
κεφαλὴν. „ Μακάριοί ἐστέ, φησιν, ὅταν ἐπιδίδωσιν ὑμῶς
„ οἱ ἄνθρωποι, καὶ ὅταν διώκωσι, καὶ ἀφορίσωσι, καὶ ἐκβάλωσι
„ τὸ ὄνομα ὑμῶν ὡς ποτηρὸν, ἀλλ' ἐκεῖν ἡμεῖς (a). Ἀφ' οὗ
„ ᾧ ἀγαθὸν ἡγέσθαι εἶναι, φησιν ὁ μέγας Βασιλεὺς, ἐπι-
„ θυμίαν τ' πρὸς Θεὸν ἐκμετρήσεις σφοδρὰν, καὶ ἀκόρετον, καὶ
„ πιπηνυῖαν, καὶ ἀμοιτάβητον.

Τῷτο δὲ ἴσω τὰς ὄντως καλὰς καὶ ἀγαθὰς κατὰν ἀπαρά-
τρεπτον, τὸ πάντοτε λέγειν τι καὶ πράττειν τὰ ἀρίστοντα
Θεῷ, ἃ γὰρ καὶ ὑπὸ τῷ ὁρθῷ λόγῳ πρόδηλα γίνεσθαι, καὶ ὑπὸ τῷ
φωτὸς τῷ θείῳ νόμῳ ἐξαμφοτέρως, καὶ μὴ ἐκόντι τυφλότη-
τι λαμπρῶς ἀναφαίνεσθαι, ἀλλ' ἐυχῆς δὲ καὶ πόνοι. τοῖς ᾧ
ζητῶσι καὶ ἐργαζομένοις τὰ καλὰ, πάντως συνεπιλαμβάνη
τὸ θεῖον τὸ ἡ ἀνιμῶρον, καὶ ἀναπεπτακὸς, καὶ χαῖνον, πόρρω
Θεῷ. „ Καὶ ἐποίησεν Ἐξικίας τὸ καλόν, καὶ τὸ εὖ, καὶ τὸ
„ ἀληθὲς ἐναντίον Κυρίου Θεοῦ αὐτοῦ, καὶ ἐν παντὶ ἔργῳ αὐ-
„ τῷ ἤρξατο ἐν ἐργασίᾳ ἐν ὧν Κυρίῳ, καὶ ἐν τῷ νόμῳ, καὶ ἐν
„ τοῖς προσάγμασιν ἐξεζητήσει τὸ Θεὸν αὐτοῦ ἐξ ὅλης ψυχῆς
„ αὐτοῦ, ὅτι ἐποίησε, ὅτι ἐποδῶθη (b). ὁ ἡ σπέρων φειδομέ-
„ νως, φειδομένως ὅτι θείσθαι (c).

(a) Λευκ. κεφ. 5'. (b) Παραλ. β'. κεφ. λα'. (c) Παῦλ. Κορ. β'. κεφ. 9'.

patria, brabeum abstulit Holo-
phernis caput. Beati eritis, in-
quit, cum probris vos affecerint
homines, & cum persecuti fuerint,
cum vos separaverint, cum ejece-
rint nomen vestrum tamquam ma-
lum, sed propter me (a). Dispo-
sitionem enim bonam esse arbitror
esse, inquit magnus Basilius, cu-
piditatem Dea complacendi vehe-
mentem, & insatiabilem, & fixam
atque immobilem.

Hæc ergo sit viro vere bono
regula immota, ut semper dicat
& agat quæ Deo placeant: quæ
quidem & rectæ rationi sunt per-

spicua, & lumine divinæ legis
illustratis neque excusantibus pa-
tescunt; sed orandum & labo-
randum. Quarentibus enim &
operantibus bonum omnino co-
adjutor est Deus. At remissio
& animi abjectio & laxitas pro-
cul a Deo. Operatusque est Exe-
kias bonum & rectum & verum,
coram Domino Deo suo, in uni-
versa cultura ministerii domus
Domini, juxta legem & ceremo-
nias, valens requirere Deum suum
in toto corde suo, fecitque, &
prosperatus est (b). Qui autem
parce seminat, parce & metes (c).

(a) Luc. 6, 22. (b) 2 Paral. 31, 21. (c) Paul. 2 Cor. 9, 6.

Οὐκ ἔστι ἡ ἰκανὴ τοῖς ὑποτάσσουσιν ἀπλογία ἢ ἀπλότης
 ἔ το ἀμέριμνον. ἀπλότης ᾧ ἐπὶ τῇ πατριάρχῃ Ἰακώβ
 ἔ ἀπλετο ἀγαθότης, ἀλλ' ἀνέκικρατο ἐξαισίῳ φρονήσει, ἢ
 γε ἀφ' ἧς ἀναλάμπει ἀπὸ παντὸς αὐτοῦ ἔ βίη. ἀπλῆς,
 ἔ ἀμνησίκαιος, καὶ φιλόανθρωπος, καὶ ἐπὶ καλοκαγαθία
 περισσεύων ἢ ὁ γενναῖος Ἰωσήφ, ἀλλ' ὅτι ἡμέλει τῷ δέον-
 ταν, ἐφρόντιζε πατρός, ἀδελφῶν, παντὸς ἔ ἀπογόνου φύλης,
 ἀπεδίδοκ' ἔ τῷ Φαραῶ τὰ καθήκοντα, λύων φρονήσει ἔ προ-
 μνησία λιγύων, ἔ πολιτικαῖς παρρησίαις ἐ μόνον πλῆτον αὐ-
 τῷ πορίζομενος, ἀλλὰ καὶ εἰς ἀσφαλεσίαν ἐπιβίαν σωτη-
 λαίων τὸ ὑπῆκουον. „ Ἡ ᾧ ἀρετὴ ἀρχικὸν ἔστι χρῆμα,”
 ὡς ὁ ἱερός Ἰσίδωρος φησὶ ἔ ἀγιοτάτης ἔ πολιτικώτατης
 Ἰωσήφ φησιν. ἀρετῆς ᾧ καὶ φιλοσοφίας ὅτι τὸ μὲν σωτή-
 σιως ἀπλάσων. καὶ ὁ θεὸς Μακάριος (α), „ Καὶ ᾧ αἱ
 „ χρησαὶ κατὰ φύσιν, φησὶν, εἰ μὴ ἀσφαλίσων, κατὰ
 „ μικρόν δι' αὐτῆς τῇ χρηστότητι ὑποσφύρου.” καὶ πάλιν,
 „ Δεῖ ἔν ἐν πᾶσι τοῖς μέρεσι συγκεκριμένον εἶναι τὸ ἄνθρω-
 „ πον, τὸ χρηστὸν μὲν ἔ ἀποτόμην, τὸ σοφὸν μὲν ἀφ' ἐκεί-
 „ σιως, τὸ λόγον μὲν ἔ ἔργον, τὸ ὅλον, πεποιθέναι ἐπὶ Κύριον,
 „ καὶ μὴ ἐφ' ἑαυτὸν. ἢ ᾧ ἀρετὴ ἀπὸ πολλῶν ἀρτύει, καὶ ἐ

(α) Βιβλ. δ'. ἐπιστ. οἱ.

Non est autem idonea supinis
 ac remissis excusatio, simplicitas
 & incuriositas. Simplicitas enim
 inerat patriarchæ Jacob & ingens
 bonitas, sed temperata singulari
 prudentia, quæ quidem plane elucet
 in tota ejus vita. Simplex,
 malorum obliviscens, & huma-
 nus, & probitate conspicuus erat
 generosus ille Joseph; sed neces-
 saria non negligebat: patris cu-
 ram agebat, fratrum, omnis poste-
 ritatis. Reddebat etiam Pharaoni
 officia, dissolvens prudentia &
 providentia sua famem, ac politi-
 ca sagacitate non solum opes sibi
 acquirens, sed etiam ad certiores

obedientiam compellens subje-
 ctos. Virtus enim res est impera-
 toria, ut sanctus Isidorus de san-
 ctissimo & summo politico Jo-
 seph inquit. Virtutis enim & phi-
 losophiæ apex est candor cum pru-
 dentia conjunctus. Et divus Ma-
 carius, Probi enim suapte natura
 nisi sese muniant, paulatim per
 ipsam probitatem supplantantur.
 Ac rursus: Oportet igitur ex
 omni parte temperationem esse homi-
 nem, benignitatem asperitatem, sa-
 pientiam discretionem, sermonem o-
 pere, in summa considerare in Do-
 minum, & non in seipsum. Plura
 enim sunt condimenta virtutis, nec

μόνον

„μόνον ἀλλ' ἐμείλιτο, ἀλλὰ καὶ πιπίρις.” καὶ ὁ Διοφύροϛ
 Ἰγνάτιοϛ, „Διὰ τὺτο σαρκικὸς εἶ, φησι, καὶ πιδυματικὸς,
 „ἵνα τὰ φαινόμενά σε εἰς πρόσωπον κολακεύῃς.” εἰς τὺτο
 ἰσως αἰνιττόμενοϛ, ὅτι μὴ συνίσταται διδόναι ἑαυτοῦ ὀφί-
 λη τὰ ἀνέκοντα εἰς τὸ πιδυματικὸν καὶ σαρκικὸν βίον, ὡς
 ἀπαιτεῖ ὁ καιρὸς, καὶ ἡ τῶν πραγμάτων κατάστασις. ὥστε ἐρ-
 μηνεύειν εἶναι ἐν τὺτῳ τῷ φρονίμῳ εἶναι ὡς ὁ ὄφας, καὶ οὐ
 μὴ γίνεσθαι ἄσφοι, ἀλλὰ σοφοὶ ἐξαγοραζόμενοι τὸ καιρὸν
 κατωτέρω ᾧ ὁ αὐτὸς Διὸς ἀπὸ φησι, τὴν καιρὸν κατα-
 μάνθαι. ἀλλ' ἐν τὺτῳ ὁ προφήτης, „Ἦν Ἐφραΐμ, φησιν, ὡς
 „ὥρειστὰ ἄνους, ὅτι ἔχουσα καρδίαν (α). εἰ ᾧ τὸ ἀκί-
 „ραιον καὶ ἀκακόηθες προσέταξεν ὁ δισπότης μιμεῖσθαι τὸ πι-
 „ρισεῖας, ἀλλὰ τὸ ἀνόητον ἐκκλίνειν χρὴ. εἰ ᾧ ἐν μὴ
 „βλάπτειν χρὴ, ἀλλ' ὅς ἐστιν εἰς τὰ καίρια βλάπτειν προή-
 „κει (β). ἐν ἀλλὰ χρὴ, „Οὐτε ἀλαζόνα εἶναι χρὴ, ὅτι κό-
 „λακα, ἀλλ' ἀμφοτέρων τῶν κακίων τέτων τῶν ἀμυτρίαν
 „καλάζοντα, ἰσοδύναμιον εἶναι, μὴ τε εἰς ἀνυδάμιαν ἀπκλί-
 „νοντα, μὴ τε εἰς δολοπρίπιαν κατωπίπτοντα (γ). καὶ πά-

(α) Ὡσὶ κη. ζ'.

(β) Ἰσίδωρ. Βιβλ. δ'. ἐπιστ. 94.

(γ) Βιβλ. γ'. ἐπιστ. 379.

solum mel, sed & piper. Et Ignatius theophorus, Idcirco carnalis es, inquit, simulque spiritualis, ut apparentibus in faciem blandiatis. Id fortasse innuens, prudenter quemque debere dirigere ea, quae ad spiritualem quæve ad corporalem vitam pertinent, prout tempus postulat rerumque status. Ut & hoc quasi interpretamentum sit illius, Prudentem esse sicut serpentem: nec non illius, Ne sis insipientes, sed sapientes, redimentes tempus. Inferius enim idem vir sanctissimus ait, Tempora considera. Idcirco

propheta, Erat, inquit, Ephraim quasi columba amens, non habens cor (α). Etsi enim simplicitatem columba, qua est sine malignitate, imitari nos iussit Dominus: tamen soliditatem ejus fugere oportet: quamquam enim ladere neminem oportet, tamen neque lethales accipere plagas ab aliis convenit (β). Et alibi: Neque vanum & arrogantem esse oportet, nec adulatorem; verum utriusque hujus vitii excessum coercendo liberum esse: ita ut nec insolentiam quis declinet, neque in servilem utilitatem prolabitur (γ). Ac rur-

(α) Osee 7, 11.

(β) Isid. 4. epist. 137.

(γ) 3. Epist. 379.

λιν ὁ αὐτὸς σοφίας καὶ συνείσεως εἰς ἄκρον ἰηλακῶς θεῖος
 πατήρ. „ Ἐγὼ εἰ ἔ παρὰ δόξον εἶναι δοκεῖ τὸ ῥηθυσμόμνον,
 „ μεγαλοφροσύνην τὴν μὲν λόγῳ φρόνησιν εἶναι ὀρίζομαι. καὶ
 „ ἥδ' εἰ τις μὴ εἰς κόλαξ, τῆτον ἀλαζονία γραπτέον, καὶ εἰ
 „ τις κόλαξ εἴη καὶ ἀγενής, τῆτον μετρίφρονα νομισέον, ἀλ-
 „ λὰ τὸ τὰ πρέποντα μὲν πράττοντα, μὴ φυσώμνον ἢ κατὰ
 „ τὸ πείλας, μὴδ' αὐτὸν ὑπερτιθέντα ἀπάντων, ἀλλ' ἐν τῇ
 „ προσήκοντι τάξει τῇ ἐλευθέρῳ προέσβῃ ἑαυτὸν φυλάττον-
 „ τα. μεγαλόψυχον μὲν ἥδ' εἶναι χρὴ, καὶ ὑπερήφανον ἀν-
 „ δρεῖον, καὶ θρασύν ἐπεικῆν, καὶ δολοπρεπῆ. μετρίφρονα, καὶ
 „ ταπεινοφροσύνην ὑποκρινόμενον. ἐλευθέρῳ, ὅτι ἀνδραπο-
 „ δώδῃ, οἷος ἦν ὁ θεοφιλὴς Ἀβραάμ. ὃς λαφύρων μὲν
 „ ὑπερεφρόνῃ Περσικῶν, ἔ σκύλων βαρβαρικῶν, ξενοδοχῶν ἢ,
 „ ἀπάντων ταπεινότερον ἦν, τὰ οἰκετῶν ἀξιοπρατίομνον,
 „ ἔ θείας οὐμιλίας ἀξιομῆνον ἔλεγεν, ἐγὼ εἰμι γῆ καὶ σπο-
 „ δός. τῆτό ἐστιν ὡς ἀληθῶς συναγαγεῖν εἰς ταῦτό μετριο-
 „ φροσύνην, καὶ ταπεινότητα, ἔ ὕψος. καὶ τῆτό ἐστιν ἐλευ-
 „ θεριότητα δεῖξαι ὑπερηφανίας ἀπηλαργμῶν. οἱ ἢ ταῖς
 „ κακίαις τὰ τὸ ἀρετῶν ὀνόματα ἀετιθίντες, καὶ ταῖς ἀρε-
 „ ταῖς τὰ τὸ κακίῶν, καὶ πάντα χρήματα μυγῶντες, ὡς καὶ

sus idem ille ad summum pru-
 dentiae & sapientiae provectus pa-
 ter sanctissimis: Ego, etsi mi-
 rum esse videatur, quod sum di-
 citur, μεγαλοφροσύνην, i. e. ma-
 gnanimitatem, statuo esse φρόνη-
 σιν μὲν λόγῳ, i. e. sensum animi
 rationalem. Non enim, si quis af-
 fectator non sit, is arrogans ju-
 dicandus: neque si quis adulator
 sit & vilis, hic pro modesto ha-
 bendus: sed is qui faciens consen-
 tanea, non inflatur adversus al-
 lios, nec seipsum omnibus antepo-
 nit: verum in eo gradu atque or-
 dine, qui ingenuos decet, seipsum
 continet. Magnanimum enim esse
 oportet, non superbum: fortem,
 non temerarium: suavem ac faci-

lem, non abjectum & vernilem:
 modestum, non humilitatis simu-
 latorem: ingenuum & liberalem,
 non servilem. Qualis erat &
 Abraham ille pius Deoque gratus,
 qui Persicas quidem manubias &
 spolia barbarica contemnebat, in
 excipiendis autem hospitibus, om-
 nium erat humillimus, servilia
 munia exequens: atque cum ad
 divinum colloquium admitteretur,
 dicebat, Ego sum terra & cinis.
 Hoc vere est modestiam & humi-
 litatem & sublimitatem in unum
 colligere: hoc est ingenuitatem a
 superbia puram demonstrare. Con-
 tra, qui vitiis virtutum, & vir-
 tutibus vitiatorum nomina impo-
 num, omniaque permiscunt, ne

καὶ ἀρετῇ

„ ἀρετὴ δυσδιάγνωστος γένη), αὐτὴν τὴν ἀρετὴν ἐξοστρακίζει
 „ μοι δοκῶσι (a).

Τὸ ὃ ἐν κόσμῳ εἰσέτι εἰλέμενον ἀπλότῃ πρᾶσι
 αἰετὶ τὴν οἰκονομίαν ῥαθυμῶς ἔχειν, ἀρρώστημα ἀγνοίας ἐστίν.
 ὃ ὃ γὰρ ὁ πλῆττος κακόν, ἀλλὰ τὸ προσετηκότα τῷ πλῆττι
 ἀμνημονεῖν Οἰσ. καὶ ἐμόνον Ἀβραάμ, καὶ Ἰσαὰκ, καὶ Ἰακώβ,
 καὶ ἕτεροι τῶν θείων πατέρων πλῆττοι αἰρετόμενοι, καὶ ἀξιωμα-
 σι φαιδρυνόμενοι ἥσκειν νεανικὴν ἀρετὴν ὁσημέραι ἐμιλέντες
 Οἰσ., ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ καινῷ νόμῳ τὸ ἐπὶ ἀνεπιμάμοις ἀφι-
 λείαις ἑαυτοῦ τε ἐστὶ πλεονέκτημα χρῆμα τοῖς ἔσιν, οἰκονομεῖντα
 ἐν ἀγαθῶντα ὡς Οἰσ. φίλον, ἐφείται. τῷ γὰρ γυμνῇ τῇ ψυ-
 χῇ ἐς θειορίαν ἵπταμεν ὑποτίθει) ὁ φιλόσοφος δεισι-
 τας πωλῆσαι τὰ ὑπάρχοντα. „ Πώλησόν σε γάρ, φησι,
 „ τὰ ὑπάρχοντα, ἐδὲς πτωχοῖς, ἐδεῦρο ἀκολούθῃ μοι (b).
 τὸ ὃ ἐκλικμήσαντα τὰ ὄντα μὴ ἀκολοῦσθαι τῷ ἔρανος
 θησαυροῖς πλετίζοντι βασιλεῖ, καὶ ἀφ' ἧς ἐπὶ γῆς ἀκτημο-
 σύνης ἀναπετανοῦντι τὰ ἀπάντων ταμεῖα, μαινομένην ἂν εἴη,
 καὶ μηδαμῶς καθικνεμένη ἐν τῇ θείῳ λογίῳ. ὁ ὃ ἐκλογι-
 μώτατος καὶ πολυτέρας Κλήμης, ὁ ὀσιώτατος τῷ Ἀλεξαν-

(a) Βιβλ. γ'. ἐπισ. σζδ'.

(b) Ματθ. κε. ιθ'.

*virtus agra internosci queat, vir-
 tutem ipsam meo quidem iudicio,
 velut in exilium mittunt (a).*

Cæterum versantem adhuc in
 hoc mundo simplicitatis prætex-
 tu res domesticas segniter ad-
 ministrare, imbecillitas mentis
 est. Neque enim divitiæ sunt
 malum, sed divitiis affixum im-
 memorem esse Dei. Ac non
 solum Abraham & Isaac & Ja-
 cob, aliique ex sanctissimis pa-
 tribus, opibus circumfluentes, &
 dignitatibus ornati, exercebant
 masculam virtutem, quotidie cum
 Deo conversantes; verum etiam
 in nova lege ad inculpatas com-

moditates & suas cujusque &
 proximi, opibus uti, admini-
 strando & dispensando ut Deo
 gratum, permittitur. Eum enim
 qui nuda anima in contemplatio-
 nem subvolat clemens Dominus
 jubet vendere substantiam: *Ven-
 de, enim, inquit, quæ habes, &
 da pauperibus, & veni, sequere
 me* (b). Non autem sequi, even-
 tilatis opibus, regem cælestibus
 thesauris ditantem, ac per ino-
 piam in terris, patefacientem
 omnium promptuaria, infani es-
 set, minimeque assequentis men-
 tem divinorum oraculorum. At
 discretissimus ille & multiscius
 Clemens, sanctissimus Alexan-

(a) 3. Epist. 264.

(b) Matth. 19, 21.

δρῶν

ὁρῶν ἐκκλησίας γιγνοῦς ἱερῆς, ἀπὸ ἀρχαιότατον, καὶ ὁ
 μακαρίων τῶν ἀποστολικῶν γενόμενον χρόνον, ἐν τῷ ἐπιγραφο-
 μένῳ λόγῳ, Τίς ὁ σωζόμενος πλάσι; πρὸς ταῦς ἄλλοις καὶ
 ταῦτά φησι. „Τὶ τοῦτω ἦν τὸ προτρεψάμενον αὐτὸν εἰς
 „φυγὴν, καὶ ποιῆσαι ἀπαντομολῆσαι τὸ διδασκάλον, τὸ ἐκ-
 „σίαι, τὸ ἐλπίδον, τὸ ζῶν, τὸ προπεποιημένον; πῶλῃσιν
 „τὰ ὑπάρχοντά σου. τί ἡ τῆτό ἐστιν; ἔχῃ ἀ προχίρας
 „δίχονται τῆς, τὴν ὑπάρχουσαν εἶσαι ἀπὸρρίψαι προσάσ-
 „σι, καὶ ἀπεσιῖναι ἀπὸ τῶν χρημάτων, ἀλλὰ τὰ δογματα
 „αὐτῶν χρημάτων ἐξορίσαι τὸ ψυχῆς, τὴν αὐτὰ πτοίαν,
 „καὶ νόσον, τὰς μερίμνας, τὰς ἀκάνθους τῆς βίης, αἱ τὸ σπέρ-
 „μα τὸ ζῶν συμπνίγναι. ἔτι τὸ μέγα καὶ ζηλωτὸν τὸ
 „πῶλῃσιν ἀπὸρρίψαι χρημάτων μὴ ἐπὶ λόγῳ ζῶν, ἔτω μὲν
 „τὸ αὐτὸ ἦσαν οἱ μηδὲν ἔχοντες μηδαμῇ, ἀλλὰ ἔρημοι καὶ
 „μεταίται τὸ ἐφ' ἡμέραν οἱ κατὰ τὰς ὁδὸς ἐρριμμένοι
 „πτωχοί, ἀγνοῦντες ἡ Θεὸν, καὶ δικαιοσύνην Θεοῦ, κατ' αὐ-
 „τὸ μόνον τὸ ἄκρως ἀπὸρρίψαι καὶ ἀμνηστῶν βίην, καὶ τὸ ἐλαχί-
 „στον σπανίζον, μακαριώτατοι, καὶ διεφιλέεσθαι, καὶ μῶσοι
 „ζῶν ἔχοντες αἰώνιον. ἔτι καὶ καὶ τὸ ἀπίπτατον πλῆτον, ἔ
 „χαρίσασθαι πτωχοῖς, ὁ πολλοὶ πρὸ τῶν τῶν Σωτῆρος καθεῶν
 „πεποιήκασιν. οἱ μὲν τὸ εἰς λόγους ὁλοῦς καὶ νεκρῶς σοφίας

drinorum ecclesiae sacerdos, vir
 antiquissimus, non longe ab tem-
 poribus apostolicis, in sermone
 qui inscribitur, Quis dives salvus?
 inter alia haec etiam dicit: Quid
 igitur erat, quod ei fugam suase-
 rat, desertoremque fecerat magi-
 stri, intercessionis, spei, vitae, &
 profectum quos fecerat? Vende
 qua habes. Quid hoc sibi vult?
 Non, ut aliqui nimis prompte ac-
 cipiant, substantiam & opes abji-
 cere jubet, pecuniasque missas fa-
 cere; sed opiniones de divitiis ex-
 terminare ex animo, pavorem cir-
 ca eas, & morbum, & curas, vita
 spinas, qua semen vitae suffocant.

Neque enim magnam & mirabile
 est, gratis carere opibus sine con-
 ditione vitae; sic enim illi qui pla-
 ne nihil habent, qui destituti omni-
 bus rebus, pauperes humi jacentes
 mendicant diuinam victum, Deum
 autem & iustitiam Dei ignorant,
 hoc solo respectu, quia sunt in e-
 gestate summa, victusque penur-
 ria laborant, & minimis rebus
 egent, forent beatissimi Deoque
 gratissimi, solique haberent vit-
 tam aeternam. Nec novum est ab-
 dicare divitias, & donare paupe-
 ribus, id quod multi ante Salva-
 toris adventum fecerunt: partim ut
 studiis vacare possent & mortua

35 ἔτεκεν, οἱ δὲ φήμης κενῆς καὶ κενοδοξίας, Ἀναξαγόραι, καὶ
 36 Δημόκριτοι, ἔ Κράτητες. * ἔ κατωτέρω, Δύναται τις
 37 ἀποφορτισάμενος τὴν κτήσιν, εἶδεν ἥττον ἔτι τὴν ἐπιθυ-
 38 μίαν καὶ τὴν ὀρεξιν τῶν χρημάτων ἔχειν ἐντετηκυῖαν καὶ συ-
 39 ζῶσαν. καὶ τὴν μὲν χρῆσιν ἀπέβωλεν, ἀπὸ τῶν δὲ ἄμα ἔ-
 40 ποθῶν ἅπερ ἐσπάρησε, διπλῇ λυπεῖσθαι, καὶ τῇ τῇ ὑπερησσίας
 41 ἀπεσσίας, καὶ τῇ τῇ μετανόιας παρεσσίας. ἀνέφικτον γὰρ καὶ
 42 ἀμήχανον, δεινὸν δὲ πρὸς τὸ βιοτεύειν ἀναγκαῖον μὴ κα-
 43 τακλᾶσθαι τὴν γνάμιν, καὶ ἀρχολίαν ἄγειν ἀπὸ τῶν κρείττω-
 44 νων, ὅπως καὶ ὅθεν ταῦτα πειρώμενον ἐκπορίζειν. καὶ πά-
 45 λιν, Πᾶς ἂν τις πεινῶντα τρίφοι, καὶ διψῶντα ποτίζει, καὶ
 46 γυμνὸν σκεπάζει, καὶ ἄεργον συνάγει, ἀ τοῖς μὴ ποιήσα-
 47 σιν ἀπειλεῖ πῦρ, καὶ σκότος τὸ ἐξώτερον; καὶ κατωτέρω,
 48 Ἀποτακτέον ἔν τοις ὑπάρχουσι τοῖς βλαβεροῖς, ἐχὶ τοῖς
 49 εἰς ἐπισήσῃ τις τὴν ὀρθὴν χρῆσιν, καὶ σωφελεῖν διωαμέ-
 50 νοις. ἀφελεῖ δὲ τὰ μὲν φρονήσεως, καὶ σωφροσύνης, καὶ εὐσε-
 51 βείας οἰκονομύμματα. καὶ πάλιν, Ὁ μὲν ἔχων κτήματα, ἔ
 52 χρυσόν, καὶ ἄργυρον, ἔ οἰκίας ὡς Θεὸς δωρεάς, ἔ τὰ τε
 53 διδόντι Θεῷ λειτουργῶν ἀπ' αὐτῶν εἰς ἀνθρώπων σωτηρίαν,
 54 καὶ εἰδὼς ὅτι ταῦτα κέκτηται ἀλλὰ τὰς ἀδελφῶς μάχων ἢ
 55 ἑαυτὸν. καὶ κρείττων ὑπάρχων τῇ κτήσει αὐτῶν, μὴ δὲ

illi sapientia, partim inanis glo-
 ria vanaque fama causa, Anaxa-
 gora, & Democriti, & Crateses.
 Inferius etiam: Potest quis exo-
 nerata possessione nihilominus ad-
 huc retinere desiderium & cupi-
 ditatem opum penitus insitam &
 consuetam: atque usum quidem
 amisisse, egendo autem & deside-
 rando quae profudit dupliciter cru-
 ciari, & commodorum absentia,
 & poenitentiae praesentia. Impos-
 sibile enim est, indigentem rebus
 vitae necessariis non animo fran-
 gi, nec potiora negligere, conan-
 tem quomodocumque & undecum-
 que istas comparare. Atque rur-
 sum: Quomodo quis poterit esu-

rienti cibum dare, sitienti po-
 tum, cooperire nudum, tecto ca-
 rentem recipere, quae non facien-
 tibus, ignem minatur & tene-
 bras exteriores? Et inferius:
 Renunciandum ergo illis faculta-
 tibus quae nocent; non illis quae
 recto adhibito usu etiam prodesse
 possunt. Prosunt autem, quae pru-
 denter & moderate & pie dis-
 pensantur. Ac rursum: Qui ha-
 bet possessiones & aurum & ar-
 gentum & domos, ut Dei mune-
 ra, Deoque largitori ab illis ser-
 vit ad hominum salutem, & ag-
 noscit se hac possidere propter fra-
 tres magis quam propter seipsum,
 quive quae possidet subicit, non

„ λὼ ὦν κίετῃ, μηδὲ ἐν τῇ ψυχῇ ταῦτα θεωρεῖται,
 „ μηδὲ ἐν τέτοις ὀρίζων καὶ θεωροῦσιν τὴν ἑαυτοῦ ζῶν,
 „ ἀλλὰ τι καὶ καλὸν ἔργον καὶ θεῖον αἰ ἀποποιῶν. καὶ ἀπο-
 „ τερθεῖναι δὲ ποτὲ τέτων, δυνάμει ἰλεῖν τῇ γνώμῃ καὶ
 „ ἀπαλλαγῇ αὐτῶν ἐν γυναικὶ ἐξ ἴσου, καθάπερ καὶ τὴν θεω-
 „ σίαν, ἔτῃ ὁ μακαρίζομενος ὑπὸ τοῦ Κυρίου, καὶ πτωχὸς
 „ τῇ πνιύματι λαλῶμενος, κληρονομοῦ ἑτοίμος ἔραν
 „ βασιλείας, ὅς πλῆσι ζῆσαι μὴ δυνάμενος. καὶ κατω-
 „ τέρω, οὕτω καὶ ἀπαρὸς τις αὐτῷ καὶ ἄβυσσος εὐρεθείη ποτὶ αὐ-
 „ μεθύνει τὰς ἐπιθυμίας, καὶ χρήμασι πλῆσι, ἤφαν, καὶ
 „ πτωχεύων ἡδονῶν, πεπεισμένος, συνειτός, καθαρὸς, κεκο-
 „ λασμένος. καὶ κατωτέρω, Ἄλλ’ ὅρας σῶαυτὸν ἡττάμενος
 „ ὑπὸ αὐτῶν καὶ ἀνατρεπόμενος, ἄφες, ῥίψον, μίσσησον, ἀπὸ-
 „ ταξαι, φύγε. καὶ ὁ δεξιός σε ὀφθαλμὸς σκανδαλίζῃ σε,
 „ ταχέως ἔκκοψον αὐτόν. αἰρετώτερον ἑτεροφθάλμῳ βασι-
 „ λείᾳ Θεῷ, ἢ ὀλεκλήρῳ τὸ πῦρ. καὶ χεὶρ, καὶ πῦρ, καὶ ἡ
 „ ψυχὴ, μίσσησον αὐτήν. ἀντὶ ἐνταῦθα ἀπλήν ὑπὲρ Χρι-
 „ στῷ, ἐκείνῃ ζωογονήσῃ. ἀλλ’ εἰ δύναται τις ἐνδοτέρῳ
 „ ὑπαρχόντων κάμπτειν τὴν ἐξουσίαν, καὶ μέτρια φρονεῖν, καὶ
 „ σωφρονεῖν, καὶ Θεὸν μόνον ζητεῖν, καὶ Θεὸν ἀναπνεῖν, καὶ Θεῷ
 „ συμπολιτεύειν, πτωχὸς ἔτῃ παρέσχεται ταῖς ἐντολαῖς,

autem illis servit, neque in ani-
 mo hac circumfere, nec istis defi-
 nit & circumscribit vitam suam,
 sed etiam bonum aliquod opus &
 divinum semper operatur: sique
 eandem aliquando his sit, po-
 test placido animo aequae ferre &
 absentiam eorum, sicut & prae-
 sentiam; hic est qui beatus prae-
 dicatur a Domino, & pauper spi-
 ritui appellatur, certus haeres regni
 caelestis, non dives vivere ne-
 sciens. Atque inferius: Sic e-
 contrario etiam inops aliquis &
 egenus deprehendi potest aliquan-
 do ebrius concupiscentiis: & di-
 ves opibus sobrius, & volupratum

egens, persuasus, prudens, purus,
 castigatus. Et inferius: Sed si
 vides teipsum depravari & vinci
 ab eis, & subverti, relinque, abji-
 ce, odio prosequere, renuncia, fuge.
 Atque si oculus tuus dexter scan-
 dalizet te, cito erue eum, praepo-
 tandum enim lusco regnum Dei
 quam integro ignis. Item si ma-
 nus, si pes, si anima, odio prosequere
 eam. Si enim hic pereat pro
 Christo, illic vivificabitur. Si vero
 quis potest intra opum potestatem
 flectere, & moderate de se sentire,
 & temperatus esse, & Deum so-
 lum quærere, Deumque spirare, &
 cum Deo versari, pauper iste ad-

„ ἐλαττεῖται,

„ ἐλευθέρῳ, ἀήττητῳ, ἄνοστῳ, ἄτρωτῳ ὑπὸ χρημάτων,
 „ τῶν. εἰδὲ μὴ, θάττον κάμηλῳ ἀφ' βελόνης εἰσιλεύσει),
 „ ἢ ὁ τοιοῦτῳ πλάσι ἐπὶ τῷ βασιλείᾳ ὧς παρὶ-
 „ λούσι).”

Ἐπεὶ δὲ ἡ καλοκαγαθία ἐγκρατὴς, ὁ ἀφάρων ἐν ὁ-
 ποιᾷν πράγματι τὰ προσήκοντα, ἔ πάσαις γραμμαῖς
 ἐπακρίβων τὴν Διοιδῆ εἰκόνα τῆ ψυχῆς, καὶ εἰς τῆτο ὅλα δι-
 νῆ ἀφ' αὐτοῦ, ἑαυτὰ προσέχων, ἑαυτὰ ἐπαυγρυπνῶν, ὥστε
 ἀρωγῶν ἢ ἔτε φίλων, ἔτε πατρίδῳ, ἀλλ' ὑπεργῶν κακεί-
 νοις τὰ δόντα, καὶ ὅποτε δῆσοι, ἔτε τ' ὄντων, ἔτε ὧς σῶ-
 ματῳ, ἔτε τ' ζωῆς ὁ τῶντι καλὸς καὶ ἀγαθὸς φεῖδῃ
 ὑπὲρ ὧς καθέχοντῳ, ἀφ' ἡ Θείον εἰς ἀρετῆς ἐληλακῶς (ὡς ὁ
 Παῦλῳ) ἀκρότητα, καὶ ἐν Χριστῷ ζῶν, ὀλιγοψύχῃ καὶ ὅλα
 ἑαυτῷ πᾶν εἶδῳ φιλαυτίας ἀποδυσάμενῳ, ἔ αἰονεῖ ἀνυγοι-
 διῆς ὅχημα τῆ ψυχῆς ἀποθέμενῳ, ἀκράτῳ ἢ τῷ Διῷ ἔρωτι
 κῆφος ἐποχόμενος. κηδεμονικὴ ἄρα ἡ καλοκαγαθία, ἔ τῆτο
 ὧς καιρῷ καλῆτος, Διῷ ζήλῳ μετῆ. καὶ μαρτυρὸς ὁ ζήλῳ
 Ἰησοῦ ὧς Ναυῆ, Φωτῆς, καὶ Ἡλίου, καὶ ἄλλων συχίων, ὧν πρό-
 κει) τὰ λαμπρὰ παραδείγματα τοῖς ἀνελίττεσι τὰς ἱεράς
 γραφάς, καὶ τὰς βίβλους τῶ ἀγίῳ πατέρων. „ Εὐλογητὸς
 „ Κύριος ὁ Θεὸς μῶ, ὁ διδάσκων τὰς χεῖράς μῶ εἰς παρά-

*fit sit preceptis, liber, invictus, sa-
 nus, a divitiis illesus. Sin mi-
 nus, citius camelus per acum trans-
 ibit, quam talis dives in regnum
 Dei intrabit.*

Perfectam autem probitatem
 adeptus est, qui omnibus suis par-
 tibus absolvit officia in quocum-
 que negotio, qui omnibus lineis
 complet divinam animæ imagi-
 nem, eoque omnibus viribus con-
 tendit, sibi intentus, sibi invigi-
 lans; nec tamen amicorum cu-
 ram relinquens nec patriæ, sed
 his etiam debita præstans mini-
 steria. Atque ubi opus, nec opibus
 nec corpori nec vitæ parcit vir
 vere bonus, officii causa: quin e-

tiam propter Deum, ad summum
 virtutis provectus (ut Paulus) in-
 que Christo vivens, etiam seipsum
 totum contemnet, postquam om-
 ne genus amoris proprii exuit,
 & tamquam splendidum animæ
 vehiculum deposuit, simplici &
 puro amoris divino invehens.
 Est itaque probitas sedula & of-
 ficiosa, atque ubi tempus po-
 stulat, divini zeli plena. Te-
 stis zelus Josue, Phinees, Eliaz,
 & aliorum complurium, quo-
 rum illustria prostant exempla
 evolventibus Scripturas Sacras,
 librosque sanctorum patrum. Be-
 nedictus Dominus Deus meus, qui
 docet manus meas ad prælium &

„ ταξιν, τὰς δακτύλους μὲ εἰς πόλεμον (α). καὶ πάλιν,
 „ Εὐφρανθήσεῃ δίκαιος ὅταν ἰδῇ ἐκδικήσων, τὰς χεῖρας αὐ-
 „ τῆ νίψει ἐν τῇ αἵματι τῆ ἀμαρτωλοῦ (β). τὰ δὲ Θεὸς
 „ κρίματα ἐκδικεῖν ἀπαραίτητος ἀνάγκη, φησὶν ὁ ἔρανο-
 „ φάντωρ Βασίλειος, ἵνα μὴ συμπαραπολαύῃ τῇ ὀργῇ τῆ
 „ Θεοῦ ὁ ἐφησυχάζων.” καὶ ὁ θεολόγος Γρηγόριος καλοκα-
 „ γαθίας ἐρασὴν καὶ προσάτιν ὀνομάζει τὴν ἄρχοντα τὴν βοηθὸν
 „ ἀρετῆς, ἢ ἀνταγωνιστὴν κακίας. καὶ πολὺς ἐστὶν εἰς δικαιοσύ-
 „ νην, ἢ κηδεμονίαν, ἢ προστασίαν, ὁτρύναν τὰς δυναμίδας
 „ αἰπυλαῖς καὶ φόβῳ, μὲν ἐξέως καὶ τελαμῶν, ἰδία τε καὶ
 „ κοινῇ εἰρήνῃ βραβεῦσαι. „ Διὰ τὸτο ἀξιέμενον παρεῖναι, φη-
 „ σι, καὶ βοηθεῖν ἡμῶν ὡς τάχιστα, καὶ δικάσοντα, καὶ σωτηρο-
 „ ρήσοντα (γ). καὶ πάλιν, „ Ἀλλ’ ὁ, τι ἂν διωκθῇς τῷ σθε-
 „ νηριον ὀργάνων, τὸτο προσέειπε, ἢ τοῖς ἄλλοις ἀλκί-
 „ λεύων, ἵνα καὶ τὸ σὸν εὖ ἔχη τῷ κοινῷ πράττοντος ἀμεινον (δ).
 „ καὶ πάλιν, „ Εἰ γένοιτο πολλὰς τῶν ἡμετέρων τὸ γένος τὴν
 „ σὴν μιμήσασθαι καλοκαγαθίαν, πάντα ἡμῶν οἶδ’ ὅτι ἐξεί-
 „ καλῶς τὰ τε κοινὰ καὶ τὰ ἰδία. παρακαλῶ ἡ, ὥσπερ τὴν
 „ ἐξωθεν πόλεμον τῇ σεαυτῇ δεξιᾷ καὶ σωείῃ καταλύεις γεν-

(α) Ψαλ. ρμγ’.

(β) Ψαλ. νζ’.

(γ) Ἐπισ. κβ’.

(δ) Ἐπισ. κ’.

digitos meos ad bellum (α). Ac
 rursum: *Latabitur iustus cum vi-*
derit vindictam: manus suas la-
vabis in sanguine peccatoris (β).
Dei iudicia vindicare, irrecusa-
bilis est necessitas, inquit ille cœ-
 li monstrator Basilus, *ne in eo*
cessans experiatur iram divinam.
 Fit Gregorius theologus probi-
 tatis amatorem & patrum ap-
 pellat eum præfectum, qui virtuti
 opitulatur, hostemque malitiæ:
 multusque est in adhortandis ad
 iusticiam, curam & defensionem
 iis qui possunt minis & terrore,
 gladio ac clypeo, privatum & pu-

blice pacem procurare. Idcirco
 volumus, inquit, *adesse & suc-*
currere nobis quamprimum, & ju-
dicaturum & defensurum. Ac
 rursum: *Sed quacumque instru-*
menta extinctoria potes, ea ad-
move, aliisque impera, atque effi-
ce, ut repub. melius habente, tua
etiam res meliore sit loco. Rur-
 sumque: *Si eveniat ut plures ex*
nostra natione imitentur tuam
probitatem, omnia, scilicet scio, nobis
recte habebunt, tam publica quam
privata. Rogo autem ut, quemad-
 modum externum bellum tua ip-
 sius dextera & prudentia dissipas,

(α) Psal. 143, 1.

(β) Psal. 57, 11.

„ ναιίως

„ καίως ὑπὲρ ἡμῶν ἐσάμην, ἔτω λύσον & τ' ἡμέτερον ὅσα
 „ γέ ἐστιν ἐπὶ σοὶ ἐρῶνικόν γενέσθαι τὸ τέλος τοῖς συνελθόντι
 „ νῦν ἐπισκόποις ἀγωνισάμεν (α). καὶ Ἀλυπία γράφων,
 „ Σπαράσσῃ τὴν ἡμετέραν οἰκίαν τὴν παρ' ὑμῶν ὡς πυνθάνο-
 „ μαι βιαίους ἐφόδους ὁ καλὸς Παλλάδιος, ὁ ᾧ βοηθήσαν
 „ ἐδίδες. καλὸν ἔν ἐστι σοὶ μάλιστα μὴ καὶ παρόντος κήδεσθαι
 „ τὸ ἀνδρὸς, πολλὰ δὲ πλέον ἀπέναντος, ὡς ἂν μὴ παντάπασι
 „ οἰκήσῃ. Διεφθαρόντα καὶ διερρύνοντα τὰ πράγματα κατὰ
 „ πολλὴν τὴν καλύποντος ἐρημίαν (α).

Ἔστι δὲ καὶ σωφροσύνης ἐραστὴς ὁ καλὸς καὶ ἀγαθὸς, τὴν
 φθοροποιὸν ἀκολασίαν ὡς ἰσοῶλον ὄφιν ἀπὸ φεύγων. πῶς γὰρ
 μιμήσῃ Θεὸν συνὸς δίκῃ ταῖς ἀπειτίστοις ἡδοναῖς φερόμε-
 νος; πῶς χολαστῇ τῇ εὐχῇ καθηδυνπαθῶν, ἐ κατασπαθῶν,
 καὶ ὅπως τῇ ἰλὺι προσητηκώς; πῶς ἀσκήσῃ φρόνησιν ἐν ἑαυτῷ
 ἄφρων ὢν; πῶς δικαιοσύνης ἀντίθετος ἀφ' ἐξίας ἀδικεῖν ἀρχό-
 μενος; κατατρίβειν τὸ σῶμα, μολύνειν τὴν ψυχὴν, ἐπιτίμ-
 νων τὴν ἐπίκτητον, ζημιεύμενος τὴν αἰώνιον; πῶς δὲ ἀνδρείαν
 ἀσκήσῃ ὁ ἐκτεθηλυμένος καὶ ἐκδιεληγμένος, καὶ λημῶν σῶ-
 μά τε ἐ ψυχῇ, ἐδ' ἀνανεῦσαι ὅπως δυνατός; ἐπιμι-

(α) Ἐπισ. μζ.

strenue pro nobis stans, ita & nostram deleas, quantum in te est, contendens ut pacatum habeant finem episcopi qui nunc convenere. Atque Alypio scribens: Lacerat nostram domum quae apud vos est, ut audio, violento impetu, bonus ille Palladius, qui autem subveniat operumque ferat, est nemo. Decet autem te, etiam praesentis quidem rationem habere illius hominis, sed multo magis absentis, ne prorsus dilapsa pereant & intereant omnia, magno impediens defectu (a).

Est vero & temperantiae amans vir bonus & probus, pesti-

feram intemperantiam ut venenatum anguem fugiens. Quomodo enim Deum imitabitur is, qui more porci in foedis volutatur voluptatibus? Quomodo vacabit precibus, luxurians & deliciis diffuens, lutoque plane affixus? Quomodo exercebit prudentiam qui in seipso est insipiens? Quomodo iustitiam curabit a Lare injusta facere incipiens, corpus destruens, animam foedans, abbrevians hanc vitam caducam, amittens aeternam? Quomodo fortitudinem exercebit effeminatus, inordinato victu utens, marcens corpore & anima, nec emergere omnino valens? Cura-

(a) Epist. 47.

210 DE OFFICIIS CAP. XIX.

λήσει) μέντοι μετρίως ἐσώματῳ, ὃ ἐνέχυρον ἔλαβε πα-
ρὰ Θεοῦ, ἃ ὄργανοι λειτουργήσονται τὰς τε δεσπόζοντι, καὶ τῇ
ἐμοφύλῳ. „ Ἐν ἀγρῷ πόρρω πύ, φησιν, ὁ Διὸς Γρηγόριος,
„ τ' μοῦνης Δι' αὐτρίστοις, καὶ κεῖ ἔσώματῳ ἡμῶν ἐπιμελέ-
„ μθοι (α). ὡδ' ἀπάσει) ἐνθυμίαν σάφρονα τὴν τότεν ἐμ-
ποιῶσαι τῇ ψυχῇ ἐν τῷ τ' ἀρετῆς δρόμῳ. „ Ἡδὴν ἐπαι-
„ κέμθός, φησιν ὁ αὐτὸς ἄγιῳ (β). καὶ πρὸς Ἀσέριον γρά-
φων, „ Τετιμῶμεθα παρ' ὑμῶν, διδεδῆσμεθα, τ' ἀρχῆς ἀπι-
„ λαύσαμεν, τ' φιλανθρωπίας ἐνιφορήθημεν (γ). καὶ Γρηγο-
ρίῳ Νύσσης, „ Οὔτε ὑπεροράμθοι δυσχεραίνομεν, καὶ τιμῶ-
„ μθοι χαίρομεν (δ). τὸ γὰρ συγγιν, καὶ κατηφές, καὶ σκυθρω-
πὸν, καὶ ἀνυμνήρον, ὅσα εἰσὶν ἀρετῆς χρώματα, τοῖς τε μετ'
ἐνδράτων διαιταμῶσις ἐπιπολάζοντα, ἀπαντὰ λίαν ὀχληρὰ
ὡς ὑποκρίσεως ὄζοντα. τὸ γὰρ κόσμιον, ἃ ἱλαρὸν, καὶ γοητὸς,
καὶ ἐναπάντητον, καὶ ἐμπροσήμερον, καὶ ἐμῶν, καλοκαγαθίας
εἰσὶ βαφαί, φῶς ἐπισείβειν ταῖς ἀρεταῖς. „ Ταῖς μελίζου-
„ τ' ἀρετῶν ἐπεκτείνου ἀγωνίζου, φησὶν ὁ μέγας Βασίλειος,
„ καὶ τ' ἐλαττόνων μὴ ἀμελεῖν, σφέλματῳ καὶ πεφρόνῃ

(α) Ἐπισ. κ'. Βίκτ.

(β) Ἐπισ. νι. Ἐυαγρ.

(γ) Ἐπισ. ηβ'.

(δ) Ἐπισ. β'.

hic tamen corpus moderate, quod
a Deo accepit ut pignus & in-
strumentum ad præstandas fun-
ctiones cum principi ac magi-
stratui tum societati. Ruri, lon-
ge a monasterio, inquit divus
Gregorius, commorantes, ibique
corporis nostri curam agentes (a).
Neque lætitiā repudiabit mo-
deratam, quæ animum inten-
dit in virtutis studio. Gaudeo,
me laudari, idem inquit San-
ctus (b). Et Asterio scribens:
Honore affecti a vobis sumus,
glorificati, imperio frui, huma-
nitate & clementia satiati (c).
Et Gregorio Nysseno: Et con-

temptum moleste non ferimus, &
honore letamur (d). Tristitia
enim & moestitia, & vultus ter-
rificus & squalor, virtutis pig-
menta non sunt; atque in con-
suetudine hominum viventibus
inhærentia admodum sunt mo-
lesta, tamquam probitatis simu-
lationem olentia, at modestia,
& læticia & hilaritas, & comi-
tas, & affabilitas, & benigni-
tas, probitatis sunt cincturæ,
lux resplendens in virtutibus.
Majoribus virtutibus contendere
nitere, inquit magnus Basiliius,
nec tamen minores negligito: vi-
tium noli contemnere etiam si quo-

(a) Epist. 20.

(b) Epist. 55. Evagrius.

(c) Epist. 52.

(d) Epist. 2.

„ καὶ μικρότερον παχὺς κινδάλῃ ἤ.” Ἐ τὸ μικρὸν ὅδ ἐκ
παρὰ χορδῇ χαρῆς, λόγῃ τὸ ἐμμελὲς καὶ ἐναρμόνιον ἔβη.

Ἐξωσαν δὲ κεφάλαιον ἔ λόγῃ οἱ λόγοι ἔ αὐτῇ θεσπι-
σὶς πατρὸς, ἀρμότιστα ὅδ παντὶ Χριστιανῷ, ὃν εἶναι βέλει,

„ Γνώσιν ἔχοντα ἔ θείων γραφῶν, ἀπερίσπαστον, ἀφιλάργυ-

„ ρον, ἀπράγμονα, ὑσυχιον, θεοφιλῆ, φιλόπρωχον, ἀοργητον,

„ ἀμνησικακον, πολὺν εἰς οἰκοδομὴν ἔ ἐγγιζέσθων αὐτῷ,

„ ἀκινόδον, ἀνυπερήφανον, ἀκολάκωτον, ἀπερίτρεπτον, μη-

„ δὲν προτιμῶντα ἔ Θεῷ.”

Ἀποταξάμενος ἔ ὁ καλὸς καγαθὸς τῷ κόσμῳ, ἀποδύ-
σει ἔ τὴν παρὰ τὸν πλεον ἐπιθυμίαν, ἔ τὴν ἐνδύτατον τὴν
φιλαυτίας χιτωνίσκον, καὶ ἀσκήσῃ ἐν πᾶσι τὸ νηφάλιον, τὴν
ἔ πρὸς Θεὸν νηφάλιον μίθῃ ἐντερρίσει, λήθῃ ἢ τὴν κακῶν
ἐξῆ, τὴν ἔ τὴν καλῶν μνήμῃ παρὰ ἀλάφῃ. καὶ τὴν πολυκεφάλῃ
τὴν παλῶν ὑδρας μονομαχίῃ Θεῷ συνιφαπτομένη, καὶ τὰ τὴν
νίκης περαίνοντα, τὴν ἐν ταπεινώσει λαμβάνουσαν ἀλαζονίαν
τὸ μέγα θηρίον πατήσῃ, καὶ τῷ πυρὶ τὴν ἐν ἀπλότητι ἀγά-
πης * τὴν κεφαλὴν αὐτῆς σπυλῶσῃ. γνώσῃ ἔ θεωρίᾳ ἑαυ-
τὸν ἐπιδῶσῃ, ἀλλὰ τὸ περιέργον καὶ τὴν ἐν ὑψὶ πᾶσιν διδου-
τόμενος, ἔ μὴ ὀρθῶς γινώσκειν τὸ ἀγνωστὸν αἰρήσει. „ Καὶ

*libet infecto sit minus. Nam &
parvum illud, chorda aberrans,
dissolvit concinnitatem & har-
moniam vitæ.*

Summa autem sermonis, sint
verba ejusdem patris sanctissimi,
conveniunt enim omni Christi-
ano, quem vult esse. *Gnaviam di-
vinarum Scripturarum, indistri-
ctum, ab avaritia alienum, incur-
iosum, tranquillum, Deo devotum,
pauperes amantem, non iracun-
dum, obliviosum injuriæ, multum
adificantiem appropinquantes ei,
inanis gloriæ contemptorem, sine
superbia, ab adulatione aversum,
inconcussum, nihil anteferentem
Deo.*

Renuncians autem vir bonus

& probus mundo, exuet cum cu-
piditate divitiarum etiam interio-
rem amoris proprii tunicam, ex-
ercebitque in omnibus sobrieta-
tem, divini autem amoris ebria-
tatem pectore concipiet: malorum
quidem obliviscetur, bonorum au-
tem memoriam fovebit: cum
multiplici affectuum Hydra de-
pugnabit, Deo adjuvante, & vi-
ctoriam perficiente: latitantem in
humiliatione arrogantiam, mag-
nam illam beluam, calcabit, atque
igne charitatis in simplicitate,
caput ejus conteret. Scientiæ &
contemplationi erit deditus, sed
curiositatem, neve ex alto ruat,
formidans, cognitione falsa po-
tiores ducet ignorantiam. Et po-

212 DE OFFICIIS CAP. XIX.

„ ἴδοτε σκότος ἀπεκρυφὴν αὐτῷ (a). σὺ δὲ τὰ πτερὰ τῷ
 „ τοῦ χαλάσῃ, ἐν τῇ καρδίᾳ τῷ Θεῷ ζητήσῃ, ἀσφαλι-
 „ στέρα ᾧ ἢ τῇ καρδίᾳ σοφία. „ Ὁ Θεὸς τῇ καρδίᾳ μου,
 „ φησὶν ὁ Δαβὶδ (b). καὶ ὁ Σολομῶν, „ Ὑιέ, ἴδω σοφὴ γέ-
 „ νηται σε ἡ καρδία, εὐφρανεῖς καὶ τὴν ἐμὴν καρδίαν.” καὶ
 „ πάλιν, „ Δός μοι, υἱέ, τὴν καρδίαν (c). ἐκείνῳ ᾧ θείῳ ὁ
 Θεὸς, ἐκείνῳ ἐμπλήσῃ τῷ θείῳ ἔρωτῳ, ἐκείνῳ ἐν τῷ
 φαινοτάτῳ γνώφῳ ἀγαπωμένη, καὶ ἐν τῇ ἀγάπῃ νήχουσα,
 ἀπὸ πίστεως οἴκῳ Θεῷ ἐμπληθίσῃ), ἐκ δὲ τῷ χυμῶνι τῷ
 τρυφῆς αὐτῷ ποτιδύσῃ), „ χορτασθήσομαι ἐν τῷ ὀφθῆναι
 „ μοι τὴν δόξαν σου (d).

(a) Ψαλ. ιζ’.

(b) Ψαλ. εβ’.

(c) Παρ. κη. κγ’.

(d) Ψαλ. ις’.

sunt tenebras in latibulum suum (a). *cor tuum mihi* (c). Cor enim
 Igitur mentis alas laxabit, inque
 corde Deum quæret; certior e-
 nim est cordis sapientia. Deus
 cordis mei, inquit David (b). Et
 Salomon: *Fili mi, si sapiens fue-
 rit cor tuum, exhilarabis etiam
 cor meum.* Item: *Præbe, fili mi,*

cor tuum mihi (c). Cor enim
 vult Deus, illud implet divino
 amore, illud in lucidissimo nim-
 bo degens, & in charitate na-
 tans, pinguedine domus Dei im-
 plebitur, & torrente deliciarum
 ejus potionabitur. *Satiabor cum
 apparuerit gloria tua* (d).

(a) Psal. 17, 11.

(b) Psal. 72, 25.

(c) Prov. 23, 15, 26.

(d) Psal. 16, 17.

Juxta exemplar, quod LIPSIAE

EXCUDIT

JOH. GEORG. SCHNIEBES.

